– અમારાં પ્રકાશનો –

(૧) જ્યોતિષ કલ્પતરુ ફળાદેશ વિભાગ : આવૃત્તિ ત્રીજી પૃષ્ઠ ૭૦૦ **કીંમત રૂા. ૮·૫૦.**

જન્માક્ષરમાં આપેલ દરેક કુંડળી અને કોઠાઓનું ફળ દર્શાવનાર ગુજરાતી ભાષાનું એક માત્ર સવિસ્તર પુસ્તક. સાથે વર્ષફળનું ફળાદેશ પણ આપેલું છે.

(૨) જાતક પારીજાત :—આવૃત્તિ બીજી, પૃષ્ઠ ૬૦૦. **કીંમત રૂા. ૮·૫૦.**

શ્રી. વૈદ્યનાથ પંડિત વિરચિત જાતક પારિજાતનું સંપૂર્ણ ગુજરાતી ભાષાંતર. અષ્ટકવર્ગ તેમજ કાળચક્ર દશાનું ગણિત તેમજ ફળાદેશ જાણવા આ ગ્રંથ ઘણો જ ઉપયોગી છે. તેમજ તેમાં જ્યોતિષ-ફળાદેશના બધા જ વિષયોનો સમાવેશ છે. આ પુસ્તક ઑલ્ઈન્ડિયા એસ્ટ્રોલોજીકલ સોસાયટી તરફથી લેવાતી જ્યોતિર્વિદ્‌ની પરીક્ષા માટે આ પાઠ્યપુસ્તક છે.

મુદ્રક : સુરેશચંદ્ર પોપટલાલ પરીખ
ધી ડાયમંડ જ્યુબિલિ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, સલાપોસ રોડ-અમદાવાદ.

નિવેદન

ધાર્યા કરતાં ઘણું મોડું ત્રીજી આવૃત્તિનું પ્રકાશન થવા બદલ વાંચકોની ક્ષમા પ્રથમ યાચી લઇ આગળ વધવું યોગ્ય લાગે છે. આમ થવામાં સંજોગ અને સ્વભાવનો સુમેળ (?) સધાયો હતો.

આ પુસ્તકની પ્રથમ આવૃત્તિ બહાર પડી ત્યારથી તે જ્યોતિષ પ્રેમી જનતાને વધુ ને વધુ આકર્ષી રહ્યું છે, તે જ તેની ઉપયોગિતા બતાવવા પુરતું છે. પ્રથમ આવૃત્તિ પ્રગટ થવાના સમયથી આજ સુધીમાં જગતે વિજ્ઞાન ક્ષેત્રમાં અદ્ભુત આગેકુચ કરી છે. તે સાથે ખગોળ ક્ષેત્રે પણ નોંધપાત્ર પ્રગતિ સધાઇ છે. આમ થવાથી ગણિત વધુ સુક્ષ્મ બન્યું છે. ગણિત વધુ સુક્ષ્મ થતાં ફળકથનની સત્યતા વધશે. એટલું જ નહિ પણ જ્યોતિષનો પ્રચાર અને જનસમુદાયની તેના પ્રત્યેની આસ્થા વધશે.

આમ હોઈ મુળ ગ્રંથમાં જરૂરી ફેરફારો કરવાના રહે છે. તે બધા જ આ સુધારેલી ત્રીજી આવૃત્તિમાં કરી લેવામાં આવ્યા છે. સમયના વહેણ સાથે પુસ્તકના વિષયોમાં વધારો ઘટાડો કર્યો છે.

આપણે ત્યાં હાલમાં બે મુખ્ય મતો પ્રવર્તે છે. એક પક્ષ ગ્રહલાઘવીય પંચાગ વાપરે છે. જ્યારે બીજો પક્ષ આકાશ સાથે તંતોતંત મળી રહેતું એવું પ્રત્યક્ષ પંચાંગ વાપરે છે. આ પુસ્તકમાં જે ગણિત રીતો આપવામાં આવી છે. તેથી બન્ને પક્ષવાળાઓને સંતોષ થશે, એમ ધારું છું. આમ હોવાથી વાંચકો ગમે તે પક્ષને અનુસરવા માગતા હોય તો પણ આ ગ્રંથ બન્ને પક્ષવાળાને સરખો ઉપયોગી થઈ પડશે.

જુની આવૃત્તિમાં પ્રથમ ભાગમાં અને બીજા ભાગમાં ગ્રહલાઘવથી આવતા ગ્રહો સ્થુળ આવે છે, એ બાબતનો નિર્દેશ કરેલો છે. પણ તે વખતે આપણે ત્યાં કોઈ પણ પ્રત્યક્ષ પંચાંગ થતું નહોતું અને બધાં જ પંચાંગો ગ્રહલાઘવીય હતાં એટલે મૂળ ગ્રંથની રચના ગ્રહલાઘવ ઉપર આધાર રાખતી હતી. અત્યારે પ્રત્યક્ષ પંચાંગો પ્રગટ થાય છે; અને દિવસે દિવસે તે વધુ લોકભોગ્ય બને છે. પ્રત્યક્ષ ગણિતમાં રસ લેનાર વિશાળ જનસમુદાયને ઉપયોગી થઈ શકે એ રીતે આ પુસ્તકમાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યા છે. ગ્રંથમાં કરવામાં આવેલા મુખ્ય ફેરફાર નીચે મુજબ છે.

(૧) જુની આવૃત્તિમા મધ્યમ મધ્યાહ્નને સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન લઈ ગણિત કરાવવામા આવે છે, તેને બદલે આ ગ્રથમા સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમયનું કોષ્ટક આપ્યુ છે

(૨) જન્મકુડળીમા તિથિ, યોગ અને નક્ષત્રના ઘડી-પળો પચાગમા આપેલા જ મૂકવામા આવતા આ આવૃત્તિમા જન્મ સ્થળના સૂર્યોદય સમય ઉપરથી જન્મ સ્થળ માટે તિથ્યાદિના ઘટી-પળો કાઢવાની રીત આપી છે

(૩) જુના પુસ્તકમા દક્ષિણુ અક્ષાસનુ ગણિત કરવાની રીત આપી નહોતી. પુસ્તકમા ભારતીય રીત મુજબ તેમ જ સાપાતિક કાળ મુજબ દક્ષિણુ અક્ષાસનુ ગણિત કરવાની રીત આપી છે

(૪) ઋતુ, અયન અને ગોળ સાયન સૂર્ય ઉપર આધાર રાખતા રાખતા હોવાથી તેમને સાયનસૂર્ય મુજબ આપવામા આવ્યા છે

(૫) જુના પુસ્તકમા ગ્રહલાઘવનો સ્પષ્ટ ગ્રહો કાઢવાનો ભાગ આપેલો પણુ આ ભાગને પચાગ ગણિત કરવા સાથે સબધ હોઈ આ પુસ્તકમા તે વિભાગ રાખ્યો નથી

(૬) ગ્રહલાઘવની જગ્યાએ ઘણો જ અગત્યનો અવો સમૃદ્ધ સાપાતિક કાળને લગતો એક નવો જ વિભાગ દાખલ કર્યો છે આ વિભાગને વધુમા વધુ સુક્ષ્મ બનાવ્યો છે અને ચાર સેકડ સુધીની સુક્ષ્મતા સ્વીકારી છે આ વિભાગમા આપવામા આવેલી માહિતી એકી સાથે કોઇ પણુ પચાગ કે પુસ્તકમા અત્યાર સુધી અપાઈ હોય તે મારા ધ્યાનમા નથી

(૭) મૂળ ગ્રથનો કેશવીના ગણિતનો વિભાગ જેમનો તેમ આ વિભાગમા જાળવી રાખ્યો છે. ગ્રહલાઘવ ઉપર આધાર રાખી ગણિત કરી તેના ઉપરથી ફળ કથન કરવાની આ એક પદ્ધતિ છે અને તેને ઐતિહાસિક મહત્વ હોઈ તેને અહીં સુધારો કર્યા વગર જ જેમને તેમ આપી છે ખગોળના જાણુકારને તેમા હકીકતની કેટલીક ખામીઓ જણુાશે દાખલા તરિકે સૂર્યની પરમક્રાતિ ૨૪° લીધી છે જે ખરેખર ૨૩°-૨૭ છે

આટલુ જણુાવી પુસ્તકની રચના વિષે કઇંક કહેવુ ઠીક થઈ પડશે. મૂળ પુસ્તકની રચના બની શકે ત્યાં સુધી કાયમ રાખી છે

જરૂર જણાઈ ત્યાં નવું લખાણ ઉમેર્યું છે, અથવા જુના લખાણમાં યોગ્ય ફેરફાર કર્યા છે. આથી વાંચકો જે રીતે પુસ્તક વાંચવા ટેવાયા છે તે રીત બહુધા જળવાઇ રહેશે.

પ્રથમ વિભાગમાં ઉદયમાનો. ચર, વગેરે ફક્ત ૩૪ અક્ષાંસ (ઉત્તર અને દક્ષિણ) સુધી જ આપેલાં છે. આથી ઘણાને એમ થશે કે ૩૪ થી વધારે અક્ષાંસનું ગણિત કેમ કરવું? પ્રાચીન ભારતીય રીતનું ગણિત પલભા ઉપરથી કરવામાં આવે છે. પૃથ્વી દડા જેવી ગોળ છે, એટલે કોઈ પણ સ્થળની માપેલી પલભા સાચી હોતી નથી, અને પૃથ્વીની વક્રતાને લીધે આ માપેલી પલભા ઉપરથી ગણેલાં ઉદયમાન પણ સાચાં હોતાં નથી. આ સ્થુળતા ૩૪ અક્ષાંસ સુધીના દેશો માટે નહિવત્ છે. એટલે પ્રાચીન ભારતીય રીત મુજબ ૩૪ અક્ષાંસ સુધી ગણિત કરવું સલાહ-ભર્યું છે. વળી ભારતનાં બધાં સ્થળો ઉત્તર અક્ષાંસ ૩૪ સુધીમાં આવી જાય છે.

ઘણાને શંકા થશે કે વિભાગ બીજામાં લગ્ન કોષ્ટકોમાં કળા સુધી જ ગણિત શા માટે કરાવવામાં આવ્યું છે? હવે બાર લગ્ન ભોગવાતાં ૨૪ કલાક લાગે એ હિસાબે એક કળા ભોગવતાં ૪ સેકંડ લાગે છે. આપણે ત્યાં મહદ્ અંશે મિનિટ સુધી જ નોંધાય છે. વળી સેકંડ પર્યંત નોંધેલા જન્મ ટાઇમ પણ સેકંડ પર્યંત સાચા છે, એમ મનાય નહિ. જન્મ ટાઇમમાં હમેશાં ૪ સેકંડ કરતાં વધુ ભૂલ આવ-વાની જ એટલે વિકળા પર્યંત (એક સેકંડનો પંદરમો ભાગ) લગ્ન દશમ ભાવ કાઢવાનો કોઈ અર્થ નથી.

છેવટે જુના પુસ્તકમાં જે નથી અને આ પુસ્તકમાં જે ઉમેરવામાં આવ્યું છે, અને બીજા પણ જે ફેરફારો કર્યા છે તેની જવાબદારી સંપૂર્ણ રીતે મારી છે.

જન્મ પત્રિકાનું ગણિત સહેલું થાય એ દષ્ટિએ બે સૂચન કરવાં યોગ્ય લાગે છે.

(૧) પંચાંગોમાં આપવામાં આવતી માહિતી દરેકે દરેક પંચાંગમાં એક સરખી રીતે આપવી જોઇએ એટલે કે વિગતો આપવાની રીતમાં એકવિધતા (Standardization) હોવી જોઈએ.

(૨) પંચાંગમાં અપાતાં તિથિ, નક્ષત્ર, યોગનાં ઘટી–પળો હવે સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ મુજબ કલાકાદિમાં આપવાં જોઈએ.

(૩) નિયત કરેલ સમયના રોજીંદા સ્પષ્ટ ગ્રહો આપવા જોઇએ.

(૪) જન્મ પત્રિકામાં પણ તિથ્યાદિનાં ઘટી-પળોને બદલે સ્ટાં. ટાઇમ મુજબ કલાકાદિ લખવા.

આમ થાય તો ગણિત કરવાનું કામ ઘણું સહેલું થઇ જાય અને ઘણું નકામુ ગણિત કરવાનું મટી જાય.

પુસ્તકમા આપવામાં આવેલા મહાગુજરાત, ભારત, અને દુનિયાના સ્થળોના અક્ષાંસ રેખાંશ વગેરેની માહિતી જન્મભૂમિ પચાંગ કાર્યાલય તેમજ જન્મભૂમિ પચાગમાંથી મળી જે બદલ જન્મભૂમિ પચાગ કાર્યાલયના સંચાલકો અને ખાસ કરીને શ્રી અમૃતલાલભાઇ લક્ષ્મીચંદ શાહનો આ સ્થળે આભાર માનું છુ. આ પુસ્તકમાં જ્યારે મેં સુધારો વધારો કરવાની ઇચ્છા દર્શાવી ત્યારે કેટલાક રચનાત્મક સૂચનો કરવા બદલ જન્મભૂમિ પંચાગના મુખ્ય સંપાદક શ્રી. દેવશી વીરજી ઓનાનો પણ આ સ્થળે મારે ઉપકાર માનવો જ જોઇએ છેવટે મારા બાળમિત્ર અને કપડવંજના પ્રથમ પ્રત્યક્ષ જ્યોતિષી ભાઇશ્રી જયંતિલાલ બાલકૃષ્ણ જોશીનો આ સ્થળે હુ ઉપકાર ન માનું તો હું કૃતઘ્ન ગણાઉં.

વડોદરા
તા. ૧૧-૧૧-૫૭

જોશી ચંદ્રદેવ સોમેશ્વર
B E (Hons)

વિષયાનુક્રમ

વિભાગ પહેલો

સારિણીનો અનુક્રમ

૪

શુદ્ધિ પત્રક

વાચકોને વિનતી—પુસ્તક પુરૂ થતા જે ભૂલો જણાઈ આવી છે તે નીચે આપી છે પુસ્તકનુ વાચન શરૂ કરતા પહેલા વાચકોને સુધારી લેવા આગ્રહ ભરી વિનતી છે

પુસ્તકનો અભ્યાસ કરતાં જે વિષયનો ઉલ્લેખ હોય તે વિષય આગળ ચર્ચાઈ ન ગયો હોય તો તેની માહીતી મેળવવા વિષયાનુક્રમ જોઈ જવાથી તે વિષય આગળ પાછળ કયાય પણ ચર્ચાયેલો જણાશે

પૃષ્ઠનો નબર	સુધારવાની વિગત
૩૩	લાઈન પહેલીમા પા ના બદલે સવાપાચ
૪૦	સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય કોષ્ટકમા નીચે જણાવેલી તારીખના સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય નીચે પ્રમાણે સુધારી લેવા.

	ક મિ
૧૦ એપ્રીલ	૧૨–૨
૧૩–૧૪ જુન	૧૨ ૦
૨ સપ્ટેમ્બર	૧૨–૦
૬ ઓકટોબર	૧૧–૪૮
૧૦ ડીસેમ્બર.	૧૧–૫૩

૬૭	'ચાલકની રીત"–આ ફકરામાં જણાવેલ જન્મની ઈષ્ટ ઘડી–પળ તે જન્મ સ્થળના સ્પષ્ટ સૂર્યોદય ઉપરથી ગણેલી ઇષ્ટ ઘડી–પળ ન સમજતાં પચાંગમા જન્મ દિવસે આપેલ સૂર્યોદય ઉપરથી કાઢેલી જન્મની ઈષ્ટ ઘડી–પળ સમજવી
૭૮	પ્રકરણ ૧૧ માને બદલે ૧૦ મુ વાચવુ
૯૧	ઉત્તર અક્ષાશ ૮ નું મેષરાશિનું ઉદયપાન ૨૬૧ પળ છે
૨૨૨	મહાગુજરાતના રેખાતર બધા મિનિટ અને સેકડમાં છે ત્યા કલાક અને મિનિટ લખ્યું છે તે ભૂલ છે

૨૩૭ લીટી ૮ મી માં જે પાના નંબર ૨૩૬ નો ઉલ્લેખ છે તેને બદલે પાના નંબર ૩૮ સમજવો.

૨૩૯ લીટી–૨૦. "શેષ કરતાં" ને બદલે "શેષ ૩૦ કરતાં" એમ વાંચો.

૨૪૦ લીટી–૯. કળાદિ ગતિ દર સેકંડને બદલે વિકળાદિ ગતિ દર સેકંડે વાંચો.

૨૫૩ અક્ષાંસ ૩૧ નાં લગ્ન ખાલી જગામાં નીચે પ્રમાણે લખી લેવાં.

સાં. કા. ક.–મિ.	સ્પષ્ટ સાયન લગ્ન.
૨—૦	૪—૮—૫૨.
૨–૨૦	૪–૧૩—૩.
૨–૪૦	૪–૧૭–૧૬.
૩—૦	૪–૨૧–૨૮.
૩–૨૦	૪–૨૫–૪૧.
૩–૪૦	૪–૨૯–૫૬.

વિશેષ શુદ્ધિ પત્રક

પૃષ્ઠ નંબર	સુધારવાની વિગત
૨૨૫	નડીઆદનું રેખાંતર ૩૮–૩૨ છે.
૨૩૭	સને ૧૯૫૨નો સાંપાતિક કાળ ખરો. કલાકાદિ ૬–૩૮–૨૪ છે.
૨૪૪	બીજી લીટીમાં છેડે 'અંશને બદલે' ની જગાએ 'કલાકને બદલે અંશ' એમ લખવું.
૨૫૧	સાં. કાળ કલાકાદિ ૦–૦ ના લગ્નની રાશ્યાદિ સંખ્યામાં રાશિનો આંક અક્ષાંસ ૪૬ થી ૫૫ સુધી ૩ સમજવો. પછીના માટે ૪ સમજવો.
૨૬૫	સાં. કાળ ૧૫–૨૦ અને અક્ષાંસ ૩૧ નું સ્પષ્ટ સાયન લગ્ન રાશ્યાદિ ૧૦–૫–૪૮ છે.
૨૮૦	મથાળે "ચાલકનો લાઘવાંક = ૦·૫૨૮૮" છે એમ લખાણ છે તેમાં ૦·૫૨૮૮ ને ૦·૫૨૮૪ કરવું.
૨૮૦	રાશ્યાદિ ૦–૩–૩૧ ની કળા ૨૨૧ લખી છે. તે ૨૧૧ કરવી.
૨૮૦	રેખાંશ સંસ્કાર ૦–૮–૪૮ ને બદલે ૦–૦–૪૮ કરવો.
૨૮૬	નોંધવાળા ફકરામાં કલાકાદિ ૨૩–૨૧–૫ ને બદલે ૨૩–૨૨–૫ કરવું.

વિભાગ ત્રીજામાં કોઈ પણ સ્થળના દેશાંતર યોજન કાઢવા માટે તે સ્થળના રેખાંશનો ઉજ્જૈનના રેખાંશ સાથે તફાવત કરવો અને ૩૬૦ રેખાંશ બરાબર ૪૮૦૦ યોજનના હિસાબે દેશાંતર યોજન કાઢવા. ઈષ્ટ સ્થળ ઉજ્જૈનથી પશ્ચિમમાં હોય તો આ દેશાંતર પશ્ચિમ ગણવું અને પૂર્વમાં હોય તો પૂર્વ ગણવું.

પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું
પ્રકાશક :—જોશી ચંદ્રદેવ સોમેશ્વર
રાવળ પોળ, કપડવંજ

ज्योतिष कल्पतरु ग्रंथे जन्म पत्रि साधनाध्याय.

ભાગ ૧ લો.

પ્રકરણ ૧ લું.

મંગલાચરણ આશીર્વાદના શ્લોક અને સિદ્ધાન્ત બાબત.

श्री भास्करं गणपतिं गिरिशं च विष्णुं
ब्रह्माणमत्र भवतीं खलु भारतीं च ॥
चन्द्रादिकं ग्रहगणं प्रणिपत्य देवान्
ज्योतिःसुकल्पतरुमेव करोमि सद्भयः ॥ १ ॥

અર્થ—શ્રી સૂર્યનારાયણ, ગણપતિ, શંકર, વિષ્ણુ, બ્રહ્મા, પૂજ્ય સરસ્વતી દેવી, ચંદ્રાદિગ્રહસમૂહ. અને બીજા દેવતાઓ, તેઓને નમસ્કાર કરી જ્યોતિષ કલ્પતરુ નામનો ગ્રંથ હું, સત્પુરુષો માટે રચું છું. ॥ ૧ ॥

श्रीमद्गुर्जरमण्डले कपडवंजाख्ये पुरे मोल्लसत्-
- मालेयांशुममाननिर्मलकुले वडादरासंज्ञके ॥
तस्मिन्नत्र दयाद्यनेकगुणभृज्जातो हि पीताम्बर-
स्तत्पुत्रः परमार्थतत्वनिपुणः श्रीद्वारकादीक्षितः ॥२॥

અર્થ—ગુજરાતમા આવેલા કપડવંજ નામના શહેરમા વસનાર, ચંદ્ર સમાન નિર્મલ વંશમાં વડાદરા બ્રાહ્મણ જ્ઞાતિમાં ઉત્પન્ન થએલા, અને દયાદિ અનેક ગુણોને ધારણ કરનાર, પીતાંબર હતા. તેમના પુત્ર પરબ્રહ્મ પરમાત્માનુ સેવન કરનાર દ્વારકાદાસ છે ॥ ૧ ॥

तत्सूनुर्मोहमय्यामहमिह निरसञ्ज्योतिषामेव वेत्ता
नूनं सोमेश्वराख्यो निजसुतनुधिया ज्योतिषां कल्पवृक्षम् ॥
सर्वस्मात्सारभूतं सुगमतरमथावश्यकं गौर्जराणां
कुर्वे चोद्धृत्य शास्त्रादिममतिविमलं ज्योतिषः क्षिप्रबोधम् ॥२

અર્થ—હાલ મુબઇમા રહેનાર, તે દ્વારકાદાસના પુત્ર જ્યોતિષ જાણનાર સોમેશ્વર નામનો હું, મારી અલ્પ બુદ્ધિવડે સમગ્ર જ્યોતિષ શાસ્ત્ર માથી સારાશ લઇને ગુજરાતી ભાષા જાણનારાઓને અત્યંત સરલ, અવશ્ય લેવા લાયક, ને જલદી જ્યોતિષનુ જ્ઞાન આપનાર, જ્યોતિષ કલ્પતર નામનો ગ્રંથ રચુ છુ.

આશિર્વાદાત્મક.

શ્રી રામચંદ્ર મહારાજનો જન્મ દિવસ

श्रीरामश्चैत्रमासे दिनदलसमये पुष्यभे कर्किलग्ने
जीवेन्द्वोः कर्कराशौ मृगभगतकुजे ज्ञे वृषे मेषगेर्के ॥
मंदे जूकेंगनायां तमसि शफरगे भार्गवेयो नवम्यां
पंचोच्चस्थैर्वतीर्णोवतु स तमियसुप्पचित्तपत्री च यस्य ॥१॥

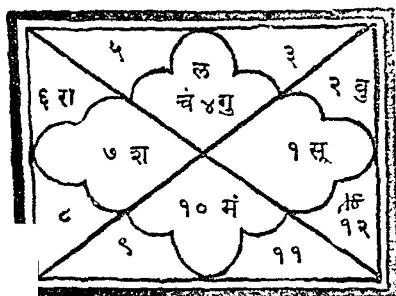
ભાવાર્થ—ત્રેતાયુગમાં ચૈત્ર સુદી ૯ ને સોમવારે, પુષ્ય નક્ષત્રમ મધ્યાહ્ન વખતે શ્રી રામચંદ્ર મહારાજનો જન્મ થયો છે.

શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનનો જન્મ દિવસ.

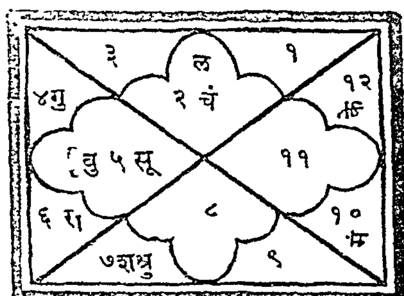
श्री कृष्णो रोहिणीभे वृषतनुशशिनोः श्रावणस्यासितेभू--
दष्टम्यां मध्यरात्रे हरिगरविविदोष्कर्किणीज्ये मृगारे ॥
जूकस्थे भार्गवे च जननगरविजे चांद्रिवारेंगनास्थे
राहौ यज्जन्मपत्री तमवतु हरिरंशावतीर्णः स्वयं यः ॥१॥

ભાવાર્થ—દ્વાપરયુગ ઉતરતાં શ્રાવણ વદી ૮ ને બુધવારે રોહિણી નક્ષત્રમાં મધ્ય રાત્રિએ શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનનો જન્મ થયો છે.

॥ શ્રી રામ જન્મ કુંડલી ॥

॥ શ્રી કૃષ્ણ જન્મ કુંડલી ॥

આ કુંડલીમાં પાંચગ્રહો ઉચ્ચના છે.

॥ જ્યોતિષના ૧૮ સિદ્ધાન્તિઓનાં નામ. ॥

सूर्यः पितामहो व्यासो वसिष्ठोऽत्रिः पराशरः
कश्यपो नारदो गर्गो मरीचिर्मनुरंगिराः ॥
लोमशः पौलिशश्चैव च्यवनो यवनो गुरुः
शौनकोऽष्टादशश्चैते ज्योतिःशास्त्रप्रवर्तकाः ॥ १ ॥

ભાવાર્થ—૧ સૂર્ય, ૨ બ્રહ્મા, ૩ વ્યાસ, ૪ વસિષ્ઠ, ૫ અત્રિ, ૬ પરાશર, ૭ કશ્યપ, ૮ નારદ, ૯ ગર્ગ, ૧૦ મરીચિ, ૧૧ મનુ, ૧૨ અંગિરા, ૧૩ લોમશ, ૧૪ પૌલિશ, ૧૫ ચ્યવન, ૧૬ યવન, ૧૭ બૃહસ્પતિ, ૧૮ શૌનક. એ પ્રમાણે જ્યોતિષ શાસ્ત્રના રચનાર દેવો અને દેવાંશીઓ ૧૮ છે. ॥૧॥

॥ દૈવજ્ઞનાં લક્ષણ. ॥

जानन् जातकसंहिताः सगणितस्कंधैकदेशा अपि
ज्योतिःशास्त्रविचारसारचतुरप्रश्नेष्वकिञ्चित्करः ॥

यः सिद्धान्तमनन्तयुक्तिविततं नो वेत्ति भित्तौ यथा
राजा चित्रमयोऽथवा सुघटितः काष्ठस्य कण्ठीरवः ॥ १ ॥

ભાવાર્થ—જે જોશી જાતક સંહિતાને ગણિત રક ધના એકાદ ભાગને પણ જાતનો નથી, તે જ્યોતિષ શાસ્ત્રના વિચાર, તેના સારના પ્રશ્નો, તે કહેવાને કંઈ પણ સમર્થ નથી અત્યન્ત યુક્તિના વિસ્તારવાળા સિદ્ધાન્તો જે નથી જાણતો તે જોશી ભીંત પર ચિત્રેલા રાજાના ચિત્ર જેવો અથવા સારા ઘડેલા લાકડાના સિંહ જેવો છે ॥ ૧ ॥

गर्जत्कुञ्जरवर्जिता नृपचमूरत्युर्जिताऽश्वादिकै--
रुद्यानं च्युतचूतवृक्षमथवा पाथोविहीनं सरः ॥
योषित् मोषितनूतनप्रियतमा यद्वन्न भात्युच्चकै--
र्ज्योतिःशास्त्रमिदं तथैव विबुधाः सिद्धान्तहीनं जगुः ॥२॥

ભાવાર્થ—ઘમે તેટલા ઘોડાઓ છતા ગર્જના કરનાર હાથી વગરની જેમ રાજાની સેના, આંબાના ઝાડો વિનાનો જેવો બાગ, અથવા કમળ વિનાનું સરોવર, તથા નૂતન વધૂ પોતાના સ્વામિ વિના, એ સર્વે જેમ શોભતા નથી તે પ્રમાણે આ જ્યોતિષ શાસ્ત્રના પંડિતો સિદ્ધાન્ત શીખ્યા વગરના જાણવા ॥૨॥

होरापारसमुद्रपारगमने नूनं समर्थो महा-
न्पाट्याख्ये गणिते च बीजगणिते यो दर्भगर्भाग्रधीः ॥
सिद्धान्ते स्फुटवासनाप्रकथने भेदैरनेकैर्युते
गोले स्यात्कुशलः स एव गणको योग्यः फलादेशके ॥३॥

ભાવાર્થ—હોરા શાસ્ત્રરૂપ સમુદ્રને તરવામા સમર્થ, લીલાવતી અને બીજ ગણિતમા દર્ભના અગ્ર ભાગ જેવી સૂક્ષ્મ બુદ્ધિવાળો, સિદ્ધાન્ત કહેવામાં ચતુર, ઘણા ભેદોવડે યુક્ત ભૂગોળ અને ખગોળમા કુશળ હોય તે જોશી ફલાધીશ કહેવાને યોગ્ય કહેવાય છે ॥ ૩ ॥

भोज्यं यद्वत्सदरसं वै विनाज्यं राज्यं यद्वद्राजहीनं न भाति ॥
नो भात्येवं सत्सभा वक्तृहीनस्तद्वद्दैवज्ञः सुगोलानभिज्ञः ॥४॥

ભાવાર્થ—જેમ ઘી સિવાય સારા રસવાળુ ભોજન, રાજા સિવાયનું રાજ્ય, વક્તા સિવાયની શ્રેષ્ટ માણસોની સભા શોભતી નથી, તેની માફક ગોળાધ્યાયને નહિ જાણનાર જોશી જાણવો ॥ ૪ ॥

त्रिस्कंधज्ञो दर्शनीयः प्रशांतः श्रौतस्मार्तोपासने निष्ठचित्तः ॥
निर्दंभो यः सत्यवादी प्रसन्नो दैवज्ञो वै सः स्मृतो नेतरश्च ॥५॥

ભાવાર્થ—હોરા, સિદ્ધાન્ત અને સંહિતા, એ ત્રણ સ્કંધને જાણનાર, પવિત્ર શાન્ત ચિત્તવાલો, શ્રુતિ અને સ્મૃતિએ બતાવેલા ધર્મને પાળનાર, દંભ વિનાનો, સાચું બોલનાર, પ્રસન્ન મૂર્તિવાળો હોય, એવો **જોશી** જોઇએ–બીજો નહીં. ॥ ૫ ॥

म्लेच्छा हि यवनास्तेषु सम्यक्शास्त्रमिदं स्थितम् ॥
ऋषिवत्तेपि पूज्यंते किं पुनर्दैवविद्द्विजाः ॥ ६ ॥

ભાવાર્થ—મ્લેચ્છ અને યવન લોક પણ સારી રીતે જ્યોતિષ શાસ્ત્ર શીખેલા હોય તો ઋષિ મુનિયોની પેઠે તે પૂજવાને યોગ્ય છે. તો બ્રાહ્મણ હોય ને વળી જ્યોતિષ શાસ્ત્ર શીખેલો હોય તો નિસ્સંદેહ **પૂજવા** યોગ્ય છે. ॥ ૬ ॥

॥ જ્યોતિષ **શાસ્ત્રની પ્રશંસા.** ॥

शब्दशास्त्रं मुखं ज्योतिषं चक्षुषी
श्रोत्रमुक्तं निरुक्तं च कल्पः करौ ॥
यातु शिक्षास्य वेदस्य सा नासिका
पादपद्मद्वयं छन्द आद्यैर्बुधैः ॥ १ ॥

ભાવાર્થ—વ્યાકરણ શાસ્ત્ર મુખ છે. જ્યોતિષ શાસ્ત્ર, આંખો, નિરુક્ત-શાસ્ત્ર કાન, કલ્પશાસ્ત્ર હાથ, શિક્ષા શાસ્ત્ર નાક અને છંદ શાસ્ત્ર પગ છે. એ પ્રમાણે પૂર્વના પંડિતોએ કહ્યું છે. ॥ ૧ ॥

वेदचक्षुः किलेदं स्मृतं ज्योतिषं
मुख्यता चाङ्गमध्येऽस्य तेनोच्यते ॥
संयुतोऽपीतरैः कर्णनासादिभि--
श्चक्षुषाङ्गेन हीनो न किञ्चित्करः ॥ २ ॥

ભાવાર્થ—માટે જ્યોતિષ શાસ્ત્ર નિશ્ચય વેદના નેત્ર રૂપી છે. જેથી નેત્ર સિવાય બીજાં કાન અને નાકાદિક અંગો હોવા છતાં કંઇ પણ કરી શકાતું નથી, તે પ્રમાણે વેદનાં છ અંગ જે છ શાસ્ત્ર, નેત્ર (આંખો) રૂપી જ્યોતિષ શાસ્ત્ર વિના બીજાં પાંચ શાસ્ત્ર નિઃસાર જેવાં છે. માટે **જ્યોતિષ શાસ્ત્રની** મુખ્ય જરૂર છે. ॥ ૨ ॥

तस्माद्विजैरध्ययनीयमेतत् पुण्यं रहस्यं परमं च तत्त्वम् ॥
यो ज्योतिषं वेत्ति नरः स सम्यग् धर्मार्थकामान् लभते यशश्च ॥३॥

ભાવાર્થ—તે કારણથી બ્રાહ્મણોએ પરમ રહસ્યવાળું, પવિત્ર તત્વ રૂપ, જ્યોતિષ શાસ્ત્ર ભણવું જે પુરુષ, જ્યોતિષ શાસ્ત્ર સારી રીતે જાણે છે, તે ધર્મ, અર્થ, કામ અને યશને મેળવે છે ॥ ૩ ॥

अप्रत्यक्षाणि शास्त्राणि विवादस्तेषु केवलम् ॥
प्रत्यक्षं ज्योतिषं शास्त्रं चंद्रार्कौ यत्र साक्षिणौ ॥ ४ ॥

ભાવાર્થ—વિવાદમા બીજા શાસ્ત્રો કેવળ અપ્રત્યક્ષ છે અને જ્યોતિષ શાસ્ત્ર પ્રત્યક્ષ છે જેમા ચંદ્ર અને સૂર્ય સાક્ષી છે ॥ ૫ ॥

यथा शिखा मयूराणां नागानां मणयो यथा ॥
तद्वद्वेदांगशास्त्राणां ज्योतिषं मूर्ध्न्यवस्थितम् ॥ ५ ॥

ભાવાર્થ—જેમ મોરને માથે શિખા, ને નાગને માથે મણી છે તેની પેઠે વેદના છ શાસ્ત્રોમા જ્યોતિષ શાસ્ત્ર શિખા રૂપ છે અર્થાત્ છએ શાસ્ત્રોમા જ્યોતિષ શાસ્ત્ર મુખ્ય છે ॥ ૫ ॥

પ્રકરણ બીજું.

બ્રહ્માના દિવસની સમજ.

એક વખત શ્વાસ ચઢીને નીચે ઉતરે છે, એવા છ શ્વાસોશ્વાસની એક પલ થાય છે એવી, ૬૦, પલની એક ઘડી, એવી ૬૦ ઘડીનો એક અહો રાત્ર, એટલે દિવસ અને રાત્રી મળીને આખો દિવસ, તેવા ૩૦, દિવસનો એક માસ, એવા બાર માસનું એક વર્ષ થાય છે તે સૌર વર્ષ કહેવાય છે (જેને રાશિ અંશ, કલા, વિકલા કહે છે તેને અનુક્રમે માસ, દિવસ, ઘડી, ને પલ, સમજવાં) એવા ૧૭૨૮૦૦૦ સૌર વર્ષનો એક સતયુગ ચરણ થાય છે તે પછી ૧૨૯૬૦૦૦ સૌર વર્ષનો દ્વાપરયુગ ચરણ થાય પછી ૮૬૪૦૦૦ સૌર વર્ષનો ત્રેતાયુગ ચરણ, પછી ૪૩૨૦૦૦ સૌર વર્ષનો કલિયુગ થાય છે સત્ દ્વાપર, ત્રેતા, ને કલિ, તે ચાર યુગ ચરણનો એક મહાયુગ ૪૩૨૦૦૦૦ સૌર વર્ષનો થાય છે. તેને ચોકડી પણ કહે છે એવા ૭૧ મહા યુગનો આશરે એક મનુ થાય છે.

चतुर्युगसहस्रेण ब्रह्मणो दिनमुच्यते ॥

એ પ્રમાણે, ૪૦૦૦ યુગો અથવા ૧૦૦૦ મહા યુગોના એટલે ૪૩૨૦૦૦૦૦૦૦ સૌર વર્ષ પુરાં થાય, ત્યારે બ્રહ્માનો એક દિવસ પુરો થાય છે તેને કલ્પ કહે છે. અને તે કલ્પમાં ૧૪ મનુ થાય છે. તેનાં નામ— ૧ સ્વાયંભુવ. ૨ સ્વારોચિષ. ૩ ઉત્તમૌજ. ૪ તામસ. ૫ રૈવત. ૬ ચાક્ષુષ. ૭ વૈવસ્વત ૮ સાવર્ણિ. ૯ દક્ષ. ૧૦ બ્રહ્મ ૧૧ ધર્મ.૧૨ રુદ્ર. ૧૩ દેવ. ૧૪ ઇન્દ્ર છે.

એક કલ્પની બ્રહ્માની રાત્રિ થાય છે, એમ બે કલ્પ મલીને અહોરાત્ર થાય છે એટલે રાત્રી ને દિવસ મલી આખો દિવસ થાય છે. બ્રહ્માના દિવસની શરૂઆતમાં સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન થાય છે. ને રાત્રીની શરૂઆત વખતે સૃષ્ટિનો લય (નાશ) થાય છે. તે પાછો બીજા દિવસની શરૂઆત વખતે ઉત્પન્ન થાય છે. અને રાત્રીની શરૂઆતમાં પાછી લય થાય છે. એમ વારંવાર થયાં કરે છે, બ્રહ્માની રાત્રીને **પ્રલયકાળ** કહે છે.

બ્રહ્માના આયુષ્યની સમજ.

ઉપર કહેલા આખા ૩૦ દિવસનો બ્રહ્માનો એક માસ થાય છે. તેવા ૧૨ માસનું એક વર્ષ, એવા ૫૦ વર્ષનો એક **પરાર્દ્ધ**, ને એવા ૨, પરાર્દ્ધ અથવા ૧૦૦ વર્ષ સુધીનો બ્રહ્માનો આયુર્દા છે. તેને મહા કલ્પ અથવા પરાખ્ય કહે છે બ્રહ્માનું આયુષ્ય પુરૂં થાય, ત્યારે બ્રહ્માનો ને **સૃષ્ટિનો નાશ** થાય છે. તેને **મહાપ્રલય** કહે છે. તે પછી વિષ્ણુની નાભિકમલમાંથી પાછા નવા બ્રહ્મા ઉત્પન્ન થાય છે. એમ દરેક સો, સો, વર્ષે નવા બ્રહ્મા ઉત્પન્ન થાય છે. હાલના ચાલતા વખતમાં બ્રહ્માનો બીજો પરાર્દ્ધ છે. એટલે ૫૦ વર્ષ ગયાં છે. અને કેટલાકનો મત એવો છે કે, ૫૮ વર્ષ ગયાં છે પણ ભાસ્કરાચાર્યના મત પ્રમાણે—

स्वायंभुवोमनुरभूत् प्रथमस्ततोऽमी
स्वारोचिषोत्तमजतामसरैवताख्याः ॥
षष्ठस्तु चाक्षुप इति प्रथितः पृथिव्यां
वैवस्वतस्तदनु सन्मतिसप्तमोऽयम् ॥ १ ॥

ભાવાર્થ—હાલ ૧ સ્વાયંભુવ, ૨ સ્વારોચિષ, ૩ ઉત્તમૌજ, ૪ તામસ, ૫ રૈવત, ૬ ચાક્ષુષ, એવા છ મનુ ગયા ને સાતમો **વૈવસ્વત** મનુ ચાલે છે. તેના, ૨૭ મહાયુગ ગયા ને હાલ, ૨૮ મો **મહાયુગ** ચાલે છે. તેમાં

સત્ દ્વાપર, ને ત્રેતાયુગ ગયા, ને હાલ કલિયુગ ચાલે છે, તેમાં છ રાજા શક કર્તા ગણાય છે.

युधिष्ठिरो विक्रमशालिवाहनौ ततो नृपः स्याद्विजयाभिनन्दनः ॥
ततस्तु नागार्जुनभूपतिः कलौ कल्किः षडेते शककारकाः स्मृताः ॥१॥

ભાવાર્થ—૧ યુધિષ્ઠિર, ૨ વિક્રમ, ૩ શાલિવાહન, ૪ વિજયાભિનંદન, ૫ નાગાર્જુન, ૬ કલ્કી, એ છ રાજાઓમા કલિયુગના આરંભમા હસ્તિનાપુર (દિલ્લી)મા પાન્ડવકુલ વિષે યુધિષ્ઠિર રાજાનો શક શરૂ થયો જે ૩૦૪૪ વર્ષ ચાલ્યો તે પછી ઉજ્જયનીમા વિક્રમ રાજાનો સવત્ શરૂ થયો તે ૧૩૫ વર્ષ ચાલ્યો હાલ ત્રીજો શક કર્તા, રાજા શાલિવાહન, નર્મદા તીરે થયો તેનો શક ૧૮૦૦૦ વર્ષ સુધી ચાલશે શાલિવાહન શાકે, ૧૮૩૨, મા કલિયુગના આરંભથી, ૫૦૧૧ વર્ષ કલિયુગના ગયા છે ને ૪૨૬૯૮૯ વર્ષો બાકી છે તે પછી, વૈતરણી અને સિન્ધુ નદીના સંગમ આગળ ચોથો શક કર્તા રાજા વિજયાભિનંદન હવે પછી થશે તેનો શક ૧૦૦૦૦ વર્ષ ચાલશે તે પછી પાચમો શક કર્તા રાજા નાગાર્જુન ગૌડ દેશના ધારાતીર્થમા થશે તેનો શક ૪૦૦૦૦૦ વર્ષ સુધી ચાલશે. અને છઠ્ઠો શક કર્તા રાજા કર્ણાટકમા કલકી અવતાર થશે તેનો શક, ૮૨૧ વર્ષ ચાલશે. તે છ રાજાના, શકોનો સરવાળો કરતા ૪૩૨૦૦૦ વર્ષનો આખો કલિયુગ પુરો થશે. ત્યારે ૨૮ મહાયુગો પુરા થશે.

આકાશમાં રહેલા ગ્રહોની સમજ.

પૃથ્વીના, નજીક આકાશમાં પહેલો ગ્રહ ચંદ્ર છે તેના ઉપર બુધ છે. તેના ઉપર શુક્ર, તે ઉપર રવિ, તેના ઉપર મગલ, તેના ઉપર ગુરુ, તેના ઉપર શનિ, તેનાથી ઉપર દૂર, ભચક્ર એટલે બાર રાશિનું ચક્ર છે પૃથ્વીના મધ્ય ભાગથી આકાશમા રહેલા ભચક્રની બાર રાશિઓ સુધીમા બાર રેખા (લીટી) એ કલ્પવી અને આકાશમા ફરતા ગ્રહો જે રેખા આગલ જાય તે રાશિનો તે ગ્રહ છે, તેમ જાણવુ

॥ સૌર વર્ષ-દેવ-ને રાક્ષસની દિવસ રાત્રિ ચાંદ્ર માસ તથા પિત્રીના દિવસ રાત્રીની સમજ

रविश्चक्रभोगोऽर्कवर्ष मदिष्टं द्युरात्रं च देवासुराणां तदेव ॥
रवीन्द्वोर्युतेः संयुतिर्यावदान्याविधो मास एतच्च पैत्रं द्युरात्रम् ॥१॥

ભાવાર્થ—રવિ ભચક્રમાં મેષરાશિના, ૦ અંશથી બાર રાશિ ફરીને ફરીથી મેષ રાશિના-૦-અંશ દાખલ થાય તેટલા વખતને એક **સૌર** વર્ષ કહે છે તે સૌર વર્ષને દેવને રાક્ષસની દિવસ રાત્રી કહે છે કૃષ્ણ પક્ષની અમાસને દિવસે રવિ અને ચંદ્ર એકઠા થાય, તે બીજી અમાસે ફરીથી એકઠા થાય, તેને **ચાંદ્રમાસ** કહે છે તે પિત્રીનો દિવસ ને રાત્રિ થાય છે.

॥ મનુષ્ય, ને નાક્ષત્રના દિવસ માનની સમજ.

इनोदयद्वयान्तरं तदर्कसावनं दिनम् ॥
तदेव मेदिनीदिनं भवासरस्तु भभ्रमः ॥ २ ॥

ભાવાર્થ—એક સૂર્યના ઊગવા પછીથી બીજે દિવસે સૂર્યોદય થાય. તેના વચલા વખતને સાવન દિવસ કહે છે. તે મનુષ્યનો દિવસ કહેવાય છે. એક નક્ષત્રના ઉદયથી બીજા દિવસે તેજ નક્ષત્રનો ઉદય થાય તેટલા વખતને નક્ષત્ર (દિવસ) માન કહે છે.

બૃહસ્પતિ માનની સમજ.

बृहस्पतेर्मध्यमराशिभोगात् संवत्सरं सांहितिका वदंति ॥
ज्ञेयं विमिश्रं तु मनुष्यमानं मानैश्चतुर्भिर्व्यवहारवृत्तेः ॥ ३ ॥

ભાવાર્થ—૨૫૪ ગ્રહ સાધનમાં બૃહસ્પતિ (ગુરુ) મધ્યમ મેષરાશિના પૂર્ણ અંશે હોય ત્યાંથી બારે રાશિમાં ફરતાં મધ્યમ ગુરુ મેષ રાશિના પૂર્ણ અંશ થાય, તેને **બૃહસ્પતિમાન** સંહિતા બનાવનારા કહે છે.

માન ૯ પ્રકારનાં છે તેનાં નામ.

एवं पृथङ्मानवदैवजैवपैत्रार्क्षसौरेन्दवसावनानि ॥
ब्राह्मं च काले नवमं प्रमाणं ग्रहास्तु साध्या मनुजैः स्वमानात् ॥१॥

ભાવાર્થ—૧ માનવ, ૨ દેવ, ૩ બૃહસ્પતિ, ૪ પૈત્ર, ૫ નાક્ષત્ર, ૬ સૌર, ૭ ચાંદ્ર, ૮ સાવન, ૯ બ્રહ્મમાન, આ ૯ માન છે. તેમાં ગ્રહો સાધવા માટે **માનવ** માન લેવું. ॥ ૧ ॥

પ્રકરણ ૩ જું.

સંવત્સરની સમજ.

વિક્રમ રાજાના રાજ્ય બેઠાના વખતની શરૂઆતથી ચાલુ વખત સુધીમાં કેટલા વર્ષો ગયા તેની સંખ્યાને સંવત્ કહે છે

શકની સમજ.

શાલિવાહન રાજાના રાજ્ય બેઠાના વખતથી ચાલુ વખત સુધીમા કેટલા વર્ષ ગયા તેને શક કહે છે

સવત્ શક વિષે ખુલાસો.

જે સમયનો સવત્ જાણતા હોઇએ, તે પરથી શક જાણવો હોય તો સંવત્ની સંખ્યામા ૧૩૫, બાદ કરવાથી શાલિવાહનનો શક આવે છે અને શક જાણતા હોઇએ તો સંવત્ જાણવા માટે, શકમા ૧૩૫ ઉમેરવાથી વિક્રમનો સંવત્ થશે સંવત્ જ્યોતિષ પ્રમાણે અશાડ મહિનામા કર્ક સંક્રાશિનો સૂર્ય જે દિવસે શરૂ થાય તે દિવસે બેસે છે તે દર વરસે સંક્રાતિની શરૂઆતે તે સંવત્મા એક એક વર્ષનો વધારો થાય છે અને હિંદુસ્તાનમા જ્યોતિષી સિવાયની દરેક કોમમા તે સવત્મા કાર્તિક સુદી એકમને દિવસે એક વર્ષનો વધારો કરવામા આવે છે એટલે હમ્મેશા જ્યોતિષીઓ જ્યારે અશાડમા સવત્ બદલે છે, ત્યારે સર્વ લોક કાર્તિકમા બદલે છે શકને માટે સર્વ લોકને જ્યોતિષીઓ ચૈત્ર સુદી ૧ ને દિવસે શક બદલે છે તેથી શકની સખ્યામાં દર વર્ષે ૧ વધે છે પણ ખરી રીતે જ્યારે મેષ રાશિના સૂર્યની શરૂઆત થાય ત્યારે શકની ખરી શરૂઆત થાય છે માટે આગલ મહા દશાઓમા શક કે સંવત્ ઉમેરવાના ખતાનીએ ત્યા હમ્મેશા કર્કસંક્રાતિથી બદલવો ને શક મેષ સંક્રાતિએ બદલવો કેટલાક જોશીઓ આ વાત નહીં સમજવાથી, ચૈત્ર માસમા જન્મ થયો હોય છે, ત્યારે મેષ સક્રાતિ નહી થવા છતા પચાગમા શક બદલેલો હોવાથી તે પ્રમાણે પોતે બદલી દશામા ઉમેરતા જાય છે. તેથી પોતાની ઉમ્મરના વર્ષ સાથે શક મલતો આવતો નથી અને એક વર્ષનો ફરક પડે છે માટે હમ્મેશ ચૈત્ર મહીનો થયો હોય ને શક બદલાયો હોય તો પણ જો ચૈત્ર મહીનામા મેષ સક્રાતિ બેઠી ના હોય ત્યા સુધી પાછલી સાલનોજ શક દશામા ઉમેરવો ને મેષ સંક્રાતિ થયા પછી ચાલુ પચાગનો શક ઉમેરવો

સંવત્સરની સમજ.

સંવત્સર એટલે વિક્રમનો સંવત્ અને શાલિવાહનનો શક. એક સંવત્થી બીજો સંવત્ ને એક શકથી બીજો શક બેસતા સુધીનો જે વખત તે એક વર્ષ થાય છે. તેને સંવત્સર કહે છે તેનાં જુદે જુદાં ૬૦ નામ છે તે નામ દરેક સંવત્સર બદલાતાં એક પછી એક આવે છે. તે ૬૦ પુરાં થતાં પ્રથમથીજ શરૂઆત થાય છે. તેનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે.

૬૦ સંવત્સરોનાં નામો.

૧ પ્રભવ.	૧૬ ચિત્રભાનુ.	૩૧ હેમલંબ.	૪૬ પરિધાવી.
૨ વિભવ.	૧૭ સુભાનુ.	૩૨ વિલંબ.	૪૭ પ્રમાદી.
૩ શુકલ.	૧૮ તારણ.	૩૩ વિકારી.	૪૮ આનંદ
૪ પ્રમોદ.	૧૯ પાર્થિવ.	૩૪ શાર્વરી.	૪૯ રાક્ષસ.
૫ પ્રજાપતિ.	૨૦ વ્યય.	૩૫ પ્લવ.	૫૦ નળ.
૬ અંગીરા.	૨૧ સર્વજિત્.	૩૬ શુભકૃત.	૫૧ પિંગલ.
૭ શ્રીમુખ.	૨૨ સર્વધારી.	૩૭ શોભનકૃત્.	૫૨ કાળ.
૮ ભાવ.	૨૩ વિરોધી.	૩૮ ક્રોધી.	૫૩ સિદ્ધાર્થી.
૯ યુવા.	૨૪ વિકૃતિ.	૩૯ વિશ્વાવસુ.	૫૪ રૌદ્ર.
૧૦ ધાતા.	૨૫ ખર.	૪૦ પરાભવ.	૫૫ દુર્મતિ.
૧૧ ઇશ્વર.	૨૬ નંદન.	૪૧ પ્લવંગ.	૫૬ દુદુંભી.
૧૨ બહુધાન્ય.	૨૭ વિજય.	૪૨ કીલક.	૫૭ રુધિરોદ્ગારી.
૧૩ પ્રમાથી.	૨૮ જય.	૪૩ સૌમ્ય.	૫૮ રક્તાક્ષી.
૧૪ વિક્રમ.	૨૯ મન્મથ.	૪૪ સાધારણ.	૫૯ ક્રોધન.
૧૫ વૃષભ.	૩૦ દુર્મુખ.	૪૫ વિરોધકૃત.	૬૦ ક્ષય.

કયા સંવત્, કે શકમાં કયો સંવત્સર ચાલે છે તેની સમજ.

સંવતને શકના સંવત્સરો જુદેજુદા આવે છે. જ્યારે સંવત્, ૧ ની શરૂઆત વખતે સંવત્, યુવા, ૯ મો હતો. શકે, ૧ ની શરૂઆત થઇ ત્યારે સંવત્સર બહુધાન્ય, ૧૨ મો હતો. માટે ચાલુ સંવતને કે શકને ૬૦ થી ભાગતાં સંવતના શેષમાં ૯ ઊમેરવાથી ને શકના શેષમાં ૧૨ ઊમેરવાથી જે આંક આવે તે ચાલુ સંવત્ તથા શકનો સંવત્સર સમજવો. સંવત્સર શકનો શકની શરૂઆતે ને સંવતનો સંવતની શરૂઆતથી શરૂ થાય. તે સંવત્ શક પુરા થએ પુરો થાય છે.

શક ઉપરથી સવતસરનું ઉદાહરણ.

શાકે ૧૮૩૨ ને ૬૦ કે ભાગતા ૩૦ લબ્ધિ આવી તેનું કઇ કામ નથી ને શેષ ૩૨ રહી તેમાં બાર ભેમેરતા ૪૪ થયા તો શાકે ૧૮૩૨ મા સવત્સર ૪૪ મો સાધારણ નામનો થયો

સવત્ ઉપરથી સવતસરનુ ઉદાહરણ

સવત્ ૧૯૬૭ ને ૬૦ થી ભાગ્યા તો શેષ ૪૭ આવ્યા તેમા ૯ ઉમેરતા ૫૬ મો સવત્સર દુદુભી નામનો થયો જો શકને કે સવતને ભાગતાં શેષમા અનુક્રમે ૧૨ ને ૯ ભેમેરતા ૬૦ થી વધારે થાય તો ૬૦ બાદ કરતા જે રહે તેટલામો સવત્સર થાય છે

સક્રાતિ ૧૨ છે

નીચે લખ્યા પ્રમાણે ૧ વર્ષમા બાર સક્રાતિ આવે ને તે દરેક સક્રાતિ આશરે ૧ મહિના સુધી રહે છે (સક્રાતિ એટલે સૂર્યની રાશિ)

૧ મેષ સક્રાંતિ ચૈત્ર માસમા આવે છે	૭ તુના સક્રતિ આસો માસમા
૨ વૃષભ સક્રાતિ વૈશાખ માસમા	૮ વૃશ્ચિક કાર્તિકમા
૩ મિથુન જેષ્ટ માસમા	૯ ધન માગશરમા
૪ કર્ક આશાડમાં	૧૦ મકર પોષમા
૫ સિહ શ્રાવણમા	૧૧ કુભ માહામા
૬ કન્યા ભાદરવામા	૧૨ મીન સક્રાતિ ફાગણ માસમા

અયનની સમજ

સૂર્ય જ્યારે સાયન મકર રાશિમા પ્રવેશે છે ત્યારથી તે ઉત્તર તરફ આવે છે તે ઉત્તર તરફ સાયન મિથુન રાશિ પુરી કરે છે ત્યાંસુધી આગળ વધે છે આ સમય એટલે જ્યારે સૂર્ય સાયન મકરથી સાયન મિથુન સુધીનો હોય છે, તે સમય ઉત્તરાયનનો કહેવાય છે આ સમય તા ૨૨–મી ડીસેમ્બરથી તા ૨૨–જુન સુધીનો છે જ્યારે સૂર્ય સાયન કર્ક રાશિમા પ્રવેશે છે ત્યારે તે દક્ષિણ તરફ જવા માડે છે અને તે સાયન ધન રાશિ પુરી કરતાં સુધી એટલે તા ૨૨–જુનથી તા ૨૨–ડીસેમ્બર સુધી, દક્ષિણાયનનો હોય છે આપણે ત્યા મકર સંક્રાતિ અને ઉત્તરાયણ એક મનાય છે પણ તે ભૂલ છે સૂર્ય નિરયન મકર રાશિમા પ્રવેશે તે દિવસે મકરસક્રાતિ આવે છે એટલે ઉત્તરાયણ પ્રવેશ પછી આશરે ૨૩ દિવસે (૧૪ જાન્યુઆરી)

મકરસંક્રાંતિ આવે છે. નિરયન સૂર્યના રાશિ અંશમાં અયનાંશ ઉમેરવાથી સાયન સૂર્યનાં રાશિ અંશ મળશે.

ગોલની સમજ.

સાયન મેષ રાશિના આરંભથી માંડી સાયન કન્યા રાશિના અંત-સુધી એટલે તા. ૨૧ માર્ચ થી તા. ૨૨ સપ્ટેમ્બર સુધી સૂર્ય વિષુવવૃતની ઉત્તરે હોવાથી ઉત્તરગોલ અને ત્યારબાદ તા. ૨૨-સપ્ટેમ્બરથી ૨૧ માર્ચ સુધી સૂર્ય વિષુવવૃત્તથી દક્ષિણે હોવાથી દક્ષિણગોલ કહેવાય છે.

ઋતુની સમજ.

સૂર્યની સાયન રાશિ પ્રમાણે નીચે પ્રમાણે ઋતુઓ આવે છે.

મીન, મેષ,	વસંત,	કન્યા, તુલા,	શરદ
વૃષભ, મિથુન,	ગ્રીષ્મ.	વૃશ્ચિક, ધન.	હેમંત
કર્ક, સિંહ,	વર્ષા,	મકર, કુંભ,	શિશિર

અધિક અને ક્ષય માસની સમજ.

નિરયન સૂર્ય જે માસમાં રાશિ બદલાતો નથી એટલે માસની શરૂ-આતમાં સૂર્ય જે નિરયન સંક્રાન્તિમાં હોય છે તેજ સંક્રાંતિમાં માસ પુરાં થવાના દિવસે હોય તેવા માસને અધિક માસ કહે છે.

જે માસમાં નિરયન સૂર્ય ત્રણ રાશિ ભોગવે છે એ માસ ક્ષય માસ તરીકે ઓળખાય છે કલ્પિત ઉદાહરણઃ-સૂર્ય કારતક સુદ એકમને દિવસે સૂર્ય કન્યા રાશિનો છે અને તેજ માસમાં અમાસના દિવસે વૃશ્ચિક રાશિનો છે તો આ માસ દરમિયાન સૂર્ય ત્રણ રાશિ (કન્યા, તુલા, વૃશ્ચિક) ભોગવે છે માટે તે ક્ષય માસ જાણવો.

॥ માસ સમજ. ॥

સંવત્‌થી ગણતાં પહેલો માસ કાર્તિક, ને શકથી પહેલો ચૈત્ર છે. ગુજ-રાત વિગેરે દેશોમાં કાર્તિકથી જ પહેલો માસ શરૂ કરે છે. ને દક્ષિણ વિ-ગેરે દેશામાં ચૈત્રથી પહેલો માસ ગણે છે. પણ ખરી રીતે તો આગલ દશાને માટે બતાવ્યા પ્રમાણે કર્ક તથા મેષ સંક્રાંતિએજ, સંવત્ ને શક અનુક્રમે બદલવો તે ધ્યાન રાખવું. હવે એક શક કે સંવત્‌થી બીજા શક કે સંવત્ સુધીના વખતનું વર્ષ તેના બાર ભાગ તે બાર માસ તેનાં નામ નીચે મુજબ છે.

સંવત્ પ્રમાણે માસનાં નામ.		શક પ્રમાણે માસનાં નામ.	
સંસ્કૃત નામ.	ગુજરાતી	સંસ્કૃત નામ,	ગુજરાતી.
૧ कार्तिक	કાર્તક	૧ चैत्र	ચૈત્ર
૨ मार्गशीर्ष	માગશર	૨ वैशाख	વૈશાખ
૩ पौष	પોષ	૩ ज्येष्ठ	જેઠ
૪ माघ	માહ	૪ आषाढ	અષાઢ
૫ फाल्गुन	ફાગણ	૫ श्रावण	શ્રાવણ
૬ चैत्र	ચૈત્ર	૬ भाद्रपद	ભાદરવો
૭ वैशाख	વૈશાખ	૭ आश्विन	આસો
૮ ज्येष्ठ	જેઠ	૮ कार्तिक	કારતક
૯ आषाढ	આષાઢ	૯ मार्गशीर्ष	માગશર
૧૦ श्रावण	શ્રાવણ	૧૦ पौष	પોષ
૧૧ भाद्रपद	ભાદરવો	૧૧ माघ	માહ
૧૨ आश्विन	આસો	૧૪ फाल्गुन	ફાગણ

ઉપર મુજબ બાર માસ આવે છે. તેના ૩૦ મા ભાગને એક આખો દિવસ કહે છે. એટલે પાછળ જણાવ્યા મુજબ દિવસને રાત મળીને એક આખો દિવસ થાય છે તેવા ૩૦ દિવસનો માસ, ને બાર માસનું વર્ષ.

(પક્ષની સમજ.)

૩૦ દિવસના બે ભાગ પાડયા છે માસની શરૂઆતથી ૧૫ દિવસ સુધી શુકલ પક્ષ, (અજવાળીઊ) છે. ને ૧૬ મા દિવસથી ૩૦ દિવસ સુધીની કૃષ્ણ પક્ષ (અંધારિયું) કહે છે સૂર્યાસ્ત વખત (સંધ્યાકાલ)થી રાત્રીએ ચદ્રમા દેખાવો થાય તે શુકલ પક્ષ. ને સૂર્યાસ્ત પછી રાત્રીએ બે ઘડી, ચાર ઘડી એમ મોડો મોડો ચદ્ર ઊગે, ને છેવટે આખી રાત્રી પણ દેખાય નહીં તે કૃષ્ણ પક્ષ તે બે પક્ષનો એક માસ થાય છે.

॥ તિથિની સમજ. ॥

તિથિ ૩૦ છે એમાં બે ભાગ ૧૫ શુકલ પક્ષની ને ૧૫ કૃષ્ણ પક્ષની મલીને એક માસમા બે ભાગે વહેંચાયલી છે. તે બે પક્ષની તિથિયોના નામ

તિથિનાં નામ

શુકલ પક્ષની.		કૃષ્ણ પક્ષની.	
સંસ્કૃત.	ગુજરાતી.	સંસ્કૃત	ગુજરાતી.
૧ प्रतिपदा	પડવો.	૧ प्रतिपदा	પડવો.

२ द्वितीया	બીજ.	२ द्वितीया	બીજ.
३ तृतीया	ત્રીજ.	३ तृतीया	ત્રીજ.
४ चतुर्थी	ચોથ.	४ चतुर्थी	ચોથ.
५ पंचमी	પાંચમ.	५ पंचमी	પાંચમ.
६ षष्ठी	છઠ.	६ षष्ठी	છઠ.
७ सप्तमी	સાતમ.	७ सप्तमी	સાતમ.
८ अष्टमी	આઠમ.	८ अष्टमी	આઠમ.
९ नवमी	નોમ.	९ नवमी	નોમ.
१० दशमी	દશમ.	१० दशमी	દશમ.
११ एकादशी	અગીયારશ.	११ एकादशी	અગિયારશ.
१२ द्वादशी	બારશ.	१२ द्वादशी	બારશ.
१३ त्रयोदशी	તેરશ.	१३ त्रयोदशी	તેરશ.
१४ चतुर्दशी	ચૌદશ.	१४ चतुर्दशी	ચૌદશ.
१५ पूर्णीमा	પુનેમ.	३० अमावास्या	અમાસ.

માસના ૩૦ દિવસમાં બે પક્ષની તિથિઓનાં નામ ૧૪ સુધી મળતાં સરખાં છે પણ શુકલ પક્ષમાં ૧૫ મી તિથિનું નામ પૂર્ણીમા (પુનેમ) છે. ને કૃષ્ણ પક્ષમાં ૩૦ મી તિથિનું નામ અમાવાસ્યા (અમાસ) છે. એવી રીતે ત્રીસે તિથિઓ બે ભાગમાં વેંચાયેલી છે. ને દરેક તિથિઓ આશરે સાઠ સાઠ ઘડીની હોય છે.

॥ વાર સમાજ. ॥

વાર સાત છે. તે દરેક રવિવારથી અનુક્રમે છે. ૧ રવિ. ૨ સોમ. ૩ મંગલ ૪ બુધ. ૫ ગુરૂ. ૬ શુકર. ૭ શનિ. એ સાત થઈ રહે કે ફરીથી પાછા અનુક્રમે રવિથી શરૂ થાય છે. સૂરજ ઊગેથી એકવાર શરૂ થાય છે. તે બીજે દીવસે સૂરજ ઊગે ત્યારે બીજો શરૂ થાય. તે પાછો આઠ દિવસે તેનો તે વાર આવે છે.

॥ નક્ષત્ર સમજ. ॥

નક્ષત્ર ૨૭ નીચે મુજબ છે, તે દરેક ૬૦ ઘડીના આશરા સુધી રહે છે. રાશિની પેઠે આકાશમાં સ્થિર છે. પણ તેમાં અભિજીત્ નામનું નક્ષત્ર વધારાનું છે. તે ઊત્તરષાઢાના ચોથા ભાગમાં એટલે ઊત્તરષાઢાની ૬૦ ઘડી-

સંવત્ પ્રમાણે માસનાં નામ.			શક પ્રમાણે માસનાં નામ.		
	સંસ્કૃત નામ.	ગુજરાતી		સંસ્કૃત નામ,	ગુજરાતી.
૧	कार्तिक	કાર્તક	૧	चैत्र	ચૈતર
૨	मार्गशीर्ष	માગશર	૨	वैशाख	વૈશાખ
૩	पौष	પોષ	૩	ज्येष्ठ	જેઠ
૪	माघ	માહા	૪	आषाढ	અષાઢ
૫	फाल्गुन	ફાગણ	૫	श्रावण	શ્રાવણ
૬	चैत्र	ચૈત્ર	૬	भाद्रपद	ભાદરવો
૭	वैशाख	વૈશાખ	૭	आश्विन	આસો
૮	ज्येष्ठ	જેઠ	૮	कार्तिक	કારતક
૯	आषाढ	આષાઢ	૯	मार्गशीर्ष	માગશર
૧૦	श्रावण	શ્રાવણ	૧૦	पौष	પોષ
૧૧	भाद्रपद	ભાદરવો	૧૧	माघ	માહા
૧૨	आश्विन	આસો	૧૫	फाल्गुन	ફાગણ

ઉપર મુજબ બાર માસ આવે છે. તેના ૩૦ મા ભાગને એક આખો દિવસ કહે છે. એટલે પાછળ જણાવ્યા મુજબ દિવસને રાત મલીને એક આખો દિવસ થાય છે તેવા ૩૦ દિવસનો માસ, ને બાર માસનું વર્ષ.

(પક્ષની સમજ.)

૩૦ દિવસના બે ભાગ પાડયા છે. માસની શરૂઆતથી ૧૫ દિવસ સુધી શુકલ પક્ષ, (અજવાળીઊ) છે. ને ૧૬ મા દિવસથી ૩૦ દિવસ સુધીની કૃષ્ણ પક્ષ (અંધારિયું) કહે છે સૂર્યાસ્ત વખત (સંધ્યાકાલ)થી રાત્રીએ ચદ્રમા દેખાતો થાય તે શુકલ પક્ષ. ને સૂર્યાસ્ત પછી રાત્રીએ બે ઘડી, ચાર ઘડી એમ મોડા મોડા ચદ્ર ઊગે, ને છેવટે આખી રાત્રી પણ દેખાય નહીં તે કૃષ્ણ પક્ષ તે બે પક્ષનો એક માસ થાય છે.

॥ તિથિની સમજ. ॥

તિથિ ૩૦ છે એમાં બે ભાગ ૧૫ શુકલ પક્ષની ને ૧૫ કૃષ્ણ પક્ષની મલીને એક માસમા બે ભાગે વહેચાયલી છે. તે બે પક્ષની તિથિયોના નામ

તિથિનાં નામ.

શુકલ પક્ષની.		કૃષ્ણ પક્ષની.	
સંસ્કૃત.	ગુજરાતી.	સંસ્કૃત	ગુજરાતી.
૧ प्रतिपदा	પડવો.	૧ प्रतिपदा	પડવો.

૨ द्वितीया	બીજ.	૨ द्वितीया	બીજ.
૩ तृतीया	ત્રીજ.	૩ तृतीया	ત્રીજ.
૪ चतुर्थी	ચોથ.	૪ चतुर्थी	ચોથ.
૫ पंचमी	પાંચમ.	૫ पंचमी	પાંચમ.
૬ षष्ठी	છઠ.	૬ षष्ठी	છઠ.
૭ सप्तमी	સાતમ.	૭ सप्तमी	સાતમ.
૮ अष्टमी	આઠમ.	૮ अष्टमी	આઠમ.
૯ नवमी	નોમ.	૯ नवमी	નોમ.
૧૦ दशमी	દશમ.	૧૦ दशमी	દશમ.
૧૧ एकादशी	અગીયારશ.	૧૧ एकादशी	અગિયારશ.
૧૨ द्वादशी	બારશ.	૧૨ द्वादशी	બારશ.
૧૩ त्रयोदशी	તેરશ.	૧૩ त्रयोदशी	તેરશ.
૧૪ चतुर्दशी	ચૌદશ.	૧૪ चतुर्दशी	ચૌદશ.
૧૫ पूर्णिमा	પુનેમ.	૩૦ अमावास्या	અમાસ.

માસના ૩૦ દિવસમાં બે પક્ષની તિથિઓનાં નામ ૧૪ સુધી મળતાં સરખાં છે પણ શુકલ પક્ષમાં ૧૫ મી તિથિનું નામ પૂર્ણિમા (પુનેમ) છે. ને કૃષ્ણ પક્ષમાં ૩૦ મી તિથિનું નામ અમાવાસ્યા (અમાસ) છે. એવી રીતે ત્રીસે તિથિઓ બે ભાગમાં વેંચાયેલી છે. ને દરેક તિથિઓ આશરે સાઠ સાઠ ઘડીની હોય છે.

॥ વાર સમાજ. ॥

વાર સાત છે. તે દરેક રવિવારથી અનુક્રમે છે. ૧ રવિ. ૨ સોમ. ૩ મંગલ. ૪ બુધ. ૫ ગુરૂ. ૬ શુકર. ૭ શનિ. એ સાત થઈ રહે કે ફરીથી પાછા અનુક્રમે રવિથી શરૂ થાય છે. સૂરજ ઊગેથી એકવાર શરૂ થાય છે. તે બીજે દીવસે સૂરજ ઊગે ત્યારે બીજો શરૂ થાય. તે પાછો આઠ દિવસે તેનો તે વાર આવે છે.

॥ નક્ષત્ર સમજ. ॥

નક્ષત્ર ૨૭ નીચે મુજબ છે, તે દરેક ૬૦ ઘડીના આશરા સુધી રહે છે. રાશિની પેઠે આકાશમાં સ્થિર છે. પણ તેમાં અભિજીત્ નામનું નક્ષત્ર વધારાનું છે. તે ઊત્તરષાઢાના ચોથા ભાગમાં એટલે ઊત્તરષાઢાની ૬૦ ઘટી-

સંવત્ પ્રમાણે માસનાં નામ.		શક પ્રમાણે માસનાં નામ.	
સંસ્કૃત નામ	ગુજરાતી	સંસ્કૃત નામ,	ગુજરાતી.
૧ कार्तिक	કાર્તક	૧ चैत्र	ચૈતર
૨ मार्गशीर्ष	માગશર	૨ वैशाख	વૈશાખ
૩ पौष	પોષ	૩ ज्येष्ठ	જેઠ
૪ माघ	માહા	૪ आषाढ	અષાઢ
૫ फाल्गुन	ફાગણ	૫ श्रावण	શ્રાવણ
૬ चैत्र	ચૈત્ર	૬ भाद्रपद	ભાદરવો
૭ वैशाख	વૈશાખ	૭ आश्विन	આસો
૮ ज्येष्ठ	જેઠ	૮ कार्तिक	કારતક
૯ आषाढ	આષાઢ	૯ मार्गशीर्ष	માગશર
૧૦ श्रावण	શ્રાવણ	૧૦ पौष	પોષ
૧૧ भाद्रपद	ભાદરવો	૧૧ माघ	માહા
૧૨ आश्विन	આસો	૧૨ फाल्गुन	ફાગણ

ઉપર મુજબ બાર માસ આવે છે તેના ૩૦ મા ભાગને એક આખો દિવસ કહે છે. એટલે પાછળ જણાવ્યા મુજબ દિવસને રાત મળીને એક આખો દિવસ થાય છે તેવા ૩૦ દિવસનો માસ, ને બાર માસનું વર્ષ.

(પક્ષની સમજ.)

૩૦ દિવસના બે ભાગ પાડયા છે માસની શરૂઆતથી ૧૫ દિવસ સુધી શુકલ પક્ષ, (અજવારીઊ) છે ને ૧૬ મા દિવસથી ૩૦ દિવસ સુધીની કૃષ્ણ પક્ષ (અંધારિયું) કહે છે સૂર્યાસ્ત વખત (સંધ્યાકાલ)થી રાત્રીએ ચંદ્રમા દેખાતો થાય તે શુકલ પક્ષ. ને સૂર્યાસ્ત પછી રાત્રીએ બે ઘડી, ચાર ઘડી એમ મોડો મોડો ચંદ્ર ઊગે, ને છેવટે આખી રાત્રી પણ દેખાય નહીં તે કૃષ્ણ પક્ષ તે બે પક્ષનો એક માસ થાય છે

॥ તિથિની સમજ. ॥

તિથિ ૩૦ છે એમાં બે ભાગ ૧૫ શુકલ પક્ષની ને ૧૫ કૃષ્ણ પક્ષની મળીને એક માસમા બે ભાગે વહેચાયલી છે. તે બે પક્ષની તિથિયોના નામ

તિથિનાં નામ

શુકલ પક્ષની.		કૃષ્ણ પક્ષની.	
સંસ્કૃત.	ગુજરાતી.	સંસ્કૃત	ગુજરાતી.
૧ प्रतिपदा	પડવો.	૧ प्रतिपदा	પડવો.

२ द्वितीया	બીજ.	२ द्वितीया	બીજ.
३ तृतीया	ત્રીજ.	३ तृतीया	ત્રીજ.
४ चतुर्थी	ચોથ.	४ चतुर्थी	ચોથ.
५ पंचमी	પાંચમ.	५ पंचमी	પાંચમ.
६ षष्ठी	છઠ.	६ षष्ठी	છઠ.
७ सप्तमी	સાતમ.	७ सप्तमी	સાતમ.
८ अष्टमी	આઠમ.	८ अष्टमी	આઠમ.
९ नवमी	નોમ.	९ नवमी	નોમ.
१० दशमी	દશમ.	१० दशमी	દશમ.
११ एकादशी	અગીયારશ.	११ एकादशी	અગિયારશ.
१२ द्वादशी	બારશ.	१२ द्वादशी	બારશ.
१३ त्रयोदशी	તેરશ.	१३ त्रयोदशी	તેરશ.
१४ चतुर्दशी	ચૌદશ.	१४ चतुर्दशी	ચૌદશ.
१५ पूर्णीमा	પુનેમ.	३० अमावास्या	અમાસ.

માસના ૩૦ દિવસમાં બે પક્ષની તિથિઓનાં નામ ૧૪ સુધી મલતાં સરખાં છે પણ શુકલ પક્ષમાં ૧૫ મી તિથિનું નામ પૂર્ણીમા (પુનેમ) છે. ને કૃષ્ણ પક્ષમાં ૩૦ મી તિથિનું નામ અમાવાસ્યા (અમાસ) છે. એવી રીતે ત્રીસે તિથિઓ બે ભાગમાં વેંચાયેલી છે. ને દરેક તિથિઓ આશરે સાઠ સાઠ ઘડીની હોય છે.

॥ વાર સમજ. ॥

વાર સાત છે. તે દરેક રવિવારથી અનુક્રમે છે. ૧ રવિ. ૨ સોમ. ૩ મંગલ ૪ બુધ. ૫ ગુરૂ. ૬ શુકર. ૭ શનિ. છે સાત થઈ રહે કે ફરીથી પાછા અનુક્રમે રવિથી શરૂ થાય છે. સૂરજ ઊગેથી એકવાર શરૂ થાય છે. તે બીજે દીવસે સૂરજ ઊગે ત્યારે બીજો શરૂ થાય. તે પાછો આઠ દિવસે તેનો તે વાર આવે છે.

॥ નક્ષત્ર સમજ. ॥

નક્ષત્ર ૨૭ નીચે મુજબ છે, તે દરેક ૬૦ ઘડીના આશરા સુધી રહે છે. રાશિની પેઠે આકાશમાં સ્થિર છે. પણ તેમાં અભિજીત્ નામનું નક્ષત્ર વધારાનું છે. તે ઊત્તરષાઢાના ચોથા ભાગમાં એટલે ઊત્તરષાઢાની ૬૦ ઘડી-

સવત્ પ્રમાણે માસના નામ		શક પ્રમાણે માસના નામ	
સસ્કૃત નામ	ગુજરાતી	સસ્કૃત નામ,	ગુજરાતી
૧ कार्तिक	કાર્તક	૧ चैत्र	ચૈતર
૨ मार्गशीर्ष	માગશર	૨ वैशाख	વૈશાખ
૩ पौष	પોષ	૩ ज्यष्ठ	જેઠ
૪ माघ	માહ	૪ आषाढ	અષાઢ
૫ फाल्गुन	ફાગણ	૫ श्रावण	શ્રાવણ
૬ चैत्र	ચૈત્ર	૬ भाद्रपद	ભાદરવો
૭ वैशाख	વૈશાખ	૭ आश्विन	આસો
૮ ज्येष्ठ	જેઠ	૮ कार्तिक	કારતક
૯ आषाढ	આષાઢ	૯ मार्गशीर्ष	માગશર
૧૦ श्रावण	શ્રાવણ	૧૦ पौष	પોષ
૧૧ भाद्रपद	ભાદરવો	૧૧ माघ	માહ
૧૨ आश्विन	આસો	૧૨ फाल्गुन	ફાગણ

ઉપર મુજબ બાર માસ આવે છે તેના ૩૦ મા ભાગને એક આખો દિવસ કહે છે એટને પાછળ જણાવ્યા મુજમ દિવસને રાત મલીને એક આખો દિવસ થાય છે તેવા ૩૦ દિવસનો માસ, ને બાર માસનું વર્ષ.

(પક્ષની સમજ)

૩૦ દિવસના બે ભાગ પાડ્યા છે માસની શરૂઆતથી ૧૫ દિવસ સુધી શુકલ પક્ષ (અજવારીઊ) છે ને ૧૬ મા દિવસથી ૩૦ દિવસ સુધીની કૃષ્ણ પક્ષ (અધારિયુ) કહે છે સૂર્યાસ્ત વખત (સધ્યાકાલ)થી રાત્રીએ ચદ્રમા દેખાતો થાય તે શુકલ પક્ષ ને સૂર્યાસ્ત પછી રાત્રીએ બે ઘડી ચાર ઘડી એમ મોડો મોડો ચદ્ર ઊગે ને છેવટે આખી રાત્રી પણ દેખાય નહીં તે કૃષ્ણ પક્ષ તે બે પક્ષનો એક માસ થાય છે

॥ તિથિની સમજ ॥

તિથિ ૩૦ છે એમાં બે ભાગ ૧૫ શુકલ પક્ષની ને ૧૫ કૃષ્ણ પક્ષની મળીને એક માસમા બે ભાગે વહેચાયલી છે તે બે પક્ષની તિથિયોના નામ

તિથિના નામ

શુકલ પક્ષની		કૃષ્ણ પક્ષની.	
સંસ્કૃત	ગુજરાતી	સંસ્કૃત	ગુજરાતી
૧ प्रतिपदा	પડવો	૧ प्रतिपदा	પડવો

૨	द्वितीया	બીજ.	૨	द्वितीया	બીજ.
૩	तृतीया	ત્રીજ.	૩	तृतीया	ત્રીજ.
૪	चतुर्थी	ચોથ.	૪	चतुर्थी	ચોથ.
૫	पंचमी	પાંચમ.	૫	पंचमी	પાંચમ.
૬	षष्ठी	છઠ.	૬	षष्ठी	છઠ.
૭	सप्तमी	સાતમ.	૭	सप्तमी	સાતમ.
૮	अष्टमी	આઠમ.	૮	अष्टमी	આઠમ.
૯	नवमी	નોમ.	૯	नवमी	નોમ.
૧૦	दशमी	દશમ.	૧૦	दशमी	દશમ.
૧૧	एकादशी	અગીઆરશ.	૧૧	एकादशी	અગિયારશ.
૧૨	द्वादशी	બારશ.	૧૨	द्वादशी	બારશ.
૧૩	त्रयोदशी	તેરશ.	૧૩	त्रयोदशी	તેરશ.
૧૪	चतुर्दशी	ચૌદશ.	૧૪	चतुर्दशी	ચૌદશ.
૧૫	पूर्णीमा	પુનેમ.	૩૦	अमावास्या	અમાસ.

માસના ૩૦ દિવસમાં બે પક્ષની તિથિઓનાં નામ ૧૪ સુધી મલતાં સરખાં છે પણ શુક્લ પક્ષમાં ૧૫ મી તિથિનું નામ પૂર્ણીમા (પુનેમ) છે. ને કૃષ્ણ પક્ષમાં ૩૦ મી તિથિનું નામ અમાવાસ્યા (અમાસ) છે. એવી રીતે ત્રીસે તિથિઓ બે ભાગમાં વેંચાયેલી છે. ને દરેક તિથિઓ આશરે સાઠ સાઠ ઘડીની હોય છે.

॥ વાર સમજ. ॥

વાર સાત છે. તે દરેક રવિવારથી અનુક્રમે છે. ૧ રવિ. ૨ સોમ. ૩ મંગલ. ૪ બુધ. ૫ ગુરૂ. ૬ શુકર. ૭ શનિ. એ સાત થઈ રહે કે ફરીથી પાછા અનુક્રમે રવિથી શરૂ થાય છે. સૂરજ ઊગેથી એકવાર શરૂ થાય છે. તે બીજે દીવસે સૂરજ ઊગે ત્યારે બીજો શરૂ થાય. તે પાછો આઠ દિવસે તેનો તે વાર આવે છે.

॥ નક્ષત્ર સમજ. ॥

નક્ષત્ર ૨૭ નીચે મુજબ છે, તે દરેક ૬૦ ઘડીના આશરા સુધી રહે છે. રાશિની પેઠે આકાશમાં સ્થિર છે. પણ તેમાં અભિજીત્ નામનું નક્ષત્ર વધારાનું છે. તે ઊત્તરષાઢાના ચોથા ભાગમાં એટલે ઊત્તરષાઢાની ૬૦ ઘડી-

માંથી ૪૫ ઘડીનું ગણી બાકીની ૧૫ ઘડી અભિજીત્ ને શ્રવણ નક્ષત્ર બે સતા ઘડી ૪ જેથી અભિજીત્ ૧૯ ઘડીનં થયુ ને શ્રવણ ૫૬ ઘડી બાકીની ભોગવે દરેક નક્ષત્ર આશરે ૬૦ ઘડીનું પણ ઓછામાં ઓછુ ૫૫ ઘડીનું આવે છે ને વધારેમા વધારે ૬૬ ઘડીનું પણ આવે છે આખા ઊત્તરાષા ઢાનો છેલ્લો ચોથો ભાગ ને શ્રવણ જેટલું આખુ હોય તેનો ૧૫ મો ભાગ પહેલો અભિજીત્નો છે તે સ્પષ્ટ અભિજીત્ જાણવુ સાધારણ રીતે ઊત્ત રાષાઢાની ૧૫ ને શ્રવણની ૪ ઘડી કહી છે ખરૂ તો સ્પષ્ટ બતાવ્યા પ્રમાણે જાણવ આગલ દશામા અભિજીતની સમજ કામ લાગશે જેમ આકાશના બાર ભાગનું નામ રાશિ તેમ સત્તાવીસ ભાગનું નામ નક્ષત્ર છે તેને તારા પણ કહે છે તે રાશિવાળા દરેક ભાગોમા વત્તા ઓછી ગોઠવેના છે

।। નક્ષત્ર નામ. ।।

૧ અશ્વિની	૯ આશ્લેષા	૧૭ અનુરાધા	૨૫ શતભીષા
૨ ભરણી	૧૦ મઘા	૧૮ જેષ્ઠા	૨૬ પૂર્વાભાદ્રપદ
૩ કૃત્તિકા	૧૧ પૂર્વાફાલ્ગુની	૧૯ મૂલ	
૪ રોહિણી	૧૨ ઊત્તરા ફાલ્ગુની	૨૦ પૂર્વાષાઢા	૨૭ ઊત્તરાભાદ્રપદ
૫ મૃગશીર્ષ	૧૩ હસ્ત	૨૧ ઉત્તરાષાઢા	
૬ આર્દ્રા	૧૪ ચિત્રા	૨૨ અભિજીત્	૨૮ રેવતિ
૭ પુનર્વસુ	૧૫ સ્વાતિ	૨૩ શ્રવણ	
૮ પુષ્ય	૧૬ વિશાખા	૨૪ ધનિષ્ઠા	

।। યોગ વિશે ।।

યોગ પણ ૨૭ છે તે પણ દરેક ૬૦ ઘડીના આશરે રહે છે તેના નામ નીચે છે

૧ વિષ્કુંભ	૮ ધૃતિ	૧૫ વજ્ર	૨૨ સાધ્ય
૨ પ્રીતિ	૯ શૂલ	૧૬ સિદ્ધિ	૨૩ શુભ
૩ આયુષ્યમાન્	૧૦ ગંડ	૧૭ વ્યતિપાત	૨૪ શુક્લ
૪ સૌભાગ્ય	૧૧ વૃદ્ધિ	૧૮ વરીયાન્	૨૫ બ્રહ્મ
૫ શોભન	૧૨ ધ્રુવ	૧૯ પરિઘ	૨૬ ઐંદ્ર
૬ અતિગંડ	૧૩ વ્યાઘાત	૨૦ શિવ	૨૭ વૈધૃતિ
૭ સુકર્મા	૧૪ હર્ષણ	૨૧ સિદ્ધિ	

॥ કરણ સમજ. ॥

કરણ ૧૧ છે તેનાં નામ બવ–બાલવ-કૌલવ–તૈતલ–ગર–વણીજ–વિષ્ટિ –શકુની–ચતુસ્પદ–નાગ–કિંસ્તુઘ્ન–તેમાંનાં એક તિથીનાં બે કરણ આવે છે શુકલ પક્ષના પડવાને દિને કિંસ્તુઘ્નકરણ, પડવાના આરંભથી શરૂ થાય છે. ને પડવાની કુલ ઘડી પળોની અડધી ઘડી પળો પૂરી થતાં બવ શરૂ થાય છે. પછી એ બીજનાં કરણ, બાલવ ને કૌલવ. ત્રીજનાં તૈતલ ને ગર. ચોથનાં વણીજ અને વિષ્ટિ હવે પાંચમનાં તે પછીનાં શકુની અને ચતુસ્પદ આવવાં જોઈએ તે આવતાં નથી. પણ બવથી શરૂ થાય છે. તે વિષ્ટી સુધીનાં હમ્મેશાં અનુક્રમે બેના પ્રમાણમાં આવશે પણ કૃષ્ણપક્ષની ચતુર્દશીના છેલ્લા અડધા ભાગમાં શકુનિ, ને અમાસનાં બે, ચતુષ્પદ ને નાગ છે. એટલું ધ્યાન રાખવું કે કૃષ્ણપક્ષની ૧૪ ના છેલ્લા અડધા ભાગથી તે શુકલપક્ષના પડવાના પહેલા અડધા ભાગમાં ચાર કરણ અનુક્રમે શકુનિ ચતુષ્પદ, નાગ, કિંસ્તુઘ્ન આવે છે. બાકીની દરેક તિથિઓમાં બવથી વિષ્ટિ સુધીજ આવે છે.

કરણની વધારે સમજને માટે નીચેનો કોઠો જોવો.

॥ કરણ કોષ્ટક. ॥

તિથીઓ છે.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૩૦	તિથિ
તિથીનાપ્રથમ ભાગમાં	કીં	બા	તૈ	વ	બ	કૌ	ગ	વિ	બા	તૈ	વ	બ	કૌ	ગ	વિ	૦	શુકલ પક્ષ
બીજાભાગમાં	બ	કૌ	ગ	વિ	બા	તૈ	વ	બ	કૌ	ગ	વિ	બા	તૈ	વ	બ	૦	
તિથિના પહેલા ભાગમાં	બા	તૈ	વ	બ	કૌ	ગ	વિ	બા	તૈ	વ	બ	કૌ	ગ	વિ	૦	ચ	કૃષ્ણ પક્ષ
બીજા ભાગમાં	કૌ	ગ	વિ	બા	તૈ	વ	બ	કૌ	ગ	વિ	બા	તૈ	વ	શ	૦	ના	

પ્રકરણ ૪ થું.

॥ નક્ષત્ર પરથી ચંદ્રમાની રાશિ જાણવાની સમજ. ॥

નક્ષત્રના ચાર ભાગ છે તેને પાયા કે ચરણ કહે છે તે નક્ષત્ર બેઠાથી ઊતરવા સુધીની ઘડી પળને ચારે ભાગતા જે ભાગ આવે તે એક ચરણ જેમકે અશ્વિનિ નક્ષત્ર, ૬૨ ઘડીને ૧૨ પળનું છે તો ચારે ભાગતા ૧૫ ઘડી ને ૩૩ પળનો ૧ પાયો અને બીજો પણ તેટલીજ ઘડીનો તે ૧૫ ઘડીને ૩૩-પળથી બેસે તે ૩૧ ઘડી ને ૬ પળ સુધી બીજો ને ૪૬-૩૯ સુધી ત્રીજો તે પછી ૬૨ ઘડીને ૧૨ પળ સુધીનો ૪ થો પાયો સમજવો. ચદ્રમા આશરે દિવસ ૨ ને ઘડી ૧૫ એટલે સવા બે દિવસ રહે છે. રાશિ ૧૨ છે ને નક્ષત્ર ૨૭ છે જેથી સવા બે નક્ષત્રપર ચંદ્રમા એક રાશિ ભોગવે છે.

મેષ—અશ્વિનિ, ભરણી, કૃતિકાનો એક પાયો
વરખ—કૃતિકાના ત્રણ પાયા, રોહણી, મૃગશીર્ષ અડધુ
મિથુન—મૃગશીર્ષ અડધુ, આર્દ્રા, પૂનર્વસુના, ત્રણ પાયા
કર્ક—પૂનર્વસુનો એક પાયો પુષ્પ, આશ્લેષા.
સિંહ—મઘા, પૂર્વા ફાલ્ગુની, ઉત્તરા ફાલ્ગુનીનો એક પાયો
કન્યા—ઊત્તરા ફાલ્ગુનીના ત્રણ પાયા, હસ્ત, ચિત્રા અડધુ.
તુલા—ચિત્રા અડધુ, સ્વાતિ, વિશાખાના ત્રણ પાયા
વૃશ્ચિક—વિશાખાનો એક પાયો, અનુરાધા, જ્યેષ્ટા
ધન—મૂળ, પુર્વાષાઢા, ઉત્તરાષાઢાનો એક પાયો
મકર—ઊત્તરાષાઢાના ત્રણ પાયા શ્રવણ, ધનિષ્ટા અડધુ.
કુંભ—ધનિષ્ટા અડધુ શતભિષા, પૂર્વા ભાદ્રપદનો એક પાયો
મીન—પૂર્વા ભાદ્રપદના ત્રણ પાયા, ઉત્તરા ભાદ્રપદ-રેવતિ

વર્ગની સમજ

જન્મ નક્ષત્રના જે ચરણમા જન્મ થયો હોય તે ચરણના અક્ષર ઊપરથી નીચેના કોઠામા વર્ગ જોવાય છે જેમ કે અશ્વિની નક્ષત્રના ૩ પાયામા જન્મ છે. તો તેનો અક્ષર ચો છે. (નક્ષત્રના પાયાના અક્ષરો માટે પછીનું પાનું જુઓ) તો ચ અક્ષર થયો માટે ચ અક્ષરની બાજુમા સિંહ કરીને લખેલું છે તેથી સિંહ વર્ગ જાણવો કોઇ પણ વર્ગથી અનુ

વર્ગ	વર્ગનાં ઉપનામ	અક્ષર
ગરૂડ	ગરૂડ	અ. ઈ. ઊ. એ.
માર્જાર	બિલાડી	ક. ખ. ગ. ઘ. ઙ.
સિંહ	વાઘ	ચ છ. જ. ઝ. ઞ.
શ્વાન	કુતરૂં	ટ. ઠ. ડ. ઢ. ણ.
સર્પ	સાપ	ત. થ. દ. ધ. ન.
મુખક	ઊંદર	પ. ફ. બ. ભ. મ.
મૃગ	હરણ	ય. ર. લ. વ. ૦
મેષ	મેંઢું	શ. ષ. સ. હ. ૦

ક્રમે ગણતાં જે પાંચમો વર્ગ આવે તેને ને જે વર્ગથી ગણ્યા હોય, તેને શત્રુતા જાણવી જેમ મૃગ-વર્ગને કોની સાથે શત્રુતા છે તે જાણવા માટે મૃગથી ગણીએ તો મૃગ ૧ થાય. મેષ ૨ થાય. પછી પહેલેથી ગરૂડ ૩ માર્જાર ૪ ને સિંહ પાંચમો થયો તેથી મૃગને ને સિંહને શત્રુતા છે તેમ જાણવું ને તેવીજ રીતે ગણતાં જે વર્ગથી ૪ થો આવે તે **મિત્ર** જાણવો મૃગથી ૪ થો માર્જાર છે. તેને ને મૃગને મિત્રતા સમજવી. ત્રીજો આવે તે **સમ** જાણવો એટલે શત્રુએ નહીં. તેમજ મિત્ર પણ નહીં; સાધારણ જાણવો. માટે મૃગથી ૩ જો ગરૂડ છે તે એક બીજા સાથે **સમ** જાણવો.

॥ યોનિ, ગણ, યુંજા, નાડી, અવકહડા, પુરૂષાકાર સ્ત્રીયાકારની રીત. ॥

જે નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તેની હારમાં કોઠામાંથી જોઇ લેવાં જેમકે અશ્વિની નક્ષત્રથી અશ્વયોની, દેવગણ, પૂર્વયુંજા, ને પહેલીનાડી છે. અશ્વિની નક્ષત્રના પહેલા પાયાનો એક અક્ષર તે પ્રમાણે ચારે પાયાના ચાર અક્ષર ચુ-ચે-ચો-લા તેમ દરેક નક્ષત્રના ચાર ચાર અક્ષરો સમજવા. નક્ષત્રના જે ચરણમાં જન્મ હોય તે **ચરણના અક્ષર પ્રમાણે નામ પાડવું** તે ખરી રીત છે.

॥ પુરૂષાકાર ને સ્ત્રીયાકારની સમજ. ॥

સૂર્યના મહાનક્ષત્રથી જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણતાં જેટલી સંખ્યા થાય તે સંખ્યાની આડી લીટીએ નીચે બતાવેલા યોનિ ગણ વિગેરેના કોષ્ટકમાં છેલ્લે લખેલા બે ખાનામાંથી પુરૂષનો જન્મ હોય તો પુરૂષાકારના અને સ્ત્રીનો જન્મ હોય તો સ્ત્રીયાકારના ખાનામાં લખેલી જગ્યાએ **જન્મ નક્ષત્ર પડેલું** જાણવું.

ઉદાહરણ—જન્મ વખતે સૂર્યનું મહાનક્ષત્ર મૃગશીર્ષ છે. અને જન્મનું નક્ષત્ર જ્યેષ્ટા છે. તો મૃગશિર્ષથી ગણતાં જેષ્ટા સુધીની નક્ષત્રની સંખ્યા ૧૪ થાય છે. તો યોનિ-ગણ-વારા કોઠામાં ૧૪ ની સંખ્યાની આડી લીટીએ પુરૂષનો જન્મ છે. માટે પુરૂષાકારના ઊભા ખાનામાં હૃદિ લખેલું છે જેથી સૂર્યના મહાનક્ષત્રથી ચંદ્રનું દિનીયું નક્ષત્ર પુરૂષાકાર ચક્રમાં હૃદયને વિષે રહેલું છે.

ઉપર બતાવેલી યોનિ આદિ દરેક વસ્તુઓ જોવાનો કોઠો છે.

સંખ્યા	નક્ષત્ર.	યોનિ	ગણ	ભુજા	નાડી.	ચરણના અક્ષરો છે જેને અવકહડ કહે છે	પુરુષ	સ્ત્રીયા
૧	અશ્વિનિ	અશ્વ	દેવ	પૂર્વ	આદ્ય	ચુ ચે ચો. લા	મુર્ધ્નિ	મુસ્તક
૨	ભરણિ	ગજ	માનુષ્ય	પૂર્વ	મધ્ય	લી લુ લે લો	મુર્ધ્નિ	મુસ્તક
૩	કૃત્તિકા	મેષ	રાક્ષસ	પૂર્વ	અંત્ય	આ. ઈ ઉ એ	મુર્ધ્નિ	મુખ
૪	રોહિણિ	સર્પ	માનુષ્ય	પૂર્વ	અંત્ય	ઓ વા વી. વુ	મુખ	મુખ
૫	મૃગશિર્ષ	સર્પ	દેવ	પૂર્વ	મધ્ય	વે વો. કા કી	મુખ	મુખ
૬	આર્દ્રા	શ્વાન	માનુષ્ય	મધ્ય	આદ્ય	કુ ઘ. ઙ છ	મુખ	મુખ
૭	પુનર્વસુ	માર્જાર	દેવ	મધ્ય	આદ્ય	કે. કો હા હી	સ્કંધ	મુખ
૮	પુષ્ય	મેષ	દેવ	મધ્ય	મધ્ય	હુ હે હો ડા	સ્કંધ	મુખ
૯	આશ્લેષા	માર્જાર	રાક્ષસ	મધ્ય	અંત્ય	ડી. ડુ. ડે ડો	ભુજ	મુખ
૧૦	મઘા	મુષક	રાક્ષસ	મધ્ય	અંત્ય	મા મી. મુ. મે	ભુજ	મુખ
૧૧	પૂર્વાફાલ્ગુનિ	મુષક	માનુષ્ય	મધ્ય	મધ્ય	મો. ટા ટી ટૂ	હસ્ત	સ્તન
૧૨	ઉત્તરાફાલ્ગુનિ	ગૌ	માનુષ્ય	મધ્ય	આદ્ય	ટે ટો. પા પી	હસ્ત	સ્તન
૧૩	હસ્ત	મહિષી	દેવ	મધ્ય	આદ્ય	પુ. ષ ણ ઠ	હૃદિ	સ્તન
૧૪	ચિત્રા	વ્યાઘ્ર	રાક્ષસ	મધ્ય	મધ્ય	પે. પો. રા રી.	હૃદિ	સ્તન
૧૫	સ્વાતિ	મહિષી	દેવ	મધ્ય	અંત્ય	રુ રે. રો. તા.	હૃદિ	સ્તન
૧૬	વિશાખા	વ્યાઘ્ર	રાક્ષસ	મધ્ય	અંત્ય	તી તૂ તે. તો	હૃદિ	સ્તન
૧૭	અનુરાધા	મૃગ	દેવ	મધ્ય	મધ્ય	ના ની. નૂ. ને	હૃદિ	સ્તન
૧૮	જ્યેષ્ઠા	મૃગ	રાક્ષસ	અંત્ય	આદ્ય	નો ય યી. યૂ	નાભિ	સ્તન
૧૯	મૂલ	શ્વાન	રાક્ષસ	અંત્ય	આદ્ય	યે યો ભા. ભી	ગુદ	હૃદિ
૨૦	પુર્વાષાઢા	કપિ	માનુષ્ય	અંત્ય	મધ્ય	ભુ ધ ફા. ઢા	ઝાનુ	હૃદિ
૨૧	ઉત્તરાષાઢા	નકુલ	માનુષ્ય	અંત્ય	અંત્ય	ભે ભો જા જી	ઝાનુ	હૃદિ
	અભિજીત	નકુલ		અંત્ય		જૂ જે. જો ખા		
૨૨	શ્રવણ	કપિ	દેવ	અંત્ય	અંત્ય	ખી ખૂ ખે ખો	ચરણ	નાભિ
૨૩	ધનિષ્ઠા	સિંહ	રાક્ષસ	અંત્ય	મધ્ય	ગા. ગી. ગૂ ગે	ચરણ	નાભિ
૨૪	શતભિષા	અશ્વ	રાક્ષસ	અંત્ય	આદ્ય	ગો. સા સી. સૂ	ચરણ	નાભિ
૨૫	પુર્વાભાદ્રપદ	સિંહ	માનુષ્ય	અંત્ય	આદ્ય	સે સો. દા દી	ચરણ	ગુદ
૨૬	ઉત્તરાભાદ્રપદ	ગૌ	માનુષ્ય	અંત્ય	મધ્ય	દુ ઞ ઝા થા	ચરણ	ગુદ
૨૭	રેવતિ	હસ્તી	દેવ	પૂર્વ	અંત્ય	દે દો ચ ચી	ચરણ	ગુદ

નામ પાડવા વિષે બે રીત.

એક રાશિ ઉપરથી, બીજી નક્ષત્રના ચરણ ઉપરથી નામ પાડવાની બે રીત છે. તેમા ખરી રીતે ચરણ ઉપરથી નામ પાડવુ, વધારે માન્ય છે, પણ તેમા ફકત એકજ અક્ષર આવે છે ને તેમા પણ જેમકે હી અક્ષર આવે છે તો તેના ઉપરજ નામ પાડવુ પડે છે ને તેના ઉપર નામ ન આવતુ હોય તો પછી નામને માટે વિચાર કરવો પડે છે માટે ગુજરાત વિગેરે દેશામા રાશિ ઉપર અક્ષરો વધારે હોવાથી કોઇ પણ અક્ષર ઉપર નામ મનનું આવવાને લીધે રાશિ ઉપર નામ પાડે છે.

પહેલી રીત—જન્મના દિવસે જે નક્ષત્ર હોય તેના કયા પાયામા જન્મ છે તે આપણે આગળ બતાવ્યુ છે તે પ્રમાણે શોધી કાઢી તે પાયાનો અક્ષર આગળ બતાવ્યા પ્રમાણે યોનિ ગણવાળા કોષ્ટકમાથી જોઇ લઇ જે અક્ષર હોય તેના ઉપર નામ પાડવુ

બીજી રીત—જન્મના ચદ્રમાની જે રાશિ હોય તે રાશિ નીચેના કોષ્ટકમા જ્યા છે ત્યા આગળના અક્ષરો ઉપરથી કોઇ પણ મનનું નામ પાડવું. જેમકે જન્મ વખતે ચદ્રમા કર્ક રાશિનો છે, તો કર્ક રાશિ આગળ ડ, હ, અક્ષરો છે, તો જન્મનાર પુરૂષ કે સ્ત્રીનું ડ, હ, અક્ષરપર પોતાની નાત, કુળના રિવાજે જે નામ એ અક્ષરોપર આવે તે નામ પાડવુ

રાશિ	અક્ષર	રાશિ	અક્ષર
મેષ	અ લ ઇ	તુલા	ર ત
વરખ	બ વ ઊ	વૃશ્ચિક	ન ય
મિથુન	ક છ ઘ	ધન	ભ ધ ફ ઢ
કર્ક	ડ હ	મકર	ખ જ
સિંહ	મ ટ	કુભ	ગ સ
કન્યા	પ ઠ ણ	મીન	દ ચ ઝ થ

र. उ. र. अ.

शाके १८०९ वैशाख कृष्णपक्ष.	दि. पा. मु. इं. क मी. क मी.	चंद्र	उदगयनं ग्रीष्म ऋतु.
१बु. ८ १९ज्ये.४८ २० सि. ४७ १९ कौ. ८ ४२ २५	७ १५ २३ ५ २४ ६ २९	४८ नं. धन	४८ नं. यमघंट रोहिण्यर्कौ
२गु. ९ ४८मू. ५० ३४ सा. ४५ १३ ग. १० २६	८ १६ २४ ५ २४ ६ २९	धन	भ. प्र. ३९।५६
३शु. १० ५पू ५१ ३३ शु. ४२ १२ वि. १० २७	९ १७ २५ ५ २४ ६ २९	धन	वक्रीबुधः ५९।३६ संकष्टे४
४श. ८ ५४उ. ५१ ३७ शु. ३८ १६ वा. ९	२८ १० १८ २६ ५ २४ ६ ३०	६ नं. मकर	
५र. ६ ४७श्र. ५० १४ ब्र ३३ २३ तै ७	२९ ११ १९ २७ ५ २३ ६ ३०	मकर	
६च. ५५ ४ - २४ ५८ ध ४७ ५४ ऐं. २७ ३७ व. ३ २७	३० १२ २० २८ ५ २३ ६ ३०	१९ नं. कुंभ	भ.नि.३१।१३ बुअप.५३।४६
८मं. ५३ ५६श. ४५ ३ वै. २१ १८ बा. २६	३० १३ २१ २९ ५ २३ ६ ३१	कुंभ	मृत्यु ४५ अगस्त्यस्तः ५२ २४ ।+
९बु. ४८ १५पू. ४१ ३० वि. १४ ३३ तै. २१	३१ १४ २२ ३० ५ २३ ६ ३१	२७ नं. मीन	
१०गु. ४२ १४उ. ३७ २५ प्री. ७ ५२ १३ २३ व. १५	३२ १५ २३ ३१ ५ २३ ६ ३२	मीन	भ. प्र. १५।१५
११शु. ३६ ९रे. ३३ २८ सौ. ५१ ५५ व. ९	३३ १६ २४ १ ५ २३ ६ ३२	३३ नं. मेष	जुन अमृत ३३ अपरा ११
१२श. ३० ४अ. २९ २४ शो. ४४ ३७ कौ. ३	३४ १७ २५ २ ५ २३ ६ ३२	मेष	शनिप्रदोष
१३र. २४ १५भ. २५ ३३ अ. ३७ १६ व. २४	३५ १८ २६ ३ ५ २३ ६ ३३	३९ नं. वृषभ	भ.नि. ५१। २७शिवरात्रः
१४चं. १८ ४०कृ. २२ १ सु. ३० १६ श. १८	३६ १९ २७ ४ ५ २३ ६ ३३	वृषभ	दर्श ३०
३०मं १३ ४२रो. १९ ३ धृ. २३ ४४ ना. १३ ३२ ३७	२० २८ ५ ५ २३ ६ ३३	४८ नं. मिथुन	भावुका ३०

र.	चं.	मं.	बु.	गु	शु	श.	रा.
१	१	०	१	२	०	१	६
२१	१८	१२	२४	१५	२४	१०	१७
५०	४४	१३	३३	२४	२७	१२	३६
१७	१	२	४३	३१	११	१४	४७
५७	८३६	४६	५०व	१२	७२	८	३
१४	४१	२६	२५	३४	४४	१७	११

अ.४वै क्र.३०भौ. श्रा. ग. १२३वं.

ऋ. ७८।२८।फ.ध.०।५९।५३.

३ गु   सू   म १ शु ४६

४   श चं २ बु   १२

५   ११

६   ८   १०

रा ७   ९

† ३३-४५ + कला ८.

र उ र अ

शाक १८०२ ज्येष्ठ शुक्लपक्ष				दि पा सु. इ.क मी क मी		चंद्र	उदगयनं ग्रीष्म ऋतु
१ बु	८ ४१ मृ	१७ १ शु	१८ १ ब	१० ३२/३८ २१ ०९	६ ५ २३ ६ ३४	चद्र	मृगेर्के ३२।२५।कोल्हा सूर्ं
२ गु	६ २१ आ	१५ ५० गं	१३ ०ौ	६ ३९ ०४	१ ७ ५ ०३ ६ ३४	मिथुन	साबान
३ शु	४ २० पु	१५ ५१ वृ	९ ०ग	४ ४० २३	२ ८ ५ २३ ६ ३४	१ न कर्क	भ प्र ३१।५४ वि ना ४
४ श	३ २८ पु	१७ ३ ध्रु	१ ५९ वि	३ ४१ २४	३ ९ ५ २३ ६ ३५	कर्क	† च पु +स्त्री फवलीसन
५ र	३ ५४ आ	१९ ३२ व्या	३ ५९ बा	४ ४१ २१	४ १० ५ २३ ६ ३५	१९ न सिंह	१९ न यमघट शन्युदय §
६ च	५ ४० म	२३ ०१ ह	० ५१ तै	५ ४२ २६	५ ११ ५ २३ ६ ३५	सिंह	वृषेशुक्र १३।३०
७ म	८ ३२ पू	२७ ५९ व	२ ४६ व	८ ४३ २७	६ १२ ५ २३ ६ ३६	४४ न कन्या	भ नि ४०।२९ दुर्गा ८
८ बु	१२ २७ उ	३१ ४७ सि	० १६ व	१२ ४३ २८	७ १३ ५ २३ ६ ३६	कन्या	मिथुनर्के ३३।५२।मु३०हिय
९ गु	१९ १ ह	० ५४ व्य	४ ३ कौ	१७ ४४ २९	८ १४ ५ २३ ६ ३६	कन्या	बुधोदय पूर्व ८।४०।
१० शु	२१ ५१ चि	४६ ३१ व	६ ०ग	२२ ४५ ३०	९ १५ ५ २३ ६ ३७	१३ न तूळा	भ प्र ५४।१४ दशहराप्रभा
११ श	२६ २८ स्वा	५२ ५१ प	७ २८ वि	२६ ४५ १	१० १६ ५ २४ ६ ३७	तूळा	दहे निर्जला ११
१२ र	३४ २ वि	५८ २५ सि	८ ५१ बा	३१ ४६ २	११ १७ ५ २४ ६ ०	४२ न वृश्चिक	५८ न मृत्यु दग्ध ११।
१३ च	३४ ५१ अ	६० ० सि	९ ४१ कौ	३ ४७ ३	१२ १८ ५ २४ ६ ०	वृश्चिक	सोमप्रदोष
१४ म	४७ ३४ अ	३ ३१ सा	९ ५९ ग	१ ४८ ४	१३ १९ ५ २४ ६ ३८	वृश्चिक	
१५ बु	५९ ३ ज्ये	७ २१ शु	० १८ वि	८ ३८/३८ ५	१४ २० ५ ४ ६ ३८	७ न धन	७न यम भ नि ८।१८आ।०

सू	च	म	बु	गु	शु	श	रा
१	७	०	१	२	१	१	६
६	२८	२३	१८	१८	१०	१०	१६
५	२८	९	०९	४३	३६	८	४९
३८	१९	२९	८	५४	३६	४	५
५१	७५	७४४	१४	१२	९३	७	२
१	५८	३८	४४	३४	२०	२९	११

ओ प ज्ये शु १५ बु प्रा न १३८
च ऋ ८४।४८ र फ घ ०।२।१८

४		शुरबुश
५	गु ३ सु	म १ के
	६	१२
रा ७	९	११
चं ८		१०

† १ ५३ आर्द्रांहने १०८४सूर ७ वींस म अ चड द दसहरा प्रा करिदिन §रू ३/२ १मार्गेबुध ०। दर्के ३४-४५ मोरच सू स्त्री न घट१५मन्दादि

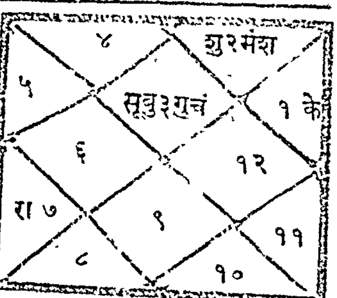
र. उ. र. अ.

शाके १८०५ ज्येष्ट कृष्णपक्ष. दि. पा. मु ई.क.मी.क.मी. चंद्र. उदगयनं ग्रीष्म ऋतु.

दि. पा. मु ई.क.मी.क.मी.	चंद्र.	
१गु. ३९ २४ मू. ९ ५९ शू. ७ २७बा. ९ ३२/४९ ६ १५ २१ ५ २५ ६ ३८	धन	गुर्वस्तः पर ५२।२९
२शु. ३८ १६ पू. ११ १२ ब्र. ४ ५२तै. ९ ५० ७ १६ २२ ५ २५ ६ ३८	२६ नं. म.	
३श. ३६ १८ उ. ११ ३६ ऐं. ५५ २१व. ७ ५० ८ १७ २३ ५ २५ ६ ३९	मकर	भ.प्र. ७ १७ संकष्ट ४
४र ३२ ४७ श्र. १० २५ वि. ५० ५२व. ४ ४९ ९ १८ २४ ५ २५ ६ ३९	३९ नं. कुंभ	
५चं. २८ ३२ ध. ८ १३ प्रीं ४४ ३५तै. २८ ४८ १० १९ २५ ५ २६ ६ ३९	कुंभ	
६मं. २३ २६ श. ५ ४० आ. ३७ ५२व. २३ ४७ ११ २० २६ ५ २६ ६ ३९	४८ नं. मीन	मृत्यु ५, भ. ति. ५०।३८
७बु. १७ ५० पू. ५६ १३ सौ. ३० ३६व. १८ ४६ १२ २१ २७ ५ २६ ६ ३९	मीन	काला ८
८गु. ११ ५१ रे. ५४ १८ शो. २२ ५६कौ. १२ ४६ १३ २२ २८ ५ २६ ६ ३९	५४ नं. मेष.	
९शु. ५३ ४६ अ. ५० ६ अ. १५ ४०ग. २७ ४५ १४ २३ २९ ५ २७ ६ ३९	मेष.	भ प्र. ३४।४४ वृषेभौमर ५।५
११श. ५३ ४२ भ. ४६ १५ शू. ८ ५व. २६ ४४ १५ २४ ३० ५ २७ ६ ४०	मेष.	योगीनिस्मार्त ११
१२र. ४८ ८ कृ. ४२ ४७ धृ. ५२ ४३/४८ कौ २१ ४३ १६ २५ १ ५ २७ ६ ४०	वृषभ.	जुले, दग्ध ४८ भागवत ११§
१३चं. ४३ ८ रो. ३९ ३४ ग. ४६ ५९ग. १५ ४२ १७ २६ २ ५ २८ ६ ४०	वृषभ.	३९नं. अमृ. सोमप्र. शिव मि*
१४मं. ३८ ५२ मृ. ३७ १३ वृ. ४१ ८वि. ११ ४१ १८ २७ ३ ५ २८ ६ ४०	८ नं. मि.	३७नं यम म. ति. ११।०
३०बु. ३५ ३९आ. ३५ ४४ ध्रु. ३५ १७च. ७ ३२/४० १९ २८ ४ ५ २८ ६ ४०	मिथुन	पुनर्वस्वर्क ३/५६ घोडाचं. चं.

सू.	चं.	मं.	बु.	गु	शु.	श.	रा.
२	२	१	२	२	१	१	६
१९	११	३	१	२२	२९	१३	१६
२१	४८	१४	४०	०	३७	४५	४
५६	५१	१८	५५	४२	३०	४४	३४
५६	८२०	४४	७७	१३	७२	६	३
५४	२४	३८	३२	२४	८	४१	११

अ. ६ ज्ये. कृ. ३० बु प्रा ग. १५२च.
ऋ ७९—५८ र फ ऋ०।३।२२.

§ ति. वा. ७ * शुने बुध ४१।५२ × स्त्री. स्त्री मिथुनेशूक १८।४० दर्श. ३०

॥ પંચાંગના કોઠાની સમજ ॥

આગળ બતાવેલા કોઠા પ્રમાણે છાપેના **પચાંગોમાં** કોઠા કાઢેલા હોય છે તેને **ભાગપત્ર** કહે છે તે એક માસમા બે હોય છે. પહેના ભાગપાત્રને શુક્લપક્ષનું, ને બીજાને કૃષ્ણપક્ષનું કહે છે શુક્નપક્ષ ને સુદી (અજવારિયુ) ને કૃષ્ણપક્ષ ને વદી (અધારિયું) સમજવુ તે ભાગપત્રાના ઉપરની લીટીમા શક, **મહિનો,** પક્ષ લખ્યા છે જેમકે કોઠામા શાકે ૧૮૦૫ વૈશાખ કૃષ્ણપક્ષ છે, તેજ લીટીમાં **દિ,** અક્ષર છે તેથી દિ, ના નીચે લખેલા દરેક આકડા **દિનમાનની** ઘડી, પનના છે એટલે સૂરજના ઉગવાથી આથમવા સુધી (સૂર્યોદયથી સૂર્યાસ્ત સુધી) મા કેટલી ઘડી, પલ, થાય છે તેને દિનમાન કહે છે પછી **पा** થી પારસીના રોજ નીચે લખેલા સમજવા **मु** થી **મુસલમાની તારિખ,** ને **इ** થી **ઇંગ્રેજી તારીખ** જાણવી **र उ** બે અક્ષરથી રવિ ઊગવાના કલાક ને **મીનિટ** છે **र अ** એ બે અક્ષરથી રવિ કેટલા કલાક મિનિટે આથમે છે પછી **चद्र** એટલે હમ્મેશ ચંદ્ર કઇ રાશિનો હોય છે ને તે કેટલી ઘડીએ બદલાય છે, તે પણ લખ્યુ છે પછી **उदगयनम्** થી તે પક્ષમા ઉત્તરાયનનો સૂરજ જાણવો પછી **ग्रीष्मऋतु** થી તે પક્ષમા ગ્રીષ્મઋતુ જાણવી એ પ્રમાણે મથાળાની આખી લીટીની બાબત જાણવી પછી તેના નીચેની લીટીમાં પહેલા ખાનામા ૧ કરેલો છે તેના નીચે બે ત્રણ ચાર, એમ અનુક્રમે ૧૫ સુધી શુક્નપક્ષની પડવેથી માડીને ૧૫ તિથિઓ જાણવી **એ** પ્રમાણે કૃષ્ણપક્ષમાં પણ **પડવેથી અમાસ** સુધીની તિથિઓ છે તેમજ **વૈશાખ** વદી પડવાની બાજુમા **बु** કરેલું છે તેથી પડવાને દિવસે **બુધવાર** સમજવો એમ દરેક તિથિની બાજુમા વાર જેવા વારના પહેલી એકજ અક્ષરથી આખુ નામ સમજી લેવુ પડવાની લીટીમા વાર પછી તિથિની ઘડી પલ એટલે પડવો કેટલી ઘડી ને પલ રહેશે તે છે (આ ઘડી પળો સૂર્યોદયથી ગણવી) જેમકે ૮ ને ૧૯ તેટની ઘડી સુધી તે દીવસે પડવો છે પછી બીજ બેસે તેમ દરેક તિથિની લીટીમા વાર પછી તિથિ ઉતરવાની ઘડીઓ જોવી તિથિની ઘડી પલ પછી નક્ષત્રના અક્ષરો છે પડવાની લીટીમા પહેલો અક્ષર **ज्ये** લખ્યો છે એટલે જ્યેષ્ટા **નક્ષત્ર** પડવાને દિવસે છે, તેમ જાણવુ, ને તેના પછી તે જ્યેષ્ટા ઉતરવાની ઘડી પલ છે તેમ દરેક તિથિઓની લીટીમા નક્ષત્રના પહેલા અક્ષરથી નક્ષત્ર જાણવુ તે કેટલી ઘડી પલે ઉતરશે તે જેવુ તેમા **अ** અક્ષર ઉપર બે નક્ષત્ર (અશ્વિનિ અને અનુરાધા) છે જેથી તેના પહેલા ને પછીના અક્ષરના

નક્ષત્રો ઉપરથી એ અક્ષરનું વચલું કયું નક્ષત્ર છે, તે શોધી કાઢવું. ને પુ અક્ષર ઉપર પણ પુનર્વસુ, પુષ્ય આવે છે. તેથી પહેલું પુનર્વસૂ ને પછીનું પુ પુષ્ય જાણવું. પૂ દીર્ઘ હોય તેનાં નક્ષત્ર ત્રણ છે ને उ નાં પણ ત્રણ છે. જેથી આગલ ને પાછલના નક્ષત્રથીજ તે તપાસવાં. ઉપલા કોઠામાં જ્યેષ્ઠા નક્ષત્ર ૪૮ ઘટી ને ૨૦ પલ છે ને તે પછી મૂલ શરૂ થયું જાણવું. એમ દરેક નક્ષત્ર બદલાય છે. નક્ષત્રની ઘટી, પલ, પછીના ખાનામાં અક્ષરો યોગના છે જેમાં પહેલો અક્ષર સિ, તેથી સિદ્ધિ નામનો યોગ જાણવો. ને તેની બાજુમાં ઘટી, પલ છે તેટલી એ સિદ્ધિ યોગ ઉતરે ને સાધ્ય બેસે તેમ દરેક જોવા, નક્ષત્રની માફક એકજ અક્ષર ઉપરથી ના સમજાય તે આગલ પાછલના યોગથી જાણી લેવા તેના પછી કૌ, એટલે કાલવ-કરણ જાણવું, ને પાસેના એક ખાનામાં તેની ઘટી સમજવી તેની પલ, લખતા નથી, દરેક કરણ આશરે ૩૦ ઘટી સુધીનુંજ હોય છે, ને તેનો કોઠો બતાવ્યો છે તેના ઉપરથીજ જોવું, કારણ પંચાંગમાં સૂર્યોદય વખતે જે કરણ હોય તેજ લખાય છે, તેથી જન્મોત્રીમાં વરતીને લખવું. પછી દિનમાન લખેલું છે. તેમાં જેમ તિથ્યાદિકની ઘટી પલને છુટા ખાનાંમાં મુકી છે તેમ નથી પણ પહેલા એકજ ખાનામાં ઘટીને પલ બે લખેલી છે. ને પછીનાં નીચેનાં ખાનાંમાં એકલી પલોજ લખેલી છે, કારણ ઘટી તો તેટલીજ રહે છે, ને પલો વધઘટ થાય છે, જ્યારે પલો ૬૦ ઉપરાંત જાય છે ત્યારે એક ઘટી વધે છે તે જે દિવસે વધે તેજ દિવસની લીટીમાં એકજ ખાનામાં ઘટીને પલ મૂકેલી હોય છે ને દિનમાનની પલો ઓછી થઇને છેક ૦ (શૂન્ય) થાય ત્યારે એક ઘટી ઓછી થાય છે તેને પણ એકજ ખાનામાં લખે છે ને છેલ્લા દિવસે એટલે પુનેમ કે અમાસે પણ એકજ ખાનામાં દિનમાનની ઘટી પલ લખેલાં હોય છે જેમકે વૈશાખ વદી ૧ ને બુધવારે દિનમાનના ખાનામાં ૩૨, ૨૫ લખેલા છે તેને પડવાના દિનમાનની ઘટી ૩૨ ને પલ ૨૫ જાણવી. પછી બીજને દિવસે એકલી પલ ૨૬ છે, તેથી બીજનો દિનમાન '૩૨–૨૬ સમજવો. સૌથી વધારેમાં વધારે દિનમાન કેટલો ને ઓછામાં ઓછો કેટલો તે હવે પછી બતાવવામાં આવશે.

પારસીના રોજની સમજ.

પડવાને દિવસે પારસીના રોજ ૭ મો છે ને બીજને દિવસે ૮ મો છે. એમ દરરોજ એક વધતો જાય છે. પારસીના પહેલા રોજ વારી લીટીમાં

છેક છેડે તેઓનો મહીનો લખેલો હોય છે તેના નામો આમન આવરી તેમજ પહેલો રોજ ને પહેલો મહીનો જે દિવસે હોય તેની લીટીમા સન લખેલો છે તેને પારસીનો યઝદેજરદી સન કહે છે, જેમકે જેઠ સુદી ૧૧ ને શનિવારે પારસીનો રોજ પહેલો છે, ને તેજ લીટીમાં દેહે મહીનો લખેલો છે બારમા માસનો ૩૦ મો રોજ થાય તેના પછીના પાચ દીવસ રહીને નવુ વરસ શરૂ થાય છે, તે પાચ દીવસને ગાથા કહે છે તે ગાથાનો પ ચાનમા ગા અક્ષર લખેલો છે તે જાણવો ને મુસલમાનની તારિકોને પણ રોજ કહે છે જેમકે વૈશાખ વદી ૧ ને બુધવારની લીટીમા મુસલમાની રોજ ૧૫ મો છે, તેવીજ રીતે જેઠ સુદી ૨ ને દિવસે મુસલમાની તારીખ પહેલી ને તેજ લીટીના છેડે મહીનો સાબાન લખેલો છે તેમના પહેલા મહીના પહેલા રોજે મુસલમાની હીજરી સન લખેલો હોય છે તે પછીના ખાનામા ઇંગ્રેજી તારીખ મુકેલી છે તે વૈશાખ વદી ૧ ને બુધવારે ૨૩ મી તારીક છે તે તારીકો પહેલી બીજી, એમ બોલાય છે તે દરેક માસમા કેટલી તારીકો છે તે હવે પછી બતાવીશુ ને પહેલી તારીકની લીટીએ માસ લખેલો હોય છે જેમકે વૈશાખ વદી ૧૧ ને શુક્રવારે ઇંગ્રેજી તારીખ ૧ લી ને તેની લીટીમાં જુન છે તે મહીનો ઇંગ્રેજી જાણવો તા ૧ લી ને મહીનો પહેલો જાનેવારીને દિવસે ઇંગ્રેજી સન એટલે ઇસ્વી સન લખેલો હોય છે તે પછીના બે ખાનાઓમા સૂર્ય ઊગવાના કલાક ને મિનિટ છે જેમકે ત્રીજને શુક્રવારે સૂર્યોદય કેટલા કલાક ને મિનિટે થશે તો ત્રીજની લીટીમા કલાક ૫, ને મિનિટ ૨૪ લખેલી છે તે વખતે સૂર્ય ઉગે છે તેમ જાણવુ પછીના બે ખાનામા સૂર્ય અસ્ત થવાના કલાક ને મિનિટ છે જેમકે વૈશાખ વદી ૧ ને બુધવારે સૂર્યાસ્ત ૬ કલાક ને ૩૯ મિનિટે થશે તેમ જાણવુ પછી ચદ્ર છે તે વૈશાખ વદી પડવાને દિવસે ૪૮ ન ધન છે તેથી ૪૮ ઘડી પછી ધનના ચદ્ર બેસશે ને ૪૮ સુધી વૃશ્ચિકનો જાણવો. તિથિ નક્ષત્ર, યોગ, વિગેરે એકાથી ઉતરે ત્યા સુધીના વખતને સર્વર્ક્ષ કહે છે તે સર્વર્ક્ષ કેમ જોઇ શકાય તે આગન બતાવેના નક્ષત્રના સર્વર્ક્ષ પ્રમાણે દરેકના કાઢવા

॥ ચદ્રમા પછી ને સ્પષ્ટ ગ્રહની વચમાના લખાણની સમજ ॥

જેમકે અમૃતસિદ્ધિ, યમઘ ટ મૃત્યુ, ને દગ્ધ યોગ–એવા ઘણા થતા યોગો જે દિવસે હોય તે દિવસની લીટી એજ લખવામા આવે છે જેમકે

૧ ને બુધવાર ૪૮ **नं यमघंट** એટલે ૪૮ ઘટી પછી યમઘંટ યોગ થશે (જ્યાં **नं.** આવે ત્યાં પછી સમજવું.) તેવી રીતે સારા માઠા યોગો લખેલા હોય છે. ને **नं** ન હોય ને એકલો યોગને ઘટી લખી હોય ત્યાં જે ઘટી હોય તેટલીજ ઘટી સુધી તે યોગ રહેશે તેમ જાણવું. જેમકે વૈશાખ વદી ૮ ને મંગલવારે **मृत्यु** ૪૫. એટલે ૪૫ ઘટી સુધીજ મૃત્યુ યોગ છે. યોગ સિવાય બીજે જ્યાં **नं** નથી ને થવાનું કે બેસવાની એવી વસ્તુ હોય ને એટલી ઘટી પલ હોય તો ત્યાં તેજ ઘટી પલે બેસે છે. અથવા થાય છે તેમ સમજવું. જેમકે વૈશાખ વદી ૧ ને દિવસે **रोहिण्यर्कः** ૩૩–૪૫ એટલે રોહિણી નક્ષત્રનો સૂર્ય ૩૩ ઘટી ને ૪૫ પલે થાય છે. તેને સૂર્યનું **મહા નક્ષત્ર** કહે છે. રોજનાં નક્ષત્ર દિવસમાં એક આવે છે. તેને દિનીયુ, કે ચંદ્રનું નક્ષત્ર, કહે છે. ને મહા નક્ષત્ર ઘણું ખરૂં ૧૩ થી ૧૫ દિવસે ૧ પુરૂ થાય છે. ને બીજું બેસે છે. જેમકે વૈશાખ વદી ૧ ને બુધવારે સૂર્યનું મહા નક્ષત્ર રોહિણી ૩૩ ઘટી ને ૪૫ પલે બેઠું ને બીજું ૧૩ થી ૧૫ દિવસે જોતાં જેઠ સુદી ૧ ને બુધવારે **मृगेर्क** ૩૨–૨૫ કરેલા છે એટલે રોહિણી નક્ષત્રમાંથી સૂર્ય નીકળીને મૃગશીર્ષ નક્ષત્રનો તે દિવસે ૩૨ ઘટી ને ૨૫ પલ વખતે સૂર્ય થાય છે. તેથી મહા નક્ષત્ર મૃગશીર્ષ થયું ને મૃગેર્કઃ ૩૨–૨૫ ના જોડે **कोहोला** લખ્યું છે. તેથી તે નક્ષત્રનું **શીયાળ**નું વાહન છે. તેમ જાણવું. ને કોહોલા પછી **सू. चं. पु स्त्री.** એટલે **सू.** જે, સૂર્યનું મૃગશીર્ષ નક્ષત્ર. **पु.** એટલે **પુરૂષ**ની સંજ્ઞાનું છે. ને જે દિવસે મૃગશીર્ષનો સૂર્ય થાય છે. તે દિવસનું **चं** એટલે ચંદ્રનું (**દિનીયુ**) નક્ષત્ર **स्त्री** એટલે **સ્ત્રીની** સંજ્ઞાનું છે. એવી રીતે મહા નક્ષત્ર જાણવાં. ચંદ્ર શિવાયના દરેક ગ્રહો એક રાશિ પુરી કરી બીજી રાશિપર કયા દિવસે કેટલી ઘટી પલે આવે છે તે પણ લખેલું હોય છે. તેમજ ગ્રહો **વક્રી** થાય છે તે પણ લખેલા હોય છે. ને પાછા **માર્ગી** થાય છે તે પણ લખે છે. વૈશાખ વદી ૩ શુક્રવારે **વક્રી બુધ** ૫૯–૩૬ વખતે થાય છે. તેમજ વૈશાખ વદી ૬ ને **સોમવારે** **बु. अ. प.** ૫૩–૪૬ એટલે **બુધ** અસ્તનો **પશ્ચિમ**માં ૫૩ ઘટીને ૪૬ પલે થાય છે. તેમજ ગ્રહનો **ઊદય** પણ લખેલો હોય છે. જેમકે જેઠ સુદી ૯ ને ગુરૂવારે **बुधोदय पूर्वे** ૮–૪૦ એટલે **બુધ**નો **ઊદય** પુર્વમાં ૮ ઘટીને ૪૦ પલે થયો છે. તેમજ જેઠ સુદી ૧૨ ને રવિવારે ૧૧ ઘટીએ **मार्गीबुध** તે વક્રી હતો તે માર્ગી થયો. ને જેઠ વદી ૯ ને શુક્રવારે **वृषभे भौमः** ૨૫–૫ લખ્યું છે તેથી તે દિવસે **વરખનો મંગલ** ૨૫, ઘટીને ૫, પલે થયો તેમ જાણવું. તેમજ હિંદુના તહેવારના દિવસો પણ લખેલા હોય

છે તેમજ વૈશાખ વદી ૬ ને દિવસે મ નિ એટલે ભદ્રા (વિષ્ટિ) નું નિવૃત્તિ (ઊતરવુ) ઘડી ૩૧ પલ ૧૩ વખતે થાય છે તેવીજ રીતે મ. પ્ર હોય તો વિષ્ટિ બેસે છે તેમ જાણવુ

॥ગ્રહોના પંચાંગમા વપરાતાં સંસ્કૃતનામોનીગુજરાતીમાસમજ.॥

अर्क सूर्य રવિ	सौम्य ज्ञ બુધ	मद शनि
इन्दु चद्र ચંદ્ર	जीव बृहस्पति ગુરૂ	तम રાહુ
क्षितिज,भौम મંગલ	भृगु सित શુક્ર	शिखिन કેતુ

॥બાર ખાનાની કુંડલી ને તેના ઊપરમુકેલાગ્રહોનાકોઠાનીસમજ ॥

શાકે ૧૮૦૫ વૈશાખ વદીના સ્પષ્ટ ગ્રહના કોઠામા ઊપર र च म बु गु शु श रा સુધાના અનુક્રમે અક્ષરો છે તેથી રવિ, ચંદ્ર, મંગલ, બુધ, ગુરૂ, શુક્ર, શનિ, રાહુ સમજવા રવિના ખાનામા, ૧ ૨૧, ૫૦, ૧૭ એવા ચાર આંક છે તેને અનુક્રમે રાશિ અંશ, કળા, ને વિકળા જાણવા એટલે રવિ મેષ રાશિ આખી પુરી કરી વૃષભ રાશિના ૨૧ અંશ ઊપર ૫૦ કળા ને ૧૭ વિકળાનો થયો છે તેમ દરેક ગ્રહોના નીચેના ચાર ચાર આંકો રાશ્યાદિક સમજવા તે કોઠો સુદીના ભાગ પત્રાનો હોય તો ૧૫ (પુનેમ) ને દિવસે સૂર્યોદય (પ્રાત કાળ) વખતનો સ્પષ્ટ ગ્રહનો ને વદી હોય તો અમાસ (૩૦) ના પ્રાત કાળના એટલે ઇષ્ટ ૦-૦ વખતના સ્પષ્ટ ગ્રહ છે તેમ જાણવુ તે રાશી અંશ કલા વિકલાના નીચેના ખાનામા બીજા બે આંકો કલા વિકલા દરેક ગ્રહના નીચે છે તેને ગતિ કહે છે જેમકે સૂર્યની ગતિ ૫૭-૧૪ જાણવી તેમજ ગતિમા व કરેલો હોય તે ગતિવાળો ગ્રહ વક્રી જાણવો જેમકે બુધની ગતિ ૫૦-૨૫ છે ને તેમા व છે તેથી બુધ વક્રી જાણવો તેમ રાહુ હમ્મેશાં વક્રી જ હોય છે પણ તેમા व હોતો નથી જન્મોત્રીના સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવામા આ કોઠા ઊપયોગમા આવે છે નીચે બારખાના વાળી કુંડલીમા જે રાશિનો સૂર્ય હોય તે રાશિનું લગ્ન મુકવામા આવે છે ને સૂર્યને લગ્નમા મુકી દરેક ગ્રહો જે રાશિના છે તે રાશિએ મુકેલા હોય છે જેમકે સૂર્ય ૧ એટલે મેષ રાશિ પુરી કરી વૃષભ રાશિમા છે જેથી લગ્નમા વૃષભનો અંક ૨ છે તે સૂર્ય પણ ત્યાં છે ચંદ્રની રાશિ ૧ માટે તે પણ વૃષભમા ૨ ના આંકે મુકયો છે મંગલ-૦-એટલે એકના અંકે મુકેલો છે એવી રીતે દરેક જાણવા કારણુ ઊપર મુકેલી રાશિઓ ગ્રહ ભોગવી ગએલો છે ને તેના પછીની રાશિમાં છે તેમ જાણવુ ને રાહુ બેઠો છે ત્યાથી સાતમી રાશિમા કેતુ આવે છે

।।પારસીના રોજ, માસ, વરસ ને વસ્ત્રાશના પાંચ દિવસની સમજ.।।

।। પારસીના રોજનાં નામ. ।।

૧ હોર્મજ.	૧૧ ખોરસેદ.	૨૧ રામ.
૨ બહુમન.	૧૨ મોહોર.	૨૨ ગુવાદ.
૩ અર્દીબેસ.	૧૩ તીર.	૨૩ દેપદીન.
૪ સહરેવર.	૧૪ ગોસ.	૨૪ દીન.
૫ અસ્પંદાદ.	૧૫ દેપમેહેર.	૨૫ અરસેસંગ
૬ ખોરદાદ.	૧૬ મેહેર,	૨૬ આસ્તાદ.
૭ અમરદાદ.	૧૭ સરોસ.	૨૭ આસ્માન.
૮ દેપાદર.	૧૮ રસન્પાર.	૨૮ જમીયાદ.
૯ આદર.	૧૯ ફરવદીન.	૨૯ મારેસ્ફંડ.
૧૦ આવાં.	૨૦ બેરામ.	૩૦ અનેરાન.

પાંચ ગાથાનાં નામ.

૧ અહુનુંઅદ.
૨ ઓસ્તુઅદ.
૩ સપેતોમદ.
૪ વોહુક્ષથર.
૫ વેહેસ્તોયસ્ત.

બાર મહીનાનાં નામ.

૧ ફરવરદીન	૭ મેહેર.
૨ અરદીબેસ	૮ આવાં.
૩ ખોરદાદ	૯ આદર.
૪ તીર	૧૦ દેહે.
૫ અમરદાદ	૧૧ બમન.
૬ સહરેવર	૧૨ અસ્પંદાદ.

વર્ષ અથવા સનેયઝદેજરદી કહેવાય છે, તે ૩૬૫ દિવસનું છે. ૩૦ રોજનો માસ છે. તેથી બાર મહીનાના ૩૬૦ દિવસ ને પાંચ ગાથા મલીને ૩૬૫ દિવસનું વર્ષ પુરૂં થાય. ત્યારે નવું વર્ષ બેસે છે. ઘણુંખરૂં હિંદુના ભાદરવા માસમાં પારસીનું વર્ષ હાલ બદલાય છે.

।। મુસલમાની રોજ (તારીક)ની સમજ. ।।

મુસલમાનો ચંદ્રમાની ગણતરીથી દિવસ માસ લે છે. જેથી તેમનું વર્ષ ચાંદ્ર વર્ષના જેટલું ૩૫૪ દિવસનું થાય છે. ચંદ્રદર્શન (ચાંદરાત) ના દિવસથી પહેલી તારીક શરૂ થાય છે. તે બીજી ચાંદરાતે પાછી પહેલી શરૂ થાય છે. તેટલા વખતનો એક માસ, ને તેવા બાર માસનું વર્ષ, તેને હીઝરીસન્ કહે છે. દરેક માસ કેટલી તારીકનો છે તે ચાંદ રાતના પહેલા દિવસે મુસલમાની તારીક પંચાંગમાં જે લખેલી છે તે પ્રમાણે જોઇ લેવું.

॥ મુસલમાની બાર માસનાં નામ ॥

૧ મોહોરમ	૪ રબીલાખર	૭ રજબ	૧૦ સબ્વાલ
૨ સફર	૫ જમાદિલાવલ	૮ સાબાન	૧૧ જીલ્કાદ
૩ રબીલાવલ	૬ જમાદિલાખર	૯ રમજાન	૧૨ જીલ્હેજ

॥ ઇંગ્રેજી તારીક, માસ, વર્ષની સમજ. ॥

ઇશુખ્રીસ્તના જન્મ થતા પહેલાં ૪૫ વર્ષ ઉપર ઇંગ્રેજી વર્ષ ૩૬૫ દિવસનું હતું તેમાં **જુલીયસ સીજરે** તે વર્ષ ૩૬૫ દીવસ ને ૬ કલાકનું કર્યું તે એવી રીતે કે ઇંગ્રેજી સનને ચારે ભાગતાં જે વર્ષમાં શેષ બચે નહિ તે વર્ષના **ફેબ્રુવારી** મહીનાની દરવર્ષે આવતી ૨૮ તારીકના બદલામાં એક તારીક વધારી ૨૯ તારીકનો મહીનો લીધો છે. કારણ દરવર્ષે ૭ કલાક નહી વધારતા ચાર વર્ષે ૨૪ કલાક એટલે એક દિવસનો વધારો કરે છે. તેને, **લિપીયર વર્ષ** કહે છે. ઇસ્વીસન ૧૫૮૨ સુધી એ પ્રમાણે હતું. ને ૧૫૮૨ પછી નવો સુધારો દાખલ કર્યો. તે એકે જ્યારે સૈકાનું વર્ષ આવે ત્યારે અમે તો સનને ૪ રે ભાગતા શેષ ના વધે તો પણ દર સો વર્ષે **ફેબ્રુવારી** મહિનો ૨૯ નો ન ગણતા ૨૮ તારીકનોજ ગણે છે એટલે ઘણુંખરૂ તેમનું વર્ષ ૩૬૫ દિવસ ૫ કલાક ૪૮ મિનિટનુ થાય છે. હવે સને ૨૦૦૦ ને તે પછી આવનાર દર ચારસે વર્ષે સૈકાનાં વર્ષ છતા પણ **લીપીયર** વર્ષની પેઠે **ફેબ્રુવારી** ૨૯ તારીકનો ગણવાનો ઠરાવ કર્યો છે.

॥ ઇંગ્રેજી મહીનાનાં નામ ને તેની તારીકો. ॥

૧ જાનેવારી તા. ૩૧	૫ મેહે તા. ૩૧	૯ સપ્ટેબર તા. ૩૦
૨ ફેબ્રુવારી તા. ૨૮	૬ જુન તા. ૩૦	૧૦ અક્ટોબર તા. ૩૧
૩ માર્ચ તા ૩૧	૭ જુલાઇ તા ૩૧	૧૧ નવેબર તા. ૩૦
૪ એપ્રીલ તા ૩૦	૮ ઑગષ્ટ તા ૩૧	૧૨ ડીસેબર તા ૩૧

॥ સૌર વર્ષની સાથે દરેક સાલોની સરખામણી. ॥

જેમા સંક્રાતિના નિયમ પ્રમાણે ચાર સાલો આવે છે મેષ સંક્રાંતિમાં હમ્મેશાં **શાલિવાહનનો** શક બદલાય છે. જ્યોતિષની ગણત્રી પ્રમાણે **વિક્રમનો** સવત્ કર્ક સંક્રાંતિમા ને હિંદુ ગણત્રી પ્રમાણે તુલા સંક્રાતિમાં વિક્રમનો સંવત્ બદલાય છે તેમજ **મકર** સંક્રાતિમા **ઇસ્વીસન્** સન બદલાય છે. એ સાલો સંક્રાતિના આધારે બદલાય છે. ખરો નિયમ તો સંક્રાતિ જે દિવસે શરૂ થાય. તેજ દિવસે સન બદલાવો જોઇએ. પણ લોકો તેને માસના પહેલે દિવસે બદલે છે. જેમકે ચૈત્ર સુદી ૧ શાલિવાહનનો શક બદલાય

છે તે પ્રમાણે સમજવું. પારસીની ગણત્રીમાં દરવર્ષે પા દિવસ ઓછો અને મુસલમાનની ગણત્રીમાં દરવર્ષે સવાઅગીયાર દિવસ સૌરવર્ષ કરતાં ઓછા રહે છે.

પ્રત્યક્ષ પંચાંગો :—હાલ પ્રત્યક્ષ પંચાંગોનો વપરાસ વધે છે, અને લાઘવીય પંચાંગો તેમની સ્થુલતાને લીધે દિવસે દિવસે ઘટે છે. આ એક શુભ નિશાન છે. પ્રત્યક્ષ પંચાંગ વાપરવું વધારે સારૂં છે. મોટા ભાગનાં પ્રત્યક્ષ પંચાંગમાં પુનમ અને અમાસના જે સ્થળનું પંચાંગ હોય તે સ્થળના સૂર્યોદય સમયના ગ્રહ ન આપતાં તેઓ દરરોજના સવારના સાડાપાંચ વાગ્યાના (સવારના) ગ્રહો સ્પષ્ટ આપે છે. આથી ગ્રહગણીત સહેલું બને છે, અને ગ્રહો સહેલાઈથી વધુ સુક્ષ્મ આવે છે. કેટલાંક પ્રત્યક્ષ પંચાંગો ગ્રહ લાઘવીય પંચાંગો માફક સૂર્યોદય સમયના અમાસ પૂર્ણિમાના ગ્રહો આપે છે.

પ્રકરણ ૬ ઠું.

રાશિ વિષે સમજ.

આખા આકાશને ભચક્ર કહે છે. ભચક્રના બાર ભાગને બાર રાશિઓ કહે છે. તથા ક્ષેત્ર, ગ્રહ, નક્ષત્ર, ને ભવન, એ નામથી પણ ઓળખાય છે. એવી એક રાશિના ૩૦ મા ભાગને એક અંશ કહે છે. અંશના ૬૦ મા ભાગને કળા કહે છે. અને કળાના ૬૦ મા ભાગને **વિકળા** કહે છે. એથી પણ ઝીણી ગણત્રી ગણવાને (કેશવી જેવા મોટા ગણિતમાં) વિકળાના ૬૦ મા ભાગને **પ્રતિવિકળા** અને પ્રતિ વિકળાના ૬૦ મા ભાગને **પ્રતિવિ-વિકળા** કહે છે. સાધારણ જન્મપત્રીના ગણિતમાં રાશિ, અંશ, કળા ને વિકળા* સુધીનીજ જરૂર પડે છે.

રાશિ બાર છે તેનાં નામ નીચે મુજબ છે.

૧ મેષ	૫ સિંહ	૯ ધન
૨ વૃષભ	૬ કન્યા	૧૦ મકર
૩ મિથુન	૭ તુલા	૧૧ કુંભ
૪ કર્ક	૮ વૃશ્ચિક	૧૨ મીન

* ગણિત કરવામાં વિકળાને પણ સ્થાન આપવા જેવું નથી, કારણકે જો જન્મ ટાઈમમાં એક મિનિટનો તફાવત (આથી મોટો તફાવત મોટે ભાગે આવે છે) આવે તો લગ્નમાં આશરે ૧૫ કળાનો તફાવત આવે છે.

રાશિઓના સ્વામિ યા અધિપતિ નીચે પ્રમાણે.

૧ મેષ રાશિનો સ્વામિ મંગળ	૫ સિંહનો, સૂર્ય	૯ ધનનો, ગુરૂ
૨ વૃષભનો શુક્ર	૬ કન્યાનો, બુધ	૧૦ મકરનો, શનિ
૩ મિથુનનો બુધ	૭ તુલાનો શુક્ર	૧૧ કુંભનો, શનિ
૪ કર્કનો, ચંદ્ર	૮ વૃશ્ચિકનો મંગળ	૧૨ મીનનો સ્વામી ગુરૂ

ગ્રહોની સમજ

આકાશમાં પોતાની મેળે રહેનારા ને ગતિ કરનારા (એક જગ્યા એથી બીજી જગ્યાએ જનારા) પૃથ્વી જેવા મોટા આકારવાળા નવગ્રહો છે તેનાં નામ તથા તે દરેક ગ્રહ એક રાશિપર આશરે કેટલા વખત સુધી રહે છે તે નીચે મુજબ છે

સંખ્યા.	નામ	વર્ષ	માસ	દિવસ	ઘટી	પળ
૧	સૂર્ય	૦	૧	૦	૦	૦
૨	ચંદ્ર	૦	૦	૨	૧૫	૦
૩	મંગલ	૦	૧	૧૫	૦	૦
૪	બુધ	૦	૧	૦	૦	૦
૫	ગુરૂ	૧	૧	૦	૦	૦
૬	શુક્ર	૦	૧	૦	૦	૦
૭	શનિ	૨	૬	૦	૦	૦
૮	રાહુ	૧	૬	૦	૦	૦
૯	કેતુ	૧	૬	૦	૦	૦

દરેક ગ્રહ દરરોજ જેટલુ ચાલે છે તેને ગતિ કહે છે તે દરેકની કળાદિ મધ્યમ ગતિ નીચે મુજબ છે આ ગતિ ગ્રહલાઘવી છે

ગ્ર	કળા	વિકળા						
સૂ.	૫૯	૮	બુ	૫૯	૮	શ	૨	૦
ચ	૭૯૦	૩૫	ગુ	૫	૦	રા	૩	૧૧
મ	૩૧	૨૬	શુ	૫૯	૮	કે	૩	૧૧

આ હમ્મેશની મધ્યમ ગતિ સમજવી દરરોજ દરેક ગ્રહ ઉપર લખેલી કળા વિકળાના પ્રમાણમા આગળ વધે છે તેને માર્ગી કહે છે તેમા રાહુને કેતુ હમ્મેશાં પોતાની ગતિ પ્રમાણે પાછા હઠતા જાય છે, માટે તે હમ્મેશના વક્રી ગણાય છે ને બાકીના ગ્રહો (સૂર્ય ચંદ્ર સિવાય) આગળ વધવુ મૂકી દઇ પાછા જાય છે તેને પણ વક્ર કહે છે માટે વક્ર ગ્રહ ઉપર બતાવ્યા કરતાં વધારેવખત એક રાશિ ઉપર રહે છે દરેક ગ્રહની મધ્યમ ગતિ જ્યારે વધે

છે, ત્યારે તે **શીઘ્રગતિના** કહેવાય છે, જેમકે સૂર્યની મધ્યમગતિ ૫૯–૮ છે. તેજ ૬૦–૬૧ એમ થાય છે. તેને શીઘ્રગતિનો કહે છે. ને જ્યારે મધ્યમ ગતિ ઓછી થાય છે. ત્યારે તે ગ્રહ **મંદગતિનો** કહેવાય છે. જેમકે સૂર્યની ગતિ ૫૯ છે તે ૫૮–૫૭ એમ થાય તેને મંદગતિનો કહે છે. શીઘ્રગતિનો ગ્રહ પોતાના વખત કરતાં ઓછો વખત એક રાશિ ઉપર રહે છે. ને મંદગતિનો ગ્રહ બતાવેલા વખત કરતાં વધારે વખત સુધી એક રાશિપર રહે છે.

હમ્મેશની શીઘ્ર ગતિના ગ્રહો.

હમ્મેશાંની મધ્યમ ગતિમાં જેની ગતિ વધારે છે તેને શીઘ્ર ગતિનો કહે છે. તેનાથી ઓછી ગતિનો તેથી ઊતરતો શીઘ્ર એમ અનુક્રમે નીચે મુજબ પહેલો ચંદ્ર પછી સૂર્ય, બુધ, શુક્ર, મંગલ, ગુરૂ, રાહુ, કેતુ, શનિ, એમ અનુક્રમે છે.

ગ્રહ ઊદય, અસ્ત, માર્ગ, વક્ર, શીઘ્ર, ને મંદ ગતિનાની સમજ.

સૂર્ય હમ્મેશાં ઊદયનો કહેવાય છે. તેનો અસ્ત સમજવો જ નહીં. ચંદ્રથી ૬ ગ્રહોમાંનો જે ગ્રહ સૂર્યના ભેગો હોય તે અસ્તનો થાય છે. સૂર્યને ચંદ્ર હમ્મેશાં માર્ગીજ છે. તે વક્ર થતા નથી. મંગલથી પાંચ ગ્રહો વક્ર થાય છે. જેમકે સૂર્ય વૃશ્ચિક રાશિના ૪ અંશે છે. તે ૫, ૬, ૭, એમ અંશમાં વધતો જાય છે. ત્યારે **માર્ગી** છે, ને મંગલ તુલાના ૧૨ અંશનો છે. તે ૧૨–૧૦–૯ એમ અંશમાં ઓછો થતો જાય ત્યારે **વક્રી છે** તેમ જાણવું.

રાશિ અને ગ્રહો વિષે આટલું જાણી હવે જન્મ ટાઈમ અને તે ઉપરથી સાચી ઇષ્ટ ઘટી અને પળ કાઢવાનો વિચાર કરીએ.

જન્મ સમય ઉપરથી જ સાચી ઇષ્ટ ઘટી અને પળ કઢાતી નથી સાચી ઇષ્ટ કાઢવા જન્મ સ્થળ અને જન્મ સમયનું જ્ઞાન હોવું જરૂરી છે.

આ સાથે ત્રણ કોષ્ટક આપેલાં છે. (૧) સૂર્યની ક્રાંતિનું છે (૨) મધ્યાહ્ન સમયનું છે. (૩) ચર સારણી છે. આ ત્રણ કોષ્ટકોનો ઉપયોગ કોઇપણ સ્થળનો સ્થાનિક કાળ (લોકલ ટાઇમ) મુજબ સૂર્યોદય સમય કાઢવા માટે કરવાનો છે.

કોઇપણ સ્થળનો સૂર્યોદય કાઢવાની રીતઃ—સૂર્યોદય કાઢવા (૧) જે દિવસનો સૂર્યોદય કાઢવો છે, તે દિવસની ક્રાંતિ નોંધો. તે ક્રાંતિ કોષ્ટકમાંથી કાઢો. ક્રાંતિ ઉત્તર કે દક્ષિણ જે હોય તે પ્રમાણે સ્પષ્ટ નોંધવી. (૨) ઇષ્ટ સ્થળના અક્ષાંસ નોંધો. (આખી દુનિયા માટે તેમજ હિંદુસ્તાન ગુજરાત

સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છના અક્ષાંસ, રેખાંશ, વગેરે પ્રથમ ભાગના અંતે આપેલા છે તે જુઓ) તેને ઉત્તર દક્ષિણ જે પ્રમાણે હોય તે પ્રમાણે નોંધો. (૩) ચર સારણીમાંથી ક્રાંતિ અને અક્ષાંસનો સંપાત થતો હોય ત્યાં લખેલ ચરની મિનિટો નોંધો. ઇષ્ટ અક્ષાંસની ઉભી લીટી અને ક્રાંતિની આડી લીટી જ્યાં મળે તે ખાનામાં લખેલો આંક ચરની મિનિટો જાણવો. (૪) આ ચરની મિનિટો નીચેના નિયમ મુજબ ૬ કલાકમાં ઉમેરો યા બાદ કરો. આમ કરવાથી દિનાર્ધ આવશે.

નિયમો :—(૧) ક્રાંતિ ઉત્તર અને અક્ષાંસ દક્ષિણ, અથવા ક્રાંતિ દક્ષિણ અને અક્ષાંસ ઉત્તર હોય તો ચરની મિનિટો ૬ કલાકમાંથી બાદ કરવી.

(૨) ક્રાંતિ ઉત્તર અને અક્ષાંસ પણ ઉત્તર હોય, અથવા ક્રાંતિ દક્ષિણ અને અક્ષાંસ પણ દક્ષિણ હોય તો ૬ કલાકમાં ચરની મિનિટો ઉમેરવી.

આમ કરવાથી દિનાર્ધ મળશે. આ દિનાર્ધને ઇષ્ટ દિવસના સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમયમાંથી બાદ કરવાથી ઇષ્ટ દિવસનો ઇષ્ટ સ્થળનો સ્પષ્ટ સૂર્યોદય સ્થાનિક કાળમાં મળશે.

ઉદાહરણ :—(૧) વડોદરા તા.—૨૫–૪–૫૫નો સૂર્યોદય કાઢો. (સ્થાનિક કાળમાં)

વડોદરાના અક્ષાંસ ૨૨°–૨૦′ ઉત્તર તા. ૨૫–૪ની ક્રાંતિ=૧૨° ઉત્તર

આ અક્ષાંસ અને ક્રાંતિ ઉપરથી ચર સારણીમાંથી ચર કાઢતાં નીચે પ્રમાણે ગણીત કરો.

૨૨–અક્ષાંસે અને ૧૨ ક્રાંતિ એ ચર=૨૦ મિનિટ

૨૩–અક્ષાંસે અને ૧૨ ક્રાંતિ એ ચર=૨૧ મિનિટ

હવે આપણે મિનિટ સુધીનો સૂર્યોદય કાઢવો છે, માટે ચર ૨૦ મિનિટ લઇશું, કારણકે અક્ષાંસ (વડોદરાના) ૨૨°–૨૦′, ૨૨ અક્ષાંસની નજીક છે.

દિનાર્ધ=૬ કલાક+૨૦ મિનિટ (ક્રાંતિ, અક્ષાંસ બન્ને ઉત્તર હોવાથી ઉમેર્યા) ક–મી

=૬–૨૦ ક મી

તા. ૨૫–૪–નો સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય=૧૧–૫૮ સારણી ઉપરથી

સ્થાનિક કાળ મુજબ સૂર્યોદય=સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય—દિનાર્ધ

ક–મી
=૧૧–૫૮
—
૬–૨૦
———
૫–૩૮ સ્થાનિક કાળ મુજબ સ્પષ્ટ સૂર્યોદય

ઉદાહરણ (૨) તા. ૨૦–૭–૫૫ નો દારેસલ્લામનો (આફ્રીકા) સૂર્યોદય કાઢો. (સ્થાનીક કાળમાં).

દારેસલામ અક્ષાંસ ૬°૫૦' (આપણી ગણતરી માટે ૭°–૦') દક્ષિણ

તા. ૨૦–૭–ની ક્રાંતિ ૨૧° ઉત્તર ક્રાંતિ અને અક્ષાંસ ઉપરથી ચર =૧૧–મિનિટ.

દિનાર્ધ=૬–કલાક—૧૧ મિનિટ (ક્રાંતી ઉત્તર અને અક્ષાંસ દક્ષિણ હોવાથી બાદબાકી)

ક–મી.

= ૫–૪૯ ક. મી.

તા. ૨૦–૭–નો સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય ૧૨–૬ (કોષ્ટકમાંથી)

દિનાર્ધ ૫–૪૯

સ્પષ્ટ સૂર્યોદય (લોકલ ટાઈમમાં) ૬–૧૭

ઉપર મુજબ સૂર્યોદય કાઢવાની રીતમાં કોઈવાર એકાદ મિનિટની ભૂલ આવવા સંભવ છે. તો જેમને સેકંડ સુધી સ્પષ્ટ સૂર્યોદય કાઢવો હોય તેમણે સાંપાતિક વાળા પ્રકરણમાં આપેલી રીતનો ઉપયોગ કરવો. આ રીતથી ૦૧ મીનીટ કરતાં વધારે ભૂલ નહિ આવે. વધારે ગણતરી કરી સેકંડ સુધી સ્પષ્ટ પણ કઢાશે.

ઇષ્ટ ઘડી અને પળ:–સૂર્યોદય થયા પછી કેટલા સમયે જન્મ થયો તે સમયને ઇષ્ટકાળ કહેવાય છે, અને તે ઘડી પળમાં આપ્યો હોય તો તે જન્મની ઇષ્ટ ઘડી અને પળ કહેવાય છે. આપણે ત્યાં ઘડીઆળો હવે વપરાતાં હોવાથી જન્મ સમય સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ મુજબ નોંધવામાં આવે છે માટે કલાક મીનીટનું ઘડીપળમાં રૂપાંતર કરવા નીચેનું કોષ્ટક આપ્યું છે.

કલાકનું કોષ્ટક.	ઘડીનું કોષ્ટક	કલાક પરથી ઘડી.	ઘડી પરથી કલાક
૧ દિવસ=૨૪ કલાક.	૧ દિવસ=૬૦ ઘડી	૧ કલાક=૨॥ ઘડી	૧ ઘડી=૨૪ મિનિટ
૧ કલાક=૬૦ મિનિટ	૧ ઘડી=૬૦ પળ.	=૨ ઘડી ૩૦ પળ	૧ પળ=૨૪ સેકંડ
૧ મિનિટ=૬૦ સેકંડ	૧ પળ=૬૦ વિપળ	૧ મીનીટ=૨॥ પળ	
		=૨ પળ ૩૦ વિપળ	

સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ ઉપરથી લોકલ ટાઈમ (સ્થાનીક કાળ) કરવાની રીતઃ—ગ્રંથના પ્રથમ ભાગના છેડે હિન્દુસ્તાન તેમજ દુનિયાના ઘણા શહેરોનું અક્ષાંસ રેખાંશ અને રેખાંતરનું કોષ્ટક છાપેલું છે. આ કોષ્ટકમાંથી જે

શહેર યા ગામમા જન્મ થયો હોય તે ગામનુ રેખાતર નોધવુ આ રેખાતર મિનિટ અને સેકડમા આપેલુ છે વળી આ રેખાતર આગળ (-) અથવા (+) એવી નિશાની છે

જન્મના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમમાથી જે રેખાતર (-) સજ્ઞાનુ હોય તો બાદ કરો અથવા (+) સંજ્ઞાનુ હોયતો ઉમેરો તો જન્મનો સ્થાનીક કાળ આવશે

જન્મના સ્થાનીક કાળ ઉપરથી ઇષ્ટ કાળ અને તે ઉપરથી ઇષ્ટ ઘડી અને પળ —

(૧) જન્મ સ્થાનીક કાળ મુજબ બપોરના બાર પહેલાં હોયતો તેને તેમજ રહેવાદો

(૨) જન્મ સ્થાનીક કાળ મુજબ બપોરના બાર પછી અને રાત્રિના બાર પહેના હોયતો જન્મના સ્થાનીક કાળમા બાર કલાક ઉમેરો

(૩) જન્મ સ્થાનીક કાળ મુજબ રાત્રિના બાર પછી હોયતો જન્મના સ્થાનિક કાળમા ચોવીસ કલાક ઉમેરો

ઉપર મુજબ જરૂરી વીધિ કરી આવેલા કલાક મિનિટમાથી સ્પષ્ટ સૂર્યોદય સમય બાદ કરવાથી ઇષ્ટ કાળ કલાક મિનિટ આવે છે આ કલાક અને મિનિટને અઢીથી ગુણવાથી ઇષ્ટ ઘડી અને પળો આવે છે

(નોંધ –ઉપર જે જન્મનો સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ લખેલુ છે તે જે દેશમા જન્મ હોય તે દેશનો સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ સમજવાનો છે જેમકે હિન્દુસ્તાનમા જન્મ હોય તો હિંદુસ્તાનનો સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ સમજવો અને આફ્રિકામા જન્મ હોય તો આફ્રીકાનો સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ જાણવો આનુ કારણ એ છે કે શહેરનું રેખાતર જે આપેલુ છે તે દરેક દેશના પોતાના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમથી આપેલું છે)

ઉદાહરણ (૧) જન્મ સ્થળ —વડોદરા જન્મ સમય –તા ૨૫-૪-૫૫ ના રોજ બપોરે હિન્દના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ બપોરના બે વાગે

વડોદરાનુ રેખાતર=(-) ૩૭ મી–૮ સે છે (અક્ષાસ રેખાશ અને રેખાતરના કોષ્ટકમાથી) આપણે મિનિટ સુધીનું ગણિત કરવાનુ હોવાથી રેખાતર (-) ૩૭ મીનીટ

જન્મનો સમય સ્ટાંડર્ડ ટાઇમમા બપોરના–૨

	ક મી	
જન્મનો સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ	= ૨ – ૦	
રેખાંતર	૦ – ૩૭	(-) હોવાથી
જન્મનો સ્થાનીક કાળ	૧ – ૨૩ બપોરના	

+ ૧૨ – ૦ (બપોરના બાર પછી અને રાત્રિના બાર વાગ્યા પહેલાં જન્મહોવાથી.)

૧૩–૨૩

સ્પષ્ટ સૂર્યોદય સમય ૫ –૩૮ (આગળ કાઢયા મુજબ)

ઇષ્ટ કાળ ૭ – ૪૫ માટે ઇષ્ટ ઘડી – પળ =

× ૨॥ ૧૭ – ૩૦

\+ ૧ – ૫૨

ઘડી ૧૭॥–૧૧૨॥પળ (અડધીપળછોડીદેવી)

૬૦) ૧૧૨ (૧ ઘડી. ૧૮ – ૮૨

૬૦ = ૧૯ – ૨૨ જવાબ

૫૨ પળ

ઉદાહરણ (૨) જન્મ સ્થળ:–દારેસલામ. જન્મ તા. ૨૧–૭–૫૫ ના રોજ રાત્રે ત્રણ વાગે (ત્યાંના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ મુજબ)

(નોંધ:–તારીખ રાત્રે બાર વાગ્યા પછી બદલાય છે. તે સૂર્યોદય વખતે બદલાતી નથી, માટે જ્યારે જન્મ રાત્રે બાર પછી જન્મ હોય ત્યારે પછીની તારીખ નાંખવી એટલે ઉપર જે ૨૧ મી તારીખ લખી છે તેની ૨૦ મી તારીખના દિવસ પછીની રાત્રીએ જન્મ સમજવો. આથી ગણતરી માટે સૂર્યોદય ૨૦ મી તારીખનો લેવો).

દારેસલામ રેખાંતર = (–) ૨૨–મી. ૫૬ સે. =(–) ૨૩ મીનીટ આપણા ગણિત માટે.

ક. – મી.

જન્મ સમય સ્ટાંડર્ડ ટાઇમમાં ૩ – ૦ રાત્રે.

રેખાંતર ૦ – ૨૩ (–) હોવાથી.

જન્મનો સ્થાનીક સમય. ૨ – ૩૭

\+ ૨૪ – ૦ (જન્મ સ્થાનીક કાળ મુજબ રાત્રે બાર પછી હોવાથી)

૨૬ – ૩૭

સ્થાનીક કાળમાં સ્પષ્ટ સૂર્યોદય ૬ – ૧૭ (આગળ કાઢયા મુજબ)

ઇષ્ટ કાળ– ૨૦–૨૦

× ૨॥ માટે ઇષ્ટ ઘડી–પળ =

૫૦–૫૦ જવાબ

ઘડી ૫૦–૫૦ પળ.

સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય કોષ્ટક—તારીખ અને માસ ઉપરથી તારીખની ઉભી લીટીએ અને માસની આડી લીટીએ જે બે આકડા આવે તે સ્થાનિક કાળ મુજબ સ્પષ્ટ મધ્યાન્હના કલાક અને મિનિટ સમજવા.

તારીખ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧
જાન્યુ.ક. મિ.	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪
ફેબ્રુ ક. મિ.	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨		
	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩		
માર્ચ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૪
એપ્રીલ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	
	૪	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૭	૫૭	
મે	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭
જુન	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	
	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	
જુલાઈ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
ઓગસ્ટ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૩	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૦
સપ્ટેમ્બર	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	
	૦	૦	૫૯	૫૯	૫૯	૫૮	૫૮	૫૮	૫૭	૫૭	૫૭	૫૬	૫૬	૫૬	૫૫	૫૫	૫૫	૫૪	૫૪	૫૪	૫૩	૫૩	૫૩	૫૨	૫૨	૫૨	૫૧	૫૧	૫૧	૫૦	
ઓક્ટોબર	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	૫૦	૫૦	૪૯	૪૯	૪૯	૪૮	૪૮	૪૮	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪
નવેમ્બર	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૫	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	
	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૭	૪૭	૪૭	૪૮	૪૮	૪૮	૪૯	
ડીસેમ્બર	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	૪૯	૪૯	૫૦	૫૦	૫૦	૫૧	૫૧	૫૨	૫૨	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

—: સૂર્યની ક્રાંતિનું કોષ્ઠક :—

કોષ્ટકમાં તારીખ અને માસ સામે ક્રાંતિના અંશ આપેલા છે કોઇ પણ તારીખની ક્રાંતિ તે તારીખની નજીકની તારીખ જે ટેબલમાં આપી હોય તે ઉપરથી નક્કી કરવી. ક્રાંતિ ઉત્તર છે કે દક્ષિણ તે ખાસ નોંધવું.

ક્રાં.અં.	ઉત્તર તારીખ		દક્ષિણ તારીખ		ક્રાંતિ અંશ
૦°	૨૧ માર્ચ	૨૩ સપ્ટેમ્બર	૨૩ સપ્ટે.	૨૧ મી માર્ચ	૦°
૧°	૨૪ માર્ચ	૨૧ સપ્ટેમ્બર	૨૫ સપ્ટે.	૧૮ મી માર્ચ	૧°
૨°	૨૭ માર્ચ	૧૮ સપ્ટેમ્બર	૨૮ સપ્ટે.	૧૬ મી માર્ચ	૨°
૩°	૩૦ માર્ચ	૧૫ સપ્ટેમ્બર	૧ ઓકટો.	૧૩ મી માર્ચ	૩°
૪°	૧ એપ્રી.	૧૩ સપ્ટેમ્બર	૩ ઓકટો.	૧૧ મી માર્ચ	૪°
૫°	૪ એપ્રી.	૧૦ સપ્ટેમ્બર	૬ ઓકટો.	૮ મી માર્ચ	૫°
૬°	૬ એપ્રી.	૮ સપ્ટેમ્બર	૮ ઓકટો.	૬ ઠ્ઠી માર્ચ	૬°
૭°	૯ એપ્રી.	૫ સપ્ટેમ્બર	૧૧ ઓકટો.	૩ જી માર્ચ	૭°
૮°	૧૨ એપ્રી.	૨ સપ્ટેમ્બર	૧૩ ઓકટો.	૧ લી માર્ચ	૮°
૯°	૧૪ એપ્રી.	૩૧ ઓગસ્ટ	૧૬ ઓકટો	૨૭ ફેબ્રુઆરી	૯°
૧૦°	૧૭ એપ્રી.	૨૮ ઓગસ્ટ	૧૯ ઓકટો.	૨૪ ફેબ્રુઆરી	૧૦°
૧૧°	૨૦ એપ્રી.	૨૫ ઓગસ્ટ	૨૨ ઓકટો.	૨૧ ફેબ્રુઆરી	૧૧°
૧૨°	૨૪ એપ્રી.	૨૨ ઓગસ્ટ	૨૪ ઓકટો	૧૯ ફેબ્રુઆરી	૧૨°
૧૩°	૨૭ એપ્રી.	૧૮ ઓગસ્ટ	૨૭ ઓકટો.	૧૬ ફેબ્રુઆરી	૧૩°
૧૪°	૩૦ એપ્રી.	૧૬ ઓગસ્ટ	૩૦ ઓકટો.	૧૩ ફેબ્રુઆરી	૧૪°
૧૫°	૩ જી મે	૧૨ ઓગસ્ટ	૨ નવેંબર	૯ ફેબ્રુઆરી	૧૫°
૧૬°	૬ ઠ્ઠી મે	૯ ઓગસ્ટ	૬ નંવેબર	૬ ફેબ્રુઆરી	૧૬°
૧૭°	૯ મી મે	૬ ઓગસ્ટ	૯ નવેંબર	૩ ફેબ્રુઆરી	૧૭°
૧૮°	૧૩ મી મે	૨ ઓગસ્ટ	૧૩ નવેંબર	૩૦ જાન્યુઆરી	૧૮°
૧૯°	૧૭ મી મે	૨૯મી જુલાઇ	૧૭ નવેંબર	૨૬ જાન્યુઆરી	૧૯°
૨૦°	૨૧ મી મે	૨૫મી જુલાઇ	૨૧ નવેંબર	૨૨ જાન્યુઆરી	૨૦°
૨૧°	૨૭ મી મે	૧૯મી જુલાઇ	૨૬ નવેંબર	૧૭ જાન્યુઆરી	૨૧°
૨૨°	૨ જી જુન	૧૩મી જુલાઇ	૨ ડીસેમ્બર	૧૧ જાન્યુઆરી	૨૨°
૨૩°	૧૧મી જુન	૪થી જુલાઇ	૧૧ ડીસે.	૨ જાન્યુઆરી	૨૩°
૨૩°-૨૭'	૨૨મી જુન	૨૨મી જુલાઇ	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ચર કોષ્ટક: અક્ષાંસની ઉભી લીટીએ અને ક્રાંતિની આડી લીટીએ જે આંકડો આવે તે ચર મીનીટમાં સમજવું. ઉત્તર અક્ષાંસ માટે, ઉત્તરક્રાંતિ હોય ત્યારે ચરને છ કલાકમાં ઉમેરવું અને દક્ષિણક્રાંતિ હોય ત્યારે છ કલાકમાંથી બાદ કરવું આમ કરવાથી દિનાર્ધ આવશે, દક્ષિણ અક્ષાંસ માટે ઉમેરવાને બદલે બાદ કરવું, અને બાદ કરવાને બદલે ઉમેરવું.

અક્ષાંસ / ક્રાંતિ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪
૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩
૨	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫
૩	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮
૪	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧
૫	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪
૬	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬
૭	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૮	૧૮	૧૯
૮	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૨
૯	૦	૧	૧	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫
૧૦	૦	૧	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭
૧૧	૦	૧	૨	૨	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
૧૨	૦	૧	૨	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૧	૩૨	૩૩
૧૩	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૬
૧૪	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૨	૩૩	૩૪	૩૬	૩૭	૩૯
૧૫	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૯	૩૦	૩૧	૩૩	૩૪	૩૬	૩૭	૩૯	૪૦	૪૨
૧૬	૦	૧	૨	૩	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૩	૨૪	૨૫	૨૭	૨૮	૨૯	૩૧	૩૨	૩૪	૩૫	૩૭	૩૮	૪૦	૪૧	૪૩	૪૫
૧૭	૦	૧	૨	૪	૫	૬	૭	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૯	૨૦	૨૧	૨૩	૨૪	૨૬	૨૭	૨૮	૩૦	૩૧	૩૩	૩૪	૩૬	૩૭	૩૯	૪૧	૪૨	૪૪	૪૬	૪૮
૧૮	૦	૧	૩	૪	૫	૭	૮	૯	૧૦	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૭	૧૯	૨૦	૨૧	૨૩	૨૪	૨૬	૨૭	૨૯	૩૦	૩૨	૩૩	૩૫	૩૬	૩૮	૪૦	૪૨	૪૩	૪૫	૪૭	૪૯	૫૧
૧૯	૦	૧	૩	૪	૬	૭	૮	૧૦	૧૧	૧૩	૧૪	૧૫	૧૭	૧૮	૨૦	૨૧	૨૩	૨૪	૨૬	૨૭	૨૯	૩૦	૩૨	૩૪	૩૫	૩૭	૩૯	૪૦	૪૨	૪૪	૪૬	૪૮	૫૦	૫૨	૫૪
૨૦	૦	૧	૩	૪	૬	૭	૯	૧૦	૧૨	૧૩	૧૫	૧૬	૧૮	૧૯	૨૧	૨૨	૨૪	૨૬	૨૭	૨૯	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૭	૩૯	૪૧	૪૨	૪૫	૪૭	૪૯	૫૧	૫૩	૫૫	૫૭
૨૧	૦	૨	૩	૫	૬	૮	૯	૧૧	૧૨	૧૪	૧૫	૧૭	૧૯	૨૦	૨૨	૨૪	૨૫	૨૭	૨૯	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૮	૩૯	૪૧	૪૩	૪૫	૪૭	૪૯	૫૧	૫૩	૫૬	૫૮	૬૦
૨૨	૦	૨	૩	૫	૬	૮	૧૦	૧૧	૧૩	૧૫	૧૬	૧૮	૨૦	૨૧	૨૩	૨૫	૨૭	૨૮	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૮	૪૦	૪૧	૪૩	૪૫	૪૮	૫૦	૫૨	૫૪	૫૬	૫૯	૬૧	૬૩
૨૩	૦	૨	૩	૫	૭	૯	૧૦	૧૨	૧૪	૧૫	૧૭	૧૯	૨૧	૨૩	૨૪	૨૬	૨૮	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૮	૪૦	૪૨	૪૪	૪૬	૪૮	૫૦	૫૨	૫૪	૫૭	૫૯	૬૨	૬૪	૬૭

અયનાંશા ૨૩ નું મુંબાઈનું નિરાયન લગ્નપત્રું । પલભા ૪। ૭ ચારખંડા ૪૧। ૩૩। ૧૪।
*

અંશો	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯
૦ મેષ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭
	૧	૯	૧૭	૨૫	૩૩	૪૧	૪૯	૫૭	૫	૧૪	૨૩	૩૨	૪૧	૫૦	૫૯	૭	૧૫	૨૫	૩૪	૪૩	૫૨	૧	૧૦	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૨
	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦ *	૧૨	૪
* ૧ વૃષભ	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨
	૨૦	૨૯	૩૮	૪૭	૫૬	૫	૧૪	૨૩	૩૩	૪૩	૫૩	૪	૧૪	૨૪	૩૫	૪૫	૫૫	૬	૧૬	૨૬	૩૬	૪૭	૫૭	૭	૧૮	૨૮	૩૮	૪૯	૫૯	૯
	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૨૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬
૨ મિથુન	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭
	૧૯	૩૦	૪૦	૫૦	૧	૧૧	૨૧	૩૨	૪૩	૫૪	૫	૧૬	૨૮	૩૯	૫૦	૧	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૮	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૪	૫	૧૬	૨૭	૩૯
	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૫૪	૦	૧૪	૨૮ *	૪૨	૫૬	૧૦	૨૪	૩૮	૫૨	૬	૨૦	૩૪	૪૮	૨	૧૬	૩૦	૪૮	૫૮	૧૮	૨૬	૪૦	૫૪	૮
૩ કર્ક	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩
	૫૦	૧	૧૨	૨૪	૩૫	૪૬	૫૭	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૩	૪	૧૫	૨૬	૩૭	૪૮	૫૯	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૫	૬	૧૭	૨૮	૩૯	૫૦	૧	૧૨
	૨૨	૩૬	૫૦	૪	૧૮	૩૨	૪૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮
૪ સિંહ	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૪	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮
	૨૩	૩૪	૪૫	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૪૧	૫૧	૨	૧૨	૨૩	૩૪	૪૪	૫૫	૬	૧૬	૨૭	૩૭	૪૮	૫૯	૯	૨૦	૩૧	૪૧	૫૨	૩	૧૩	૨૪	૩૪
	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૦	૩૮	૧૬	૫૪	૩૨	૧૦	૪૮	૨૬	૪	૪૨	૨૦	૫૮	૩૬	૧૪	૫૨	૩૦	૮	૪૬	૨૪	૨	૪૦	૩૮	૫૬
૫ કન્યા	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩
	૪૫	૫૬	૬	૧૭	૨૯	૩૮	૪૯	૦	૧૦	૨૧	૩૧	૪૨	૫૩	૩	૧૪	૨૫	૩૫	૪૬	૫૬	૭	૧૮	૨૮	૩૯	૫૦	૦	૧૧	૨૨	૩૨	૪૩	૫૩
	૩૪	૧૨	૫૦	૨૮	૬	૪૪	૨૨	૦	૩૮	૧૬	૫૪	૩૨	૧૦	૪૮	૨૬	૪	૪	૨૦	૫૮	૩૬	૧૪	૫૨	૩૦	૮	૪૬	૨૪	૨	૪૦	૧૮	૫૬

અંશો	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯
૬ તુલા	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૫	૩૫	૩૫	૩૫	૩૫	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૮	૩૮	૩૭	૩૮	૩૮	૨૯	૩૯	૩૯
	૪	૧૫	૨૫	૩૬	૪૭	૫૭	૮	૧૯	૩૦	૪૧	૫૨	૩	૧૪	૨૫	૩૬	૪૭	૫૮	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૩	૫	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૦	૧૧	૨૨
	૩૪	૧૨	૫૦	૨૮	૬	૪૪	૨૨	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮
૭ વૃશ્ચિક	૩૯	૩૯	૩૯	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૫૦	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૨	૪૨	૪૨	૪૨	૪૨	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪
	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૭	૨૮	૩૯	૫૧	૨	૧૩	૨૪	૩૫	૪૭	૫૮	૯	૨૦	૩૨	૪૩	૫૪	૫	૧૭	૨૮	૩૯	૫૦	૧	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૮
	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૦	૧૪	૨૮	૪૨	૫૬	૧૦	૨૪	૩૮	૫૨	૬	૨૦	૩૪	૪૮	૨	૧૬	૩૦	૪૪	૫૮	૧૨	૨૬	૪૦	૫૪	૮
૮ ધન	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૭	૪૭	૫૭	૪૭	૪૭	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૫૦	૫૦
	૯	૨૦	૩૨	૪૩	૫૪	૫	૧૬	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૯	૧૯	૨૯	૪૦	૫૦	૦	૧૧	૨૧	૩૧	૪૧	૫૨	૨	૧૨	૨૩	૩૩	૪૩	૫૪	૪	૧૪
	૨૨	૩૬	૫૦	૪	૧૮	૩૨	૪૬	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬
૯ મકર	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૩	૪૩	૫૩	૫૦	૫૩	૫૩	૫૩	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪
	૨૪	૩૫	૪૫	૫૫	૬	૧૬	૨૬	૩૭	૪૫	૫૪	૩	૧૨	૨૧	૩૦	૩૯	૪૭	૫૬	૫	૧૪	૨૩	૩૨	૪૧	૫૦	૫૮	૭	૧૬	૨૫	૩૪	૪૩	૫૨
	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૫૨	૫૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૫૮	૨૦	૧૨	૪
૧૦ કુંભ	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૮	૪૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૪૮
	૦	૯	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૦	૧૮	૨૬	૩૪	૪૨	૫૦	૫૮	૬	૧૪	૨૨	૨૯	૩૭	૪૫	૫૩	૧	૯	૧૭	૨૫	૩૩	૪૧	૪૮	૫૬
	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮
૧૧ મીન	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૧	૨
	૪	૧૨	૨૦	૨૮	૩૬	૪૪	૫૨	૦	૭	૧૫	૨૩	૩૧	૩૯	૪૭	૫૫	૩	૧૧	૧૯	૨૬	૩૪	૪૨	૫૦	૫૮	૬	૧૪	૨૨	૩૦	૩૮	૪૫	૫૩
	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮

અયનાંશા ૨૩ નું અમદાવાદનું નિરાયન લગ્ન પત્રુ પલભા પા ૬ા ચરખંડાં । ૫૨। ૪૨। ૧૭

અંશ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯
મેષ	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	૫૪	૧	૯	૧૬	૨૪	૩૧	૩૯	૪૭	૫૫	૪	૧૨	૨૧	૩૦	૩૮	૪૭	૫૫	૪	૧૩	૨૧	૩૦	૩૮	૪૭	૫૬	૪	૧૩	૨૧	૩૦	૩૯	૪૭	૫૬
	૨	૩૬	૧૦	૪૪	૧૮	૫૨	૨૬	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨
૧ વૃષભ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	૪	૧૩	૨૨	૩૦	૩૯	૪૭	૫૬	૫	૧૫	૨૫	૩૫	૪૫	૫૬	૬	૧૬	૨૬	૩૩	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૮	૪૮	૫૮	૮	૧૮	૨૯	૩૯	૪૯
	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪
૨ મિથુન	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૨૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭
	૫૯	૯	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૦	૧૧	૨૨	૩૩	૪૫	૫૬	૭	૧૯	૩૦	૪૧	૫૩	૪	૧૫	૨૭	૩૮	૪૯	૧	૧૨	૨૩	૩૫	૪૬	૫૦	૯	૨૦
	૩૬	૪૮	૦	૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
૩ કર્ક	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૩૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩
	૩૧	૪૩	૫૪	૫	૧૭	૨૮	૩૯	૫૧	૨	૧૩	૨૫	૩૬	૪૭	૫૯	૧૦	૨૧	૩૩	૪૪	૫૫	૭	૧૮	૨૯	૪૧	૫૨	૩	૧૫	૨૬	૩૭	૪૯	૦
	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૯	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
૪ સિંહ	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮
	૧૧	૨૩	૩૪	૪૫	૫૭	૮	૧૯	૩૧	૪૧	૫૨	૩	૧૪	૨૫	૩૬	૪૭	૫૮	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૩	૪	૫૫	૨૬	૩૭	૪૮	૫૯	૧૦	૨૧	૩૨
	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૩૯	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬
૫ કન્યા	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૪
	૪૩	૫૪	૫	૧૬	૨૭	૩૮	૪૮	૦	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૪	૫	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૦	૧૧	૨૨	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૭	૨૮	૩૯	૫૦	૧
	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬

અંશો	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૬ તુલા	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૫	૩૫	૩૫	૩૫	૩૫	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬
	૧૨	૨૩	૩૪	૪૫	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૪૦	૫૧	૩	૧૪	૨૫	૩૭	૪૮
	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
૭ વૃશ્ચિક	૩૯	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૨	૪૨	૪૨
	૪૯	૧	૧૨	૨૩	૩૪	૪૬	૫૭	૯	૨૦	૩૧	૪૩	૫૪	૫	૧૭	૨૮
	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
૮ ધન	૪૫	૪૫	૪૫	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૮
	૨૯	૪૧	૫૨	૩	૧૫	૨૬	૩૭	૪૯	૫૯	૯	૧૯	૨૯	૪૦	૫૦	૦
	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪
૯ મકર	૫૦	૫૦	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨
	૪૩	૫૩	૪	૧૪	૨૪	૩૪	૪૪	૫૫	૩	૧૨	૨૦	૨૯	૩૮	૪૬	૫૫
	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨
૧૦ કુંભ	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૭
	૧૨	૪૧	૩૦	૩૮	૪૭	૫૫	૪	૧૩	૨૦	૨૮	૩૫	૪૩	૫૦	૫૮	૫
	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૨૮	૨૪	૦	૨૪	૮	૪૨	૧૬	૫૦	૨૪	૫૮
૧૧ મીન	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	૭	૧૪	૨૨	૨૯	૩૭	૪૪	૫૨	૦	૭	૧૫	૨૨	૩૦	૩૭	૪૫	૫૨
	૨	૩૬	૧૦	૪૪	૧૮	૫૨	૨૬	૦	૩૪	૮	૪૨	૧૬	૫૦	૨૪	૫૮

અંશો	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯
૬ તુલા	૩૬	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૯	૩૯	૩૯	૩૯
	૫૯	૧૧	૨૨	૩૩	૪૫	૫૬	૭	૧૯	૩૦	૪૧	૫૩	૪	૧૫	૨૭	૩૮
	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
૭ વૃશ્ચિક	૪૨	૪૨	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૫	૪૫
	૩૯	૫૧	૨	૧૩	૨૫	૩૬	૪૭	૫૯	૧૦	૨૧	૩૩	૪૪	૫૬	૭	૧૮
	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
૮ ધન	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦
	૧૦	૨૦	૩૧	૪૧	૫૧	૧	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૩	૨૩	૩૩
	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪
૯ મકર	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૫
	૩	૧૨	૨૧	૨૯	૩૮	૪૬	૫૫	૪	૧૨	૨૧	૨૯	૩૮	૪૭	૫૫	૪
	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨
૧૦ કુંભ	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮
	૧૩	૨૧	૨૮	૩૬	૪૩	૫૧	૫૮	૬	૧૪	૨૧	૨૯	૩૬	૪૪	૫૧	૫૯
	૩૨	૬	૪૦	૧૪	૪૮	૨૨	૫૬	૩૦	૪	૩૮	૧૨	૪૬	૦	૫૪	૨૮
૧૧ મીન	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	૦	૮	૧૫	૨૩	૩૦	૩૮	૪૫	૫૩	૧	૮	૧૬	૨૩	૩૧	૨૮	૪૬
	૩૨	૬	૪૦	૧૪	૪૮	૨૨	૫૬	૩૦	૪	૩૮	૧૨	૪૬	૨૦	૫૪	૨૮

॥ ઇષ્ટ ને સૂર્ય ઉપરથી કાચું લગ્ન (લગ્નના રાશિ ને અંશ) બેસાડવાની રીત ॥

લગ્નપત્રામાંથી સૂર્યની રાશિ અંશે જે અંક હોય તે આંક ત્રણ છે. પણ નીચેનો ન લેતાં ઉપરના બેજ લેવા અને તેમાં ઇષ્ટ ઘડી અને પળ ઉમેરીને જે અંક થાય તે અંક કીયા ખાંનાના અંક સાથે મલતો આવે છે. તે જોઈ તે ખાનાથી આડી લીટીએ રાશિ તરફ જોતાં જે રાશિ લખેલી હોય તે રાશિનું લગ્ન જાણવું. ને તેજ ખાનાની ઉપર સીધી લીટીએ જોતાં જે અંશ લખેલા છે તેટલા અંશનું લગ્ન જાણવું.

દાખલો—સૂર્ય વરખ રાશિના ૨૬ અંશનો છે. જેથી મુંબાઇના નિરાયન લગ્નપત્રામાં જોતાં વરખના ૨૬ અંશે ૧૧ ને ૩૮ નો અંક છે. તે લગ્નપત્રામાં જોતાં માલમ પડશે રાશિ આગળ ચિન્હ છે ને અંશ આગળ ચિન્હ છે. તેમજ રાશિ ને અંશ જ્યાં મલે છે ત્યાં ચિન્હ છે જેથી સમજાશે. ને અંકમાં ઇષ્ટિ ૭ ને ૫૭ ઉમેરતાં ૧૯ ને ૩૫ થયા; તે આંક લગ્નપત્રાના કીયા ખાંનાના અંકને મલે છે તે ખાંનામાં ચિન્હ છે તે ઉપરથી લગ્નની રાશિ ૩ ને અંશ ૯ આવ્યા તે પણ તે રાશિને અંશે ચિન્હ છે તે ઉપરથી સમજાશે.

પ્રકરણ ૭ મું

આપણી પાસેના પંચાંગ ઉપરથી જન્મસ્થળનું પંચાંગ બનાવવાની રીત

પંચાંગમાં આપવામાં આવેલી તિથિ, નક્ષત્ર, યોગ વગેરેની ઘડી પળો જે સ્થળનું પંચાંગ હોય તે સ્થળના તે દિવસના સૂર્યોદયથી આપેલી હોય છે. હવે દરેક સ્થળે સૂર્યોદય જુદે જુદે સમયે થતો હોવાથી, તિથ્યાદીનાં ઘડી-પળો પણ દરેક સ્થળ માટે જુદાં જુદાં હોય છે. આમ હોવાથી ગ્રહગણિત માટે તેમજ તિથ્યાદિની ઘડી પળો જન્માક્ષરમાં લખવા ઇષ્ટ સ્થળનું (જન્મ સ્થળનું) પંચાંગ બનાવવાની જરૂર પડે છે.

હિન્દુસ્તાનના કોઈપણ સ્થળ માટેનું પંચાંગ બનાવવાની રીતઃ—સૌ પ્રથમ જે સ્થળનું પંચાંગ આપણી પાસે હોય તે સ્થળનો સ્પષ્ટ સૂર્યોદય સ્ટાંડર્ડ ટાઈમમાં કાઢવો. તેમજ જન્મ સ્થળનો સૂર્યોદય પણ સ્ટાંડર્ડ ટાઈમમાં કાઢવો. આ સૂર્યોદયો સ્ટાંડર્ડ ટાઈમમાં નીચે મુજબ કાઢવા. પહેલાં બતાવ્યા મુજબ સૂર્યોદયો સ્થાનીક કાળ (લોકલ ટાઇમ)માં કાઢવા. પછી બન્ને સ્થળોનાં રેખાંતરો કોઠામાં લખ્યા મુજબ લેવાં. તે રેખાંતરો તે તે

સ્થળના સ્થાનીક કાળ મુજબના સૂર્યોદય સમયમા ઉમેરવા કે બાદ કરવા (-)ની સજ્ઞાવાળુ રેખાતર ઉમેરવુ અને (+)ની સજ્ઞાવાળુ રેખાતર બાદ કરવુ આમ કરવાથી સ્ટાડર્ડ ટાઈમ મુજબ સૂર્યોદય આવશે. સ્ટાડર્ડ ટાઈમ એટલે આપણા ઘડીઆળનો ટાઈમ સમજવો

હવે જે સ્થળનું પચાગ છે, તે સ્થળનો સૂર્યોદય અને જન્મસ્થળના સૂર્યોદયનું અતર કરવુ આમ કરતા જે અંતરના કલાક મિનિટ આવે તે અતરની ઘડી-પળો કરવી આ ઘડી પળોને તિથ્યાદિની ઘડી પળોમાં નીચેના નિયમ મુજબ ઉમેરવી કે બાદ કરવી

(૧) જન્મ સ્થળે સૂર્યોદય પચાગવાળા સ્થળ કરતા વહેલો થતો હોય તો અતરની ઘડી પળો પચાગમા આપેલ તિથ્યાદિની ઘડી પળોમા ઉમેરવી (૨) જન્મ સ્થળે સૂર્યોદય પચાગવાળા સ્થળ કરતા મોડો થતો હોય તો અંતર જેટલી ઘડી-પળો પચાગમા આપેલ ઘડી-પળોમાથી બાદ કરવી આમ કરવાથી જન્મસ્થળનું પચાગ તૈયાર થશે

નોધ —(૧) પચાગવાળા સ્થળ માટે પચાગમા આપેલ સૂર્યોદય લેવો નહિ, કારણકે તે સૂર્યોદય વક્રીભવનાદિ સસ્કાર કરેલો હોય છે

ઉદાહરણ —આગળ ઉપર ઉદાહરણ લઈ જે આખા જન્માક્ષરનું ગણિત કરી બતાવેલુ છે તેમાં જન્મ ચિતોડગઢ મુકામે લીધો છે જન્મ તા ૧૯/૨૦ જુન છે શાકે ૧૮૦૫ના જેઠ સુદ ૧૪ ને મગળવારે રાત્રે ઈષ્ટ ઘડી ૪૯ પળ ૨૪ વખતે છે (તા ૧૯/૨૦ લેવાનું કારણ એ છે કે રાત્રે બાર વાગ્યા પછી જન્મ હોવાથી, ખરી જન્મ તા ૨૦મી છે પણ ગણિત માટે સૂર્યોદય ૧૯મી તારીખનો લેવાનો છે) જન્મસ્થળ માટે તા. ૧૯ જુન મુજબ –ચિતોડગઢ અક્ષાસ ૨૪°–૫૪' ઉત્તર રેખાંતર (–) ૩૧ મી ૧૨ સે સ્થાનીક કાળ મુજબ સૂર્યોદય ૫ ક ૧૪ મી (આગળ મુજબ કાઢતા)

	ક મી
સ્થાનીક કાળ મુજબ સૂર્યોદય	૫ – ૧૪
રેખાતર [(–) સજ્ઞાનું હોવાથી ઉમેર્યું]	+ ૦ – ૩૧
હિન્દના સ્ટાડર્ડ ટાઈમ મુજબ સૂર્યોદય	૫ – ૪૫

મુબઈ તા ૧૯ જુન માટે – મુંબઈ અક્ષાસ ૧૮°–૫૪' ઉત્તર'

	મી સે		ક મી
રેખાંતર (–)	૩૮ – ૪૪	સ્થાનીક કાળ મુજબ સૂર્યોદય	૫ – ૨૭

	ક. મી.
સ્થાનીક કાળ મુજબ સૂર્યોદય	૫ – ૨૭
રેખાંતર (–) સંજ્ઞાનું હોવાથી ઉમેર્યું.	+ ૦ – ૩૯
સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ મુજબ સૂર્યોદય	૬ – ૬

	ક. મી.	
મુંબઈનો સૂર્યોદય	૬ – ૬	અંતર ૨૧ મીનીટ = ૫૨ પળ જેટલો સૂર્યોદય ચિતોડમાં વહેલો થાય છે.
ચિતોડનો સૂર્યોદય	૫–૪૫	
અંતર	૦–૨૧	
	× ૨॥	
અંતર પળમાં	૫૨	(અડધી પળ છોડી દેતાં)

શાકે ૧૮૦૫ના જેઠ સુદ

	તિથી	વાર	ઘ. પ.	નક્ષત્ર	ઘ. પ.	યોગ	ઘ. પ.
મુંબઈનું પંચાંગ	૧૪	મં.	૩૭–૩૪	अ	૩–૩૧	सा	૯–૫૯
(ચિતોડમાં સૂર્યોદય વહેલો)			+ ૦–૫૨		૦–૫૨		૦–૫૨
ચિતોડનું પંચાંગ	૧૪	મં.	૩૮–૨૬	अ	૪–૨૩	सा	૧૦–૫૧

ઉપર મુજબ સરવાળો કરતાં કોઈવાર ઘડીપળો ૬૦–૦ કરતાં વધી જાય તો તિથી નક્ષત્ર અથવા યોગ તેજ રાખી ઘડી પળ ૬૦–૦ લેવાં. જ્યારે સરવાળા ને બદલે બાદબાકી કરવાનો વખત આવે તે વખતે એવું બને કે અતંરનાં ઘડી પળો તિથી, નક્ષત્ર, અથવા યોગનાં ઘડી-પળમાંથી બાદ જાય નહિ તે વખતે, જન્મસ્થળના પંચાંગમાં પછીની તિથી, નક્ષત્ર કે યોગ નાખવો. આ પ્રમાણે જન્મસ્થળના પંચાંગમાં તિથી, નક્ષત્ર કે યોગ મૂકી, પંચાંગમાંથી તે તિથી નક્ષત્ર કે યોગનું સર્વર્ક્ષ પૃષ્ઠ ૭૮ માં બતાવ્યા મુજબ કાઢવું. અંતરમાંથી પંચાંગમાં આપેલ તિથી, નક્ષત્ર કે યોગનાં ઘટી પળ બાદ કરી. જે રકમ આવે તેને સર્વર્ક્ષ-માંથી બાદ કરવાથી. જન્મસ્થળનાં તિથી, નક્ષત્ર યોગનાં ઘટી પળો આવશે. આ ઘટી પળો ૬૦–૦ કરતાં વધારે હોય તો જન્મસ્થળનાં પંચાંગમાં ૬૦–૦ જ મૂકવાં.

પરદેશો માટે (હિન્દુસ્તાન સિવાય) પંચાંગ બનાવવાની રીત:— આગળ બતાવ્યા પ્રમાણે જન્મ સ્થળ અને પંચાંગવાળા સ્થળનો સૂર્યોદય

દરેક દેશના સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ મુજબ કાઢવો પછી આ ગ્રંથના પ્રથમ ભાગના છેડે આપેલા દરેક દેશના સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ પરથી હિન્દના સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ કરતાં જન્મ સ્થળના દેશનો સ્ટાડર્ડ ટાઈમ કેટલો આગળ કે પાછળ છે તે નોધો. જો આ ટાઈમ હિંદના સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ કરતા આગળ હોય તો જેટલા કલાક મીનીટ આગળ હોય તેટલા કલાક મીનીટ જન્મ સ્થળના સૂર્યોદયમાથી (તે દેશના સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ મુજબના) બાદ કરવા અને આ ટાઈમ પાછળ હોય તો ઉમેરવા આમ કરવાથી જન્મ સ્થળનો હિંદના સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ મુજબ સૂર્યોદય આવશે ત્યારબાદ હમેશ મુજબ અંતર કાઢી પંચાગ બનાવી લેવુ

ઉદાહરણ—દારેસલામનો લાકલટાઈમ (સ્થાનીક કાળ) મુજબનો તા ૨૦-૭-૫૫નો સૂર્યોદય ૬ ક ૧૭ મી છે હવે દારેસલામનુ રેખાંતર (-) ૨૨ મી ૫૬ સે છે માટે

	ક મી	
સ્થાનીક કાળ મુજબ સૂર્યોદય	૬-૧૭	
રેખાંતર	+ ૦-૨૩	(-) સંજ્ઞાનું હોવાથી ઉમેર્યું
દારેસલામના સ્ટ.ટા મુજબ સૂર્યોદય	૬-૪૦	
હિંદના સ્ટા ટા તેમજ દારેસ લામના સ્ટા ટાઈમનો તફાવત	+ ૨-૩૦	(દારેસલામનો સ્ટાં ટા પાછળ હોવાથી ઉમેર્યા)
હિંદી સ્ટાં ટા મુજબ દારેસ લામનો સૂર્યોદય	૮-૧૦	

॥ આશીર્વાદના શ્લોકો ॥

सजयतिसिंधुरवदनो देवोयत्पादपंकजस्मरणम् ॥ वासरमणि रिवतमसांराशिंनाशयतुविघ्नानाम् ॥ १ ॥ यस्यनास्तिगखलुजन्मप त्रिकाशुभाशुभफलप्रदायनि ॥ अंधकंभवतितस्यजीवितंदीपहीन मिवमंदिरंनिशि ॥ २ ॥ ललाटपट्टेलिखितविधाता षष्ठेदिनेयाक्षरमा लिकाच ॥ तां जन्मपत्रीप्रगटींविधत्ते दीपोयथावस्तु गृहांधकारे ॥ ३ ॥ त्रिपुरविजयकाले शंकरेणाथयात्रा निजकृत परिसिद्धयैदे वहृदे स्मृतोयः ॥ त्रिभुवनजयकार्यकामदेवेननूनं हरतुसकलविघ्नंविघ्न राजः सदेवः ॥ ४ ॥ नमयाधार्यतेशकुनमयाधार्यतेघटो ॥ परोप

दिष्टवेलायांलिख्यतेजन्मपत्रिका ॥ ५ ॥ ब्रह्माकरोतुदीर्घायुर्विष्णुः कुर्याश्चसंपदम् ॥ हरोरक्षतुगात्राणियस्यैपाजन्मपत्रिका ॥ ६ ॥ नित्यंनृत्यतुतन्मुखांगणगतावाग्देवतासुस्थिरा ॥ पश्चात्तन्निलयाश्चयाँ विलसतां कान्तिशरीरे स्थिरा ॥ आयुर्भूरितरंशरीर मगदंनित्यं प्रसादोहरे र्यस्येयंविमलासूशास्त्ररचितापत्रीमयालिख्यते ॥ ७ ॥ श्रीमान्पंकजिनीपतिः कुमुदिनीप्राणेश्वरोभूमिभू शशांकिसुर राजवंदितपदोदैत्येंद्रमंत्रोशनिः ॥ स्वर्भानुःशिखिनोगणोगणपति ब्रह्मेशलक्ष्मीधरा स्तंरक्षंतुसदव यस्यविमलापत्रयिदियोत्तमा ॥ ८ ॥ अन्यजन्मनिशुभाशुभमिश्रं कर्मदेहिभिरुपार्जितमद्य ॥ व्यंजयत्यपि दशाक्रमतोय स्तस्यपाकमिहहोरिकशास्त्रम् ॥ ९ ॥ वर्णपंक्तिरिहभाल तलस्ययांतरेविकलितादुहिणेन ॥ तांतुवाचयतिदैवविदेवहोरिकाम लविलोचनकेन ॥ १० ॥ कृतंमयानोदकयंत्रसाधनं नभेक्षणंनोनच शंकुधारणाम् ॥ परोपदिष्टात्समयात्प्रकीर्तितं शुभाशुभंजन्मफलंनर स्यहि ॥ ११ ॥ रविः पैत्र्यंमातुर्विधुरतिसहोत्थाद्रवनिजो बुधः सौ- ख्यंसौतंवितरतुगुरुर्जीवितमथो ॥ भृगुःसुप्रेयस्याः शनिरतिसुखंद्रा सजनि तंशिशोस्तेषांतेषांभवतुचसुखंबालजनितं ॥ १२ ॥ कल्याणा निदिवामणिःसुललितां कांतिकलानांनिधि र्लक्ष्मींक्ष्मातनयोबुधश्च बुधतांजीवश्चिरञ्जीविताम् ॥ साम्राज्यंभृगुजोऽर्कजोविजयतांराहुर्ब लात्कर्षतां केतुर्यच्छतुतस्यवांच्छितमियंपत्रीयदीयोत्तमा ॥ १३ ॥ यंब्रह्मवेदांतविदोवदन्तिपरंप्रधानं पुरुषंतथान्ये विश्वोद्गतेःकारणमी श्वरंवातस्मैनमोविघ्नविनाशनाय ॥ १४ ॥ जननीजन्मसौख्यानांवर्धि नीकुलसंपदाम् ॥ पदवीपूर्वपुण्यानांलिख्यते जन्मपत्रिका ॥ १५ ॥ एकदंतोमहाबुद्धिःसर्वज्ञोगणनायकः ॥ सर्वसिद्धिकरोदेवोगौरीपुत्रो विनायकः ॥ १६ ॥ गणाधिपोग्रहाश्चैवगोत्रजामातरोग्रहा ॥ सर्वे कल्याणमिच्छंतुयस्यैषाजन्मपत्रिका ॥ १७ ॥ ग्रहराज्यंप्रयच्छंति ग्रहाराज्यंहरंतिच ॥ ग्रहैर्व्याप्तमिदंसर्वंत्रैलोक्यं सचराचरम् ॥ १८ ॥

उमागौरीशिवादुर्गाभद्राभगवती तया ॥ कुलदेव्ययचामुंडा रक्षं तुबालकंसदा ॥ १८ ॥ वंशोविस्तारतांयातु कीर्तिर्यातुदिगंतरे ॥ आयुर्विपुलतांयातुयस्यैषाजन्मपत्रिका ॥ २० ॥ आदित्याद्याग्रहाः सर्वेसनक्षत्राः सराशयः ॥ सर्वान्कामान्मयच्छंतु यस्यैषाजन्मपत्रिका ॥ २१ ॥

સૂર્ય અંધકારનો નાશ કરે છે. તેમ જેના ચરણ કમલનું સ્મરણ બધા વિઘ્નોનો નાશ કરે છે, એવા હાથીના મુખ જેવા મુખવાળા ગણપતિ વિજય પામો. ॥ ૧ ॥ રાત્રિને વિષે ઘરમાં દિવા વિના જેમ અંધારું પ્રાપ્ત થાય છે, તેમ સારું અને ખરાબ ફલ બતાવનાર જન્મપત્રી જેને નથી, તેના જીવિતમાં અંધારું થાય છે (અર્થાત્ પોતાનું શુભ અશુભ ફલ જાણી શકતો નથી.) ॥ ૨ ॥ ઘરના અંધકારમાં જેમ દિવો પ્રકાશ કરે છે, તેમ (જન્મથી) છઠ્ઠે દિવસે વિધાતાએ જે અક્ષર પંક્તિ કપાળમાં લખેલી છે, તે પંક્તિને જન્મ પત્રિકા પ્રગટ કરે છે, ॥ ૩ ॥ ત્રિપુરાસુરના વિજય વખતે શંકરે, અને પોતાના કાર્યની સિદ્ધિ માટે બ્રહ્માએ, તેમજ સઘળા દેવતાઓએ, અને ત્રિભુવન (સ્વર્ગ–મૃત્યુ–પાતાલ)ના વિજય વખતે કામદેવે, જેનું સ્મરણ કર્યું છે, તે ગણપતિ સર્વે વિઘ્નોને નાશ કરો. ॥૪॥ મેં શંકુ (ઇષ્ટ ઘડી સાધવાનું યંત્ર) રાખ્યું નથી. તેમ ઘડી (એ પણ ઘડી સાધવાનું યંત્ર) તે પણ રાખી નથી. પણ બીજાએ કહેલા વખત પ્રમાણે જન્મપત્રિકા લખું છું. ॥ ૫ ॥ જેની આ જન્મપત્રિકા છે તેનું બ્રહ્મા દીર્ઘાયુષ્ય કરો, વિષ્ણુ સંપત્તિને આપો, શંકર અવયવોનું રક્ષણ કરો. ॥ ૬ ॥ જેની આ શાસ્ત્રથી બનાવેલી શુદ્ધ જન્મપત્રિકા હું લખું છું. તેના મુખરૂપ આંગણામાં સરસ્વતી હમ્મેશાં નૃત્ય કરો. તેના ઘરમાં રહેલી લક્ષ્મીજી સ્થિર થઈ રહો. આવરદા વધો. શરીર રોગ રહિત થાઓ. અને સદા તેના પર ભગવાનની કૃપા થાઓ. ॥ ૭ ॥ જેની આ ઉત્તમ જન્મપત્રિકા છે, તેનું તેજસ્વી સૂર્યનારાયણ, ચંદ્રમા, મંગલ, બુધ, ગુરૂ, શુક્ર, શનિ, રાહુ અને કેતુ, એ પ્રમાણે ગણપતિ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, તેઓનું રક્ષણ કરો. ॥ ૮ ॥ મનુષ્યોએ બીજા જન્મમાં કરેલાં શુભ અશુભ કર્મ, તેના પરિપાકને (ફલને) હોરાશાસ્ત્ર અહિં દશાક્રમથી કહે છે. ॥ ૯ ॥ ભાલ (કપાળ) તલના મધ્યમાં વિધાતાએ જે અક્ષર પંક્તિ લખી છે, તેને જ્યોતિષી હોરાશાસ્ત્ર રૂપ સ્વચ્છ આંખોવડે કહે છે.

॥ ૧૦ ॥ મેં ઉદય યંત્રનું સાધન કર્યું નથી. નક્ષત્રોને જોયાં નથી. તે પ્રમાણે શંકુ ધારણ કરેલું નથી. કેવલ બીજાએ બતાવેલા વખતને જાણી શુભ અશુભ મનુષ્યનું ફલ લખું છું. ॥ ૧૧ ॥ સૂર્ય પિતાના સુખની વૃદ્ધિ કરો, ચંદ્રમા, માતાના સુખની, મંગલ ભાઇ બેનના, બુધ પૌત્રના, ગુરૂ આયુષ્યના, શુક્ર સુંદર સ્ત્રીના સુખની, શનિ ચાકરના સુખની વૃદ્ધિ કરો. બાલકને તે તે ગ્રહોનું સુખ થાઓ. ॥ ૧૨ ॥ જેની જન્મપત્રી લખું છું. તેનું શ્રી સૂર્યનારાયણ દરેક કાર્ય સુધારો, ચંદ્રમા સુંદર કાંતિને વધારો. મંગલ લક્ષ્મી આપો. બુધ બુદ્ધિ વધારો. અને ગુરૂ દીર્ઘ આયુષ્ય આપો. શુક્ર સામ્રાજ્ય સર્વ સુખ આપો. શનિ વિજય કરો, રાહુ સર્વ સામગ્રી અને વૈભવની વૃદ્ધિ કરો. કેતુ મનની ઈચ્છા પ્રમાણે ફલ આપો. ॥ ૧૩ ॥

વેદાંતને જાણવાવાળા જેને બ્રહ્મા કહે છે. બીજાઓ પ્રધાન પુરૂષ કહે છે. તે પ્રમાણે જગતની ઉત્પત્તિનું કારણ જેને કહે છે, એવા વિઘ્ન નાશક ઇશ્વરને નમસ્કાર હજો. ॥ ૧૪ ॥ જન્મ સુખ આપવાવાળી, કુળ અને સંપત્તિઓને વધારનાર, પૂર્વ પુણ્યોને આપનાર, જન્મપત્રિકા લખું છું. ॥ ૧૫ ॥ એક દાંતવાલા, ઉત્તમ બુદ્ધિવાલા, સર્વજ્ઞ, ગુણનાયક, પાર્વતીના પુત્ર વિનાયક, (ગણપતિ) સર્વ સિદ્ધિ આપો. ॥ ૧૬ ॥ જેની આ જન્મપત્રી છે, તેનું ગણપતિ, સૂર્યાદિ ગ્રહો, ગોત્ર પક્ષના અને માતા પક્ષના ગ્રહો સર્વે કલ્યાણ કરો. ॥૧૭॥ ગ્રહો રાજ્યને આપે છે. અને ગ્રહો રાજ્યને હરણ કરે છે, આ ત્રિલોક (સ્વર્ગ, મૃત્યુ, પાતાલ,) સ્થાવર, જંગમ ગ્રહો વડે વ્યાપ્ત છે. ॥ ૧૮ ॥ ઉમા, ગૌરી, શિવા, દુર્ગા, ભદ્રા, ભગવતી, તે પ્રમાણે કુલદેવી ચામુંડાદેવી, નિરંતર બાલકનું રક્ષણ કરો. ॥ ૧૯ ॥ જેની આ જન્મપત્રી છે. તેનાં વંશનો વધારો હજો, દિશાઓમાં કીર્તિફેલાઓ અને આયુષ્ય અધિક વધો. ॥ ૨૦ ॥ સર્વ સૂર્યાદિ ગ્રહ નક્ષત્રો, અને રાશિઓ સહિત, જેની આ જન્મપત્રી તેની કામનાઓ સંપૂર્ણ થાઓ. ॥ ૨૧ ॥

ઉપર બતાવેલા આશીર્વાદના ૨૧ શ્લોકો મોટી જન્મપત્રિકામાં લખવા. પણ નાની જન્મપત્રિકામાં ૧–૩ કે ૫ શ્લોકો લખવા. તથા નાના જન્માક્ષરમાં એકજ શ્લોક લખવો. પણ નીચેનું લખાણ તો દરેકમાં સરખુંજ લખવું, સંવત્ શકે, અયન, ગોલ–ૠતુ માસ, પક્ષ, તિથિ તથા તેની ઘટી પલો વાર નક્ષત્રને તેની ઘટી પલો યોગને તેની ઘટી પલો કરણ—

પર્યાંશ શુદ્ધિ જન્મ રાશિનો ચંદ્ર-ચંદ્રનું નવમાંશ તથા તેનો સ્વામી-નક્ષત્રની યોનિ ગણુ-વર્ણ-વર્ગ-યુન્જ-હંસક-નાડી-પુરૂષનો જન્મ હોય તો પુરૂષાકાર નક્ષત્રને સ્ત્રીનો જન્મ હોય તો સ્ત્રીયાકાર-સૂર્યની રાશિ અંશ, કલા, વિકલા ઇષ્ટઘટિકા-લગ્ન ગ્રાતિ અટક, પિતાનું નામ તથા માતાનું નામ ને જન્મેલા બાળકનું નામ લખવું ગુજરાતીમાં મોટી કે નાની જન્મોત્રી કરવી હોય તો શ્લોકો ન લખતા શ્લોકોનો ભાવાર્થ શ્લોકની જગ્યાએ લખવો.

॥ લબ્ધિ અને શેષનો ખુલાસો ॥

લબ્ધિ અને શેષ ભાગાકારમાં આવે છે. જે રકમથી ભાગવાનું છે. તે ભાજકને જે રકમ ભગાવાની છે તે ભાજ્ય કહેવાય છે. હવે તે ભાગવાની રકમથી ભગાવાની રકમને ભાગતા જ્યાથી ભાગ ન ચાલે તે રકમ શેષ કહેવાય છે. ને ભાગવાથી જે ભાગાકાર ફલ આવે તેને લબ્ધિ કહે છે.

દાખલો—૪૭ ને સાતથી ભાગીએ તો સાત ૭) ૪૭ (૬ લબ્ધિ
૭ કે એતાલીસ માટે ૭ એ ભાગ ચાલ્યો જેથી ૬ ૪૨
લબ્ધિ થઈ ને ૪૭ માથી ૪૨ બાદ કરતા ૫ ——
વધ્યા તેથી ૫ શેષ થય એમ જાણવુ ૫ શેષ

જ્યા ભાગપત્રુ બતાવેલું હોય ત્યા અત્રે આગળ બતાવેલું છે તેજ સમજવુ.

અત્રેથી ગણિતના ખરડા તથા ઉદાહરણો (દાખલા) નીચે બતાવેલા દિવસની ઇષ્ટના સુકરાબા આવશે માટે જ્યા દિવસ વિગેરેને ન લખ્યું હોય ત્યા નીચે લખેલો દિવસને ઇષ્ટ સમજવી

॥ જન્મોત્રીનુ મથાળું સંસ્કૃતમાં લખવાની રીત ॥

श्रीगणेशायनमः सजयति सिंधुर वदनोदेवोयत्पादपंकजस्मरणं वासरमणिरिवतमसांराशिन्नाशयतुविघ्नानाम् ॥ १ ॥ स्वस्ति श्रीमान्नृपविक्रमार्क राज्यसमयातिव् संवत् १९३९ वर्षे श्रीमन्नृपति शालिवाहन गतेशके १८०५ प्रवर्तमाने उत्तरायनगते श्रीसूर्ये उत्तरगोलावलंविते श्रीगगनचक्र चूडामणौ ग्रीष्मऋतौसन् महामांगल्यफलप्रदमासोत्तम शुभकारी ज्येष्टमासे शुक्लपक्षे १४ चतुर्दशी घट्यः ३८ फलानि ३६- परं पूर्णिमा जन्मतिथौ भौमवासरे अनुराधा घट्यः ४ पलानि-२१-परं ज्येष्टा जन्मनक्षत्रे साद्यघट्यः

१० पलानि ५१ परं शुभ जन्मयोगे तात्कालिके विष्टिकरणे एवं पंचाङ्ग शुद्धावत्र दिने वृश्चिक राशि स्थितेचंदे राशिनंवमांशे अष्टमे कर्कंघ्रेकुंभाख्येशनि दैवत्ये-मृगयोनौ ॥ राक्षसगणे ॥ विप्रवर्णे ॥ मृगवर्गे ॥ अंत्यभागयुंजायां ॥ वारिहंसके ॥ आद्यनाडीस्थिते ॥ श्रीमत्फणिश्वर चक्रे श्रीसूर्यकांतनक्षत्रात् पुरुषाकृतौहृदिस्थिते श्री रोहिणीरमणनक्षत्रेएवं मिथुन संक्रांतिगंतांऽशाः ५ कला-५४-विकलाः ५१ समये श्रीसूर्यार्द्धं बिंबोदयात् इष्टघट्यः ४९ पलानि २४ समये मीनलग्न वहमानायायस्यां शुभग्रह निरीक्षितकल्याणवतीवेलायां गौब्राह्मण प्रतिपालक लुहाणा ज्ञातौ शेठश्री अवटंका ठक्कर हिरजी लालजी लखपतिया ग्रहे जखंड सौभाग्यवती पति धर्मपरायण भार्या भचीबाइ तस्या दक्षिण कुक्षे पुत्रजन्म तस्याभिधानमवकहडाचक्रानुसारेण ज्येष्टा नक्षत्रस्य तृतीयचरणे जन्मतेन य कारांक्षरे ईकारस्वरापरि जन्म नाम ॥ च वृश्चिक राश्युपरि नारायण-नरसिंह इति जन्मनाम प्रतिष्टीतम् मात्रपित्रो रुल्लापन्नेयथारुचि ॥

પારસીની જન્મપત્રી કરવી હોય તો શ્રીગણેશાય નમઃ તેના બદલે अथश्री दादार अहुर्मज्द निमददहोजो पारसीरोज ४ थी सहरे वर महा १० मोदेहे यजदेजर्दी सन्ने १२५२ इंग्रेजी तारीख २० मी महा जून इस्वीसन् सन्ने १८८३ ।

. મુસલમાન કે વહોરાની જન્મપત્રીમાં શ્રીગણેશાયનમઃ ના લખતાં अथश्री महमद पेगम्बरनिमददहोजो मुसलमानि तारीख १३ मी

૧—गौब्राह्मणप्रतिपालक-વાણીયા-क्षत्री વીગેરેની જન્મપત્રીમાં તેમજ લખવું. પણ બ્રાહ્મણની જન્મપત્રી કરવી હોય તેમાં—श्रीशंकरोपासिक वेद धर्मपरायण કરવું. શ્રાવકની હોય તો - जैनधर्म परायण લખવું. પારસીની જન્મપત્રીમાં—गौसागराग्नि भक्तिपरायण લખવું. મુસલમાન હોય તો—दिनधर्मपरायण, ને યુરોપિયન હોય તો खिस्ती धर्मपरायण લખવું. અને દરેક કોમને માટે—निजधर्मपरायण કરીને લખી શકાય છે.

महा सावान हिझरिसन्ने १३०० इग्रेजी तारीक २० मी महा जून इस्विसन् १८८३ ।

युरोपियननी जन्मपत्रिकामा श्रीगણेशायने બદલે અથથી इपु खिस्तनी मददहोजो इग्रेजी तारीख २० मी महा जून इस्विसन् सन्ने १८८३ ।

આટલુ મથાળે વધારે લખીને ત્યાથી સજયતિ સિંધુ નામના શ્લોકથી સરખુજ લખવુ

॥ ગુજરાતીમા જન્મોત્રીનુ મથાળુ લખવાની રીત ॥

શ્રીગણેશાયનમ જેમ સૂર્ય અંધકારનો નાશ કરે છે, તેમ જેના ચરણકમલનું સ્મરણ બધા વિઘ્નોને નાશ કરે છે, એવા હાથીના મુખ જેવા મોઢાવાળા ગણપતિ વિજય પામે ॥ ૧ ॥ અખ ડ કલ્યાણ શ્રીમાન રાજા વિક્રમના રાજયની શરૂઆતથી ચાલુ થએલો સ વત્ **૧૯૩૯** ના વર્ષને વિષે શ્રીમાન્ રાજા શાલિવાહનનો કરેલો શક-**૧૮૦૫ ઉત્તરાયણ** ના સૂર્યને વિષે ઉત્તર ગોલમા મહાન આકાશના ચક્રમા રહેલા સૂર્ય થી થતી **ગ્રીષ્મ** રૂતુ વિષે રૂડા મહાન્ માગલિક ફલને આપનાર ઘણા ઉત્તમ શુભકારી **જ્યેષ્ટ માસને શુદ્ધી** પક્ષે—**૧૪ ચૌદશ** ઘડી ૩૮-પલ ૨૬ ઉપરાત **પુનમ** જન્મની તિથિ ને મ ગલવાર છે **અનુરાધા** ઘટી ૪-પન ૨૩ ઉપર **જેષ્ટા** જન્મનું નક્ષત્ર છે **સાધ્ય** ઘટી ૧૦-પલ ૫૨ ઉપર **શુભ** જન્મનો યોગ છે ને જન્મનુ કરણ **વિષ્ટિ** છે એ પ્રમાણે પચાગના શુદ્ધ દિવસે વૃશ્ચિક ગશિનો ચ દ્ર છે ને ચ દ્રની રાશિનો નવમાશ ૮ મો આઘુ કર્ક-કુભ નામની રાશિ અને તેનો સ્વામિ શનિ છે ॥ મૃગનીયોનિ ॥ રાક્ષસગણ ॥ બ્રાહ્મણનો વર્ણ ॥ મૃગવર્ગ ॥ અ ત્યભાગયુ જા ॥ વારિહંસઃ ॥ ને **પહેલી નાડી** શ્રી સર્પાકાર ચક્રમા આવેલી છે શ્રી સૂર્યના નક્ષત્રથી પુરૂષની આકૃતિમા હૃદયમા ચ દ્રમાનું નક્ષત્ર રહેલુ છે, એ પ્રમાણે મિથુન મ ક્રાતિના ગએલા અ શ ૫ કલા ૫૪ વિકલા ૫૧ વખતે શ્રી સૂર્યના અડધા બિંબના ઉગવાથી ઈષ્ટ **ઘડી** ૪૯ પલ ૨૪ વખતે મીન લગ્નમાં ગૌબ્રાહ્મણ પ્રતિપાલક લોહાણ જ્ઞાતિના શેઠશ્રી ૫ (અટક) ઠક્કર હિરજી લાલજી લખપતિયા **અહે** અખ ડ સૌભાગ્યવતી પોતાના સ્વામીની આજ્ઞાને અનુસરીને ચાલ નાર **ભચીબાઈ**ની જમણી કુક્ષી પુત્ર જન્મ તેનું નામ અવકહડા ચક્રના અનુક્રમથી જેષ્ટા નક્ષત્રના ત્રીજા ચરણમાં જન્મ છે ય અક્ષર ને ઈ સ્વર ઉપર નામ છે

અને વૃશ્ચિક રાશિ ઉપરથી નારાયણ–નરસિંહ એવાં જન્મ નામ આવે છે, તે ઉપરાંતનું કોઇ પણ નામ રાખવું, તે માતા પિતાની મરજીની વાત છે.

॥ જન્મ કુંડલી માંડવાની રીત ॥

પ્રથમ સૂર્યની રાશિને અંશ અને ઇષ્ટ ઘટી પળ ઉપરથી લગ્નપત્રામાંથી લગ્નની રાશિને અંશ કાઢેલા છે. તેને લગ્ન કહે છે. લગ્નની રાશિનો અંક પૂર્ણાદિ સમજવો. તે આંકમાં એક ઉમેરી જે અંક આવે તેને બાર ખાનાની જન્મ કુંડલી પાડી તેના મથાળે મૂકવો, ને ત્યાં લ કરવો. તેને પહેલું ઘર કહે છે પછી લગ્નના અંકથી ડાબી તરફ કુંડલીમાં રાશિના અંકો મૂકવા. તે અંક બાર થાય ત્યાર પછી એકથી શરૂ કરવા તેમાં જન્મ વખતે આકાશમાં જે રાશિમાં ગ્રહો રહેલા હોય તે રાશિના જન્મ કુંડલીમાં મૂકવાને માટે પ્રથમ સૂર્યના રાશિ અંશ બતાવ્યા છે. તે ઊપર પૂર્ણાદિ રાશિ છે, માટે તેમાં એક ઊમેરી જે અંક થાય તે અંકે સૂ કરવું જેથી સૂર્ય સમજાશે. તેવી રીતે દરેક ગ્રહના નામના આગળનો એકજ અક્ષર મૂકવાં, ને ચંદ્રમા જન્મ દિવસે પંચાંગમાં જે રાશિનો લખેલો હોય તેજ રાશિના અંકમાં મૂકવો. પણ જન્મ દિવસે ચંદ્ર બદલાતો હોય તો જેટલી ઘટીએ (આ ઘડી પળ પંચાંગના ઘડી પળમાં અંતરની ઘડી પળો ઉમેરી કે બાદ કરી જન્મ સ્થળ માટે આગળ બતાવ્યા મુજબ બનાવવાં.) બદલાય છે, તે ઘટી કરતાં જન્મની ઇષ્ટ ઘટી–ઓછી હોય તો બદલાએલી રાશિનો ન મુકતાં ગએલા દિવસની રાશિનો મૂકવો. ને ઇષ્ટ ઘટી વધારે હોય તો બદલાએલી રાશિના આંકે મૂકવો. બાકીના મંગલથી તે કેતુ સુધીના ગ્રહો જો પુનમ કે અમાસના સવારથી તે આઠમના સવાર સુધીમાં જન્મ હોય તો જન્મ દિવસના પહેલાં ગએલા ભાગપત્રાની કુંડલીમાં જે જે આંક આગળ ગ્રહો લખેલા હોય તેજ અંકના જન્મ કુંડલીમાં મૂકવા પણ પુનમ કે અમાંસના સવારથી તે જન્મ દિવસની ઇષ્ટિ ઘટી સુધીમાં જે ગ્રહો બદલાતા હોય તેને બદલાતી રાશિના મૂકવા. જો વકી ગ્રહ રાશિ બદલતો હોય તો તેને પણ બદલાએલી રાશિએ મૂકવો. તેમજ આઠમના સવારથી તે પુનમ કે અમાસના સવાર સુધીમાં જન્મ હોય તો તે પછીના આવતા ભાગપત્રાની કુંડલીમાં જે રાશિઓમાં મંગલથી કેતુ સુધીના ગ્રહો હોય તે તે રાશિના જન્મ કુંડલીમાં મૂકવા, તેમાં પણ જન્મના દિવસથી તે પુનમ કે અમાસના સવાર સુધીમાં જે ગ્રહો બદલાતા હોય તેને ભાગપ-

ત્રાની કુડલીમાંનો ન મૂકતાં બદલાએલી રાશિ કરતા એક રાશિ ઓછી કરીને મૂકવો, જો વક્રી ગ્રહ બદલાતો હોય તો બદલાતી રાશિમા એક રાશિ ઊમેરતા જે રાશિ થાય તેમા મૂકવો રાહુ તથા કેતુત્રકીજ સમજવા હમ્મેશા રાહુની રાશિથી સાતમી રાશિમાં કેતુ આવે છે

॥ રાશિ કુંડલીની રીત ॥

જન્મ વખતે જે રાશિનો ચદ્રમા હોય તે રાશિ, કુંડલીના પહેલા ખાનામા મૂકવી ને ત્યાં આક કરવો ને તેનાથી ડાબી બાજુથી અનુક્રમે અક મુકી દેવા ને જન્મ કુડલીમા જે રાશિના દરેક ગ્રહો મુકેલા છે તેજ રાશિના રાશિ કુડલીમા મૂકવા રાશિ કુડલીનું લગ્ન ચદ્રની રાશિ ઉપરથી મૂકાય છે, માટે ચંદ્રમા લગ્નેજ આવે છે.

પ્રકરણ ૮ મું.

॥ રાશ્યાદિની સમજ ॥

રાશિ અને **આદિ** એ બે શબ્દો મલીને રાશ્યાદિ થાય છે તેનો અર્થ એવો છે કે, જેમા રાશિ પહેલી છે તેના રૂપો એટલે જ્યા રાશ્યાદિ કહેવામા આવે, ત્યા રાશિ, અંશ, કળા, વિકળા સમજવુ પણ રાશિ કહ્યુ હોય ત્યા તો ફક્ત એકલી રાશિજ જાણવી તેમજ અંશાદિ કહ્યુ હોય તો અંશ, કળા, વિકળા એમ અંશથી ઉતરતા દરેક ફલ તેને અંશાદિ કહે છે ને કલાદિ કહ્યુ હોય તો કળા ને વિકળા તેમજ વિકલાદિ કહેવામા આવે તો વિકળા પ્રતિ વિકળા વિ-વિકળા વગેરે ઉત્તરોત્તર રૂપ એક પછી એક જાણવુ, તેમજ રાશ્યાદિ રૂપ પણ કહી શકાય છે.

॥ વર્ષાદિ માસાદિ વિગેરેની સમજ ॥

જ્યા વર્ષાદિ શબ્દ આવે ત્યા વર્ષ, માસ, દિવસ, ઘટી, પલ, એમ જાણવુ જ્યા માસાદિ આવે ત્યા માસ, દિવસ, ઘટી, પળ, જાણવાં જ્યા દિનાદિ આવે, ત્યા દિવસ, ઘટી, પલ, ત્યા ઘટ્યાદિ આવે, ત્યા ઘટી તથા પલ અને જ્યાં પલાદિ આવે ત્યા પલ, વિપલ પ્રતિ વિપલ એમ જાણવુ

ફલ સાથે સાવયવ રાશિ કહેવાય છે, એટલે જ્યાં સાવયવ રાશિ લેવા કહી હોય ત્યા રાશિના પાછળ અંશ કલા, વિકલા સાથે લેવાનુ છે, તે સમજવુ જેમકે સાવયવ મણુ લેવાનો હોય તો મણુ ને તેનાથી ઊતરતું જે હોય તે શેર–નવટાક–અધોળ દરેક વધતી મણુની પાછનની રકમો સહિતનો મણુ તેને સાવયવ મણુ કહે છે, તેમ રૂપિયા પોતાના પાછળ આના પાઇ જે હોય તે સુદ્ધાતને બોલવુ હોય તો સાવયવ રૂપિયા કહેવાય છે જે રકમ સાવયવ લેવા કહી છે, તેનાથી ઊતરતી રકમો સાથે તે લેવાથી સાવયવ કહેવાય છે પણ ઊતરતી ચીજો સ્વજાતિ લેવી વિજાતિ નહી

॥ રૂપાત્મક ફળની સમજ ॥

રૂપાત્મક એટલે સાવયવ ગમે તે રકમને ૬૦ થી ભાગી ઉપર ચઢાવવી અથવા ૬૦ થી ગુણીને નીચે ઉતારવી તેને રૂપાત્મક કહે છે

ગણિતમા જ્યાં રાશ્યાદિકના ભાગાકાર કરવાના આવે ત્યા રાશિને ૧૨ થી અંશને ૩૦ થી કળાદિને ૬૦ થી ભાગવામા આવે છે, તેમજ ગુણાકાર કરતી વખતે પણ રાશિને ૩૦ થી ગુણવી અંશને ૬૦ થી ગુણવા, ને કળાદિને ૬૦ ગુણવા પડે છે તે રીતે રૂપાત્મકમા થતું નથી એમા કેવળ જે રકમનાં રૂપાત્મક ફળ હોય તેને ગુણવા હોય તોપણ દરેક ફળોને ૬૦ થીજ ગુણવા ને ભાગવા હોય ત્યારે પણ ૬૦ થી ભાગીનેજ ઊપર ચડાવતા જવુ તે દરેકને ૬૦ વડેજ ભાગવા એવી રીતે જેનું રૂપ બદલાતુ નથી, તેને રૂપાત્મક ફળ કહે છે એટલે કે તે દરેક રકમ પોત પોતાથી ૬૦ ગણી ઓછી કે વધારે સમજવી

॥ રાશ્યાદિ રકમોની બાદબાકી કરવાની રીત ॥

એક રાશ્યાદિ રકમમાથી બીજી રાશ્યાદિ રકમ બાદ કરતી વખતે જો પહેલી રકમની રાશિમાંથી બીજી રકમની રાશિ બાદ ન થતી હોય તો પહેલી રકમની રાશિમા ૧૨ રાશિ ઉમેરતાં જેટલી રાશિ થાય, તેમાંથી બીજી રકમની રાશિ બાદ કરવી ને જે રહે તે રાશિ પછી પહેલી રકમના અંશમાંથી બીજી રકમના અંશ બાદ કરવા જો ન જાય તો બાદ કરતાં રહેલી રાશિમાથી એક રાશિ ઓછી કરવી, ને તે એક રાશિના ૩૦ અંશ પહેલી રકમના અંશમાં ઊમેરવા તો જે અંશ થાય તેમાંથી બીજી રકમના અંશ બાદ કરતાં, જે રહે, તે અંશ, પછી પહેલી રકમની કળામાથી

બીજી રકમની કળાઓ બાદ કરવી. જો ન જાય તો, બાદ કરતાં રહેલા અંશમાંથી એક અંશ ઓછો કરવો. (પણ કદાચ બાદ કરતાં રહેલા અંશ ૦ આવ્યા હોય તો, રાશિમાંથી એક ઓછી કરી તેના ૩૦-અંશ-૦ માં ઉમેરીને, તેમાંથી પણ એક અંશ ઓછો કરી) તેની ૬૦ કળાઓ પહેલી રકમની કળાઓમાં ઉમેરવી, તો જે કળાઓ થાય તેમાંથી બીજી રકમની કળાઓ બાદ કરતાં જે રહે તે કળા પછી પહેલી રકમની વિકળામાંથી બીજી રકમની વિકળા બાદ કરવી. જો ન જાય તો બાદ કરતાં રહેલી કળામાંથી એક કળા ઓછી કરીને તે એક કળાની ૬૦ વિકળા પહેલી રકમની વિકળામાં ઉમેરવી. તો જે થાય તેમાંથી બીજી રકમની વિકળાઓ બાદ કરવી. જે રહે તે વિકળા. એ રીતે બાદ કરતાં રહેલાં **રાશિ, અંશ, કળા, ને વિકળા, એ રાશ્યાદિ બાદબાકી થઈ જાણવી.**

॥ ઉદાહરણ ॥

રાશ્યાદિ ૪ । ૩ । ૨૨ । ૫૪ । માંથી રાશ્યાદિ ૨ । ૧૨ । ૩૯ । ૫૧ । બાદ કરવા છે, તો પહેલી રકમની રાશિમાંથી ૨ બાદ કરતાં રાશિ ૨ રહી. પહેલી રકમના અંશ ૩ માંથી બીજી રકમના અંશ ૧૨ જતા નથી. માટે બાદ કરતાં રહેલી રાશિ ૨ માંથી એક રાશિ ઓછી કરી તો રાશિ ૧ રહી. અને પહેલી રકમના અંશ ૩ તે ઓછી કરેલી એક રાશિના ૩૦ અંશ ઉમેરતાં અંશ ૩૩ થયા, તેમાંથી બીજી રકમના અંશ ૧૨ બાદ કરતાં અંશ ૨૧ રહ્યા. પછી પહેલી રકમની કળા ૨૨ માંથી બીજી કરમની કળા ૩૯ બાદ થતી નથી. માટે બાદ કરતાં રહેલા અંશ-૨૧ માંથી એક અંશ ઓછો કર્યો, તો અંશ-૨૦ રહ્યા, ને એક અંશની ૬૦-કળા ને પહેલી રકમની કળા ૨૨ માં ઉમેરી, તો કળા ૮૨ થઈ, તેમાંથી બીજી રકમની કળાઓ ૩૯ બાદ કરી તો કળા ૪૩ રહી. પછી પહેલી રકમની વિકળા ૫૪ માંથી બીજી રકમની વિકળા ૫૧ બાદ કરતાં વિકળા ૩ રહી. એ રીતે બાદ કરતાં **રહેલી રાશિ-૧ અંશ-૨૦ કળા-૪૩ વિકળા-૩ એ રાશ્યાદિક બાદબાકી થઈ.**

	રાશિ.	અંશ.	કળા.	વિકળા.
પહેલી રકમ રાશ્યાદિ..................	૪	૩	૨૨	૫૪
બીજી રકમ રાશ્યાદિ..................	૨	૧૨	૩૯	૫૧
બાદ કરતાં રહેલાં રાશ્યાદિ...........	૧	૨૦	૪૩	૩

॥ સાવયવ રકમોનો ગુણાકાર કરવા માટે ગોમુત્રિકા દોરવાની રીત ॥

ગોમુત્રિકા એટલે જ્યોતિષની રીતે સાવયવ બે રકમોને પરસ્પર ગુણવા માટે કાઢવામા આવતો કોઠો તે કોઠો સાવયવ રકમોના વિભાગ પ્રમાણે કાઢવો તે એવી રીતે કે સાવયવ રકમના જેટલા વિભાગ હોય, તેનાથી એક ઓછી ઉભી લીટીઓ દોરવી, અને તે દોરેલી ઉભી લીટીઓમા એકજ આડી લીટી દોરવી તેને ગોમુત્રિકા કહે છે.

દાખલો—સાવયવ રકમના ૩ વિભાગ છે જેથી ઉભી લીટીઓ બે અને આડી લીટી એક દોરવાથી ગોમુત્રિકા નીચે મુજબ થાય છે.

॥ સાવયવ બે રકમોને ગોમુત્રિકામાં મૂકવાની રીત ॥

ગોમુત્રિકા.

જ્યારે બેઉ રકમો રાશ્યાદિ હોય ત્યારે તે બેમાથી ગમે તે એક રકમને ગોમુત્રિકાના ઉપર મૂકવી ને બીજીને ગોમુત્રિકાની ડાબી બાજુએ ગુણવા માટે મૂકવી. તેવી રીતે બે રકમોમાથી ગમે તે રકમ ગોમુત્રિકામાથી ઉપર અને ગમે તે બાજુમા મૂકવી તોપણ ગુણાકારનું રાશ્યાદિ ફળ સરખુ જ આવે છે.

દાખલો—પહેલી સાવયવ રકમ રાશ્યાદિ ૭ । ૮ । ૯ । ૧૦ । અને બીજી સાવયવ રકમ રાશ્યાદિ ૯ । ૬ । ૧૫ । ૨૮ । છે. એ બે રકમોનો ગુણાકાર કરવો છે તે પહેલી રકમને ગોમુત્રિકાના ઊપર અને બીજીને ગોમુત્રિકાની બાજુમા મૂકવી અથવા ઊલટી રીતે એટલે બીજીને ગોમુત્રિકાના ઊપર અને પહેલી ને ગોમુત્રિકાની ડાબી બાજુએ મૂકવી તે નીચેની ગોમુત્રિકામા મૂકેલી છે તે ઊપરથી સમજાશે

૭	૮	૯	૧૦
૯			
૬			
૧૫			
૨૮			

૯	૬	૧૫	૨૮
૭			
૮			
૯			
૧૦			

જ્યારે સાવયવ રકમો રાશ્યાદિ લઇને ગુણાકાર કરવામા આવે ત્યારે ગુણાકાર ફળ પણ રાશ્યાદિ આવે છે

જ્યારે એક રકમ રાસ્યાદિ ને બીજી રકમ અંશાદિ હોય તો ફળ અંશાદિ તેમજ એક રાસ્યાદિ ને બીજી કળાદિ હોય તો ફળ કળાદિ આવે છે.

જ્યારે બેઉ રકમો અંશાદિ હોય તો ફળ અંશાદિ આવે છે. ને એક અંશાદિ ને બીજી કળાદિ હોય તો ફળ કળાદિ આવે છે. તેમજ બીજી રકમ વિકળાદિ હોય તો ફળ વિકળાદિ આવે છે.

જ્યારે બે રકમો કળાદિ હોય ત્યારે ફળ પણ કળાદિ આવે છે, ને એક કળાદિ ને બીજી વિકળાદિ હોય તો પણ, ફળ વિકળાદિ આવે છે.

બેઊ રકમો સરખીજ હોય તો તે જે રૂપની હોય, તેજ રૂપનું ગુણાકાર ફળ પણ આવે છે. ને એક ઉતરતી હોય તો જે ઉતરતી રકમ છે તેજ રકમના પ્રમાણે ફળ આવે છે.

બન્ને રકમો રૂપાત્મક હોય તો ફળ પણ રૂપાત્મક આવે છે.

ગોમુત્રિકાથી રાશ્યાદિ રકમોનો ગુણાકાર કરવાની રીત

પ્રથમ ગોમત્રિકા ઉપરની બાજુ, અને ડાબી બાજુ એમ બે જગ્યાએ રાસ્યાદિ રકમો મૂકવી. પછી ડાબી બાજુની રકમમાંની રાશિથી ઉપરની બાજુએ મૂકેલાં રાશિ, અંશ, કલા, તથા વિકળા ને ગુણીને તે દરેકના નીચે મૂકવાં, પછી ડાબી બાજુએ મૂકેલી રકમમાંના અંશથી, ઉપર મૂકેલાં રાસ્યાદિને ગુણીને તેને રાશિથી ગુણેલાંના નીચે મૂકવાં. પછી ડાબી બાજુની રકમમાંની કળાથી ઉપરના મૂકેલાં રાસ્યાદિને ગુણીને અંશથી ગુણેલાંના નીચે મૂકવાં. પછી ડાબી બાજુની રકમમાંની વિકળાથી ઉપરનાં લખેલાં રાસ્યાદિને ગુણી કળાથી ગુણેલાંના નીચે મૂકવાં.

ઉદાહરણ

રાસ્યાદિ. ૯ । ૬ । ૧૫ । ૨૮ ને ગોમુત્રિકામાં ઉપર મૂક્યાં, ને ડાબી બાજુએ રાસ્યાદિ ૭ । ૮ । ૯ । ૧૦ । મૂકયા પછી ડાબી બાજુની રાશિ સાતથી, ઉપર મૂકેલી રાશિ. ૯ ને ગુણતાં, ૬૩ થયા તેને રાશિ ૯ ના નીચે મૂકયા તેજ રાશિથી ઉપરના અંશ ૬ ને ગુણતાં ૪૨ થયા, તેને અંશના નીચે મૂકયા, તથા વિકલા ૨૮ ને ૭ થી ગુણતાં ૧૦૫ થયા તેને કળાના નીચે મૂકયા, તથા વિકલા ૨૮ ને ૭ થી ગુણતાં ૧૯૬ થયા તેને વિકળા નીચે મૂકયા, પછી ડાબી બાજુની રકમના અંશ ૮ થી ઉપરની રાસ્યાદિને ગુણતાં અનુક્રમે ૭૨–૪૮–૧૨૦–૨૨૪ થયા, તેને રાશિથી ગુણીને મુકેલી રકમોના નીચે મૂકયાં. પછી તેના નીચે ડાબી બાજુની રકમની કળા ૯ થી

ઉપરના રાશ્યાદિને ગુણતા અનુક્રમે ૮૧-૫૪-૧૩૫ ૨૫૨ થયા તે મૂક્યા પછી નીચે ડાબી બાજુની રકમની વિકળા ૧૦ થી ઉપરના રાશ્યાદિને ગુણતા અનુક્રમે ૯૦ । ૬૦ । ૧૫૦ । ૨૮૦ । થયા તે મૂક્યા એ રીતે ગુણીને નીચેની ગોમુત્રિકામા મૂકેલા છે તે જોવાથી સમજાશે

॥ ગોમુત્રિકાથી ગુણતાં થએલી રકમો ॥

	૯	૬	૧૫	૨૮
૭	૬૩	૪૨	૧૦૫	૧૯૬
૮	૭૨	૪૮	૧૨૦	૨૨૪
૯	૮૧	૫૪	૧૩૫	૨૫૨
૧૦	૯૦	૬૦	૧૫૦	૨૮૦

આ જે આડી ત્રાસી લીટીઓ દોરેલી છે તેમાં તે દરેક રકમો ઉમેરવાની છે તે નીચે લખ્યા પ્રમાણે છે.

ઉપર પ્રમાણે ગુણેલાને પોતાના રૂપ પ્રમાણે ભાગી ભાગીને ચઢાવવાની રીત

પહેલા ઉપરની રકમની વિકળાને ડાબી બાજુની રકમની વિકળાથી ગુણતા થએલા અકને ૬૦ થી ભાગી શેષ ત્યાજ રહેવા દેવી. અને લબ્ધિ આવે તેને ઉપરની વિકળાને ડાબી બાજુની કળાથી ગુણતાં થએલા અંકમાં ઉમેરવી તો જે થાય તેને ઉપરની કળાને ડાબી બાજુની વિકળાથી ગુણતા થએલા અકમા ઉમેરવુ તને ૬૦ થી ભાગી શેષ તેજ જગ્યાએ રહેવા દેવી ને લબ્ધિ આવે તે ઉપરની રકમની વિકળાને ડાબી બાજુની રકમન અંશથી ગુણતા થએલા અકમા ઉમેરવી તો જે થાય તેને ઉપરની કળાને ડાબી બાજુની કળાથી ગુણતા થએલા અકમા ઉમેરવી ઉપરના અંશને ડાબી બાજુની વિકળાથી ગુણતા અંકમા ઉમેરવુ ને તેને ૬૦ થી ભાગી શેષ ત્યાજ રહેવા દેવી અને લબ્ધિ આવે તેને ઉપરની વિકળાને ડામી બાજુની રાશિથી ગુણતાં થએલા અંકમાં ઉમેરવી તો જે થાય તેને ઉપરની કળા, ને ડામી બાજુના અંશથી ગુણલામા ઉમેરવા ને તેને ઉપરના અશને ડાબી બાજુની કળાથી, ગુણેલામા ઉમેરવા જે થાય તેને ઉપરની રાશિને ડાબી બાજુની વિકળાથી ગુણતાં થએલા અંકમાં ઉમેરવા ને જે થાય તેને ૬૦ થી ભાગી શેષ વિકળાને ત્યાજ રહેવા દેવી લબ્ધિ આવે તેને ઉપરની

કળાને ડાબી બાજુની રાશિથી ગુણેલામાં ઉમેરવી ને તેને ઉપરના અંશને ડાબી બાજુના અંશથી ગુણેલામાં ઉમેરી તેને ઉપરની રાશિને ડાબી બાજુની કળાથી ગુણતાં થએલા અંકમાં ઉમેરી તેને ૬૦ થી ભાગી શેષ કળાને તેજ જગ્યાએ મૂકવી. અને લબ્ધિ આવે તેને ઉપરના અંશને ડાબી બાજુની રાશિથી ગુણેલામાં ઉમેરવા, તો જે થાય તેને ઉપરની રાશિને ડાબી બાજુના અંશથી ગુણતાં થએલા અંકમાં ઉમેરવા ને તેને ૩૦ થી ભાગી શેષ અંશ રહે તેને ત્યાંજ મુકવા, અને લબ્ધિ આવે તેને ઉપરની રાશિને ડાબી બાજુની રાશિથી ગુણેલામાં ઉમેરવી, ને જે થાય તે રાશિ જાણવી. એ રાશિ, તેના નીચે શેષ રહેલા અંશ, તથા તેના નીચે શેષ રહેલી કળા. ને તેના નીચે શેષ રહેલી વિકળા, એ રીતે ગોમુત્રિકાથી રાશ્યાદિ ગુણાકાર ફળ થાય છે.

।। ઉદાહરણ ।।

ઉપર ગોમુત્રિકાથી બન્ને રાશ્યાદિ રકમોને પરસ્પર ગુણેલા દરેક અંકો મૂકેલા છે. તેમાંના ઉપલી રકમની વિકળા ૨૮, ને ડાબી બાજુની વિકળા ૧૦ થી ગુણતાં ૨૮૦ ને ૬૦ થી ભાગતાં શેષ ૪૦ રહી, તે ત્યાંજ મુકી અને લબ્ધિ ૪ ને ઉપરની વિકળા ૨૮ ને ડાબી બાજુની કળા ૯ થી ગુણેલા ૨૫૨ માં ઉમેરી તો ૨૫૬ થયા તેને ઉપરની કળા ૧૫ ને બાજુની વિકળા ૧૦ થી ગુણેલા, ૧૫૦ માં ઉમેરી તે ૪૦૬ થયા તેને ૬૦ થી ભાગતાં શેષ ૪૬ રહી તેને ત્યાંજ રહેવા દીધી. ને લબ્ધિ ૬ આવી. તેને ઉપરની વિકળા ૨૮ ને બાજુના અંશ ૮ થી ગુણેલા ૨૨૪ માં ઉમેરતાં ૨૩૦ થયા. તેને ઉપરની કળા ૧૫ ને બાજુની કળા ૯ થી ગુણતાં થએલી રકમ ૧૩૫ માં ઉમેરી તો ૩૬૫ થયા, તેને ઉપરના અંશ ૬ ને બાજુની વિકળા ૧૦ થી ગુણેલા ૬૦ માં ઉમેરતાં ૪૨૫ થયા. તેને ૬૦ થી ભાગતાં શેષ ૫ રહી તેને ત્યાંજ મૂકી અને લબ્ધિ ૭ આવી તેને ઉપરની વિકળા ૨૮ ને બાજુની રાશિ ૭ થી ગુણેલા ૧૯૬ માં ઉમેરતાં ૨૦૩ થયા. તેને ઉપરની કળા ૧૫ ને બાજુના અંશ ૮ થી ગુણેલા ૧૨૦ માં ઉમેરતાં, ૩૨૩ થયા તેને ઉપરના અંશ ૬ ને બાજુની કળા ૯ થી ગુણેલા ૫૪ માં ઉમેરતાં ૩૭૭ થયા, તેને ઉપરની રાશિ ૯ ને બાજુની વિકળા ૧૦ થી ગુણેલા ૯૦ માં ઉમેરતાં ૪૬૭ થયા. તેને ૬૦ થી ભાગતાં શેષ વિકળા ૪૭ રહી. તેને તેજ જગ્યાએ મૂકીને લબ્ધિ ૭ ને ઉપરની કળા ૧૫ ને બાજુની રાશિ ૭ થી ગુણેલા ૧૦૫ માં ઉમેરતાં ૧૧૨ થયા. તેને ઉપરના અંશ ૬ ને,

બાજુના અંશ ૮ થી ગુણેલા ૪૮ માં ઉમેરતાં ૧૬૦ થયા. તેને ઉપરની રાશિ ૯ ને બાજુની કળા ૯ થી ગુણેલા ૮૧ માં ઉમેરતાં ૨૪૧ થયા, તેને ૬૦ થી ભાગતાં શેષ ૧ કળા રહી, તેને ત્યાંજ મૂકી, લબ્ધિ ૪ ને ઉપરના અંશ ૬, ને બાજુની રાશિ ૭ થી ગુણતાં થએલા ૪૨ માં ઉમેરતાં ૪૬ થયા, તેને ઉપરની રાશિ ૯ ને બાજુના અંશ ૮ થી ગુણેલા ૭૨ માં ઉમેરતાં ૧૧૮ થયા તે અંશ છે માટે તેને ૩૦ થી ભાગતા શેષ અંશ ૨૮ રહ્યા, ને લબ્ધિ ૩ રાશિ આવી તેને ઉપરની રાશિ ૯ ને બાજુની રાશિ ૭ થી ગુણેલા ૬૩ માં ઉમેરતાં, રાશિઓ, ૬૬ થઇ તે રાશિ ૬૬ ને તેના નીચે શેષ રહેલા અંશ ૨૮ તથા શેષ કળા ૧ ને શેષ વિકળા ૪૭ મળીને રાશ્યાદિ ૬૬–૨૮–૧–૪૭ સાવયવ ગુણાકાર થયો. હવે રાશિ ૧૨ થી વધારે હોતી નથી માટે તેને ૧૨ થી ભાગતાં શેષ રહેલી રાશિ જાણવી. જ્યારે બે રકમો રાશ્યાદિ હોય ત્યારે જે જગ્યાએ ગોમુત્રિકાની ઉપરની રાશિને બાજુના અંશથી ગુણેલી રકમને ભાગવાના આવે ત્યારે ૩૦ થી ભાગવા કારણ જે ત્યા અંશ થાય છે. પણ જ્યારે અંશાદિ, કળાદિ વિગેરેથી તથા રૂપાત્મક રકમોનો ગુણાકાર એજ રીતે કરેલો હોય તો નીચેથી ભાગતી વખતે હમ્મેશાં ૬૦ કે–૬૦–કે ભાગીનેજ લબ્ધિ ઉપર ચડાવવી, તો જે ઓછા રૂપથી ગુણેલા હશે તેજ રૂપનો જવાબ આવશે.

॥ ગ્રહોની ગતિનો ખુલાસો ॥

દરેક ગ્રહો આકાશમા એક દિવસમા કેટલું ચાલે છે. (એટલે ગ્રહો જે રાશિમા હોય તે રાશિમા દરરોજ કેટલો વધારો કે ઘટાડો કરે છે,) તેને ગતિ કહે છે, તે દરેક ગ્રહોની મધ્યમ ગતિનું કોષ્ટક દાખલો–સુર્ય દરરોજ ૫૯ કળા ને ૮ વિકળા ચાલે છે. એ પ્રમાણે કોષ્ટકમાં બતાવેલી ગ્રહોની મધ્યમ ગતિ હમ્મેશ કાયમ રહેતી નથી રાહુની ગતિ તો ઉપર બતાવેલી છે તે જ કાયમ રહેશે. પણ અત્રે તો ચાલાકથી ગણીને ગ્રહો સ્પષ્ટ કરવા છે માટે પચાગમા પુનમ તથા અમાસને દિવસે સવારના લખેલા ગ્રહોના નીચે લખેલી કળાદિ, ગતિઓમાથી જે ગ્રહ કરવો હોય તેની ગતિ લેવી કળા ૬૦ થી વધારે

ગ્રહોની મધ્યમ ગતિનુ કોષ્ટક

ગ્રહ	સૂ.	ચં	મં.	બુ.	ગુ	શુ	શ	રા.	કે
કળા	૫૯	૭૯૦	૪૧	૫૯	૫	૫૯	૨	૩	૩
વિ.	૮	૩૫	૨૬	૮	૦	૮	૦	૧૧	૧૧

હોતી નથી, પણ ગતિમાં કળાઓ ૬૦ થી વધારે આવે છે. પંચાંગ બનાવનારાઓ તે કળાના અંશ ન કરતાં, કળા તથા વિકળા એ ફળજ મૂકે છે. માટે ગતિ ૬૦ થી વધારે હોય તો પણ તેના અંશ ન કરતાં જેટલી કળાદિ હોય તેટલીજ કળાદિથી બતાવેલી જગ્યાઓએ ગુણવું.

।। માર્ગી તથા વક્રીની સમજ ।।

સૂર્યાદિ ગ્રહો જે રાશિના હોય તે રાશિમાં પોતાની કહેલી ગતિ પ્રમાણે દરરોજ વધારો કરે તો તેઓને માર્ગી જાણવા. ને તેમ ના કરતાં ગતિના પ્રમાણમાં દરરોજ ઘટતા જાય, તેને વક્રી જાણવા, તેમાં સૂર્ય ને ચંદ્ર હમ્મેશ માર્ગીજ રહે છે. અને રાહુ કેતુ હંમેશાં વક્રીજ રહે છે.

।। વક્રીનું ઉદાહરણ ।।

વૈશાખ વદી અમાસના ગ્રહોમાં બુધ વક્રી લખેલો છે, ને બુધની ગતિ કળાદિ ૫૦-૨૫ છે, માટે જ્યાં સુધી બુધ વક્રી રહેશે, ત્યાં સુધી પોતાની ગતિના પ્રમાણમાં દરરોજ ઘટતો જશે તો અમાસના સવારમાં બુધ રાશ્યાદિ ૧ । ૨૪ । ૩૩ । ૪૩ । છે. તેમાંથી તેની ગતિ, ૫૦ કળા ને ૨૫ વિકળા, બાદ કરી તો જેષ્ટ સુદી ૧ ના દિવસના સવારનો બુધ રાશ્યાદિ ૧ । ૨૩ । ૪૩ । ૧૮ । થયો. જો માર્ગી હોત તો બુધમાં જેટલો ઘટાડો થયો તેટલો-જ વધારો થાત.

ચાલકની રીત.

ચાલક-અથવા-ચાલન એટલે એક જગ્યાએથી આગળ વધવું. અથવા પાછલ જવું, એનું નામ ચાલક છે. સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવા માટે ચાલકની જરૂર છે. ચાલકના બે પ્રકાર છે, એક ધન ને બીજો રૂણ-પુનમ અથવા અમાસના સવારથી તે આઠમના સવાર સુધી ધન ચાલક જાણવો, આઠમના સવારથી તે ૧૫ કે અમાસના સૂર્યોદય સુધી રૂણ ચાલક થાય છે, પંચાંગોમાં સુદીના ભાગ પત્રામાં ૧૫ (પુનેમ) ના દિવસે સૂર્યોદય વખતના સ્પષ્ટ ગ્રહો મુકેલા હોય છે, ને વદીના ભાગપત્રામાં અમાસના દિવસના સૂર્યોદય વખતના સ્પષ્ટ ગ્રહો મુકેલા હોય છે. માટે જે ભાગપત્રના ગ્રહો જન્મના દિવસની નજીકના હોય તે ઉપયોગમાં લેવા, જેમ કે જેઠ વદી ૧૪ નો જન્મ છે, તો પુનમના ગ્રહો નજીક છે. માટે જે ભાગ પત્રુ નજીક હોય ત્યાંથી ચાલક ગણવો. ધન ચાલકમાં પુનમ કે અમાસના સવારથી, પડવાના સવારમાં ૧. બીજના સવારમાં બે એમ જન્મના દિવસ સુધી ગણતા જેટલા

દિવસ થાય તે દિવસ તથા જન્મની ઇષ્ટઘડી–ને પલ એ ત્રણ અંક ચાલકના જાણવા, જેમ કે જેઠ સુદિ ૬ ને સોમવારને દિવસે ઇષ્ટિઘટી ૪૨, ૧૭, વખતે જન્મ છે તો વૈશાખ વદી અમાસને મંગળવારના સવારથી, ૬ ઠના સવાર સુધી ગણતાં ૬ થયા ને ઇષ્ટ ૪૨–૧૭ છે, જેથી ધન ચાલક, ૬–૪૨–૧૭, દિવસ, ઘડી ને પલ થયો પણ જે ગ્રહ વક્રી હોય તેને માટે આ ચાલક ઋણ થયો જાણવો.

ઋણ ચાલકને માટે—પુનમ કે અમાસના સવારથી, ૧૪ ના સવાર સુધી ૧ ને ચૌદશથી તે ૧૩ ના સવાર સુધી ૨, તેમ જન્મના દિવસ સુધી ગણતાં જેટલા આખા દિવસ થાય તેમાંથી જન્મની ઇષ્ટઘડીને પણ બાદ કરતાં જે વધે તે ચાલક જાણવો. જેમ કે જેઠ સુદી ૧૪ ને મંગળવારને દિવસે ઇષ્ટઘડી ૪૮–૩૯ વખતે જન્મ છે. તો પુનમના સવારથી, ચૌદશના સવાર સુધી એક દિવસ થયો તેમાંથી જન્મની ઇષ્ટઘડી બાદ કરવી છે તો એક દિવસની ૬૦ ઘડી કરી, ૬૦ માથી ૪૮ જાય તો ૧૨ ઘડી રહી, તેમાંથી એક ઘડી લઇ તેની ૬૦ પલ કરી, તેમાંથી ૩૯ પલ બાદ કરી તો ૨૧ પલ રહી, માટે ઋણ ચાલક ૦–૧૧–૨૧ દિવસ ઘડી ને પલ આવ્યો, પુનેમ કે અમાસને દિવસે જન્મ હોય તો દિવસ ૦ ને જે ઇષ્ટિઘડી હોય તે ચાલકની ઘડી પલ–જાણવી જે આવે તે ધન ચાલક સમજવો, જેમ કે પુનેમને દિવસે ઇષ્ટ ઘડી ૫૨–૩૭ છે, તો ધન ચાલક ૦–૫૨–૩૭ થયો, ચાલક તિથિ ઉપર ગણવાનો કહ્યો, પણ તે વાર ઉપર ગણવો સારો છે. કારણ કે તિથિ વધ ઘટ થાય છે. તેમજ એક તિથિ ત્રણ દિવસ સુધી પણ પંચાંગમાં લખવામાં આવે છે. ને વાર તો એક દિવસનો એકજ છે, માટે પુનમ કે અમાસના વારના સવારથી તે જન્મના વારના સવાર સુધી ગણવું સારૂં છે, જેમા ફેર આવશેજ નહિ, પણ જે ગ્રહ વક્રી હોય તેને માટે આ ચાલક ધન થયો જાણવો.

ધન ચાલકમાં જન્મથી પહેલાં વક્રી કે માર્ગી થતા ગ્રહના બે ચાલકની રીત.

પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણે જન્મ વખત સુધીનો આખો ધન ચાલક કરવો પછી ધન ચાલકમાં જન્મ થતા પહેલાં જે દિવસે જેટલી ઘડી પલ વખતે, ગ્રહ વક્રી કે માર્ગી થતો હોય ત્યા સુધીનોજ ધન ચાલકની માફક ચાલક કરવો. તે એક ચાલક અને તેને પ્રથમ કરેલા આખા ચાલકમાંથી બાદ કરવો, તો બીજો ચાલક થાય છે, એ રીતે વક્રી તથા માર્ગી ગ્રહના

ધન ચાલકમાં બે ચાલક કરવા, એ પ્રમાણે વક્રી થતા ગ્રહના ચાલક કર્યા હોય તો પહેલો ચાલક ધન ને બીજો રૂણ જાણવો, ને જો માર્ગી થતા ગ્રહના કર્યા હોય તો પહેલો ચાલક રૂણ ને બીજો ચાલક ધન જાણવો.

॥ ઉદાહરણ ॥

શકે ૧૮૨૯ ના કાર્તિક વદી ૪ ને શનિવારે ઇષ્ટઘટી ૨૨–૩૨, વખતે જન્મ છે. તો ધન ચાલકની માફક જન્મ સુધીનો આખો ચાલક અંશાદિ ૪–૨૨–૩૨ થયો, પણ બીજને ગુરૂવારે ૪૫ ઘટી ને ૨૦ પલેમાર્ગી બુધ થાય છે. ત્યાંસુધીનો ચાલક, ૨–૪૫–૨૦ થયો તે પહેલો ચાલક રૂણ અને તેને આખા ચાલક ૪–૨૨–૩૨ માંથી બાદ કરતાં ૧–૩૭–૧૨ બીજો ચાલક ધન થયો.

॥ રૂણ ચાલકમાં જન્મના વખત પછી અને પુનમ કે અમાસના દિવસની વચ્ચે વક્રીમાર્ગી થતા ગ્રહોના બે ચાલકની રીત ॥

પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણે જન્મ વખત સુધીનો આખો રૂણ ચાલક કરવો. પછી જન્મના વખત પછી અને પુનમ કે અમાસના દિવસની વચ્ચે ગ્રહ વક્રી કે માર્ગી જે દિવસે જેટલી ઘટી પલે થતો હોય ત્યાં સુધીનો પુનમ કે અમાસથી રૂણ ચાલકની માફક ચાલક કરવો. તે પહેલો ચાલક તેને આખા રૂણ ચાલકમાંથી બાદ કરતાં જે રહે તેને બીજો ચાલક જાણવો, એ પ્રમાણે જો વક્રી થતા ગ્રહના બે ચાલક કર્યા હોય તો પહેલો ચાલક ધન અને બીજો રૂણ જાણવો, ને જો માર્ગી થતા ગ્રહના કર્યા હોય તો પહેલો ચાલક રૂણ ને બીજો ધન જાણવો.

॥ ઉદાહરણ ॥

શકે ૧૮૨૯ ના કાર્તિક વદી ૯ ને શુક્રવારે ઇષ્ટઘટી ૩૨–૧૬ વખતે જન્મ છે તો અમાસના સવારથી જન્મ સુધીનો રૂણ ચાલક ૫–૨૭–૪૪ થયો, પણ ૧૩ ને મંગળવારે ૨૬ ઘટી, ૩૫ પલ વખતે વક્રી ગુરૂ થાય છે તો અમાસના સવારથી વક્રી ગુરૂ થતા સુધીનો ચાલક ૧–૩૩–૨૫, તે પહેલો ચાલક ધન થયો ને તેને આખા રૂણ ચાલકમાંથી બાદ કરતાં ૩ । ૫૪ । ૧૯ । બીજો ચાલક રૂણ થયો એ રીતે બે ચાલક કરવા.

પ્રકરણ ૯ મું.

॥ સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવા માટે ચાલકને ગતિથી ગુણવાની રીત ॥

પંચાગમાં જે ગ્રહો આપેલા હોય છે, તે ગ્રહો પંચાગમા આપેલા સૂર્યોદય સમયના હોય છે એટલે ચાનક કરતી વખતે જે ઇષ્ટ ઘડી અને પળો ગણિત માટે લેવાના છે, તે ઘડી–પળો જન્મ સ્થળના સૂર્યોદય ઉપરથી તૈયાર કરેલ ઇષ્ટ ઘડી–પળો ન લેતા, પંચાગમા આપેલ સૂર્યોદય ઉપરથી તૈયાર કરવા આગળ ભાગપત્રામા આપેલ સૂર્યોદય લોકલ ટાઇમ (સ્થાનીકકાળ) મુજબ છે તેમાં મુબઇનુ રેખાતર ૨૯ મિનિટ ઉમેરતાં સ્ટાડર્ડ ટાઇમ (ઘડીઆળના ચાલુ ટાઇમ) થશે તેના ઉપરથી ચાલક માટે ઇષ્ટ ઘડી–પળ કરવી પંચાગોમા સૂર્યોદય સ્ટાડર્ડ ટાઇમ કે સ્થાનીકકાળ મુજબ આપેલો છે તે નક્કી કરી લેવુ પછી ચાલક માટે ઇષ્ટ ઘડી કાઢવી

પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણે જન્મ વખત સુધીનો ચાલક કરવો તે ચાલકના ત્રણ ફળને ગોમુત્રિકામા ઉપરની બાજુ મુકવા ને જે ગ્રહસ્પષ્ટ કરવો હોય તેની ગતિને ગોમુત્રિકાની ડાબી બાજુએ મૂકવી પછી તે કળાદિ ગતિથી ચાનકના ત્રણે ફળને જુદે જુદા ગુણવા જે અંકો થાય તે અંકોને તે ત્રણ ફળોના નીચેજ ગોમુત્રિકામા મૂકવા પછી ચાલકના ત્રીજા ફળના નીચેની રકમ કે જે ગતિની વિકળાના ફળથી ચાનકના છેલ્લા ફળને ગુણતા આવેલી છે, તે રકમને ૬૦ કે ભાગી શેષ ત્યાજ રહેવા દેવી તે લબ્ધિને ગતિની કળા વડે, ચાલકના ત્રીજા ફળને ગુણતા થએલી રકમમા ઉમેરવી, તો જે થાય તેને ચાનકના બીજા ફળને ગતિની વિકળાથી ગુણતા થએલી રકમમા ઉમેરી ૬૦ થી ભાગી શેષ ત્યાજ રહેવા દેવી ને લબ્ધિને ચાલકના બીજા ફળને ગતિની કળાથી ગુણતા થએલી રકમમા ઉમેરવી તો જે થાય તેને ચાલકના પહેલા ફળને ગતિની વિકળાથી ગુણતાં થએલી રકમમા ઉમેરી, ૬૦ થી ભાગતા શેષ રહે તેને વિકળા જાણવી, ને લબ્ધિને ચાલકના પહેલા ફળને ગતિની કળાથી ગુણતા આવેલી રકમમા ઉમેરવી, તો તે કળાઓ થાય છે. તે કળા તથા તેના નીચે શેષ રહેલી વિકળા એમ બે ફળ આવશે તેમા જો કળા ૬૦ થી વધારે હોય તો, ૬૦ થી ભાગી અંશ કરવા, એવી રીતે આવેલો અંશાદિ ગુણાકાર થાય છે

॥ ઉદાહરણ ॥

જન્મને ચાલક ૦ । ૧૧ । ૨૧ । છે, તેને સૂર્યની ગતિ કલાદિ ૫૭ । ૧। થી ગુણવા, માટે, ચાલકને ગોમુત્રિકામાં ઉપરની બાજુ મૂક્યો. ને ગતિને ગોમુત્રિકાની ડાબી બાજુએ મૂકી છે. તે નીચેની **નં. ૧ ની ગોમુત્રિકામાં** જેવાથી જણાશે.

ગોમુત્રિકા નં. ૧.

૦	૧૧	૨૧
૫૭ ૧		

ગોમુત્રિકા નં ૨.

૦	૧૧	૨૧
૦ ૦	૬૨૭ ૧૧	૧૧૯૭ ૨૧

પછી ગતિની કળા ૫૭ થી ચાલકના પહેલા ફળ ૦ ને ગુણતાં ૦ થયા, તેને ૫૭ ની જગ્યાએ મૂક્યા. ને ચાલકના બીજા ફળ ૧૧ ને ૫૭ થી ગુણતાં ૬૨૭ થયા, તેને ૧૧ ના નીચે મૂક્યા. પછી ચાલકના ત્રીજા ફળ ૨૧ ને ૫૭ થી ગુણતાં ૧૧૯૭ થયા તેને ૨૧ ના નીચે મૂક્યા. પછી ચાલકના પહેલા ફળ ૦ ને ગતિની વિકળા ૧ થી ગુણતાં ૦ થયું તેને એકની જગ્યાએ મૂક્યું. ને ચાલકના બીજા ફળ ૧૧ ને વિકળા ૧ થી ગુણતાં ૧૧ થયા તેને ૧૧ ના નીચે કલાથી ગુણેલા અંકના નીચે મૂક્યા.

ગોમુત્રિકા નં. ૩.

૦	૧૧	૨૧
૦ ૧૦ —કળા. ૧૦	૬૨૭ ૨૦ — ૬૪૭	૧૧૯૭ ૦ — ૧૧૯૭
૦ ૬૪૭ — ૬૦) ૬૪૭ (૧૦ લબ્ધિ ૬૦ — ૪૭ શેષ.	૧૧ ૧૧૯૭ — ૬૦)૧૨૦૮(૨૦ લબ્ધિ ૧૨૦ — ૦૦૦૮ શેષ.	૬૦) ૨૧ (૦ લબ્ધિ ૦૦ — ૨૧ શેષ.

પછી ચાલકના ત્રીજા ફળ ૨૧ ને ૧ થી ગુણતાં ૨૧ થયા તેને ૨૧ ના નીચે કળાથી ગુણી મૂકેલા અંકના નીચે મૂકયા એ રીતે ગુણીને મૂકેલા અંકો નં ૨ની ગોમુત્રિકામાં જોવાથી સમજાશે

પછી ચાલકના ત્રીજા ફળના નીચેની રકમ કે જે ગતિની વિકળા ૧ થી ચાલકના ત્રીજા ફળને ગુણતાં ૨૧ થયા છે, તેને ૬૦ થી ભાગતા શેષ ૨૧ રહી તેને ત્યાજ મૂકી અને લબ્ધિ ૦ આવી, તેને ગતિની કળા ૫૭ વડે ચાલકના ત્રીજા ફળને ગુણતા થએલી રકમ ૧૧૯૭ મા ઉમેરતા ૧૧૯૭ થયા તેને ચાલકના બીજા ફળ ૧૧ ને ગતિની વિકળા ૧ થી ગુણતા થએલી રકમ ૧૧ મા ઉમેર્યાં તો ૧૨૦૮ થયા, તેને ૬૦ થી ભાગતા શેષ ૮ રહી તેને ત્યાજ રહેવા દીધી ને લબ્ધિ ૨૦ આવી તેને ચાલકના બીજા ફળ ૧૧ ને ગતિની કળા ૫૭ થી ગુણતાં થયેના ૬૨૭ મા ઉમેરતાં ૬૪૭ થયા તેને ચાલકના પહેલા ફળ ૦ ને ગતિની વિકળા ૧ થી ગુણતા થએલા ૦ મા ઉમેરતા ૬૪૭ થયા તેને ૬૦ થી ભાગતાં શેષ ૪૭ વિકળા રહી તેને ત્યાજ મુકી ને લબ્ધિ ૧૦ આવી તેને ચાલકના પહેલા ફળ ૦ ને ગતિની કળા ૫૭ થી ગુણતા થએના ૦ મા ઉમેરતા ૧૦ કળા થઇ તે કળા ૧૦ અને તેના નીચે રહેલી શેષ વિકળા ૪૭ મળીને કળાદિ ૧૦ । ૪૭ ચાલકને ગતિથી ગુણેલું ફળ થયુ જાણવુ તે નં. ૩ ની ગોમુત્રિકામા જોવાથી જણાશે

॥ બીજી રીતે ચાલકને ગતિથી ગુણવાની રીત ॥

ઉપરની બાજુ ગોમુત્રિકામા ચાલકના ફળ મુકવા પછી ગોમુત્રિકાની ડાબી બાજુએ ગતિના ફળ મુકવા પછી ગતિની કળાથી ચાલકના પહેલા ફળને ગુણતા જે થાય તેને તેજ ફળના નીચે મૂકવુ પછી ગતિની કળાથી ચાલકના બીજા ફળને ગુણતાં જે થાય તેને તે બીજા ફળના નીચે મૂકવુ પછી ચાલકના ત્રીજા ફળને ગતિની કળાથી ગુણતા જે થાય તેને ત્રીજા ફળના નીચે મૂકવુ પછી ગતિની વિકળાથી ચાલકના પહેલા ફળને ગુણતા જે થાય, તેને ચાલકના બીજા ફળની નીચે મૂકેલા અંકની નીચે મૂકવુ પછી તેજ વિકળાથી ચાલકના બીજા ફળને ગુણીને ચાલકના ત્રીજા ફળના નીચે મૂકેલી રકમના નીચે મૂકવુ પછી ગતિની વિકળાથી ચાલકના ત્રીજા ફળને ગુણતા જે થાય તેને ત્રીજા ફળથી પણ આગળ જમણી બાજુએ મૂકવુ પછી તે ગુણેલી રકમોના નીચે આડી લીટી દોરી ચાલક સિવાયની ગુણેલી રકમોનો સરવાળો કરવો, પછી જમણી બાજુના પહેલા અંકને ૬૦ થી ભાગતા જે શેષ રહે તેને ત્યાજ રહેવા દેવી અને લબ્ધિ

આવે તેને ચાલકના ત્રીજા ફળના નીચે મૂકેલા સરવાળામાં ઉમેરવી, તો જે થાય તેને ૬૦ થી ભાગતાં જે શેષ રહે, તેને તેજ જગ્યાએ મૂકીને, લબ્ધિને ચાલકના બીજા ફળના નીચેના સરવાળામાં ઉમેરવી. તો જે થાય તેને ૬૦ થી ભાગતાં જે શેષ વિકળા રહે તેને ત્યાંજ મૂકવી, અને લબ્ધિને ચાલકના પહેલા ફળના નીચેના સરવાળામાં ઉમેરતાં જે થાય તે કળા જાણવી. તે કળાને ચાલકના બીજા ફળના નીચે શેષ રહેલી વિકળા તે બે ફળ ગુણાકાર થયો તેમ જાણવું. કળા ૬૦ થી વધારે હોય તો અંશ કરવા.

॥ કલ્પિત ઉદાહરણ ॥

ચાલક ૨–૨૦–૨૫ છે, તેને ગતિ કળાદિ ૩–૧૧ થી ગુણવા માટે ચાલકને ગોમુત્રિકામાં ઊપરની બાજુએ મૂકયો. ને ગતિને ડાબી બાજુએ મૂકી, પછી ગતિની કળા ૩ થી ચાલકના પહેલા ફળ ૨ ને ગુણતાં ૬ થયા તેને ચાલકના પહેલા ફળ નીચે મુકયા. ને તેજ કળા ૩ થી ચાલકના બીજા ફળ ૨૦ ને ગુણતાં ૬૦ થયા, તેને બીજા ફળના નીચે મૂકયા. પછી ચાલકના ત્રીજા ફળ ૨૫ ને કળા ૩ થી ગુણતાં ૭૫ થયા, તેને ત્રીજા ફળના નીચે મૂકયા. પછી ગતિની વિકળાથી ચાલકના પહેલા ફળ ૨ ને ગુણતાં ૨૨ થયા તેને ચાલકના બીજા ફળના નીચે મૂકેલા અંક નીચે મૂકયા, પછી ગતિની વિકળાથી ચાલકના બીજા ફળ ૨૦ ને ગુણતાં ૨૨૦ થયા. તેને ચાલકના ત્રીજા ફળના નીચે મૂકેલા અંકના નીચે મૂકયા. પછી તેજ વિકળા ૧૧ થી ચાલકના ત્રીજા ફળ ૨૫ ને ગુણતાં ૨૭૫ થયા. તેને ચાલકના ત્રીજા ફળ પછીથી જમણી બાજુએ જુદા મૂકયા. એ રીતે કરેલી ગોમુત્રિકામાં જોવાથી જણાશે.

ગોમુત્રિકા.

૨	૨૦	૨૫	
૬	૬૦ ૨૨	૭૫ ૨૨૦	૨૭૫
૬ ૧ ૭ કળા.	૮૨ ૪ ૬૦) ૮૬ (૧ લબ્ધિ ૬૦ ૨૬ શેષ. વિકળા.	૨૯૫ ૪ ૬૦) ૨૯૯ (૪ લબ્ધિ ૨૪૦ ૫૯ શેષ.	૨૭૫ ૬૦)૨૭૫(૪ લબ્ધિ ૨૪૦ ૩૫ શેષ.

પછી તે ગુણેલી રકમોનો અનુક્રમે સરવાળો ૬-૮૨-૨૯૫-૨૭૫ થયો તેમાંના ૨૭૫ને ૬૦ થી ભાગતાં શેષ ૩૫ રહી તેને ત્યાંજ રહેવા દીધી ને લબ્ધિ ૪ આવી તેને ૨૯૫ મા ઉમેરતા ૨૯૯ થયા તેને ૬૦ થી ભાગતા શેષ ૫૯ રહી તેને ત્યાજ રહેવા દઇ લબ્ધિ ૪ ને ૮૨ મા ઉમેરતાં ૮૬ થયા તેને ૬૦ થી ભાગતા શેષ ૨૬-વિકળા થઈ તેને ત્યાંજ રહેવા દઇ લબ્ધિ ૧ ને ૬ મા ઉમેરતા કળા ૭ થઇ તે કળા ૭ ને વિકળા ૨૬ ગુણાકાર ફળ થયું

॥ ચદ્ર સિવાયના સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવાની રીત ॥

પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણે ચાનક કરી તેને ગોમુત્રિકામાં ઉપરની બાજુ મૂકવો જો ધન ચાલાક હોય તો જન્મના પહેલા આવેલી પુનમ કે અમાસના સવારના જે સ્પષ્ટ ગ્રહો પચાગમાં મૂકેલા છે તેમાંથી ને ઋણ ચાલાક હોય તો જન્મ પછી આવનારી પુનમ કે અમાસના સવારના જે સ્પષ્ટ ગ્રહો પચાગમાં મૂકેલા છે તેમાથી જે ગ્રહ સ્પષ્ટ કરવાનો છે તેની ગતિ લઇને ગોમુત્રિકામા ડાબી બાજુએ મૂકવી ને તે કળાદિ ગતિથી ચાનકના ત્રણે ફળોને ગુણતા જે કળાદિ આવે, તેમા જો કળા ૬૦ થી વધારે હોય તો તેને ૬૦ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તે અંશ જાણવા ને શેષ કળા એ રીતે અશ કળા ને વિકળા આવે તેને જો ધન ચાલક હોય તો જન્મથી પહેલા પુનમ કે અમાસના સવારના પચાગમાં મૂકેલા સ્પષ્ટ ગ્રહમાંથી જે ગ્રહની ગતિથી ચાલકને ગુણેલો હોય તે ગ્રહના રાશ્યાદિમાં ઊમેરવા ને ઋણ ચાલક હોય તો જન્મ પછીથી આવનારી પુનમ કે અમાસના પચાગમાં મુકેલા સ્પષ્ટગ્રહમાથી જે ગ્રહની ગતિથી ચાનકને ગુણ્યો છે, તે ગ્રહના રાશ્યાદિમાથી અશાદિ બાદ કરવા તો તે ગ્રહ સ્પષ્ટ થાય છે, એ રીતે ચદ્ર[1] સિવાયના દરેક ગ્રહો કરવા

પણ ધન ચાનકમા જન્મના પહેલાં જે ગ્રહ પુનમ કે અમાસના દિવસે વક્રી હોય ને જન્મ વખત પછી માર્ગી થતો હોય તેના રાશ્યાદિમાથી ઉપર પ્રમાણે લાવેલા અંશાદિ બાદ કરવા ને ઋણ ચાલકમા જે ગ્રહ જન્મના વખત પહેલા વક્રી થતો હોય ને જન્મ પછીની આવતી અમાસ કે પુનમ પછી માર્ગી થતો હોય તો તેના રાશ્યાદિમા આવેલાં અંશાદિ ફળ ઉમેરવા જેથી તે ગ્રહ સ્પષ્ટ રાશ્યાદિ થાય છે રાહુ હમ્મેશા વક્રી છે માટે તેને પણ તેવી રીતેજ કરવું તો જે રાશ્યાદિ સ્પષ્ટ રાહુ થાય તેની રાશિમા ૬ રાશિ ઉમેરવાથી કેતુના રાશ્યાદિ થાય છે

---

૧ ચદ્ર સ્પષ્ટ કરવાની રીત હવે પછી આવશે

।। સ્પષ્ટ સૂર્યનું ઉદાહરણ ।।

શાકે ૧૮૦૫ ના જેઠ સુદી ૧૪ ને મંગળવારે ઇષ્ટ ઘટી ૪૮ પલ ૩૯ (આ ઇષ્ટ ઘડી–૪૮ પળ–૩૯ જન્મ સ્થળના સૂર્યોદયથી ગણેલી ઇષ્ટ ઘડી-પળ નથી, પણ પંચાંગમાં આપેલ સૂર્યોદયથી ગણેલી ઇષ્ટ છે. આનું કારણ આગળ આ પ્રકરણના મથાળે જણાવ્યું છે.) વખતે જન્મ છે. તેનો રૂણ ચાલક ૦ । ૧૧ । ૨૧ થયો છે. ને તે વખતનો સૂર્ય કરવો છે. તો તે ચાલક ને ગોમુત્રિકામાં ઊપરની બાજુ મૂકયો. અને ચાલક રૂણ છે. માટે જન્મ પછીથી આવતી ૧૫ ને બુધવારના સવારના સ્પષ્ટ ગ્રહમાં સૂર્યની ગતિ કલાદિ ૫૭–૧ ને ગોમુત્રિકામાં ડાબી બાજુએ મૂકીને પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણે ગુણતાં કલાદિ ફલ ૧૦–૪૭ આવ્યાં. તેને ચાલક રૂણ છે માટે પુનેમના સવારના સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨–૬–૫–૩૮ માંથી બાદ કર્યું તો રાસ્યાદિ ૨–૫–૫૪–૫૧ જન્મ વખતનો સ્પષ્ટ સૂર્ય થયો. એ રીતે દરેક ગ્રહો કરવા. અહીં રૂણ ચાલક છે. માટે ચાલકને રાહુની ગતિ કળાદિ ૩–૧૧ થી ગુણતાં જે કળાદિ આવે. તેને પુનેમના સહવારના રાહુમાં ઉમેરવાથી રાહુ સ્પષ્ટ થાય છે. એ રીતે તૈયાર કરેલા ચંદ્ર સિવાયના દરેક ગ્રહો જન્મોત્રીના ગણિતના ખરડામાં મૂકેલા છે, તે જોવાથી સમજાશે. ખરડો જન્મોત્રીના ગણિતની રીત પુરી થએથી મૂકેલો છે.

।। ધન ચાલકમાં જન્મ પહેલાં વક્રી થતા ગ્રહના બે ચાલકને માટે જુદે જુદી ગતિ લેવાની રીત ।।

ધન ચાલકમાં પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણે વક્રી ગ્રહના પહેલા ચાલક ધનને માટે જન્મથી પહેલાના ભાગપત્રામાં મૂકેલી કે વક્રી થનારી ગ્રહની ગતિ લેવી. ને તેનાથી પહેલા ચાલકને ગુણી જે ફલ આવે. તે ગતિ લીધેલા વક્રી ગ્રહમાં ઉમેરવાથી જે થાય તેને જુદુ મૂકી, ને બીજા ચાલક રૂણને જન્મ પછીના આવતા ભાગપત્રામાંથી તેજ ગ્રહની ગતિવડે ગુણતાં જે આવે તેને ઉપર જુદું મૂકાવ્યું છે, તેમાંથી બાદ કરવું. જેથી વક્રી થએલો ગ્રહ જન્મ વખત સુધીનો સ્પષ્ટ રાશ્યાદિ થશે.

।। ધન ચાલકમાં જન્મ પહેલાં માર્ગી થતા ગ્રહના બે ચાલકને માટે જુદે જુદી ગતિ લેવાની રીત ।।

ધન ચાલકમાં માર્ગી થતા ગ્રહની પહેલા ચાલક રૂણ માટે ગએલા ભાગપત્રાની ગતિ લઈ તેનાથી ગુણતાં જે આવે તેને તેજ માર્ગી થતા

ગએલા ભાગપત્રામાના ગ્રહમાથી બાદ કરતાં જે રહે તેને જુદુ મૂકવુ ને બીજા ચાલક ધનને જન્મ પછીથી આવતા ભાગપત્રાની ગતિથી ગુણતાં જે આવે તે જુદા મૂકેના રાસ્યાદિમા ઉમેરવુ, જેથી માર્ગી થતો ગ્રહ જન્મ વખતનો સ્પષ્ટ રાસ્યાદિ થશે

॥ રૂણ ચાલકમાં જન્મ પછી વક્રી થતા ગ્રહના બે ચાલકોને માટે જુદે જુદી ગતિ લેવાની રીત ॥

રૂણ ચાલકમાં વક્રી થતા ગ્રહના પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણેના, બે ચાલકોમાંથી પહેલા ચાલક ધનને જન્મ પછીના આવતા ભાગપત્રામાં મૂકેલી તેજ ગ્રહની ગતિથી ગુણતા જે આવે તેને તેજ ભાગપત્રાના તેજ ગ્રહમાં ઉમેરતા જે થાય તેને જુદા મૂકવા ને બીજા ચાલક રૂણને જન્મથી પહેલા ગએલા ભાગપત્રામા મૂકેલી તેજ ગ્રહની ગતિથી ગુણતા જે આવે તેને જુદા મૂકેલામાંથી બાદ કરતા જે રાસ્યાદિ થાય, તે જન્મ વખતનો તે વક્રી ગ્રહ સ્પષ્ટ થયો જાણવો.

॥ રૂણ ચાલકમા જન્મ પછીથી માર્ગી થતા ગ્રહના બે ચાલકને માટે જુદે જુદી ગતિ લેવાની રીત ॥

[1]રૂણ ચાલકમા માર્ગી થતા ગ્રહના પહેલા ચાલક રૂણને જન્મ પછીના ભાગપત્રામા મૂકેલી તેજ ગ્રહની ગતિથી ગુણતાં જે આવે તેને તેજ ભાગપત્રામા મૂકેના તેજ ગ્રહના રાસ્યાદિમાથી બાદ કરતા જે રહે તેને જુદા મૂકવા પછી બીજા ચાલક ધનને જન્મથી પહેલા ગએલા ભાગપત્રામા તેજ ગ્રહની ગતિથી ગુણતા જે આવે તેને જુદા મૂકેલાંમાં ઉમેરતા જે થાય તે જન્મ વખતનો થતો માર્ગી ગ્રહ સ્પષ્ટ રાસ્યાદિ જાણવો

॥ ધન ચાલકમાં જન્મ પહેલા ને પુનેમના સવાર પછી વક્રી થતા બુધનુ કલ્પિત ઉદાહરણ ॥

શાકે ૧૮૦૫ ના વૈશાખ વદી ૫ ને રવિવારે ઇષ્ટ ઘડી ૪૦-૧૦-વખતે જન્મ છે તેનો ધન ચાલક ૫ । ૪૦ । ૧૦ । થયો તે આખો ચાલક થયો, ને ત્રીજને શુક્રવારે ઘડી ૫૯-૩૬-વખતે બુધ વક્રી થાય છે, જેથી પુનમના સવારથી બુધ વક્રી થતા સુધીનો ચાલક કરતાં ૩-૫૯-૩૬ પહેલો ચાલક ધન થયો, ને તેને આખા ચાલક ૫-૪૦-૧૦

---

૧ વક્રી તથા માર્ગી થતા ગ્રહોના બે ચાલકો કરવાની રીત-આ ગ્રથના ૬૮ મે પાને છે

માંથી બાદ કરતાં બુધનો **બીજો ચાલક** ૧-૪૦-૩૪ ૠણ થયો. એ રીતે બુધના બે ચાલક થયા. તેમાંના પહેલા ચાલક ૩-૫૯-૩૬ ને સુદી પુનમના સવારના ગ્રહોમાંના બુધની ગતિ કળાદિ ૪૨-૨૦ થી ગુણતાં અંશાદિ ૨-૫૯-૩-આવ્યા. તેને બુધનો પહેલો ચાલક ધન હોવાથી પુનમના સવારનો બુધ રાસ્યાદિ ૧ । ૨૮ । ૫ । ૫૩ । માં ઉમેરવાથી રાસ્યાદિ—૨ । ૦ । ૫૪ । ૫૬—વક્રી થતા વખત સુધીનો **બુધ થયો.** તેને જુદો મુકયો. પછી બીજા ચાલક—૧ । ૪૦ । ૩૪ । ગોમુત્રિકામાં મુકીને અમાસના દિવસના ગ્રહોમાંના બુધની ગતિ-કળાદિ ૫૦-૨૫ થી ગુણતાં અંશાદિ ૧-૧૦-૫૭—આવ્યા. તે બુધનો બીજો ચાલાક ૠણ હોવાથી જુદાં મુકેલાં રાસ્યાદિ ૨-૦૫૪-૫૬ માંથી બાદ કરતાં રાસ્યાદિ **સ્પષ્ટ બુધ** ૧-૨૯-૪૩-૫૯ થયો.

॥ સ્પષ્ટ ગ્રહને માટે ખુલાસો ॥

સૂર્ય વક્રી થતોજ નથી. અને ચંદ્ર નક્ષત્ર ઉપરથી બીજી રીતે કરવામાં આવે છે, માટે સૂર્ય ચંદ્ર તો વક્રી થતાજ નથી. રાહુ કેતુ હમેશાં વક્રીજ છે, માટે તેને તો ધન ચાલકે ઉમેરવાને બદલે બાદ કરવું, ને રૂણ ચાલકમાં બાદને બદલે ઉમેરવાનું નક્કીજ છે, પણ મંગળથી શનિ સુધીના ગ્રહોમાં જે ગ્રહ વક્રી થઈ ધન ચાલકમાં જન્મથી પહેલાં ને રૂણ ચાલકમાં જન્મથી પછી રાશિ બદલતો હોય. તે વખતે કોઇ વખત બે ચાલક કરીને ગણવા છતાં પણ કદાચ રાશિ બદલાઈ જવાથી ગ્રહ ખોટો આવે છે. **આવે વખતે પંચાંગમાં ગ્રહ જયારે રાશિ બદલે છે ત્યારની ઘડીપળો આપેલાં હોય તે તેમાંથી જન્મની ઘડીપળોનું અંતર કરી દિવસ ઘડીપળ લાવી આ ચાલાક ગણી ગ્રહ સ્પષ્ટ કરવો.**

॥ જન્મપત્રિકામાં ગ્રહોની ગતિ મુકવાની રીત ॥

જે ગતિઓ વડે ગ્રહો સ્પષ્ટ કરવામાં આવેલા હોય, તેજ ગતિઓ દરેક ગ્રહોના નીચે મૂકી દેવી. ને જે ગ્રહ જન્મ વખતે વક્રી હોય તેની ગતિના નીચે વ લખવો.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

તિથ્યાદિના સર્વર્ક્ષ તથા સ્પષ્ટ ચંદ્ર કરવા બાબત.

॥ તિથિ-નક્ષત્ર-યોગ-કરણના સર્વર્ક્ષની રીત ॥

આખી તિથિની ઘટીને સર્વર્ક્ષ કહે છે એટલે તિથિ જ્યારથી બેસે તે જ્યારે ઉતરે ત્યા સુધીના વખત ને સર્વર્ક્ષ કહે છે. તેમજ જે નક્ષત્રનું સર્વર્ક્ષ કરવું હોય તે નક્ષત્ર જે વખતે બેઠું હોય, ને તે જે વખતે ઉતરે તેની વચલી ઘટી પળને નક્ષત્ર સર્વર્ક્ષ કહે છે. આનો અર્થ એવો છે; કે નક્ષત્ર આટલી ઘટી પલનું છે, એક યોગના બેસવાના વખતથી તે બીજા યોગની શરૂઆતના વખત સુધીની જે ઘટી પલ તેને યોગ સર્વર્ક્ષ કહે છે. તેમજ કરણ બેસવાથી, ઉતરતા સુધીની ઘટીને કરણનું સર્વર્ક્ષ કહે છે. તિથિ, યોગ ને કરણનું સર્વર્ક્ષ તો કદાચજ કામમાં આવે છે. પણ નક્ષત્રના સર્વર્ક્ષની ઘણી જરૂર પડે છે. ચંદ્રમા તેના ઉપરથીજ થાય છે: માટે તે બતાવીએ છીએ.

॥ નક્ષત્રના સર્વર્ક્ષની રીત ॥

જે નક્ષત્રનું સર્વર્ક્ષ કરવુ છે, તેના પહેલુ નક્ષત્ર જેટલી ઘડી પળે ઉતરતું હોય તેટલી ઘટી પળ, ૬૦ ઘટીમાંથી બાદ કરવી. ને જે રહે, તેમાં જે નક્ષત્રનું સર્વર્ક્ષ કરવું છે, તેની ઘટી પળ પંચાંગમાં બતાવેલી હોય છે: તે ઉમેરી દેવાથી, નક્ષત્ર આખું કેટલી ઘટીનું એટલે નક્ષત્રનું સર્વર્ક્ષ કેટલુ છે તે જણાશે.

દાખલો—શાકે ૧૮૦૫ ના જેઠ સુદી ૧૫ ને દિવસે જ્યેષ્ટા નક્ષત્ર છે, તો તેનું સર્વર્ક્ષ કેટલું છે તે જોવા માટે, જ્યેષ્ટાના પહેલુ નક્ષત્ર અનુરાધા ૧૪ ને દિવસે ઘટી ૩ ને પલ ૧૨ છે, તેને ૬૦ માંથી બાદ કરતાં ઘટી ૫૬-૪૯ રહી, તેમાં પુનેમના દિવસની જ્યેષ્ટાની ઘટી ૭ ને ૨૩ ઉમેરી તો જ્યેષ્ટાનું સર્વર્ક્ષ ઘટી ૬૪ ને ૧૨ થયું

॥ ગતિની રીત ॥

જે નક્ષત્રમાં જન્મ છે. તેના સર્વર્ક્ષથી ૪૮૦૦૦ ને ભાગતાં કળાદિ એ ફળ આવે તે ચંદ્રમાની સ્પષ્ટગતિ જાણવી, કદાચ ચંદ્રની ગતિ ન કરવી હોયતો સાધારણ ગતિ કળાદિ ૭૯૦-૩૫', હમ્મેશાં કેટલાક જોશીઓ ચંદ્રના નીચે લખે છે તે પ્રમાણે લખવું. અથવા તો ઉપરની રીતે ગતિ વરતીને મૂકવી તે વધારે સારૂં છે,

॥ ચંદ્ર કરવાની રીત ॥

જે નક્ષત્રમાં જન્મ થયો હોય, તે **અગત** અથવા ચાલુ નક્ષત્ર કહેવાય છે, જન્મ થયા પહેલાં, (ચાલુ નક્ષત્રના પહેલાં) જેટલાં નક્ષત્ર ગયાં હોય તેટલાં **ગતનક્ષત્ર** કહેવાય છે. ચાલુ (જન્મનું) નક્ષત્ર જન્મ વખતે જેટલું ગયું હોય તેને **ગતેષ્ટ** કહે છે. ગતેષ્ટ કાઢવાની રીત એવી છે, કે જે જન્મના નક્ષત્રની ઘટી ઇષ્ટ ઘટી કરતાં વધારે હોય તો, આગલે દિવસે જે નક્ષત્ર હોય તેની જેટલી ઘટી પળ હોય તેને ૬૦ માંથી બાદ કરવી, ને તેમ કરતાં જે ઘટી પળ વધે તેમાં **ઈષ્ટઘટી** જોડવી. તો જે થાય તે **ગતેષ્ટ સમજવું.**

ઉદાહરણ—જેઠ સુદી ૨ ને ગુરૂવારે, ઇષ્ટ ઘડી–૬ પળ–૩૫ (આ ઇષ્ટ પણ પંચાંગના સૂર્યોદય ઉપરથી કાઢેલી સમજવી. જન્મ સ્થળના સૂર્યોદય ઉપરથી કાઢેલી સમજવી નહિ, અને નક્ષત્રની ઘડી પળો પણ પંચાંગમાં આપેલીજ લેવી. જન્મસ્થળના બનાવેલા પંચાંગની લેવી નહિ) વખતે જન્મ છે. તો તે દિવસે આર્દ્રા નક્ષત્રની ઘટી ૧૫–૫૦ છે જે ઇષ્ટ ઘટી કરતાં વધારે છે. તેથી આર્દ્રા નક્ષત્રમાં જન્મ થયો તેમ ધારવું, જો કદાચ આર્દ્રાની ઘટી; ઇષ્ટ ઘટી ૬ ને ૩૫ કરતાં ઓછી હોત તો આર્દ્રા ઉતરી ગયું છે. ને તે પછીનું નક્ષત્ર પુનર્વસુ છે. માટે પુનર્વસુમાં જન્મ થયો છે, તેમ થાત, પણ તેમ નથી. જેથી આર્દ્રા જન્મનું નક્ષત્ર છે. હવે ઉપરની રીત મુજબ આગલા નક્ષત્રની એટલે ૧ ને બુધવારે નક્ષત્ર મૃગશીર્ષ છે, તેની ઘટી ૧૭ ને પળ ૬ છે, તેને ૬૦ માંથી બાદ કરી તો ૪૨–૫૪ થઇ, આટલી ઘટીપળ જન્મનું નક્ષત્ર આગલે દિવસે ભોગવાયું, તેમાં ઇષ્ટ ૬–૩૫ ઉમેરી તો ૪૯–૨૯ થઈ. એટલી ઘટીપળ જન્મનું નક્ષત્ર જન્મ થતા સુધી ગયું તે **ગતેષ્ટ** થયું.

॥ ગતેષ્ટની બીજી રીત ॥

જ્યારે ઇષ્ટ ઘટી કરતાં જન્મના દિવસે જે નક્ષત્ર હોય, તેની ઘટીપળ ઓછી હોય તો પછીના નક્ષત્રમાં જન્મ થયો જાણવો, તેને માટે એવી રીત છે કે જન્મના દિવસના નક્ષત્રની ઘટી પળ ઇષ્ટઘટીમાંથી બાદ કરતાં જે વધે તે ગતેષ્ટ કહેવાય. (જન્મનું નક્ષત્ર જન્મ થતા સુધીમાં તેટલું ગયું તેમ ધારવું.)

ઉદાહરણ—જેઠ સુદી ૨ ને ગુરૂવારે ઇષ્ટઘટી ૩૩–૪૦ વખતે જન્મ છે. તો તે દિવસે આર્દ્રા નક્ષત્રની ઘટી, ૧૫–૫૦ છે. તે ઇષ્ટ કરતાં ઓછી છે. માટે ઇષ્ટમાંથી બાદ કરી તો ૧૭–૫૦ તે ગતેષ્ટ થયું. એટલે પુનર્વસુ નક્ષત્ર જન્મ વખત સુધી ૧૭ ઘટીને ૫૦ પળ ગયું છે, તેમ જાણવું.

॥ વૃદ્ધિ ને ક્ષય નક્ષત્રોની સમજ ॥

જ્યારે એક નક્ષત્ર ત્રણ દિવસ ભોગવાતું હોય, ત્યારે તેને વૃદ્ધિ નક્ષત્ર કહે છે, ને જ્યારે એક દિવસમા ત્રણ નક્ષત્ર ભોગવાતા હોય ત્યારે તેમાંનો વચલા નક્ષત્રને ક્ષય નક્ષત્ર કહે છે કારણ કે તે નક્ષત્ર એકજ દિવસમાં ઉદય થઇને તેજ દિવસે અસ્ત થાય છે માટે ક્ષય કહેવાય છે

વૃદ્ધિ નક્ષત્રનું ઉદાહરણ—જેઠ સુદી ૧૨ ને રવિવારે વિશાખા નક્ષત્ર ઘટયાદિ, ૫૮-૩૫ છે ને તે પછી અનુરાધા બેસે છે તે, તેજ દિવસે એટલે બારસને દિવસે ઘટયાદિ ૧-૨૫ સુધી રહે છે, તે પછી અનુરાધા ૧૩ ને સોમવારે ૬૦ ઘડી આખો દિવસ છે, ને ૧૪ ને મગળવારે ઘટયાદિ ૩-૩૧ સુધી અનુરાધા છે, માટે તે અનુરાધા નક્ષત્ર ત્રણ દિવસ ભોગવાયુ જેથી વૃદ્ધિ થયુ. તેનુ સર્વર્ક્ષ એટલે આખુ નક્ષત્ર કેટલી ઘડીનું થયું, તે જાણવા માટે ૧૨ ને રવિવારનું વિશાખા ૫૮ ઘડી ૩૫ પલ છે, તેને ૬૦ માથી બાદ કરતા ઘટયાદિ ૧-૨૫ થયા તેમાં સોમવારની ૬૦ ઘટી ઉમેરી તો, ઘટયાદિ ૬૧-૨૫ થયુ ને મગળવારે પણ ઘટયાદિ ૩-૩૧ છે, તે ઉમેરતા ઘટયાદિ ૬૪-૫૬ અનુરાધાનું સર્વર્ક્ષ થયું

ક્ષય નક્ષત્રનું ઉદાહરણ—ક્ષયનું જેઠ વદી ૭ ને બુધવારે પૂર્વાભાદ્રપદ લખ્યુ છે, ને તે દિવસે નક્ષત્રની ઘડી, પળો, બે વખત લખી છે એક દિવસમા બે વખત લખવાથી જાણવુ કે, નક્ષત્રનો ક્ષય છે, તે કેમ થયો તો ઉપર જે ઘટયાદિ છે, તે પૂર્વા ભાદ્રપદની સમજવી, કારણ કે, તે દિવસે જે નક્ષત્ર લખ્યુ છે, તે સૂર્યોદય વખતનું હોય છે, માટે તે દિવસે ઘડી ૨ ને પલ ૧૩ લખી છે, તે પૂર્વા ભાદ્રપદની છે, ને તે પછીની તે ઉત્તરા ભાદ્રપદની જાણવી હવે પૂર્વા ભાદ્રપદની ઘડી ૨ પળ ૧૩ પછીથી ઉત્તરા શરૂ થાય તે, તેજ દિવસે ક્યારે ઉતરે તો, પૂર્વા ભાદ્રપદની ઘટી, સૂર્યોદયથી ૨-૧૩ છે, ને તે પછી ઉત્તરા ૫૬-૭ છે, માટે ૫૬-૭ ને ઘટી ૨-૧૩ મા ઉમેરતા ૫૮-૨૦ થયા તે તેટલી ઘટયાદિએ સૂર્યોદયથી ઉત્તરા ભાદ્રપદ નક્ષત્ર ઉતરી રહે છે માટે તે ક્ષય થયું તેનું સર્વર્ક્ષ તો તે દિવસે જે લખેલું છે, તેજ (એટલે ઘડી ૫૬-૭) જાણવુ, કારણ કે પહેલા નક્ષત્રની ઘડી પછી અમુક ઘડી રહેશે એમ પચાંગમાં લખાય છે, માટે જે પચાંગની ઘડી તેજ—એટલે ઉત્તરાની તે દિવસે ઘગ્યાદિ ૫૬-૭ છે તેજ તેનું સર્વર્ક્ષ સમજવુ

॥ વૃદ્ધિ ને ક્ષયના ગતેષ્ટની રીત ॥

વૃદ્ધિમા તો આગળ બે રીત, ગતેષ્ટની બતાવી તેજ લાગુ પડે છે, પણ ક્ષયને માટે નીચે મુજબ છે

ક્ષય હોય તે દિવસે ત્રણ નક્ષત્ર ભોગવાય છે, માટે ત્રણેનાં ગતેષ્ટ બતાવીએ છીએ.

પહેલું નક્ષત્ર કે જે, તે દિવસે લખેલું હોય છે, તે અને તેની ઘટયાદિ પણ છે પહેલી એટલે ઉપર લખેલી હોય તેજ જાણવી, તે ઘટયાદિ કરતાં ઇષ્ટ ઓછી હોય તો આગલ બતાવ્યા પ્રમાણે આગલના દિવસના નક્ષત્રની ઘટયાદિને ૬૦ માંથી બાદ કરી, ઇષ્ટ ઉમેરવી. તે ગતેષ્ટ, ને સર્વર્ક્ષ પણ આગળ મુજબ જાણવું, ને ઇષ્ટ તેથી વધારે હોય, તે કયાં સુધી કે, તે દિવસની બે નક્ષત્રની લખેલી ઘટયાદિનું ઐકય કરતાં જે ઘટયાદિ થાય, ત્યાં સુધીની ઇષ્ટ હોય તો, ઇષ્ટમાંથી ઉપર લખેલી ઘટયાદિ બાદ કરવી, ને જે આવે તે **ગતેષ્ટ** થાય. ને તે દિવસે લખેલું નક્ષત્ર ગત નક્ષત્ર થાય, ને તેના પછીનું જન્મનું થાય, તેનું **સર્વર્ક્ષ**, તે દિવસના નક્ષત્રની ઘટીના નીચે બીજી ઘટયાદિ લખી છે, તેજ તેનું સર્વર્ક્ષ જાણવું, હવે નક્ષત્રોની બેઉ ઘટયાદિના યોગથી પણ ઇષ્ટ વધારે હોય તો, ઇષ્ટમાંથી બેઉનો યોગ બાદ કરતાં વધે તે ત્રીજા નક્ષત્રનું **ગતેષ્ટ** થાય છે ને તેનું સર્વર્ક્ષ બેઉના યોગની ઘટયાદિને ૬૦ માંથી બાદ કરી બીજે દિવસે તે ત્રીજું નક્ષત્ર જેટલી ઘટયાદિ હોય તે ઉમેરવાથી જે ઘટયાદિ થાય તે ત્રીજાનું **સર્વર્ક્ષ** જાણવું.

ઉદાહરણ—જેઠ વદી ૭ ને બુધવારે ક્ષય નક્ષત્ર છે, તો તે દિવસે પહેલું નક્ષત્ર જે તે દિવસે લખ્યું છે, તેજ એટલે પૂર્વા ભાદ્રપદ જાણવું. ને પહેલી લખેલી ઘટયાદિ ૨–૧૩ તે પૂર્વા ભાદ્રપદની જાણવી. હવે તેજ દિવસે ઇષ્ટ ૨–૪ જન્મ છે તો જન્મનું નક્ષત્ર પૂર્વા ભાદ્રપદ થયું, તેનું ગતેષ્ટ કેટલું તો મંગળવારે શતભિષા ઘટયાદિ ૫–૪૦ છે, તેને ૬૦ થી બાદ કરતાં ૫૪–૨૦ રહ્યા તેમાં ઇષ્ટ ઉમેરી તો ૫૬–૨૪ થયું. તે **ગતેષ્ટ** છે. શતભિષાની ઘટયાદિ ૫–૪૦ ને ૬૦ માંથી બાદ કરતાં ૫૪–૨૦ રહ્યા તેમાં પૂર્વા ભાદ્રપદની ઘટી ૨–૧૩ ઉમેરતાં ૫૬–૩૩ થયું તે પૂર્વા ભાદ્ર પદનું **સર્વર્ક્ષ** જાણવું. તેજ દિવસે એટલે ૭ ને બુધવારે ઇષ્ટ ૧૨–૨૦ જન્મ છે. તો જન્મનું નક્ષત્ર ઉત્તરાભાદ્રપદ થયું. હવે ઇષ્ટ ૧૨–૨૦ માંથી પૂર્વાભાદ્રપદની ઘટયાદિ ૨–૧૩ બાદ કરી તો ૧૦–૭ રહ્યા તે ઉત્તરાનું **ગતેષ્ટ** થયું, ને તેનું **સર્વર્ક્ષ** જે બીજી ઘટયાદિ પંચાંગમાં ૫૬–૭ છે તેજ જાણવું, ને બીજું નક્ષત્ર તે થયું તેજ **ક્ષય** જાણવું.

બીજું તેજ દિવસે ઇષ્ટ ૫૯-૫ જન્મ છે, તો જન્મ ત્રીજા નક્ષત્રમાં એટલે રેવતીમાં થયો, તેનું ગતેષ્ટ કેટલું ? તો ઉપરનાં બે નક્ષત્રોની ઘટયા-

દિના યોગ ઘટયાદિ ૫૮-૨૦ ને ઇષ્ટ ૫૯-૫ માંથી બાદ કરતા ૦-૪૫ વધ્યા તે રેવતીનું ગતેષ્ટ છે રેવતીનું સર્વર્ક્ષ કેટલું ? તો એઉનો યોગ ૫૮-૨૦ ને ૬૦ માંથી બાદ કરતા ૧-૪૦ રહ્યા, તેને બીજા દિવસની એટલે ૮ ને ગુરૂવારે રેવતીની ઘગી ૫૪-૧૮માં ઉમેરતા ૫૫-૫૮ થયા તે રેવતીનું સર્વર્ક્ષ જાણવુ

॥ ગત નક્ષત્ર કેમ જાણવું તેની રીત ॥

જન્મના નક્ષત્રના પહેલું જે નક્ષત્ર તે ગત નક્ષત્ર કહેવાય અશ્વિનીથી ગણતાં જન્મના નક્ષત્રના પહેના નક્ષત્ર સુધીના જેટના નક્ષત્ર થાય તેટલાં ગત નક્ષત્રો થાય છે દાખયો-રોહિણિ નક્ષત્રમા જન્મ છે, તો તેના પહેલું કૃતિકા છે તે ગત થયું, ને અશ્વિનીથી ગણુતા ગત સુધીના **૩ થયા તે ૩ ગત નક્ષત્ર થયા**

ગતેષ્ટ અને સર્વર્ક્ષ ઉપરથી સ્પષ્ટ ચદ્ર કરવાની રીત —ગતેષ્ટ અને સર્વર્ક્ષની ઘગી પળાની પળો બનાવવી પછી ગતેષ્ટની પળોને ૮૦૦ થી ગુણવા અને જે રકમ આવે તેને સર્વર્ક્ષની પળો એ ભાગવા અને જે લબ્ધિ આવે તેને કળા જાણવી શેષને ૬૦ થી ગુણી જે રકમ આવે તે રકમને સર્વર્ક્ષની પળોથી ભાગવા તો લબ્ધિ આવે તે વિકળા જાણવી આવેલી કળાઓ જો ૬૦ કરતા વધારે હોય તો કળાને ૬૦ વડે ભાગી અશ લાવવા અને શેષને કળા સમજવી ત્યાર બાદ ગત નક્ષત્રની સંખ્યા વડે ૧૩ અશ ૨૦ કળને ગુણવા અને ગુણાકાર કરતા કળા ૬૦ થી વધારે હોય તો તેને ૬૦ થી ભાગી લબ્ધિ અંશમા ઉમેરવી, અને શેષ ને કળા જાણવી ત્યાર બાદ અંશને ૩૦ થી ભાગી લબ્ધિને રાશિ જાણવી અને શેષને અંશ જાણવા આ પ્રમાણે ગત નક્ષત્ર ઉપરથી આવેલ રાશિ અશ કળામા ગતેષ્ટ અને સર્વર્ક્ષ ઉપરથી આણેન અંશ કળા વિકળા ઉમેરતા સ્પષ્ટ ચદ્ર આવશે

ઉદાહરણ—આપણે જે દાખલો ગણિત કરવા માટે લીધો છે, તેનો જન્મ ચિતોડમાં છ પણ મુમબઇનો સૂર્યોદય જે ભાગપત્રામા આપેલો છે તે મુજબ ઇષ્ટ ૪૮ ઘડી ૩૯ પળ (મુમ્બઇના સૂર્યોદયથી ગણતા) છે. શાકે ૧૮૦૫ ના જેઠ સુદી ૧૪ ને મગળવારે જન્મ છ જ્યેષ્ટા નક્ષત્રમા જન્મ છે તેનું સર્વર્ક્ષ ઘટયાદિ ૬૩-૫૨ થયુ તેની પળો ૩૮૩૨ થઇ ગતેષ્ટ ૪૫-૮ છે તેની પળો ૨૭૦૮ છે હવે ગતેષ્ટ × ૮૦૦ = ૨૭૦૮ × ૮૦૦ = ૨૧૬૬૪૦૦ થયા તેને સર્વર્ક્ષની પળો ૩૮૩૨ વડે ભાગતા તો લબ્ધિ

૫૬૫ કળા થઇ અને શેષ ૧૩૨૦ને ૬૦ થી ગુણી ૩૮૩૨ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨૦ વિકળા થઈ હવે કળા ૫૬૫ ને ૬૦ થી ભાગ્યા તો છેલ્લું પરીણામ ૯ અંશ ૨૫ કળા ૨૦ વિકળા આવ્યું જન્મનું નક્ષત્ર જયેષ્ટા હોવાથી અનુરાધા ગત નક્ષત્ર થયું. અશ્વિનીથી અનુરાધા સુધી ગણતાં નક્ષત્ર સંખ્યા ૧૭ થઇ, તો ૧૩ અંશ ૨૦ કળા × ૧૭ = ૭ રા. ૧૬ અં ૪૦ ક. થયાં. આમાં ઉપરના ૯ અંશ ૨૫ ક ૨૦ વિ ઉમેરતાં સ્પષ્ટ ચંદ્ર રાસ્યાદિ ૭ । ૨૬ । ૫ । ૨૦ થયો.

પ્રત્યક્ષ પંચાંગો ઉપરથી સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવાની રીતઃ–પ્રત્યક્ષ પંચાગોમાં દરરોજના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ સવારના સાડાપાંચ વાગ્યાના ગ્રહો આપેલા હોય છે. એટલે સવારના સાડાપાંચ વાગ્યા પછી કેટલા કલાક મિનિટે જન્મ થયો તે કાઢવું. (આનું ગણિત જાણે સૂર્યોદય સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ સવારના સાડાપાંચે થયો છે, એમ ગણી કરવું. અને જન્મ ટાઇમ ઉપરથી ચાલકની ઇષ્ટ ઘડી પળ કાઢવાં.) અને આની ઘડી–પળો કરવી તે ચાલક થાય છે. આ ચાલક માર્ગી ગ્રહો માટે ધન અને વક્રી ગ્રહો માટે તેમજ રાહુ માટે રૂણ સમજવો. આમ કરી પછી જન્મદિવસ અને ત્યાર પછીના દિવસના સ્પષ્ટ ગ્રહનું અંતર કરવાથી ગ્રહની દૈનિક ગતિ મળશે. આ ગતિ ઉપરથી અને ચાલાક ઉપરથી પહેલાં બતાવ્યા પ્રમાણે ગ્રહો સ્પષ્ટ કરવા ચંદ્ર પણ તેજ રીતે સ્પષ્ટ થશે. ચાલકમાં દિવસ, ઘડી, પળમાં .દિવસની સંખ્યા શૂન્ય આવશે.

॥ ચંદ્રમાની ગતિનો દાખલો ॥

સર્વર્ક્ષ ઘટયાદિ ૬૩–૫૨ છે તેની ઘટીને ૬૦ થી ગુણી ૫૨ પળ ઉમેરતાં ૩૮૩૨ પળ થઈ. હવે ૪૮૦૦૦ ને ૬૦ થી ગુણતાં ૨૮૮૦૦૦૦ (આઠાવીશ લાખને ૮૦ હજાર) થયા તેને સર્વર્ક્ષની પલ ૩૮૩૨ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૭૫૧ આવી તે કળાને શેષ ૨૧૬૮ ને ૬૦થી ગુણી ૩૮૩૨થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૩૩ આવી, તે વિકળા તો ચંદ્રની ગતિ કળાદિ ૭૫૧ ને ૩૩ થઇ,

પ્રકરણ ૧૧ મું.

॥ પલભાના રીત ॥

આ પ્રથમા જેનું ઉદાહરણ લીધુ છે, તેનો જન્મ ચિતોડમાં થયો છે જે માણસ જે દેશમાં જન્મ પામે તે દેશ જન્મનારનો સ્વદેશ સમજવો. માટે જન્મનારનો સ્વદેશ ચિતોડ થયો. ગણિત સાધવા માટે પલભાની જરૂર છે, અક્ષાશ ઉપરથી પલભાનું કોષ્ટક નીચે લખવામા આ વ્યુ છે તે ઉપરથી પોતાના દેશની જે પલભા હોય તે લેવી કદાચ પલભા લાવવી હોય તો, જે દિવસે સ્પષ્ટ સૂર્યમા અયનાશ ઉમેરતા ૦ રાશિ ૦ અશ ૦ કળા અને ૦ વિકળા (સાયનસૂર્ય) થાય તે દિવસે બપોરે મધ્યાન્હ વખતે બાર આગળનો શકુ સમાન ભૂમિ (સપાટ જમીન) ઉપર તડકામા મૂકવો અને તેની છાયા મધ્યબિંદુથી માપતા જેટલા અંગુલ અને પ્રતિ-અગુલ થાય તેને પલભા જાણવી

॥ બાર આગળના શંકુની સમજ ॥

જે લાકડા અથવા દાંતનો શકુ કરવો છે, તે ગમે તેટલું લાબુ અથવા ટુકું હોય પણ તેના સરખા ૧૨ ભાગ કરવા અને તે દરેક ભાગે નિશા નીઓ કરવી તે શકુનો ઉપરનો ભાગ સોયના જેવો ઝીણો અને નીચે જમીન પર મૂકવાનો ભાગ ગોળાકાર પહોળો કરવો શકુની આકૃતિ નીચેની બાજુ ઉપર લખેલી છે, તે ઉપરથી સમજાશે

શંકુ   શકુની ટોચ

જમીન

શકુ જમીન ઉપર મૂકતા પહેલા (કર્કોટક) કપાસની શકુની પરિધિ (નીચેનો ગોળાકાર) જેટલી ફરતી છે, તેટલુ ગોળ ચક્કર જમીનપર પાડવુ. અને કપાસના ગોળાકારની વચ્ચે તેની અણીથી જે નિશાની પડે તેને મધ્યબિંદુ જાણવુ તે ગોળ ચક્કરમા મધ્યાન્હે (બપોરે) શકુ મૂકવો ને તેની જ્યાં સુધી છાયા પડે તે છાયા આગળ નિશાન કરવુ અને તે નિશાનથી શકુના મધ્યબિંદુ સુધી ૧ દોરીથી માપ ભરવુ તે માપની દોરી શંકુના જે આગળના ચ્યક અથવા ભાગ પાડેલા છે, તેની સાથે સરખાવવી સરખાવતાં જ્યા આવે તેટલા અગુલ અને તે દરેક અગુલના ૬૦ ભાગ પાડતાં જેટલે છેડે દોરી જાય તે વ્યગુલ મળી અગુલ તથા વ્યંગુલ પલભા થાય છે ૬૦ વ્યગુલનો એક અંગુલ અને ૧

અંગુલના ૬૦ વ્યંગુલ જાણવા, એ રીતે ચિતોડની સાધેલી સ્પષ્ટ પલભા ૫ અંગુલ અને ૩૦ વ્યંગુલ છે.

॥ પલભા ઉપરથી ચરખંડ કરવાની રીત ॥

પલભાને ૧૦ વડે ગુણવાથી **પહેલું**, ૮ વડે ગુણવાથી **બીજું**, અને ૧૦ થી ગુણી ૩ વડે ભાગવાથી **ત્રીજું** ચરખંડ થાય છે. એ ચરખંડાને પલાત્મક જાણવા

॥ ઉદાહરણ ॥

ચિતોડની પલભા ૫–૩૦ છે તેને ત્રણ ઠેકાણે મૂકી એક જગ્યાએ ૧૦ થી ગુણતાં પળ ૫૦ વિપળ ૩૦૦ થઇ, તેની વિપળને ૬૦ થી ભાગી ઉપર ચડાવી, તો **પહેલું ચરખંડ** પલાત્મક ૫૫ આવ્યું, બીજી જગ્યાએ પલભાને ૮ થી ગુણતાં પળ ૪૦ વિપળ ૨૪૦ થયાં તેનું પલાત્મક ૪૪ **બીજું ચરખંડ** થયું. તેજ રીતે પલભાને ૧૦ થી ગુણતાં આવેલી પળ ૫૦ વિપળ ૩૦૦ નું પલાત્મક ૫૫ થયું, તેને ૩ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ પલાત્મક ૧૮ । ૨૦ **ત્રીજું** ચરખંડ આવ્યું. એટલે અનુક્રમે પલાત્મક **૫૫ । ૪૪ । ૧૮ ત્રણે ચરખંડાં** થયાં.

॥ ચરખંડાનું બીજું ઉદાહરણ ॥

મુંબઇની પલભા અંગુલ ૪ અને વ્યંગુલ ૭ છે. તેને ૧૦–૮–૧૦ થી ગુણતાં અનુક્રમે ૪૦–૩૨–૪૦ થયા. તેના પલાત્મક ૪૧–૧૦ । ૩૨–૫૬ ।
　　　　૭૦　૫૬　૭૦
૪૧–૧૦ થયાં તેના છેલ્લા ૪૧ ને ૩ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૧૩ । ૪૩ આવી.
　　　　　　　　　　　૧૦
અહિં ચરખંડાની પળોજ લેવી છે. માટે જ્યાં વિપળો ૩૦ કરતાં વધારે આવે ત્યાં ઉપર એક પળ ઉમેરવી. એથી ઓછી વિપળોને છોડી દેવી તો અનુક્રમે **મુંબઇનાં ચરખંડ ૪૧ । ૩૩ । ૧૪** થયાં.

॥ ચરખંડાંનું ત્રીજું ઉદાહરણ ॥

અમદાવાદની પલભા અં, ૫ વ્યં. ૬ છે તેને ૧૦–૮–૧૦ થી ગુણતાં પલાત્મક ચરખંડ ૫૧ । ૪૧ । ૫૧ થયા તેના છેલ્લા ૫૧ ને ૩ થી ભાગતાં ૧૭ આવ્યા તો અનુક્રમે **અમદાવાદના ચરખંડ ૫૧ । ૪૧ । ૧૭** થયા. એ રીતે દરેક દેશની પલભા ઉપરથી **ચરખંડાં** કરવાં.

॥ ચરખંડા ઉપરથી દરેક દેશના રાશિઓના ઉદયમાન સાધવાની રીત ॥

આપણા શસ્ત્રકારોએ લંકાને વિષુવૃત્ત રેખા ઉપરનો નિરક્ષ (એટલે જેમા ૦ અક્ષાંશ છે) દેશ માનેલો છે માટે હિંદુસ્તાનમા લંકાના ઉદય માનથી દરેક દેશના જુદે જુદા નાન કાઢી શકાય છે, લંકામા મેષ તથા મીન રાશિના ઉદયમાન ૨૭૮ પલના છ વૃષભ તથા કુંભના ૨૯૯ મિથુન તથા મકરના ૩૨૩ કર્ક તથા ધનના ૩૨૩ સિંહ તથા વૃશ્ચિકના ૨૯૯ અને કન્યા તથા તુલા રાશિઓના ઉદયમાન ૨૭૮ પલના છે *

॥ લંકાના ઉદયમાન ॥*				
૦ મેષ	૨૭૮	મીન	૧૧
૧ વૃષભ	૨૯૯	કુંભ	૧૦
૨ મિથુન	૩૨૩	મકર	૯
૩ કર્ક	૩૨૩	ધન	૮
૪ સિંહ	૨૯૯	વૃશ્ચિક	૭
૫ કન્યા	૨૭૮	તુલ	૬

જે રાશિનું જેટલું પલાત્મક માન છે તે રાશિનું લગ્ન તેટલીજ પળો સુધી ભોગવે છે જેમ કે મેષ રાશિનું પલાત્મક ઉદયમાન ૨૭૮ છે તેથી મેષ લગ્ન ૨૭૮ પળ ભોગવે છે એમ સમજવુ જે દેશના ઉદયમાન કરવા હોય તે દેશની પલભા ઉપરથી પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણે ચરખંડા લાવી તે ત્રણે ચરખંડાને અનુક્રમે લંકાના મેષ, વૃષભ અને મિથુન રાશિના પલાત્મક ઉદયમાનમાથી બાદ કરવા, તો મેષ તથા મીનના વૃષભ તથા કુંભનાં, અને મિથુન તથા મકર રાશિનાં પોતાના દેશના પલાત્મક ઉદયમાન થશે પછી તેજ ચરખંડાને અવળી રીતે એટલે ત્રીજાથી પહેલા ચરખંડ સુધી અનુક્રમે લંકાના કર્ક, સિંહ અને કન્યા રાશિનાં પલાત્મક માનમા ઉમેરવાથી કર્ક અને ધનનાં સિંહ અને વૃશ્ચિકના અને કન્યા તથા તુલા રાશિના પોતાના દેશનાં પલાત્મક ઉદયમાન થશે આ રીતે ઉત્તર અક્ષાંશ કે પલભા માટે ઉદયમાન કાઢવાં પણ જ્યારે દક્ષિણ અક્ષાંશ કે પલભા માટે ઉદયમાન

* ઉપર આપેલા ઉદયમાનો લંકાનાં (નિરક્ષદેશના એટલે પલભા અને અક્ષાંસ શૂન્ય) મહલાઘવ પ્રમાણે છે પણ વધુ સુક્ષ્મ ઉદયમાનો નીચે પ્રમાણે છે મેષથી દરેક રાશિનાં ઉદયમાનો નીચે પ્રમાણે છે ૨૭૯, ૨૯૯, ૩૨૨, ૩૨૨, ૨૯૯ ૨૭૯ ૨૭૯, ૨૯૯, ૩૨૨, ૩૨૨, ૨૯૯, ૨૭૯, પળો છે પણ ગ્રહલાઘવના ઉદયમાનો અને આ ઉદયમાનોમાં ખાસ તફાવત ન હોવાથી તેમજ ગણીત કરતી વખતે પણ ખાસ ફેર ન પડતો હોવાથી ગ્રહલાઘવના ઉદયમાનો જ આપ્યા છે

કાઢવાં હોય તો, જ્યાં ઉમેરવાનું કહ્યું છે, ત્યાં બાદ કરવું અને બાદ કરવાનું કહ્યું છે ત્યાં ઉમેરવું.

॥ ઉદાહરણ ॥

ચિતોડનાં ચરખંડાં ૫૫ । ૪૪ । ૧૮ છે. તેને અનુક્રમે લંકાના મેષ વૃષભ અને મિથુન રાશિના ઉદયમાનમાંથી બાદ કર્યાં તો ચિતોડનાં મેષ તથા મીનનાં ઉદયમાન ૨૨૩ વૃષભ તથા કુંભનાં ૨૫૫ અને મિથુન તથા મકરનાં ૩૦૫ પલાત્મક ઉદયમાન થયાં અને એજ ચરખંડને અવળી રીતે એટલે ૧૮ । ૪૪ । ૫૫ અનુક્રમે લંકાના કર્ક, સિંહ અને કન્યાના ઉદયમાનમાં ઉમેર્યાં તો ચિતોડનાં કર્ક અને ધન રાશિનાં ૩૪૧ સિંહ અને વૃશ્ચિક રાશિનાં ૩૪૩ અને કન્યા તથા તુલા રાશિનાં ૩૩૩, **પલાત્મક ઉદયમાન** થયાં એ રીતે ચિતોડનાં બારે રાશિઓનાં ઉદયમાન થયાં.

॥ અયનાંશા કરવાની રીત ॥

જે શકમાં જન્મ થયો હોય, તે શકમાંથી ૪૪૫ બાદ કરવા. બાદ કરતાં જે શક રહે તેને ૬૦ થી ભાગવા. તો લબ્ધિ અયનના અંશ અને શેષ-કળા આવે પછી વિકળા લાવવા માટે જન્મના સ્પષ્ટ સૂર્યની રાશિને ૫ થી ગુણી તેમાં તેના અંશોને ૬ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે ઉમેરવાથી અયનની વિકળા આવે એ રીતે આવેલા અંશ, કળા તથા વિકળાને **અયનાંશા** કહે છે.

જ્યાં સાયનસૂર્ય, સાયનગ્રહ, કે સાયનલગ્ન, એવા શબ્દ વાપરવામાં આવે, ત્યાં તે સ્પષ્ટ સૂર્ય, ગ્રહ, કે લગ્નમાં અયનાંશા ઉમેરેલા હોય છે. જો તે સૂર્યમાં ઉમેરેલા હોય તો સાયનસૂર્ય, ને જે ગ્રહમાં ઉમેર્યા હોય તે સાયનગ્રહ, અને લગનમાં ઉમેર્યા હોય, તો સાયન લગ્ન કહેવાય છે. જે સૂર્યાદિ ગ્રહોમાં અયનાંશા ઉમેરેલા નથી, તેને નિરાયન ગ્રહો કહે છે. માટે જન્મપત્રિકામાં લખવામાં આવતા ગ્રહો તથા લગ્ન **નિરાયન** જાણવા.

॥ અયનાંશાનું ઉદાહરણ ॥

જન્મના શક ૧૮૦૫ માંથી ૪૫૫ બાદ કર્યા તો શેષ ૧૩૬૦ રહ્યા. તેને ૬૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૨૨ તે અંશ અને શેષ ૪૦ તે કળા અને જન્મના સ્પષ્ટ સૂર્યની રાશિ ૨ ને ૫ થી ગુણતાં ૧૦ થયા તેમાં સ્પષ્ટ સૂર્યના અંશ ૫ ને ૬ થી ભાગતાં લબ્ધિ-લગભગ[1] ૧ આવ્યો તે ઉમેર્યો

[1] સૂર્યના અંશને ૬ થી ભાગતાં શેષ ૫ રહે તો લબ્ધિ ૧ વધારે લેવી.

તો તે ૧૧ વિકળા થઈ એ રીતે આવેલા અંશાદિ ૨૨ । ૪૦ । ૧૧ **સ્પષ્ટ અયનાંસા** થયા

અયનાશા કરતી વખતે એટલુ ધ્યાન રાખવુ કે શકમાંથી જ્યા ૪૪૫ બાદ કરેલા છે, ત્યા ગ્રહલાઘવ પ્રમાણે ૪૪૪ બાદ કરી અયનાશ કરવા કહે છે, પણ ૪૪૪ કે ૪૪૪ એમાથી ગમે તે બાદ કરી તેનાથી અયનાશા લાવી લગ્ન સ્પષ્ટ કરવામા આવે છે, તો તેમા કઈ પણ ફેર આવતો નથી

ા ચિત્રા પક્ષના અયનાશ અને સાચી અયનાશ ગતિ ા

ઉપર ગ્રહલાઘવ મુજબ વાર્ષિક અયનાશ ગતિ એક કળા આપેલી છે પણ હાનમા અયનાશ ગતિ ખરેખર તેટલીજ માનમ પડતી નથી. એટલે ગ્રહલાઘવી અયનાશ અને તેની ગતિ બન્ને ખોટા છે ફકત જેઓ હજી ગ્રહનાઘવને વળગી રહેવા માગે છે તેમને માટે તે ઉપર *આપવામાં આવી છે*

હાનમા ચિત્રા પક્ષના અયનાશ પ્રત્યક્ષ પચાગોમા ગુજરાતમા વપરાય છે આ અયનાશ ગણવા રાશિ ચક્રનું આરભ સ્થાન ચિત્રા તારાની બરાબર સામે એટલે કે ચિત્રા તારાથી ૧૮૦° ઉપર લેવામા આવ્યું છે એટલે ચિત્રા તારાથી નિરયન તુના રાશિનો આરભ થાય છે

ચિત્રા પક્ષ મુજબ તા ૧ જાન્યુઆરી ૧૯૫૬ ના દિવસે અયનાંશ અશ ૨૩-કળા-૧૩ વિકળા-૩૮ છે જ્યારે સુક્ષ્મ અયન ગતિ વાર્ષિક ૫૦¼ (સવા પચાસ) વિકળા છે આના ઉપરથી ગણીત ગણી કોઈપણ વર્ષના અયનાશ નીચે પ્રમાણે નીકળશે

ઇચ્છિત વર્ષના અયનાશ કાઢવા માટે તે વર્ષને ૧૯૫૬ માથી બાદ કરો, અથવા ૧૯૫૬ ને તે વર્ષમાથી બાદ કરો ઇચ્છીત વર્ષ ૧૯૫૬ કરતાં ઓછુ હોય તો ઇચ્છીત વર્ષને ૧૯૫૬ માથી બાદ કરવા જો ઇચ્છીત વર્ષ ૧૯૫૬ કરતા વધારે હોય તો ઇચ્છિત વર્ષમાથી ૧૯૫૬ બાદ કરવા બાદ બાકી કરતા આવેલી સખ્યાને ૫૦¼ થી ગુણવા અને ઇચ્છિત વર્ષ ૧૯૫૬ થી ઓછુ હોય તો ઉપર આપેલી અયનાશ અશાદિ ૨૩-૧૩-૩૮ માથી ગુણાકારથી આવેન ફળ (જે વિકળા હશે તેને અશાદિ કરી) ૨૩-૧૩-૩૮ માથી બાદ કરવા અને ઇચ્છિત વર્ષ ૧૯૫૬ થી વધુ હોય તો ઉમેરવા આમ કરવાથી ઇચ્છિત વર્ષના પહેલી જાન્યુઆરીના અયનાશ આવશે

ત્યારબાદ જે માસ માટે અયનાંશ કાઢવા હોય તે માસની સંખ્યામાંથી એક બાદ કરી જે સંખ્યા આવે તેને ૪થી ગુણી આવેલ ફળને વિકળા સમજી, ઉપર આવેલ અયનાંશમાં જોડી દેવા, તો ઇચ્છિત માસ આરંભના અયનાંશ આવશે. ત્યારબાદ તે માસનાં જેટલાં અઠવાડિયાં પુરાં થયાં હોય તેટલી વિકળા અયનાંશમાં ઉમેરી સ્પષ્ટ અયનાંશ કાઢવા. પ્રત્યક્ષ પંચાંગોમાં અયનાંશ આપેલા હોય છે તે તેમાંથી જોઇ લેવા. ઉપરની રીત જ્યારે નિરયન પ્રત્યક્ષ પંચાંગ પાછલા વર્ષનાં ન મળે અને અંગ્રેજી એફીમરી (પંચાંગ) વાપરવાનો વખત આવે ત્યારે સાયન એફીમરીમાંથી નિરયન્ ગ્રહો કરવા આ અયનાંશ ગણી બાદ કરવા.

દાખલો:—તા. ૧૨–૬–૧૪ ના ચિત્રા પક્ષના અયનાંશ કાઢો.

સને ૧૯૫૬માંથી ૧૯૧૪ બાદ કરતા ૪૨ વર્ષ રહ્યાં તેને ૫૦$\frac{૧}{૪}$ વડે ગુણતાં ૫૦×૪૨=૨૧૦૦ + $\frac{૧}{૪}$×૪૨=૧૦॥=૨૧૧૦ વિકળા થઈ એટલે અંશાદિ ૦–૩૫–૧૦ થયા. તેને ૧૯૫૬ ના અયનાંશ અંશાદિ. ૨૩–૧૩–૩૮ માંથી બાદ કરતાં ૨૨–૩૮–૨૮ તા–૧–૧–૧૪ના અયનાંશ થયા તેમાં માસ જુન હોવાથી માસ સંખ્યા ૬ માંથી ૧ બાદ કરી પાંચને ચાર વડે ગુણતાં ૨૦ વિકળા આવી તે ઉમેરી તો ૨૨–૩૮–૪૮ તા. ૧–૬–૧૪ના અયનાંશ તેમાં જુનનું એક અઠવાડિયું ગયું છે, માટે ૧ વિકળા ઉમેરી તો ૨૨–૩૮–૪૯ સ્પષ્ટ અયનાંશ થયા.

નિરયન ગ્રહો કે લગ્નને સાયન કરવા અયનાંશ ઉમેરવા તેમજ સાયન ગ્રહો કે લગ્નને નિરયન્ કરવા અયનાંશ બાદ કરવા. જે પક્ષનું પંચાંગ વાપરતા હોઇએ, તે પક્ષના અયનાંશ લેવા. ગ્રહલાઘવીય પંચાંગ માટે ગ્રહલાઘવના જ, અને પ્રત્યક્ષ ચિત્રા પક્ષનાં પંચાંગ માટે ચિત્રા પક્ષનાજ અયનાંશ લેવા.

જન્મ સ્થળના અક્ષાંસ ઉપરથી નીચેનાં કોષ્ટકમાંથી પણ ઉદયમાન કાઢી શકાય. અક્ષાંસ ઉત્તર હોય તો ડાબી બાજુએ ઉભી લીટીએ આપેલ રાશિ અને આડી લીટીએ આપેલ અક્ષાંસ ઉપરથી ઇષ્ટ સ્થળના ઉદયમાન કાઢવાં. અક્ષાંસ દક્ષિણ હોય તો જમણી બાજુએ આપેલ રાશિ અને આડી લીટીએ આપેલ અક્ષાંસ ઉપરથી ઉદયામાન કાઢવાં. અક્ષાંસને બદલે પલભા જાણતાં હોઇએ તો તેનો પણ ઉપયોગ અક્ષાંસને બદલે કરી ઉદયમાન કાઢી શકાશે. અક્ષાંસની નીચેની લીટીમાં પલભા આપેલી છે.

ઉદાહરણ:—(૧) અમદાવાદના ઉદયમાન કાઢો. અમદાવાદના અક્ષાસ ૨૩–૧ છે એટલે ઉદયમાન કાઢવા માટે ૨૩ અક્ષાસ લઇશું અમદાવાદના અક્ષાંસ ઉત્તર છે માટે ૨૩ અક્ષાસની ઉભી લીટીએ ડાબી બાજુથી જોતા નીચે પ્રમાણે ઉદયમાનો આવશે

ઉદાહરણ બીજું. દક્ષિણ અક્ષાસ ૮ ના ઉદયમાન કાઢો

આમા અક્ષાસ દક્ષિણ હોવાથી રાશિઓ જમણી બાજુથી લેવી તેમ જોતા નીચે પ્રમાણે ઉદયમાન આવશે

અમદાવાદના ઉદયમાન		
મેષ	૨૨૭	મીન
વૃષભ	૨૫૮	કુંભ
મિથુન	૩૦૬	મકર
કર્ક	૩૪૦	ધન
સિંહ	૩૪૦	વૃશ્ચિક
કન્યા	૩૨૯	તુલા

દક્ષિણ અક્ષાસ આઠના ઉદયમાન		
તુલા	૨૬૧	કન્યા
વૃશ્ચિક	૨૮૬	સિંહ
ધન	૩૧૭	કર્ક
મકર	૩૨૯	મિથુન
કુંભ	૩૧૨	વૃષભ
મીન	૨૯૫	મેષ

—: અક્ષાંસ અથવા પલભા ઉપરથી ઉદયમાન કાઢવાનું કોષ્ટક :—

ઉત્તર	અક્ષાસ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	અક્ષાંસ	દક્ષિણ
ઉત્તર	પલભા	૦–૦	૦–૧૩	૦–૨૫	૦–૩૮	૦–૫૦	૧–૩	૧–૧૬	૧–૨૮	૧–૪૧	૧–૫૪	૨–૭	૨–૨૦	૨–૩૩	૨–૪૬	પલભા	દક્ષિણ
મેષ	મીન	૨૭૮	૨૭૬	૨૭૪	૨૭૨	૨૭૦	૨૬૮	૨૬૬	૨૬૪	૧૧૧	૨૫૯	૨૫૭	૨૫૫	૨૫૨	૨૫૦	તુલા	કન્યા
ગતિ	પળ	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	પળ	ગતિ
	વિપળ	૧૬	૧૨	૮	૪	૦	૫૬	૫૨	૪૮	૪૨	૩૮	૩૪	૩૦	૨૪	૨૦	વિપળ	
વૃષભ	કુંભ	૨૯૯	૨૯૭	૨૯૬	૨૯૫	૨૯૨	૨૯૧	૨૮૯	૨૮૮	૨૮૬	૨૮૪	૨૮૨	૨૮૦	૨૭૯	૨૭૭	વૃશ્ચિક	સિંહ
ગતિ	પળ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	પળ	ગતિ
	વિપળ	૫૮	૫૪	૫૨	૫૦	૪૪	૪૨	૩૮	૩૬	૩૨	૨૮	૨૪	૨૦	૧૮	૧૪	વિપળ	
મિથુન	મકર	૩૨૩	૩૨૨	૩૨૨	૩૨૧	૩૨૦	૩૨૦	૩૧૯	૩૧૮	૩૧૭	૩૧૭	૩૧૬	૩૧૫	૩૧૪	૩૧૪	ધન	કર્ક
ગતિ	પળ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	પળ	ગતિ
	વિપળ	૪૬	૪૪	૪૪	૪૨	૪૦	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૮	વિપળ	
કર્ક	ધન	૩૨૩	૩૨૪	૩૨૪	૩૨૫	૩૨૬	૩૨૬	૩૨૭	૩૨૮	૩૨૯	૩૨૯	૩૩૦	૩૩૧	૩૩૨	૩૩૨	મકર	મિથુન
ગતિ	પળ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	પળ	ગતિ
	વિપળ	૪૬	૪૮	૪૮	૫૦	૫૨	૫૨	૫૪	૫૬	૫૮	૫૮	૦	૨	૪	૪	વિપળ	
સિંહ	વૃશ્ચિક	૨૯૯	૩૦૧	૩૦૨	૩૦૪	૩૦૬	૩૦૭	૩૦૯	૩૧૦	૩૧૨	૩૧૪	૩૧૬	૩૧૮	૩૧૯	૩૨૧	કુંભ	વૃષભ
ગતિ	પળ	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	પળ	ગતિ
	વિપળ	૫૮	૨	૪	૮	૧૨	૧૪	૧૮	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૩૮	૪૨	વિપળ	
કન્યા	તુલા	૨૭૮	૨૮૦	૨૮૨	૨૮૪	૨૮૬	૨૮૮	૨૯૦	૨૯૨	૨૯૫	૨૯૭	૨૯૯	૩૦૧	૩૦૪	૩૦૬	મીન	મેષ
ગતિ	પળ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	પળ	ગતિ
	વિપળ	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૫૦	૫૪	૫૮	૨	૮	૧૨	વિપળ	

ઉત્તર	અક્ષાંસ	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	અક્ષાંસ	દક્ષિણ
ઉત્તર	પલભા	૩-૦	૩-૧૩	૩-૨૬	૩-૪૦	૩-૫૪	૪-૮	૪-૨૪	૪-૩૭	૪-૫૧	૫-૬	૫-૨૧	૫-૩૬	૫-૫૧	૬-૭	પલભા	દક્ષિણ
મેષ	મીન	૨૪૮	૨૪૬	૨૪૪	૨૪૧	૨૩૯	૨૩૭	૨૩૪	૨૩૨	૨૨૯	૨૨૭	૨૨૪	૨૨૨	૨૨૦	૨૧૭	તુલા	કન્યા
ગતિ	પળ	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	પળ	ગતિ
	વિપળ	૧૬	૧૨	૮	૨	૫૮	૫૪	૪૮	૪૪	૩૮	૩૪	૨૮	૨૪	૨૦	૧૪	વિપળ	
વૃષભ	કુંભ	૨૭૫	૨૭૩	૨૭૨	૨૭૦	૨૬૮	૨૬૬	૨૬૪	૨૬૨	૨૬૦	૨૫૮	૨૫૬	૨૫૪	૨૫૨	૨૫૦	વૃશ્ચિક	સિંહ
ગતિ	પળ	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	પળ	ગતિ
	વિપળ	૧૦	૬	૪	૦	૫૬	૫૨	૪૮	૪૪	૪૦	૩૬	૩૨	૨૮	૨૪	૨૦	વિપળ	
મિથુન	મકર	૩૧૩	૩૧૨	૩૧૨	૩૧૧	૩૧૦	૩૦૯	૩૦૮	૩૦૮	૩૦૭	૩૦૬	૩૦૫	૩૦૪	૩૦૪	૩૦૩	ધન	કર્ક
ગતિ	પળ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	પળ	ગતિ
	વિપળ	૨૬	૨૪	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૮	૬	વિપળ	
કર્ક	ધન	૩૩૩	૩૩૪	૩૩૪	૩૩૫	૩૩૬	૩૩૭	૩૩૮	૩૩૮	૩૩૯	૩૪૦	૩૪૧	૩૪૨	૩૪૨	૩૪૩	મકર	મિથુન
ગતિ	પળ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	પળ	ગતિ
	વિપળ	૬	૮	૮	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૬	૧૮	૨૦	૨૨	૨૪	૨૪	૨૬	વિપળ	
સિંહ	વૃશ્ચિક	૩૨૩	૩૨૫	૩૨૬	૩૨૮	૩૩૦	૩૩૨	૩૩૪	૩૩૬	૩૩૮	૩૪૦	૩૪૨	૩૪૪	૩૪૬	૩૪૮	કુંભ	વૃષભ
ગતિ	પળ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	પળ	ગતિ
	વિપળ	૪૬	૫૦	૫૨	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	વિપળ	
કન્યા	તુલા	૩૦૮	૩૧૦	૩૧૨	૩૧૫	૩૧૭	૩૧૯	૩૨૨	૩૨૪	૩૨૭	૩૨૯	૩૩૨	૩૩૪	૩૩૬	૩૩૯	મીન	મેષ
ગતિ	પળ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	પળ	ગતિ
	વિપળ	૧૬	૨૦	૨૪	૩૦	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		

ઉત્તર	અક્ષાંસ	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	અક્ષાંસ	દક્ષિણ
ઉત્તર	પલભા	૬–૨૩	૬–૩૯	૬–૫૬	૭–૧૩	૭–૩૦	૭–૪૮	૮–૬	પલભા	દક્ષિણ
મેષ	મીન	૨૧૪	૨૧૧	૨૦૮	૨૦૬	૨૦૩	૨૦૦	૧૯૭	તુલા	કન્યા
ગતિ	પળ	૭	૭	૬	૬	૬	૭	૬	પળ	ગતિ
	વિપળ	૮	૨	૫૬	૫૨	૪૬	૪૦	૩૪	વિપળ	
વૃષભ	કુંભ	૨૪૮	૨૪૬	૨૪૩	૨૪૧	૨૩૯	૨૩૭	૨૩૪	વૃશ્ચિક	સિંહ
ગતિ	પળ	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	પળ	ગતિ
	વિપળ	૧૬	૧૨	૬	૨	૫૮	૫૪	૪૮	વિપળ	
મિથુન	મકર	૩૦૨	૩૦૧	૩૦૦	૨૯૯	૨૯૮	૨૯૭	૨૯૬	ધન	કર્ક
ગતિ	પળ	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	પળ	ગતિ
	વિપળ	૪	૨	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	વિપળ	
કર્ક	ધન	૩૪૪	૩૪૫	૩૪૬	૩૪૭	૩૪૮	૩૪૯	૩૫૦	મકર	મિથુન
ગતિ	પળ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	પળ	ગતિ
	વિપળ	૨૮	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૮	૪૦	વિપળ	
સિંહ	વૃશ્ચિક	૩૫૦	૩૫૨	૩૫૫	૩૫૭	૩૫૯	૩૬૧	૩૬૪	કુંભ	વૃષભ
ગતિ	પળ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	પળ	ગતિ
	વિપળ	૪૦	૪૪	૫૦	૫૪	૫૮	૨	૮	વિપળ	
કન્યા	તુલા	૩૪૨	૩૪૫	૩૪૮	૩૫૦	૩૫૩	૩૫૬	૩૫૯	મીન	મેષ
મતિ	પળ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	પળ	ગતિ
	વિપળ	૨૪	૩૦	૩૬	૪૦	૪૬	૫૨	૫૮	વિપળ	

॥ સ્પષ્ટ લગ્ન કરવાની રીત ॥

तात्कालिकोर्को यनभागयुक्ते स्तद्भोग्यभागै रुदयोहतस्त् ॥
खाग्न्युधृतस्त द्रविभोग्यकालः विशोधयेदिष्ट घटीपलेभ्यः ॥१॥

तदग्रतो राश्युदयांश्चशेष मशुद्ध हृत्खाग्निगुणं लवाद्यं ॥
अशुद्धपूर्व भवनै रजाद्यैर्युक्तं तनुस्या दयनांश हीनम् ॥२॥

अन्वयः-तात्कालिकः अर्कः अयनभागयुक्तेसति तत्भोग्य भागैः तत्ः उदयः हतः खाग्न्युधृतः तत्रविभोग्यकालः इष्टघटीपलेभ्यःविशोधयेत् ॥१॥ च तत् अग्रतः राश्युदयान्शोधयेत् शेषम् खाग्निगुणं अशुद्धहृत् लवाद्यं अशुद्ध पूर्वे अजाद्यैः भवनैः युक्तं अयनांशहीनं तनुस्यात् ॥२॥

अन्वयार्थ —**तात्कालिक** તરત વખતનો (જન્મની ઇષ્ટ વખતનો) **अर्क** સૂર્ય જે તે **अनयभाग** અયનાંશ એ **युक्तेसति** યુક્ત કરે સતે **तत्** તેના (અયનાંશ જોડેલા સૂર્યના) **भोग्यभागै** ભોગ્યાંશવડે કરીને **तत्** તે **उदय** ઉદયમાન **हत** ગુણ્યો એવો **खाग्न्युधृत** ૩૦ વડે ભાગે લીધો એવો **तद्रविभोग्यकाल** તે રવિનો ગુણેલો ભોગ્યકાળ **इष्टघटीपलेभ्य** ઇષ્ટ ઘટીની પલોથકી **विशोधयेत्** શોધવો **च** અને **तत्** તેનાથી **अग्रत** આગળની **राशिउदयान् शोधयेत्** રાશિઓના ઉદયમાન શોધતા **शेषम्** શેષ જે રહે તેને **खाग्निगुण** ૩૦ વડે ગણ્યુ એવુ **अशुद्धहृत** અશુદ્ધમાનવડે ભાગે લીધુ એવુ **लवाद्य** અંશાદિક **अशुद्धपूर्वे अजाद्यै भवनै** અશુદ્ધ સુધીની મેષાદિ રાશિઓવડે **युक्त** યુક્ત (અને) **अयनांशहीन** અયનાંશ હીન કરે સતે **तनुस्यात्** લગ્ન હોય

ભાવાર્થ—સ્પષ્ટ સૂર્યમાં અયનાંશ જોડવા તો **સાયનસૂર્ય** થાય છે તે સાયનસૂર્યના અંશાદિને **ભુક્તાંશ,** અને તે અંશાદિને ૩૦ અંશોમાંથી બાદ કરતા જે અંશાદિ રહે તેને **ભોગ્યાંશ** જાણવા. (ભુક્તાંશ એટલે ભોગવી ગયેલા અંશો, અને ભોગ્યાંશ એટલે ભોગવવાના અંશો, તેમજ ભોગવેલો ભુક્તકાળ, અને ભોગવવાનો ભોગ્યકાળ કહેવાય છે) જે દેશમા જન્મ થયો હોય, તે દેશના માનમાથી સાયનસૂર્યની રાશિનુ માન લઇ, તે પલાદિ માનવડે ભોગ્યાંશોને ગુણી ૩૦ થી ભાગતા જે પલાદિ

આવે તેને [1]**સ્પષ્ટ ભોગ્ય-કાળ** જાણવો. તે ભોગ્યકાળની પળોને જન્મ સમયની ઇષ્ટ ઘટયાદિની પળો કરી તે પળોમાંથી બાદ કરવી. બાદ કરતાં જે શેષ રહે તે પળોમાંથી જે રાશિના માનવડે ભોગ્યાંશોને ગુણેલા છે, તે રાશિના માનથી પછીની રાશિનાં માન-એક પછી એક બાદ કરવાં. બાદ કરતાં જે રાશિનું માન ન જાય તે રાશિના માનને **અશુદ્ધમાન** સમજવું, (અશુદ્ધ એટલે શોધાયલું નહિ તે, અને જેટલી રાશિના માન ઇષ્ટ પળોમાંથી બાદ થાય તેને શોધાયલી રાશિના માન સમજવા.) એ અશુદ્ધ રાશિ આગળ अ લખવો. અને જે રાશિના માનને ભોગ્યાંશોવડે ગુણ્યા છે. તે રાશિના માન આગળ उ કરીને લખવું. (उ નો ઉદય અને अ નો અર્થ અહિં **અશુદ્ધ** સમજવો.) પછી રાશિઓના માન બાદ કરતાં રહેલી પળોને ૩૦ થી ગુણી અશુદ્ધ માનની પળોવડે ભાગી અંશાદિ ફળ લાવવું. અને તેના ઉપર અશુદ્ધમાનની રાશિ મૂકવી, તો તે રાશ્યાદિ **સાયન લગ્ન** થાય છે. તેમાંથી અયનાંશ બાદ કરવા તો **સ્પષ્ટ લગ્ન** થાય છે.

॥ સ્પષ્ટ લગ્નનું ઉદાહરણ ॥

જન્મનો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૧ છે તેમાં અયનાંશો ૨૨ । ૪૦ । ૧૧ । ઉમેર્યાં. તો રાશ્યાદિ ૨ । ૨૮ । ૩૫ । ૨ **સાયનસૂર્ય** થયો. તેના અંશાદિ ૨૮ । ૩૫ । ૨ । તે **ભુક્તાંશ** છે. તેને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કર્યા, તો અંશાદિ ૧ । ૨૪ । ૫૮ **ભોગ્યાંશ** થયા. જન્મ ચિતોડમાં હોવાથી ચિતોડની રાશિઓના માનમાંથી સાયનસૂર્યની રાશિ પૂર્ણાદિ ૨ એટલે મિથુન રાશિ તેનું પલાત્મક માન ૩૦૫ છે તે લઈ ત્યાં उ લખ્યું. પછી તે ઉદયના માનથી ભોગ્યાંશ ૧ । ૨૪ । ૫૮ ને અનુક્રમે ગુણ્યા, તો પળાદિ ૩૦૫ । ૭૩૨૦ । ૧૭૬૯૦ થયા. તેમાંની પ્રતિવિપળની સંખ્યા ૧૭૬૯૦ ને ૬૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૨૯૪ વિપળ આવી. ને શેષ ૫૦ પ્રતિવિપળ રહી. આવેલી વિપળને ઉપરની વિપલ સંખ્યા ૭૩૨૦ માં ઉમેરી તો ૭૬૧૪ વિપલ સંખ્યા થઇ. તેને ૬૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૧૨૬ પળ આવી. ને શેષ ૫૪ વિપળ રહી. લબ્ધિ પળોને ઉપરની પળ

---

[1] **સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ લાવવાની બીજી રીત**—આગળના કોષ્ટકમાં દરેક ઉદયમાનની નીચે ગતિ પળ અને વિપળમાં આપેલી છે. તે એક અંશની ગતિ સમજવી. આ ગતિ વડે ભોગ્યાંશને ગોમુત્રિકા વડે ગુણવા તો સ્પષ્ટ ભોગ્ય કાળ આવે છે.

સંખ્યા ૭૦૫ મા ઉમેરી તો ૫ળ સંખ્યા ૪૩૧ થઇ ને તેના નીચે ૬૦થી ભાગતા શેષ રહેલી ૫૪ વિપળ અને ૫૦ પ્રતિવિપળને મૂકી તો પળાદિ સખ્યા ૪૩૧ । ૫૪ । ૫૦ થઇ, તેમાની પળ સખ્યાને ૩૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧૪ પળ આવી અને શેષ ૧૧ પળ સંખ્યા રહી તેને ૬૦થી ગુણી ૫૪ વિપળ ઉમેરી તો વિપળ સખ્યા ૭૧૪ થઇ તેને ૩૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૨૩ વિપળ આવી ને શેષ ૨૪ રહો તેને ૬૦ થી ગુણી પ્રતિવિપળ ૫૦ ઉમેરી તો પ્રતિવિપલ સંખ્યા ૧૪૯૦ થઇ તેને ૩૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૪૯ પ્રતિવિકળા આવી, ને શેષ ૨૦ રહી તેને ૬૦ થી ગુણી ૩૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૪૦ પ્રતિવિપળ આવી, તો એ ચારે લબ્ધિઓ પળાદિ ૧૪ । ૨૩ । ૪૯ । ૪૦ એ સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ થયો. પછી જન્મની ઇષ્ટ ઘડી ૪૯ પળ ૨૪ છે, તેની ઘડીને ૬૦ થી ગુણી ૨૪ ઉમેર્યા, તો ૨૯૬૪ ઇષ્ટિ પળો થઇ તેમાથી પળાદિ સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ બાદ કર્યો, તો પળાદિ ૨૯૪૯ । ૩૬ । ૧૦ । ૨૦ રહ્યા તેની પળો ૨૯૪૯ માથી લીધેના મિથુન રાશિના ઉદયમાન પછીનું કર્ક રાશિનું પળાત્મકમાન ૩૪૧ બાદ કર્યું તો ૨૬૦૮ રહ્યા તેમાથી સિંહ રાશિનું માન ૩૪૩ બાદ કર્યું તો ૨૨૬૫ રહ્યા તેમાથી કન્યાનું માન ૩૩૩ બાદ કર્યું તો ૧૯૩૨ રહ્યા તેમાથી તુળાનું માન ૩૩૩ બાદ કર્યું તો ૧૫૯૯ રહ્યા તેમાથી વૃશ્ચિકનું માન ૩૪૩ બાદ કર્યું તો ૧૨૫૬ રહ્યા, તેમાથી ધન રાશિનું માન ૩૪૧ બાદ કર્યું તો ૯૧૫ રહ્યા તેમાથી મકર રાશિનું માન ૩૦૫ બાદ કર્યું તો ૬૧૦ રહ્યા તેમાથી કુભનું માન ૨૫૫ બાદ કર્યું તો ૩૫૫ રહ્યા તેમાથી મીનનું માન ૨૨૩ બાદ કર્યું તો ૧૩૨ રહ્યા તેમાથી મેષનું માન ૨૨૩ બાદ થતુ નથી, તેથી મેષ રાશિનું માન અશુદ્ધ થયુ માટે ત્યા લખ્યો એ રીતે ઇષ્ટ પળોમાથી ભોગ્યકાળ બાદ કરતા રહેલી પળા દિમાથી મીન સુધીના પળાત્મક માન બાદ કરતા શેષ પળાદિ ૧૩૨ । ૩૬ । ૧૦ । ૨૦ । રહ્યા તેને ૩૦ થી અનુક્રમે ગુણ્યા તો ૩૯૬૦ । ૧૦૮૦ । ૩૦૦ । ૬૦૦ થયા તેના નીચલા ફળથી સાઠે સાઠે ચઢાવ્યા તો ૩૯૭૮ ૫ । ૧૦ । ૦ થયા તેમાના અંક ૩૯૭૮ ને અશુદ્ધ રાશિ મેષના માન

ભોગ્યકાળ લાવવાની બીજી રીતનું ઉદાહરણ—ઉપર બનાવેલા ભોગ્યાંશ ૧ । ૨૪ । ૫૮ । ને મિથુન રાશિના માન ૩૦૫ની ગતિ કોષ્ટકમા બતાવ્યા પ્રમાણે ૧૦/૧૦ વડે ગોમુત્રિકાની રીતે ગુણે સાઠે ચઢાવ્યા તો સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ-૧૪ । ૨૩ । ૪૯ । ૪૦ થયો.

૨૨૩ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૧૭ અંશ આવ્યા. ને શેષ ૧૮૭ રહ્યા. તેને ૬૦ થી ગુણી તેમાં ૫ ઉમેર્યા તો ૧૧૨૫૫ તેને ૨૨૩ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૫૦ કળા આવી. ને શેષ ૭૫ રહ્યા. તેને ૬૦ થી ગુણી ૧૦ ઉમેર્યા તો ૪૫૧૦ થયા. તેને ૨૨૩ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨૦ વિકળા આવી. એ રીતે આવેલાં અંશાદિ ૧૭ । ૫૦ । ૨૦ થયા, તેના ઉપર અશુદ્ધ માનની રાશિ મેષ એટલે ૦ મૂકી તો રાસ્યાદિ ૦ । ૧૧ । ૪૭ । ૬ સાયન લગ્ન થયું. તેમાંથી અયનાંશા ૨૨ । ૪૦ । ૧૧ બાદ કર્યા તો સ્પષ્ટ લગ્ન રાસ્યાદિ ૧૧ । ૨૫ । ૧૦ । ૯ થયું.

॥ જ્યારે ઇષ્ટઘટીની પળોમાંથી સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ ન જાય ત્યારે લગ્ન કરવાની રીત ॥

भोग्याल्पकाले खगुणाहतेर्के स्वीयोदयाप्तांश युते विलग्नंऽऽ॥

अन्वयः–भोग्याल्पकाले (सती) खगुणाहते स्वीयोदयाप्तांश-युते अर्के विलग्नंस्यात् ॥

अन्वयार्थः—**भोग्याल्पकालेसति** ભોગ્યકાળથી ઓછી ઇષ્ટઘટીની પળો હોય તો **खगुणाहते** ૩૦ વડે ગુણી **स्वीयोदयाप्तांशयुत** પોતાના ઉદયમાન વડે ભાગતાં આવેલા અંશાદિ વડે યુક્ત **अर्के** સૂર્ય કરવાથી **विलग्नंस्यात्** લગ્ન થાય.

ભાવાર્થ—આવેલા સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળથી ઇષ્ટ ઘટીની પળો ઓછી હોય તો ઇષ્ટ ઘટીની પળોને ૩૦ થી ગુણી પોતાના ઉદયના માનથી (સાયન સૂર્યની રાશિ પ્રમાણે લીધેલા માનથી) ભાગતાં જે અંશાદિ ફળ આવે તેને સ્પષ્ટસૂર્યમાં જોડવું તો **સ્પષ્ટલગ્ન** થાય છે.

॥ કલ્પિત ઉદાહરણ ॥

શકે ૧૮૦૫ ના જ્યેષ્ટ શુદિ ૧૩ ને સોમવારે ઇષ્ટઘટી ૦।૧૨ વખતે અમદાવાદમાં જન્મ છે. તે વખતનો સ્પષ્ટસૂર્ય રાસ્યાદિ ૨। ૪। ૧૨। ૧૨ માં અયનાંશા ૨૨। ૪૦। ૧૦ ઉમેરી તો રાસ્યાદિ ૨। ૨૬। ૫૨। ૨૨ સાયન સૂર્ય થયો. તેના અંશાદિ ૨૬। ૫૨। ૨૨ ભુક્તાંશ છે, તેને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કર્યો તો અંશાદિ ૩।૭।૩૮ ભોગ્યાંશ થયા. તેને સાયનસૂર્યની રાશિ ૨ એટલે મિથુનરાશિનું અમદાવાદનું માન ૩૦૬ લઇ તેનાથી ગુણી ૩૦ થી ભાગતાં પલાદિ ૩૧।૫૩।૫૧।૩૬ સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ થયો, તેને ઇષ્ટઘટીની ક-

રેલી પળો ૧૨ માંથી બાદ કરતા જતો નથી માટે ઇષ્ટઘડીની પળો ૧૨ ને ૩૦ થી ગુણ્યા તો ૩૬૦ થયા તેને પોતાના ઉદયમાન એટલે મિથુન ના માન ૩૦૬ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૧ અંશ આવ્યો, શેષ ૫૪ ને ૬૦ થી ગુણી ૩૦૬ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૧૦ કળા આવી શેષ ૧૮૦ ને ૬૦ થી ગુણી ૩૦૬ થી ભાગતા લબ્ધિ ૩૫ વિકળા આવી એ રીતે આવેલા અશાદિ ૧ । ૧૦ । ૩૫ ને ૨૫૯ સૂર્યમા ઉમેરવાથી સ્પષ્ટ લગ્ન રાશ્યાદિ ૨ । ૫ । ૨૨। ૪૭ થયુ

॥ જ્યારે સ્પષ્ટ સૂર્યમાં અયનાંશા ઉમેરતા સાયનસૂર્ય રાશ્યાદિ ૦।૦।૦।૦ અથવા વૃષભાદિ રાશિના અ શાદિ ૦।૦।૦ થાય ત્યારે લગ્ન કરવાની રીત ॥

જ્યારે સ્પષ્ટસૂર્યમા અયનાશ ઉમેરતા સાયનસૂર્ય રાશ્યાદિ ૦।૦।૦।૦ થાય, ત્યારે મેષરાશિના માનને ઉદયનુ માન નહી જાણુના મીન રાશિના માનને ઉદયનું માન જાણુવુ, તેવીજ રીતે સાયનસૂર્યની વૃષભાદિ રાશિના અ શાદિ ૦। ૦।૦ થાય ત્યારે પણ તે રાશિઓના માનથી પહેલાના એટલે કર્કરાશિ હોય તો મિથુનના માનને ઉદયનું માન જાણવુ તથા સ્પષ્ટ ભોગ્ય કાળ ગણવો નહી પણ ઇષ્ટઘડીની પળો કરી તેમાથી સાયનસૂર્યની રાશિના માનથી જેટલી રાશિના માન જાય તેટલા બાદ કરવા, બાદ કરતા જે રાશિનુ માન ન જાય તેને અશુદ્ધ જાણવુ પછી તે ઉપરથી પ્રથમ બતાવ્યા પ્રમાણે લગ્નની રીતે સ્પષ્ટ લગ્ન કરવુ

॥ ઉદાહરણ ॥

શકે ૧૮૦૫ જ્યેષ્ટ વદિ ૧ ગુરુવારે ઇષ્ટઘડી ૧૮ । ૪ વખતે મુબઇમાં જન્મ છે તેનો સ્પષ્ટસૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૭।૨૬।૪૯ મા અયનાશા ૨૨।૪૦।૧૧ ઉમેર્યો તો સાયનસૂર્ય રાશ્યાદિ ૩।૦।૦।૦ થયો તેના અ શાદિ ૦।૦।૦ શુક્તાશ છે, જેથી તેના ભોગ્યાશો પણ ૦।૦।૦ થયા, તેથી ભોગ્યકાળ આવશે નહી માટે સાયનસૂર્યની રાશિ ૩ એટલે કર્કનું માન ઉદયનું નહીં ગણતા તેના પહેલાની મિથુન રાશિનું માન ૩૦૯ ને ઉદયમાન ગણી ઇષ્ટ ઘડીની પળો ૧૦૮૪ માંથી કર્ક, સિંહ અને કન્યા રાશિના માન અનુક્રમે ૩૩૭।૩૩૨।૩૧૯ બાદ કર્યો તો શેષ ૯૬ રહ્યા ને તુલા રાશિનું માન ૩૧૯ અશુદ્ધ માન થયુ પછી લગ્નની રીતે શેષ રહે।। ૯૬ ને ૩૦ થી ગુણી ઉઅશુદ્ધમાનથી ભાગતા જે અ શાદિ આવ્યા તેના ઉપરથી અશુદ્ધની રાશિ મૂકી તેમાથી અયનાંશા બાદ કર્યો તો સ્પષ્ટ લગ્ન રાશ્યાદિ ૫। ૧૬।૨૧।૩૦

॥ લગ્નની ગતિ કરવાની રીત ॥

કોષ્ટકમાં ઉદયમાન નીચે ગતિ લખેલી છે. એટલે લગ્નની ગતિ અશુદ્ધ માનની રાશિના ઉદયમાન ઉપરથી લેવી.

॥ સહેલાઇથી સ્પષ્ટ લગ્ન લાવવા માટે સ્થિર લગ્નપત્રુ બનાવવાની રીત ॥

સ્થિર લગ્નપત્રું કરવું હોય તો તેને નીચે દોરેલા લગ્નપત્રાની માફક દોરવું. પછી જે દેશનું બનાવવું હોય તે દેશનાં પલાત્મક માન પ્રથમ કહ્યા પ્રમાણે બનાવવાં, પછી મેષ રાશિના લગ્નની શરૂઆત ઘટયાદિ ૦।૦।૦ વખતે થાય છે. માટે દોરેલા લગ્નપત્રામાં મેષરાશિના ૦ અંશમાં ઘટયાદિ ૦।૦।૦ મૂકવા. તે મેષ રાશિના પલાત્મક ઉદયમાનને ૬૦ થી ભાગી ઘટયાદિ કરવું, તો જે થાય તેટલી ઘટયાદિ વખતે મેષ લગ્ન પૂરૂં થાય, અને વૃષભ રાશિનો આરંભ થાય, માટે તે ઘટયાદિને વૃષભ રાશિના ૦ અંશ મૂકવું. પછી વૃષભ રાશિના પલાત્મક ઉદયમાનને ૬૦ થી ભાગતાં જે ઘટયાદિ આવે તે વૃષભ રાશિના ૦ અંશમાં મૂકેલા ઘટયાદિમાં ઉમેરી મિથુન રાશિના ૦ અંશમાં મૂકવું. એ રીતે દરેક રાશિના માનને ૬૦ થી ભાગી ઘટયાદિ કરી પોતાના ૦ અંશમાં મૂકેલા ઘટયાદિમાં જોડી તે પછીની રાશિના ૦ અંશમાં મૂકવું. પછી મેષ રાશિના પલાત્મક માનને ૩૦ થી ભાગવા તો જે પલાદિ બે ફળ આવે. તે મેષ લગ્નના ૧ અંશની ગતિ થાય છે. તેને મેષના ૦ અંશમાં મૂકેલી ઘટયાદિ ૦।૦।૦ માં ઉમેરવી, તો મેષ રાશિના ૧ અંશનો ઘટયાદિ અંક થાય છે, તેમાં ફરીથી પળાદિ ગતિ ઉમેરવી તો બીજા અંશનો અંક થાય છે. એ રીતે ૨૯ અંશ સુધી ઉમેરતાં જવું પછી ૨૯ અંશમાં જે ઘટયાદિ થાય, તેમાં મેષ રાશિના ૧ અંશની ગતિ ઉમેરવી તો વૃષભરાશિના ૦ અંશમાં લખેલો ઘટયાદિ અંક થશે. પછી વૃષભરાશિના પલાત્મક માનને ૩૦ થી ભાગવું, તો વૃષભ લગ્નના દરેક અંશની પલાત્મક ગતિ થશે. તે પલાત્મક ગતિને વૃષભરાશિના ૦ અંશમાં મૂકેલા ઘટયાદિ અંકમાં ઉમેરવી, તો વૃષભ લગ્નના ૧ અંશનો ઘટયાદિ અંક થશે, તેમાં ફરીથી ગતિ ઉમેરવાથી ૨ અંશનો અંક થશે. એમ ૨૯ અંશ સુધી ઉમેરતાં જે ઘટયાદિ અંક થાય, તેમાં તેજ ગતિ ઉમેરવી તો મિથુન લગ્નના ૦ અંશમાં લખેલા ઘટયાદિની બરાબર થશે એ રીતે દરેક રાશિના ઉદયમાનને ૩૦ થી ભાગવા તો તે દરેક રાશિના ૧ અંશની પલાત્મક ગતિ થાય છે. તે ગતિ પોતપોતાના ૦ અંશમાં મૂકેલા ઘટયાદિ અંકમાં જોડતા જવું, ત્યારે ૨૯ મા

અંશમાં જે ઘટયાદિ આવે તેમાં તેજ ગતિ જોડવાથી તે પછીની રાશિના ૦– અંશમાં મૂકેલા ઘટયાદિ અંકની બરાબર થશે એ રીતે બારે રાશિના અંશની ગતિઓ તે તે રાશિના પ્રવેશ સમયની એટલે ૦ અંશની ઘટયાદિમાં જોડવાથી આખું રાશિ અંશોનું લગ્નપત્રું તૈયાર થાય છે આગળ કોષ્ટકમાં ઉદયમાન સાથે ગતિ આપી હોવાથી તેનો ઉપયોગ કરવાથી તરત જ લગ્નપત્રું બનાવી શકાશે

॥ કળા તથા વિકળાનું સ્થિર લગ્નપત્રું બનાવવાની રીત ॥

મેષ તથા મીન, વૃષભ તથા કુંભ, મિથુન તથા મકર, કર્ક તથા ધન, સિંહ તથા વૃશ્ચિક, કન્યા તથા તુલા એ બબ્બે રાશિઓના ઉદયમાન સરખાં છે. માટે કળાપત્રામાં એ બે રાશિયોને સાથેજ મૂકવી ને તે બે રાશિઓની અંશપત્રામાં ગતિ પણ સરખીજ હોય છે માટે તે બેમાંની એક રાશિના અંશ કોષ્ટકમાં બતાવેલી ગતિ લેવી એક અંશની ૬૦ કળા થાય છે માટે તે પલાત્મક ગતિને ૬૦ થી ભાગવી, તો જે પલાત્મક ગતિ આવશે તેને તે રાશિઓના કળાપત્રાની ૧ કલાના કોષ્ટકમાં મૂકવી પછી તેમાં તેજ ગતિ જોડવાથી બીજી કળાનું કોષ્ટક થશે તેમાં પણ તેજ ગતિ જોડવાથી ત્રીજી કળાનું કોષ્ટક થશે એમ ૬૦ કળા સુધી જોડતા જવું, તો જેટલી એક અંશની પલાત્મક ગતિ લીધેલી છે તેટલીજ થશે એ પ્રમાણે દરેક બબ્બે રાશિઓમાંની એક રાશિના અંશની પલાત્મક ગતિને ૬૦ થી ભાગવી તો વિપલાત્મક આવશે, તેને તે રાશિયોના ૧ કળાના કોષ્ટકમાં મૂકી તેમાં તેજ ગતિ ૬૦ કળા સુધી જોડતા આવવી તો ૬૦ કળાના કોષ્ટકમાં પ્રથમ લીધેલીજ ગતિ મળી રહેશે એ પ્રમાણે દરેક રાશિઓનું કળાપત્રું કરવું તેનેજ વિકળાપત્રું પણ જાણવું, પણ કળાના ઉપયોગમાં લેતી વખતે તેમાં લખેલા અંકોને પલાત્મક માનવા, ને વિકળાના ઉપયોગમાં લેતી વખતે **વિપલાદિ** જાણવા

મુંબઈનું સ્થિર લગ્નપત્રુ પલભા ૪। ૭। ચરખંડ ૪૧। ૩૩। ૧૪ સાયન સૂર્ય ઉપરથી લગ્ન સાધવું અને સાધતાં જે લગ્ન આવે તેમાંથી પાછા અયનાંશા બાદ કરવા તો સ્પષ્ટ લગ્ન આવે છે.

અંશા	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	ગતિ
૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૦
મેષ	૦	૭	૧૫	૨૩	૩૧	૩૯	૪૭	૫૫	૩	૧૧	૧૯	૨૬	૩૪	૪૨	૫૦	૫૮	૬	૧૪	૨૨	૩૦	૩૮	૪૫	૫૩	૧	૯	૧૭	૨૫	૩૩	૪૧	૪૯	૭
	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૫૪
૧	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૦
વૃષભ	૫૭	૫	૧૪	૨૩	૩૨	૪૧	૫૦	૫૯	૭	૧૬	૨૫	૩૪	૪૩	૫૨	૧	૧૦	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૨	૨૦	૨૯	૩૮	૪૭	૫૬	૫	૧૪	૮
	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૫૨
૨	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૦
મિથુન	૨૩	૩૩	૪૩	૫૩	૪	૧૪	૨૪	૩૫	૪૫	૫૫	૬	૧૬	૨૬	૩૬	૪૭	૫૭	૭	૧૮	૨૮	૩૮	૪૯	૫૯	૯	૧૯	૩૦	૪૦	૫૦	૧	૧૧	૨૧	૧૦
	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૨૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૧૮
૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૦
કર્ક	૩૨	૪૩	૫૪	૫	૧૬	૨૮	૩૯	૫૦	૧	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૮	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૪	૫	૧૬	૨૭	૩૯	૫૦	૧	૧૨	૨૪	૩૫	૪૬	૫૭	૧૧
	૦	૧૪	૨૮	૪૨	૫૬	૧૦	૨૪	૩૮	૫૨	૬	૨૦	૩૪	૪૮	૨	૧૬	૩૦	૪૪	૫૮	૧૮	૨૬	૪૦	૫૪	૮	૨૨	૩૬	૫૦	૪	૧૮	૩૨	૪૬	૧૪
૪	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૦
સિંહ	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૩	૪	૧૫	૨૬	૩૭	૪૮	૫૯	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૫	૬	૧૭	૨૮	૩૯	૫૦	૧	૧૨	૨૩	૩૪	૪૫	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૧૧
	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૪
૫	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૦
કન્યા	૪૧	૫૧	૨	૧૨	૨૩	૩૪	૪૪	૫૫	૬	૧૬	૨૭	૩૭	૪૮	૫૯	૯	૨૦	૩૧	૪૧	૫૨	૩	૧૩	૨૪	૩૪	૪૫	૫૬	૬	૧૭	૨૮	૩૮	૪૯	૧૦
	૦	૩૮	૧૬	૫૪	૩૨	૧૦	૪૮	૨૬	૪	૪૨	૨૦	૫૮	૩૬	૧૪	૫૨	૩૦	૨૮	૪૬	૨૪	૨	૪૦	૧૮	૫૬	૩૪	૧૨	૫૦	૨૮	૬	૪૪	૨૨	૩૮

મુંબાઈનું સ્થિર લગ્નપત્ર તુલાથી મીન રાશિ સુધીનું.

અંશો	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	ગતિ
૬	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૫	૦
તુલા	૦	૧૦	૨૧	૩૧	૪૨	૫૩	૩	૧૪	૨૫	૩૫	૪૬	૫૬	૭	૧૮	૨૮	૩૯	૫૦	૦	૧૧	૨૨	૩૨	૪૩	૫૩	૪	૧૫	૨૫	૩૬	૪૭	૫૭	૮	૧૦
	૦	૩૮	૧૬	૫૪	૩૨	૧૦	૪૮	૨૬	૪	૪૨	૨૦	૫૮	૩૬	૧૪	૫૨	૩૦	૮	૪૬	૨૪	૨	૪૦	૧૮	૫૬	૩૪	૧૨	૫૦	૨૮	૬	૪૪	૨૨	૩૮
૭	૩૫	૩૫	૩૫	૩૫	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૯	૩૯	૩૯	૩૯	૩૯	૩૯	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૦
વૃશ્ચિક	૧૯	૩૦	૪૧	૫૨	૩	૧૪	૨૫	૩૬	૪૭	૫૮	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૩	૫	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૦	૧૧	૨૨	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૭	૨૮	૩૯	૧૧
	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૪
૮	૪૦	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૨	૪૨	૪૨	૪૨	૪૨	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૬	૪૬	૦
ધન	૫૧	૨	૧૩	૨૪	૩૫	૪૭	૫૮	૯	૨૦	૩૨	૪૩	૫૪	૫	૧૭	૨૮	૩૯	૫૦	૧	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૮	૯	૨૦	૩૧	૪૩	૫૪	૫	૧૬	૧૧
	૦	૧૪	૨૮	૪૨	૫૬	૧૦	૨૪	૩૮	૫૨	૬	૨૦	૩૪	૪૮	૨	૧૬	૩૦	૪૪	૫૮	૧૨	૨૬	૪૦	૫૪	૮	૨૨	૩૬	૫૦	૪	૧૮	૩૨	૪૬	૧૪
૯	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૧	૫૧	૫૧	૦
મકર	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૯	૧૯	૨૯	૪૦	૫૦	૦	૧૧	૨૧	૩૧	૪૧	૫૨	૨	૧૨	૨૩	૩૩	૪૩	૫૪	૪	૧૪	૨૪	૩૫	૪૫	૫૫	૬	૧૬	૨૬	૧૦
	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૧૮
૧૦	૫૧	૫૧	૫૧	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૦
કુંભ	૩૭	૪૫	૫૪	૩	૧૨	૨૧	૩૦	૩૯	૪૭	૫૬	૫	૧૪	૨૩	૩૨	૪૧	૫૦	૫૮	૭	૧૬	૨૫	૩૪	૪૩	૫૨	૦	૯	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૪	૮
	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૫૨
૧૧	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૦
મીન	૩	૧૦	૧૮	૨૬	૩૪	૪૨	૫૦	૫૮	૬	૧૪	૨૨	૨૯	૩૭	૪૫	૫૩	૧	૯	૧૭	૨૫	૩૩	૪૧	૪૮	૫૬	૪	૧૨	૨૦	૨૮	૩૬	૪૪	૫૨	૭
	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૫૪

મુંબઇના લગ્નપત્રાની તથા વિકળાઓનું કોષ્ટક.

૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
મેષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૦
	૭	૧૫	૨૩	૩૧	૩૯	૪૭	૫૫	૩	૧૧	૧૯	૨૬	૩૪	૪૨	૫૦	૫૮	૬	૧૪	૨૨	૩૦	૩૮	૪૫	૫૩	૧	૯	૧૭	૨૫	૩૩	૪૧	૪૯	૫૭	૭
	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪
૧૧	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
મીન	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૦
	૪	૧૨	૨૦	૨૮	૩૬	૪૪	૫૨	૦	૮	૧૬	૨૩	૩૧	૩૯	૪૭	૫૫	૩	૧૧	૧૯	૨૭	૩૫	૪૨	૫૦	૫૮	૬	૧૪	૨૨	૩૦	૩૮	૪૬	૫૪	૭
	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૨	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪	૪૮	૪૧	૩૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૪
૧	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
વૃષભ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૦
	૫૨	૧૭	૨૬	૩૫	૪૪	૫૩	૨	૧૦	૧૯	૨૮	૩૭	૪૬	૫૫	૪	૧૩	૨૧	૩૦	૩૯	૪૮	૫૭	૬	૧૫	૨૩	૩૨	૪૧	૫૦	૫૯	૮	૧૭	૨૬	૮
	૫૮	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૨
૧૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
કુંભ	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૦
	૩૪	૪૩	૫૨	૧	૧૦	૧૯	૨૮	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૨	૨૧	૩૦	૩૯	૪૭	૫૦	૫	૧૪	૨૩	૩૨	૪૧	૪૯	૫૮	૭	૧૬	૨૫	૩૪	૪૩	૫૨	૮
	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૨	૪૪	૩૬	૨૮	૨૦	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪	૧૬	૮	૦	૫૨

મુંબાઈના લગ્નપત્રાની કળા તથા વિકળાઓનું કોષ્ટક.

૨	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૦
મિથુન	૧૦	૨૦	૩૦	૪૧	૫૧	૧	૧૨	૨૨	૩૨	૪૩	૫૩	૩	૧૩	૨૪	૩૪	૪૪	૫૫	૫	૧૫	૨૬	૩૬	૪૬	૫૬	૭	૧૭	૨૭	૩૮	૪૮	૫૮	૯	૧૦
	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮
૯	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
મકર	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૦
	૧૯	૨૯	૩૯	૫૦	૦	૧૦	૨૧	૩૧	૪૧	૨	૨	૧૨	૨૨	૩૩	૪૩	૫૩	૪	૧૪	૨૪	૩૫	૪૫	૫૫	૫	૧૬	૨૬	૩૬	૪૭	૫૭	૭	૧૮	૧૦
	૧૮	૩૬	૫૪	૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮	૩૬	૫૪	૧૨	૩૦	૪૮	૬	૨૪	૪૨	૦	૧૮
૩	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૦
કર્ક	૧૧	૨૨	૩૩	૪૪	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૪૧	૫૨	૩	૧૪	૨	૩૭	૪૮	૫૯	૧૦	૨૨	૩૩	૪૪	૫૫	૭	૧૮	૨૯	૪૦	૫૨	૩	૧૪	૨૫	૩૭	૧૧
	૧૪	૨૮	૪૨	૫૬	૧૦	૨૪	૩૮	૫૨	૬	૨૦	૩૪	૪૮	૨	૧૬	૩૦	૪૪	૫૮	૧૨	૨૬	૪૦	૫૪	૮	૨૨	૩૬	૫૦	૪	૧૮	૩૨	૪૬	૦	૧૪
૮	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
ધન	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૦
	૪૮	૫૯	૧૦	૨૧	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૮	૨૯	૪૦	૫૧	૩	૧૪	૨૫	૩૬	૪૭	૫૯	૧૦	૨૧	૩૨	૪૪	૫૫	૬	૧૭	૨૯	૪૦	૫૧	૨	૧૪	૧૧
	૧૪	૨૮	૪૨	૫૬	૧૦	૨૪	૩૮	૫૨	૬	૨૦	૩૪	૪૮	૨	૧૬	૩૦	૪૪	૫૮	૧૨	૨૬	૪૦	૫૪	૮	૨૨	૩૬	૫૦	૪	૧૮	૩૨	૪૬	૦	૧૪

મુંબઈના લગ્નપત્રાની કળા તથા વિકળાઓનું કોષ્ટક.

૪	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
સિંહ	૦ ૧૧ ૪	૦ ૨૨ ૮	૦ ૩૩ ૧૩	૦ ૪૪ ૧૬	૦ ૫૫ ૨૦	૧ ૬ ૨૪	૧ ૧૭ ૨૮	૧ ૨૮ ૩૨	૧ ૩૯ ૩૬	૧ ૫૦ ૪૦	૨ ૧ ૪૪	૨ ૧૨ ૪૮	૨ ૨૩ ૫૨	૨ ૩૪ ૫૬	૨ ૪૬ ૦	૨ ૫૭ ૪	૩ ૮ ૮	૩ ૨૯ ૧૨	૩ ૩૦ ૧૬	૩ ૪૧ ૨૦	૩ ૫૨ ૨૪	૪ ૩ ૨૮	૪ ૧૪ ૩૨	૪ ૨૫ ૩૬	૪ ૩૬ ૪૦	૪ ૪૭ ૪૪	૪ ૫૮ ૪૮	૫ ૯ ૫૨	૫ ૨૦ ૫૬	૫ ૩૨ ૦	૦ ૧૧ ૪
૭	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
વૃશ્ચિક	૫ ૪૩ ૪	૫ ૫૪ ૮	૬ ૫ ૧૨	૬ ૧૬ ૧૬	૬ ૨૭ ૨૦	૬ ૩૮ ૨૪	૬ ૪૯ ૨૮	૭ ૦ ૩૨	૭ ૧૧ ૩૬	૭ ૨૨ ૪૦	૭ ૩૩ ૪૪	૭ ૪૪ ૪૮	૭ ૫૫ ૫૨	૮ ૬ ૫૬	૮ ૧૮ ૦	૮ ૨૯ ૪	૮ ૪૦ ૮	૮ ૫૧ ૧૨	૯ ૨ ૧૬	૯ ૧૩ ૨૦	૯ ૨૪ ૨૪	૯ ૩૫ ૨૮	૯ ૪૬ ૩૨	૯ ૫૭ ૩૬	૧૦ ૮ ૪૦	૧૦ ૧૯ ૪૪	૧૦ ૩૦ ૪૮	૧૦ ૪૧ ૫૨	૧૦ ૫૨ ૫૬	૧૧ ૪ ૦	૦ ૧૧ ૪
૫	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
કન્યા	૦ ૧૦ ૩૮	૦ ૨૧ ૧૬	૦ ૩૧ ૫૪	૦ ૪૨ ૩૨	૦ ૫૩ ૧૦	૧ ૩ ૪૮	૧ ૧૪ ૨૬	૧ ૨૫ ૪	૧ ૩૫ ૪૨	૧ ૪૬ ૨૦	૧ ૫૬ ૫૮	૨ ૭ ૩૬	૨ ૧૮ ૧૪	૨ ૨૮ ૫૨	૨ ૩૯ ૩૦	૨ ૫૦ ૮	૩ ૦ ૪૬	૩ ૧૧ ૨૪	૩ ૨૨ ૨	૩ ૩૨ ૪૦	૩ ૪૩ ૧૮	૩ ૫૩ ૫૬	૪ ૪ ૩૪	૪ ૧૫ ૧૨	૪ ૨૫ ૫૦	૪ ૩૬ ૨૮	૪ ૪૭ ૬	૪ ૫૭ ૪૪	૫ ૮ ૨૨	૫ ૧૯ ૦	૦ ૧૦ ૩૮
૬	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
તુલા	૫ ૨૯ ૩૮	૫ ૪૦ ૧૬	૫ ૫૦ ૫૪	૬ ૧ ૩૨	૬ ૧૨ ૧૦	૬ ૨૨ ૪૮	૬ ૩૬ ૨૬	૬ ૪૪ ૪	૬ ૫૪ ૪૨	૭ ૫ ૨૦	૭ ૧૫ ૫૮	૭ ૨૬ ૩૬	૭ ૩૭ ૧૪	૭ ૫૭ ૫૨	૭ ૫૮ ૩૦	૮ ૯ ૮	૮ ૧૯ ૪૬	૮ ૩૦ ૨૪	૮ ૪૧ ૨	૮ ૫૧ ૪૦	૯ ૨ ૧૮	૯ ૧૨ ૫૬	૯ ૨૩ ૩૪	૯ ૩૪ ૧૨	૯ ૪૪ ૫૦	૯ ૫૫ ૨૮	૧૦ ૬ ૬	૧૦ ૧૬ ૪૪	૧૦ ૨૭ ૨૨	૧૦ ૩૮ ૦	૦ ૧૦ ૩૮

અમદાવાદનુ સ્થિર લગ્નપત્ર મેષથી કન્યા સુધીનુ પલભા ૫-૬ ચરખંડા ૫૧ । ૪૧ । ૧૭ સાયનસૂર્ય ઊપરથી લગ્ન સાધવું પછીથી આવેલા લગ્નમાંથી અયનાંશ બાદ કરવા.

અંશા	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	ગતિ
૦ મેષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૦
	૦	૭	૧૫	૨૨	૩૦	૩૭	૪૫	૫૨	૦	૮	૧૫	૨૨	૩૦	૩૮	૪૫	૫૩	૧	૮	૧૬	૨૩	૩૧	૩૮	૪૬	૫૪	૧	૯	૧૬	૨૪	૩૧	૩૯	૭
	૦	૩૪	૧૮	૪૨	૧૬	૫૦	૨૪	૫૮	૩૨	૬	૪૦	૧૪	૪૮	૨૨	૫૬	૩૦	૪	૩૮	૧૨	૪૬	૨૦	૫૪	૨૮	૨	૩૬	૧૦	૪૪	૧૮	૫૨	૨૬	૩૪
૧ વૃષભ	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૦
	૪૭	૫૫	૪	૧૨	૨૧	૩૦	૩૮	૪૭	૫૫	૪	૧૩	૨૧	૨૦	૩૮	૪૭	૫૬	૪	૧૩	૨૧	૩૦	૩૯	૪૭	૫૬	૪	૧૩	૨૨	૩૦	૩૯	૪૭	૫૬	૮
	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૩૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૩૬
૨ મિથુન	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૦
	૫	૧૫	૨૫	૩૫	૪૫	૫૬	૬	૧૬	૨૬	૩૬	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૮	૪૮	૫૮	૮	૧૮	૨૯	૩૯	૪૯	૫૯	૯	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૦	૧૦
	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૧૨
૩ કર્ક	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૦
	૧૧	૨૨	૩૩	૪૫	૫૬	૭	૧૯	૩૦	૪૧	૫૩	૪	૧૫	૨૭	૩૮	૪૯	૧	૧૨	૨૩	૩૫	૪૬	૫૭	૯	૨૦	૩૧	૪૩	૫૪	૫	૧૭	૧૮	૩૯	૧૧
	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૨૦
૪ સિંહ	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૦	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૦
	૫૧	૨	૧૩	૨૫	૩૬	૪૭	૫૯	૧૦	૨૧	૩૩	૪૪	૫૫	૭	૧૮	૨૯	૪૧	૫૨	૩	૧૫	૨૬	૨૭	૪૯	૦	૧૧	૨૩	૩૪	૪૫	૫૭	૮	૧૯	૧૧
	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૧૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૨૦
૫ કન્યા	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૦
	૩૧	૪૧	૫૨	૩	૧૪	૨૫	૩૬	૪૭	૫૮	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૩	૪	૧૫	૨૬	૩૭	૪૮	૫૯	૧૦	૨૧	૩૨	૪૨	૫૪	૫	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૧૦
	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૦	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૫૮

અમદાવાદનું સ્થિર લગ્નપત્ર તુળાથી મીન સુધીનું.

અંશા	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	ગતિ
૬	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૨૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૩૫	૩૫	૦
તુલા	૦	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૪	૫	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૦	૧૧	૨૨	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૭	૨૮	૩૯	૫૦	૧	૧૨	૨૩	૩૪	૪૫	૫૬	૭	૧૮	૧૦
	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૫૮
૭	૩૫	૩૫	૩૫	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૯	૩૯	૩૯	૩૯	૩૯	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૦
વૃશ્ચિક	૨૯	૪૦	૫૧	૩	૧૪	૨૫	૩૭	૪૮	૫૯	૧૧	૨૨	૩૩	૪૫	૫૬	૭	૧૯	૩૦	૪૧	૫૩	૪	૧૫	૨૭	૩૮	૪૯	૧	૧૨	૨૩	૩૫	૪૬	૫૭	૧૧
	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૨૦
૮	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૨	૪૨	૪૨	૪૨	૪૨	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૦
ધન	૯	૨૦	૩૧	૪૩	૫૪	૫	૧૭	૨૮	૩૯	૫૧	૨	૧૩	૨૫	૩૬	૪૭	૫૯	૧૦	૨૧	૩૩	૪૪	૫૫	૭	૧૮	૨૯	૪૧	૫૨	૩	૧૫	૨૬	૩૭	૧૧
	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૨૦
૯	૪૬	૪૬	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૦
મકર	૪૯	૫૯	૯	૧૯	૨૯	૪૦	૫૦	૦	૧૦	૨૦	૩૧	૪૧	૫૧	૧	૧૧	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૩	૨૩	૩૩	૪૩	૫૩	૪	૧૪	૨૪	૩૪	૪૪	૧૦
	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૧૨
૧૦	૫૧	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૬	૦
કુંભ	૫૫	૩	૧૨	૨૦	૨૯	૩૮	૪૬	૫૫	૩	૧૨	૨૧	૨૯	૩૮	૪૬	૫૫	૪	૧૨	૨૧	૨૯	૩૮	૪૭	૫૫	૪	૧૨	૨૧	૩૦	૩૮	૪૭	૫૫	૪	૮
	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૩૬
૧૧	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૦
મીન	૧૩	૨૦	૨૮	૩૫	૪૩	૫૦	૫૮	૫	૧૩	૨૧	૨૮	૩૬	૪૩	૫૧	૫૮	૬	૧૪	૨૭	૨૯	૩૬	૪૪	૫૧	૫૯	૭	૧૪	૨૨	૨૯	૩૭	૪૪	૫૨	૮
	૦	૩૪	૮	૪૨	૧૬	૫૦	૨૪	૫૮	૨૩	૬	૪૦	૧૪	૪૮	૨૨	૫૬	૩૦	૪	૩૮	૧૨	૪૬	૨૦	૫૪	૨૮	૨	૩૬	૧૦	૪૪	૧૮	૫૨	૨૬	૩૪

અમદાવાદના લગ્નમાનની કળા તથા વિકળાઓનું કોષ્ટક.

કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
•	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૦
	૭	૧૫	૨૨	૩૦	૩૭	૪૫	૫૨	૦	૮	૧૫	૨૩	૩૦	૩૮	૪૫	૫૩	૧	૮	૧૬	૨૩	૩૧	૩૮	૪૬	૫૪	૧	૯	૧૬	૨૪	૩૧	૩૯	૪૭	૭
મેષ	૩૪	૮	૪૨	૧૬	૫૦	૨૪	૫૮	૩૨	૬	૪૦	૧૪	૪૮	૨૨	૫૬	૩૦	૪	૩૮	૧૨	૪૬	૨૦	૫૪	૨૮	૨	૩૬	૧૦	૪૪	૧૮	૫૨	૨૬	૦	૩૪

	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
૧૧	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૦
	૫૪	૨	૯	૧૭	૨૪	૩૨	૩૯	૪૭	૫૫	૨	૧૦	૧૭	૨૫	૩૨	૪૦	૪૮	૫૫	૩	૧૦	૧૮	૨૫	૩૩	૪૧	૪૮	૫૬	૩	૧૧	૧૮	૨૬	૩૪	૭
મીન	૩૪	૮	૪૨	૧૬	૫૦	૨૪	૫૮	૩૨	૬	૪૦	૧૪	૪૮	૨૨	૫૬	૩૦	૪	૩૮	૧૨	૪૬	૨૦	૫૪	૨૮	૨	૩૬	૧૦	૪૪	૧૮	૫૨	૨૬	૦	૩૪

કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૦
	૮	૧૭	૨૫	૩૪	૪૩	૫૧	૦	૮	૧૭	૨૬	૩૪	૪૩	૫૧	૦	૯	૧૭	૨૬	૩૪	૪૩	૫૨	૦	૯	૧૭	૨૬	૩૫	૪૩	૫૨	૦	૯	૧૮	૮
વૃષભ	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬

	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
૧૦	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૦
	૨૬	૩૫	૪૩	૫૨	૧	૯	૧૮	૨૬	૩૫	૪૪	૫૨	૧	૯	૧૮	૨૭	૩૫	૪૪	૫૨	૧	૧૦	૧૮	૨૭	૩૫	૪૪	૫૩	૧	૧૦	૧૮	૨૭	૩૬	૮
કુંભ	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬

અમદાવાદના લગ્નપત્રાની કળા તથા વિકળાઓનું કોષ્ટક.

કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
૨	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૦
	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૧	૧	૧૧	૨૧	૩૧	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૩	૪૩	૫૩	૩	૧૩	૨૪	૩૪	૪૪	૫૪	૪	૧૫	૨૫	૩૫	૪૫	૫૫	૬	૧૦
મિથુન	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨
૯	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૦
મકર	૧૬	૨૬	૩૬	૪૬	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૮	૫૮	૮	૧૮	૨૮	૩૯	૪૯	૫૯	૯	૧૯	૩૦	૪૦	૫૦	૦	૧૦	૨૧	૩૧	૪૧	૫૧	૧	૧૨	૧૦
	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨
કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
૩	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૦
કર્ક	૧૧	૨૨	૩૪	૪૫	૫૬	૮	૧૯	૩૦	૪૨	૫૩	૪	૧૬	૨૭	૩૮	૫૦	૧	૧૨	૨૪	૩૫	૪૬	૫૮	૯	૨૦	૩૨	૪૩	૫૪	૬	૧૭	૨૮	૪૦	૧૧
	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
૮	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૦
ધન	૫૧	૨	૧૪	૨૫	૩૬	૪૮	૫૯	૧૦	૨૨	૩૩	૪૪	૫૬	૭	૧૮	૩૦	૪૧	૫૨	૪	૧૫	૨૬	૩૮	૪૯	૦	૧૨	૨૩	૩૪	૪૬	૫૭	૮	૨૦	૧૧
	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦

અમદાવાદના લગ્નપ્રમાણની કળા તથા વિકળાઓનું કોષ્ટક.

કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગાત
૪	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૦
	૧૧	૨૨	૩૪	૪૫	૫૬	૮	૧૯	૩૦	૪૨	૫૩	૪	૧૬	૨૭	૩૮	૫૦	૧	૧૨	૨૪	૩૫	૪૬	૫૮	૯	૨૦	૩૨	૪૩	૫૪	૬	૧૭	૨૮	૪૦	૧૧
સિંહ	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
૭	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૦
	૫૧	૨	૧૪	૨૫	૩૬	૪૮	૫૯	૧૦	૨૨	૩૩	૪૪	૫૬	૭	૧૮	૩૦	૪૧	૫૨	૪	૧૫	૨૬	૩૮	૪૯	૦	૧૨	૨૩	૩૪	૪૬	૫૭	૮	૨૦	૧૧
વૃશ્ચિક	૨૦	૪૦	૦	૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
૫	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૦
	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૪	૫	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૦	૧૧	૨૨	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૭	૨૮	૩૯	૫૦	૧	૧૨	૨૩	૩૪	૪૫	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૧૦
કન્યા	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૫૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૦	૫૮
	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
૬	૫	૫	૬	૧	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૦
	૩૯	૫૦	૧	૧૨	૨૩	૩૪	૪૫	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૪૦	૫૧	૨	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૭	૮	૧૯	૩૦	૪૧	૫૨	૩	૧૪	૨૫	૩૬	૪૭	૫૮	૧૦
તુલા	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૦	૫૮

॥ સ્થિર લગ્નપત્રા ઉપરથી સ્પષ્ટ લગ્ન કરવાની રીત ॥

લગ્નપત્રામાં ડાબી બાજુએ રાશિયો લખેલી છે, તથા ઉપરની બાજુએ અંશ લખેલા છે. સ્પષ્ટસૂર્યમાં અયનાંશા જોડવા તો જે રાશ્યાદિ સાયનસૂર્ય થાય, તેની રાશિની આડી લીટી તથા અંશની ઉભી લીટી જ્યાં એકઠી થાય, ત્યાં લખેલો ઘટયાદિ આંક લઇ તેમાં તેજ રાશિના કળાપત્રામાંથી સાયનસૂર્યની કળાનો પલાત્મક અને વિકળાનો વિપલાત્મક અંક લઇ જોડવા, પછી તેમાં જન્મની ઇષ્ટઘટી અને પલ જોડવાં. ત્યારે જે ઘટયાદિ થાય, તેની ઘટી ૬૦ થી વધારે હોય તો તેમાંથી ૬૦ ઘટી બાદ કરવી. જે રહે તે ઘટયાદિને મળતો ને કંઇક ઓછો અંક સ્થિર લગનપત્રાની જે રાશિના જે અંશમાં લખેલો હોય, તે રાશિ અને તે અંશ જુદા મૂકવા ને તે મલતો અંક, ઇષ્ટ જોડતાં આવેલી ઘટયાદિમાંથી બાદ કરવો. તો જે શેષ પળાદિ રહે તેની લગભગનો ને કંઇક ઓછો અંક તે જુદી મૂકેલી રાશિના કળાપત્રામાં જે કળાના નીચે લખેલો હોય તે કળાઓ જુદા મૂકેલા રાશિ અંશની નીચે મૂકવી. અને તે કળાના નીચેના અંકને શેષ પળાદિમાંથી બાદ કરવો, તો જે શેષ વિપળાદિ રહે તે ઉપરથી પણ કળાપત્રામાં લખેલા અંકોને વિપલાત્મક માની કળાની માફક વિકળાઓ લઇ તેને જુદા મૂકેલા રાશિ અંશ કળાની નીચે મૂકવી. તો તે રાશ્યાદિ **સાયન લગ્ન** થાય છે. તેમાંથી પ્રથમ સાયનસૂર્ય કરતી વખતે જોડેલા અયનાંશા બાદ કરવા તો **સ્પષ્ટ લગ્ન** થશે.

॥ સ્થિર લગ્નપત્રા ઉપરથી સ્પષ્ટલગ્નનું કલ્પિત ઉદાહરણ ॥

શકે ૧૮૦૫ ના જ્યેષ્ટ વદિ ૭ બુધવારે ઇષ્ટઘટી ૪૫ । ૧૨ વખતે મુંબઇમાં જન્મ છે. તે વખતના સ્પષ્ટસૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ । ૧૩ । ૨૭ । ૪૨ માં અયનાંશ ૨૨ । ૪૦ । ૧૨ ઉમેર્યા તો રાશ્યાદિ ૩ । ૬ । ૭ । ૫૪ સાયનસૂર્ય થયો. તેની રાશિ ૩ (કર્ક) ની આડી લીટી તથા અંશ ૬ ની ઉભી લીટી મુંબઇના સ્થિર લગનપત્રાના અંશ કોષ્ટકોમાં જ્યાં એકઠી થાય છે, ત્યાં લખેલા ઘટયાદિ ૧૪ । ૨૯ । ૨૪ । લઇ જુદા મૂક્યા, પછી કળા કોષ્ટકમાંથી તેજ સાયનસૂર્યની રાશિ કર્કની આડી લીટી અને કળા ૭ ની ઉભી લીટી જ્યાં એકઠી થાય છે, ત્યાં લખેલા પળાદિ ૧ । ૧૮ । ૩૮ લીધા ને તેને પણ જુદા મૂક્યા. પછી તેજ કળા કોષ્ટકને વિકળા કોષ્ટક માની તથા તેમાં લખેલા અંકોને વિપળાદિ માની સાયનસૂર્યની રાશિ કર્કની આડી લીટી તથા તેની વિકળા ૫૪ ની ઉભી લીટી જ્યાં એકઠી થાય છે, ત્યાં લખેલા

વિપળાદિ ૧૦ । ૬ । ૩૬ લઇ તે વિપળાદિ તથા જુદા મુકેલા પલાદિ અને ઘટયાદિ એ ત્રણેનો સરવાળો નીચે બતાવ્યા પ્રમાણે કર્યો તો ઘટયાદિ ૧૪ । ૪૦ । ૫૨ । ૪૪ । ૩૬ થયો.

અંશ પ્રમાણે, કળા પ્રમાણે વિકળા પ્રમાણે સર્વનો સરવાળો				
લીધેલા ઘટયાદિ અંક	લીધેલા પળાદિ અંક	લીધેલા વિપળાદિ અંક	ઘટયાદિ	તેમા ઇષ્ટઘટી ૪૫ । ૧૨ ઉમેરી તો ઘટયાદિ
૧૪	+	+	૧૪	૫૯
૩૯	૧	+	૪૦	૫૨
૨૪	૧૮	૧૦	૫૨	૫૨
૦	૩૮	૬	૪૪	૪૪
૦	૦	૩૬	૩૬	૩૬

થયા. અંશ કોષ્ટકમા તેની લગભગનો ને કઇક ઓછો અંક રાશિ ૧૧ (મીન) ની આડી લીટી તથા અશ ૨૯ ની ઉભી લીટી જ્યા એકઠી થાય છે ત્યાં ઘટાદિ ૫૯ । ૫૨ । ૬ છે માટે રાશિ ૧૧ તથા અંશ ૨૯ જુદા મૂક્યા ને તે લગભગના અંક ઘટયાદિ ૫૯ । ૫૨ । ૬ ને ઇષ્ટઘડી ઉમેરતા થયેલા ઘટયાદિમાથી બાદ કર્યાં તો શેષ પળાદિ ૦ । ૪૬ । ૪૪ । ૩૬ રહ્યા પછી તેની લગભગનો ને કઇંક ઓછો અંક જુદી મૂકેલી રાશિ મીનના કળા કોષ્ટકની કળા ૫ ની નીચે લખેલુ પળાદિ ૦ । ૩૯ । ૩૦ છે માટે કળા ૫ ને જુદા મૂકેલા રાશિ અશ ૧૧ । ૨૯ ના નીચે મુકી તો રાશિ ૧૧ અશ ૨૯ ને કળા ૫ થઇ પછી તે પાચ કળાની નીચે લખેલો પળાદિ અશ શેષ પળાદિમાથી બાદ કર્યો તો શેષ વિપળાદિ ૭ । ૧૪ । ૩૬ રહ્યા, પછી તેજ કળા કોષ્ટકને વિકળા કોષ્ટક માન્યુ ને તેમા લખેલા અકોને વિપળાદિ માન્યા તો તેજ રાશિ મીનના વિકળાપત્રામાં વિકળા ૫૫ ના નીચે તે શેષ રહેલા વિપળાદિના લગભગનો ને કઇંક ઓછો અક છે,માટે તે વિકળા ૫૫ ને જુદા મૂકેલા રાશિ, અંશ, કળાની નીચે મૂકી તો રાસ્યાદિ ૧૧ । ૨૯ । ૫ । ૫૫ સાયન લગ્ન થયું તેમાથી અયનાંશ ૨૨ । ૪૦ । ૧૨ બાદ કર્યા તો રાસ્યાદિ ૧૧ । ૬ । ૨૫ । ૪૩ સ્પષ્ટ લગ્ન થયુ એવીજ રીતે જે દેશમા જન્મ હોય તે દેશના સ્થિર લગ્નપત્રા ઉપરથી સ્પષ્ટ લગ્ન લેવુ તો ત્રણેના સ્પષ્ટ લગ્નની બરાબર જ આવશે

ઇષ્ટઘડી જોડેલા ઘટયાદિ અંકોમાથી સાયન લગ્નના અંકો બાદ કરી સાયન લગ્ન લાવી તેમાથી અયનાશ બાદ કરી સ્પષ્ટ લગ્ન બતાવેલું છે, તે નીચેના અકો ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાશે

ઇષ્ટ ઘટી જોડતાં આવેલા ઘટયાદિ ૫૯ । ૫૨ । ૫૨ । ૪૪ । ૩૬—જુદા મૂકેલા.
સાયનલગ્નની રાશિ પ્રમાણેના ઘટયાદિ ૫૯।૫૨ । ૬ । ૦ । ૦—રા. ૧૧અં.૨૯
બાદ કરતાં આવેલા પળાદિ ૦ । ૪૬ । ૪૪ । ૩૬—એ ઉપરથી આવેલી ક. ૫
કળા પ્રમાણે લીધેલો પળાદિ અંક   ૦ । ૨૯ । ૩૦ । ૦
બાદ કરતાં રહેલાં વિપળાદિ ૭। ૧૪ । ૩૬—એ ઉપરથી આવેલી વિ. ૫૫

॥ નિરાયન લગ્નપત્રું બનાવવાની રીત ॥

પ્રથમ સ્થિર લગ્નપત્રાની માફક અંશોનું લગ્નપત્રુ કરવું. પછી જે અયનાંશાનું નિરયન્ લગ્નપત્રુ કરવું છે, તેટલા અયનાંશા સ્પષ્ટસૂર્ય રાસ્યાદિ ૦।૦।૦।૦ માંથી બાદ કરવા. બાદ કરતાં જે રાસ્યાદિ સૂર્ય રહે તે રાશિના તેટલામા અંશથી મેષરાશિના ૦ અંશમાં લખેલા ઘટયાદિ અંકથી આરંભીને આખા સ્થિર લગ્નપત્રાના અંકો લખવા તો **નિરાયન લગ્નપત્રું** તૈયાર થાય છે.

ઉદાહરણ—અયનાંશા ૨૩ નું નિરાયન લગ્નપત્રુ કરવું છે, તો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૦।૦।૦।૦ માંથી અયનાંશ ૨૩ બાદ કર્યા તો શેષસૂર્ય રાસ્યાદિ ૧૧ । ૭ । ૦ । ૦ રહ્યા તો સ્થિર લગ્નપત્રાના અંશપત્રાની મેષરાશિના ૦ અંશનો ઘટયાદિ અંક ૦।૦।૦ મીનરાશિના ૭ મા અંશમાં મૂકયો. તે પછીનો અંક ૦ । ૭ । ૫૪ મીનરાશિના ૮ મા અંશમાં મૂકયો. એ પ્રમાણે અંકો મૂકતા જવા તો **નિરાયન લગ્નપત્રુ** તૈયાર થશે. એ રીતે કરેલા મુંબાઇ અમદાવાદનાં નિરાયન લગ્નપત્રાં ૪૩ થી ૪૬ પાને છે.

॥ સ્પષ્ટ સૂર્ય અને સ્પષ્ટ લગ્ન ઉપરથી ઇષ્ટઘટી લાવવાની રીત ॥

अर्कभोग्यस्तनो र्भुक्तकालान्वितो युक्तमध्योदयोऽभिष्टकालोभवेत्

अन्वयः—अर्कभोग्यः तनोः भुक्तकालान्वितः (ततः) युक्त मध्योदयः अभिष्टकालः भवेत्

अन्वयार्थ,—अर्कभोग्यः સૂર્યનો સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ **तनोः** લગ્નના **भुक्तकालान्वितः** સ્પષ્ટ ભુકતકાળથી યુક્ત કરવો **ततः** તે થકી **युक्तमध्योदयः** મધ્યનાં ઉદયમાનો યુક્ત કરવાં (સાયનસૂર્ય અને સાયનલગ્ન એ બેના વચ્ચેનાં માન જોડવાં) **अभिष्टकालः** ઇચ્છેલી ઇષ્ટઘટી **भवेत्** થાય છે.

ભાવાર્થ—સાયનસૂર્યનો સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ કરી તેમાં સાયનલગ્નનો સ્પષ્ટ[1]ભુક્તકાળ કરીને ઉમેરવો, તો જે પળાદિ થાય, તેમાં સાયનસૂર્ય અને સાયન લગ્નની રાશિઓની વચ્ચેની રાશિયોનાં પલાત્મક ઉદયમાનો

જોડવા તો જે પળો થાય તેને ઇષ્ટપળો જાણવી પછી તેને ૬૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ઘટીને શેષ પળો તે ઇષ્ટઘટીની ઘટી પળો થાય છે

॥ કલ્પિત ઉદાહરણ ॥

શકે ૧૮૦૫ ના જેઠ વદિ ૭ બુધવારે ઇષ્ટઘટી ૪૫ । ૧૨ વખતે મુબઈમાં જન્મ છે તેના સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ । ૧૩ । ૨૭ । ૪૨ મા અયનાશ ૨૨ । ૪૦ । ૧૨ ઉમેર્યો, તો સાયનસૂર્ય રાશ્યાદિ ૩ । ૬ । ૭ । ૫૪ થયો તેના અંશાદિ એટલે ભુકતાંશ ૬ । ૭ । ૫૪ ને ૩૦ અંશમાથી બાદ કર્યો તો અંશાદિ ૨૩ । ૫૨ । ૬ ભોગ્યાંશ થયા તેને સાયનસૂર્યની રાશિ ૩ કર્ક પ્રમાણેના માન ૩૩૭ થી ગુણ્યા તો ક્રમે ૭૭૫૧ । ૧૭૫૨૪ । ૨૦૨૨ થયા તેને નીચેથી સાઠે સાઠે ભાગી લબ્ધિ ઉપર ચઢાવતા ૮૦૮૩ । ૩૭ । ૪૨ થયા તેને ઉપરની બાજુથી ૩૦ વડે ભાગતા સૂર્યનો સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ પળાદિ ૨૬૮ । ૭ । ૧૫ થયો તેને જુદો મૂકયો પછી તેજ વખતના સ્પષ્ટલગ્ન રાશ્યાદિ ૧૧ । ૬ । ૨૫ । ૪૩ । માં ઉપરનાજ અયનાશ ૨૨ । ૪૦ । ૧૨ ઉમેરતા સાયનલગ્ન રાશ્યાદિ ૧૧ । ૨૯ । ૫ । ૫૫ । થયુ તેના અંશાદિ ૨૯ । ૫ । ૫૫ છે તેજ ભુકતાંશ છે, માટે તેને સાયન લગ્નની રાશિ ૧૧ (મીન) પ્રમાણેના માન ૨૩૭ થી ગુણતા ક્રમે ૬૮૭૩ । ૧૧૮૫ । ૧૩૦૩૫ થયા તેને નીચેથી સાઠે સાઠે ભાગી લબ્ધિ ઉપર ચઢાવતા અનુક્રમે ૬૮૯૬ । ૨૨ । ૧૫ । થયા તેને ઉપરથી ૩૦ વડે ભાગતાં લગ્નનો સ્પષ્ટ ભુકતકાળ પળાદિ ૨૨૯ । ૫૨ । ૪૪ થયો. તેને જુદા મૂકેલા સૂર્યના સ્પષ્ટ ભોગ્યકાળ પળાદિ ૨૬૮ । ૭ । ૪૫ મા ઉમેર્યો તો પળાદિ ૪૯૭ । ૫૯ । ૩૯ થયો તેમા સાયન સૂર્યની રાશિ ૩ (કર્ક) અને સાયનલગ્નની રાશિ ૧૧ (મીન) ની વચ્ચેની રાશિયો સિંહ, કન્યા, તુલા, વૃશ્ચિક, ધન, મકર અને કુંભ એ સાત રાશિયોના પલાત્મકમાન ૩૩૨ । ૩૧૯ । ૩૧૯ । ૩૩૨ । ૩૩૭ । ૩૦૯ । ૨૬૬ ઉમેર્યો તો પળાદિ ૨૭૧૧ । ૫૯ । ૫૯ । થયા તેમાની પળો ૨૭૧૧ ને ૬૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૪૫ ઘટી આવી. ને શેષ ૧૧ પળ રહી ને તેના નીચે ૫૯ વિપળ છે માટે એક પળ વધારે લીધી તો ૧૨ પળ થઇ, તો તે લીધેલા સૂર્ય તથા લગ્ન વખતની ઇષ્ટઘટી ૪૫ અને પળ ૧૨ થઇ

૧—સ્પષ્ટ લગ્નમાં અયનાંશ જોડવા તો સાયન લગ્ન થઈ તેના અંશાદિ ભુકતાંશ જાણી તેને સાયન લગ્નની રાશિ પ્રમાણેના સ્વદેશીય માનથી ગુણી ૩૦ થી ભાગવા તો લગ્નનો સ્પષ્ટ ભુક્તકાળ થાય છે

॥ સાયનસૂર્ય અને સાયનલગ્ન બેઉ એકજ રાશિના હોય ત્યારે ઇષ્ટ કરવાની રીત ॥

यदि तनुदिननाथावेकराशौ तदंशांतरहत
उदयः स्यात्खाग्निहृद्धिघष्टकालः ॥
इनत उदयऊन श्चेत्सशोध्यो द्युरात्रा न्निशितु
सरसभार्कात्स्यात्तनूरिष्टकाले ॥ १ ॥

अन्वयः—यदि तनुदिननाथौ एकराशौ (चेत् तदा) तदंशान्तरहतः उदयः खाग्निहृत् इष्टकालः स्यात् उदयः इनतः ऊनः चेत् तदाः सः द्युरात्रात् शोध्यः (तदा इष्टकालः स्यात्) निशि तु सरसभार्कात् इष्टकाले तनुःस्यात् ॥ २ ॥

અન્વયાર્થઃ-યદિ જો तनु લગ્ન दिननाथौ સૂર્ય एकराशौ એક રાશિ વિશે चेत હોય तदा ત્યારે तत તેના अंशान्तर અંશના અંતરવડે हतः ગણ્યું એવું उदयः ઉદયમાન જે તે खाग्निहृतः ૩૦ વડે ભાગે લીધું એવું इष्टकालः स्यात ઇષ્ટિઘટી હોય उदयः લગ્ન इनतः સૂર્યથકી ऊनः ઓછું चेत હોય तदा ત્યારે सः તે द्युरात्रात् शोध्यः દિવસ રાત્રિથકી (૬૦ ઘટીમાંથી) શોધવું. (બાદ કરવું) तदा इष्टकाल स्यात ઇષ્ટઘટી થાય निशितु ફરીને રાત્રે सरसभार्कात् ૭ રાશિએ સહવર્તમાન સૂર્યથકી ઇષ્ટિઘટીને વિશે तनुः स्यात् લગ્ન હોય. ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ,—જો સાયનસૂર્ય અને સાયનલગ્ન બેઉ એકજ રાશિમાં હોય તો તે સાયનસૂર્યના અંશાદિ અને સાયનલગ્નના અંશાદિકોનું અંતર કરવું. તો જે અંશાદિ રહે તેને સાયનસૂર્ય લગ્નની રાશિના સ્વદેશીય ઉદય-માનથી ગુણી ૩૦ વડે ભાગવાથી જે પળાદિ આવે તેને ૬૦ થી ભાગી ઘટયાદિ કરવાં. તે જો સ્પષ્ટ સૂર્યના અંશાદિથી સ્પષ્ટ લગ્નના અંશાદિ વધારે હોય તો સૂર્યોદયાત ઇષ્ટ ઘટી થાય છે. પણ જો સ્પષ્ટ સૂર્યથી સ્પષ્ટ લગ્નના અંશાદિ ઓછા હોય તો તે આવેલી ઘટયાદિને ૬૦ માંથી બાદ કરતાં જે ઘટયાદિ રહે તેટલી ઇષ્ટઘટી પાછલા (ગયેલા) દિવસના સૂર્યોદયથી છે એમ જાણવું.

॥ સૂર્ય તથા લગ્નની રાશિ એક છતાં લગ્નના અંશાદિ વધારેનું ઉદાહરણ—શકે ૧૮૦૫ ના જ્યેષ્ટ સુદિ ૧૩ સોમવારે ઇષ્ટ ઘટી ૦। ૧૨

વખતે અમદાવાદમાં જન્મ છે તે વખતના સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨।૪।૧૨। ૧૨ મા અયનાશ ૨૨ । ૪૦ । ૧૦ । ઉમેર્યો તો સાયન સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨ । ૨૬ । ૫૨ । ૨૨ થયો. અને તે વખતના સ્પષ્ટ લગ્ન રાસ્યાદિ ૨ । ૫ । ૨૨ । ૪૭ । મા તેજ અયનાશ ઉમેર્યો તો સાયનલગ્ન રાસ્યાદિ ૨ । ૨૮ । ૨ । ૫૭ થયુ, સાયનસૂર્ય અને સાયનલગ્ન બેઉ એકજ રાશિના છે. માટે તે બેઉના અશાદિ ક્રમે ૨૬ । ૫૨ । ૨૨ તથા ૨૮ । ૨ । ૫૭ । એ બેઉ અશાદિકોનું અંતર કર્યું એટલે વધારે અશાદિમાથી થોડા અશાદિ બાદ કર્યો તો અશાદિ ૧ । ૧૦ । ૩૫ થયુ તેને સાયનસૂર્ય સાયન લગ્નની રાશિ ૨ મિથુનના અમદાવાદના માન ૩૦૬ થી ગુણતા ૩૫૯ । ૫૮ ।૩૦ । થયા તેને ઉપરથી ૩૦ થી ભાગતા પળાદિ ૧૧ । ૫૯ । ૫૭ ના ઘટયાદિ ૦ । ૧૧ । ૫૯ । ૫૭ થયા તેથી સૂર્યોદયાત્ ઈષ્ટઘટી ૦ । ૧૨ ॥ થઈ

॥ સૂર્યથી લગ્નના અંશ ઓછાનુ ઉદાહરણ ॥

શકે ૧૮૦૫ ના જ્યેષ્ટ શુદિ ૧૪ મગળવારે કષ્ટ ઘડી ૫૯ । ૫૦ વખતે મુબઈમા જન્મ છે તે વખતના સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨ । ૬ । ૫ । ૨૯ મા અયનાશ ૨૨ । ૪૦ । ૧૧ ઉમેર્યો તો સાયનસૂર્ય ૨ । ૮ । ૪૫ । ૪૦ થયો તેમજ તે વખતના સ્પષ્ટ લગ્ન રાસ્યાદિ ૨ । ૫ । ૭। ૧૧ મા તેજ અયનાશ ઉમેર્યો તો ,સાયન લગ્ન રાસ્યાદિ ૨ । ૨૭ । ૪૭ । ૨૨ થયુ તે સાયનસૂર્યના અશાદિ અને સાયનલગ્નના અંશાદિનું અંતર કર્યું તો અશાદિ ૦ । ૫૮૬। ૧૮ થયુ તેને સાયનસૂર્ય અને લગ્નની રાશિ મિથુન પ્રમાણેના સ્વદેશીયમાન ૩૦૯ થી ગુણ્યા તો ૩૦૦ । ૧૪ । ૪૨ । થયા. તેને ૩૦ થી ભાગ્યા તો પળાદિ ૧૦ । ૦ । આના તેનું ઘટ્યાદિ ૦ । ૧૦ । ૦ । થયુ તે ઈષ્ટ ઘડી થઈ પણ તેને સ્પષ્ટ સૂર્યથી સ્પષ્ટ લગ્નના અંશ ઓછા હોવાથી ૬૦ ઘડીમાથી બાદ કરી તો સૂર્યોદય પહેલા (ગત દિવસની) ગયેલા દિવસે સૂર્યોદયથી ઈષ્ટ ઘટી ૫૯ । ૫૦ થઈ

પ્રકરણ ૧૨ મું.

નત, ઉન્નત દશમ અને ચતુર્થભાવ તેમજ ભાવ સાંકળવાની રીત તેમજ ચલિત, ભાવફળ અને વિંશોપકા.

નતઃ—સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય પછી કે પહેલાં જેટલા સમયે જન્મ હોય તેટલા સમયને નત કહે છે. સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય પછી અને સ્પષ્ટ મધ્ય રાત્રિ પહેલાં જન્મ હોય તો પશ્ચિમનત થાય છે. પશ્ચિમનત એટલે સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમયથી જન્મ સુધીનો સમય.

તેવીજ રીતે સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય પહેલાં અને મધ્યરાત્રિ પછી જન્મ હોય તો પૂર્વનત થાય છે. જન્મ સમયથી સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય સુધીનો વખત તે પૂર્વનત કહેવાય છે.

આ નતના સમયને ઘડીપળમાં ફેરવવાથી નતની ઘડીપળો આવે છે. આવેલી ઘડીપળોને ૩૦ ઘડીમાંથી બાદ કરવાથી ઉન્નત આવે છે. પૂર્વનત હોય તો પૂર્વનતની ઘટીપળોને ૩૦ ઘડીમાંથી બાદ કરવાથી પૂર્વોન્નત આવે છે. તેજ રીતે પશ્ચિમનતની ઘડીપળોને ૩૦ ઘડીમાંથી બાદ કરવાથી પશ્ચિમોન્નત આવે છે.

સ્પષ્ટ દશમ કે ચતુર્થ ભાવ કાઢવાની રીતઃ—જન્મનો સાયન સ્પષ્ટ સૂર્ય લેવો. **તેમજ પશ્ચિમનત હોય તો પશ્ચિમનતની ઘડીપળો અથવા પૂર્વનત હોય તો પૂર્વોન્નતની ઘડીપળોની પળો કરવી.** ત્યારબાદ આગળ જેમ સ્પષ્ટ સૂર્ય અને ઇષ્ટ ઘટી પળ ઉપરથી સ્પષ્ટ લગ્ન કાઢયું છે, તે મુજબ જ નતની ઘટીપળો અને સ્પષ્ટ સાયન સૂર્ય ઉપરથી સ્પષ્ટ દશમ કે ચતુર્થ ભાવ કાઢવો. **પશ્ચિમ નત હશે તો સ્પષ્ટ દશમ ભાવ આવશે અને પૂર્વનત હશે તો પૂર્વોન્નત ઉપરથી ચતુર્થ ભાવ આવશે.** અહીં ઉદયમાન સ્વદેશીય નહિ વાપરતાં નિરક્ષ દેશનાં એટલે લંકોદયમાન જ. વાપરવાં. આમ સાયન દશમ કે ચતુર્થ ભાવ આવશે. તેમાંથી અયનાંશ બાદ કરવાથી નિરયન દશમ કે ચતુર્થ ભાવ આવશે. સ્પષ્ટ દશમ કે ચતુર્થ ભાવમાં ૭ રાશિ ઉમેરવાથી સ્પષ્ટ ચતુર્થ કે દશમ ભાવ આવશે.

ઉપર સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય લખ્યો છે, ત્યાં આગળ કોષ્ટકમાં બતાવેલો સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય લેવો, અને જન્મ સમય સ્થાનીક કાળમાં સમજવો.

ઉદાહરણઃ—આપણે જે ચિતોડનું ઉદાહરણ લીધું છે તેનો જન્મ સ્થાનીક કાળ મુજબ રાત્રે એક વાગે થયો છે. તા. ૧૯ જુનનો સ્પષ્ટ

મધ્યાહ્ન સમય કોષ્ટકમાથી જોતા ૧૨ કલાક-૧ મિનિટ છે તો સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમયમાથી જન્મ સમય બાદ કરતા પૂર્વનત થયુ આ પૂર્વનતને ૧૨ કલાકમાથી બાદ કરતા ૦ ક ૫૯ મિ પૂર્વોન્નત થયુ તેની પળો ૧૪૮ પૂર્વોન્નત થયું બીજી રીતે ૧૧ ક ૧ મિ પૂર્વનતની ઘડીપળો ઘડી ૨૭-પળ ૩૨ થઇ તેને ૩૦ ઘડીમાથી બાદ કરતાં ઘડી ૨ પળ ૨૮ પૂર્વોન્નત થયુ તેની પળો ૧૪૮ થઇ

ક	મિ	ક	મિ.
૧૨-૧		૧૧-૧	
૧-૦			
૧૧-૧			

હવે જન્મનો સ્પષ્ટ સાયન સૂર્ય ૨-૨૮-૩૫-૨ ને રાશ્યાદિ ૩-૦-૦-૦ માથી બાદ કરતા અંશાદિ ૧-૨૪-૫૮ ભોગ્યાંશ થયા આ ભોગ્યાંશ ઉપરથી તેમજ સાયન સૂર્યની રાશિ મિથુનના લંકોદયમાન ૩૨૩ પળો ઉપરથી મિથુન રાશિની ૧૫ ભોગ્ય પળો થઇ આ ભોગ્ય પળો ૧૫ ને પૂર્વોન્નતની પળો ૧૪૮માથી બાદ કરતા ૧૩૩ પળો રહી આ પળોમાથી મિથુન રાશિ પછીની કર્ક રાશિના લંકોદયમાન ૩૨૩ બાદ જતું નથી માટે ૧૩૩ પળો કર્ક રાશિનું અશુદ્ધ માન થયુ હવે ૩૨૩ પળે એક રાશિ=૩૦ અંશ= ૧૦૮૦૦૦ વિકળાના હિસાબે ત્રિરાશિ કરતા નીચે પ્રમાણે કર્ક રાશિની ભોગ્ય વિકળા આવશે

પળ	પળ	વિકળા	વિકળા
૩૨૩	૧૩૩	૧૦૮૦૦૦	૪૪૪૭૦

ભોગ્ય વિકળા ૪૪૪૭૦ ના અંશાદિ ૧૨-૨૧-૧૦ થયા, માટે રાશ્યાદિ ૦-૧૨-૨૧-૧૦ સાયન સ્પષ્ટ ચતુર્થ ભાવ થયો (પૂર્વોન્નત હોવાથી ચતુ ભાવ) તેમાથી અયનાંશ ૨૨-૪૦-૧૧ બાદ કરતા રાશ્યાદિ ૨-૧૯-૪૦-૫૯ સ્પષ્ટ ચતુર્થ ભાવ થયો તેમા છ રાશિ ઉમેરતા ૮-૧૯-૪૦-૫૯ સ્પષ્ટ દશમ ભાવ થયો

॥ સ્થિર દશમભાવપત્ર કરવાની રીત ॥

જે રીતે પોતાના દેશના પલાત્મક માન ઉપરથી પોતાના દેશનું સ્થિર લગ્નપત્રુ કરવા કહ્યુ છે તેજ રીતે દરેક દેશને માટે લંકાના માનથી સ્થિર ભાવપત્રુ અંશનું બનાવવુ પછી કળાપત્રુ બનાવતી વખતે મેષ કન્યા તુલા તથા મીનના, વૃષભ સિંહ વૃશ્ચિક તથા કુંભના, અને મિથુન કર્ક ધન તથા મકર એ ચાર ચાર રાશિઓના લંકાના પળાત્મક ઉદયમાન સરખા છે માટે જેમ સ્થિર લગ્નપત્રના કળાપત્રામાં બબ્બે રાશિઓ મૂકી છે તેમ અહિં ચાર ચાર રાશિઓ એકઠી મૂકીને કળાપત્રાની માફક ભાવનું કળાપત્રુ કરવુ ને તેનેજ વિકળાપત્રું જાણવુ

દરેક દેશને માટે સ્પષ્ટ દશમભાવ સાધવાનું સ્થિરભાવ પત્રું મેષથી કન્યા સુધીનું.

અંશો	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	ગાત
૦ મેષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૦
	૦	૯	૧૮	૨૭	૩૭	૪૬	૫૫	૪	૧૪	૨૩	૩૨	૪૧	૫૧	૦	૯	૧૯	૨૮	૩૭	૪૬	૫૬	૫	૧૪	૨૩	૩૨	૪૨	૫૧	૦	૧૦	૧૮	૨૮	૯
	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૧૬
૧ વૃષભ.	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૦
	૩૮	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૯
	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૫૮
૨ મિથુન	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૦
	૩૭	૪૭	૫૮	૯	૨૦	૩૦	૪૧	૫૨	૩	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૪૦	૫૦	૧	૧૨	૨૩	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૧૦
	૦	૪૬	૩૨	૧૦	૪	૫૦	૩૬	૨૨	૮	૫૪	૪૦	૨૬	૧૨	૫૮	૪૪	૩૦	૧૬	૨	૪૮	૩૪	૨૦	૬	૫૨	૩૮	૨૪	૧૦	૫૬	૪૨	૨૮	૧૪	૪૬
૩ કર્ક.	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૦
	૦	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૩	૪	૧૫	૨૬	૩૬	૪૭	૫૮	૯	૧૯	૩૦	૪૧	૫૨	૩	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૩૯	૫૦	૧	૧૨	૧૦
	૦	૪૬	૩૨	૧૮	૪	૫૦	૩૬	૨૨	૮	૫૪	૪૦	૨૬	૧૨	૫૮	૪૪	૩૦	૧૬	૨	૪૮	૩૪	૨૦	૬	૫૨	૩૮	૨૪	૧૦	૫૬	૪૨	૨૮	૧૪	૪૬
૪ સિંહ.	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૦
	૨૩	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૯
	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૫૮
૫ કન્યા.	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૦
	૨૨	૩૧	૪૦	૪૯	૫૯	૮	૧૭	૨૬	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૩	૨૨	૩૧	૪૧	૫૦	૫૯	૮	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૫	૪	૧૩	૨૨	૩૨	૪૧	૫૦	૯
	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૧૬

દરેક દેશને માટે સ્પષ્ટ દશમભાવ સાધવાનું સ્થિરભાવ પત્રક તુલાથી મીન સુધીનું.

અંશ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	ગાત
૬	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૧	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૨	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૩	૩૪	૩૪	૩૪	૩૪	૦
તુલા.	૦	૯	૧૮	૨૭	૩૭	૪૬	૫૫	૪	૧૪	૨૩	૩૨	૪૧	૫૧	૦	૯	૧૯	૨૮	૩૭	૪૬	૫૬	૫	૧૪	૨૩	૩૩	૪૨	૫૧	૦	૧૦	૧૯	૨૮	૯
	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૧૬
૭	૩૪	૩૪	૩૪	૩૫	૩૫	૩૫	૩૫	૩૫	૩૫	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૭	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૮	૩૯	૩૯	૩૯	૦
વૃશ્ચિક	૩૮	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૨૭	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૩૭	૪૭	૫૭	૭	૧૭	૨૭	૯
	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૫૮
૮	૩૯	૩૯	૩૯	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૪૦	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૧	૪૨	૪૨	૪૨	૪૨	૪૨	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૩	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૪૪	૦
ધન	૩૭	૪૭	૫૮	૯	૨૦	૩૦	૪૧	૫૨	૩	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૪૦	૫૦	૧	૧૨	૨૩	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૧૦
	૦	૪૬	૩૨	૧૮	૪	૫૦	૩૬	૨૨	૮	૫૪	૪૦	૨૬	૧૨	૫૮	૪૪	૩૦	૧૬	૨	૪૮	૩૪	૨૦	૬	૫૨	૩૮	૨૪	૧૦	૫૬	૪૨	૨૮	૧૪	૪૬
૯	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૫	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૬	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૭	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૮	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૪૯	૫૦	૫૦	૦
મકર	૦	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૩	૪	૧૫	૨૬	૩૬	૪૭	૫૮	૯	૧૯	૩૦	૪૧	૫૨	૩	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૩૯	૫૦	૧	૧૨	૧૦
	૦	૪૬	૩૨	૧૮	૪	૫૦	૩૬	૨૨	૮	૫૪	૪૦	૨૬	૧૨	૫૮	૪૪	૨૦	૧૬	૨	૧૮	૩૪	૨૦	૬	૫૨	૩૮	૨૪	૧૦	૫૬	૪૨	૨૮	૧૪	૪૬
૧૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૦	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૨	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૩	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૫	૫૫	૦
કુંભ	૨૩	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૫૨	૨	૧૨	૯
	૦	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૫૮
૧૧	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૫	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૬	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૭	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૮	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૫૯	૦
મીન	૨૨	૩૧	૪૦	૪૯	૫૯	૮	૧૭	૨૬	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૩	૨૨	૩૧	૪૧	૫૦	૫૯	૮	૧૮	૨૫	૩૬	૪૫	૫૫	૪	૧૩	૨૨	૩૨	૪૧	૫૦	૯
	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૨૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૧૬

દશમભાવ કળા તથા વિકળાપત્રું.

કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
મેષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૦
	૯	૧૮	૨૭	૩૭	૪૬	૫૫	૪	૧૪	૨૩	૩૨	૪૧	૫૧	૦	૯	૧૯	૨૮	૭	૪૬	૫૬	૫	૧૪	૨૩	૩૩	૪૨	૫૧	૦	૧૦	૧૯	૨૮	૩૮	૯
કન્યા	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૬

	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
તુલા	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૦
	૪૭	૫૬	૫	૧૫	૨૪	૩૩	૪૨	૫૨	૧	૧૦	૧૬	૨૯	૩૮	૪૭	૫૭	૬	૧૫	૨૪	૩૪	૪૩	૫૨	૧	૧૧	૨૦	૨૯	૩૮	૪૮	૫૭	૬	૧૬	૯
મીન	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૬	૩૨	૪૮	૪	૨૦	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૬

કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૦
વૃષભ	૯	૧૯	૨૯	૩૯	૪૯	૫૯	૯	૧૯	૨૯	૩૯	૪૯	૫૯	૯	૧૯	૨૯	૩૯	૪૯	૫૯	૯	૧૯	૨૯	૩૯	૪૯	૫૯	૯	૧૯	૨૯	૩૯	૪૯	૫૯	૯
	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૦	૫૮
સિંહ	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
વૃશ્ચિક	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૦
	૮	૧૮	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૮	૧૮	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૮	૧૮	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૮	૧૮	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૮	૧૮	૨૮	૩૮	૪૮	૫૮	૯
કુંભ	૫૮	૫૬	૫૪	૫૨	૫૦	૪૮	૪૬	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૪	૨	૦	૫૮

ક્રમમાન કળા તથા વિકળાયંત્ર.

કળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	ગતિ
મિથુન	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૦
	૧૦	૨૧	૩૨	૪૩	૫૪	૮	૧૫	૨૬	૩૬	૪૭	૫૮	૯	૧૯	૩૦	૪૧	૫૨	૩	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૫૬	૭	૧૮	૨૯	૩૯	૫૦	૧	૧૨	૨૩	૧૦
કર્ક	૪૬	૩૨	૧૮	૪	૫૦	૩૬	૨૨	૮	૫૪	૪૦	૨૬	૧૨	૫૮	૪૪	૩૦	૧૬	૨	૪૮	૩૪	૨૦	૬	૫૨	૩૮	૨૪	૧૦	૫૬	૪૨	૨૮	૧૪	૦	૪૬

કળા	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	ગતિ
ધન	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૦
	૩૩	૪૪	૫૫	૬	૧૬	૨૭	૩૮	૪૯	૫૯	૧૦	૨૧	૩૨	૪૨	૫૩	૪	૧૫	૨૬	૩૬	૪૭	૫૮	૯	૧૯	૩૦	૪૧	૫૨	૨	૧૩	૨૪	૩૫	૪૬	૧૦
મકર	૪૬	૩૨	૧૮	૪	૫૦	૩૬	૨૨	૮	૫૪	૪૦	૨૬	૧૨	૫૮	૪૪	૩૦	૧૬	૨	૪૮	૩૪	૨૦	૬	૫૨	૩૮	૨૪	૧૦	૫૬	૪૨	૨૮	૧૪	૦	૪૬

॥ સ્થિર ભાવપત્રા ઉપરથી ભાવ સાધવાની રીત ॥

સ્પષ્ટસૂર્યમાં અયનાંશા ઉમેરી તેનો સાયન સૂર્ય કરવો. તે સાયનસૂર્ય જે રાશિના જેટલા અંશે હોય, તે રાશિના તેટલામા અંશ પ્રમાણે ભાવપત્રાના અંશ કોષ્ટકોમાંથી ઘટયાદિ અને કળા પ્રમાણે તેજ રાશિની કળા-કોષ્ટકમાંથી પળાદિ તેમજ કળા કોષ્ટકોને વિકળા કોષ્ટક માની અને તેમાંના અંકોને વિપલાત્મક માની સાયનસૂર્યની વિકળા પ્રમાણે વિપલાદિ અંક લઈ, એ ત્રણે અંકોનો સરવાળો કરવો. ત્યારે જે ઘટયાદિ થાય તે ઘટયાદિમાંથી પૂર્વનત હોય તો નતની ઘટયાદિ બાદ કરવી. અને પશ્ચિમ નત હોય તો નતની ઘટયાદિ જોડી દેવી. ત્યારે જે ઘટયાદિ થાય તે ઘટયાદિની લગભગનો ને તેનાથી કંઇક ઓછો અંક ભાવપત્રામાં જે રાશિના જેટલામા અંશે હોય તે રાશિ તથા તેટલા અંશ જુદા મૂકવા, અને તે અંકને નત સંસ્કાર કરેલી ઘટયાદિમાંથી બાદ કરવો, ત્યારે જે શેષ પળાદિ રહે, તે પ્રમાણે અંશની માફક કળા પત્રમાંથી કળા લેવી ને તેના લગભગના અંકને શેષ પળોમાંથી બાદ કરતાં જે વિપળાદિ રહે તે ઉપરથી વિકળા લેવા માટે કળા કોષ્ટકોને વિકલા કોષ્ટક અને તેમાંના અંકોને વિપલાત્મક માની વિકળા લેવી. એ રીતે જુદા મૂકેલા રાશિ અંશ અને તે પછીની આવેલી કળા વિકળા મળી જે રાસ્યાદિ થાય તેને સાયન **દશમ ભાવ** જાણવો. પછી તેમાંથી અયનાંશા બાદ કરવા. તો **સ્પષ્ટ દશમો ભાવ** થાય છે, અને એ દશમા ભાવમાં ૬ રાશિ જોડવાથી **ચોથો ભાવ** થાય છે.

પણ સાયનસૂર્ય ઉપરથી આવેલી ઘટયાદિમાંથી પૂર્વનતની ઘટયાદિ બાદ ન થતી હોય તો આવેલી ઘટયાદિમાં ૬૦ ઘટી ઉમેરીને નત ઘટયાદિ બાદ કરવી. તેમજ પશ્ચિમ નત જોડતાં ૬૦ ઘટીથી વધારે થતી હોય, તો ૬૦ ઘટી તેમાંથી કાઢી નાંખવી ત્યારે જે રહે તે ઘટયાદિથી **ભાવ જાણવો.**

॥ ભાવપત્રા ઉપરથી દશમ ભાવનું ઉદાહરણ ॥

જન્મ વખતે પૂર્વ નત છે. માટે સ્પષ્ટસૂર્ય રાસ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૫૧ માં અયનાંશ ૨૨।૪૦।૧૧ ઉમેર્યા તો રાસ્યાદિ ૨।૨૮।૩૫।૨ **સાયનસૂર્ય** થયો, તેથી ભાવપત્રામાંથી તેની રાશિ મિથુનના અંશ ૨૮ ની નીચે લખેલો ઘટયાદિ અંક ૧૪।૩૮।૨૮ લીધો, અને તેમાં તેજ રાશિના કળા કોષ્ટક-માંથી કળા ૩૫ નો પલાદિ ૬।૧૬।૫૦ અને વિકળા ૨ નો વિપલાદિ ૦।૨૧।૩૨ અંકો લઇ ઉમેર્યા, તો ઘટયાદિ ૧૪।૪૪।૪૫।૧૧।૩૨ થયા. તેમાંથી પૂર્વનતની ઘટયાદિ ૨૭।૩૨ બાદ કરી, તો ઘટયાદિ ૪૭।૧૨।૪૫।૧૧।૩૨ રહ્યા, તેમાંથી તેના લગભગનો ને કંઇક ઓછો અંક ભાવપત્રામાં રાશિ ૯

અને અંશ ૧૨ ની નીચેનો ઘટયાદિ ૪૭।૫।૧૨ બાદ કર્યો, તો શેષ પળાદિ ૩।૩૩।૧૧।૩૨ રહ્યા તેમાંથી તેની લગભગનો ને કંઈક ઓછો અંક તેજ મકર રાશિના કળા કોષ્ટકમાંથી કળા ૧૯ ની નીચેનો પલાદિ ૩।૨૪।૩૪ બાદ કર્યો તો શેષ વિપલાદિ ૮।૩૭।૩૨ રહ્યા, તે ઉપરથી મકર રાશિની વિકળા ૪૮ લીધી તો રાશ્યાદિ ૯।૨૨।૧૯।૪૮ સાયન દશમ ભાવ થયો તેમાંથી અય નાંશ ૨૨।૪૦।૧૧ બાદ કર્યાં, તો શેષ રાશ્યાદિ ૮।૧૯।૩૯।૩૭ સ્પષ્ટ દશમ ભાવ થયો તેમા ૬ રાશિ ઉમેરી તો રાશ્યાદિ ૨ । ૧૯ । ૩૯ । ૩૭ સ્પષ્ટ ચોથો ભાવ થયો

॥ ષડાંશ કરવાની રીત ॥

ઉપર પ્રમાણે આવેલા ચોથા ભાવમાથી લગ્ન બાદ કરી જે રાશ્યાદિ રહે તેને ૬ થી ભાગવા તો અંશાદિ ષડાંશ આવે છે

ષડાંશનું ઉદાહરણ—સ્પષ્ટ ચોથો ભાવ રાશ્યાદિ ૨।૧૯।૩૯।૩૭ માથી સ્પષ્ટલગ્ન રાશ્યાદિ ૧૧।૨૫।૧૦।૯ બાદ કર્યું તો શેષ રાશ્યાદિ ૨।૨૪। ૨૯।૨૮ રહ્યા. તેને ૬ થી ભાગ્યા તો અંશાદિ ૧૪।૪।૫૫ ષડાંશ થયો.

॥ ષડાંશ ઉપરથી સંધિ સહિત બારભાવ સાંકળવાની રીત ॥

સ્પષ્ટલગ્ન (પહેલા ભાવ) ના રાશ્યાદિમાં અંશાદિ ષડાંશ જોડવાથી પહેલા ભાવ પછીની સંધિ અને તે સંધિમાં તેજ ષડાંશ જોડવાથી બીજો ભાવ, અને બીજા ભાવમા પણ એજ ષડાંશ જોડવાથી બીજા ભાવ પછીની સંધિ, અને એજ રીતે તે પછી ષડાંશ જોડતા જવાથી ત્રીજો ભાવ, ત્રીજા ભાવ પછીની સંધિ, અને ચોથો ભાવ થાય છે પછી ચોથા અને ત્રીજા ભાવની વચલી સંધિના રાશ્યાદિમાં ૧ રાશિ ઉમેરવાથી ચોથા અને પાંચમા ભાવની વચલી સંધિના રાશ્યાદિ થાય છે પછી ત્રીજા ભાવના રાશ્યાદિમાં ૨ રાશિ ઉમેરવાથી પાંચમો ભાવ, અને ત્રીજા ભાવથી પહેલાની સંધિમાં ૩ રાશિ ઉમેરવાથી પાંચમા ભાવ પછીની સંધિ, તેમજ બીજા ભાવમાં ૪ રાશિ ઉમેરવાથી છઠ્ઠો ભાવ, અને બીજા ભાવથી પહેલાની સંધિમાં ૫ રાશિ ઉમેરવાથી છઠ્ઠા ભાવ પછીની સંધિ થાય છે એટલે પહેલાથી ૬ સુધીના ભાવો અને તેની સંધિઓ તૈયાર થાય છે પછી તે દરેક ભાવ અને સંધિ ની રાશિઓમાં ૭ ૭ રાશિ જોડવાથી અનુક્રમે સાતમો ભાવ તે પછીની સંધિ ૮ મો ૯ મો ૧૦ મો ૧૧ મો અને બારમો તથા તે પછીની સંધિ થાય છે

બીજી રીત—ચોથા ભાવ સુધી તો ઉપર પ્રમાણેજ કરવું અને તે પછી ષડાંશને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કરતાં જે અંશાદિ રહે તેને ચોથા ભાવમાં ઉમેરવાથી ચોથા ભાવ પછીની સંધિ, તે સંધિમાં ફરી તેજ અંશાદિ

ઉમેરતાં પાંચમો ભાવ, પાંચમામાં ઉમેરતાં સંધિ, ને સંધિમાં ઉમેરતાં છઠ્ઠો ભાવ, અને છઠ્ઠા ભાવમાં ઉમેરતાં તે પછીની સંધિ થાય છે. બાકીની રીત તો પ્રથમ મુજબ જાણવી.

॥ ભાવ સાંકળવાનું ઉદાહરણ ॥

પહેલો ભાવ રાશ્યાદિ ૧૧ । ૨૫ । ૧૦ । ૯ છે, તેમાં ષડાંશ અંશાદિ ૧૪ । ૪ । ૫૫ । ઉમેરતાં રાશ્યાદિ ૧૨ । ૯ । ૧૫ । ૪ । પહેલા ભાવ પછીની સંધિ થઇ. ને તેમાં તેજ ષડાંશ જોડવાથી રાશ્યાદિ ૧૨ । ૨૩ । ૧૯ । ૫૯ । બીજો ભાવ થયો. એ રીતે ચોથા ભાવ સુધી તેજ ષડાંશ જોડતાં ચોથો-ભાવ રાશ્યાદિ ૨ । ૧૯ । ૩૯ । ૩૭ થયો. પછી ચોથા ભાવથી પહેલી સંધિમાં ૧ રાશિ ઉમેરવાથી રાશ્યાદિ ૩ । ૫ । ૩૪ । ૪૪ । ચોથા ભાવ પછીની સંધિ થઇ. એવી રીતે છઠ્ઠા ભાવની સંધિ સુધી ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે કરવાથી છઠ્ઠા ભાવની સંધિ રાશ્યાદિ ૫ । ૯ । ૧૫ । ૪ થઇ. પછી પહેલા ભાવમાં ૬ રાશિ ઉમેરવાથી સાતમો ભાવ રાશ્યાદિ ૫ । ૨૫ । ૧૦ । ૯ થયો. ને પહેલા ભાવ પછીની સંધિમાં ૭ રાશિ જોડવાથી રાશ્યાદિ ૬ । ૯ । ૧૫ । ૪ સાતમા ભાવ પછીની સંધિ થઇ. એ રીતે બીજા ભાવથી તે છઠ્ઠા ભાવની પછીની સંધિ સુધીમાં ૭ ૭ રાશિ જોડવાથી આઠમા ભાવથી તે બારમા ભાવ પછીની સંધિ સુધીના ભાવો તથા સંધિયો થાય છે.

॥ ચલિત કરવાની રીત ॥

જન્મ લગ્ન તેજ ચલિત લગ્ન જાણીને જન્મકુંડળીની માફકજ દરેક ભાવમાં રાશિયો લખવી. પછી જન્મ કુંડલીમાં જે ભાવમાં જે ગ્રહ રહ્યો હોય તે ગ્રહના રાશ્યાદિ તે ભાવના રાશ્યાદિ કરતાં વધારે, અને તે પછીની સંધિના રાશ્યાદિ કરતાં ઓછા હોય. અથવા તે ભાવથકી પહેલી સંધિના રાશ્યાદિ કરતાં વધારે હોય, તો તે ગ્રહને તેજ ભાવમાં લખવો. પણ જો રહેલા ગ્રહના રાશ્યાદિ રહેલા ભાવ પછીની સંધિના રાશ્યાદિ કરતાં વધારે હોય. તો તે ગ્રહને રહેલા થકી બીજા ભાવમાં એટલે ચોથામાં હોય તો પાંચમા ભાવમાં લખવો. પણ જો તે ગ્રહ રહેલા ભાવથકી પહેલી સંધિના રાશ્યાદિ કરતાં ઓછો હોય તો તેને રહેલા ભાવથકી પાછળના ભાવમાં એટલે ચોથા ભાવમાં હોય તો ત્રીજા ભાવમાં લખવો. એ રીતે દરેક સૂર્યાદિ ગ્રહો જે જે ભાવમાં હોય તે તે ભાવથી ઉપર બતાવેલી રીતે જોઇને ચલિત કુંડલીમાં લખવા.

ગલિત ભાવની સમજ—જન્મ કુંડલીના જે ભાવમાં જે રાશિ છે તે રાશિ કરતા તે ભાવમા સ્પષ્ટ ભાવની રાશિ ઓછી આવે તો તે ભાવને **ગલિત ભાવ** અને તે ભાવ થકી પહેલા ભાવને **વૃદ્ધિ ભાવ** સમજવો ચલિત કુંડળીમા રાશિઓ મૂકતી વખતે ઉપર જે બાર ભાવ સાધ્યા છે, તેમા જોઈ જે ભાવમા જે રાશિ આવતી હોય તે મૂકવી. આમ જ્યારે ગલિત ભાવ હશે, ત્યારે બે ભાવમા એકજ રાશિ આવશે અને કોઈએક રાશિ કોઈ ભાવમા આવશે જ નહિ

॥ ભાવફળ કરવાની રીત ॥

ભાવથકી પહેલી સંધિને **આરંભ સંધિ** અને ભાવથકી પછીની સંધિને **વિરામ સંધિ** જાણવી જે ગ્રહનાં રાશ્યાદિ જે ભાવના રાશ્યાદિ કરતા ઓછા અને તે ભાવની આરંભ સંધિથી વધારે હોય તો તે ગ્રહના રાશ્યાદિમાથી આરંભ સંધિના રાશ્યાદિ બાદ કરતા જે અંશાદિ રહે, તેને આરંભસંધિ તથા ભાવના અંતરવડે ભાગવા તો રૂપાત્મક ફળ આવશે તે ફળને **અવરોહ** જાણવુ —અને જો સ્પષ્ટ ભાવની રાશ્યાદિ કરતા ગ્રહનાં રાશ્યાદિ વધારે હોય તો તે ગ્રહના રાશ્યાદિને તે ભાવની વિરામ સંધિમાથી બાદ કરવા બાદ કરતા જે રહે તેને ભાવ તથા વિરામ સંધિના અંતરથી ભાગવા તો રૂપાત્મક ફળ આવશે તેને **આરોહ** જાણવુ.

ભાવફળનુ ઉદાહરણ—સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૧ છે તે ચોથા ભાવની આરંભ સંધિનાં રાશ્યાદિ કરતા વધારે છે માટે તે માથી આરંભ સંધિના રાશ્યાદિ ૨ । ૫ । ૩૪ । ૪૪ । બાદ કર્યો, તો રાશ્યાદિ ૦ । ૦ । ૨૦ । ૭ રહ્યા તેની વિકળાઓ કરી તો ૧૨૦૭ થઈ, તેને ચોથા ભાવ તથા તેની આરંભ સંધિના અંતર રાશ્યાદિ ૦ । ૧૪ । ૪ । ૫૫ ની વિકળાઓ ૫૦૬૯૫ થી ભાગ્યા તો રૂપાત્મક ૦ । ૧ । ૨૫ । ૪૩ તે સૂર્યનું ભાવફળ આવ્યું તે અવરોહ થયું.

॥ વિંશોપકા કરવાની રીત ॥

રૂપાત્મક ભાવફળને વસુથી ભાગવા તો રૂપાત્મક વિંશોપકા થાય છે.

વિંશોપકાનું ઉદાહરણ—સૂર્યના ભાવફળ ૦ । ૧ । ૨૫ । ૪૩ ને ૨થી ભાગ્યા તો સૂર્યના વિંશોપકા રૂપાત્મક ૦ । ૦ । ૨૮ । ૩૪ થયા. અને તેનું ભાવફળ અવરોહ હોવાથી વિંશોપકા પણ અવરોહ થયા.

દાખલો—લગ્ન મીન (૧૧)ના ૨૫ અંશ છે, તો તે ૨૦ થી ૩૦ ની અંદર છે જેથી મીન રાશિમા નવ રાશિ ઉમેરવી તે એવી રીતે કે મીનથી ગણતાં નવમી આવે તે રાશિનો ગ્રહ કે લગ્ન મૂકવુ તો મીનથી ગણતા નવમી રાશિ વૃશ્ચિક આવે છે માટે દ્રેષ્કાણમાં વૃશ્ચિક (૮) રાશિનું લગ્ન મૂકવું

દાખલો બીજો—સૂર્ય (મિથુન) ૨ ના ૫ અંશ છે માટે પહેલા ૧૦ અંશની અંદરનો તે ગ્રહ હોવાથી મિથુનમા એક ઉમેરી તો મિથુનના મિથુનજ રહી માટે મિથુન ૩ નો સૂર્ય મૂકવો

॥ સપ્તમાંશની રીત ॥

સપ્તમાંશમાં ૩૦ અંશના ૭ ભાગ પાડેલા છે જેથી અંશ ૪ ને કળા ૧૭ નો એક ભાગ થાય છે વિષમરાશિના ગ્રહો કે લગ્ન જે હોય તેના અંશ કલાના ૩૦ અંશના ૭ ભાગ બતાવ્યા છે તેમાંના કયા ભાગમાં સમાય છે તે શોધી કાઢવો ને તે ભાગને ગ્રહ કે લગ્ન જે જોયુ હોય તેની રાશિમાં ઉમેરતા જે રાશિ થાય તેનું લગ્ન કે ગ્રહ મૂકવો સમરાશિનો જે ગ્રહ હોય તેની રાશિમા પહેલેથીજ સાત રાશિ ઉમેરવી ને પછી તેના અંશાદિ જે ભાગમા સમાતા હોય તેટલા ભાગ તે સાત રાશિ ઉમેરતા આવેલી રાશિમા ઉમેરવા ને જે રાશિ આવે તેનું લગ્ન કે ગ્રહ મૂકવા

૩૦ અંશના સાત ભાગનો કોઠો							
ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
અંશ	૪	૮	૧૨	૧૭	૨૧	૨૫	૩૦
કળા	૧૭	૩૪	૫૧	૮	૨૫	૪૨	૦
વિકળા	૮	૧૭	૨૫	૩૪	૪૨	૫૧	૦

દાખલો—લગ્ન મીન રાશિનું છે તે સમરાશિ થઈ જેથી તેમા સાત રાશિ ઉમેરવી તો મીનથી ગણતા ૭ મી કન્યા થઈ ને પછી તે લગ્નના અંશ ૨૫ છે તે પાંચમા ભાગના અંશાદિ ૨૧–૨૫–૪૨ ઉપર છે ને છઠ્ઠામા સમાય છે માટે છઠ્ઠા ભાગની છ રાશિ કન્યા રાશિમા ઉમેરી તો કન્યાથી ગણતા છઠ્ઠી કુંભ આવી તેથી સપ્તમાંશમા કુંભ રાશિનું લગ્ન આવ્યુ જેથી કુંભનો આંક ૧૧ સપ્તમાંશ લગ્નમા મૂકવો.

દાખલો બીજો—સૂર્ય મિથુનનો છે માટે તે વિષમ છે જેથી તેમા સાત ઉમેરવાની નથી ને તેના અંશ ૫ છે તો તે પહેલા ભાગના અંશાદિ ૪–૧૭—૮ કરતા વધારે છે ને બીજાથી ઓછા છે જેથી બીજામા સમાય છે માટે એ ભાગની બે રાશિ સૂર્યની રાશિ મિથુનમા ઉમેરતાં કર્ક થઈ તો સપ્તમાંશમા સૂર્ય કર્કનો મૂકવો

॥ નવમાંશની રીત ॥

નવમાંશ કરવા પ્રથમ ચાર આદિ (પ્રમુખ) રાશિઓ જાણવી પડે

છે. તે ચાર આદિ રાશિનાં નામ અનુક્રમે મેષ–મકર–તુલા–કર્ક છે. જે ગ્રહ કે લગ્નની રાશિ–મેષ–સિંહ ને ધન ત્રણમાંથી હોય તે ગ્રહની રાશિ મેષ આદિ જાણવી. જેની વરખ કન્યા–મકર રાશિ હોય તેની મકર આદિ રાશિ જાણવી. ને મિથુન તુલા કે કુંભ હોય તેની તુલા આદિ રાશિ થાય. ને જેની કર્ક–મીન કે વૃશ્ચિક હોય તેની કર્ક આદિ રાશિ થાય. તેવી રીતે આદિ રાશિ શોધ્યા પછી ૩૦ અંશના ૯ ભાગ પાડેલા છે, તે કોઠામાં તે ગ્રહના અંશ કયા કોઠામાં છે તે કોઠાના જેટલી રાશિને ઉપર મુજબ શોધેલી આદિરાશિમાં ઉમેરવાથી જે રાશિ આવે તે રાશિનો ગ્રહ કે લગ્ન જાણવું. ૩૦ અંશના ૯ ભાગ કરતાં એક એક ભાગ ૩ અંશ ને ૨૦ કલાનો આવે છે. તે કોઠામાં જોઈ લેવાથી સમજાશે.

નવમાંશની ચાર આદિ (પ્રમુખ) રાશિઓનો કોઠો.

૧ મેષ	મકર	૩ તુળા	૪ કર્ક
મેષ	વૃષભ	મિથુન	કર્ક
સિંહ	કન્યા	તુળા	વૃશ્ચિક
ધન	મકર	કુંભ	મીન

ત્રીશ અંશના ૯ ભાગનો કોઠો નવમાંશના ભાગો.

ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
અંશ	૩	૬	૧૦	૧૩	૧૬	૨૦	૨૩	૨૬	૩૦
કલા	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦

ઉદાહરણ—લગ્ન મીન રાશિનું છે જેથી તેની આદિ રાશિ કર્ક, થઈ. ને તેના અંશ ૨૫ છે જેથી તે ૨૬–૪૦ ની અંદર હોવાને લીધે ૮ ભાગમાં આવ્યા માટે કર્ક આદિમાં ૮ રાશિ ઉમેરી તો કુંભ રાશિ થઈ. માટે કુંભ રાશિનું લગ્ન **નવમાંશમાં** મૂકવું.

ઉદાહરણ **બીજું**—સૂર્ય મિથુન રાશિનો છે તો તુલા આદિ થઈ. ને અંશ ૫ છે તો તે બીજા ભાગમાં સમાય છે. જેથી તુલાથી બીજી રાશિ વૃશ્ચિક થઈ. તેથી **નવમાંશમાં** સૂર્ય વૃશ્ચિકનો મૂકવો.

દ્વાદશાંશની રીત—દ્વાદશાંશમાં ૩૦ અંશના બાર ભાગ પડેલા છે. તે એકેકો ભાગ અંશ ૨ ને ૩૦ કળાનો થાય છે. લગ્ન કે ગ્રહના અંશાદિ બાર ભાગના કોઠામાંથી જે કોઠામાં સમાય તેટલી રાશિ તે ગ્રહ કે લગ્નની રાશિમાં ઉમેરતાં જે રાશિ થાય, તે રાશિનું લગ્ન કે ગ્રહ **દ્વાદશાંશમાં** મૂકવા.

॥ દ્વાદશાંશના ૧૨ ભાગોનું કોષ્ટક ॥

ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
અંશ	૨	૫	૭	૧૦	૧૨	૧૫	૧૭	૨૦	૨૨	૨૫	૨૭	૩૦
કલા	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦

ઉદાહરણ—લગ્ન મીનના ૨૫ અંશ છે તેના અંશ ૧૧ મા ભાગમા સમાય છે માટે મીનમાં ૧૧ રાશિ ઉમેરી તો મકર રાશિ થઈ તેથી દ્વાદશાંશમાં મકર લગ્ન મૂકવુ

ઉદાહરણ બીજુ—સૂર્ય મિથુનના ૫ અંશ છે ને તેના ઉપર કળા ૫૪ છે, માટે બીજા ભાગ ઉપર જાય છે ને ત્રીજા ભાગમા સમાય છે જેથી મિથુનમા ત્રણ રાશિ ઉમેરવાથી સિંહ રાશિ થઈ જેથી સિંહનો સૂર્ય દ્વાદશાંશમાં મૂકવો.

॥ ત્રિશાંશની રીત ॥

ત્રિશાંશમા જે ગ્રહ કે લગ્ન વિષમ રાશિમા હોય તેના અંશ કોઠામા વિષમરાશિના નીચેના અંશમા જોતા કયા ગ્રહ આગળ સમાય છે તે ગ્રહ ની વિષમરાશિ જે હોય તે તે રાશિનો ગ્રહ કે લગ્ન મુકવુ ને જે સમરાસિના ગ્રહો છે તે ગ્રહોના અંશ કોઠામા સમ લખેલુ છે તેના ઉપરના અંશોમા જોતા જે ગ્રહ આગળ સમાન તે ગ્રહની સમરાશિનો જે ગ્રહ લીધો હોય તે મુકવો

બતાવેલા ગ્રહોની વિષમ તથા સમ રાશિઓનો કોઠો		
ગ્રહ	વિષમ	સમ
મંગળ	૧	૮
શની	૧૧	૧૦
ગુરૂ	૯	૧૨
બુધ	૩	૬
શુક્ર	૭	૨

વિષમ રાશિના અંશો			
ગ્રહ	અંશ	મ	૩૦
મ	૫	શ	૨૫
શ	૧૦	ગુ	૨૦
ગુ	૧૮	બુ	૧૨
બુ	૨૫	શુ	૫
શુ	૩૦	ગ્રહ	અંશ
		સમરાશિના અંશો.	

ઉદાહરણ—લગ્ન મીન રાશિનું છે જેથી તે સમરાશિ થઈ. ને તેના અંશ ૨૫ ઉપર છે તેથી સમની રીત મુજબ નીચેથી ઉપર જતા પહેલા પાંચ છે પછી બાર છે, તેનાથી પણ ૨૫ વધારે છે તો ૩૦ છે, માટે ત્રીજમાં સમાય છે જેથી મંગળની સમરાશિનું લગ્ન ત્રીંશાંશમા આવે તો કોઠામા મંગળની સમરાશિ ૮ નો અંક એટલે વૃશ્ચિક બતાવેલી છે જેથી વૃશ્ચિક મુકવુ

ઉદાહરણ બીજુ—સૂર્ય મિથુનનો છે, તો વિષમરાશિ જેથી વિષમના કોઠામાં ઉપરથી અંશ જોતા પાંચ અંશ ને ૫૬ કળા છે તો પહેલા ૫ અંશ છે, તેના ઉપર છે, માટે ૧૦ મા સમાય છે જેથી શનિ આગળ છે તો શનિની વિષમરાશિ ૧૧ એટલે કુંભ છે, માટે કુંભનો સૂર્ય ત્રિશાંશમાં મુકવો.

ષડ્વર્ગ પત્રુ મેષથી મિથુન સુધીનું.

ભાગ		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬
અંશાદિ		૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૫	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૫	૨૫	૨૬	૨૭	૩૦
		૩૦	૨૦	૧૭	૦	૪૦	૩૦	૩૪	૦	૦	૩૦	૫૧	૨૦	૦	૪૦	૮	૩૦	૦	૦	૨૫	૩૦	૨૦	૦	૪૨	૪૦	૩૦	૦
રાશિઓ	ષડ્વર્ગ	૦	૦	૮	૦	૦	૦	૧૭	૦	૦	૦	૨૫	૦	૦	૦	૩૪	૦	૦	૦	૪૨	૦	૦	૦	૫૧	૦	૦	૦
	હો	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૦	દ્રે	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
	સ	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭
મેષ	ન	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯
	દ્વા	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨
	ત્રીં	૧	૧	૧	૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૩	૩	૩	૩	૩	૭	૭	૭	૭
	હો	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૧	દ્રે	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	સ	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨
વૃષભ	ન	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬
	દ્વા	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧
	ત્રીં	૨	૨	૨	૨	૬	૬	૬	૬	૬	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૮	૮	૮	૮
	હો	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૦	દ્રે	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	સ	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯
મિથુન	ન	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩
	દ્વા	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૨
	ત્રીં	૧	૧	૧	૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૩	૩	૩	૩	૩	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ષડ્વર્ગ પત્ર કર્કથી કન્યા સુધીનું.

ભાગ		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬
અંશાદિ		૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૫	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૩૦
		૩૦	૨૦	૧૭	૦	૪૦	૩૦	૩૪	૦	૦	૩૦	૫૧	૨૦	૦	૪૦	૮	૩૦	૦	૦	૨૫	૩૦	૨૦	૦	૪૨	૪૦	૩૦	૦
રાશિઓ	ષડ્વર્ગ	૦	૦	૮	૦	૦	૦	૧૭	૦	૦	૦	૨૫	૦		૦	૩૪	૦	૦	૦	૪૨	૦	૦	૦	૫૧	૦	૦	૦
	હો	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૩	દ્રે	૪	૪	૪	૪	૪	૮	૪	૪	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	સ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪
કર્ક	ન	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨
	દ્વા	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૧	૨	૨	૨	૩
	ત્રીં	૨	૨	૨	૨	૬	૬	૬	૬	૬	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૮	૮	૮	૮
	હો	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૪	દ્રે	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	સ	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧
સિંહ	ન	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯
	દ્વા	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૪
	ત્રીં	૧	૧	૧	૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૩	૩	૩	૩	૩	૭	૭	૭	૭
	હો	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૫	દ્રે	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	સ	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬
કન્યા	ન	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬
	દ્વા	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૪	૫
	ત્રીં	૨	૨	૨	૨	૬	૬	૬	૬	૬	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૮	૮	૮	૮

ષડ્વર્ગ પત્ર તુલાથી ધન સુધીનું.

ભાગ		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬
અંશાદિ		૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૫	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૫	૨૫	૨૬	૨૭	૩૦
		૩૦	૨૦	૧૭	૦	૪૦	૩૦	૩૪	૦	૦	૩૦	૫૧	૨૦	૦	૪૦	૮	૩૦	૦	૮	૨૫	૩૦	૨૦	૦	૪૨	૪૦	૩૦	૦
રાશિઓ	ષડ્વર્ગ	૦	૦	૮	૦	૦	૦	૧૭	૦	૦	૦	૨૫	૦	૦	૦	૩૪	૦	૦	૦	૪૨	૦	૦	૦	૫૧	૦	૦	૦
	હો	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
૬	દ્રે	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	સ	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧
તુલા	ન	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩
	દ્વા	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૫	૬
	ત્રીં	૧	૧	૧	૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૩	૩	૩	૩	૩	૭	૭	૭	૭
	હો	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૭	દ્રે	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	સ	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮
વૃશ્ચિક	ન	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨
	દ્વા	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૬	૭
	ત્રીં	૨	૨	૨	૨	૬	૬	૬	૬	૬	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૮	૮	૮	૮
[illegible]	હો	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	૯	૯	૫	૯	૯	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
		[illegible]	[illegible]	[illegible]	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩
					૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯
					[illegible]	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૭	૮
					[illegible]	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૩	૩	૩	૩	૩	૭	૭	૭	૭

ષડ્વર્ગ પત્ર મકરથી મીન સુધીનું

ભાગ		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬
અંશાદિ		૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧૦	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૫	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૫	૨૫	૨૬	૨૭	૩૦
		૩૦	૨૦	૧૭	૦	૪૦	૩૦	૩૪	૦	૦	૩૦	૫૧	૨૦	૦	૪૦	૮	૩૦	૦	૦	૨૫	૩૦	૨૦	૦	૪૨	૪૦	૩૦	૦
રાશિઓ	ષડ્વર્ગ	૦	૦	૮	૦	૦	૦	૧૭	૦	૦	૦	૨૫	૦	૦	૦	૩૪	૦	૦	૦	૪૨	૦	૦	૦	૫૧	૦	૦	૦
૧૦	હો	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	દ્રે	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	સ	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦
મકર	ન	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬
	દ્વા	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૮	૯
	ત્રી	૨	૨	૨	૨	૬	૬	૬	૬	૬	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૮	૮	૮	૮
૧૧	હો	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	દ્રે	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	સ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫
કુંભ	ન	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩
	દ્વા	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦
	ત્રી	૧	૧	૧	૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૩	૩	૩	૩	૩	૭	૭	૭	૭
૧૨	હો	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	દ્રે	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
	સ	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨
મીન	ન	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨
	દ્વા	૧૨	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧
	ત્રી	૨	૨	૨	૨	૬	૬	૬	૬	૬	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૮	૮	૮	૮

ષડ્વર્ગ પત્રાની સમજ—ઉપર લખેલા ષડ્વર્ગ પત્રામાં પત્રાના ઉપરની બાજુ ભાગ, ને તેના નીચે અંશાદિ લખેલાં છે. તથા પત્રાની ડાબી બાજુએ રાશિઓ લખેલી છે; તે ઉપરથી જે ગ્રહ કે લગ્નની ષડ્વર્ગની રાશિઓ જાણવી હોય તે ગ્રહ કે લગ્નના અંશાદિ પત્રાની ઉપર લખેલા અંશાદિના જે ભાગમાં સમાતા હોય. તે ભાગની ઉભી લીટી તથા તે ગ્રહ કે લગ્નની રાશિની આડી લીટી જ્યાં એકઠી થાય, તે જગ્યાએ લખેલા ૬ અંકો પ્રમાણેની રાશિઓમાં અનુક્રમે હોરાદિમાં જે ગ્રહ લીધો હોય, તે ગ્રહ મૂકવો. ને લગ્ન લીધું હોય તો તે રાશિઓનું લગ્ન મૂકવું. પછી તે લગ્નની રાશિથી અનુક્રમે દરેક કુંડળીમાં રાશિઓ મૂકવી.

ઉદાહરણ—સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૧ । છે. તેના અંશાદિ ૫।૫૪।૫૧ છે, તે પાંચમા ભાગમાં સમાય છે. માટે પાંચમા ભાગની ઉભી લીટી તથા સૂર્યની રાશિ ૨ એટલે મિથુન તેની આડી લીટી જ્યાં એકઠી થાય છે,ત્યાં અનુક્રમે ૫–૩–૪–૮–૫–૧૧ લખેલા છે. તે અનુક્રમે હોરાદિમાં સૂર્યની રાશિઓ છે. તેમાં પહેલો અંક ૫ છે, જેથી **સૂર્ય હોરામાં સિંહનો થયો, દ્રેષ્કાણમાં મિથુનનો સપ્તમાંશમાં કર્કનો નવમાંશમાં વૃશ્ચિકનો દ્વાદશાંશમાં સિંહનો અને ત્રિંશાંશમાં કુંભનો** સૂર્ય થયો. એવી રીતે ષડ્વર્ગના ગ્રહો તથા લગ્નની રાશિઓ જાણવી.

।। હોરાદિ ષડ્વર્ગના સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવાની રીત ।।

હોરાદિ ષડ્વર્ગ ચક્રોમાં જે જે વર્ગમાં જે જે રાશિના ગ્રહો આવેલા હોય, તે તે રાશિઓ હોરાદિકને વિશે સ્પષ્ટ ગ્રહોની જાણવી. પણ ષડ્વર્ગમાં મેષ એટલે ૧ ના અંકને ત્યાં મેષ રાશિનો ગ્રહ મુકેલો હોય છે. ને સ્પષ્ટ ગ્રહને માટે ૦ એટલે મેષ ગણાય છે. માટે ષડ્વર્ગમાં ગ્રહો જે અંકે મૂકેલા હોય તેનાથી એક અંક ઓછો કરીને સ્પષ્ટ ગ્રહમાં રાશિ મૂકવી.

।। હોરાના સ્પષ્ટ ગ્રહના અંશાદિકની રીત ।।

હોરાને માટે જન્મના સ્પષ્ટ ગ્રહના અંશાદિ જોતાં જે ગ્રહના ૧૫ થી ઓછા હોય તેને બમણા કરવાથી, ને ૧૫ થી જેના વધારે હોય તેમાંથી ૧૫ અંશ બાદ કરી વધે તેને બમણા કરવાથી **હોરાના સ્પષ્ટ ગ્રહોના અંશાદિ** થાય છે.

ઉદાહરણ—સૂર્યના અંશાદિ ૫–૫૪–૫૧ છે, તો તે ૧૫ અંશની અંદર છે. તેને બમણા કર્યા તો ૧૧–૪૯–૪૨ તે હોરાના ગ્રહોમાં સૂર્યના અંશાદિ થયા તેના ઉપર સૂર્ય, હોરામાં સિંહ રાશિનો છે માટે પુર્ણોદિરાશી ૪ સુધી તો હોરાનો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૪ । ૧૧ । ૪૯ । ૪૨ થયો. તે પ્રમાણે દરેક ગ્રહ કરવા.

॥ દ્રેષ્કાણના અંશાદિકની રીત ॥

જન્મના સ્પષ્ટ ગ્રહોમાં જે ગ્રહોના અંશાદિ ૧૦ થી વધારે હોય તેમાંથી ૧૦ બાદ કરવા ને ૨૦ થી વધારે હોય તેમાંથી ૨૦ બાદ કરવા પછી દરેકને ત્રણ ગણા કરવાથી દ્રેષ્કાણના અંશાદિ થાય છે. ત્રણ ગણા કરતાં કળાદિ ૬૦ થી વધારે આવે તો તેને ૬૦ કે ભાગી ઉપર ચડાવતા જવું એ રીતે હોરાદિ ૬ એ કુંડલીના ગ્રહો માટે કળાદિને ગડાવવી.

ઉદાહરણ—સૂર્યના અંશાદિ ૫-૫૪-૫૧ છે. તો તે દશની અંદર હોવાને લીધે ત્રણઘણા કર્યા તો ૧૭-૪૪-૪૩ એ દ્રેષ્કાણના ગ્રહોમાં સૂર્યના અંશાદિ થયા. તેજ રીતે દરેકના કરવા.

॥ સપ્તમાંસના અંશાદિની રીત ॥

સ્પષ્ટ ગ્રહોના અંશાદિમાંથી સપ્તમાંશના અંશાદિક ૪-૧૭ વારા કોઠામાંનો જે ભાગ વધારેમાં વધારે જતો હોય તે બાદ કરવો. ને વધે તેને સાતથી ગુણવાથી સપ્તમાંસના ગ્રહોના અંશાદિ થાય છે.

ઉદાહરણ—સૂર્યના અંશાદિ ૫-૫૪ ૫૧ છે. તો તે અંશાદિ ૪-૧૭-૮ ના પહેલા ભાગ કરતાં વધારે છે, ને બીજા ભાગથી ઓછા છે માટે બીજા ભાગમાં સમાય છે, તો પહેલો ભાગજ બાદ થાય છે, માટે સૂર્યના અંશાદિકમાંથી ૪-૧૭-૮ પહેલા ભાગના અંશાદિ બાદ કર્યા, તો અંશાદિ ૧-૩૭-૪૩ રહ્યા. તેને ૭ થી ગુણ્યા તો અંશાદિ ૧૧-૨૪-૧ એ સપ્તમાંસના સૂર્યના અંશાદિ જાણવા એ રીતે દરેક ગ્રહના કરવા.

॥ નવમાંશના અંશાદિકની રીત ॥

જન્મના ગ્રહોના અંશાદિમાંથી નવમાંશના અંશાદિ ૩-૨૦ વારા કોઠામાંથી જે ભાગ વત્તામાં વત્તો જાય તે બાદ કરતાં વધે તેને ૯ થી ગુણવાથી નવમાંશના અંશાદિ થાય છે.

ઉદાહરણ—સૂર્યના અંશાદિક ૫-૫૪-૫૧ છે, તો ૩-૨૦ વારો પહેલોજ કોઠો જાય છે. તે બાદ કર્યો તો ૨-૩૪-૫૧ અંશાદિ રહ્યા. તેને ૯ થી ગુણ્યા તો ૨૩-૧૩-૩૯ અંશાદિ થયા.

॥ દ્વાદશાંશના અંશાદિકની રીત ॥

ગ્રહના અંશાદિમાંથી દ્વાદશાંશના અંશાદિના ૨-૩૦ વારા ભાગોમાંનો જે ભાગ જાય છે. તે બાદ કરી વધેલાને ૧૨ થી ગુણવાથી દ્વાદશાંશના ગ્રહોના અંશાદિ થાય છે.

ઉદાહરણ—સૂર્યના અંશાદિ ૫-૫૪-૫૧ છે. તો તેમાંથી દ્વાદશાંશનો બીજો ભાગ અંશાદિ ૫-૦-૦ વારો જાય છે. તે બાદ કરતાં અંશા

શાદિ ૦-૫૪-૫૧ વધ્યા. તેને ૧૨ થી ગુણ્યા તો અંશાદિ ૧૦-૫૮-૧૨ તે **દ્વાદશાંશના** સૂર્યના અંશાદિ થયા.

॥ ત્રીંશાશના ગ્રહોના અંશાદિની રીત ॥

જે ગ્રહો વિષમ રાશિના છે. તેમાંનો જે ૫ અંશની અંદરનો હોય તેના અંશાદિને ૬ થી ગુણવાથી ત્રીંશાંશમાં તે ગ્રહના અંશાદિ થાય છે. ને તેમજ વિષમ રાશિનો ગ્રહ જો ૫ થી ૧૦ અંશની અંદર હોય તો તેમાંથી ૫ અંશ બાદ કરવા; ને બાકીનાને ૬ થી ગુણવાથી, ને ૧૦ થી ૧૮ અંશની અંદર હોય. તો તેમાંથી ૧૦ બાદ કરવા. ને શેષ અંશાદિને ૩-૪૫ થી (૩॥ થી) ગુણવાથી, ને ૧૮ થી ૨૫ અંશ સુધીમાં હોય તો તેમાંથી ૧૮ બાદ કરતાં વધે, તેને અંશાદિ ૪-૧૭ થી ગુણવાથી, ને ૨૫ થી ૩૦ અંશ સુધીમાં હોય તેમાંથી ૨૫ અંશ બાદ કરવા, વધે તેને ૬ થી ગુણતાં **ત્રીંશાંશના વિષમ રાશિના ગ્રહોના અંશાદિકો** થાય છે.

જે ગ્રહો સમરાશિના હોય તેમાંના જે ૫ અંશની અંદરના હોય તેના અંશાદિને ૬ થી ગુણવા. ૬ થી ૧૨ સુધીમાં હોય તેમાંથી પાંચ અંશ બાદ કરી રહેલા અંશાદિને અંશાદિ ૪-૧૭ થી ને ૧૨ થી ૨૦ સુધીમાં હોય તો તેમાંથી બાર અંશ બાદ કરવા. વધે તેને અંશાદિ ૩-૪૫ થી (૩॥-થી) ગુણવા. ને ૨૦ થી ૨૫ સુધીમાં હોય તો તેમાંથી ૨૦ બાદ કરતાં જે વધે. તેને ૬-થી ને ૨૫ થી ૩૦ સુધીનો હોય તો ૨૫ અંશ બાદ કરી બચેલા અંશાદિને ૬ થી ગુણતાં જે અંશાદિ થાય તે **ત્રીંશાંશમાં સમરાશિના ગ્રહોના અંશાદિ** જાણવા

ઉદાહરણ—સૂર્ય વિષમ રાશિના અંશાદિ ૫-૫૪-૫૧ નો છે. તો તે અંશ ૫ ની ઉપર છે. ને ૧૦ ની અંદર છે. માટે તેમાંથી ૫ અંશ બાદ કરતાં અંશાદિ ૦-૫૪-૫૧ વધ્યા, તેને ૬ થી ગુણ્યા તો અંશાદિ ૫-૨૯-૬ થયા તે **ત્રીંશાંશના સૂર્યના અંશાદિ** જાણવા.

ઉદાહરણ—સમરાશિના ચંદ્રના અંશાદિ ૨૬-૫-૨૦ છે જેથી તે ૨૫ થી ૩૦ સુધીના ભાગમાં આવ્યા. તો તેમાંથી ૨૫ અંશ બાદ કર્યા જેથી અંશાદિ ૧-૫-૨૦ વધ્યા, તેને ૬ થી ગુણતાં અંશાદિ ૬-૩૨-૦ થયા. તે **ત્રીંશાંશના ચંદ્રના અંશાદિક** જાણવા.

॥ દશાંશ ચક્રની રીત ॥

દશાંશમાં ૩૦ અંશના ૧૦ ભાગ છે. તે નીચે જોવાથી સમજાશે

જન્મના ગ્રહોમાં જે ગ્રહ કે લગ્ન વિષમ રાશિનું હોય. ને તેના અંશ ત્રીશ અંશના ૧૦ ભાગના કોષ્ટકમાં જે ભાગમાં સમાતા હોય તે ભાગ

જેટલી, તે ગ્રહમા રાશિ ઉમેરવાથી જે રાશિ થાય, તે રાશિનું લગ્ન કે ગ્રહ માંડવો. ને સમરાશિ જેની હોય તેમા પહેલેથી ૯ રાશિ ઉમેરવી ને પછી અંશ પ્રમાણેનો આંક ઉમેરવાથી જે આવે તે રાશિનો ગ્રહ કે લગ્ન જે સમરાશિનું હોય ને જેવુ હોય તે મૂકવુ

દશાંશમા ૩૦ અંશના ૧૦ ભાગનો કોઠો										
ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
અંશ	૩	૬	૯	૧૨	૧૫	૧૮	૨૧	૨૪	૨૭	૩૦
કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ઉદાહરણ—સૂર્ય વિષમ રાશિનો છે ને તેના અંશ ૫ છે તો તે બીજા ભાગમા સમાય છે માટે સૂર્યની રાશિ મિથુનમા બે રાશિ ઉમેરતા કર્ક રાશિ થઈ જેથી દશાંશમા સૂર્ય કર્કનો મૂકવો

ઉદાહરણ બીજું—લગ્ન મીન રાશિનું છે માટે તે સમ છે જેથી મીનમા ૯ રાશિ ઉમેરી તો વૃશ્ચિક રાશિ થઈ ને લગ્નના અંશાદિ ૨૫-૧-૯-છે તો તે ૯ મા ભાગમાં સમાય છે માટે ૯ રાશિ વૃશ્ચિકમા ઉમેરવાથી કર્ક રાશિ થઈ જેથી દશાંશમા કર્ક રાશિનું લગ્ન મૂકવુ

॥ બાર ખાનાના ષોડશાંશ ચક્રની રીત ॥

ષોડશાંશમા ૨૦-અંશના ૧૬ ભાગ છે તેનો કોઠો જોવાથી સમજાશે જે ગ્રહની ષોડશાંશની રાશિ જાણવી હોય તે ગ્રહના અંશાદિ ષોડશાંશના જેટલામા ભાગમાં સમાતા હોય, તેટલા ભાગ જો તે ગ્રહ ચર રાશિનો હોય તો મેષ રાશિમા સ્થિર રાશિનો હોય તો સિંહ રાશિમા, અને દ્વિસ્વભાવ રાશિનો હોય તો તે આવેલા ભાગો ધન રાશિમા ઉમેરવાથી જે રાશિ થાય તે રાશિનો ગ્રહ લીધો હોય તો ગ્રહ અને લગ્ન લીધુ હોય તો લગ્ન ષોડશાંશ કુંડલીમા મૂકવુ

પ્રમુખ રાશિ મેષ	સિંહ	ધન
મેષ કર્ક તુલા મકર	વૃષભ સિંહ વૃશ્ચિક કુંભ	મિથુન કન્યા ધન મીન
ચર	સ્થિર	દ્વિસ્વભાવ

ઉદાહરણ.

સ્પષ્ટ સૂર્ય—૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૧-છે તેના અંશાદિ ષોડશાંશના ૪ થા ભાગમા સમાય છે અને સૂર્યની રાશિ મિથુન એટલે દ્વિસ્વભાવ છે, માટે તેના અંશાદિ પ્રમાણે આવેલા ભાગ ૪ ને મિથુન (દ્વિસ્વભાવ) રાશિની પ્રમુખ રાશિ ધનમા ઉમેરતા ૧૨ (મીન) રાશિનો ષોડશાંશમાં સૂર્ય થયો.

ષોડશાંશના સોલ ભાગનો કોઠો.																
ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬
અંશ	૧	૩	૫	૭	૯	૧૧	૧૩	૧૫	૧૬	૧૮	૨૦	૨૨	૨૪	૨૬	૨૮	૩૦
કળા	૫૨	૪૫	૩૭	૩૦	૨૨	૧૫	૭	૦	૫૨	૪૫	૩૭	૩૦	૨૨	૧૫	૮	૦
વિકળા	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦

॥ બાર ખાનાંનું ષષ્ટ્યંશ કરવાની રીત ॥

વિષમ રાશિના ગ્રહોના અંશોને બમણા કરવા ને તેમાં એક અંક વધારે ઉમેરવો. અંશના નીચેની કળાઓ ૩૦ થી વધારે હોય તો ફરીથી એક ઉમેરવો. તો જે અંક થાય તેને બારથી ભાગતાં જે શેષ રહે તેને રાશિઓ જાણીને વિષમ રાશિનો જે ગ્રહ લીધેલો છે, તેની રાશીમાં ઉમેરવી. જે રાશિ થાય તે રાશિનો તે ગ્રહ **ષષ્ટ્યંશમાં** મૂકવો. ને જે ગ્રહ સમ રાશિનો છે. તેના અંશાદિને પણ ઉપરની રીતે કરતાં જે રાશિઓ થાય તેને તે ગ્રહની (સમરાશિના ગ્રહની) રાશિઓમાંથી બાદ કરતાં જે રાશિ વધે તે રાશિનો ગ્રહ **ષષ્ટ્યંશમાં** મૂકવો. (રાશિ બાદ કેમ કરવી તે દાખલામાં જોઇ લેવું.)

ઉદાહરણ—સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૧ । છે તેના અંશ ૫ ને બમણા કરતાં ૧૦ થયા. તેમાં ૧ ઉમેર્યો તો ૧૧ થયા ને સૂર્યની કળા ૫૪ છે. તે ૩૦ થી વધારે છે, જેથી બીજો પણ ૧ ઉમેર્યો તો ૧૨ થયાં. તેને ૧૨ થી ભાગતાં ૧૨ (એટલે ૦) શેષ વધી ને સૂર્યની રાશિ મિથુન એટલે વિષમ છે તો મિથુનથી ગણતાં બારમી રાશિ ૨ (વૃષભ) આવી માટે **ષષ્ટ્યંશમાં સૂર્ય વૃષભ** રાશિનો મૂકવો.

॥ ષષ્ટ્યંશના લગ્નનું ઉદાહરણ ॥

લગ્ન રાશ્યાદિ ૧૨ । ૨૫ । ૧૦ । ૯ છે. તેના અંશ ૨૫ ને બમણા કરતાં ૫૦ થયા તેમાં ૧ ઉમેર્યો તો ૫૧ થયા ને તેની કળા ત્રીશથી ઓછી છે માટે બીજો એક ઉમેર્યો નહી તો ૫૧ થયેલા છે તેને ૧૨ થી ભાગતાં શેષ રાશિ ૩ રહી તો **લગ્નની રાશિ મીન સમ રાશિ** છે. માટે મીનથી ત્રણ રાશિ પાછળ હઠતાં ૧૦ (મકર) રાશિ આવી. માટે **ષષ્ટ્યંશમાં લગ્ને મકર રાશિ** મૂકવી ને તે પછીથી અનુક્રમે રાશિઓ મૂકતા જવી.

દશાંશ ષોડશાંશ અને ષષ્ટ્યંશ કોષ્ટક મેષથી કન્યાના અંશ ૧૫ સુધીનું નં. ૧.

ભાગ		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮
અંશ		૦	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭
કળા		૩૦	૦	૩૦	૫૨	૦	૩૦	૦	૪૦	૪૫	૦	૩૦	૦	૩૦	૩૭	૦	૩૦	૦	૩૦
વિકળા		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
૦	દ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
મેષ	ષ	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩
૧	દ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
વૃષભ.	ષ	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૧૨
૨	દ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
મિથુન	ષ	૩	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૨	૩	૪	૫
૩	દ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
કર્ક.	ષ	૪	૩	૨	૧	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૬	૫	૫	૪	૩	૨
૪	દ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૧	૬	૭	૭	૭
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
સિંહ	ષ	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭
૫	દ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
કન્યા	ષ	૬	૫	૪	૩	૨	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪

ભાગ		૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬
અંશ		૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫
કળા		૦	૩૦	૦	૨૨	૩૦	૦	૩૦	૦	૧૫	૩૦	૦	૩૦	૦	૭	૩૦	૦	૩૦	૦
વિકળા		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
૦	દ	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૮	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
મેષ	ષ	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬
૧	દ	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
વૃષભ.	ષ	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૯
૨	દ	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
મિથુન	ષ	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૧	૨	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૮
૩	દ	૨	૨	૨	૩	૩	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
કર્ક.	ષ	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૩	૨	૨	૧	૧૨	૧૧
૪	દ	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
સિંહ	ષ	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦
૫	દ	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
કન્યા	ષ	૩	૨	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

દશાંશ ષોડશાંશ અને ષષ્ટ્યાંશ કોષ્ટક મેષથી કન્યાના અંશ ૧૬–થી ૩૦ સુધીનું નં. ૨.

ભાગ		૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪
અંશ		૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨
કળા		૩૦	૦	૩૦	૫૨	૦	૩૦	૦	૩૦	૪૫	૦	૩૦	૦	૩૦	૩૭	૦	૩૦	૦	૩૦
વિકળા.		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
મેષ	દ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૦	ષ	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૨	૩	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯
વૃષભ	દ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૧	ષ	૮	૭	૬	૫	૫	૪	૩	૨	૧	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૬
મિથુન	દ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૨	ષ	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧
કર્ક	દ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૩	ષ	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮
સિંહ	દ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૪	ષ	૧૧	૧૨	૧	૨	૨	૩	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧
કન્યા	દ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૫	ષ	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૬	૫	૫	૪	૩	૨	૧	૧	૧૨	૧૧	૧૦

ભાગ		૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫	૬૬	૬૭	૬૮	૬૯	૭૦	૭૧	૭૨
અંશ		૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૩૦
કળા		૦	૩૦	૦	૨૨	૩૦	૦	૩૦	૦	૧૫	૩૦	૦	૩૦	૦	૭	૩૦	૦	૩૦	૦
વિકળા.		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
મેષ	દ	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૦	ષ	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૧	૨	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨
વૃષભ	દ	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૧	ષ	૫	૪	૩	૨	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૩
મિથુન	દ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૨	ષ	૧૨	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧	૨
કર્ક	દ	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૩	ષ	૭	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૫
સિંહ	દ	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૪	ષ	૨	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૧	૨	૩	૪
કન્યા	દ	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૫	ષ	૯	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૩	૨	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૭

દશાંશ ષોડશાંશ અને ષષ્ટ્યંશ કોષ્ટક તુલાથી મીનના અંશ ૧૬ થી ૩૦ સુધીનું નં. ૨

ભાગ		૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪
અંશ		૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨
કળા		૩૦	૦	૩૦	૫૨	૦	૩૦	૦	૩૦	૪૫	૦	૩૦	૦	૩૦	૩૭	૦	૩૦	૦	૩૦
વિકળા		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
તુલા	દ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૬	ષ	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩
વૃશ્ચિક	દ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૭	ષ	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૧૨
ધન	દ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૮	ષ	૩	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૨	૩	૪	૫
મકર	દ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૯	ષ	૪	૩	૨	૧	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૬	૫	૫	૪	૩	૨
કુંભ	દ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૧૦	ષ	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭
મીન	દ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૧૧	ષ	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪

ભાગ		૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫	૬૬	૬૭	૬૮	૬૯	૭૦	૭૧	૭૨
અંશ		૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૩૦
કળા		૦	૩૦	૦	૨૨	૩૦	૦	૩૦	૦	૧૫	૩૦	૦	૩૦	૦	૭	૩૦	૦	૩૦	૦
વિકળા		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
તુલા	દ	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૬	ષ	૪	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬
વૃશ્ચિક	દ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૭	ષ	૧૧	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૯
ધન	દ	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૮	ષ	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૧	૨	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૮
મકર	દ	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૯	ષ	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૩	૨	૨	૧	૧૨	૧૧
કુંભ	દ	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૧૦	ષ	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦
મીન	દ	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૧૧	ષ	૩	૨	૧	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧

દ્શાંશ ષોડશાંશ અને પષ્ટયાંશ કોષ્ટક તુલાથી મીનના અંશ ૧૫ સુધીનુ નં. ૧.

ભાગ		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬
અંશ		૦	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫
કળા		૩૦	૦	૨૦	૫૨	૦	૩૦	૦	૩૦	૪૫	૦	૩૦	૦	૩૦	૩૭	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૨૨	૩૦	૦	૩૦	૦	૧૫	૩૦	૦	૩૦	૦	૭	૩૦	૦	૩૦	૦
વિકળા		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૮	૦	૦	૮	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
૬	દ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
તુલા	પ	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૨	૩	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨
૭	દ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
વૃશ્ચિક	પ	૮	૭	૬	૫	૫	૪	૩	૨	૧	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૩
૮	દ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
ધન	પ	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧	૨
૯	દ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
મકર	પ	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૫
૧૦	દ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૨	૩	૩	૩	૩	૩
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
કુંભ	પ	૧૧	૧૨	૧	૨	૨	૩	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૧	૨	૩	૪
૧૧	દ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
મીન	પ	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૬	૫	૫	૪	૩	૨	૧	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૭

દશાંશ ષોડશાંશ અને ષષ્ટ્યંશ કોષ્ટક તુલાથી મીનના અંશ ૧૬ થી ૩૦ સુધીનું નં. ૨

ભાગ		૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪
અંશ		૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨
કળા		૩૦	૦	૩૦	૫૨	૦	૩૦	૦	૩૦	૪૫	૦	૩૦	૦	૩૦	૩૭	૦	૩૦	૦	૩૦
વિકળા		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
તુલા	દ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૬	ષ	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩
વૃશ્ચિક	દ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૭	ષ	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૧૨
ધન	દ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૮	ષ	૩	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૨	૨	૩	૪	૫
મકર	દ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૯	ષ	૪	૩	૨	૧	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૬	૫	૫	૪	૩	૨
કુંભ	દ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૧૦	ષ	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭
મીન	દ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૧૧	ષ	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૪

ભાગ		૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫	૬૬	૬૭	૬૮	૬૯	૭૦	૭૧	૭૨
અંશ		૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૩૦
કળા		૦	૩૦	૦	૨૨	૩૦	૦	૩૦	૦	૧૫	૩૦	૦	૩૦	૦	૭	૩૦	૦	૩૦	૦
વિકળા		૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦
તુલા	દ	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૬	ષ	૪	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬
વૃશ્ચિક	દ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૭	ષ	૧૧	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૯
ધન	દ	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૮	ષ	૬	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧	૧	૨	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૮
મકર	દ	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	ષો	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪
૯	ષ	૧	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૩	૨	૨	૧	૧૨	૧૧
કુંભ	દ	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
	ષો	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮
૧૦	ષ	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦
મીન	દ	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	ષો	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
૧૧	ષ	૩	૨	૧	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧

કોષ્ટક ઉપરથી દશાંશ, ષોડશાંશ, અને ષષ્ટ્યંશની રાશિયો જોવાની રીત—ઉપર મૂકેલા દશાંશ, ષોડશાંશ, અને ષષ્ટ્યંશ કોષ્ટકોના બે વિભાગ પાડેલા છે, તેમા પહેલો વિભાગ દરેક રાશિઓના ૧૫ અંશ સુધીનો ને બીજો ૧૬ થી ૩૦ અંશ સુધીનો છે તેમાં ઉપરની બાજુ ભાગો લખેલા છે, તેમાથી જે ગ્રહની દશાંશ, ષોડશાંશ, અને ષષ્ટ્યંશની રાશિ જાણવી હોય, તે ગ્રહ ૧૫ અંશની અંદર હોય તો નં ૧ ના કોષ્ટકમા અને તેનાથી વધારે અંશનો હોય તો નં ૨ ના કોષ્ટકમાં જોવુ પછી તે ગ્રહના અંશાદિ કોષ્ટકમાં ઉપરની બાજુ લખેલા અંશાદિમાંના જે ભાગના અંશાદિમા સમાતા હોય તે ભાગની ઊભી લીટી તથા જે ગ્રહની રાશિયો જોવી છે, તે ગ્રહની રાશિની આડી એ બે લીટીઓ જ્યા એકઠી થાય, ત્યા લખેલી ત્રણ રાશિયોમાની પહેલી રાશિનો દશાંશમાં, બીજી રાશિનો ષોડશાંશમા, અને ત્રીજી રાશિનો ષષ્ટ્યંશમા ગ્રહ મૂકવો

ઉદાહરણ— સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૧ છે તેના અંશાદિ ૫ । ૫૪ । ૫૧ નં–૧ ના કોષ્ટકમાના ૧૫ મા ભાગના નીચે લખેલા અંશાદિ ૬ । ० । ० માં સમાય છે માટે તે ભાગ ૧૫ ની ઊભી લીટી અને સૂર્યની રાશિ મિથુનની આડી લીટી એ બે લીટીઓ જ્યા એકઠી થાય છે ત્યા । ૪ । ૧૨ । ૨ એ ત્રણ રાશિઓ લખેલી છે માટે સૂર્ય **દશાંશમાં કર્ક (૪) નો, ષોડશાંશમાં મીન (૧૨) નો, અને ષષ્ટ્યંશમાં વૃષભ (૨) નો** મૂકવો, એ રીતે ગ્રહની પણ રાશિઓ જોવી

॥ સોળ ખાનાની ષોડશાંશ કુંડળીની સમજ ॥

જેમ દરેક કુંડલી બાર ખાનાની થાય છે અને તેમા બાર રાશિઓ મૂકવામા આવે છે, તેમ ષોડશાંશ કુંડલી **૧૬ ખાનાની** થાય છે ને તેમા બાર રાશિઓને **ચાર** દેવ મૂકાય છે તે દેવના નામ અનુક્રમે **ચતુર્મુખ વિષ્ણુ હર અને દિનેશ** છે પણ કુંડલીમાં તેના પહેલા અક્ષરોજ મૂકવામાં આવે છે તે અનુક્રમે **च-वि-ह-दि** છે ષોડશાંશમા એક રાશિના ૩૦ અંશને ૧૬ ભાગમા વહેચી નાખ્યા છે. તે ભાગો નીચે મુજબ છે

॥ ષોડશાંશના ૧૬ ભાગો ॥

ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬
અંશ	૧	૩	૫	૭	૯	૧૧	૧૩	૧૫	૧૬	૧૮	૨૦	૨૨	૨૪	૨૬	૨૮	૩૦
કળા	૫૨	૪૫	૩૭	૩૦	૨૨	૧૫	૭	૦	૫૨	૪૫	૩૭	૩૦	૨૨	૧૫	૮	૦
વિકળા	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૮	૦

॥ ષોડશાંશની રીત ॥

વિષમ રાશિની લગ્ન કે ગ્રહોના અંશાદિ જે ભાગમાં સમાય તેટલા ભાગ લગ્ન કે ગ્રહની પૂર્ણાદિ રાશિમાં ઉમેરતાં જે થાય, તેને ૧૬ થી વધારે હોય તો ૧૬ વડે ભાગી શેષ વધે, તે બારની અંદર હોય તો જેટલામો અંક હોય તેટલામી રાશિનું લગ્ન કે ગ્રહ મુકવો. પણ શેષ ૧૩ થી ૧૬ સુધી હોય તો કોઇ પણ રાશિનું લગ્ન કે ગ્રહો ન મૂકતાં અનુક્રમે ૧૩ રે–च–૧૪–દે वि–૧૫–રે–ह ને ૧૬ અથવા ૦ શેષ રહે તો दि નું લગ્ન હોય તો લગ્ન ને ગ્રહ જોયો હોય તો ગ્રહ મૂકવો, સમ રાશિનું લગ્ન કે ગ્રહ જો હોય તો તેમાં વિશેષ એટલું કે બારથી વધારે એટલે ૧૩ થી ૧૬ સુધીની શેષ વધે તો ૧૩–રે–ह–૧૪–દે–ह–૧૫–રે वि–૧૬–યા–૦ શેષ વધે તો च અક્ષરનું લગ્ન કે ગ્રહ મૂકવા.

॥ લગ્ન માટે સમ વિષમે વિશેષ ખુલાશો ॥

લગ્ન વિષમ રાશિનું હોય તો વિષમ રાશિના બાર રાશિ પછીના ચાર દેવ–ચ–વિ–હ–દી છે. જેથી લગનમાંજ–વિ–થી શરૂ કરવાનું હોય તો લગ્ને–વિ–બીજામાં હ–ત્રીજામાં દિ–ને પછી ૧ થી બારે રાશિ મૂકી જવી. ને પછી છેલ્લા ૧૬ મા ખાનામાં ચ–આવે તેમ અનુક્રમ ખાનાં પુરવાનો રાખવો. તેમજ સમરાશિનું લગ્ન હોય તો સમરાશિના દેવ દિ–હ–વિ–ચ છે માટે ધારો કે લગ્ન હ–નું આવ્યું તો પહેલા ખાનામાં લ–કરી હ– મૂકવો. બીજામાં વિ–ત્રીજામાં ચ–ને પછી ૧–રાશિથી બાર રાશિ મૂકી જવી. ને છેલ્લા ખાનામાં દિ–આવે ને લગ્ન સમ વિષમે ગમે તેવું હોય પણ લગ્નમાં રાશિથી આંક શરૂ થયો હોય તો તે બાર રાશિ પછી પોત પોતાના બતાવેલા દેવ અનુક્રમે મૂકવા ને બાકી ખાંનાં રહે તો તેમાં ૧ થી અનુક્રમે બાકી રહેલી રાશિઓ પુરી જવી. પછી ગ્રહો પુરવા.

ઉદાહરણ—સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨–૫–૫૪–૫૧ છે તો તે વિષમ રાશિનો છે ને તેના અંશાદિ ૫–૫૪–૫૧ ષોડશાશના ૪ થા ભાગમા સમાય છે જેથી ભાગ ૪ ને સૂર્યની રાશિ ૨ મા ઉમેર્યા તો ૬ થયા તેથી ષોડ· **શાંશમાં સૂર્ય ૬ રાશિનો મુકવો.**

બીજું ઉદાહરણ—લગ્ન રાશ્યાદિ ૧૧।૨૫।૧૦।૧૯ છે તેના અંશાદિ ષોડશાશના ૧૪ મા ભાગમા સમાય છે તેથી લગ્નની રાશિ ૧૧ મા ભાગ ૧૪ ને ઉમેરતાં ૨૫ થયા તેને ૧૬ થી ભાગતા શેષ ૯ રહી તે રાશિ જાણવી, ષોડશાશમા લગ્ને ૯ રાશિ મૂકી પછી તેના બીજા ખાનાથી દશથી અનુક્રમે બાર સુધીની રાશિઓ મૂકી ને તે પછી લગ્ન સમરાશિનું હોવાથી તેના ૪ દેવ અનુક્રમે દિ–હ–વિ–ચ મૂકયા તે પછી રાશિ એકથી ૫ સુધી મૂકી તો ષોડશાંશના ૧૬ ખાના પુરાયા

॥ ષોડશાંશ કોષ્ટક ॥

ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬
અંશા દિશાદિ	૧ ૫૨ ૩૦	૩ ૪૫ ૦	૫ ૩૭ ૩૦	૭ ૩૦ ૦	૯ ૨૨ ૩૦	૧૧ ૧૫ ૦	૧૩ ૭ ૩૦	૧૫ ૦ ૦	૧૬ ૫૨ ૩૦	૧૮ ૪૫ ૦	૨૦ ૩૭ ૩૦	૨૨ ૩૦ ૦	૨૪ ૨૨ ૩૦	૨૬ ૧૫ ૦	૨૮ ૮ ૩૦	૩૦ ૦ ૦
૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	च	घि	ह	दि
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	दि	ह	घि	घ	૧
૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	घ	घि	ह	दि	૧	૨
૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	दि	ह	घि	घ	૧	૨	૩
૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	घ	घि	ह	दि	૧	૨	૩	૪
૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	दि	ह	घि	घ	૧	૨	૩	૪	૫
૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	च	घि	ह	दि	૧	૨	૨	૪	૫	૬
૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	दि	ह	घि	घ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	घ	घि	ह	दि	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
૯	૧૦	૧૧	૧૨	दि	ह	घि	घ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧૦	૧૧	૧૨	च	घि	ह	दि	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
૧૧	૧૨	दि	ह	घि	घ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧

॥ ઉપર લખેલા કોષ્ટક ઉપરથી ષોડશાંશ કરવાની રીત ॥

ગ્રહો કે લગ્નના અંશાદિ ઉપર લખેલા કોષ્ટકના જે ભાગમાં સમાતા હોય, તે ભાગની ઉભી લીટી તથા તે ગ્રહ કે લગ્નની રાશિની આડી લીટી જ્યાં એકઠી થાય. ત્યાં જે રાશિ કે દેવ લખ્યો હોય તે રાશિ કે દેવમાં જો ગ્રહ લીધો હોય તો ગ્રહ મૂકવો ને લગ્ન લીધું હોય તો તે રાશિ કે દેવ ષોડશાંશના લગ્નમાં મૂકવો. તે રાશિ પછી તેજ આડી લીટીમાં લખેલી દરેક રાશિઓ અને દેવો અનુક્રમે ષોડશાંશના બીજા ખાનાથી મૂકતા જવા. તે સોળ ભાગ થઇ રહે. કે તેજ આડી લીટીમાં પહેલેથી લખેલી દરેક રાશિઓ અને દેવો અનુક્રમે લગ્નની રાશિના પહેલા સુધીના મૂકવા.

॥ ઉદાહરણ ॥

સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૧ । છે. તેના અંશાદિ ૫ । ૫૪ । ૫૧ ષોડશાંશના ૪ થા ભાગમાં સમાય છે. માટે ચોથા ભાગની ઉભી લીટી તથા સૂર્યની રાશિ ૨ ની આડી લીટી જ્યાં એકઠી થાય છે ત્યાં રાશિ ૬ લખેલી છે માટે **ષોડશાંશમાં સૂર્ય ૬ રાશિમાં** મૂક્યો.

॥ આઠ ખાંનાની ષષ્ટયંશ કુંડળી કરવાની રીત ॥

એક રાશિના ૩૦ અંશના ૬૦ ભાગ પાડી તે દરેક ભાગના સ્વામિઓ નીચેના કોષ્ટકમાં લખ્યા છે. કોષ્ટકમાં વિષય રાશિના ગ્રહોના અંશાદિ ઉપરની બાજુથી જોતાં જેટલામા ભાગમાં સમાતા હોય તે ભાગ આગળ લખેલો દેવ તે ગ્રહનો **ષષ્ટયંશ સ્વામી** જાણવો. સમરાશિનો જે ગ્રહ હોય તેના અંશાદિ કોષ્ટકના નીચેના ભાગથી જોતાં જેટલા ભાગમાં સમાતા હોય તે ભાગ આગળ લખેલો દેવ ગ્રહનો **ષષ્ટયંશ સ્વામી** સમજવો.

॥ ઉદાહરણ ॥

સૂર્ય ૨–૫–૫૪–૫૧ રાસ્યાદિ છે, તેની રાશિ વિષમ છે. માટે કોષ્ટકના ઉપરથી જોતાં તેના અંશાદિ ૫–૫૪–૫૧ ષષ્ટયંશના ૧૨ મા ભાગમાં સમાય છે. તો તે ભાગ આગળ લખેલો પ્રેતપુરિશાંશ નામનો દેવ સૂર્યનો **ષષ્ટયંશ સ્વામી** થયો.

॥ ષષ્ટ્યંશનું કોષ્ટક ॥

ભાગ	વિષમ	દેવ	સમ	ભાગ	ભાગ	વિષમ	દેવ	સમ	ભાગ	ભાગ	વિષમ	દેવ	સમ	ભાગ
	અંશ		અંશ			અંશ		અંશ			અંશ		અંશ	
૧	૦-૩૦	ધોરાશ	૩૦—૦	૬૦	૨૧	૧૦-૩૦	પદ્મભામાશ	૨૦—૦	૪૦	૪૧	૨૦-૩૦	કુળનાશાશ	૧૦—૦	૨૦
૨	૧—૦	રાક્ષસાશ	૨૯-૩૦	૫૯	૨૨	૧૧—૦	લક્ષ્મ્ય શ	૧૯-૩૦	૩૯	૪૨	૨૧—૦	વંશક્ષયાશ	૯-૩૦	૧૯
૩	૧-૩૦	દેવભામાશ	૨૯—૦	૫૮	૨૩	૧૧-૩૦	વાગિશાશ	૧૯—૦	૩૮	૪૩	૨૧-૩૦	ઉત્તાપાતાશ	૯—૦	૧૮
૪	૨—૦	કુબેરાંશ	૨૮-૩૦	૫૭	૨૪	૧૨—૦	દિશાગ	૧૮-૩૦	૩૭	૪૪	૨૨—૦	કાલરૂપાશ	૮-૩૦	૧૭
૫	૨-૩૦	રક્ષોગણાશ	૨૮—૦	૫૬	૨૫	૧૨-૩૦	દેવાશ	૧૮—૦	૩૬	૪૫	૨૨-૩૦	સૌમ્યાશ	૮—૦	૧૬
૬	૩—૦	કિન્નરાશ	૨૭-૩૦	૫૫	૨૬	૧૩—૦	આર્દ્રાશ	૧૭-૩૦	૩૫	૪૬	૨૩—૦	મૃદ્વાશ	૭-૩૦	૧૫
૭	૩-૩૦	ભ્રષ્ટાશ	૨૭—૦	૫૪	૨૭	૧૩-૩૦	કાલિનાશાશ	૧૭—૦	૩૪	૪૭	૨૩-૩૦	સુશીતલાશ	૭—૦	૧૪
૮	૪—૦	કુલઘ્નાશ	૨૬-૩૦	૫૩	૨૮	૧૪—૦	ક્ષિતિશ્વરાશ	૧૬-૩૦	૩૩	૪૮	૨૪—૦	દંષ્ટ્રાકરાલાશ	૬-૩૦	૧૩
૯	૪-૩૦	ગરલાશ	૨૬—૦	૫૨	૨૯	૧૪-૩૦	કમનામ્રાશ	૧૬—૦	૩૨	૪૯	૨૪-૩૦	ઇન્દુમુખાંશ	૬—૦	૧૨
૧૦	૫—૦	અ ન્ય શ	૨૫-૩૦	૫૧	૩૦	૧૫—૦	મંદાત્મજાશ	૧૫-૩૦	૩૧	૫૦	૨૫—૦	પ્રવીણાશ	૫-૩૦	૧૧
૧૧	૫-૩૦	માયાશ	૨૫—૦	૫૦	૩૧	૧૫-૩૦	મૃત્યુભાશ	૧૫—૦	૩૦	૫૧	૨૫-૩૦	કાલાગ્ન્ય શ	૫—૦	૧૦
૧૨	૬—૦	પ્રેતપુરિશાશ	૨૪-૩૦	૪૯	૩૨	૧૬—૦	કાલાશ	૧૪-૩૦	૨૯	૫૨	૨૬—૦	દંડાયુધાશ	૪-૩૦	૯
૧૩	૬-૩૦	અપાંપાત	૨૪—૦	૪૮	૩૩	૧૬-૩૦	દાવાગ્ન્ય શ	૧૪—૦	૨૮	૫૩	૨૬-૩૦	નિર્મલાશ	૪—૦	૮
૧૪	૭—૦	દેવગણેશાશ	૨૩-૩૦	૪૭	૩૪	૧૭—૦	ઘોરાશ	૧૩-૩૦	૨૭	૫૪	૨૭—૦	શુભાશ	૩-૩૦	૭
૧૫	૭-૩૦	કાલાશ	૨૩—૦	૪૬	૩૫	૧૭-૩૦	અધમાશ	૧૩—૦	૨૬	૫૫	૨૭-૩૦	અશુભાશ	૩—૦	૬
૧૬	૮—૦	સર્પાશ	૨૨-૩૦	૪૫	૩૬	૧૮—૦	કંટકાશ	૧૨-૩૦	૨૫	૫૬	૨૮—૦	અતિશિતલાશ	૨-૩૦	૫
૧૭	૮-૩૦	અમૃતાશ	૨૨—૦	૪૪	૩૭	૧૮-૩૦	સુધાશ	૧૨—૦	૨૪	૫૭	૨૮-૩૦	સુધાશ	૨—૦	૪
૧૮	૯—૦	ચંદ્રાશ	૨૧-૩૦	૪૩	૩૮	૧૯—૦	અમૃતભાશ	૧૧-૩૦	૨૩	૫૮	૨૯—૦	પયોધાશ	૧-૩૦	૩
૧૯	૯-૩૦	મૃદ્વ શ	૨૧—૦	૪૨	૩૯	૧૯-૩૦	પરિપૂર્ણચંદ્રાશ	૧૧—૦	૨૨	૫૯	૨૯-૩૦	ભ્રમણાશ	૧—૦	૨
૨૦	૧૦—૦	કોમલાશ	૨૦-૩૦	૪૧	૪૦	૨૦—૦	વિષપ્રદગ્ધાશ	૧૦-૩૦	૨૧	૬૦	૩૦—૦	ઇંદુરેખાશ	૦-૩૦	૧

પ્રકરણ ૧૪ મું.

મૈત્રિ, દૃષ્ટિ, કારક, સપ્તકવર્ગ અને દશવર્ગ બળ બાબત.

॥ નિસર્ગ મૈત્રિની સમજ ॥

સૂર્યાદિ દરેક ગ્રહોના સ્વભાવિક મિત્ર, સમ, અને શત્રુ, ગ્રહો કયા કયા છે: તે જોવા માટે નિસર્ગ મૈત્રિની જરૂર છે. તો તેનો કોઠો નીચે છે. તેમાં ઉપલી બાજુ સૂર્યાદિ ગ્રહોનાં નામના અક્ષરો લખ્યા છે. ને તેના નીચે બીજા ખાનાનાં કેટલાક ગ્રહો લખી તેની જમણી બાજુએ મિત્ર લખેલુ છે. જેથી તે ગ્રહો ઉપર લખેલા સૂર્યાદિ ગ્રહોના મિત્ર જાણવા. ને તેના નીચેના ખાનામાં ગ્રહો લખી તેની બાજુ ઉપર સમ, લખ્યું છે, માટે તે લખેલા ગ્રહો સૂર્યાદિ ગ્રહોના સમ જાણવા. તેમજ તેના નીચે લખેલા ગ્રહોની બાજુએ જોતાં શત્રુ લખેલું છે, માટે તે ગ્રહો ઉપર લખેલા સૂર્યાદિ ગ્રહોના શત્રુ ગ્રહો જાણવા.

ઉદાહરણ—ઉપર લખેલા સૂર્યના નીચેના ખાનામાં ચં. મં. ગુ. એમ લખ્યું છે. માટે સૂર્યના ચંદ્ર, મંગલ ને ગુરૂ સ્વાભાવિક મિત્ર છે એમ જાણવું.

સ્થાનમૈત્રિ

મિત્ર સ્થાન	શત્રુ સ્થાન
૨	૧
૩	૫
૪	૬
૧૦	૭
૧૧	૮
૧૨	૯

॥ નિસર્ગ મૈત્રીનો કોઠો ॥

સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ	રા	ગ્રહના નામ મિત્રાદિ
ચં મં ગુ	સૂ બુ	સૂ ચં ગુ	સૂ શુ રા	સૂ ચં મં રા.	બુ શ રા	શુ બુ રા	બુ શુ શ	મિત્ર
બુ	મં ગુ શુ.શ	શુ શ	મં ગુ શ	શ	મં ગુ	ગુ	ગુ	સમ
શુ શ રા	રા	બુ રા	ચં	બુ શુ	સૂ ચં	સૂ ચં મં	સૂ ચં મં	શત્રુ

॥ પંચધા મૈત્રિની સમજ ॥

જેમાં દરેક ગ્રહોના અધિમિત્ર, મિત્ર, સમ, શત્રુ અને અધિશત્રુ, ગ્રહો જોવામાં આવે છે. તેને પંચધા અથવા તાત્કાલિક મૈત્રિ કહે છે.

॥ પંચધા મૈત્રિ કરવાની રીત ॥

જે ગ્રહની પંચધામૈત્રિ કરવી હોય, તે ગ્રહ જન્મ કુંડલીમાં જે ભાવમાં બેઠો હોય, તે ભાવથી ૨ । ૩ । ૪ । ૧૦ । ૧૧ । ૧૨ આ સ્થાનોમાં રહેલા ગ્રહો તે ગ્રહના મિત્ર અને ૧ । ૫ । ૬ । ૭ । ૮ । ૯ । આ સ્થાનોમાં રહેલા ગ્રહો શત્રુ સમજવા. એ પ્રમાણે જે ગ્રહના જેટલા ગ્રહો મિત્ર આવે તે ગ્રહો તે ગ્રહની નિસર્ગ મૈત્રિમાં મિત્ર હોય તો તેને **પંચધા મૈત્રિમાં અધિમિત્રમાં**, સમ હોય તો **મિત્રમાં**, અને શત્રુ હોય તો પંચધા મૈત્રિના **સમના** કોઠામા મૂકવા. ને જે ગ્રહના જેટલા ગ્રહો ઊપર પ્રમાણે શત્રુ આવેલા હોય, તે ગ્રહો જેની પંચધા મૈત્રિ કરવી છે તેની નિસર્ગ મૈત્રિમાં મિત્ર હોય તો **સમમાં**, સમ હોય તો **શત્રુમાં** અને શત્રુ હોય તો તેને પંચધા મૈત્રિના **અધિશત્રુના કોઠામાં** મૂકવા. એ રીતે દરેક ગ્રહોનું કરવાથી **પંચધા મૈત્રિ** થાય છે.

ઉદાહરણ—સૂર્ય જન્મકુંડલીમાં ચોથા ભાવે છે. તેનાથી **પહેલા સ્થાનમા** ગુરુ અને **છઠ્ઠામાં** ચંદ્ર છે માટે તે બે ગ્રહો **સૂર્યના સ્થાન શત્રુ** થયા તેમજ સૂર્ય થકી ૧૧ મે સ્થાને મંગલ, ને બારમે સ્થાને બુધ, શુક્ર, શનિ, છે. માટે તે ગ્રહો સૂર્યના **સ્થાનમિત્ર** થયા તો એવી રીતે જોતાં સૂર્યથી ગુરુ શત્રુ સ્થાનમા છે. અને નિસર્ગ મૈત્રિના કોઠામા સૂર્યની મૈત્રિમાં, **ગુરુ મિત્ર** છે. તો શત્રુ અને મિત્ર થવાથી તેને પંચધા મૈત્રિના કોઠામાં સૂર્યની મૈત્રિમાં **સમમાં** મૂકવો તેમજ ઊપર પ્રમાણે સૂર્યનો મંગલ સ્થાન મિત્ર છે. ને સૂર્યની નિસર્ગ મૈત્રિમા તે મિત્ર છે, તો બે જગ્યાએ મિત્ર થવાથી તેને સૂર્યની પંચધા મૈત્રિમા અધિમિત્રમા મૂકવો એ રીતે તૈયાર કરેલી પંચધા મૈત્રિ ગણિતના ખરડામા છે.

॥ દૃષ્ટિ કરવાની રીત ॥

જે ગ્રહ તથા ભાવ ઉપર દૃષ્ટિ કરવી હોય, તે ગ્રહ તથા ભાવ દેખાનાર એટલે દશ્ય કહેવાય છે. અને જે ગ્રહ દૃષ્ટિ કરે છે તે ગ્રહ જોનાર એટલે દ્રષ્ટા કહેવાય છે.

દશ્ય ગ્રહ અથવા દશ્ય ભાવમાથી દષ્ટાગ્રહ બાદ કરવો બાદ કરતાં જે રાશ્યાદિ રહે તેમાંની રાશિ ૧ હોય તો તેના અંશાદિનું અર્દ્ધ કરવાથી, ૨ હોય તો તેના અંશાદિમા ૧૫ અંશ જોડવાથી, ૩ હોય તો તેના અંશાદિને ૩૦ અંશમાથી બાદ કરતા જે રહે તેનું અર્દ્ધ કરી તેમાં ૩૦ ઉમેરવાથી, ૪ હોય તો તેના અંશાદિને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કરવાથી, ૫ હોય

તો તેના અંશાદિને બમણા કરવાથી, અને ૬ । ૭ । ૮ । ૯ હોય તો તે રાશ્યાદિને ૧૦ રાશિમાંથી બાદ કરતાં જે રાશ્યાદિ રહે તેના અંશાદિ કરી તેનું અર્દ્ધ કરવાથી દૃષ્ટિ થાય છે, પણ જો ૧૦ । ૧૧ । ૧૨ । ૦ રાશિ હોય તો તેની દૃષ્ટિ ૦ । ૦ । ૦ । જાણવી, એટલે કે જે ગ્રહ અથવા જે ભાવમાંથી જે ગ્રહ બાદ કરવામાં આવે તે ગ્રહ અથવા તે ભાવ ઉપર બાદ કરેલા ગ્રહની દૃષ્ટિ જાણવી.

ઉપર પ્રમાણે દરેક ગ્રહોની દૃષ્ટિ કરવી. પણ મંગળ ગુરૂ અને શનિ એ ત્રણ ગ્રહો વિશેષ દૃષ્ટિથી જુવે છે. માટે તેની આવેલી દૃષ્ટિમાં વધારો કરવો પડે છે, તે નીચે મુજબ છે.

॥ મંગળની વિશેષ દૃષ્ટિ કરવાની રીત ॥

દશ્યમાંથી દૃષ્ટાગ્રહ મંગળ બાદ કરતાં જે રાશ્યાદિ રહે, તેમાંની રાશિ જ્યારે ૨ । ૬ । ૩ । ૭ હોય ત્યારે મંગળની વિશેષ દૃષ્ટિ થાય છે. તે એવી રીતે કે જો ૨ કે ૬ રાશિ હોય, તો તેના અંશાદિનું અર્દ્ધ કરીને ઉપર પ્રમાણે કરેલી મંગળની દૃષ્ટિમાં જોડવાથી, અને જો ૩ કે ૭ રાશિ હોય તો તેના અંશાદિને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કરતાં જે રહે તેનું અર્દ્ધ કરીને જોડવાથી મંગળની સ્પષ્ટ દૃષ્ટિ થાય છે. પણ બાકીની રાશિયોમાં તો ઉપરની રીતે કરેલીજ દૃષ્ટિ કાયમ રાખવી.

॥ ગુરૂની વિશેષ દૃષ્ટિ કરવાની રીત. ॥

દશ્યમાંથી દૃષ્ટાગ્રહ ગુરૂ બાદ કરતાં જે રાશ્યાદિ રહે તેમાંની રાશિ જ્યારે ૩ । ૭ । ૪ । ૮ હોય ત્યારે ગુરૂની વિશેષ દૃષ્ટિ થાય છે. તે એવી રીતે કે જ્યારે ૩ । ૭ રાશિ હોય ત્યારે તેના અંશાદિને ઉપર પ્રમાણે કરેલી ગુરૂની દૃષ્ટિમાં ઉમેરવાં. અને જો ૪ । ૮ રાશિ હોય તો તેના અંશાદિને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કરતાં જે રહે તે ઉમેરવાથી ગુરૂની સ્પષ્ટ દૃષ્ટિ થાય છે. ને બાકીની રાશિઓમાં તો ઉપર પ્રમાણે કરેલીજ દૃષ્ટિ કાયમ રાખવી.

॥ શનિની વિશેષ દૃષ્ટિ કરવાની રીત. ॥

દશ્યમાંથી દૃષ્ટાગ્રહ શનિ બાદ કરતાં જે રાશ્યાદિ રહે તેમાંની રાશિ જ્યારે ૧।૮।૨।૯ હોય, ત્યારે શનિની વિશેષ દૃષ્ટિ જાણવી. તે એવી રીતે કે ૧ કે ૮ રાશિ હોય તો તેના અંશાદિને ૩ થી ગુણી ૨ થી ભાગતાં જે આવે તે ઉપર પ્રમાણે કરેલી શનિની દૃષ્ટિમાં જોડવા, અને જો ૨ કે ૯ રાશિ હોય તો તેના અંશાદિને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કરતાં જે રહે તેને ૩ થી ગુણી ૨ થી ભાગતાં જે આવે તે ઉમેરવાથી શનિની સ્પષ્ટ દૃષ્ટિ થાય છે. બાકીની રાશિઓમાં તો ઉપર પ્રમાણેજ કરેલી દૃષ્ટિ કાયમ રાખવી.

ઉદાહરણ—સૂર્ય ઉપર ચંદ્રની દૃષ્ટિ કરવી છે. તો દૃશ્ય ગ્રહ સૂર્ય થયો, ને દૃષ્ટા ગ્રહ ચંદ્ર થયો. માટે સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૨ માંથી ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૭ । ૨૬ । ૫ । ૨૦ બાદ કર્યો, તો રાશ્યાદિ ૬ । ૯ । ૪૯ । ૩૧ રહ્યા. તેમાંની રાશિ ૬ છે માટે તેના રાશ્યાદિ ૬ । ૯ । ૪૯ । ૩૧ ને ૧૦ રાશિમાંથી બાદ કર્યા તો રાશ્યાદિ ૩ । ૨૦ । ૧૦ । ૨૯ રહ્યા. તેના અંશાદિ કર્યા તો ૧૧૦ । ૧૦ । ૨૯ । થયા તેનું અર્દ્ધ કર્યું તો ૫૫ । ૫ । ૫૪ સૂર્યના ઉપર ચંદ્રની દૃષ્ટિ થઈ. એ રીતે દરેક ગ્રહો તથા ભાવોની દૃષ્ટિ કરવી.

॥ મંગળની વિશેષ દૃષ્ટિનું ઉદાહરણ ॥

ચંદ્ર ઊપરની મંગળની દૃષ્ટિ કરવી છે તો દૃશ્યચંદ્ર અને દૃષ્ટામંગળ થયો માટે ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૭ । ૨૬ । ૫ । ૨૦ । માથી મંગળ રાશ્યાદિ ૦ । ૨૩ । ૧૧ । ૩ બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ ૭ । ૨ । ૫૪ । ૧૭ રહ્યા તેમાંની રાશિ ૭ છે માટે તેના રાશ્યાદિ ૭ । ૨ । ૫૪ । ૧૭ ને ૧૦ રાશિમાથી બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ ૨ । ૨૭ । ૫ । ૪૩ રહ્યા તેના અંશાદિ કર્યો તો ૮૭ । ૫ । ૪૩ થયા તેનું અર્દ્ધ કર્યું તો ૪૩ । ૩૨ । ૫૧ ચંદ્ર ઉપર મંગળની દૃષ્ટિ થઇ પણ ચંદ્રમાંથી મંગળ બાદ કરતા રાશિ ૭ રહી છે માટે મંગળની વિશેષ દૃષ્ટિ કરવા માટે રહેલા રાશ્યાદિના અંશાદિ ૨।૫૪।૧૭ ને ૩૦ અંશમાથી બાદ કર્યો તો ૨૭।૫।૪૩ રહ્યા. તેનું અર્દ્ધ કર્યું તો ૧૩।૩૨।૫૧ થયુ તેને ઉપર પ્રમાણે કરેલી મંગળની દૃષ્ટિ ૪૩।૩૨।૫૧ મા ઉમેર્યું તો ૫૭ । ૪૨ । ચંદ્ર ઉપર મંગળની વિશેષ દૃષ્ટિ થઈ

ગુરૂની વિશેષ દૃષ્ટિનુ ઉદાહરણ—ભાવોપરિ દૃષ્ટિમા બારમા ભાવ ઉપર ગુરૂની દ્રષ્ટિ કરવી છે, તો ૧૨ મો ભાવ દ્રશ્ય અને ગુરૂ દૃષ્ટા થયો માટે બારમા ભાવ રાશ્યાદિ ૧૦ । ૨૩ । ૧૯ । ૫૯ માથી ગુરૂ રાશ્યાદિ ૨ । ૧૮ । ૪૧ । ૩૨ બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ ૮ । ૪ । ૩૮ । ૨૭ રહ્યા. તેમાની રાશિ ૮ છે માટે તેના રાશ્યાદિને ૧૦ રાશિમાથી બાદ કર્યાં તો રાશ્યાદિ ૧ । ૨૫ । ૨૧ । ૩૩ રહ્યા તેના અંશાદિ કર્યો તો ૫૫।૨૧।૩૩ થયા, તેનું અર્ધું કર્યું તો ૨૭ । ૪૦ । ૪૫ થયુ તેટલી બારમા ભાવ ઊપર ગુરૂની દ્રષ્ટિ થઇ પણ બારમા ભાવમાથી ગુરૂ બાદ કરતા રાશિ ૮ વધી હતી માટે ગુરૂની વિશેષ દ્રષ્ટિ થઇ તેથી તે બાદ કરતા રહેલા અંશાદિ ૨૫ । ૨૧ । ૩૩ । ને ઊપર કરેલી દ્રષ્ટિ ૨૭ । ૪૦ । ૪૫ મા ઊમેર્યો તો ૫૩ । ૨ । ૧૮ બારમા ભાવ ઊપર ગુરૂની સ્પષ્ટ દ્રષ્ટિ થઇ.

શનિની વિશેષ દ્રષ્ટિનું ઉદાહરણ—ભાવોપરિ દ્રષ્ટિમાં પાચમા ભાવ ઊપર શનિની દ્રષ્ટિ કરવી છે તો પાચમો ભાવ દ્રશ્ય ને શનિ દ્રષ્ટા

થયો. માટે પાંચમો ભાવ રાશ્યાદિ ૩ । ૨૧ । ૨૯ । ૪૭ માંથી સ્પષ્ટ શનિ રાશ્યાદિ ૧ । ૧૨ । ૬ । ૪૦ । બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ । ૨ । ૯ । ૨૨ । ૫૯ રહ્યા. તેની રાશિ ૨ છે. માટે તેના અંશાદિમાં ૧૫ અંશ ઉમેર્યા તો ૨૪ । ૨૨ । ૫૯ પાંચમા ભાવ ઉપર શનિની દ્રષ્ટિ થઈ. પણ પાંચમા ભાવમાંથી શનિ બાદ કરતાં રાશિ ૨ રહી છે. માટે શનિની **વિશેષદ્રષ્ટિ છે.** જેથી બાદ કરતાં રહેલા અંશાદિ ૯ । ૨૨ । ૫૯ । ને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કર્યો, તો ૨૦ । ૩૭ । ૧ રહ્યા. તેને ૩ થી ગુણતાં ૬૧ । ૫૧ । ૩ થયા. તેને ૨ થી ભાગ્યા તો ૩૦ । ૫૫ । ૩૧ થયા. તેને ઉપર કરેલી શનિની દ્રષ્ટિ–૨૪ । ૨૨ । ૫૯ માં ઉમેરવાથી ૫૫ । ૧૮ । ૩૦ **પાંચમા ભાવ** ઉપર શનિની સ્પષ્ટ દ્રષ્ટિ થઈ.

દ્રષ્ટિના ચાર પ્રકાર છે. દરેક ગ્રહો અથવા દરેક ભાવ ઉપર સૂર્યાદિગ્રહોની ઉપર પ્રમાણે કરેલી દ્રષ્ટિ ૦ । ૧૫ । ૦ । ૦ ની નજીક હોય તેની **એક ચરણ** (૫। ૦।) દ્રષ્ટિ જાણવી. જેની ૦।૩૦।૦। ૦ ની નજીકમાં હોય તેની **બે ચરણ** (અડધી ૦।।) દ્રષ્ટિ જાણવી. જેની ૦–૪૫–૦–૦ની નજીક હોય તેની **ત્રણ ચરણ** (પુણી–૦।।।) દ્રષ્ટિ ને જેની ૧ । ૦ । ૦ । ૦ ની નજીક હોય તેની **સંપુર્ણ ચારચરણ** (આખી ૧) દ્રષ્ટિ જાણવી.

।। નિત્યકારક ચક્ર કરવાની રીત ।।

દરેકની જન્મપત્રિકામાં નિત્યકારક ગ્રહો સરખાંજ રહે છે તે નીચે મુજબ છે.

।। નિત્યકારક ચક્ર ।।							
સૂ.	ચં.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.	રા.
પિતૃકારક.	માતૃકારક.	ભ્રાતૃકારક.	મિત્રકારક.	પુત્રકારક.	સ્ત્રીકારક.	આયુકારક.	જ્ઞાતિકારક.

।। અનિત્યકારક ચક્રની રીત ।।

સૂર્યથી શનિ સુધીના ગ્રહોના અંશોમાંથી જે ગ્રહના અંશ સર્વેથી વધારે હોય તેને **આત્મકારક** જાણવો, તેનાથી ઓછા અંશવાળો ગ્રહ, **અમાત્યકારક,** તેનાથી ઓછા અંશવાળો, **ભ્રાતૃકારક,** તેનાથી ઓછા અંશવાળો **માતૃકારક,** તેનાથી ઓછો **પુત્રકારક,** તેથી ઓછો **જ્ઞાતિકારક,** અને તેનાથી ઓછા અંશવાળો (એટલે સૌથી ઓછા અંશ જેના છે, તે

ઉદાહરણ—સૂર્ય ઉપર ચંદ્રની દૃષ્ટિ કરવી છે તો દૃશ્ય ગ્રહ સૂર્ય થયો, ને દૃષ્ટા ગ્રહ ચંદ્ર થયો માટે સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨ । ૫ । ૫૪ । ૫૧ માથી ચંદ્ર રાસ્યાદિ ૭ । ૨૬ । ૫ । ૨૦ બાદ કર્યો, તો રાસ્યાદિ ૬ । ૯ । ૪૯ । ૩૧ રહ્યા તેમાંની રાશિ ૬ છે માટે તેના રાસ્યાદિ ૬ । ૯ । ૪૯ । ૩૧ ને ૧૦ રાશિમાથી બાદ કર્યા તો રાસ્યાદિ ૩ । ૨૦ । ૧૦ । ૨૯ રહ્યા તેના અશાદિ કર્યા તો ૧૧૦ । ૧૦ । ૨૯ । થયા તેનું અર્દ્ધ કર્યુ તો ૫૫ । ૫ । ૫૪ સૂર્યના ઉપર ચંદ્રની દૃષ્ટિ થઈ એ રીતે દરેક ગ્રહો તથા ભાવોની દૃષ્ટિ કરવી

॥ મંગળની વિશેષ દૃષ્ટિનુ ઉદાહરણ ॥

ચંદ્ર ઊપરની મંગળની દૃષ્ટિ કરવી છે તો દૃશ્યચંદ્ર અને દૃષ્ટામંગળ થયો માટે ચંદ્ર રાસ્યાદિ ૭ । ૨૬ । ૫ । ૨૦ । માથી મંગળ રાસ્યાદિ ૦ । ૨૩ । ૧૧ । ૩ બાદ કર્યો તો રાસ્યાદિ ૭ । ૨ । ૫૪ । ૧૭ રહ્યા તેમાંની રાશિ ૭ છે માટે તેના રાસ્યાદિ ૭ । ૨ । ૫૪ । ૧૭ ને ૧૦ રાશિમાથી બાદ કર્યા તો રાસ્યાદિ ૨ । ૨૭ । ૫ । ૪૩ રહ્યા તેના અશાદિ કર્યા તો ૮૭ । ૫ । ૪૩ થયા તેનું અર્દ્ધ કર્યું તો ૪૩ । ૩૨ । ૫૧ ચંદ્ર ઉપર મંગળની દૃષ્ટિ થઇ પણ ચંદ્રમાથી મંગળ બાદ કરતા રાશિ ૭ રહી છે માટે મંગળની વિશેષ દૃષ્ટિ કરવા માટે રહેલા રાસ્યાદિના અશાદિ ૨।૫૪।૧૭ ને ૩૦ અશમાથી બાદ કર્યા તો ૨૭।૫।૪૩ રહ્યા તેનું અર્દ્ધ કર્યું તો ૧૩।૩૨।૫૧ થયુ તેને ઉપર પ્રમાણે કરેલી મંગળની દૃષ્ટિ ૪૩।૩૨।૫૧ મા ઉમેર્યું તો ૫૭ । ૪૨ । ચંદ્ર ઉપર મંગળની વિશેષ દૃષ્ટિ થઈ

ગુરૂની વિશેષ દૃષ્ટિનુ ઉદાહરણ—ભાવોપરિ દૃષ્ટિમા બારમા ભાવ ઉપર ગુરૂની દૃષ્ટિ કરવી છે, તો ૧૨ મો ભાવ દૃશ્ય અને ગુરૂ દૃષ્ટા થયો માટે બારમા ભાવ રાસ્યાદિ ૧૦ । ૨૩ । ૧૯ । ૫૯ માથી ગુરુ રાસ્યાદિ ૨ । ૧૮ । ૪૧ । ૩૨ બાદ કર્યા તો રાસ્યાદિ ૮ । ૪ । ૩૮ । ૨૭ રહ્યા તેમાની રાશિ ૮ છે માટે તેના રાસ્યાદિને ૧૦ રાશિમાથી બાદ કર્યા તો રાસ્યાદિ ૧ । ૨૫ । ૨૧ । ૩૩ રહ્યા તેના અશાદિ કર્યા તો ૫૫।૨૧।૩૩ થયા, તેનું અર્દ્ધું કર્યું તો ૨૭ । ૪૦ । ૪૫ થયુ તેટલી બારમા ભાવ ઊપર ગુરૂની દૃષ્ટિ થઇ પણ બારમા ભાવમાથી ગુરુ બાદ કરતા રાશિ ૮ વધી હતી માટે ગુરૂની વિશેષ દૃષ્ટિ થઇ તેથી તે બાદ કરતાં રહેલા અશાદિ ૨૫ । ૨૧ । ૩૩ । ને ઊપર કરેલી દૃષ્ટિ ૨૭ । ૪૦ । ૪૫ મા ઊમેર્યા તો ૫૩ । ૨ । ૧૮ બારમા ભાવ ઊપર ગુરૂની સ્પષ્ટ દૃષ્ટિ થઇ

શનિની વિશેષ દૃષ્ટિનુ ઉદાહરણ—ભાવોપરિ દૃષ્ટિમાં પાચમા ભાવ ઊપર શનિની દૃષ્ટિ કરવી છે તો પાચમો ભાવ દૃશ્ય ને શનિ દૃષ્ટા

થયો. માટે પાંચમો ભાવ રાશ્યાદિ ૩ । ૨૧ । ૨૯ । ૪૭ માંથી સ્પષ્ટ શનિ રાશ્યાદિ ૧ । ૧૨ । ૬ । ૪૦ । બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ । ૨ । ૯ । ૨૨ । ૫૯ રહ્યા. તેની રાશિ ૨ છે. માટે તેના અંશાદિમાં ૧૫ અંશ ઊમેર્યા તો ૨૪।૨૨ । ૫૯ પાંચમા ભાવ ઊપર શનિની દ્રષ્ટિ થઈ. પણ પાંચમા ભાવમાંથી શનિ બાદ કરતાં રાશિ ૨ રહી છે. માટે શનિની **વિશેષદ્રષ્ટિ છે.** જેથી બાદ કરતાં રહેલા અંશાદિ ૯ । ૨૨ । ૫૯ । ને ૩૦ અંશમાંથી બાદ કર્યા, તો ૨૦ । ૩૭ । ૧ રહ્યા. તેને ૩ થી ગુણતાં ૬૧ । ૫૧ । ૩ થયા. તેને ૨ થી ભાગ્યા તો ૩૦। ૫૫। ૩૧ થયા. તેને ઊપર કરેલી શનિની દ્રષ્ટિ—૨૪ । ૨૨ । ૫૯ માં ઊમેરવાથી ૫૫ । ૧૮ । ૩૦ **પાંચમા ભાવ** ઊપર શનિની સ્પષ્ટ દ્રષ્ટિ થઇ.

દ્રષ્ટિના ચાર પ્રકાર છે. દરેક ગ્રહો અથવા દરેક ભાવ ઊપર સૂર્યાદિગ્રહોની ઊપર પ્રમાણે કરેલી દ્રષ્ટિ ૦ । ૧૫ । ૦ । ૦ ની નજીક હોય તેની **એક ચરણ** (૫। ૦।) **દ્રષ્ટિ** જાણવી. જેની ૦।૩૦।૦। ૦ ની નજીકમાં હોય તેની **બે ચરણ** (અડધી ૦।।) દ્રષ્ટિ જાણવી. જેની ૦—૪૫—૦—૦ની નજીક હોય તેની **ત્રણ ચરણ** (પુણી—૦।।।) **દ્રષ્ટિ** ને જેની ૧ । ૦ । ૦ । ૦ ની નજીક હોય તેની **સંપુર્ણ ચારચરણ (આખી ૧) દ્રષ્ટિ** જાણવી.

।। નિત્યકારક ચક્ર કરવાની રીત ।।

દરેકની જન્મપત્રિકામાં નિત્યકારક ગ્રહો સરખાંજ રહે છે તે નીચે મુજબ છે.

।। નિત્યકારક ચક્ર ।।							
સૂ.	ચં.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.	રા.
પિતૃકારક.	માતૃકારક.	ભ્રાતૃકારક.	મિત્રકારક.	પુત્રકારક.	સ્ત્રીકારક.	આયુકારક.	જ્ઞાતિકારક.

।। અનિત્યકારક ચક્રની રીત ।।

સૂર્યથી શનિ સુધીના ગ્રહોના અંશોમાંથી જે ગ્રહના અંશ સર્વેથી વધારે હોય તેને **આત્મકારક** જાણવો, તેનાથી ઓછા અંશવાળો ગ્રહ, **અમાત્યકારક,** તેનાથી ઓછા અંશવાળો, **ભ્રાતૃકારક,** તેનાથી ઓછા અંશ વાળો **માતૃકારક,** તેનાથી ઓછો **પુત્રકારક,** તેથી ઓછો **જ્ઞાતિકારક,** અને તેનાથી ઓછા અંશવાળો (એટલે સૌથી ઓછા અંશ જેના છે, તે

ગ્રહ) સ્વીકારક જાણવો, અહીં રાહુને ગમે તેટલા અંશ છતા હમ્મેશા સર્વકારક અથવા અંત્યકારક જાણવો.

॥ જન્મકુંડલી ઉપરથી બાપ, મા, ભાઈ વિગેરેની જુદી જુદી કુંડલીઓ કરવાની રીત ॥

अर्कात दशम पितुर्भवनम् (સૂર્યથી દશમુ બાપનું ઘર કરવાની **રીત**—જન્મકુડલીમા સૂર્ય, જે રાશિમાં બેઠો હોય, તે રાશિથી, દશમી રાશિને લગ્નમા મુકી તેનાથી અનુક્રમે રાશિઓ મૂકતા જવી, પછી-તેમા જન્મકુડલીમાના ગ્રહો જે જે રાશિના હોય, તે તે રાશિના તે કુડલીમાં મૂકવાથી સૂર્યથી દશમુ બાપનું ઘર થાય છે

चन्द्राच्चतुर्थं मातृभवनम् (ચંદ્રથી ચોથું માનુ ઘર) કરવાની **રીત**—જન્મકુડલીમા ચદ્ર જે રાશિનો હોય તે રાશિથી ચોથી રાશિને, કુડલીના લગ્નમા મૂકી તેનાથી અનુક્રમે રાશિઓ મૂકવી, પછી તેમા જન્મકુંડલીમા દરેક ગ્રહો, જે રાશિઓમા છે તેજ રાશિઓમાં મૂકવાથી, ચદ્રથી, ચોથુ માનુ ઘર તેની કુડલી થાય છે

भौमात् तृतीयं सहजं (મંગલથી ત્રીજુ ભાઇ બેનનુ ઘર) કરવાની **રીત**—જન્મકુડલીમા જે રાશિમા મગલ હોય તે રાશિથી ત્રીજી રાશિને લગ્ને મૂકીને અનુક્રમે દરેક રાશિઓ મૂકવી,પછી જન્મકુડલીમાં જે રાશિઓમાં ગ્રહો છે,તેજ રાશિઓમા મૂકવાથી **ભૌમાત્ તૃતીય સહજ** થાયછે.

बुधाच्चतुर्थं मित्र भवनम् (બુધથી ચોથું મિત્રનું ઘર) કરવાની **રીત**—જન્મકુડલીમા બુધ જે રાશિનો હોય તે રાશિ થકી-ચોથી રાશિનું લગ્ન મૂકીને, જન્મકુડલીના ગ્રહો પુરવાથી **બુધાચ્ચતુર્થં મિત્ર ભવનમ્** થાય છે

गुरौ पंचम पुत्र भवनम् (ગુરૂથી પાચમુ પુત્રનું ઘર) કરવાની **રીત**—જન્મકુડલીમા જે રાશિનો ગુરૂ હોય તે રાશિથી, પાચમી રાશિનું લગ્ન મુકી જન્મનાજ ગ્રહો પુરવાથી **ગુરો: પંચમ પુત્રભવનમથાયછે.**

शुक्रात सप्तम कलत्रम् (શુક્રથી સાતમુ સ્રીનુ ઘર) કરવાની **રીત**—જન્મકુડલીમા જે રાશિનો શુક્ર હોય તેનાથી સાતમી રાશિનું લગ્ન મૂકી તેમા જન્મનાજ ગ્રહો પુરવાથી શુક્રથી સાતમું સ્રીનું ઘર થાય છે

शनै रष्टमं आयु (શનિથી આઠમુ આવરદાનું ઘર) કરવાની **રીત**—જન્મકુડલીમા શનિ જે રાશિનો હોય તે રાશિથી આઠમી રાશિનું લગ્ન મૂકી, તેમા જન્મનાજ ગ્રહો પુરવાથી આયુ શનિનું આવરદાનું ઘર થાય છે

સપ્તક વર્ગની સમજ—ગૃહ(જન્મકુંડલી), હોરા, દ્રેષ્કાણ, સપ્તમાંશ, નવમાંશ, દ્વાદશાંશ અને ત્રિશાંશ એ સાતે વર્ગ (કુંડળીયો) ને સપ્તકવર્ગ કહે છે.

।। સપ્તક વર્ગ બળ કરવાની રીત ।।

સપ્તકવર્ગ બે પ્રકારે થાય છે. એક તો સૂર્યાદિ દરેક ગ્રહો મથાળે લખી તે કોષ્ટકની જમણી બાજુએ ગૃહાદિ સાતે વર્ગ લખવા. પછી સૂર્યાદિ ગ્રહો જે જે વર્ગમાં જે જે રાશિના હોય તે વર્ગમાં તે તે રાશિઓ તે તે ગ્રહોની નીચે લખવી. પછી તેની નીચે તે તે રાશિયોના સ્વામી ગ્રહોને લખવા, તથા તેની નીચે તે સ્વામી ગ્રહો સૂર્યાદિ ગ્રહોની પંચધા મૈત્રીમાં અધિમિત્રાદિ જેવા હોય તે અથવા વર્ગમાં સૂર્યાદિ ગ્રહો સ્વગૃહી હોય તો તેવા લખવા, પછી તેના નીચે સ્વગૃહી હોય તો ૦ । ૩૦ । ૦ । ૦ અધિમિત્ર હોય તો ૦। ૨૨। ૩૦। ૦ મિત્ર હોય તો ૦।૧૫।૦।૦ સમ હોય તો ૦।૭।૩૦।૦ શત્રુ હોય તો ૦।૩।૪૫।૦ અને અધિશત્રુ હોય તો ૦।૧।૫૨।૩૦ બળ મૂકવું તો તે સપ્તકવર્ગ બળ ચક્ર થાય છે.

બીજી રીત—ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે તો એકજ ચક્રમાં સાતે ગ્રહોનું બળ આવી જાય છે. પણ તે થકી **બીજી રીત** એવી છે કે દરેક ગ્રહનું સપ્તકવર્ગ બળ જુદે જુદું કરવું એટલે કે સૂર્ય સપ્તકવર્ગ, ચંદ્ર સપ્તકવર્ગ તેમજ મંગળ, બુધ, ગુરૂ, શુક્ર અને શનિ **સપ્તકવર્ગ** કરવા તે એવી રીતે કે સૂર્ય સપ્તકવર્ગ કરવા હોય તો સાતે વર્ગ મથાળે લખવા પછી સાતે વર્ગમાં સૂર્ય જે જે રાશિનો હોય તે તે રાશિઓ, તે પછી તે રાશિઓના સ્વામીઓ, તે પછી તે સ્વામિયો સૂર્યના અધિમિત્રાદિ જેવા હોય તે અથવા સૂર્ય તે વર્ગોમાં સ્વગૃહી હોય તો તે લખી તેના નીચે ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે સ્વગૃહાદિકનું બળ લખવું. સ્વગૃહાદિનું બળ નીચેના કોઠામાં સ્પષ્ટ રીતે જણાવેલું છે.

।। સપ્તકવર્ગ બળ કોષ્ટક ।।

સ્વગ્રહી	અધિ મિત્ર.	મિત્ર.	સમ.	શત્રુ.	અધી શત્રુ.
૦	૦	૦	૦	૦	૦
૩૦	૨૨	૧૫	૭	૩	૧
૦	૩૦	૦	૩૦	૪૫	૫૨
૦	૦	૦	૦	૦	૩૦

।। સપ્તકવર્ગ બલૈક્ય કરવાની રીત ।।

ઉપરની રીતે આવેલા દરેક ગ્રહોના સાતે વર્ગના બળનું ઐક્ય કરવું તો તે દરેક ગ્રહોનું સપ્તકવર્ગ બલૈક્ય થાય છે.

પહેલી રીતનું ઉદાહરણ—સૂર્ય જન્મકુંડલીમાં મિથુન રાશિનો છે. માટે સપ્તકવર્ગ ચક્રના ગ્રહવર્ગના ખાનામાં સૂર્યના નીચે રાશિ ૩ મૂકી પછી

તે રાશિનો સ્વામી બુધ છે માટે બુ. લખ્યો, તે બુધ, સૂર્યની પંચધામૈત્રીમાં મિત્ર છે, માટે મિ. લખી મિત્રનું સપ્તવર્ગ બળ ૦।૧૫।૦।૦ લખ્યું તેમજ હોરામા સૂર્ય સિંહ રાશિનો છે, માટે હોરા વર્ગમાં સૂર્યના નીચે રાશિ ૫ મૂકીને તેનો સ્વામી સૂર્ય હોવાથી તેમા સૂ. લખ્યુ, ને તે સૂર્ય હોરામાં સિંહ રાશિનો એટલે પોતાનીજ રાશિનો છે, માટે ત્યાં સ્વ લખ્યો તથા તેની નીચે સ્વગૃહીનું બળ ૦।૩૦।૦।૦ લખ્યું એ રીતે સૂર્યના સાતે વર્ગનું તેમજ બીજા ગ્રહોના સાતે વર્ગનું સપ્તકવર્ગ બળ કરવુ

બીજી રીતનુ ઉદાહરણ—સૂર્યના સપ્તકવર્ગ કરવા માટે મથાળે ગ્રહાદિ સાતવર્ગ લખ્યા પછી સૂર્ય જન્મકુંડલીમા મિથુન રાશિનો છે. ને તેનો સ્વામી બુધ છે ને તે બુધ સૂર્યનો મિત્ર છે. ને મિત્રનું બળ ૦।૧૫।૦।૦ છે માટે સૂર્ય સપ્તકવર્ગમા ગૃહના ખાતામા ૩ બુ. મિ ૦।૧૫।૦।૦ એમ લખ્યું પછી એજ રીતે સૂર્ય સપ્તકવર્ગમા હોરા નીચે ૫ સૂ. સ્વ ૦।૩૦।૦।૦ લખ્યુ. એ રીતે સૂર્ય સપ્તકવર્ગમા દ્રેષ્કાણથી તે ત્રિંશાશ સુધીનું બળ લખવાથી સૂર્ય સપ્તક વર્ગ બળ થાય છે એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહોનું સપ્તકવર્ગ બળ કરવુ

॥ સપ્તકવર્ગ બલૈકયનું ઉદાહરણ ॥

સૂર્યના ગૃહાદિ સાતવર્ગનાબળનું ઐકય કર્યું તો સૂર્યનું સપ્તકવર્ગ બલૈકય ૨।૭।૩૦।૦ એ રીતે દરેક ગ્રહોનું સપ્તકવર્ગ બલૈકય કરવુ ઉપરની બન્ને રીતોથી બતાવેલા સપ્તકવર્ગના બળના કોષ્ટકો તૈયાર કરી જન્મોત્રીના ગણિતના ખરડામા મૂકેલા છે.

દશવર્ગી બળની સમજ—ગૃહ (જન્મકુડલી) હોરા, દ્રેષ્કાણ, સપ્તમાશ, નવમાશ, દ્વાદશાશ, ત્રિંશાશ, દશાશ, બાર ખાનાનુ ષોડશાંશ ને બાર ખાનાનુ ષષ્ટયાંશ એ દશવર્ગ, (કુડલીઓ) ને દશવર્ગી કહે છે એ દશે વર્ગનુ બળ કાઢવાથી દશવર્ગી બળ થાય છે ને તે ઉપરથી ગ્રહોના પારિજાતાદિ ભેદ (બળ) જોઈ શકાય છે. માટે દશવર્ગી બળ કરવાની જરૂર છે દશવર્ગ બળમા મૂળ ત્રિકોણ ગ્રહને પણ ૧ બળ આપવુ. કેમકે ગ્રહ સ્વગૃહી કે ઉચ્ચનો હોય તો જ મૂળ ત્રિકોણનો થાય છે, માટે મૂળ ત્રિકોણ માટે જુદુ લખેલું નથી

॥ દશવર્ગી બળ કરવાની રીત ॥

જેવી રીતે જન્મોત્રીના ગણિતમા દશવર્ગી બળનો કોઠો દોરેલો છે. તેવીજ રીતે દોરી તેમા ઉપરની બાજુ સૂર્યાદિ ગ્રહોને ડાબી બાજુના પહેલા ખાનાઓમા દશવર્ગનાં નામ લખવા પછી સૂર્યાદિ ગ્રહો ઉપર બતાવેલી દશે વર્ગમાના જે જે વર્ગમા જે જે રાશિના હોય તે તે વર્ગમાં તે તે ગ્રહોના નીચે તે તે રાશિઓ મૂકવી પછી તેના નીચે તે તે રાશિઓના સ્વામી

ગ્રહો લખવા, તથા તેની નીચે તે સ્વામી ગ્રહો ઉપર લખેલા સૂર્યાદિગ્રહોની પંચધામૈત્રિમાં અધિમિત્રાદિ જેવા હોય તેવા લખવા. પણ તે સૂર્યાદિ ગ્રહોમાંના જે જે ગ્રહો જે જે વર્ગમાં સ્વગ્રહી કે ઊચ્ચના હોય તે તે વર્ગમાં તે તે ગ્રહોના નિચે સ્વ. કે ઉ. લખવું અને ત્યાં સ્વામિઓ ઉપરથી આવેલાં અધિમિત્રાદિ લખવાં નહીં. એ રીતે દશેવર્ગનું કરવું. પછી જે જે વર્ગમાં જે જે ગ્રહો સ્વગ્રહી, ઉચ્ચ કે અધિમિત્રની રાશિના છે તે તે વર્ગમાં તે તે ગ્રહોના નીચે ૧ બળ મૂકવું પછી તે સૂર્યાદિ ગ્રહોના દશે વર્ગના મળેલા બળોનું ઐકય કરી દરેક ગ્રહોના નીચે મૂકવું.

ઉદાહરણ—સૂર્ય–જન્મકુંડલીમાં મિથુન રાશિનો છે, માટે દશવર્ગી બલના ગ્રહ વર્ગના ખાનામાં સૂર્યના નીચે, રાશિ ૩ લખી પછી તેના નીચે તે રાશિનો સ્વામિ બુધ છે. માટે બુ. લખ્યું. પછી તેના નીચે તે બુધ સૂર્યની પંચધામૈત્રિમાં મિત્ર છે. માટે મિ. લખી, એજ રીતે હોરામાં સૂર્ય સિંહ રાશિનો છે. ને તેનો સ્વામિ સૂર્ય છે. એટલે હોરામાં સૂર્ય પોતાની રાશિનો થયો, માટે હોરા વર્ગમાં સૂર્યના નીચે ૫ સૂ. સ્વ. (સ્વગ્રહી) લખ્યું છે. એવી રીતે સૂર્યના દશે વર્ગનું તથા બીજા ગ્રહોના પણ દશવર્ગનું લખવું. પછી તેના જે જે વર્ગમાં જે જે ગ્રહો સ્વગૃહી ઉચ્ચ કે અધિમિત્રના લખ્યા હોય ત્યાં ૧ બળ મૂકવું. માટે હોરામાં સૂર્ય સ્વગ્રહી છે, તેથી તેનું ૧ બળ મૂક્યું. એવી રીતે દરેક જગ્યાએ મૂકવું. એવી રીતે સૂર્યને હોરા નવમાંશ અને દ્વાદ્રશાંશ એટલી જગ્યાએ એક એક બળ મલ્યું છે તેનું ઐકય કર્યું તો સૂર્યનું દશવર્ગી બળ ૩ થયું.

।। દશવર્ગી બળ ઉપરથી ગ્રહોના પારિજાતાદિ ભેદ જાણવાની રીત ।।

સૂર્યાદિ ગ્રહોમાંના એક એક ગ્રહને વધારેમાં વધારે દશવર્ગી બળ ૧૦ મળે છે. તે બળ ઉપરથી પારિજાતાદિ ભેદ નીકળે છે, તેનો કોઠો નીચે મુજબ છે.

બલ	।। પારિજાતાદિ ભેદો ।।
૧	નિર્બળી.
૨	પારિજાતાંશ.
૩	ઊત્તમાંશ.
૪	ગોપુરાંશ.
૫	સિંહાસનાંશ.
૬	પારાવતાંશ.
૭	દેવલોકાંશ.
૮	બ્રહ્મલોકાંશ કે અમરલોકાંશ.
૯	ઐરાવતાંશ અથવા શક્રવાહન
૧૦	વૈશેષિકાંશ અથવા શ્રીધામ.

ઊદાહરણ—ઉપર પ્રમાણે કરેલા દશવર્ગી બળમાં સૂર્યને ૩ બળ મળ્યું છે. માટે સૂર્ય ઉત્તમાંશ વર્ગબળ પામ્યોએમ જાણવું. એ રીતે કરેલાં દશવર્ગી બળને પારિજાતાદિ ભેદ ગણીતના ખરડામાં મૂકેલા છે.

પારિજાતાદિ ભેદનો ખુલાસો-પારિજાતાદિ ભેદને

માટે દશવર્ગી બળમાં બળ મુકવા માટે ઘણા આચાર્યોના જુદે જુદા મતો તે. તે નીચે મુજબ છે. કોઈ સ્વગ્રહી અધિમિત્ર અને મિત્રનું બળ લેવા કહે છે, તો કોઈ મૂલત્રિકોણ ઉચ્ચ ને સ્વગ્રહીનું, તો કેટલાક સ્વગ્રહી ઉચ્ચ ને અધિમિત્રનું તો કોઈ વર્ગોત્તમી ઉચ્ચ અને કેન્દ્ર, ત્રિકોણમાં રહેલા ગ્રહોનું અને કોઈ સ્વગ્રહી ઉચ્ચ તથા વર્ગોત્તમીનું બળ લેવા કહે છે એમ જુદે જુદા મત છે. તેમા હાલ ચાલુ વખતમા ઘણા વિદ્વાનો જે રીતે દશવર્ગી બલ કાઢે છે તેજ રીત અમોએ આ ગ્રંથમા દાખલ કરેલી છે

પ્રકરણ ૧૫ મું

॥ અષ્ટકવર્ગ, આરૂઢલગ્ન, અવસ્થાઓ તથા અપ્રકાશ ગ્રહો બાબત ॥

સૂર્યાદિ અષ્ટક વર્ગના કોઠાઓ.

અષ્ટકવર્ગની સમજ—સૂર્યથી અનુક્રમે લગ્ન સુધીના આઠ વર્ગને અષ્ટકવર્ગ કહે છે તેમા પહેલો સૂર્યાષ્ટકવર્ગ, બીજો ચંદ્રાષ્ટક વર્ગ, ત્રીજો ભોમાષ્ટકવર્ગ, ચોથો બુધાષ્ટક વર્ગ પાંચમો ગુર્વાષ્ટકવર્ગ, છઠ્ઠો શુક્રાષ્ટકવર્ગ, સાતમો શનૈશ્ચરાષ્ટકવર્ગ, અને આઠમો લગ્નાષ્ટકવર્ગ છે તેના કોઠાઓ નીચે લખેલા છે.

અથ સૂર્ય અષ્ટક વર્ગ ૪૮								ચંદ્રાષ્ટક વર્ગ ૪૯							
સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ	લ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ	લ	સૂ
૧	૩	૧	૩	૫	૬	૧	૩	૧	૨	૧	૧	૩	૩	૩	૩
૨	૬	૨	૫	૬	૭	૨	૪	૩	૩	૩	૪	૪	૫	૬	૬
૪	૧૦	૪	૬	૯	૧૨	૪	૬	૬	૫	૪	૭	૫	૬	૧૦	૭
૭	૧૧	૭	૯	૧૧	૦	૭	૧૦	૭	૬	૫	૮	૭	૧૧	૧૧	૮
૮	૦	૮	૧૦	૦	૦	૮	૧૧	૧૦	૯	૭	૧૦	૯	૦	૦	૧૦
૯	૦	૯	૧૧	૦	૦	૯	૧૨	૧૧	૧૦	૮	૧૧	૧૦	૦	૦	૧૧
૧૦	૦	૧૦	૧૨	૦	૦	૧૦	૦	૦	૧૧	૧૦	૧૨	૧૧	૦	૦	૦
૧૧	૦	૧૧	૦	૦	૦	૧૧	૦	૦	૦	૧૧	૦	૦	૦	૦	૦

ભોમાષ્ટક વર્ગ ૨૯								બુધાષ્ટક વર્ગ ૫૪							
મં	બુ	ગુ	શુ	શ	લ	સૂ	ચં	બુ	ગુ	શુ	શ	લ	સૂ	ચં	મં
૧	૩	૬	૬	૧	૧	૩	૩	૧	૧	૧	૧	૧	૫	૪	૧
૨	૫	૧૦	૮	૪	૩	૫	૬	૩	૮	૨	૨	૨	૬	૫	૨
૪	૬	૧૧	૧૧	૭	૬	૬	૧૧	૫	૧૧	૩	૪	૪	૯	૬	૪
૭	૧૧	૧૨	૧૨	૮	૧૦	૧૦	૦	૬	૧૨	૪	૭	૬	૧૧	૮	૭
૮	૦	૦	૦	૯	૧૧	૧૧	૦	૯	૦	૫	૮	૯	૧૨	૧૦	૮
૧૦	૦	૦	૦	૧૦	૦	૦	૦	૧૦	૦	૮	૯	૧૧	૦	૧૧	૯
૧૧	૦	૦	૦	૧૧	૦	૦	૦	૧૧	૦	૯	૧૦	૧૨	૦	૦	૧૦
૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧૨	૦	૧૧	૧૧	૦	૦	૦	૧૧

ગુર્વાષ્ટક વર્ગ ૫૬								શુક્રાષ્ટક વર્ગ ૫૨							
ગુ	શુ	શ	લ	સૂ	ચં	સં	બુ	શુ	શ	લ	સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ
૧	૨	૩	૧	૧	૨	૧	૧	૧	૩	૧	૮	૧	૩	૩	૫
૨	૫	૫	૨	૨	૫	૨	૨	૨	૪	૨	૧૧	૨	૫	૫	૮
૩	૬	૬	૪	૩	૭	૪	૪	૩	૫	૩	૧૨	૩	૬	૬	૯
૪	૯	૧૨	૫	૪	૯	૭	૫	૪	૮	૪	૦	૪	૯	૯	૧૦
૭	૧૦	૦	૬	૭	૧૧	૮	૬	૫	૯	૫	૦	૫	૧૧	૧૧	૧૧
૮	૧૧	૦	૭	૮	૦	૧૦	૯	૮	૧૦	૮	૦	૮	૧૨	૦	૦
૧૦	૦	૦	૯	૯	૦	૧૧	૧૦	૯	૧૧	૯	૦	૯	૦	૦	૦
૧૧	૦	૦	૧૦	૧૦	૦	૦	૧૧	૧૦	૦	૧૧	૦	૧૧	૦	૦	૦
૦	૦	૦	૧૧	૧૧	૦	૦	૦	૧૧	૦	૦	૦	૧૨	૦	૦	૦

શનેરષ્ટક વર્ગ ૩૯								લગ્નાષ્ટક વર્ગ ૪૩							
શ	લ	સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	લ	સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ
૩	૩	૧	૩	૩	૬	૫	૬	૩	૨	૧	૧	૨	૧	૬	૩
૫	૪	૨	૬	૫	૮	૬	૧૧	૬	૩	૩	૩	૪	૨	૭	૫
૬	૬	૪	૧૧	૬	૯	૧૧	૧૨	૭	૪	૫	૫	૭	૪	૧૧	૭
૧૧	૯	૭	૦	૧૦	૧૦	૧૨	૦	૯	૭	૭	૯	૮	૫	૧૨	૧૨
૦	૧૦	૮	૦	૧૧	૧૧	૦	૦	૧૨	૮	૮	૧૧	૧૨	૮	૦	૦
૦	૧૧	૧૦	૦	૧૨	૧૨	૦	૦	૦	૧૦	૯	૧૨	૦	૧૨	૦	૦
૦	૦	૧૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧૦	૦	૦	૦	૦	૦
૦	૦	૦	૯	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ઉપરના કોઠાઓ સૂર્યાષ્ટકવર્ગથી લગ્નાષ્ટકવર્ગ સુધીના છે. તેમાં દરેકના કોઠામાં દરેક ગ્રહની રેખાના અંકો મૂકેલા છે.

દાખલો—સૂર્યાષ્ટકવર્ગના કોઠામાં સૂર્યથી લગ્ન સુધીના ગ્રહો છે અને તે દરેક ગ્રહોના નીચે આંકડાઓ મૂકેલા છે. જેમ કે સૂર્યાષ્ટકવર્ગમાં સૂર્યના અંક ૧।૨।૪।૭।૮।૯।૧૦।૧૧ છે, તે પછી સૂર્યાષ્ટકવર્ગમાં જ ચંદ્રના અંક ૩।૬।૧૦।૧૧ છે. એમ સૂર્યાષ્ટકવર્ગમાં મંગળ, બુધ, ગુરૂ, શુક્ર, શનિ અને લગ્ન સુધીના અંકો મૂકેલા છે. તે અંકોને રેખાના અંકો કહે છે. એ રેખાના અંકોની અંક સંખ્યા સૂર્યાષ્ટકવર્ગમાં સૂર્યની ૮ ચંદ્રની ૪ મંગળની ૮ બુધની ૭ ગુરૂની ૪ શુક્રની ૩ શનિની ૮ અને લગ્નની ૬ મળી ૪૮ થાય છે. તેને રેખાના અંક કહે છે. એ પ્રમાણે સૂર્યની રેખાના અંક ૪૮ ચંદ્રાષ્ટક વર્ગની રેખાના અંક ૪૯ મંગળના ૩૯ બુધના ૫૪ ગુરૂના ૫૬ શુક્રના ૫૨ શનિના ૩૯ અને લગ્નના અષ્ટકવર્ગની રેખાના અંક ૪૩ થાય છે. એ રેખાના અંકો સૂર્યથી લગ્ન સુધીના અષ્ટકવર્ગના બધા મળી ૩૮૦ થાય છે.

॥ જન્મપત્રિકામાં અષ્ટકવર્ગના કોઠા પૂરવાની રીત ॥

અષ્ટકવર્ગના કોઠાના ખાનાં કેમ પાડવાં તે જન્મપત્રિકાના ગણિતમાં અષ્ટકવર્ગના કોષ્ટક જોવાથી જણાશે.

॥ કોષ્ટકોમાં રાશિઓ લખવાની રીત ॥

પહેલા મથાળે જે ગ્રહ કે લગ્નના અષ્ટકવર્ગ કરવા હોય તેનું નામ લખવું. અને કોષ્ટકના પહેલા ખાનામાં રાશિનો રા. લખવો પછી રા. ની જમણી બાજુના બાર ખાનાઓમાં જન્મલગ્નની રાશિના અંકથી અનુક્રમે રાશિઓના અંક મૂકવા.

કોષ્ટકોમાં ગ્રહ પૂરવાની રીત—હવે રાશિનો રા. લખેલો છે. તેના નીચેના ખાનામાં જે ગ્રહનો અષ્ટકવર્ગ કરવો છે, તે ગ્રહનો પહેલો અક્ષર લખવો, અને તે પછીના દરેક આવતા અનુક્રમથી ગ્રહોના અક્ષરો નીચેના ખાનામાં લખવા. તે શનિ પછી હમેશાં લગ્ન લખવું. ને પછી સૂર્ય, ચંદ્ર મંગળ એ અનુક્રમે લખતા જવું. જો સૂર્યાષ્ટકવર્ગ હોય તો સૂર્યથી છેલ્લું લગ્ન આવે. ચંદ્રાષ્ટકવર્ગ હોય તો છેલ્લાં લગ્ન, સૂર્ય, મંગળના અષ્ટકવર્ગમાં છેલ્લો ચંદ્ર, એ પ્રમાણે દરેકના અષ્ટકવર્ગમાં જેના અષ્ટકવર્ગ કરવા છે. તે ગ્રહ પહેલો રાશિના નીચે મૂકીને પછી તેનાથી આરંભીને દરેક ગ્રહો લખવા તેમ કરતાં રાશિ અને ગ્રહ પૂરાશે તે પછી તેના નીચે ઐક્ય એટલે એ સરવાળા માટે લખવો. ને તેનાં નીચે ફળ મૂકવા માટે ફ લખવો. વધારે ખુલાસો જન્મપત્રિકાનાં ગણિતમાં મૂકેલા અષ્ટકવર્ગ જોવાથી સમજાશે.

કોષ્ટકોમાં રેખાઓ મૂકવાની રીત—જન્મકુંડળીમાં ગ્રહો કે લગ્ન જે રાશિમા હોય તે રાશિ થકી તે ગ્રહ કે લગ્નના રેખાંકો પ્રમાણેની રાશિઓનાં ખાનામાં રેખાઓ મૂકવી. પણ જે ગ્રહના અષ્ટકવર્ગ કરવા હોય, તેજ ગ્રહના અષ્ટકવર્ગમાંથી દરેક ગ્રહના રેખાંકો લેવા.

દાખલો—સૂર્યના અષ્ટકવર્ગના કોષ્ટકમાં સૂર્યની રેખાઓ મૂકવી છે,અને સૂર્યાષ્ટકવર્ગના કોઠામાં સૂર્યના નીચે રેખાના અંકો ૧।૨।૪।૭।૮।૯।૧૦।૧૧ લખેલા છે. માટે સૂર્યની રાશિથી તે અંકો પ્રમાણેની રાશિઓમાં રેખાઓ મૂકવી, અહિં સૂર્ય મિથુન રાશિનો હોવાથી મિથુન, કર્ક, કન્યા, ધન, મકર, કુંભ, મીન અને મેષ એ રાશિઓની નીચે સૂર્યના ખાનામાં રેખાઓ (।) મૂકી બાકીની રાશિઓ નીચે શુન્ય (૦) મૂકી તેવીજ રીતે સૂર્યાષ્ટકવર્ગના કોઠામાં ચંદ્રના નીચે રેખાંકો ૩।૬।૧૦।૧૧ છે અને જન્મકુંડળીમાં ચંદ્ર વૃશ્ચિક રાશિનો છે માટે સૂર્યાષ્ટકવર્ગના ચંદ્રના ખાનામાં મકર મેષ, સિંહ અને

કન્યા રાશિઓની નીચે રેખાઓ મૂકી, એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહોના અંક પ્રમાણેની રાશિઓમાં રેખાઓ મૂકવી.

સરવાળો કરવાની રીત—દરેક ગ્રહ તથા લગ્નના અષ્ટકવર્ગમાં જન્મ લગ્નની રાશિથી આરંભીને મૂકેલી રાશિઓમાં જે રાશિના નીચે જેટલી રેખાઓ આવી હોય તેનો સરવાળો કરી તેજ રાશિના નીચે ए વાળા ખાનામાં મૂકવો.

ફળ લખવાની રીત—ઉપર પ્રમાણે સરવાળો કરતાં જે રાશિની રેખાનો સરવાળો ૦।૧।૨ આવે તેના નીચે નેષ્ટનો ने. લખવો ૩।૪।૫ આવે તેના નીચે મધ્યમનો म લખવો ૬।૭।૮ આવે તેના નીચે શ્રેષ્ટનો श्रे લખવો.

દાખલો—સૂર્યાષ્ટકવર્ગમાં મીન રાશિના નીચે ૩ રેખાઓ આવેલી છે. તેનો સરવાળો ૩ ए ખાનામાં લખ્યો અને તેના નીચે फ ના ખાનામાં म લખ્યો.

રેખૈકય ચક્ર કરવાની રીત—સૂર્યથી લગ્ન સુધીના આઠે અષ્ટકવર્ગમાં જન્મલગ્નની રાશિનો જે આંક છે તે પહેલો ભાવ સમજવો. તે દરેક અષ્ટક વર્ગમાં પહેલા ભાવની રેખાનું ઐકય સૂર્યથી લગ્ન સુધીના આઠે અષ્ટકવર્ગમાંથી શોધી કાઢી તેનો સરવાળો કરવો. તેજ પ્રમાણે ચારે ભાવોના આઠે અષ્ટકવર્ગોના અનુક્રમે જુદે જુદા ઐકયના સરવાળાઓ કરવા. પછી રેખૈકય ચક્રમાં પહેલા ભાવનો સરવાળો લગનમાં બીજા ભાવનો બીજામાં તેમજ દરેક ભાવમાં આવેલો સરવાળો જુદે જુદો લખી જવો. પછી દરેક ભાવમાં સરવાળાની સંખ્યા જેટલીજ રેખાઓ મૂકવી. કેટલાકો રેખાઓ મૂકતાજ નથી અથવા ગમે તેટલી મૂકે છે.

ઉદાહરણ—સૂર્યના અષ્કવર્ગમાં પહેલા ભાવની રેખાનું ઐકય ૩ ચંદ્રના અષ્ટકવર્ગમાં રેખાઐકય ૫ ભૌમાષ્ટકમાં ૫ બુધાષ્ટકમાં ૫ ગુર્વષ્ટકમાં ૬ શુક્રાષ્ટકમાં ૭ શનિના અષ્ટકવર્ગમાં ૫ અને લગ્નાષ્ટકવર્ગમાં રેખા ઐકય ૪ છે. તે દરેક ઐકયનો સરવાળો કર્યો તો ૪૦ થશે તેને રેખૈકય ચક્રના પહેલા ભાવમાં મૂકયો.

॥ રેખૈકય ચક્ર ઉપરથી ત્રયાવસ્થા કરવાની રીત ॥

અવસ્થાઓ ત્રણ છે તેમાં પહેલી **આદ્ય** બીજી **મધ્ય** અને ત્રીજી **અંત્ય** છે, પહેલીમાં રેખૈકયચક્રના ચારે કેંદ્રસ્થાન એટલે ૧।૪।૭।૧૦ ભાવોમાં આવેલા સરવાળાની સંખ્યાનો યોગ કરીને લખવો. બીજીમાં ચાર પણફરસ્થાન એટલે ૨।૫।૮।૧૧ ભાવોમાં આવેલા સરવાળાની સંખ્યાનો યોગ કરીને લખવો. ત્રીજીમાં આપોકિલમ-સ્થાન ૩।૬।૯।૧૨ ભાવોમાં આવેલા સરવાળા-

ની મખ્યાનો યોગ કરીને લખવો પછી તે દરેક અવસ્થામા જેટલો જેટલો યોગ આવેલો છે તેટલી તેટલી રેખાઓ મૂકવી અથવા તો તે ખાનામા જેટલી માય તેટલી મૂકવી તે ત્રણે અવસ્થામા આવેલા યોગનો સરવાળો કરીએ તો ૩૮૦ થવો જોઇએ

ઉદાહરણ—રેખિકચક્રના પહેલા ભાવનો સરવાળો ૪૦ ચોથા ભાવનો ૨૫ સાતમાનો ૩૪ અને દશમાનો ૨૯ એ ચાર સરવાળાનો યોગ કર્યો તો ૧૨૮ થયો, તે પહેલી એટલે આદ્ય અવસ્થાના ખાનામા મૂકયો, એજ રીતે બીજા પાચમા, આઠમા તથા અગીઆરમા ભાવના સરવાળાનો યોગ કર્યો તો ૧૩૪ થયો તેને બીજી મધ્ય અવસ્થાના ખાનામા મૂકયો તેમજ ત્રીજા છઠ્ઠા નવમા અને બારમા ભાવમા મૂકેલા સરવાળાનો યોગ કરતાં ૧૧૮ થયો તેને ત્રીજી અંત્ય અવસ્થાના ખાનામા મૂકયો પછી એ દરેક અવસ્થાના યોગનો સરવાળો કર્યો તો ૩૮૦ થયો તે બરાબર છે

આરૂઢ કુંડલીની સમજ—જન્મલગ્નથી અનુક્રમે ભાવારૂઢ થાય છે પહેલા ભાવનું એટલે લગ્નનુ આરૂઢ (લગ્નારૂઢ) બીજા ભાવનું—એટલે ધનારૂઢ એ પ્રમાણે બારે ભાવના જુદે જુદા આરૂઢ થાય છે તે આરૂઢોના નામ પહેલા ભાવથી અનુક્રમે નીચે મુજબ છે

ભાવારૂઢનાં નામો.

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	ભાવ
લગ્નારૂઢ.	ધનારૂઢ	સહજારૂઢ	સુખારૂઢ	પુત્રારૂઢ	શત્રુઆરૂઢ	જાયારૂઢ	(નિધન)ારૂઢ	ભાગ્યારૂઢ	કર્મારૂઢ	લાભારૂઢ	વ્યયારૂઢ	આરૂઢોના નામ

।। આરૂઢ કુંડલી કરવાની રીત ।। જન્મકુંડલી પરથી જે ભાવનું આરૂઢ કરવુ હોય તે ભાવમા જે રાશિ છે, તે રાશિનો સ્વામિ જે ભાવમા બેઠો હોય ત્યા સુધી આરૂઢ કરવાના ભાવથી ગણતાં જેટલી ભાવ સંખ્યા થાય તેટલી સંખ્યા આરૂઢ કરવાના ભાવનો સ્વામી જે રાશિમા બેઠો હોય તે રાશિમા ઉમેરતા જે રાશિ આવે તે રાશિમા તે ભાવનું આરૂઢ મૂકવુ પણ લગ્નારૂઢ જે રાશિમાં આવે તેજ રાશિ આરૂઢ કુંડલીના લગ્ને મૂકી તેનાથી દરેક ભાવોમા અનુક્રમે રાશિઓ મૂકવી. ને લગ્નમા લગ્નારૂઢ લખવુ પછી જે રાશિમાં જે ભાવનું આરૂઢ આવે તે રાશિમાં તે ભાવનું આરૂઢ મૂકવુ

ઉદાહરણ—જન્મકુંડલીના લગ્નમાં મીનરાશિ છે તેનો સ્વામી ગુરૂ છે તે ગુરૂ ચોથા ભાવમા છે, જેથી લગ્નથી ગણતા ભાવની સંખ્યા ચોથા

ભાવ સુધીની ૪ થઇ ને ચોથા ભાવે મિથુન રાશિ છે. જેથી મિથુનથી ૪ થી રાશિ કન્યા થઈ માટે આરૂઢ કુંડલીના લગ્નમાં ૬ રાશિ મૂકીને તેનાથી દરેક રાશિઓ મૂકી લગ્નારૂઢ લગ્નમાં મૂકવું.

॥ બાલાદિ અવસ્થા કરવાની રીત ॥

॥ અવસ્થા કોષ્ટક ॥

વિષમ અંશો.	અવસ્થા.	
૬	બાલા	૩૦
૧૨	કુમારા	૨૪
૧૮	યુવા	૧૮
૨૪	વૃદ્ધા	૧૨
૩૦	મૃતા	૬
	અવસ્થા.	અંશો સમ.

ગ્રહોની બાલાદિ ૫ અવસ્થા છે, તે જે ગ્રહ વિષમ રાશિનો હોય તેના અંશો ૬ અંશની અંદર હોય, તો તે ગ્રહની **બાલા** (બાલક) અવસ્થા ૬ થી ૧૨ અંશમાં હોય તો તેની **કુમાર** (છોકરવાદ) અવસ્થા ૧૨ થી ૧૮ અંશ સુધીમાં હોય તો તેની **યુવા** (જુવાન) અવસ્થાને ૧૮ થી ૨૪ અંશ સુધીમાં હોય તો તેની **વૃદ્ધા** (ઘરડો) અવસ્થા ને ૨૪ થી ૩૦ અંશ સુધીમાં હોય તેની **મૃતા** (મરેલા સરખી) અવસ્થા જાણવી.

જે ગ્રહ સમરાશિનો હોય, તેના અંશો ૬ ની અંદર હોય તો **મૃતા**, ૬ થી ૧૨ માં હોય તો **વૃદ્ધા**, ૧૨ થી ૧૮ માં **યુવા**, ૧૮ થી ૨૪ માં **કુમારા**, ને ૨૪ થી ૩૦ અંશ સુધીમાં હોય તેની **બાલાઅવસ્થા** જાણવી.

ઉદાહરણ—સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૫૧। છે. તેની રાશિ મિથુન વિષમ છે, ને તેના અંશાદિ ૬ અંશની અંદર છે. માટે તેની બાલા (બાલક) અવસ્થા જાણવી.

॥ ગર્વિતાદિ ભાવ કરવાની રીત ॥

॥ ગર્વીતાદિ ભાવનાં નામ ॥						
૧	૨	૩	૪	૫	૬	અંક
તૃષિત.	ક્ષુધિત.	લજ્જિત	ક્ષોભિત.	મુદિત.	ગર્વિત	નામ.

ગર્વિતાદિ ભાવ ૬ પ્રકારે છે તે નીચે મુજબ છે. જે ગ્રહ મૂલત્રિકોણ કે ઉચ્ચરાશિનો હોય તેને **ગર્વિત** જાણવો.

મિત્રની રાશિમાં રહેલો અથવા ગુરૂ સાથે બેઠેલો ગ્રહ **મુદિત** (હર્ષિત) જાણવો. તેમજ પાચમા ભાવમાં રહેલા ગ્રહની સાથે તેનો મિત્ર ગ્રહ બેઠો હોય કે સંપૂર્ણ દૃષ્ટિથી જોતો હોય તો પણ તે ગ્રહને **મુદિત** (હર્ષિત) જાણવો.

રાહુ, મંગલ, શનિ, ને સૂર્યની સાથે જે જે ગ્રહો હોય તે તે **લજ્જિત** જાણવા.

જે ગ્રહને પાપગ્રહ અથવા શત્રુગ્રહ અથવા સૂર્ય જોતા હોય તેને **ક્ષોભિત** જાણવો.

જે ગ્રહની સાથે શનિ અથવા શત્રુગ્રહ રહ્યો હોય કે જોતો હોય કે શત્રુગ્રહની રાશિમા હોય તે ગ્રહ **ક્ષુધાપિડીત** (ક્ષુધિત) જાણવો.

જે ગ્રહની સાથે પાપગ્રહ કે શત્રુગ્રહો હોય અથવા તેને જોતા હોય ને તેને શુભ ગ્રહ જોતા ન હોય એવો ગ્રહ ચોથે બેઠેલો હોય તો તેને તૃષિત જાણવો.

॥ દરેક ગ્રહો કયા કયા નક્ષત્ર ઉપર છે તે જાણવાની રીત ॥

नवघ्नंतनुवेदाप्तंशेषंस्यात् तारकातनुः ॥

૨૫૯ ગ્રહના રાશ્યાદિને ૯ થી ગુણતા જે થાય, તેને ૪ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે, તેટલા ગત નક્ષત્ર જાણવા. ને તે પછીના નક્ષત્ર ઉપર ગ્રહ છે તેમ જાણવુ.

ઉદાહરણ—૨૫૯ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૧।૫૪।૫૧—છે તેને ૯ થી ગુણતા રાશ્યાદિ ૧૯।૨૭।૩।૩૯ થયા તેની રાશિ ૧૯ ને ૪ થી ભાગતા લબ્ધિ ૪ આવી તેથી ૪ થુ રોહિણી નક્ષત્રગત થયુ અને મૃગશિર્ષ નક્ષત્ર ઉપર સૂર્ય છે એમ જાણવું કેમકે ૪ થા પછીનું અશ્વિનીથી ગણતાં પાંચમુ નક્ષત્ર મૃગશિર્ષ છે તેથી

॥ શયનાદિ અવસ્થા કરવાની રીત ॥

શયનાદિ ૧૨ અવસ્થાઓનાં નામનો કોઠો.

શેષ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
અવસ્થાનામ	શયન	ઉપવેશન	નેત્રપાણિ	પ્રકાશ	ગમન	આગમન	સભા	આગમ	ભોજન	નૃત્યલિપ્સા	કૌતુક	નિદ્રા

ગ્રહની સંખ્યા

ગ્રહ	સૂ	ચ	મ	બુ	ગુ	શુ	શ	રા
સંખ્યા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮

જે ગ્રહની અવસ્થા કરવી હોય તે ગ્રહ જે નક્ષત્ર ઉપર હોય તે નક્ષત્રની અશ્વિની નક્ષત્રથી ગણતા જેટલી સંખ્યા થાય, તે સંખ્યાને જે ગ્રહની અવસ્થા કરવી છે, તે ગ્રહની સંખ્યાથી ગુણતા જે થાય, તેને તેજ ગ્રહના અંશથી ગુણી તેમાં ઇષ્ટ ઘટીની ઘડીને પળોમાંની ઘડીનો અંક તેમજ અશ્વિની નક્ષત્રથી જન્મ નક્ષત્ર સુધી ગણતાં જેટલી નક્ષત્ર સંખ્યા થાય, તેનો અંક અને

જન્મ કુંડલીના લગ્નમાં જે રાશિ હોય તેની સંખ્યાનો અંક ઉમેરતાં જે સંખ્યા થાય તેને ૧૨ થી ભાગતાં જે શેષ અંક રહે તે પ્રમાણે ઉપરના કોઠામાંથી અવસ્થા જાણવી.

ઉદાહરણ—સૂર્ય મૃગશિર્ષ નક્ષત્ર ઉપર છે. એટલે અશ્વિનીથી ગણતા તે નક્ષત્ર ૫ મું છે. તેને સૂર્યની ગ્રહ સંખ્યા ૧ થી ગુણતાં ૫ થાય. તેને સૂર્યના અંશ ૫ થી ગુણતાં ૨૫ થયા. તેમાં ઘટ્યાદિ ઇષ્ટ ઘટીકાનો ઘટીનો અંક ૪૯ ઉમેર્યો, તો ૭૪ થયા. તેમાં જન્મનું નક્ષત્ર જ્યેષ્ઠા અશ્વિનિથી ગણતાં ૧૮ મું છે. માટે ૧૮ ઉમેર્યા તો ૯૨ થયા. તેમાં જન્મનું લગ્ન મીન છે. માટે ૧૨ ઉમેર્યા તો ૧૦૪ થયા. તેને ૧૨ થી ભાગતાં શેષ ૮ રહી માટે શેષના અંકોમાં ૮ ના અંક નીચે આગમ છે. જેથી સૂર્ય આગમ અવસ્થાનો છે.

॥ ગ્રહોની દ્રષ્ટિ આદિ અવસ્થા કરવાની રીત ॥

ઉપર પ્રમાણે જે ગ્રહની જે શેષથી શયનાદિ અવસ્થા લીધી છે. તેજ શેષ સંખ્યાને તેટલીજ સંખ્યાથી ગુણતાં જે થાય તેમાં જેની જન્મ પત્રિકા કરવી હોય તેના ચાલુ નામનો પહેલો અક્ષર નીચેના કોષ્ટકમાં જે ભાગમાં હોય તે ભાગનો અંક ઉમેરવો. ને જે સંખ્યા થાય તેને ૧૨ થી ભાગતાં જે શેષ રહે તેમાં નીચેના કોષ્ટકમાંથી તેજ ગ્રહનો ક્ષેપક ઉમેરવો. ને જે થાય, તેને ૩ થી ભાગતાં શેષ ૧ રહે તો દ્રષ્ટિ ને ૨ રહે તો ચેષ્ટા ને ૩ એટલે ૦ રહે તો તે ગ્રહની વિચેષ્ટા અવસ્થા જાણવી. આ પ્રમાણે દ્દષ્ટિ, ચેષ્ટા ને વિચેષ્ટા આદિ અવસ્થાઓ થાય છે.

ચાલુ નામના પહેલા અક્ષર ઉપરથી ભાગ જોવાનો કોઠો.

ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫
અક્ષરો	અ	ઇ	ઉ	એ	ઓ
	ક	ખ	ગ	ઘ	ચ
	છ	જ	ઝ	ટ	ઠ
	ડ	ઢ	ત	થ	દ
	ધ	ન	પ	ફ	બ
	ભ	મ	ય	ર	લ
	વ	શ	ષ	સ	હ

ગ્રહોના ક્ષેપકો.

સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ	રા	ગ્રહ
૫	૨	૨	૩	૫	૩	૩	૪	ક્ષેપકના અંકો

ઉદાહરણ—ઉપર પ્રમાણે શયનાદિ અવસ્થા માટે સૂર્યની શેષ ૮ છે માટે ૮ ને ૮ થી ગુણતાં ૬૪ થયા, તેમાં ચાલુ નામ જેઠાનંદ છે તેનો પહેલોજ અક્ષર બીજા ભાગમાં છે. માટે ૨ ઉમેર્યા તો ૬૬ થયા તેને ૧૨ થી ભાગતાં શેષ ૬ રહી તેમાં

સૂર્યનો ક્ષેપક ૫ ઉમેર્યો તો ૧૧ થયા. તેને ૩ થી ભાગતાં શેષ ૨ રહી. તેથી સૂર્ય ચેષ્ટા અવસ્થાનો થયો. એવી રીતે રાહુ સુધીના ગ્રહોની કરવી.

અપ્રકાશ ગ્રહોની સમજ—૧ ધુમ, ૨ વ્યતિપાત, ૩ પરિવેષ, ૪ ઇંદ્રચાપ, ૫ ધ્વજ, એ પાંચ ગ્રહોને અપ્રકાશ ગ્રહો કહે છે.

અપ્રકાશ ગ્રહો કરવાની રીત—સ્પષ્ટ સૂર્યનાં રાસ્યાદિમાં રાસ્યાદિ ૪-૧૩-૦-૦ ઉમેરતાં જે રાસ્યાદિ થાય, તે રાસ્યાદિ ધુમગ્રહ જાણવો. તે ધુમગ્રહના રાસ્યાદિને ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કરતાં જે રાસ્યાદિ રહે, તે વ્યતિપાત ગ્રહનાં રાસ્યાદિ થાય છે, વ્યતિપાત ગ્રહનાં રાસ્યાદિમાં ૬ રાશિ જોડવાથી **પરધી** અથવા **પરિવેષ** ગ્રહનાં રાસ્યાદિ થાય છે, પરધી અથવા પરિવેષનાં રાસ્યાદિ ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કરતાં રાસ્યાદિ ઇંદ્ર**ચાપ** (ઇન્દ્ર ધનુષ) ગ્રહ રાસ્યાદિ થાય છે. ઇંદ્ર ધનુષનાં રાસ્યાદિમાં ૧૭ અંશ જોડવાથી **શિખી** (કેતુ-અથવા ધ્વજ) થાય છે. હવે તેમાં એક રાશિ ઉમેરીએ તો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ થાય છે. તેમાં સૂર્ય મલતો આવે તો ધુમાદિ ગ્રહ ખરા થયા છે તેમ જાણવા.

ઉદાહરણ—સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨-૫-૫૪-૫૧ છે. તેનાં રાસ્યાદિમાં રાસ્યાદિ ૪-૧૩-૦-૦ ઉમેર્યો તો રાસ્યાદિ ૬-૧૮-૫૪-૫૧ ધુમ ગ્રહ થયો. તેને ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કરતાં રાસ્યાદિ ૫-૧૧-૫-૯ વ્યતિપાતગ્રહ થયો. તેમાં ૬ રાશિ ઊમેરી તો રાસ્યાદિ ૧૧-૧૧-૫-૯ પરિવેષ તેને ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કર્યો તો રાસ્યાદિ ૦-૧૮-૫૪-૧ ઇંદ્ર ધનુષ ગ્રહ થયો. તેમાં ૧૭ અંશ ઉમેરવાથી રાસ્યાદિ ૧-૫-૫૪-૫૧ ધ્વજ ગ્રહ થયો. તેમાં ૧ રાશિ ઉમેરી તો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨-૫-૫૪-૫૧ થવાથી અપ્રકાશ ગ્રહો ખરા છે તેમ જાણવુ

પ્રકરણ ૧૬ મું.

ગુલિકાદિ ગ્રહો, પ્રાણપદ, ષટ્ભચક્ર, દિસાદિભેદ, સર્વતોભદ્ર, સંક્રાંતિ, ગોચરચક્ર, ઉચ્ચરશ્મિ, મધ્યમાયુઃ, સ્પષ્ટાયુઃ, રશ્મિ, નાડી, યમદંષ્ટ્રા સૂર્ય તથા ચંદ્ર અને અર્દ્ધચંદ્ર કાલાનલ બાબત.

સૂર્યથી કેતુ સુધી નવ ગ્રહો છે ને ધુમાદિગ્રહો તે અપ્રકાશ ગ્રહો છે ને તે સિવાયના ગુલિક (માન્દિ) યમકંટક, મૃત્યુ, કાલ, અને અર્ધપ્રહર એ ઉપગ્રહો છે.

॥ ગુલિકાદિ ઉપગ્રહો કરવાની રીત ॥

रविवारादिशन्यंतं गुलिकादिनिरुप्यते ॥
दिवसानष्टधाकृत्वा वारेशाद्गणयेत् क्रमात् ॥ १ ॥
अष्टमांशोनिरीशः स्यात् शन्यंशोगुलिकःस्मृतः ॥
रात्रिरप्यष्टधाभक्ता वारेशात्पञ्चमादितः ॥ २ ॥
गणयेदष्टमः खण्डो निष्पत्तिः परिकीर्तितः ॥
शन्यंशेगुलिकः प्रोक्तः गुर्वंशेयमकण्टकः ॥
भौमांशेमृत्युरादिष्टः रव्यंशेकालसंज्ञकः ।
सौम्यांशेऽर्धप्रहरकः ॥

ઉપરના શ્લોકોના આધારે દરેક વારના દિવસ તથા રાત્રિના તૈયાર કરેલા ગુલિકાદિ ઉપગ્રહોના ખંડકો નીચે મુજબ છે.

દિવસ તથા રાત્રિનાગુલિક, યમકંટક, મૃત્યુ, કાલ,નેઅર્ધપ્રહરનાગુણકો.

વાર	સૂ.	ચં.	મં	બુ	ગુ	શુ	શ.	
ગુલિક (માંદિ)ના	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧	દિવસના વાર ખંડકો અથવા ગુણકો.
યમકંટકના......	૫	૪	૩	૨	૧	૭	૬	
મૃત્યુના.........	૩	૨	૧	૭	૬	૫	૪	
કાલના.........	૧	૭	૬	૫	૪	૩	૨	
અર્ધપ્રહરના......	૪	૩	૨	૧	૭	૬	૫	
ગુલિક (માંદિ)ના.	૩	૨	૧	૭	૬	૫	૪	રાત્રિના વાર ખંડકો અથવા ગુણકો
યમકંટકના......	૧	૭	૬	૫	૪	૩	૨	
મૃત્યુના.........	૬	૫	૪	૩	૨	૧	૭	
કાલના.........	૪	૩	૨	૧	૭	૬	૫	
અર્ધપ્રહરના......	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧	

॥ સહેલાઈથી ગુલિક કરવાની રીત ॥

આગળ ચર કોષ્ટક આપવામાં આવ્યું છે. તેમાંથી દિનાર્ધ કાઢવાની રીત પણ આપી છે. દિનાર્ધને બેએ ગુણવાથી દિનમાન થશે, સૂર્યોદય સમયમાં દિનમાન ઉમેરવાથી સૂર્યાસ્ત સમય આવશે.

૨૪ કલાકમાંથી દિનમાનના કલાક મિનિટ બાદ કરતાં રાત્રિમાન આવશે. દિવસે જન્મ હોય તો દિનમાનની ઘટયાદિને ૮ થી ભાગતાં જે ઘટયાદિ આવે તેને જે વારે જન્મ હોય તે વારના નીચે લખેલા દિવસના ખંડકથી ગુણતાં જે થાય તે ગુલિકનો ઈષ્ટ કાળ જાણવો.

જો રાત્રિએ જન્મ હોય તો રાત્રિમાનની ઘટયાદિને ૮ થી ભાગતાં જે ઘટયાદિ આવે તેને જે વારે જન્મ હોય તે વારના નીચે લખેલા રાત્રિના ગુલિક ખડકમાથી ગુણતા જે થાય તેને ગુલિકનો ઇષ્ટકાલ જાણવો. પણ તે રાત્રિનો થાય છે જેથી તેમા દિનમાન ઉમેરવાથી ગુલિકનો સૂર્યોદયથી ઇષ્ટકાલ થાય છે. તે ગુલિકની સૂર્યોદયાત્ ઇષ્ટઘડી તથા જન્મના સૂર્ય ઉપરથી સ્પષ્ટ લગ્નની રીતે લગ્ન લાવવુ, તો જે આવે તે રાશ્યાદિ ગુલિક લગ્ન થાય છે.

દિવસનું કલ્પિત ઉદાહરણ—શાકે ૧૮૦૫ ના જેઠ સુદી ૧૪ ને મંગળવારે ઇષ્ટઘડી ૨૪-૧૨ વખતે કરાચીમા જન્મ છે. તો તે દિવસનો કરાચીનો ઘટયાદિ ૩૩-૫૭ છે તેને ૮ થી ભાગતા ઘટયાદિ ૪-૧૪ થયા તેને મંગળવારે જન્મ હોવાથી મંગળવારના દિવસના ગુલિક ખડક ૫ થી ગુણ્યા તો ઘટયાદિ ૨૧-૧૦ ગુલિકાનો ઇષ્ટકાલ થયો. તે ઇષ્ટકાલ તથા સૂર્યના રાશ્યાદિ ૨-૫-૫૪-૫૧ ઉપરથી કરાચી પ્રમાણે લગ્ન લીધું તો રાશ્યાદિ ૫-૨૮-૪૯-૩૩ આવ્યુ તે ગુલિક લગ્ન જાણવુ.

રાત્રિના ગુલિક લગ્નનું ઉદાહરણ—શાકે ૧૮૦૫ જેઠ સુદી ૧૪ મંગળવારે ઇષ્ટઘડી ૪૯-૨૪ વખતે ચિતોડમા જન્મ છે તો તે ઇષ્ટઘડી રાત્રિની છે, માટે તે દિવસના રાત્રિમાન ઘટયાદિ ૨૧-૮ ને ૮ થી ભાગતા ઘટયાદિ ૩-૧૬ આવ્યા તેને મંગળવારે રાત્રે જન્મ છે માટે મંગળવારના રાત્રિના ગુલિકખડક ૧ થી ગુણતા ઘટયાદિ ૩-૧૬ ગુલિકનો ઇષ્ટકાલ થયો તે રાત્રિનો છે માટે તેમા દિનમાન ઘટયાદિ ૩૩-૫૨ ઉમેરતાં ઘટયાદિ ૩૭-૮ ગુલિકનો સૂર્યોદયાત ઇષ્ટકાલ થયો તે ઇષ્ટ ઉપરથી ને જન્મનો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨-૫-૫૪-૫૧ ઉપરથી ચિતોડનું સ્પષ્ટ લગ્ન કર્યું તો રાશ્યાદિ ૮।૨૪।૫૯।૪૧ થયુ તે જન્મનું ગુલિકલગ્ન થયુ.

ગુલિક તેજ માંદિ લગ્ન જાણવું—તેનું પ્રમાણ જૈમિનિસૂત્રમા કહ્યું છે કે मन्द माान्दिर्म्यां विष सर्प जलाद्युन्धनादिभि એમાં मंद એટલે શનિ અને मान्दि એટલે ગુલિક એમ સ્પષ્ટ કહેલુ છે માટે ગુલિક અને માન્દિ લગ્ન એકજ જાણવુ

॥ યમકંટક, મૃત્યુ, કાલ, અને અર્ધપ્રહર એ ઉપગ્રહો કરવાની રીત ॥

જો દિવસે જન્મ હોય તો દિનમાનને, અને રાત્રીએ જન્મ હોય તો રાત્રિમાનને ૮ થી ભાગવા જે આવે તેને જે ઉપગ્રહ કરવો હોય તો દિવસે જન્મ હોય તો દિવસના, અને રાત્રિએ જન્મ હોય તો રાત્રિના, જે વારે જન્મ હોય તે વારના ગુણકથી ગુણવા. એ રીતે કરવાથી જે ઘડી આવે તે જો દિવસે જન્મ થયો હોય, તો તે ગ્રહોની ઇષ્ટઘડી થાય અને રાત્રિએ જન્મ હોય તો તે આવેલી ઘડીઓને દિનમાનમા જોડવાથી, તે તે ગ્રહોની ઇષ્ટ ઘડીઓ થશે

પછી તે ઇષ્ટ ઘટી અને જન્મના સૂર્ય વડે સ્પષ્ટ લગ્નની માફક ગણવાથી દરેક ગ્રહો સ્પષ્ટ થશે.

કલ્પિત ઉદાહરણ—શકે ૧૭૯૭ શ્રાવણ વદી ૧૪–૫૨° ૩૦ અમાસને સોમવારે, ઇષ્ટ ઘટી ૨૯ પલાનિ-૫૨ વખતે અમદાવાદમાં જન્મ છે. તેના ઉપગ્રહો કરવા છે. તો તે દિવસના દિનમાન ઘટ્યાદિ ૩૧ । ૧૮ ને ૮ થી ભાગતાં ઘટ્યાદિ ૩ । ૫૫ આવ્યા તેને સોમવારે દિવસે જન્મ છે. માટે સોમવારના દિવસના ગુલિકખંડક ૬ થી ગુણતાં ઘટ્યાદિ ૨૨ । ૩૦ ગુલિકની, યમકંટકના ગુણક ૪ થી ગુણતાં ૧૫।૪૦ યમકંટકની, મૃત્યુના ગુણક ૨ થી ગુણતાં ૭ । ૫૦ મૃત્યુની, કાલના ગુણક ૭ થી ગુણતાં ૨૭।૨૫ કાલની, ને અર્ધપ્રહરના ગુણક ૩ થી ગુણતાં ૧૧।૪૫ અર્ધપ્રહરની ઇષ્ટ ઘટી થઇ.

જન્મનો સૂર્ય રાશ્યાદિ ૪।૧૪।૮।૪૦ છે. અને યમકંટકની ઇષ્ટ ૧૫।૪૦થી અમદાવાદના માનથી લગ્નની માફક ગણતાં રાશ્યાદિ ૭।૯ સ્પષ્ટ યમકંટક થયો.

તેજ સૂર્ય અને મૃત્યુની ઇષ્ટ ૭।૫૦ થી લગ્નની માફક ગણતાં ૫।૩૭ મૃત્યુગ્રહ સ્પષ્ટ થયો.

તેજ સૂર્ય અને કાલની ઇષ્ટ ૨૭।૨૫ થી ગણતાં રાશ્યાદિ ૯।૧૬ કાલગ્રહ સ્પષ્ટ થયો.

તેજ સૂર્ય અને અર્ધપ્રહરની ઇષ્ટ ૧૧।૪૫ થી ગણતાં રાશ્યાદિ ૬।૧૮ અર્ધપ્રહર ગ્રહ સ્પષ્ટ થયો. એ રીતે વધારે સ્પષ્ટ કરવા હોય તો રાશિ, અંશ, કલા, વિકલા સુદ્ધાં લાવવું.

॥ પ્રાણપદની રીત ॥

घटिचतुर्गुणाकार्या तिथ्याप्तैश्चपलैर्युताः
दिनकरेणापहृतं शेषंप्राणपदं स्मृतम् ॥१॥
शेषात्पलांता द्विगुणी विधाय
राश्यंशसूर्यर्क्षे नियोजिताय
तत्रापि तद्राशिचरान्क्रमेण
लग्नांश प्राणांशपदैक्यतास्यात् ॥२॥

ભાવાર્થ—જન્મની ઇષ્ટ ઘટી ને પળોમાંથી ફક્ત **ઘટીને** ૪ થી ગુણતાં જે આવે તેમાં ઇષ્ટની **પળોને** ૧૫ થી ભાગી લબ્ધિ જે આવે તે જોડવી. તો જે થાય, તેને ૧૨થી ભાગતાં જે શેષ રહે, તે **પ્રાણપદની રાશિ** થાય છે. ને પળોને ૧૫ થી ભાગતાં રહેલી શેષને બમણી કરતાં જે થાય, તે પ્રાણપદના **અંશ** જાણવા. એ રીતે કરવાથી, પ્રાણપદની **રાશિ** ને **અંશ** થાય છે.

જો જન્મનો સૂર્ય ચર રાશિનો હોય તો તેના રાસ્યાદિમાં પ્રાણપદની રાશિને અંશ ઉમેરવાથી રાસ્યાદિ સ્પષ્ટ પ્રાણપદ થાય છે

પણ જો સૂર્ય સ્થિર કે દ્વિસ્વભાવ રાશિનો હોય તો જન્મ કુંડળીમા સૂર્ય જે ભાવમાં બેઠો હોય, તે ભાવથી (ત્રિકોણ) પાચમા કે નવમા ભાવમાના જે ભાવમા ચર રાશિ હોય તે ભાવમાથી ચર રાશિ પૂર્ણાદિ લઈ તેના નીચે સ્પષ્ટ સૂર્યના અંશાદિ મૂકવા ને જે રાસ્યાદિ થાય તેમા પ્રાણપદના રાશિ અંશ ઉમેરવાથી રાસ્યાદિ સ્પષ્ટ પ્રાણપદ થાય છે

ઉદાહરણ—જન્મની ઈષ્ટ ઘડી ૪૯ । ૨૪ છે તેમાંની ઘડી ૪૯ ને ૪ થી ગુણતા ૧૯૬ થયા, તેમા ઇષ્ટની પળો ૨૪ ને ૧૫ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧ આવી, તે ઉમેરતા ૧૯૭ થયા, તેને ૧૨ થી ભાગતા શેષ ૫ રહી, તે પ્રાણપદની રાશિ થઇ ને પ્રથમની પળોની રહેલી શેષ ૯ ને બમણી કરી તો ૧૮ થયા તે પ્રાણપદના અંશ થયા તો પ્રાણપદ રાશિ ૫ ને અંશ ૧૮ થયુ. સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨–૫–૫૪–૫૧ છે. તેની રાશિ દ્વિસ્વભાવ છે માટે તે સૂર્યથી ત્રિકોણમા આવેલી ચર રાશિ લેવી તો સૂર્ય જન્મ કુંડલીમા ચોથા ભાવે છે ને ચોથા ભાવથી પાચમે ચર રાશિ તુલા છે માટે પૂર્ણાદિ રાશિ ૬ મૂકીને તેના નીચે સ્પષ્ટ સૂર્યના અંશાદિ ૫–૫૪–૫૧ મૂકવા, તો રાસ્યાદિ ૬–૫–૫૪–૫૧ થયા તેમા પ્રાણપદના રાશિ અંશ ઉમેર્યા, તો રાસ્યાદિ ૧૧–૨૩–૫૪–૫૧ સ્પષ્ટ પ્રાણપદ થયુ

બીજી રીતે પ્રાણપદ—જન્મની ઘટ્યાદિ ઈષ્ટની પળો કરી, તેને ૧૫ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે, તેને બારથી ભાગતા જે શેષ રહે તેટલી પ્રાણપદની રાશિ થાય છે ને ૧૫ થી ભાગતા શેષ રહેલી પળોને બમણી કરતા પ્રાણપદના અંશો થાય છે તેવી રીતે આવેલા પ્રાણપદના રાશિ અંશને ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે સૂર્યનો સંસ્કાર કરવાથી સ્પષ્ટ પ્રાણપદ થાય છે તે કરવાનું કારણ ત્રિકોણ શોધન છે

ચર-સ્થિર ને-દ્વિસ્વભાવ રાશિઓ		
ચર	સ્થિર	દ્વિસ્વભાવ
મેષ	વૃષભ	મિથુન
કર્ક	સિંહ	કન્યા
તુલા	વૃશ્ચિક	ધન
મકર	કુંભ	મીન

॥ પ્રાણપદ ઉપરથી ઈષ્ટ ઘડી ખરી ખોટી જાણવાની રીત ॥

પ્રાણપદની રાશિથી કેંદ્ર કે ત્રિકોણમા જન્મનું લગ્ન આવે તોજ જન્મની ઈષ્ટ ઘડી ખરી જાણવી પણ જો તેમ ન આવે

તો ઇષ્ટ ઘટયાદિમાંથી થોડી પળો ઘટાડવી. તો પ્રાણપદની રાશિ બદલાઈ જશે કેમજે ઇષ્ટની પળોમાં ૧૫ પળ વત્તી કે ઓછી કરવાથી પ્રાણપદની રાશિમાં એક રાશિ વધઘટ થાય છે, માટે જેટલી પળો વધ ઘટ કરવી ઘટે તેટલી પળો વધઘટ કરી, પ્રાણપદની રાશિથી કેંદ્ર કે ત્રિકોણમાં જન્મનું લગ્ન લાવવું; એટલે જન્મની ઇષ્ટ ઘટી ખરી થઈ એમ જાણવું. બનતા સુધી ઇષ્ટમાં પળો વધારવી નહીં પણ ઘટાડવી.

ઉપપત્તિ—ઇષ્ટ ઘટીની ઘટીને ૪ થી ગુણવાનું કારણ એ છે, જે આખું પ્રાણપદ ૧૫ પળનુંજ હોય છે. તેથી તે ૧૫ પળે એક રાશિ બદલે છે. માટે એક ઘટીમાં ૪ રાશિ બદલે છે જે કારણથી ઘટીને ૪ થી ગુણવા કહ્યું છે. ને તે ૪ થી ગુણતાં રાશિઓ થાય છે. પછી તેમાં પળોને ૧૫થી ભાગી લબ્ધિ ઉમેરવા કહી છે. તેનું કારણ એ છે જે ૧૫ પળે એ એક રાશિ બદલે છે, માટે ૧૫ થી ભાગતાં રાશિઓ આવે તે ઉમેરતાં જે રાશિઓ થાય, તેને ૧૨ થી ભાગવાનું કારણ એ છે જે રાશિ બારથી વધારે હોતી નથી, માટે બારથી ભાગતાં જે શેષ રહે તે પ્રાણપદની રાશિ જાણવી. ૧૫ થી ભાગતાં રહેલી પળોને બમણી કરવાનું કારણ એ છે જે ૧૫ પળે જ્યારે એક રાશિ બદલાય છે ત્યારે એક પળે ૨ અંશ બદલાય છે. માટે શેષ પળને બમણી કરવાથી પ્રાણપદના અંશ થાય છે.

॥ બારે માસની જુદે જુદી ૧૨ કુંડલીઓ કરવાની રીત ॥

બાર ભાવની કુંડલીઓનાં નામ.
૧—તનુભાવલગ્નમ્
૨—ધન ભાવલગ્નમ્
૩—સહજભાવલગ્નમ્
૪—સુખ ભાવલગ્નમ્
૫—પુત્ર ભાવલગ્નમ્
૬—શત્રુ ભાવલગ્નમ્
૭—જાયાભાવલગ્નમ્

જે જન્મ કુંડલી છે, તેજ **તનુભાવલગ્નમ્** કે પહેલા ભાવની કુંડલી જાણવી.

જન્મ કુંડલીના લગ્નની રાશિમાં એક રાશિ ઉમેરતાં જે રાશિ થાય, તે રાશિનું લગ્ન બીજા ભાવની કુંડલીમાં મૂકી, અનુક્રમે રાશિઓ પુરી જન્મ કુંડલીમાં જે રાશિના ગ્રહો છે તેજ રાશિના તેમાં મૂકવાથી, **ધનભાવલગ્નમ્** થાય છે.

તેવીજ રીતે બીજા ભાવની કુંડલીના લ-

૮—આયુર્ભાવલગ્નમ્	ગ્નની રાશિમા એક રાશિ ઉમેરતા જે રાશિ
૯—ભાગ્યભાવલગ્નમ્	થાય, તે રાશિનું લગ્ન ત્રીજા ભાવની કુંડળી-
૧૦—કર્મભાવલગ્નમ્	માં મૂકી, તેનાથી અનુક્રમે રાશિઓ પૂરી
૧૧—લાભ ભાવલગ્નમ્	જન્મ કુંડળીમા જે રાશિના ગ્રહો છે,તેજ રાશિ
૧૨—વ્યયભાવલગ્નમ્	ના તેમા મૂકવાથી સહજભાવલગ્નમ્ થાય છે

એવી રીતે ત્રીજા ભાવની કુંડળીના લગ્નમા એક રાશિ ઉમેરવાથી ચોથા ભાવની કુંડળીનું લગ્ન થાય છ ને તેમા એક રાશિ ઉમેરવાથી પાચમા ભાવની કુંડળીનું લગ્ન થાય છે એમ અનુક્રમે બારે કુંડળીઓમાં લગ્ન મૂકી અનુક્રમે રાશિઓ પુરીને દરેક કુંડળીઓમા ગ્રહો તો જન્મ કુંડળીમાં જે રાશિના છે તેજ રાશિઓના મુકવાથી બારે ભાવની કુંડળીઓ થાય છે

॥ ષડ્ભચક્ર કરવાની રીત ॥

ષડ્ભચક્રમા ૬ નક્ષત્રો મૂકવામા આવે છે તેના નામ ૧-જન્મભ, ૨-કર્મભ, ૩-સાધાતિભ, ૪ સમુદાયભ, ૫-વિનાશભ, ૬-માનસભ, તે નામો દરેકની જન્મપત્રિકામા કાયમજ રહે છે પછી તે દરેક નામના નિચે અનુક્રમે ૧-૧૦-૧૬-૧૮-૨૫ આ અંકો મૂકવા પછી તે અંક પ્રમાણે જન્મના નક્ષત્રથી અનુક્રમે નામના નીચે મૂકવા બતાવેલા અંકો સુધી અભિજીત્ વિના ગણતા જે નક્ષત્ર આવે તે નીચે મૂકવા એટલે જન્મભના નીચે જન્મનુ નક્ષત્ર મૂકવુ કર્મભ-ના નીચે જન્મના નક્ષત્રથી દશમુ નક્ષત્ર મૂકવુ સાધાતિભના નીચે જન્મથી ૧૬ મુ સમુદાય નીચે જન્મથી ૧૮ મુ વિનાશ નીચે ૨૩ મું માનસભના નીચે જન્મના નક્ષત્રથી ગણતાં ૨૫ મુ નક્ષત્ર જે આવે તે મૂકવુ જેથી ષડ્ભચક્ર થાય છે

ઉદાહરણ—જન્મનું નક્ષત્ર જેષ્ટા છે જન્મભના નીચે જેષ્ટા કર્મભના નીચે રેવતિ, સાધાતિભના નીચે આર્દ્રા પછી પુષ્ય, પછી હસ્ત પછી સ્વાતિ-એમ ગણીને મૂકયા તો ષડ્ભચક્ર તૈયાર થયુ

॥ ગ્રહોના દિસાદિ નવ ભેદોની સમજ ॥

જન્મ કુંડળીમા જેટલા ગ્રહો ઉચ્ચના હોય તેને દિસ જાણવા જેટલા સ્વગ્રહી (પોતાની રાશિના) હોય તેને સ્વસ્થ જાણવા જેટલા *મિત્રની રાશિમા હોય તેને હર્ષિત જાણવા જેટલા ગ્રહો શુભ ગ્રહના નવ માશમા હોય તેને શાન્ત જાણવા ને જેટલા ગ્રહો જન્મ કુંડળીમા સૂર્ય

* મિત્ર નિસર્ગ મૈત્રિમા જેવા પંચધામા નહી

જે રાશિમાં છે તે રાશિથી ૫-૬-૭ ને ૮ મી રાશિમાં હોય તેને **શક્ત** જાણવા. ને સૂર્યની સાથે બેઠેલા એટલે જે ગ્રહો રાશિ અસ્ત છે તેને **વિકલ** જાણવા. જે ગ્રહો નીચના હોય તેઓને **દિન** જાણવા. ગુરૂ, શુક્ર અજવાળીયાનો ચંદ્ર ને બુધ એ ગ્રહોમાંના જે ગ્રહો પાપ ગ્રહ સાથે હોય તે **ખલ** જાણવા. મંગળના ભેગા જેટલા ગ્રહો હોય તેટલા **પિડિત** જાણવા. એવી રીતે ગ્રહોના દિપ્તાદિ નવભેદ જન્મપત્રિકામાં લખવામાં આવશે.

॥ નીચેનાં ત્રણ ચક્રો સરખાંજ રહે છે ॥

સર્વતોભદ્રચક્ર-સંક્રાંતિચક્ર-ગોચરચક્ર-આ ત્રણ ચક્રો ગણીતમાં મૂકેલાં છે **તેવાંજ** દરેકની **જન્મપત્રિકામાં** મૂકવાં.

॥ ઉચ્ચરશ્મી કરવાની રીત ॥

જે ગ્રહની ઉચ્ચરશ્મી કરવી હોય, તે ગ્રહનાં સ્પષ્ટ ગ્રહના કોઠામાં મૂકેલાં રાશ્યાદિમાંથી તેજ ગ્રહનું રાશ્યાદિ નીચ બાદ કરતાં જે રાશ્યાદિ રહે, તેની **રાશિમાં** એક ઉમેરી **અંશાદિને** બમણા કરવાથી, તે ગ્રહની **ઉચ્ચરશ્મિ** થાય છે. અંશાદિને બમણા કરતાં ત્રીશથી વધારે થાય તો પણ એક રાશિ ન ચડાવતાં ૬૦ થીજ ચડાવવી અહિં દરેક ફળને રૂપાત્મક ધારીનેજ ચડાવવાં. ગ્રહમાંથી નીચ બાદ કરતાં રાશ્યાદિ ૬ થી વધારે હોય તો ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કરીને પછી ઉપર પ્રમાણે કરવું તો તે ગ્રહની ઉચ્ચરશ્મી થાય છે. એવી રીતે સૂર્યથી શનિ સુધીના ગ્રહોની કરવી, પછી તે દરેકની રૂપાત્મક ઉચ્ચરશ્મિનું **ઐક્ય** કરવું તો **ઉચ્ચરશ્મિ** થાય છે.

ઉદાહરણ—સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૫૧। છે. તેમાંથી તેનું નીચ રાશ્યાદિ ૬।૧૦।૦।૦। બાદ કર્યું તો રાશ્યાદિ ૭।૨૫।૫૪।૫૧ રહ્યા. તે ૬ થી વધારે છે. માટે તેને ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કર્યા, તો રાશ્યાદિ ૪-૪-૫-૯ રહ્યા. તેની રાશિ ૪ માં એક ઉમેરતાં ૫ થયા. ને અંશાદિ ૪-૫-૯ ને બમણા કરતાં ૮-૧૦-૧૮ અંશાદિ થયા એ રીતે **રૂપાત્મક** ૫-૮-૧૦-૧૮ **સૂર્યની ઉચ્ચરશ્મિ** થઈ. એ રીતે શનિ સુધીના ગ્રહોની કરવી. પછી તેનું ઐકય કરવું.

ગ્રહોના નીચનો કોઠો.

ગ્રહ	સૂ.	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ
રાશિ	૬	૭	૩	૧૧	૯	૫	૦
અંશ	૧૦	૩	૨૮	૧૫	૫	૨૭	૨૦
કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
વિકળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

॥ મધ્યમાયુર્દાનું કળા કોષ્ટક કળા ૩૧ થી ૬૦ સુધીનું ॥

કળા	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
માસ	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
દિવસ	૨૫	૨૭	૨૯	૧	૩	૪	૬	૮	૧૦	૧૨	૧૩	૧૫	૧૭	૧૭	૨૧	૨૨	૨૪	૨૬	૨૮	૦	૧	૩	૫	૭	૯	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૮
ઘડી	૪૮	૩૬	૧૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૨૪	૦	૪૮	૩૬	૪૦	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦
પળ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

॥ મધ્યમાયુર્દાનું વિકળા કોષ્ટક ॥

વિકળા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
માસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિવસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘડી	૧	૩	૫	૭	૯	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૮	૧૯	૨૧	૨૩	૨૫	૨૭	૨૮	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૭	૩૯	૪૧	૪૩	૪૫	૪૬	૪૮	૫૦	૫૨	૫૪
પળ	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૧૨	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦

વિકળા	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
વર્ષ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
માસ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિવસ	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
ઘડી	૫૫	૫૭	૫૯	૧	૩	૪	૬	૮	૧૦	૧૨	૧૩	૧૫	૧૭	૧૯	૨૧	૨૨	૨૪	૨૬	૨૮	૩૦	૩૧	૩૩	૩૫	૩૭	૩૯	૪૦	૪૨	૪૪	૪૬	૪૮
પળ	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦	૪૮	૩૬	૨૪	૧૨	૦

॥ કોષ્ટક ઉપરથી મધ્યમાયુર્દા કરવાની રીત ॥

જેનો મધ્યમાયુર્દા કરવો હોય, તેના રાશ્યાદિના અંશાદિ કરીને અંશને ૪૦ થી ભાગતાં જે શેષ અંશાદિ રહે તેના **અંશ** પ્રમાણે મધ્યમાયુર્દાના **અંશ કોષ્ટકમાંથી**, ને કળા પ્રમાણે **કળા કોષ્ટકમાંથી**, અને વિકળા પ્રમાણે **વિકળા કોષ્ટકમાંથી** વર્ષાદિ **અંકો** લેવા તે ત્રણે અંકોનો સરવાળો કરવો તો **વર્ષાદિ મધ્યમાયુર્દા** થાય છે.

ઉદાહરણ—સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૫૧ છે. તેની રાશિને ૩૦ થી ગુણી અંશ ઉમેરતાં અંશાદિ ૬૫–૫૪–૫૧ થયા. અંશને ૪૦ થી ભાગતાં શેષ અંશાદિ ૨૫–૫૪–૫૧ રહ્યા. તેમાંના **અંશ** ૨૫ પ્રમાણે, **અંશ કોષ્ટક**માંથી વર્ષાદિ ૭–૬–૦–૦–૦ તથા **કળા** ૫૪ પ્રમાણે, **કળા કોષ્ટક**માંથી વર્ષાદિ ૦–૩–૭–૧૨–૦ અને **વિકળા** ૫૧ પ્રમાણે, **વિકળા કોષ્ટક**માંથી વર્ષાદિ ૦–૦–૧–૩૧–૪૮ લીધા એ ત્રણે વર્ષાદિનો યોગ કર્યો તો **સૂર્યનો મધ્યમાયુર્દા** વર્ષાદિ ૭।૯।૮।૪૩।૪૮। થયો.

॥ મધ્યમાયુર્દા ઉપરથી સ્પષ્ટ આયુર્દા કરવાની રીત ॥

લગ્નના મધ્યમાયુર્દા ઉપરથી તેનો સ્પષ્ટઆયુર્દા કરવાની રીત—જો લગ્ન § બળવાન હોય, તો સ્પષ્ટ લગ્નની રાશિ જેટલાં વર્ષો લગ્નના મધ્યમાયુર્દામાં ઉમેરવાં. ને તેના અંશોને ૬૦ થી ગુણી કળાઓ ઉમેરતાં જે કળાદિ થાય, તેને ૧૨ થી ગુણી ૧૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તેને **માસ** જાણવા. ને શેષ કળાદિને ૩૦ થી ગુણી ૧૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે **દિવસ**, ને શેષને ૬૦ થી ગુણી ૧૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે **ઘટી**, ને શેષને ૬૦ થી ગુણી ૧૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે **પળો** ને શેષ છોડી દેવી. એવી રીતે આવેલી લબ્ધિઓ માસ, દિવસ, ઘટી, પળ એ **માસાદિને** લગ્નની રાશિ જેટલાં વર્ષો ઉમેરેલા **વર્ષાદિ મધ્યમાયુર્દામાં** જોડવાથી **લગ્નનો સ્પષ્ટ આયુર્દા** થાય છે. પણ જો લગ્ન બળવાન ના હોય, તો તેનો જે મધ્યમાયુર્દા છે તેજ સ્પષ્ટ આયુર્દા જાણવો.

---

§ જન્મ કુંડળીના લગ્નમાં જે રાશિ હોય, તેનો સ્વામિ લગ્નમાંજ હોય તો, અથવા લગ્નને જોતો હોય તો, કે શુભ (૬–૮–૧૨ સિવાયના) સ્થાનમાં ઉચ્ચ રાશિનો થઇને બેઠો હોય તો, કે લગ્નમાં બુધ અથવા ગુરૂ બેઠા હોય તો, કે લગ્નને બુધ કે ગુરૂ જોતા હોય, તો **લગ્ન બળવાન** જાણવું.

॥ ગ્રહોના મધ્યમાયુર્દા ઊપરથી તેમનો સ્પષ્ટ આયુર્દા કરવાની રીત ॥

જે ગ્રહો વર્ગોત્તમિ-(જન્મ કુંડલીમાં જે રાશિનો હોય તેજ રાશિનો નવમાંશમા) હોય તેના, તથા જન્મ કુંડલીમાં અથવા દ્રેષ્કાણમાં કે નવમાંશમાં પોતાની રાશિના હોય તે ગ્રહોના મધ્યમાયુર્દાને બમણો કરવો. જે ગ્રહો વક્રગતિના કે ઊચ્ચ રાશિના હોય તેના મધ્યમાયુર્દાને ત્રણગણો કરવો. પણ જે ગ્રહના આયુર્દાને બમણો કરવાનો તથા ત્રણગણો કરવાનો એ બે સંસ્કાર સાથે આવે, ત્યારે બમણો નહી કરતાં ફક્ત ત્રણગણો જ કરવો. બાકીના ગ્રહોનો જે મધ્યમાયુર્દા છે તેજ મૂકવો.

॥ ઊપર કરેલા આયુર્દામાં ઘટાડો કરવાની રીત ॥

મંગલ શિવાયના જે ગ્રહો, *શત્રુની રાશિમાં બેઠા હોય, તેના ઉપર પ્રમાણે તૈયાર કરેલા આયુર્દામાંથી ત્રીજો ભાગ બાદ કરવો. જે ગ્રહો નીચ રાશિના હોય તેના ઉપર પ્રમાણે તૈયાર કરેલા આયુર્દામાથી અડધો ભાગ બાદ કરવો. શુક્ર અને શનિ સિવાયના ગ્રહોમાંના જે ગ્રહો અસ્તના (સૂર્યની સાથે બેઠેલા) હોય, તેના ઉપર બતાવેલા આયુર્દામાંથી અડધો ભાગ બાદ કરવો. તેમાં પણ જે ગ્રહના આયુર્દામાંથી ત્રીજો ભાગ અને અડધો ભાગ એ બેઉ ભાગ બાદ કરવાના આવે તો અડધો ભાગજ બાદ કરવો. પણ ત્રીજો ભાગ બાદ કરવો નહી. એ રીતે કરતા જે આયુર્દા થાય. તેમા પણ નીચે પ્રમાણે બીજો ઘટાડો કરવો.

॥ પાપ ગ્રહ દૃષ્ય ચક્રાર્દ્ધમાં રહ્યા હોય તો તેના આયુર્દામાં ઘટાડો કરવાની રીત ॥

જે પાપ ગ્રહ બારમા ભાવે બેઠો હોય તેનો બધો આયુર્દા હીન થાય છે. જે ૧૧ મે બેઠો હોય તેના આયુર્દામાંથી બીજો ભાગ, જે જે દશમે બેઠો હોય તેનામાથી ત્રીજો ભાગ, જે નવમે બેઠો હોય તેનામાંથી ચોથો ભાગ, જે આઠમે હોય તેનામાથી પાંચમો ભાગ જે સાતમે હોય તેનામાથી છઠ્ઠો ભાગ બાદ કરવો પણ જો એકજ સ્થાનમા એકથી વધારે પાપ ગ્રહો બેઠા હોય, તો તેમાનો જે પાપ ગ્રહ બળવાન છે. તે એકજ ગ્રહના આયુર્દામાથી જે સ્થાનમાં બેઠા હોય તે સ્થાનનો કહેલો ભાગ બાદ કરવો બીજાઓના આયુર્દામાથી કંઇ બાદ કરવું નહી

॥ શુભ ગ્રહ દૃષ્ય ચક્રાર્દ્ધમાં હોય તો તેના આયુર્દાઆં ઘટાડો કરવાની રીત—જે શુભ ગ્રહ બારમે બેઠો હોય તેના આયુર્દામાથી બીજો

* શત્રુ નિસર્ગ મૈત્રીમાં જોવા

ભાગ, જે અગીયારમે હોય તેનામાંથી **ચોથો ભાગ,** જે દશમે હોય તેનામાંથી **છઠ્ઠો ભાગ,** જે નવમે હોય તેનામાંથી **૮ મો ભાગ,** ને જે ૮મે હોય તેનામાંથી **૧૦ મો ભાગ;** ને જે શુભ ગ્રહ ૭ મે હોય તેના ઉપર પ્રમાણે કરેલા આયુર્દામાંથી **૧૨ મો ભાગ,** બાદ કરવો. પણ જો એક સ્થાનમાં એકથી વધારે શુભ ગ્રહો તો તેમાં જે ગ્રહ બળવાન છે. તે **એકજ** ગ્રહના આયુર્દામાંથી જે સ્થાનમાં બેઠેલો હોય તે સ્થાનનો ઉપર કહેલો ભાગ બાદ કરવો. બીજા ગ્રહોનો કરવો નહીં.

॥ પાપ ગ્રહોને શુભ ગ્રહો દ્રષ્ય ચક્રાર્દ્ધમાં એકજ સ્થાનમાં હોય તો ઘટાડો કરવાની રીત ॥

જ્યારે એક સ્થાનમાં શુભ ગ્રહોને પાપ ગ્રહો બેઉ બેઠેલા હોય ત્યારે તેમાં જે એક શુભ કે પાપ ગ્રહ બળવાન હોય તે એકજ ગ્રહના આયુર્દામાંથી તેનો ઉપર કહેલો ભાગ બાદ કરવો. બાકીના ગ્રહોના આયુર્દામાંથી કંઈ પણ ઓછું કરવું નહીં. એ પ્રમાણે જે ગ્રહોના જેટલા સંસ્કારો કરવામાં આવે, તેના તેટલા કરવાથી **સ્પષ્ટાયુર્દા** થાય છે. જેનાં બીલકુલ સંસ્કાર નથી આવતા તે ગ્રહોનો જે મધ્યમાયુર્દા છે. તેજ **સ્પષ્ટાયુર્દા** જાણવો એ રીતે કરેલા સ્પષ્ટાયુર્દાનું ઐક્ય કરવું.

સૂર્ય, મંગલ, શનિ તથા પાપ ગ્રહોની સાથે રહેલો બુધ તેમજ વદી ૯ ની શરૂઆતથી સુદી પડવાના અંત સુધીનો ચંદ્ર એટલા પાપ ગ્રહો જાણવા. તથા રાહુ કેતુ સાથે બેઠેલો બુધ પણ પાપ ગ્રહ જાણવો. (અહીં રાહુ કેતુનો આવરદા આવતો નથી) ગુરૂ શુક્ર તથા શુદી ૨ થી તે વદી આઠમના અંત સુધીનો ચંદ્ર અને શુભ ગ્રહની સાથે તથા એકલો રહેલો બુધ એ ગ્રહોને શુભ ગ્રહ જાણવા.

ગ્રહો બળવાન કેમ જાણવા—જે ગ્રહો સ્વગ્રહી (પોતાની રાશિના) કે ઉચ્ચના અથવા વર્ગોત્તમી કે મિત્રની રાશિના હોય તે, અથવા જેને શુભ ગ્રહ જોતા હોય તે કે સાથે બેઠા હોય તે, તેમજ સપ્તવર્ગ અને દશવર્ગી બળમાં જેનું બળ વધારે હોય, તેને બળવાન જાણવા.

લગ્નના સ્પષ્ટાયુર્દાનું ઉદાહરણ—અહીં લગ્ન બળવાન નથી. માટે તેનો મધ્યમાયુર્દા તેટલોજ વર્ષાદિ ૮–૮–૨૪–૨૭–૦ લગ્નનો સ્પષ્ટયુર્દા થયો.

સૂર્યના સ્પષ્ટાયુર્દાનું ઉદાહરણ—ઉપર કહેલો કોઈ પણ સંસ્કાર સૂર્યમાં પણ આવતો નથી માટે સૂર્યનો જે મધ્યમાયુર્દા વર્ષાદિ ૭।૬।૮ ।૪૩।૪૮ છે, તેજ તેનો સ્પષ્ટયુર્દા જાણવો.

॥ રશ્મિ કરવાની રીત ॥

स्वोचस्थे दशसूर्ये नवचन्द्रे पंचभूपुत्रे ॥
पंचेन्दुजेतथे ज्येसप्ताष्टौ मार्गवेशनौपंच ॥ १ ॥

ભાવાર્થ—જ્યારે સૂર્યાદિ ગ્રહો પોતાના પૂર્ણ ઉચ્ચમા હોય ત્યારે તેઓની રશ્મિ નીચેના કોઠા મુજબ છે

પૂર્ણ ઊચ્ચના ગ્રહોની રશ્મિનો કોઠો						
સૂ	ચ	મ	બુ	ગુ	શુ	શ
૧૦	૯	૫	૫	૭	૮	૫

જે ગ્રહની રશ્મિ કરવી હોય તે ગ્રહમાથી તેજ ગ્રહનું નીચે બાદ કરવુ બાદ કરતા રાશ્યાદિ ૬ થી ઓછુ હોય તો તેને ૬ અને ૬ થી વધારે હોય તો ૧૨ રાશિમા બાદ કરતા જે રહે તેને, તેજ ગ્રહની ઊપર બતાવેલી રશ્મિના અંકથી ગુણી નીચેથી સાઠે સાઠે ચઢાવી, ૬ થી ભાગી રૂપાત્મક ફળ લાવવાથી તે ગ્રહની રશ્મિ મળે છે

ઊદાહરણ—સૂર્ય રાશ્યાદિ રાપાપ૪ાપ૧। છે તેમાંથી તેનુ નીચ રાશ્યાદિ ૬–૧૦–૦–૦ બાદ કર્યું તો રાશ્યાદિ ૭–૨૫–૫૪–૫૧–રહ્યા તે ૬ રાશિથી વધારે છે માટે તેને ૧૨ રાશિમાથી બાદ કર્યા તો રાશ્યાદિ ૪ા૪ાપા૯ા રહ્યા તેને સૂર્યની પૂર્ણ ઊચ્ચની રશ્મિ ૧૦ થી ગુણતા રૂપાત્મક ૪૦–૪૦–૫૦–૯૦ થયા નીચેથી સાઠે સાઠે ચઢાવતા ૪૦–૪૦–૫૧–૩૦–રૂપાત્મક થયા તેને ૬ થી ભાગતા રૂપાત્મક ૬–૪૬–૪૮–૩૫— સૂર્યની રશ્મિ થઇ

॥ નાડી ચક્રની રીત ॥

નાડી ચક્ર હમ્મેશા સરખુજ રહે છે માટે તેને જન્મ પત્રિકાના ગણીતમા મુકયુ છે, તેજ દરેકની જન્મપત્રિકામા મૂકવુ

॥ નીચેનાં ચાર ચક્રો હમ્મેશા સરખાજ રહે છે ॥

૧–યમ દંષ્ટ્ર ૨ સૂર્ય કલાનલ, ૩–ચંદ્ર કલાનલ ૪–અર્ધ ચંદ્ર,–આ ચાર ચક્રો હમ્મેશા–દરેકની જન્મ પત્રિકામા સરખાજ મુકવા તે જન્મ પત્રિકાના ગણીતમાં જોવાથી સમજાશે

પ્રકરણ ૧૭ મું.

॥ અષ્ટોત્તરિ દશાની સમજ ॥

અષ્ટોત્તરિ દશામાં સૂર્ય–ચંદ્ર–મંગળ–બુધ–શનિ–ગુરૂ–રાહુ અને શુક્ર એ ગ્રહો એક પછી એક અનુક્રમે નીચે બતાવેલા કોઠામાંનાં **નક્ષત્રો** ઉપર દશાઓ ભોગવે છે. તે દરેક ગ્રહોની દશા અનુક્રમે ૬–૧૫–૮–૧૭–૧૦–૧૯–૧૨–૨૧ **વર્ષોની**છે. ને તે બધા ગ્રહોનાં દશાનાં વર્ષોનો સરવાળો કરતાં ૧૦૮ વર્ષ થાય છે. માટે તે દશાનું નામ **અષ્ટોત્તરિ** રાખેલું છે. ઉપર લખેલા ગ્રહોમાંના સૂર્ય–મં–શ–રા એ ચાર **પાપ** ગ્રહો ચાર ચાર નક્ષત્રો ઉપર દશા ભોગવે છે. અને ચં–બુ–ગુ–શુ એ ચાર **શુભ** ગ્રહો ત્રણ ત્રણ નક્ષત્રો ઉપર દશા ભોગવે છે. સૂર્ય દશા ૬ વર્ષની ને તેના ચાર નક્ષત્રો છે. જેથી એક એક નક્ષત્ર ઉપર ૧॥ વર્ષ એટલે ૧૮ **માસ** સુધી **સૂર્ય** દશા ભોગવે છે. તેમજ **ચંદ્ર** દશા ૧૫ **વર્ષની** તે ત્રણ નક્ષત્ર ઉપર હોવાથી ૫ વર્ષ એટલે ૬૦ **માસ** સુધી એક નક્ષત્ર ઉપર રહે છે. એવી રીતે મં–બુ–શ–ગુ–રા–શુ અનુક્રમે એક નક્ષત્ર ઉપર ૨૪।૬૮।૩૦।૭૬।૩૬।૮૪ **માસ** સુધી હોય છે.

॥ જન્મના નક્ષત્ર ઉપરથી અષ્ટોત્તરિ દશા જોવાનો કોઠો ॥

ગ્રહો	સૂ	ચં	મં	બુ	શ	ગુ	રા	શુ
વર્ષો	૬	૧૫	૮	૧૭	૧૦	૧૯	૧૨	૨૧
નક્ષત્રો	આર્દ્રા પુનર્વસુ પુષ્ય આશ્લેષા	મઘા પૂર્વા–ફા. ઉત્તરા–ફા.	હસ્ત ચિત્રા સ્વાતિ વિશાખા	અનુરાધા જ્યેષ્ટા મૂળ	પૂર્વાષાઢા ઉત્તરાષાઢા અભિજીત શ્રવણ	ધનિષ્ટા શતભીષા પૂર્વાભાદ્રપદ	ઉત્તરા–ભા. રેવતિ અશ્વિની ભરણી	કૃતિકા રોહિણી મૃગશિર્ષ
માસ	૧૮	૬૦	૨૪	૬૮	૩૦	૭૬	૩૬	૮૪

જે નક્ષત્રમાં જન્મ હોય તે નક્ષત્રના ઉપર લખેલા ગ્રહની દશામાં જન્મ જાણવો. તે ગ્રહની દશા

જન્મ વખતે જેટલા વર્ષ ગઈ છે, તેટલા વર્ષાદિને ભુક્તવર્ષ કહે છે. ને જેટલી બાકી છે, તેને ભોગ્યવર્ષ કહે છે.

॥ દશાનું ભુક્તભોગ્ય લાવવાની રીત ॥

જન્મના રાશ્યાદિ સ્પષ્ટ ચંદ્રની કળાઓ કરીને તે કળાઓને ૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તેટલા અશ્વિનીથી ગણતા જન્મના નક્ષત્રના પહેલા ગએલાં નક્ષત્ર જાણવા (તેમા અભિજીત ગણવુ નહી) ને તે ૫ છીના નક્ષત્રમા જન્મ થયો જાણવો, ને જે શેષ કળાઓ રહે, તેટલી જન્મ ના નક્ષત્રની ગએલી કળાઓ જાણવી, ને તે કળા તથા વિકળાને જે ગ્રહની દશાના નક્ષત્રમા જન્મ થયો હોય, તે ગ્રહ, જન્મના નક્ષત્ર ઉપર જેટલા માસ ભોગવતો હોય, તેટલા માસથી ગુણવી વિકળાને ગુણતાં જે થાય તેને ૬૦ થી ભાગી લબ્ધિ જે કળા આવે તેને ગુણેલી કળામા ઉમેરવી ને શેષ વિકળા રહેવા દેવી ઉમેરતા જે કળા થાય તેને ૮૦૦ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તે માસ જાણવા, શેષ રહે તેને ૩૦ થી ગુણી તેમાં ઉપર શેષ રહેલી વિકળાને ૩૦ થી ગુણી ૬૦ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તે ઉમેરવી, ને શેષ વિકળા રહેવા દેવી ઉમેરતા જે થાય તેને ૮૦૦ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તેને દિવસ જાણવા શેષને ૬૦ થી ગુણી તેમા ઉપર શેષ રહેલી વિકળા ઉમેરતા જે થાય તેને ૮૦૦ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તેને ઘટી જાણવી શેષને ૬૦ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ પળ આવશે એ રીતે આવેલી લબ્ધિઓ માસ, દિવસ, ઘટિ અને પળ જન્મના નક્ષત્રની ભુક્તદશા થઈ તેમાં જે ગ્રહના નક્ષત્રમા જન્મ હોય તે તે ગ્રહના માસો ઉમેરવા, તો જે માસાદિ થાય, તેમાના માસને ૧૨ થી ભાગતા લબ્ધિ વરસ, ને શેષ માસ સમજવા તેમ કરવાથી, જે વર્ષાદિ થાય, તે જે ગ્રહના નક્ષત્રમા જન્મ થયો હોય તે ગ્રહની મહા દશાની ભુક્તદશાના વર્ષાદિ થાય છે તેને તેજ ગ્રહની આખી મહાદશાના વર્ષા દિમાથી બાદ કરતા જે વર્ષાદિ રહે, તે તેજ ગ્રહની મહાદશાનાં ભોગ્યદશાનાં વર્ષાદિ થાય છે એવી રીતે દરેક ગ્રહોની દશાઓના ભુક્તવર્ષાદિ તથા ભોગ્ય વર્ષાદિ થાય છે, પણ શનિની દશામાં ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રની શરૂ આતથી શ્રવણ નક્ષત્ર પુરૂ થાય તેટલાની અદર જન્મનારની દશા કરવાની રીત જુદી છે ને તેને અભિજીત્ દશા કહે છે

॥ અભિજીત્ નક્ષત્રની દશાની સમજ ॥

શનિની દશાના પૂર્વાષાઢા, ઊત્તરાષાઢા, અભિજીત્ અને શ્રવણ એ ચાર નક્ષત્રો છે તેમાના પૂર્વાષાઢા નક્ષત્રમા જન્મ થયો હોય, તો ઉપર બતાવ્યા

પ્રમાણેજ શનિ દશાનું ભુક્તભોગ્ય કાઢવું. પણ ઉત્તરાષાઢા, અભિજીત્ કે શ્રવણમાં જન્મ થયો હોય તો દશામાં ફેરફ પડે છે. કેમકે અભિજીત્ નક્ષત્ર ઉત્તરાષાઢાને શ્રવણની વચમાં ભોગવાય છે. તે એવી રીતે કે ઉત્તરાષાઢા ઊતરતાં છેલી ૧૫ ઘટી ને શ્રવણની પહેલી ૪ ઘટી એમ ૧૯ ઘટીનું અભિજીત્ નક્ષત્ર થાય છે. અને તેના લીધે ઉત્તરાષાઢા ૪૫ ઘટીનું અને શ્રવણ ૫૬ ઘટીનું રહે છે. જ્યારે પૂર્વાષાઢા નક્ષત્ર પુરૂં થાય છે. ત્યારે ચંદ્ર રાસ્યાદિ ૮–૨૬–૪૦–૦ હોય છે. માટે તે પછીથી દશાને અભિજીતનો નિયમ લાગુ પડે છે. એટલે તે રાસ્યાદિ ચંદ્ર પછીથી ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર શરૂ થાય છે. તે, ચંદ્ર રાસ્યાદિ ૯–૬–૪૦–૦ થાય ત્યારે ઊતરે છે, ને તે વખતે અભિજીત્ નક્ષત્ર બેસે છે. તે ચંદ્ર રાસ્યાદિ ૯–૧૦–૫૩–૨૦ થાય ત્યારે ઊતરે છે. ને તે વખતે શ્રવણ નક્ષત્ર બેસે છે. તે, ચંદ્રરાશ્યાદિ ૯–૨૩–૨૦–૦ થાય ત્યારે ઊતરે, ને તે વખતે ધનિષ્ટા નક્ષત્ર બેસે છે, માટે કોઈ પણ પત્રિકામાં ચંદ્ર રાસ્યાદિ ૮–૨૬–૪૦–૦ થી વધારે અને રાસ્યાદિ ૯–૨૩–૨૦–૦ ની અંદર હોય ત્યારે દશામાં ફેરફાર કરવો પડે છે. ને તેને અભિજીત્ દશા કહે છે.

॥અભિજીત્ દશા કરવાની રીત॥

ઉત્તરાષાઢામાં જન્મ હોય તો દશા કરવાની રીત–જ્યારે **પૂર્વાષાઢાના અંતનાચંદ્રથી** વધારે અને **ઉત્તરાષાઢાના** અંતના ચંદ્રની અંદરનો જન્મનો ચંદ્ર હોય, તો તેમાંથી **પૂર્વાષાઢાનો** ચંદ્ર બાદ કરવો. ને જે રહે તેનું કળાદિ કરવું. તે કળા તથા વિકળાને શનિની દશા ઉત્તરાષાઢા ઉપર ૩૦ માસ રહે છે, માટે ૩૦ થી ગુણવી. વિકળાને ૩૦ થી ગુણતાં જે થાય તેને ૬૦ કે ભાગતાં જે લબ્ધિ કળા આવે તેને ગુણેલામાં ઉમેરવી, શેષ વિકળા રહેવા દેવી. ઉમેરતાં જે થાય તેને ૬૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે **માસ** ને શેષને ૩૦ થી ગુણતાં જે થાય તેમાં ઉપર શેષ રહેલી **વિકળાને** ૩૦ થી ગુણતાં ૬૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે ઉમેરવી. ને શેષ વિકળા રહેવા દેવી. ઉમેરતાં જે થાય તેને ૬૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે **દિવસ**, અને શેષ રહે તેને ૬૦ થી ગુણી તેમાં ઉપર શેષ રહેલી વિકળા

॥ અભિજીત્ દશાનું કોષ્ટક છે ॥

નક્ષત્ર	પૂ. અં.	ઉ. અં.	અ. અં.	શ્ર. અં.
ચંદ્ર	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.
રાસ્યાદિ	૮ ૨૬ ૪૦ ૦	૯ ૬ ૪૦ ૦	૯ ૧૦ ૫૩ ૨૦	૯ ૨૩ ૨૦ ૦
ભાજક કલાદિ	૮૦૦ ૦	૬૦૦ ૦	૨૫૩ ૨૦	૭૪૬ ૪૦
માસ	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦

જોડવી ને જે થાય તેને ૪૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ઘટી અને શેષને ૬૦ થી ગુણી ૬૦૦ થી ભાગવી તો લબ્ધિ પળ આવશે, એ રીતે આવેલી લબ્ધિ માસાદિમા શનિની દશાનું એક નક્ષત્ર પૂર્વાષાઢા થયું છે, માટે ૩૦ માસ ઉમેરવા તો જે માસાદિ થાય તેમાના માસને ૧૨ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તે વર્ષ, ને શેષ રહે તે માસ જાણવા. એ રીતે જે વર્ષાદિ થાય તે, શનિ દશાનું ભુક્ત જાણવુ ને તેને આખી શનિની દશાના ૧૦ વર્ષમાંથી બાદ કરતા રહે તે શનિની દશાના ભોગ્યવર્ષાદિ થાય છે

॥ અભિજીતમાં જન્મ હોય તો દશા કરવાની રીત ॥

જ્યારે ઉત્તરાષાઢાના અંતના ચંદ્રથી વધારે અને અભિજીતના અંતના ચંદ્રથી ઓછો જન્મનો ચંદ્ર હોય તો જન્મના ચંદ્રમાથી ઉત્તરાષાઢાના અંતનો ચંદ્ર બાદ કરતા જે રહે તેની વિકળાઓ કરવી ને તે વિકળા ઓને અભિજીત્ ઉપર શનિની દશા ૩૦ માસ રહે છે, માટે ૩૦ થી ગુણીને ૨૫૩ કલા ને ૨૦ વિકલાની વિકલાઓ ૧૫૨૦૦ થી ભાગી માસાદિ ચાર ફળ લાવવા, પછી તેમા શનિ દશાના નક્ષત્ર પૂર્વાષાઢાના માસ ૩૦ ને ઉત રાષાઢાના માસ ૩૦ મળી ૬૦ માસ ઉમેરવા, ને જે માસાદિ થાય તેનું વર્ષાદિ કરવુ તો તે શનિ દશાના ભુક્તાવર્ષાદિ થાય છે, તેને શનિ દશાનાં ૧૦ વર્ષમાથી બાદ કરતાં શનિ દશાના ભોગ્યવર્ષાદિ થાય છે

॥ શ્રવણમાં જન્મ હોયતો દશા કરવાની રીત ॥

જ્યારે અભિજીતના અતના ચંદ્રથી શ્રવણના અતના ચંદ્રની અંદરનો ચંદ્ર હોય ત્યારે જન્મના ચંદ્રમાંથી અભિજીતના અંત વખતનો ચંદ્ર બાદ કરતા જે રહે તેની વિકળાઓ કરવી ને તેને શ્રવણ નક્ષત્રના માસ ૩૦ થી ગુણી કળા ૭૪૬ ને વિકળા ૪૦ ની વિકળાઓ ૪૪૮૦૦ થી ભાગી માસાદિ ૪ ફલ લાવવા પછી તેમા શનિ દશાના ગએલા નક્ષત્ર પૂર્વાષાઢા, ઊત્તરાષાઢા ને અભિજીતના મલીને માસ ૯૦ ઉમેરવા ને જે માસાદિ થાય તેનું વર્ષાદિ કરવુ તો તે શનિ દશાનું ભુક્તવર્ષાદિ થાય છે, તેને શનિનાં ૧૦ વર્ષમાથી બાદ કરતા રહે તે ભોગ્યવર્ષાદિ થાય છે એ રીતે કરવાથી અભિજીતદશા શનિની ચોકસ થાય છે

દશાના ભુક્તભોગ્યનુ ઉદાહરણ—જન્મનો સ્પષ્ટચંદ્ર રાશ્યાદિ ૭ા૨૬ા૫ા૨૦ા છે તેની કળાઓ કરતા ૧૪૧૫૬ થઇ તેને ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૧૭ તે ગતનક્ષત્ર થયુ, માટે અશ્વિનિથી ગણતા ૧૭ મું અનુરાધા નક્ષત્ર ગત થયું અને જન્મનું નક્ષત્ર જયેષ્ઠા થયું. ને શેષ કળાદિ ૫૬ા૫ા૨૦ રહી તે જેષ્ટાની ગએલી કળાદિ જાણવી, જેષ્ટા નક્ષત્ર બુધની

દશામાં છે. ને બુધની દશા એક નક્ષત્ર ઉપર ૬૮ માસ ભોગવે છે. માટે તે શેષ રહેલી કળાદિને ૬૮ થી ગુણતાં કળા ૩૮૪૨૦ થઇ ને વિકળા ૧૩૬૦ થઇ વિકળાને ૬૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૨૨ આવી તેને ગુણેલી કળામાં ઉમેરતાં ૩૮૪૪૨ કળા થઈ, ને શેષ વિકલા ૪૦ રહી, તેને રહેવા દીધી, ઉમેરતાં થએલી કળાને ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૪૮ માસ આવ્યા. ને શેષ ૪૨ રહી, તેને ૩૦ થી ગુણતાં ૧૨૬૦ થયા. તેમાં ઉપર રહેલી વિકળા ૪૦ ને ૩૦ થી ગુણી ૬૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૨૦ આવી તે ઉમેરી. તો ૧૨૮૦ થયા તેને ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૧ દિવસ આવ્યો. શેષ ૪૮૦ રહી તેને ૬૦ થી ગુણતાં ૨૮૮૦૦ થયા તેને ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૩૬ ઘડી આવી ને શેષ ૦ વધી તેને ૬૦ થી ગુણતાં પૂરણ ને ૮૦૦ થી ભાગતાં પળ પણ પૂરણ આવે માટે એ રીતે આવેલી લબ્ધિઓ માસ ૪૮ દિવસ ૧ ઘડી ૩૬ પળ ૦ જ્યેષ્ટા નક્ષત્રના ભુક્તમાસાદિ થયા તેમાં જ્યેષ્ટા નક્ષત્રથી પહેલાં બુધની દશાનું નક્ષત્ર અનુરાધા ગયું છે. માટે તેના માસ ૬૮ ઉમેરતાં માસાદિ ૧૧૬।૧।૩૬।૦ થયા, માસને ૧૨ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૯ વર્ષ અને શેષ ૮ માસ રહ્યા. તેથી વર્ષાદિ ૯।૮।૧।૩૬।૦ બુધની દશાનું ભુક્ત થયું. તેને બુધના આખી દશા ૧૭ વર્ષની છે. માટે ૧૭ વર્ષાદિમાંથી બાદ કરતાં બુધ દશાનાં ભોગ્યવર્ષાદિ ૭।૩।૨૮।૨૪।૦ થયાં.

।। અભિજીત દશાનાં કલ્પિત ઉદાહરણો ।।

ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્રની દશાનું કલ્પિત ઉદાહરણ—ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૯।૦।૫।૨ છે તે પૂર્વાષાઢાના અંતના ચંદ્રથી વધારે છે. અને ઉત્તરાષાઢાના અંતના ચંદ્રથીઓછો છે.માટે તેમાંથી પૂર્વાષાઢાના અંતને ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૮–૨૬–૪૦–૦ બાદ કરતાં રાશ્યાદિ ૦–૩–૨૫–૨ રહ્યા, તેની કળાઓ કરી તો કળાદિ ૨૦૫–૨ થઇ. તેને ઉત્તરાષાઢા ઉપર શનિની દશા ૩૦ માસ રહે છે. માટે ૩૦ થી ગુણતાં કળાદિ ૬૧૫૦–૬૦ થઇ. વિકળાને ૬૦ થી ભાગી કળામાં ઉમેરતાં કળા ૬૧૫૧ થઇ તેને ૬૦૦ કલાથી ભાગતાં લબ્ધિ ૧૦ માસ આવ્યા. ને શેષ ૧૫૧ થી ૩૦ થી ગુણતાં ૪૫૩૦ થયા તેને ૬૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૭ દિવસ આવ્યા. શેષ ૩૩૦ ને ૬૦ થી ગુણતાં ૧૯૮૦૦ થયાં તેને ૬૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૩૩ ઘડી આવી. શેષ ૦ રહી માટે પળ પણ ૦ આવી, તેમ આવેલી લબ્ધિઓ માસાદિ ૧૦।૭।૩૩।૦ તે ઉત્તરાષાઢાનું ભુક્ત થયું. તેમાં શનિ દશાનું એક નક્ષત્ર પૂર્વાષાઢા ગયું છે માટે તેના ૩૦ માસ ઉમેર્યા તો માસાદિ ૪૦।૭।૩૩।૦ થયા. માસને બારથી ભાગતાં લબ્ધિ ૩ વર્ષ અને શેષ ૪ માસ રહ્યા તો વર્ષાદિ ૩।૪।૭।૩૩।૦ શનિ

દશાનું ભુક્ત થયું તેને આખી શનિની દશાના વર્ષ ૧૦ માંથી બાદ કરતા શનિની દશાનાં ભોગ્યવર્ષાદિ ૬।૩।૨૨।૨૭।૦ થયા

અભિજીત્ નક્ષત્રની દશાનું કલ્પિત ઉદાહરણ—ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૯–૮–૪૨–૧૧ છે તે ઉત્તરાષાઢાના અંતના ચંદ્રથી વધારે છે ને અભિજીત્‌ના અંતના ચંદ્રથી ઓછા છે માટે તેમાંથી ઉત્તરાષાઢાના અંતનો ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૯।૬।૪૦।૦ બાદ કરતા રાશ્યાદિ ૦।૨।૨।૧૧ રહ્યા તેની વિકળાઓ કરી તો ૭૩૩૧ થઇ તેને અભિજીત્‌ના માસ ૩૦ થી ગુણતા ૨૧૯૯૩૦ થયા તેને કળાદિ ૨૫૩ ને ૨૦ ની વિકળાઓ ૧૫૨૦૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૧૪ માસ આવ્યા ને શેષ ૭૧૩૦ ને ૩૦ થી ગુણતા ૨૧૩૯૦૦ થયા તેને ૧૫૨૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧૪ દિવસ આવ્યા શેષ ૧૯૦૦ ને ૬૦ થી ગુણતા ૧૧૪૦૦૦ થયા તેને ૧૫૨૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૭ ઘટી આવી શેષ ૭૬૦૦ ને ૬૦થી ગુણતા ૪૫૬૦૦૦ થયા તેને ૧૫૨૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૩૦ પળ આવી એ રીતે આવેલી લબ્ધિઓ માસાદિ ૧૪।૧૪।૭।૩૦ અભિજીત્‌નું ભુક્ત આવ્યું તેમા શનિની દશાના નક્ષત્ર પૂર્વાષાઢા ને ઉત્તરાષાઢા ગયા ૯ માટે તે બે નક્ષત્રોના માસ ૬૦ ઉમેરતા માસાદિ ૭૪।૧૪।૭।૩૦ થયા. માસને ૧૨ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૬ વર્ષ ને શેષ ૨ માસ રહ્યા તો વર્ષાદિ ૬।૨।૧૪।૭।૩૦ શનિ દશાનું ભુક્ત થયું તેને શનિની દશાના વર્ષ ૧૦ માંથી બાદ કરતા શનિના ભોગ્ય વર્ષાદિ ૩।૯।૧૫।૫૨।૩૦ રહ્યા.

શ્રવણ નક્ષત્રની દશાનું કલ્પિત ઉદાહરણ—ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૯।૨૧।૩૪।૧૯ છે તે અભિજીત્‌ના અંતના ચંદ્રથી વધારે ને શ્રવણના અંતના ચંદ્રથી ઓછો છે માટે તેમાંથી અભિજીત્‌ના અંતનો ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૯।૧૦।૫૩।૨૦ બાદ કરતા રાશ્યાદિ ૦।૧૦।૪૦।૫૯ રહ્યા તેની વિકળાઓ કરતા ૩૮૪૫૯ થઇ તેને શ્રવણના માસ ૩૦ થી ગુણતા ૧૧૫૩૭૭૦ થયા તેને શ્રવણ નક્ષત્રની ભાજક કળાદિ ૭૪૬–૪૦ ની વિકળાઓ ૪૪૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૨૫ માસ આવ્યા શેષ ૩૩૯૭૦ ને ૩૦ થી ગુણતા ૧૦૧૩૧૦૦ થયા તેને ૪૪૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૨૨ દિવસ આવ્યા શેષ ૨૭૫૦૦ ને ૬૦ થી ગુણતા ૧૬૫૦૦૦૦ થયા તેને ૪૪૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૩૬ ઘટી આવી શેષ ૩૭૨૦૦ ને ૬૦ થી ગુણતા ૨૨૩૨૦૦ થયા તેને ૪૪૮૦૦થી ભાગતા લબ્ધિ ૪૯ પળ આવી એ રીતે આવેલી માસાદિ લબ્ધિઓ ૨૫।૨૨।૩૬।૪૯ શ્રવણ નક્ષત્રનું ભુક્ત થયું તેમા શનિની દશાના પૂર્વાષાઢા ઉત્તરાષાઢા અને અભિજીત્ એ ત્રણ નક્ષત્ર ગયા છે માટે ૯૦ માસ ઉમેર્યા તો માસાદિ ૧૧૫–૨૨–૩૬–૩૯ થયા માસને ૧૨ થી ભાગતા લબ્ધિ ૯ વર્ષ ને શેષ ૭ માસ રહ્યા તો વર્ષાદિ ૯–૭–૨૨–૩૬–૪૯ શનિની દશાનું ભુક્ત થયું તેને શનિના વર્ષ ૧૦ માંથી બાદ કરતા શનિ દશાના ભોગ્યવર્ષાદિ ૦।૪।૮।૨૩।૧૧ થયા

॥ જન્મના ચંદ્ર ઉપરથી જન્મનું નક્ષત્ર અને જન્મ વખતની મહા દશા જાણવાની રીત ॥

નક્ષત્રો ઊતરતી વખતના ચંદ્રનો, તથા તે દરેક નક્ષત્રો ઊપર કઈ દશા ભોગવે છે તેનો કોઠો ॥

	સૂર્ય દશા વર્ષ ૬				ચંદ્ર દશા વર્ષ ૧૫			મંગલ દશા વર્ષ ૮				બુધ દશા વર્ષ ૧૭		
ગ્રહ	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.
નક્ષત્ર	આ	પુ.	પુ.	આ	મં.	પૂ.	ઊ	હ.	ચિ.	સ્વા	વિ.	અ	જ્યે	મૂ.
રા.	૨	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮
અં.	૨૦	૩	૧૬	૦	૧૩	૨૬	૧૦	૨૩	૬	૨૦	૩	૧૬	૦	૧૩
ક.	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦
વિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
માસ	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૬૦	૬૦	૬૦	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૬૮	૬૮	૬૮

	શનિ દશા વર્ષ ૧૦				ગુરૂ દશા વર્ષ ૧૦			રાહુ દશા વર્ષ ૧૨				શુક્ર દશા વર્ષ ૨૧		
ગ્રહ	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.	ચં.
નક્ષત્ર	પૂ.	ઊ.	અ.	શ્ર.	ધ.	શ.	પૂ.	ઊ.	રે.	અ.	ભ.	કૃ.	રો.	મૃ.
રાશિ	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૦	૦	૦	૧	૧	૨
અંશ	૨૬	૬	૧૦	૨૩	૬	૨૦	૩	૧૬	૦	૧૩	૨૬	૧૦	૨૩	૬
કળા	૪૦	૪૦	૫૩	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦
વિકળા	૦	૦	૨૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
માસ	૩૦	૩૦	૩૦	૩૦	૭૬	૭૬	૭૬	૩૬	૩૬	૩૬	૩૬	૮૪	૮૪	૮૪

ઉપરના લખેલા કોષ્ટકમાં દરેક ગ્રહની દશાઓનાં નામ તથા તે દશાઓનાં વર્ષ ને તે દશાઓ જે જે નક્ષત્રો ઊપર ભોગવે છે, તે તે નક્ષત્રો ને તે દરેક નક્ષત્રોના નીચે તે નક્ષત્ર ઉતરતી વખતનો રાસ્યાદિ ચંદ્ર તથા તેના નીચે તે નક્ષત્રો ઉપર દશાઓ કેટલા કેટલા માસ ભોગવે છે. તે માસો લખેલા છે. તે કોષ્ટકોમાંના જે નક્ષત્રના નીચે જન્મના સ્પષ્ટ ચંદ્રની લગભગનો ને કંઇક ઓછો ચંદ્ર લખેલો હોય તે નક્ષત્રના પછીના નક્ષત્રમા જન્મ જાણવો. ને તે જન્મના નક્ષત્ર ઉપર જે ગ્રહની દશા લખેલી હોય તે ગ્રહની **મહાદશામાં** જન્મ જાણવો.

ઊદાહરણ—જન્મનો ચંદ્ર રાસ્યાદિ—૭।૨૬।૫।૨૦ છે. તેની લગભગનો ને કંઇક ઓછો ચંદ્ર રાસ્યાદિ ૭।૧૬।૪૦।૦ અનુરાધાના નીચે ઉપરના કોષ્ટકમાં લખેલો છે. માટે અનુરાધા પછીના જ્યેષ્ટા નક્ષત્રમાં જન્મ થયો. અને તે જ્યેષ્ટા નક્ષત્રના ઉપર કોષ્ટકમાં બુધ દશા લખેલી છે માટે બુધ દશામાં જન્મ જાણવો.

નીચે લખેલાં કોષ્ટકો ઉપરથી દરેક દશાનું ભુક્તાભોગ્ય કાઢવાની રીત—ઉપર કહ્યા પ્રમાણે જન્મના ચંદ્રની લગભગનો ને કઈંક તેનાથી ઓછો ચદ્ર જે નક્ષત્રના નીચે હોય તેને જન્મના ચદ્રમાંથી બાદ કરતા જે રહે તેની કળાઓ કરવી, ને જે કળાદિ થાય તેના એકાંક **શતાંક** અને શતાંક પ્રમાણે જે ગ્રહની **દશામાં** જન્મ હોય તે ગ્રહના ભુક્તકળા કોષ્ટકમાથી વર્ષાદિ અંક લેવા તથા **વિકળાના** એકાક ને દશાક પ્રમાણે પણ તેજ ગ્રહના વિકળા કોષ્ટકમાથી વર્ષાદિ અંકો લેવા તે પાચે વર્ષાદિ અંકોનો સરવાળો કરવો ને જે વર્ષાદિ થાય તેમા જે ગ્રહની દશામાં જન્મ હોય ને ગ્રહની દશામાં જન્મ નક્ષત્ર પહેલાં જેટલાં નક્ષત્ર ગયા હોય તેટલા નક્ષત્રના માસોનો સરવાળો કરી તેના વર્ષાદિ કરીને ઉમેરવાથી જે વર્ષાદિ થાય તે જે ગ્રહની દશામા જન્મ હોય તે ગ્રહની દશાનું ભુક્ત થાય છે પછી તેને તેજ ગ્રહની આખી દશાના વર્ષોમાથી બાદ કરતા જે વર્ષાદિ રહે તે દશાનુ ભોગ્ય થય છે ઉપર પ્રમાણે દરેક ગ્રહોની દશાનું દરેક ગ્રહના કળા તથા વિકળા કોષ્ટકમાથી ભુક્ત કાઢવુ પણ શનિની દશામા જન્મ હોય ત્યારે જે નક્ષત્રમા જન્મ હોય તે નક્ષત્રનાજ શનિની દશાના ભુક્ત કોષ્ટકમાથી ભુક્ત લેવુ

ઉદાહરણ—જન્મના ચદ્ર રાશ્યાદિ ૭।૨૬।૫।૨૦ માંથી તેની લગભગનો ને કઈંક ઓછો અનુરાધાના નીચે લખેલો ચદ્ર રાશ્યાદિ ૭।૧૬।૪૦।૦ બાદ કરતાં રાશ્યાદિ ૦।૯।૨૫।૨૦ રહ્યા તેની કળાઓ કરી તો કળાઓ ૫૬૫ ને વિકળા ૨૦ થઇ તેમાની કળા ૫૬૫ ના એકાંક ૫, પ્રમાણે જન્મ બુધ દશામા છે, માટે બુધના ભુક્ત કળા કોષ્ટકમાથી વર્ષાદિ ૦।૦।૧૨।૪૫।૦। દશાક ૬ પ્રમાણે વર્ષાદિ ૦।૫।૩।૦।૦। તથા શતાક ૫ પ્રમાણે વર્ષાદિ ૩।૬।૧૫।૦।૦। તેમજ વિકળા કોષ્ટકમાથી વિકળા ૨૦ માના એકાક ૦ ના વર્ષાદિ ૦।૦।૦।૦।૦। તથા દર્શાક ૨ પ્રમાણે વર્ષાદિ ૦।૦।૦।૫૧।૦। લીધા એ પાચે વર્ષાદિનો યોગ કર્યો તો વર્ષાદિ ૪।૦।૧।૩૬।૦। થયો, તેમા જન્મના નક્ષત્ર જ્યેષ્ટાથી પહેલા બુધ દશાનું નક્ષત્ર એક અનુરાધા ગયુ છે, માટે તેના માસ ૬૮ એટલે વર્ષાદિ ૫।૮।૦।૦।૦ ઉમેરતાં વર્ષાદિ ૯।૮।૧।૩૬।૦ જન્મ વખતે બુધ દશા ભુક્ત થઇ તેને બુધની દશાના વર્ષ ૧૭ માથી બાદ કરતા બુધ દશાનાં ભોગ્ય વર્ષાદિ ૭।૩।૨૮।૨૪।૦ થયા એ પ્રમાણે દરેક દશાઓનાં ભુક્ત ભોગ્ય કાઢવા પણ શનિની દશાનાં ચારે નક્ષત્રોના કોઠા જુદે જુદા મુકેલા છે માટે જે નક્ષત્રમા જન્મ હોય તે નક્ષ-**ત્રમાંથી** ભુક્ત કળા અને વિકળાઓ પ્રમાણે વર્ષાદિ અંકો લેવા પછીની રીત ઉપર મુજબ જ જાણવી

	સૂર્યદશા ભુક્ત કોષ્ટક. કળા.									ચંદ્રદશા ભુક્ત કોષ્ટક. કળા.								
એકાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
વ,	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ	૦	૧	૨	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૨	૪	૬	૯	૧૧	૧૩	૧૫	૧૮	૨૦
ઘ.	૪૦	૨૧	૧	૪૨	૨૨	૩	૪૩	૨૪	૪	૧૫	૩૦	૪૫	૦	૧૫	૩૦	૪૫	૦	૧૫
પ.	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દશાંક.	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા.	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૨	૦	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૬
દિ.	૬	૧૩	૨૦	૨૭	૩	૧૦	૧૭	૨૪	૦	૨૨	૧૫	૭	૦	૨૨	૧૫	૭	૦	૨૨
ઘ.	૪૫	૩૦	૧૫	૦	૪૫	૩૦	૧૫	૦	૪૫	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
શતાંક	૧૦૦	૨૦૦	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦	૮૦૦		૧૦૦	૨૦૦	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦	૮૦૦	
વ.	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧		૦	૧	૧	૨	૩	૩	૪	૫	
મા.	૨	૪	૬	૯	૧૧	૧	૩	૬		૭	૩	૧૦	૬	૧	૯	૪	૦	
દિ.	૭	૧૫	૨૦	૦	૭	૧૫	૨૨	૦		૧૫	૦	૧૫	૦	૧૫	૦	૧૫	૦	
ઘ.	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦		૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦		૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	
	વિકળા.									વિકળા.								
એકાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ.	૦	૧	૨	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૨	૪	૬	૯	૧૧	૧૩	૧૫	૧૮	૨૦
પ.	૪૦	૨૧	૧	૪૨	૨૨	૩	૪૩	૨૪	૪	૧૫	૩૦	૪૫	૦	૧૫	૩૦	૪૫	૦	૧૫
દશાંક.	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦				૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦			
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦				૦	૦	૦	૦	૦	૦			
મા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦				૦	૦	૦	૦	૦	૦			
દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦				૦	૦	૧	૧	૧	૨			
ઘ.	૬	૧૩	૨૦	૨૭	૩૩	૪૦				૨૨	૪૫	૭	૩૦	૫૨	૧૫			
પ.	૪૫	૩૦	૧૫	૦	૪૫	૩૦				૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦			

શનિ અભિજીત્ દશા ભુક્ત કોષ્ટક કળા										શનિ શ્રવણ દશા ભુક્ત કોષ્ટક કળા								
એકાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
વ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ	૩	૭	૧૦	૧૪	૧૭	૨૧	૨૪	૨૮	૧	૧	૨	૩	૪	૬	૭	૮	૯	૧૦
ઘ	૩૩	૬	૩૯	૧૨	૪૫	૧૮	૫૨	૨૫	૫૮	૧૨	૨૪	૩૬	૪૯	૧	૧૨	૨૬	૩૮	૫૦
પ	૯	૧૮	૨૮	૩૭	૪૭	૫૬	૬	૧૫	૨૫	૧૯	૩૮	૫૭	૧૭	૩૬	૫૫	૧૫	૩૪	૫૩
દશાંક	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦
વ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા	૧	૨	૩	૪	૫	૭	૮	૯	૧૦	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩
દિ	૫	૧૧	૧૬	૨૨	૨૭	૩	૮	૧૪	૧૯	૧૨	૨૪	૬	૧૮	૦	૧૨	૨૪	૬	૧૮
ઘ	૩૧	૨	૩૪	૬	૩૭	૯	૪૧	૧૨	૪૪	૩	૬	૯	૧૨	૧૬	૧૯	૨૨	૨૫	૨૮
પ	૩૪	૯	૪૪	૧૮	૫૩	૨૮	૪	૩૭	૧૨	૧૨	૨૫	૩૮	૫૧	૪	૧૭	૩૦	૪૨	૫૫
શતાંક	૧૦૦	૨૦૦								૧૦૦	૨૦૦	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦		
વ	૦	૧								૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨		
મા	૧૧	૧૧								૪	૮	૦	૪	૮	૦	૪		
દિ	૨૫	૨૦								૦	૧	૧	૨	૨	૩	૨		
ઘ	૧૫	૩૦								૩૨	૪	૩૬	૮	૪૦	૧૨	૪૫		
પ	૪૭	૩૪								૮	૧૭	૨૫	૩૪	૪૨	૫૧	૦		
વિકળા										વિકળા								
એકાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
વ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ	૩	૭	૧૦	૧૪	૧૭	૨૧	૨૪	૨૮	૩૧	૧	૨	૩	૪	૬	૭	૮	૯	૧૦
પ	૩૩	૬	૩૯	૧૨	૪૫	૧૮	૫૨	૨૫	૫૮	૧૨	૨૪	૩૬	૪૯	૧	૧૩	૨૬	૩૮	૫૦
દશાંક	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦				૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦			
વ	૦	૦	૦	૦	૦	૦				૦	૦	૦	૦	૦	૦			
મા	૦	૦	૦	૦	૦	૦				૦	૦	૦	૦	૦	૦			
દિ	૦	૧	૧	૨	૨	૨				૦	૦	૦	૦	૧	૧			
ઘ	૩૫	૧૧	૪૬	૨૨	૫૭	૩૩				૧૨	૨૪	૩૬	૪૮	૦	૧૨			
પ	૩૧	૩	૩૪	૬	૩૭	૯				૩	૬	૯	૧૨	૧૬	૧૯			

ગુરૂ દશા ભુક્ત કોષ્ટક.										રાહુ દશા ભુક્ત કોષ્ટક.								
કળા										કળા								
એકાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ.	૨	૫	૮	૧૧	૧૪	૧૭	૧૯	૨૨	૨૫	૧	૨	૪	૫	૬	૮	૯	૧૦	૧૨
ઘ.	૫૧	૪૨	૩૩	૨૪	૧૫	૬	૫૭	૪૮	૩૯	૨૧	૪૨	૩	૨૪	૪૫	૬	૨૭	૪૮	૯
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દશાંક.	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા.	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪
દિ.	૨૮	૨૭	૨૫	૨૪	૨૨	૨૧	૧૯	૧૮	૧૬	૧૩	૨૭	૧૦	૨૪	૭	૨૧	૪	૧૮	૧
ઘ.	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
શતાંક.	૧૦૦	૨૦૦	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦	૮૦૦		૧૦૦	૨૦૦	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦	૮૦૦	
વ.	૦	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬		૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૩	
મા.	૯	૭	૪	૨	૧૧	૯	૬	૪		૪	૯	૧	૬	૧૦	૩	૭	૦	
દિ.	૧૫	૦	૧૫	૦	૧૫	૦	૧૫	૦		૧૫	૦	૧૫	૦	૧૫	૦	૧૫	૦	
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦		૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦		૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	
વિકળા.										વિકળા.								
એકાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ.	૨	૫	૮	૧૧	૧૪	૧૭	૧૯	૨૨	૨૫	૧	૨	૪	૫	૬	૮	૯	૧૦	૧૨
પ.	૫૧	૪૨	૩૩	૨૪	૧૫	૬	૫૯	૪૮	૩૯	૨૧	૪૨	૩	૨૪	૪૫	૬	૨૭	૪૮	૯
દશાંક.	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦				૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦			
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦				૦	૦	૦	૦	૦	૦			
મા.	૦	૦	૦	૦	૦	૦				૦	૦	૦	૦	૦	૦			
દિ.	૦	૦	૧	૧	૨	૨				૦	૦	૦	૦	૧	૧			
ઘ.	૨૮	૫૭	૨૫	૫૪	૨૨	૫૧				૧૩	૨૭	૪૦	૫૪	૭	૨૧			
પ.	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦				૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦			

શુક્ર દશા ભુક્ત કોષ્ટક

કળા.

એકાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
વ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ	૩	૬	૯	૧૨	૧૫	૧૮	૨૨	૨૫	૨૮
ઘ.	૯	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૨	૨૧
૫.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

દશાંક	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
દિ.	૧	૩	૪	૬	૭	૯	૧૦	૧૨	૧૩
ઘ	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦
૫	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

શતાંક	૧૦૦	૨૦૦	૩૦૦	૪૦૦	૫૦૦	૬૦૦	૭૦૦	૮૦૦
વ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
મા	૧૦	૯	૭	૬	૪	૩	૧	૦
દિ	૧૫	૦	૧૫	૦	૧૫	૦	૧૫	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૫	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

વિકળા.

એકાંક	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
ર.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ.	૩	૩	૯	૧૨	૧૫	૧૮	૨૨	૨૫	૨૮
૫	૯	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૨	૨૧

દશાંક	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦
ર	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મા	૦	૦	૦	૦	૦	૦
દિ.	૦	૧	૧	૨	૨	૩
ઘ	૩૧	૩	૩૪	૬	૩૭	૯
૫.	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦

॥ જે દશામાં જન્મ હોય, તે દશા ઉતરવાનો સંવત, શક, સૂર્ય, અને પોતાની ઉમ્મર જાણવાની રીત—ઉપર પ્રમાણે દશાનું ભુક્તભોગ્ય લાવ્યા પછી, દશાના ભોગ્ય વર્ષાદિમાં જન્મના સંવત્ અને શકને વર્ષો જાણી તથા જન્મના રાશ્યાદિ સૂર્યને મા સાદિ જાણીને ઉમેરવા તે એવી રીતે કે સૂર્યની વિકળામા ભોગ્યની પળો ઉમેરવી ને જે થાય તે ૬૦ થી વધારે હોય તો ૬૦ થી ભાગી લબ્ધિ સૂર્યની કળામાં જોડવી ને શેષ રહે તે વિકળા જાણવી જોડતા થએલી કળામાં ભોગ્યની ઘડીઓ ઉમેરવી જે થાય તેને ૬૦ થી ભાગી લબ્ધિ સૂર્યના અંશમાં ચડાવવી ને શેષ કળા જાણવી ઉમેરતા જે અશ થાય તેમા ભોગ્યના દિવસ ઉમેરતા ને જે થાય તેને ૩૦ થી ભાગી લબ્ધિ રાશિમાં ઉમેરવી શેષ અંશ જાણવા ઉમેરતા થએલી રાશિમા ભોગ્યના માસ જોડવા, જે થાય તેને ૧૨ થી ભાગી લબ્ધિ શકમાં ચડાવવી ને શેષ

સૂર્યની રાશિ જાણવી. ઉમેરતાં થયેલા શકમાં ભોગ્યનાં વર્ષો જોડવાં, તો જે થાય તે શક જાણવો. ને જન્મના સંવતમાં ભોગ્યનાં વર્ષાદિ જોડવાં તો જે થાય તે સંવત્ જાણવો. પણ સૂર્યની રાશિમાં ભોગ્યના માસો જોડતાં જો સૂર્યની કર્ક રાશિ થઇ જાય તો સંવતમાં એક ઉમેરવો. તેમ કરતાં જે સંવત, શક, ને સૂર્ય થાય. તે સંવત્ અને શકમાં જ્યારે તેટલોજ રાશ્યાદિ સૂર્ય આવે, ત્યારે જે દશામાં જન્મ થયો હોય છે. તે દશા ઉતરી જશે; એમ જાણવું. અને તે વખતે જન્મનારની ઉમ્મર ભોગ્યવર્ષાદિના જેટલીજ જાણવી. જે ગ્રહની દશામાં જન્મ હોય, તે દશા ઉતરી ગયા પછી તરતજ તે ગ્રહના પછીની દશાના અનુક્રમમાં જે ગ્રહ હોય તેની દશા બેસે છે. તે પછી દશાના અનુક્રમથી દરેક ગ્રહો દશાઓ ભોગવે છે.

॥ અષ્ટોત્તરી મહાદશાનું મથાળું સંસ્કૃતમાં લખવાની રીત ॥

॥ श्री गणेशायनमः ॥ अथ श्री गौरी जातके उमा माहेश्वर संवादे कलियुगानुसारेण अष्टोत्तरी महादशानुक्रमो लिख्यते तत्रादौ पूर्व कर्मानुसारात् अस्यजंतोः अष्टोत्तरी बुध महादशा मध्ये जन्मासित्तस्याः प्रमाण वर्षाणि १७ तन्मध्ये पूर्वजन्मनि गर्भेच भुक्त वर्षाणि ९ मासाः ८ दिनं १ घटयः ३६ पल ० परमिह जन्मनि भोग्य वर्षाणि ७ मासा ३ दिनानी २८ घटयः २४ पल ० तदा संवत् १९४७ वर्षे श्री शाके १८१२ प्रवर्त्तमाने तुलासंक्रांतेर्गतांशा ४ कला १८ विकला ५१ समये वयोवर्षाणि ७ मासाः ३ दिनानि २८ घटयाः २४ पल ० तत्समये बुध महादशोत्तीर्णा तदग्रे शनि महादशा प्रवेशः तस्याः प्रमाणं वर्षाणि १०

જો જન્મોત્રી **સંસ્કૃતમાં** બનાવવી હોય, તો ઉપર લખ્યા મુજબ અષ્ટોત્તરી સંકલીતા દશાના મથાળે લખવું. પણ તેમાં દશાનાં**વરસો** અને **દશાતો** જેની જન્મોત્રી હોય, તેના જન્મનાંજ લેવાં. અને **ગુજરાતીમાં** બનાવવી હોય તો **નીચે પ્રમાણે** લખીને પછીથીજ અષ્ટોત્તરી સંકલીતા દશાનો કોઠો કાઢવો.

॥ અષ્ટોત્તરી મહાદશાનું મથાળું ગુજરાતીમાં લખવાની રીત ॥

અથ શ્રી ગૌરીજાતક ગ્રંથને વિષે મહાદેવ પાર્વતીના સંવાદમાં કલિયુગને અનુસરીને કહેલી અષ્ટોત્તરી મહાદશાનો અનુક્રમ લખીએ છીયે. તેમાં

પ્રથમ પૂર્વ કર્મના અનુસારથી, આ માણસનો બુધની મહાદશામા જન્મ થયો છે તે દશાનું પ્રમાણ ૧૭ વરસનું છે તેમા પૂર્વ જન્મનાં અને ગર્ભના મળીને ભોગવાઇ ગયેલા વરસ ૯ માસ ૮ દિવસ ૧ ઘટી ૩૬ ને પળ ૦ છે અને બીજાં આ જન્મને વિષે ભોગવવાના વરસ ૭ માસ ૩ દિવસ ૨૮ ઘટી ૨૫ ને પળ ૦ છે. તે વખતે સંવત્ ૧૯૪૭ ને શાકે ૧૮૧૨ ના તુલા સંક્રાંતિના ગયેલા અંશ ૪ કળા ૧૮ વિકળા ૫૧ અને જન્મથી ભોગવાયેલા વરસ ૭ માસ ૩ દિવસ ૨૮ ઘડી ૨૪ પળ ૦ થશે તે વખતે બુધની મહાદશા ઉતરીને ત્યાર પછી શનિની મહાદશા બેસસે, તેનું પ્રમાણ વરસ ૧૦નું છે

॥ અષ્ટોત્તરી સંકલિતા દશા કરવાની રીત ॥

દશાનો કોઠો દોરવા માટે ગણીતમા મૂકેલો સંકલિતા દશાનો કોઠો જોવો. પછી કોઠાના પહેલા ખાનામા જન્મ વખતે જે ગ્રહની દશા હોય તે ગ્રહના નામનો અક્ષર તથા ભુક્તનું ભુ. લખવુ ને તેના નીચે ભુક્ત વર્ષાદિ મૂકવા ને તેના નીચે જન્મનો સંવત તેના નીચે જન્મનો શક અને તેના નીચે જન્મનો રાશ્યાદિ સૂર્ય મૂકવો તેના નીચેના ખાનામાવર્ષાદિ ૦–૦–૦–૦–૦ મૂકવુ તેમજ તે પછીના ખાનામા જે ગ્રહની દશામા જન્મ થયો હોય, તે ગ્રહ નામનો પહેલો અક્ષર તથા ભોગ્યનો ભો લખવો ને તેના નિચે દશાના ભોગ્યવર્ષાદિ મૂકવા તથા તેના નીચે તે દશા ઉતરવાનો સંવત્, શક, અને રાશ્યાદિ સૂર્ય લખવો ને તેના નીચે ભોગ્યના વર્ષાદિ મૂકવા તે પછીનાં ઉપલા દરેક ખાનામા જન્મ વખતે જે ગ્રહની દશા હોય, તે ગ્રહના પછીથી આવનાર દશાના અનુક્રમથી દરેક ગ્રહોના અક્ષરો લખવા ને તેના નીચે દરેકની દશા જેટલા વર્ષોની હોય, તેટલા વર્ષો મૂકવા પછી જન્મ વખતની દશા ઉતરવાના સંવત્ તથા શકમા તે પછીના ગ્રહોની દશાનાં વર્ષો અનુક્રમે જોડી જોડીને તે દરેક ગ્રહોના નીચે સંવત્ તથા શક મૂકવો તેમજ જન્મની દશા ઉતરવાનો જે રાશ્યાદિ સૂર્ય છે તેજ સૂર્ય દરેક દશાઓના નીચે મૂકવો પછી તે શક સૂર્યના નીચે ભોગ્યવર્ષાદિ મૂકયા છે, તેમા પણ તે દરેક દશાના વર્ષો અનુક્રમે જોડી જોડીને મૂકતા જવા તે એવી રીતે કે દશાના ભોગ્યવર્ષાદિમા તેના પછીની દશાના વર્ષો જોડતા જે વર્ષાદિ થાય, તેને જે દશાનાં વર્ષો જોડયા હોય તે દશાના નીચે મૂકવુ પછી તેમા તેના પછીની દશાના વર્ષો જોડવા, ને જે થાય તેમા તે પછીની દશાના વર્ષો જોડવા એમ અનુક્રમે જોડી જોડીને દરેક દશાઓના નીચે મૂકવાથી આખી સંકલિતા દશાનો કોઠો તૈયાર થાય છે

॥અષ્ટોત્તરી સૂર્યાદિ ગ્રહોની મહાદશામાં અંતર્દશાઓના કોઠા છે॥

સૂર્ય મહાદશા મધ્યે અંતર્દશા
આ. પુ. પુ. આ. માસ ૧૮

ગ્ર	સૂ	ચં	મં	બુ	શ	ગુ	રા	શુ	યો
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૦	૧	૬
મા	૪	૧૦	૫	૧૧	૬	૦	૮	૨	૦
દિ.	૦	૦	૧૦	૧૦	૨૦	૨૦	૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ચન્દ્ર મહાદશા મધ્યે અંતર્દશા
મા પૂ. ઉ માસ ૬૦

ગ્ર	ચં	મં	બુ	શ	ગુ	રા	શુ	સૂ	યો.
વ.	૨	૧	૨	૧	૨	૧	૨	૦	૧૫
મા.	૧	૧	૪	૪	૭	૮	૧૧	૧૦	૦
દિ.	૦	૧૦	૧૦	૨૦	૨૦	૦	૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

મંગળ મહાદશા મધ્યે અંતર્દશા
હ. ચિ. સ્વા. વિ. માસ ૨૪

ગ્ર	મં	બુ	શ	ગુ	રા	શુ	સૂ	ચં	યો
વ.	૦	૧	૦	૧	૦	૧	૦	૧	૮
મા.	૭	૩	૮	૪	૧૦	૬	૫	૧	૦
દિ.	૩	૩	૨૬	૨૬	૨૦	૨૦	૧૦	૧૦	૦
ઘ.	૨૦	૨૦	૪૦	૪૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

બુધ મહાદશા મધ્યે અંતદશા
અ. જ્યે. મૂ. માસ ૬૮

ગ્ર	બુ	શ	ગુ	રા	શુ	સૂ	ચં	મં	યો
વ.	૨	૧	૨	૧	૩	૦	૨	૧	૧૭
મા.	૮	૬	૧૧	૧૦	૩	૧૧	૪	૩	૦
દિ.	૩	૨૬	૨૬	૨૦	૨૦	૧૦	૧૦	૩	૦
ઘ.	૨૦	૪૦	૪૦	૦	૦	૦	૦	૨૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

શનિ મહાદશા મધ્યે અંતર્દશા
પૂ. ઉ. અ. શ્ર. માસ ૩૦

ગ્ર	શ	ગુ	રા	શુ	સૂ	ચં	મં	બુ	યો
વ.	૦	૧	૧	૧	૦	૧	૦	૧	૧૦
મા.	૧૧	૯	૧	૧૧	૬	૪	૮	૬	૦
દિ.	૩	૩	૧૦	૧૦	૨૦	૨૦	૨૬	૨૬	૦
ઘ.	૨૦	૨૦	૦	૦	૦	૦	૪૦	૪૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ગુરૂ મહાદશા મધ્યે અંતર્દશા
ધ. શ. પૂ. માસ ૭૬

ગ્ર	ગુ	રા	શુ	સૂ	ચં	મં	બુ	શ	યો
વ.	૩	૨	૩	૧	૨	૧	૨	૧	૧૯
મા.	૪	૧	૮	૦	૭	૪	૧૧	૯	૦
દિ	૩	૧૦	૧૦	૨૦	૨૦	૨૬	૨૬	૩	૦
ઘ.	૨૦	૦	૦	૦	૦	૪૦	૪૦	૨૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

રાહુ મહાદશા મધ્યે અંતર્દશા
ઉ. રે. અ. ભ. માસ ૩૬

ગ્ર	રા	શુ	સૂ	ચં	મં	બુ	શ	ગુ	યો
વ.	૧	૨	૦	૧	૦	૧	૧	૨	૧૨
મા.	૪	૪	૮	૮	૧૦	૧૦	૧	૧	૦
દિ.	૦	૦	૦	૦	૨૦	૨૦	૧૦	૧૦	૦
ઘ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

શુક્ર મહાદશા મધ્યે અંતર્દશા
કૃ. રો. મૃ. માસ ૮૪

ગ્ર	શુ	સૂ	ચં	મં	બુ	શ	ગુ	રા	યો
વ.	૪	૧	૨	૧	૩	૧	૩	૨	૨૧
મા	૧	૨	૧૧	૬	૩	૧૧	૮	૪	૦
દિ.	૦	૦	૦	૨૦	૨૦	૧૦	૧૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

॥ દરેક મહાદશામાં અંતર્દશાનાં વર્ષો કરવાની રીત ॥

જે ગ્રહની મહાદશામા જે ગ્રહની અંતર્દશા કરવી હોય, તે બેઉ ગ્રહની મહાદશાના વર્ષોનો ગુણાકાર કરતાં જે થાય, તેને ૯ થી ભાગી માસાદિ ફળ લાવવા. ને જે આવે તે તે મહાદશામા તે ગ્રહની અંતર્દશા થાય છે,

ઊદાહરણ—સૂર્યની મહાદશામા ચન્દ્રની અંતર્દશા કરવી છે. તો સૂર્યના વર્ષ ૬ ને ૧૫ થી ગુણતા ૯૦ થયા તેને ૯ થી ભાગતા માસાદિ ૧૦-૦-૦-૦ એટલે વર્ષાદિ ૦।૧૦।૦।૦। સૂર્યની મહાદશામા ચંદ્રની અંતર્દશા થઇ.

એ રીતે તૈયાર કરેલી અષ્ટોત્તરી દરેક મહાદશાઓમાં અંતર્દશાઓના કોષ્ટકો ઉપર મુકેલા છે

॥ ગ્રહોની મહાદશામાં અંતર્દશાઓ સાંકળવાની રીત ॥

જેવી રીતે જન્મોતિના ગણિતમા અંતર્દશાઓનો કોઠો દોરેલો છે તેવોજ કોઠો દોરવો પછી જે ગ્રહની મહાદશામાં અંતર્દશાઓ કરવી હોય તે ગ્રહની મહાદશામા અંતર્દશા એમ કોઠાના મથાળે નામ લખવુ દાખલો-શનિની મહાદશામા અંતર્દશા કરવી છે, તો તેનુ નામ સંસ્કૃતમા **शनिमहादशा मध्येऽन्तर्दशा** એમ લખવુ પછી દોરેલા કોઠામાં જે ગ્રહની મહાદશામા અંતર્દશાઓ કરવી છે, તે ગ્રહથી દશાના અનુક્રમ પ્રમાણે ગ્રહો મૂકવા. પછી ઉપર તૈયાર મૂકેલા કોષ્ટકોમાથી તે ગ્રહમા અંતર્દશાઓના વર્ષાદિ મૂકવાં. પછી જે ગ્રહની મહાદશા કરવી છે, તેના પહેલાંની દશાના નીચે અષ્ટોત્તરી સંકલિતાદશામા જે સવત્, શક, સૂર્ય અને વર્ષાદિ લખેલા હોય તેમાના શક સૂર્યમા અંતર્દશાના પહેલા કોઠામા લખેલા વર્ષાદિ જોડવા ને સવતમા ફક્ત વર્ષજ જોડવા પણ સૂર્યમા જોડતા સૂર્યની કર્ક રાશિ (સક્રાંતિ) થાય, ત્યારે સંવતમા એક વધારે જોડવો ને નીચેના વયોવર્ષાદિ મા પણ અંતર્દશાના પહેલા કોઠાના વર્ષાદિ જોડવા. તો જે સવત્-શક-સૂર્ય ને વર્ષાદિ થાય તે અંતર્દશાના પહેલા કોઠામા મૂકવા, પછી તેમા તે પછીની દરેક અંતર્દશાઓના વર્ષાદિ જોડતા જવા ને દરેકના નીચે મૂકતા જવા તો છેલ્લા ખાનામાં જે મહાદશામા અંતર્દશાઓ કરી છે, તે મહાદશાના નીચે અષ્ટોત્તરી સકલિતાદશામાં લખેલા સવત્-શક-સૂર્ય અને વયોવર્ષાદિના સરખાજ થશે તોજ અંતર્દશા સાંકળેલી ખરી જાણવી

કાપી દશા કરવાની રીત—જે મહાદશામાં જન્મ હોય તેજ દશા

માં અંતર્દશાઓ સાંકળવી, તેને કાપી દશા કહે છે, પ્રથમ અંતર્દશાની માફક કાપી દશાનો કોઠો દોરવો પછી તેમાં જે ગ્રહની દશામાં જન્મ હોય તે ગ્રહની અંતર્દશાઓનાં વર્ષાદિનો અંતર્દશાઓના કોષ્ટકમાંથી કોઠો મૂકવો. ને તે દશાનાં જેટલાં ભુક્તવર્ષાદિ હોય, તેમાંથી અનુક્રમે અંતર્દશાઓનાં વર્ષાદિ બાદ કરતા જવાં. જેટલી અંતર્દશાનાં જાય તેટલાં બાદ કરવાં. ને જે ન જાય તે અંતર્દશાનાં વર્ષાદિમાંથી બાદ કરતાં રહેલાં ભુક્તવર્ષાદિ બાદ કરવાં. ને જે વર્ષાદિ રહે. તેને જે અંતર્દશા બાદ નથી થઈ, તેના નીચેના શક સૂર્ય વિગેરેના ખાના નીચે જે વયોવર્ષાદિનું ખાનું છે, તેમાં મૂકવા. ને તે વર્ષાદિ જન્મના શક સંવત્ સૂર્યમાં જોડવાં ને જે શક સંવત્ ને સૂર્ય થાય, તેને જે અંતર્દશા બાદ નથી થઇ તેના નીચે મૂકવાં. પછી તેમાં અનુક્રમે તે પછીની અંતર્દશાઓનાં વર્ષાદિ જોડતા જવાં.તો છેલ્લા ખાનામાં જન્મની દશા જે સંવત્, શક, સૂર્ય, ને વયોવર્ષે ઉતરે છે, તેટલોજ સંવત્-શક-સૂર્ય અને વયોવર્ષાદિ થશે. તો કાપીદશા ખરી જાણવી.

ઉદાહરણ—બુધની મહાદશામાં જન્મ છે તેની કાપીદશા કરવી છે, તો બુધદશાનું ભુક્તવર્ષાદિ ૯।૮।૧।૩૬।૦ છે. તેમાંથી બુધની મહાદશામાં બુધની અંતર્દશાનાં વર્ષાદિ ૨।૮।૩।૨૦।૦ બાદ કરતાં વર્ષાદિ ૬।૧૧।૨૮।૧૬।૦ રહ્યા. તેમાંથી શનિની અંતર્દશાનાં વર્ષાદિ ૧।૬।૧૬।૪૦।૦ બાદ કરતાં વર્ષાદિ ૪।૫।૧૨।૩૬।૦ રહ્યા. તેમાંથી ગુરૂની અંતર્દશાનાં વર્ષાદિ ૨।૧૧।૨૬।૪૦। બાદ કરતાં વર્ષાદિ ૨।૫।૪।૫૬।૦રહ્યા. તેમાંથી રાહુની અંતર્દશાનાંવર્ષાદિ૧।૧૦।૨૦।૦ બાદ કરતાં વર્ષાદિ ૦।૬।૧૪।૫૬।૦ રહ્યા, તેમાંથી શુક્રની અંતર્દશાનાં વર્ષાદિ બાદ નથી થતાં, તો તેથી શુક્રનાં વર્ષાદિ ૩।૩।૨૦।૦ માંથી રહેલાં વર્ષાદિ ૦।૬।૧૪।૫૬।૦ બાદ કરતાં વર્ષાદિ ૨।૯।૫।૪।૦ શુક્રની અંતર્દશાનું ભોગ્ય થયું. માટે તેને જન્મના શક ૧૮૦૫ તથા સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૫૧ માં ઉમેરતાં શકે ૧૮૦૭ તથા સૂર્ય રાશ્યાદિ ૧૧।૧૦।૫૮।૫૧। થયો ને વયોવર્ષાદિ ૧।૯।૫।૪।૦ થયાં પછી જન્મના સંવત્ ૧૯૩૯ માં વયોવર્ષ જોડતાં સંવત્ ૧૯૬૧ થયો ને તેમાં સૂર્ય જોડતાં કર્ક સંક્રાંતિ થઇ ગઇ છે. માટે સંવત્માં એક વધાર્યો. તો સંવત્ ૧૯૪૨ થયો. તે સંવત્ તથા શક સૂર્યમાં, ને વયોવર્ષાદિમાં, તે પછીની અંતર્દશાઓનાં વર્ષાદિ જોડતાં જવાથી છેલ્લા

ખાનામા જન્મની દશા ઉતરવાના વખતનો સવત–શાક સૂર્ય ને વયોવર્ષ મળતા થશે

॥અષ્ટોત્તરિ અંતર્દશાઓમાં ઉપદશાઓના વર્ષાદિ લાવવાની રીતા॥

જેની મહાદશામા જે ગ્રહની અતર્દશામાં ઊપદશાના વર્ષાદિ જાણુવા હોય તેની મહાદશામા તે ગ્રહની અંતર્દશાના અંતર્દશાઓના કોષ્ટકોમા જેટલા વર્ષાદિ હોય, તેના દિનાદિ કરવા. તો જે દિનાદિ થાય તેને જે ગ્રહની ઊપદશા કરવી હોય તે ગ્રહના મહા દશામા બતાવેલા વર્ષોથી ગુણુતા જે દિવસાદિ થાય તેમાના દિવસને ૧૦૮ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે, તે દિનસ અને શેષને ૬૦ થી ગુણી ઘડી ઊમેરીને ૧૦૮ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તે ઘટી, શેષને ૬૦ થી ગુણી પળ ઉમેરીને ૧૦૮ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તે પળ, શેષને ૬૦ થી ગુણી ૧૦૮ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે વિપળ, એવી રીતે દિવસાદિ લાવવુ ને તેમાના દિવસને ૩૦ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તે માસ, ને શેષ દિવસ, માસ ૧૨ થી વધારે હોય તો ૧૨ થી ભાગતા લબ્ધિ વર્ષ, ને શેષ માસ, એમ કરતા જે વર્ષાદિ થાય તે જે ગ્રહની મહા દશામાથી જે ગ્રહની અંતર્દશાના વર્ષાદિ લીધેલા છે તે ગ્રહની મહા દશામાં તેજ ગ્રહની અંતર્દશામા જેના વર્ષોથી ગુણેલાં છે, તેની ઊપદશા જાણવી

ઊદાહરણ— સૂર્યની મહાદશામા ચદ્રની અંતર્દશામા ચદ્રનીજ ઊપદશા કરવી છે તો સૂર્યની મહાદશાના કોષ્ટકમા ચદ્રની અંતર્દશાના વર્ષાદિ ૦।૧૦।૦।૦।૦ છે તેના દિનાદિ ૩૦૦।૦।૦ થયા તેને ચદ્રની મહાદશાના વર્ષ ૧૫ થી ગુણુતા દિનાદિ ૪૫૦૦।૦।૦ થયા તેને ૧૦૮ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૪૧ દિવસ આવ્યા શેષ ૭૨ ને ૬૦ થી ગુણી તો ૪૩૨૦ થયા તેમા ઉપર દિનાદિ કરેલામા ઘટી પળ કઇજ નથી માટે કઇ ઉમેર્યા શીવાય ૪૩૨૦ ને ૧૦૮ થી ભાગતા લબ્ધિ ૪૦ ઘટી થઇ એ રીતે દિવસાદિ ૪૧–૪૦–૦–૦ આવ્યા તેમાંના દિવસને ૩૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૧ માસ ને શેષ ૧૧ દિવસ રહ્યા તો વર્ષાદિ ૦–૧–૧૧–૪૦–૦–૦ સૂર્યની મહાદશામા ચદ્રની અંતર્દશામાં ચદ્રની ઉપદશાના વર્ષાદિ થયાં

વિંશોત્તરિ દશાની સમજ—અષ્ટોત્તરિ મહાદશામાં ૮ ગ્રહોની દશાઓ આવે છે, અને વિંશોત્તરિમાં ૯ ગ્રહોની મહાદશાઓ આવે છે. તથા અષ્ટોત્તરિમાં અભિજીત્ નક્ષત્ર ઉપર દશા આવે છે. ત્યારે વિંશોત્તરિમાં અભિજીતની આવતી નથી. અને આ વિંશોત્તરિદશાઓનો અનુક્રમ તથા વર્ષો પણ જુદાં છે. તે એવી રીતે કે પહેલી **સૂર્યની** ૬ વર્ષની દશા, બીજી **ચંદ્રની** ૧૦, ત્રીજી **મંગલની** ૭, ચોથી **રાહુની** ૧૮, પાંચમી **ગુરૂની** ૧૬, છઠ્ઠી **શનિની** ૧૯, સાતમી **બુધની** ૧૭, આઠમી **કેતુની** ૭ અને નવમી **શુક્રની** ૨૦, વર્ષની મહાદશાઓ છે. એ પ્રમાણે દશાનો અનુક્રમ છે તેનું કોષ્ટક નીચે મુજબ છે.

॥ વિંશોત્તરિ દશાનું કોષ્ટક ॥

શેષાંકો.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
ગ્રહ.	સૂ.	ચં	મં	રા	ગુ	શ	બુ	કે	શુ
નક્ષત્રો.	કૃ ઉ ઉ	રો હ શ્ર	મૃ ચિ ધ	આ સ્વ શ	પુ વિ પૂ	પુ અ ઉ	આ જ્યે રે	મ મૂ અ	પૂ પૂ ભ
દશાનાં વર્ષ.	૬	૧૦	૭	૧૮	૧૬	૧૯	૧૭	૭	૨૦

વિંશોત્તરિ દશા કાઢવાની રીત—જન્મના નક્ષત્રની સંખ્યામાંથી ૨ બાદ કરતાં જે રહે તેને ૯ થી ભાગતાં જે શેષ રહે, તે શેષ ઉપરથી બાજુના કોઠામાં લખેલા ગ્રહની દશા જાણવી. તે એવી રીતે કે ૧ શેષ રહે તો **સૂર્યની**, ૨ રહે તો **ચંદ્રની**, ૩ રહે તો **મંગલની**, ૪ રહે તો **રાહુની**, એ પ્રમાણે અનુક્રમે જાણવું.

બીજી રીતે—જન્મના સ્પષ્ટચંદ્રની કળા કરવી. તેને ૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે, **ગતનક્ષત્ર** જાણવાં ને શેષ કળાદિ રહે તે જન્મના નક્ષત્રની ગએલી કળાદિ જાણવી. તે જન્મનું નક્ષત્ર બાજુના કોઠામાં જે ગ્રહના ખાનામાં હોય તે ગ્રહની **દશામાં** જન્મ જાણવો. પછી શેષ રહેલી કળાદિને જે ગ્રહની દશામાં જન્મ હોય તેનાં વર્ષોથી ગુણીને ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ આવે તે **વર્ષ**, શેષ કળાદિને ૧૨ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **માસ**, શેષકળાદિને ૩૦ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **દિવસ**, શેષ ને ૬૦ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે **ઘડી**, શેષને ૬૦ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **પળ** આવશે. એ પ્રમાણે જે ભુક્તવર્ષાદિ લબ્ધિઓ આવે, તેને જે ગ્રહની દશામાં જન્મ છે, તે ગ્રહનાં **વર્ષોમાંથી** બાદ કરવાથી, **તેજ** ગ્રહનાં **ભોગ્યવર્ષાદિ** થાય.

ઉદાહરણ—૨૫૪૯૬ ૨।૨૫।૧૯।૭।૨૬।૫।૨૦ ની કળાઓ કરી, તો ૧૪૧૬૫ અને વિકળા ૨૦ થઈ. કળાને ૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧૭ ગતનક્ષત્ર આવ્યાં. અને શેષ કળાદિ ૫૬૫।૨૦ રહી જન્મનું નક્ષત્ર ૧૮ મું જ્યેષ્ઠા થયું. ને જ્યેષ્ઠા બુધના ખાનામાં છે માટે બુધની દશામાં જન્મ થયો તેથી, બુધની દશાનાં વર્ષ ૧૭ વડે શેષ રહેલી કળા ૫૬૫ ને વિકળા ૨૦ ને ગુણતાં ૯૬૦૫–૩૪૦ થયા. વિકળા ૩૪૦ ને ૬૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૫ આવી તેને કળામા ઉમેરી તો કળા ૯૬૧૦ થઈ અને શેષ વિકળા ૪૦ રહી. કળાને ૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧૨ વર્ષ આવ્યા. શેષ ૧૦ ને ૧૨ થી ગુણતા ૧૨૦ થયા તેમા ઉપર રહેલી શેષ વિકળા ૪૦ ને ૧૨ થી ગુણી ૬૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૮ આવી તે ઉમેરતા ૧૨૮ થયા તેને ૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૦ માસ આવ્યા, શેષ ૧૨૮ ને ૩૦ થી ગુણતાં ૩૮૪૦ થયા તેને ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૪ દિવસ આવ્યા શેષ ૬૪૦ ને ૬૦ થી ગુણતા ૩૮૪૦૦ થયા તેને ૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૪૮ ઘટી આવી. ને શેષ ૦ છે માટે પળ ૦ થઈ એ રીતે આવેલી લબ્ધિઓ વર્ષાદિ ૧૨।૦।૪।૪૮।૦ બુધદશાનુ ભુક્ત થયું તેને બુધનાં ૧૭ વર્ષમાથી બાદ કરતા બુધદશાના ભોગ્યવર્ષાદિ ૪।૧૧।૨૫।૧૨।૦ થયાં

॥ વિંશોત્તરિ મહાદશાનું મથાળું સંસ્કૃતમાં લખવાની રીત ॥

॥ अथ श्री सीताराम संवादे कलियुगानुसारेण विंशोत्तरी महादशानुक्रमोलिख्यते तत्रादौ पूर्वकर्मानुसारात् अस्यजंतोः । विंशोत्तरी बुधमहादशामध्ये जन्मासित्तस्याः प्रमाणं वर्षाणि १७ तन्मध्ये पूर्वजन्मनिगर्भेच भुक्तवर्षाणि १२ मास ० दिनानि ४ घट्यः ४८ पल ० परमिहजन्मनि भोग्यवर्षाणि ४ मासाः ११ दिनानी २५ घट्यः १२ पल ० तदा संवत् १९४४ वर्षे श्रीशाके १८१० प्रवर्तमाने मिथुन संक्रांतेर्गतांशा १ कला ६ विकला ५१ समये वयोवर्षाणि ४ मासाः ११ दिनानि २५ घट्यः १२ पल ० तत्समये बुधमहादशोत्तीर्णा तदग्रे केतु महादशाप्रवेशः तस्याः प्रमाणं वर्षाणि ७,

॥ વિંશોત્તરી મહાદશાનું સથાળું ગુજરાતીમાં લખવાની રીત ॥

અથ શ્રી સીતા અને રામના સંવાદમાં કલિયુગને અનુસરીને કહેલી વિંશોત્તરી મહાદશાનો અનુક્રમ લખીયે છીયે, તેમાં પ્રથમ પૂર્વકર્મના અનુસારથી, આ માણસનો વિંશોત્તરી **બુધની** મહાદશામાં જન્મ થયો છે. તે દશાનું પ્રમાણ ૧૭ વરસનું છે. તેમાં પૂર્વજન્મનાં અને ગર્ભનાં મળીને ભોગવાઈ ગયેલાં **વરસ ૧૨ માસ ૦ દિવસ ૪ ઘટી ૪૮ ને પળ ૦** છે. અને બીજાં આ જન્મને વિષે ભોગવવાનાં **વરસ ૪ માસ ૧૧ દિવસ ૨૫ ઘટી ૧૨ ને પળ ૦** છે તે વખતે સંવત્ ૧૯૪૪ ને શાકે ૧૮૧૦ના મિથુન સંક્રાંતિના ગયેલા અંશ ૧ કળા ૬ વિકળા ૫૧ અને જન્મથી ભોગવાઈ ગયેલાં **વરસ ૪ માસ ૧૧ દિવસ ૨૫ ઘટી ૧૨ પળ ૦** થશે. તે વખતે **બુધની** મહાદશા ઉતરીને ત્યાર પછી **કેતુની** મહાદશા બેસશે. તેનું પ્રમાણ વરસ ૭ નું છે.

॥ વિંશોત્તરી સંકલિતા દશાઓ કરવાની રીત ॥

જેવી રીતે અષ્ટોત્તરિ દશા સંકલિતા કરીએ છીએ તેવીજ રીતે જે ગ્રહની દશામાં જન્મ હોય તેનાથી વિંશોત્તરિના અનુક્રમ પ્રમાણે દશાઓ સાંકળવી, તેમજ અંતર્દશાઓ તથા ઉપદશાઓ પણ અષ્ટોત્તરિની માફકજ સાંકળવી. પણ અષ્ટોત્તરીમાં અષ્ટોત્તરિનાં કોષ્ટક લેવાં. અને વિંશોત્તરિમાં, વિંશોત્તરીની અંતર્દશાઓને ઉપદશાઓનાં કોષ્ટક લેવાં. કોષ્ટકો હવે પછી આવશે.

॥ વિંશોત્તરિ મહાદશામાં અંતર્દશાઓનાં કોષ્ટક કરવાની રીત ॥

જે ગ્રહની **મહાદશામાં** જે ગ્રહની **અંતર્દશા** કરવી હોય તે મહાદશાવાળા ગ્રહનાં વર્ષોને અંતર્દશાવાળા ગ્રહના વર્ષોથી ગુણતાં જે થાય, તેને ૧૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **માસ**, શેષને ૩૦ થી ગુણીને ૧૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **દિવસ**, શેષને ૬૦ થી ગુણી ૧૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **ઘટી**, શેષને ૬૦ થી ગુણી ૧૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **પળ** આવશે. એ રીતે આવેલી માસાદિ લબ્ધિઓનાં **વર્ષાદિ** કરવાં તો તે આવેલાં **માસાદિ** તે ગ્રહની મહાદશામાં અંતર્દશા થશે.

ઉદાહરણ—રવિની મહાદશામાં ચંદ્રની અંતર્દશા કરવી છે. તો રવિનાં વર્ષ ૬ ને ચંદ્રનાં વર્ષ ૧૦ થી ગુણતાં ૬૦ થયા. તેને ૧૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **૬ માસ** આવ્યા. તો **વર્ષાદિ** ૦—૬—૦—૦—૦ **સૂર્યની મહાદશામાં ચંદ્રની અંતર્દશા** થઇ. એ પ્રમાણે તૈયાર કરેલાં અંતર્દશાઓનાં કોષ્ટકો નીચે છે.

॥ વિંશોત્તરિ મહાદશામાં અંતર્દશાઓના કોઠાઓ ॥

સૂર્ય મહાદશામાં અંતર્દશાઓ.											ચંદ્ર મહાદશામાં અંતર્દશાઓ.									
અ	સૂ	ચં	મં	રા	ગુ	શ	બુ	કે	શુ	યો	ચં	મં	રા	ગુ	શ	બુ	કે	શુ	સ	યો.
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૬	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૦	૧	૦	૧૦
મા	૩	૬	૪	૧૦	૯	૧૧	૧૦	૪	૦	૦	૧૦	૭	૬	૪	૭	૫	૭	૮	૬	૦
દિ	૧૮	૦	૬	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૬	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

મંગળની મહાદશામાં અંતર્દશાઓ.											રાહુની મહાદશામાં અંતર્દશાઓ									
મ	મં	રા	ગુ	શ	બુ	કે	શુ	સૂ	ચં	યો	રા	ગુ	શ	બુ	કે	શુ	સૂ	ચં	મં	યો.
વ.	૦	૧	૦	૧	૦	૦	૧	૦	૦	૭	૨	૨	·	૨	૧	૩	૦	૧	૧	૧૮
મા.	૪	૦	૧૧	૧	૧૧	૪	૨	૪	૭	૦	૮	૪	૧૦	૬	૦	૦	૧૦	૬	૦	૦
દિ.	૨૭	૧૮	૬	૯	૨૭	૨૭	૦	૬	૦	૦	૧૨	૨૪	૬	૧૮	૧૮	૦	૨૪	૦	૧૮	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ગુરૂની મહાદશાઓમા અંતર્દશાઓ.											શનિની મહાદશામાં અંતર્દશાઓ.									
અ	ગુ	શ	બુ	કે	શુ	સૂ	ચં	મં	રા	યો	શ	બુ	કે	શુ	સૂ	ચં	મં	રા	ગુ	યો.
વ.	૨	૨	૨	૦	૨	૦	૧	૦	૨	૧૬	૩	૨	૧	૩	૦	૧	૧	૨	૨	૧૯
મા	૧	૬	૩	૧૧	૮	૯	૪	૧૧	૪	૦	૦	૮	૧	૨	૧૧	૭	૧	૧૦	૬	૦
દિ	૧૮	૧૨	૬	૬	૦	૧૮	૦	૬	૨૪	૦	૩	૯	૯	૦	૧૨	૦	૯	૬	૧૨	૦
ઘ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

બુધની મહાદશામા અંતર્દશાઓ.											કેતુની મહાદશામાં અંતર્દશાઓ.									
અ	બુ	કે	શુ	સૂ	ચ	મં	રા	ગુ	શ	યો.	કે	શુ	સૂ	ચં	મં	રા	ગુ	શ	બુ	યો
વ.	૨	૦	૨	૦	૧	૦	૨	૨	૨	૧૭	૦	૧	૦	૦	૦	૧	૦	૧	૦	૭
મા	૪	૧૧	૧૦	૧૦	૫	૧૧	૬	૩	૮	૦	૪	૨	૪	૭	૪	૦	૧૧	૧	૧૧	૦
દિ.	૨૭	૨૭	૦	૬	૦	૨૭	૧૮	૬	૯	૦	૨૭	૦	૬	૦	૨૭	૧૮	૬	૯	૨૭	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

શુક્રની મહાદશામાં અંતર્દશાઓ.										
ગ્ર	શુ	સૂ	ચં	મં	રા	ગુ	શ	બુ	કે	યો.
વ.	૩	૧	૧	૧	૩	૨	૩	૨	૧	૨૦
મા	૪	૦	૮	૨	૦	૮	૨	૧૦	૨	૦
દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

॥ વિંશોત્તરિ અંતર્દશાઓ અને ઉપદશાઓ કરવાની રીત ॥

જે ગ્રહની અંતર્દશામાં ઉપદશાઓ કરવી હોય તે અંતર્દશાનાં **વર્ષાદિ** ને **દિવસાદિ** કરી તેને જે ગ્રહની ઉપદશા કરવી હોય તે ગ્રહની **મહાદશાનાં** વર્ષોથી ગુણતાં જે થાય, તેને ૧૨૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **દિવસ** આવશે. શેષને ૬૦ થી ગુણી ૧૨૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **ઘટી** અને શેષને ૬૦ થી ગુણી ૧૨૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **પળ** આવશે. એ પ્રમાણે જે **દિવસાદિ** આવે, તેનું **વર્ષાદિ** કરવું. તો ઉપદશાનાં વર્ષો થાય છે.

ઉદાહરણ—રવિની મહાદશામાં રવિની અંતર્દશા **વર્ષાદિ** ૦।૩।૧૮।૦।૦। છે. તેના દિવસાદિ કરતાં ૧૦૮।૦।૦। થયા. તેમાં ચંદ્રની ઉપદશા કરવી છે, માટે તે દિવસાદિને ચંદ્ર દશાનાં **વર્ષ** ૧૦ થી ગુણતાં દિનાદિ ૧૦૮૦–૦–૦ થયા. તેને ૧૨૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૯ **દિવસ** આવ્યા. શેષ ૦ છે. માટે **ઘટયાદિ** ૦–૦ થયું. તેનું **વર્ષાદિ** કરતાં ૦।૦।૯।૦।૦। રવિની **મહાદશા** મધ્યે રવિની અંતર્દશામાં ચંદ્રની ઉપદશા થઈ.

યોગિની દશાની સમજ—યોગિની દશાઓ અનુક્રમે **૧ મંગલા, ૨ પિંગલા, ૩ ધાન્યા, ૪ ભ્રામરિકા, ૫ ભદ્રિકા, ૬ ઉલ્કા, ૭ સિદ્ધા,** ને ૮ મી **સંકટા** છે. ને તેના **સ્વામિઓ** અનુક્રમે **ચંદ્ર, સૂર્ય, ગુરૂ, મંગલ, બુધ, શનિ, શુક્ર,** અને **રાહુ** છે. તથા તે દશાઓનાં વર્ષો અનુક્રમે ૧।૨।૩।૪।૫।૬।૭।૮। છે, તેનું કોષ્ટક નીચે મુજબ છે.

॥ યોગિની દશાનું કોષ્ટક ॥								
દશાનાં નામ	મંગલા	પિંગલા	ધાન્યા	ભ્રામરિકા	ભદ્રિકા	ઉલ્કા	સિદ્ધા	સંકટા
સ્વામીગ્રહ	ચંદ્ર	સૂર્ય	ગુરુ	મંગળ	બુધ	શનિ	શુક્ર	રાહુ
વર્ષ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮

યોગિની દશા કરવાની રીત—જન્મના સ્પષ્ટ ચંદ્રની કળાઓ કરી, તેને ૮૦૦ થી ભાગતા જે લબ્ધિ આવે, તેને ગતનક્ષત્ર જાણી તે સંખ્યામાં ૪ ઉમેરતા જે સખ્યા થાય, તેને ૮ થી ભાગતાં શેષ ૧ રહે તો મંગલા ૨ રહે તો પિંગલા, એમ અનુક્રમે દશાઓ જાણવી. પછી શેષના પ્રમાણે જે દશા આવે, તેના ઉપર બતાવેલાં વર્ષોથી, ૮૦૦ થી ભાગતી વખતે રહેલી કળાદિને, ગુણીને ૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે વર્ષ, શેષ કળાદિને ૧૨ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **માસ**, શેષ કળાદિને ૩૦ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **દિવસ**, શેષને ૬૦ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ **ઘટી** આવશે શેષને ૬૦ થી ગુણી ૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ **પળ** આવશે. એવી રીતે જે વર્ષાદિ લબ્ધિઓ આવે, તે જે દશામાં જન્મ હોય, તે દશાનું ભુક્ત થાય, તેને તેજ દશાના વર્ષોમાંથી બાદ કરવાથી **ભોગ્ય વર્ષાદિ** થાય છે.

ઉદાહરણ—જન્મનો ચદ્ર રાશ્યાદિ ૭૫૨૬।૫૫।૨૦ છે. તેની કળાઓ કરી તો કળાદિ ૧૪૧૬૫–૨૦ થઈ તેમાથી કળાને ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૧૭ ગતનક્ષત્ર આવ્યા, ને શેષ કળાદિ ૫૬૫–૨૦ રહી લબ્ધિમાં ૪ ઊમેરતા ૨૧ થયા, તેને ૮ થી ભાગતા શેષ ૫ રહી તેથી ભદ્રિકા દશામા જન્મ થયો. ને તે પાચ વર્ષની છે. માટે શેષ કળાદિ ૫૬૫–૨૦ને ૫ થી ગુણતાં કળાદિ ૨૮૨૬–૪૦ થયા. તેમાની કળાને ૮૦૦ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૩ વર્ષ આવ્યાં ને શેષ કળાદિ ૪૨૬–૪૦ ને ૧૨ થી ગુણતાં ૫૧૨૦ થયા. તેને ૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૬ **માસ** આવ્યા શેષ કળાદિ ૩૨૦।૦ ને ૩૦ થી ગુણતા ૯૬૦૦ થયા. તેને ૮૦૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧૨ **દિવસ** ને શેષ ૦ છે. માટે ઘટ્યાદિ ૦–૦ થયા એ રીતે આવેલા વર્ષાદિ ૩।૬।૧૨।૦।૦ ભદ્રિકાદશાનુ ભુક્ત થયુ તેને ભદ્રિકાના ૫ વર્ષમાંથી બાદ કરતા ભદ્રિકાનું ભોગ્યવર્ષાદિ ૧।૫।૧૮।૦।૦ થયુ

॥ યોગિની મહાદશાનુ મથાળું સસ્કૃતમાં લખવાની રીત ॥

॥ अथश्रीरुद्रयामलोक्ते शिवपार्वतीसंवादे कलियुगानुसारेण

योगिनी माहादशानुक्रमोलिख्यते तत्रादौ पूर्वकर्मानुसारात् अस्यजंतोः योगिनीभद्रिका माहादशामध्येजन्मासित्तस्याः प्रमाणं वर्षाणि ५ तन्मध्ये पूर्वजन्मनिर्गर्भेच भुक्त वर्षाणि ३ मासाः ६ दिनानि १२ घटी० पल० परंमिहजन्मनि भोग्यवर्षं १ मासाः ५ दिनानी १८ घटी० पल० तदा संवत् १९४१ वर्षे श्रीशाके १८०६ प्रवर्त्तमाने वृश्चिक संक्रांतेर्गतांशाः २३ कला ५४ विकला ५१ समये वयोवर्षं १ मासाः ५ दिनानि १८ घटी ० पल ० तत्समये भद्रिकादशोत्तीर्णातदग्रे उल्कामहादशा प्रवेशः तस्याः प्रमाणं वर्षाणि ६.

॥ યોગિની મહાદશાનું મથાળું ગુજરાતીમાં લખવાની રીત ॥

અથ શ્રી રૂદ્રયામલ ગ્રંથને વિષે, શિવ અને પાર્વતીના સંવાદમાં કલિયુગને અનુસરીને કહેલી, **યોગિની** મહાદશાનો અનુક્રમ લખીએ છીયે, તેમાં પ્રથમ પૂર્વ કર્મના અનુસારથી, આ માણસનો **ભદ્રિકા મહાદશામાં જન્મ** થયો છે. તે દશાનું પ્રમાણ ૫ વર્ષનું છે, તેમાં પૂર્વ જન્મનાં અને ગર્ભનાં મળીને ભોગવાઇ ગયેલાં, **વરસ ૩ માસ ૬ દિવસ ૧૨ ઘટી ૦ ને પળ ૦** છે, અને બીજાં આ જન્મને વિષે ભોગવવાનાં **વરસ ૧ માસ ૫ દિવસ ૧૮ ઘટી ૦ ને પળ ૦** છે. તે વખતે સંવત્ ૧૯૪૧ ને શાકે ૧૮૦૬ ના વૃશ્ચિક સંક્રાંતિના ગયેલા અંશ ૨૩ કળા ૫૪ વિકળા ૫૧ અને જન્મથી ભોગવાયેલાં **વરસ ૨ માસ ૫ દિવસ ૧૮ ઘટી ૦ ને પળ ૦** થશે તે વખતે ભદ્રિકાની **મહાદશા** ઉતરી ને ત્યાર પછી ઉલ્કાની મહાદશા બેસશે તેનું પ્રમાણ **વરસ ૬** નું છે.

પછી તેને જેમ અષ્ટોત્તરિ સંકલિતા દશા કરી છે. તેમ યોગિની સંકલિતા કરવી.

॥ યોગિનીની અંતર્દશાઓ તથા ઉપદશાઓ કરવાની રીત ॥

અષ્ટોત્તરિની માફક યોગિનીની અંતર્દશાઓ ને ઉપદશાઓ સાંકળવી પણ કોષ્ઠકો યોગિનીનાં લઈ ને સાંકળવી. તે કોષ્ટકો હવે પછી આવશે. વધારે ખુલાસો સાંકળેલી મહાદશાઓ અંતર્દશાઓ અને ઉપદશાઓ જોવાથી સમજાશે.

॥ યોગિની દશામાં અંતર્દશાઓનાં કોષ્ટકો કરવાની રીત ॥

જે યોગિની મહાદશામાં જે અંતર્દશા લાવવી છે, તે બેઉ દશાનાં

॥ યોગિની માહાદશાઓમાં અંતર્દશાઓના કોઠા છે ॥

મંગલા માહાદશામાં અંતર્દશાઓ.

ગ્ર.	મં	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	ઊ	સિ	સં	યો
સ્વા	ચં	સૂ	ગુ	મં	બુ	શ	શુ	રા	
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧
મા.	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૦
દિ.	૧૦	૨૦	૦	૧૦	૨૦	૦	૧૦	૨૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

પિંગલા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	ઊ	સિ	સં	મં	યો.
સ્વ	સૂ	ગુ	મં	બુ	શ	શુ	રા.	ચં	
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૨
મા.	૧	૨	૨	૩	૪	૪	૫	૦	૦
દિ.	૧૦	૦	૨૦	૧૦	૦	૨૦	૧૦	૨૦	૦
ઘ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ધાન્યા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	ધા	ભ્રા	ભ.	ઊ	સિ	સં	મં	પિં	યે
વા	ગુ	મં	બુ	શ	શુ	રા.	ચં	સૂ	
	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩
મા.	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧	૨	૦
દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ભ્રામરિ મધ્યે અંતદશા.

ગ્ર.	ભ્રા	ભ	ઊ	સિ	સં	મં	પિં	ધા	યો.
સ્વા	મં	બુ	શ	શુ	રા.	ચં	સૂ	ગુ	
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૪
મા.	૫	૬	૮	૯	૧૦	૧	૨	૪	૦
દિ.	૧૦	૨૦	૦	૧૦	૨૦	૧૦	૨૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ભદ્રિકા મધ્યે અંતદશા.

ગ્ર.	ભ.	ઊ	સિ	સં	મં	પિં	ધા	ભ્રા	યો.
સ્વા	બુ	શ	શુ	રા.	ચં	સૂ	ગુ	મં	
વ.	૦	૦	૦	૧	૦	૦	૦	૦	૫
મા.	૮	૧૦	૧૧	૧	૧	૩	૫	૬	૦
દિ.	૧૦	૦	૨૦	૧૦	૨૦	૧૦	૦	૨૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ઊલ્કા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	ઊ	સિ	સં	મં	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	યો.
સ્વા	શ	શુ	રા.	ચં	સૂ	ગુ	મં	બુ	
વ.	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૬
મા.	૦	૨	૪	૨	૪	૬	૮	૧૦	૦
દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

સિદ્ધા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	સિ	સં	મં	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	ઊ	યો
સ્વા	શુ	રા.	ચં	સૂ	ગુ	મં	બુ	શ	
વ.	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૭
મા.	૪	૬	૨	૪	૭	૯	૧૧	૨	૦
દિ.	૧૦	૨૦	૧૦	૨૦	૦	૧૦	૨૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

સંકટા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	સં	મં	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	ઊ	સિ	યો
સ્વા	રા.	ચં	સૂ	ગુ	મં	બુ	શ	શુ	
વ.	૧	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૮
મા.	૯	૨	૫	૮	૧૦	૧	૪	૬	૦
દિ.	૧૦	૨૦	૧૦	૦	૨૦	૧૦	૦	૨૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

વર્ષોનો ગુણાકાર કરવો તો જે થાય, તેને ૩૬ થી ભાગી વર્ષાદિ ફ્લો લાવતાં તે અ તર્દશાઓનાં વર્ષાદિ આવે છે

ઉદાહરણ—મ ગલાની મહાદશામાં મ ગલાની જ અ તર્દશા કરવી છે તો મ ગલાના વર્ષ ૧ ને મ ગલાનાં વર્ષ ૧ થી ગુણતાં ૧ થયો તેને ૩૬ થી ભાગતા લબ્ધિ ૦ વર્ષ, શેષ ૧ ને ૧૨ થી ગુણતા ૧૨ થયા, તેને ૩૬ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૦ માસ, શેષ ૧૨ ને ૩૦ થી ગુણતા ૩૬૦ થયા તેને ૩૬ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧૦ દિવસ આવ્યા એ રીતે આવેલા વર્ષાદિ ૦।૦।૧૦।૦।૦। મ ગના મહાદશામા મ ગનાની અંતર્દશા થઈ એજ રીતે તૈયાર કરેલા અતર્દશાઓનાં કોષ્ટકો હવે પછીથી આવશે

॥ યોગિની ઉપદશાના કોષ્ટકો કરવાની રીત ॥

જે યોગિની અતર્દશામા ઉપદશા કરવી હોય, તે અંતર્દશાના વર્ષાદિનાં દિવસાદિ કરવાં તો જે દિવસાદિ થાય તેને જે ગ્રહની ઉપદશા, કરવી છે, તેના વર્ષોથી ગુણીને ૩૬ થી ભાગતા લબ્ધિ દિવસ, શેષ દિવસાદિને ૬૦ થી ગુણી ૩૬ થી ભાગતાં લબ્ધિ ઘટી, શેષ ને ૬૦ થી ગુણી ૩૬ થી ભાગતા લબ્ધિ પળ આવશે એ પ્રમાણે આવેલા દિવસાદિના વર્ષાદિ કરવાથી ઉપદશાના વર્ષાદિ થશે

ઉદાહરણ—મંગલાની મહાદશા મધ્યે પિંગલાની અતર્દશા વર્ષાદિ ૦-૦-૨૦-૦-૦ ની છે તેમા ધાન્યાની ઉપદશા કરવી છે તો ઉપરના વર્ષાદિનાં દિનાદિ કરતા ૨૦-૦-૦ થયા, તેને ધાન્યાના વર્ષ ૩ થી ગુણતાં દિનાદિ ૬૦-૦-૦ થયા તેને ૩૬ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧ દિવસ આવ્યો શેષ ૨૪ ને ૬૦ થી ગુણતા ૧૪૪૦ થયા તેને ૩૬ થી ભાગતા લબ્ધિ ૪૦ ઘટી આવી એ રીતે આવેલા વર્ષાદિ ૦-૦-૧-૪૦-૦ મ ગલા મહાદશામા પિ ગલાની અંતર્દશામાં ધાન્યાની ઊપદશા થઈ

॥ યોગિની માહાદશાઓમાં અંતર્દશાઓના કોઠા છે ॥

મંગલા માહાદશામાં અંતર્દશાઓ.

ગ્ર.	મં	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	ઊ	સિ	સં	યો
સ્વા	ચં	સૂ	ગુ	મં	બુ	શ	શુ	રા	
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧
મા.	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૦
દિ.	૧૦	૨૦	૦	૧૦	૨૦	૦	૧૦	૨૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

પિંગલા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	પિં	ધા	ભ્ર	ભ	ઊ	સિ	સં	મં	યો.
સ્વ	સૂ	ગુ	મં	બુ	શ	શુ	રા.	ચં	
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૨
મા.	૧	૨	૨	૩	૪	૪	૫	૦	૦
દિ.	૧૦	૦	૨૦	૧૦	૦	૨૦	૧૦	૨૦	૦
ઘ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ધાન્યા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	ધા	ભ્રા	ભ.	ઊ	સિ	સં	મં	પિં	યે
વા	ગુ	મં	બુ	શ	શુ	રા.	ચં	સૂ	
–	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૩
ના.	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧	૨	૦
દ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
।	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ભ્રામરિ મધ્યે અંતદશા.

ગ્ર.	ભ્રા	ભ	ઊ	સિ	સં	મં	પિં	ધા	યો.
સ્વા	મં	બુ	શ	શુ	રા.	ચં	સૂ	ગુ	
વ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૪
મા.	૫	૬	૮	૯	૧૦	૧	૨	૪	૦
દિ.	૧૦	૨૦	૦	૧૦	૨૦	૧૦	૨૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ભદ્રિકા મધ્યે અંતદશા.

ગ્ર.	ભ.	ઊ	સિ	સં	મં	પિં	ધા	ભ્રા	યો.
સ્વા	બુ	શ	શુ	રા.	ચં	સૂ	ગુ	મં	
વ.	૦	૦	૦	૧	૦	૦	૦	૦	૫
મા.	૮	૧૦	૧૧	૧	૧	૩	૫	૬	૦
દિ.	૧૦	૦	૨૦	૧૦	૨૦	૧૦	૦	૨૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ઊલ્કા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	ઊ	સિ	સં	મં	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	યો.
સ્વા	શ	શુ	રા.	ચં	સૂ	ગુ	મં	બુ	
વ.	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૬
મા.	૦	૨	૪	૨	૪	૬	૮	૧૦	૦
દિ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

સિદ્ધા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	સિ	સં	મં	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	ઊ	યો
સ્વા	શુ	રા.	ચં	સૂ	ગુ	મં	બુ	શ	
વ.	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૭
મા.	૪	૬	૨	૪	૭	૯	૧૧	૨	૦
દિ.	૧૦	૨૦	૧૦	૨૦	૦	૧૦	૨૦	૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

સંકટા મધ્યે અંતર્દશા.

ગ્ર.	સં	મં	પિં	ધા	ભ્રા	ભ	ઊ	સિ	યો.
સ્વા	રા.	ચં	સૂ	ગુ	મં	બુ	શ	શુ	
વ.	૧	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૮
મા.	૯	૨	૫	૮	૧૦	૧	૪	૬	૦
દિ.	૧૦	૨૦	૧૦	૦	૨૦	૧૦	૦	૨૦	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

પ્રકરણ ૧૮ મું

॥ જન્મોત્રીના ગણિતનાં પ્રયોજનો વિષે ॥

પ્રયોજન એટલે કારણ—જન્મ ચલિતને એજ પ્રમાણે આખી જન્મપત્રિકાનાં દરેક ચક્રો બનાવવાનું શું કારણ છે. તે બતાવેલુ હોય તેને પ્રયોજન કહે છે.

જેનું પ્રયોજન હોય તેના મથાળેજ લખાય છે દાખલો જેમ કે જન્મ લગ્નનું પ્રયોજન જન્મના ચક્રના ઉપરજ લખવું. રાશિ ચક્ર પ્રયોજન તે રાશિ ચક્રના ઉપર એમ દરેકનું પ્રયોજન દરેકના મથાળે જ લખવું.

જન્મપત્રિકા જો સંસ્કૃતમાં (બાલબોધ લિપિમાં) કરવી હોય તો ફક્ત પ્રયોજનના શ્લોકજ લખવા ને ગુજરાતી ભાષામાં લખવી હોય તો તે પ્રયોજનનો અર્થ ગુજરાતીમાં કરેલો છે, તેજ લખવા.

जन्मलग्न प्रयोजनम्—जन्मलग्न मिदमंगमंगिनां मेनिरे मन इतीन्दुमंदिरम् ॥ सौरदं हिमनसश्च देहयोर्मेलकस्तूदय मिदुगेहयोः ॥१॥ यथा तनूत्पादनमंतरैव परांग संपादनमत्र मिथ्या ॥ विनाविलग्नं परभावसिद्धिः ततः प्रवक्ष्ये हिविलग्नसिद्धिम् ।२॥ राशिलग्नप्रयोजनम्—लग्नंदेहो वर्गषट्कोंगकानि प्राणश्चंन्द्रो धातुरन्ये ग्रहेंद्रा ॥ प्राणेनष्टे सर्वनष्टंविचिन्त्यं तस्माच्चिन्त्यं चन्द्रराशि प्रधानम् ॥१॥ राशौहियस्मिन् स्थितिकृद्धिमांशः प्रोक्तः सराशिः खलु जन्मकाले ॥ एवंसलग्नाः सकलास्तुखेटाः पुंसांनकिस्युः किलजन्मभानि ॥ २ ॥ स्पष्टग्रह प्रयोजनम—विनाग्रहै स्पष्ट तरैर्न-
[illegible] चित्रांशप्रमाःस्यात ॥ यतःखगानां खलसाधनार्थं

क्रमंब्रुवेदेवविदंहिताय ॥१॥ स्पष्टग्रहैर्विनायेच निगद्यंतिकुबुद्धयः ॥
दशाचान्तर्दशादीनां फलंजात्यु पहास्यताम ॥२॥ यात्रा विवाहो-
त्सवजातकादौ खेटैःस्फुटैरेवफलंस्फुटत्वं ॥ स्यात्प्रोच्यतेतेन
नभश्चराणां स्फुटक्रियादृग्गणितैक्यकृत्वे ॥ ३ ॥ भाव प्रयोजनम्-
जन्मप्रयाणा व्रतबंधचौल नृपाभिषेका दिकरग्रहेषु ॥ एवंहिभावाः
परिकल्पनीया स्तैरेवयोगोत्थफलानियस्मात् ॥१॥ स्वांताधीनं कार्यं
जातंनराणां भावाधीनं खेचराणांफलंयत् ॥ तस्माद्वक्ष्ये संधिभाव
स्फुटत्वं तन्मुख्यत्वंजन्मयानादिपुस्यात् ॥२॥ चलित प्रयोजनम्-
विनाचलितचक्रेण मेषोक्तंभावजंफलम् ॥ नारीयौवनसंप्राप्तिः पति
हीनायथाभवेत् ॥१॥ भावप्रवर्तौ हिफलप्रवर्ति पूर्णफलं भावसमांश
केषु ॥ ह्रासः क्रमाद्भावविरामकाले फलस्यनाशः कथितोमुनीन्द्रैः
॥२॥ षड्वर्ग प्रयोजनम्-लग्नेनूनं चिंतयेद्देहभावं होरायांवै संपदा
यंसुखंच ॥ द्रेष्काणेस्यात् भ्रातृजंभावसौख्यं स्यात्सप्तांशे संतति
पुत्रपौत्रि ॥१॥ नूनंवांशे पिकलत्रभावं स्याद्द्वादशाशे पितृमातृ
सौख्यं ॥ त्रिंशांशके रिष्टफलंविचिन्त्यं एवंहिषड्वर्गफलंक्रमेण ॥२॥
मैत्रीप्रयोजनम् विनापितत्कालभवंसखित्वं नज्ञायते सप्तकवर्गवीर्यं ॥
दशादिजातं चफलंखगानां तेनोच्यतेसंप्रतिमैत्रिचक्रम ॥१॥ सप्तक-
वर्ग प्रयोजनम्-यन्मित्रस्यगृहे स्वकीयभवने तुंगोत्रिकोणेतथा तत्सर्वं
विदधातिजन्मसमये षड्वर्गशुद्धोग्रहः ॥ एकस्तत्रहिसार्वभौमसकरो
व्यस्तश्चकोशान्वितं सर्वंकिंनरदेवशक्रशदृशं कुर्वंतिमृत्युर्भुवि ॥ १ ॥
अथोच्यते सप्तकवर्गवीर्यं खगामिनां तद्बलसाधनार्थं ॥ बलंविना
खेटफलंनवक्तुं भावादिजातं चफलंखगानाम ॥२॥ सूर्यस्वरुप प्रयो-
जनम्-मुर्ध्नित्रिभिर्नृपतितांघ्रिगजैर्विदेशो हस्ताष्टभिर्विधनता हृदि
पंचलक्ष्मी ॥ वक्रे त्रिभिर्भवतिवाहनभोगयुक्तो जन्मर्क्षतोदिनमणिः
फलदोजनौतु ॥१॥ चंद्रस्वरुप प्रयोजनम्-जन्मर्क्षात्भवेच्चंद्रस्तदादौ
पंचगस्तके ॥ सौख्यंलाभंमुखेत्रिणि हृदिसप्तमहासुखं ॥ नाभौपंच

गुदेचलेशंपादयोर्द्वौसुखावहौ ॥२॥ भौमस्वरुप प्रयोजनम्-स्थानंच मूर्ध्नित्रिगुणभैरथवामहस्ते पैदैभैयंचरणयोर्दशभिश्चपीडा ॥ श्रीकृष्ण हस्तयुगभैर्हृदिपंचभैरुग् वक्तेकतःसुखफलंजनिभात्कुजर्क्षे ॥३॥ सौम्य स्वरुप प्रयोजनम्-कंठेत्रिभिर्धनमथो जनिभात्तुबुधर्क्षे मूर्ध्नित्रिभैश्च सुखमंघ्रिगजैःसुखंस्यात् गुह्येद्वयेप्यसुखयुक् स्वयकुक्षिबाणे र्लाभोरसै- श्चभुजगे पुरुषाकृतिज्ञैः ॥४॥ गुरुस्वरुप प्रयोजनम्-शीर्षेचत्वारि- राज्यं युगपरिगणिता स्कंधयुग्मेचलक्ष्मी रेकंकंठेविभुति मदनशरमिता वक्षसिमितिलाभं ॥ पड्भिर्पौदांघ्रियुग्मे जलाधिपरिमिता वामहस्तेच मृत्यु एवंदक्षेत्रिणिचेत् नृपतिसमसुखं वाक्पतेश्चक्रमेण ॥५॥ भृगुस्व- रुप प्रयोजनम्-कांतिस्तुकंठगुणभैर्जनिभात्सितर्क्षे पादेऽष्टभिसुखमथो गुदहस्तरोगः ॥ क्रोडेजयः शरमितैकैरपद्मभयंच मूर्ध्न्यैगिनभिःसध- नता पुरुषेसिताख्ये ॥६॥ शनिस्वरुप प्रयोजनम्-वक्त्रैकेनरुजो गुदे द्वयमृति द्वाभ्यांमृतिर्नेत्रयो मूर्ध्निस्थैर्धनमग्निभिस्त्वथशरैः क्रोडस्थि- तैस्पाद्धनं ॥ बंधोवामकरेब्धिभिश्चरणयोः पड्भिश्चयानंभवेत् । लाभो दक्षकरेब्धिभिश्चजनिभात् मंदेस्थितेस्यात्फलं ॥७॥ राहुस्वरुप प्रयो- जनम्-यस्मिन्नृक्षेभवेद्राहु स्तदादौसप्तपादयोः ॥ दक्षिणेचभुजेपंच शीर्षेत्रिणीप्रदापयेत् पंचवामकरेदेयाशत्रवेदंतुनाभिपु ॥ तथाचत्रि- णीगुह्येच राहुचक्रंविधीयते ॥ ८ ॥ केतुस्वरुप प्रयोजनम्-शीर्षेपंच द्वेमुखेपंचकर्णे वक्षेद्वौचवेदरुक्षंचहस्ते ॥ हृदौपंच षस्तिचत्वारिशेयो केतुचक्रमोदितंबुद्धिमद्भिः ॥९॥ अष्टकवर्ग प्रयोजनम्—तावद्गोचर मन्वेष्यं यावन्नप्राप्यतेष्टकं ॥ अष्टवर्गेतुसमाप्ते गोचरविफलंभवेत् ॥१॥ सर्वैर्बिंदुभिरंगपीडनमथो रेखैकयाकष्टता द्वाभ्यामर्थविनाशनंप्रकुरुते कष्टंचरेखात्रिभिः ॥ रेखाभिः समताफलंचतसृभिः सौख्यंतथापंचभिः षद्भिः सप्तभि रष्टभिः खलुनृणां राज्याप्तिरेवंभवेत् ॥२॥ बिन्दुमध्या त्कलाशोध्या कलामध्याचबिंदवः ॥ कलाशेषंशुभज्ञेयं बिन्दुशेषेमहा

पदः ॥३॥ रेखैक्यचक्र प्रयोजनम्—इत्येकखेटस्यहिसंप्रदिष्टा रेखा युतिश्चाखिलखेटरेखाः॥ अष्टाद्रिसंख्या स्तुसमास्ततोपि यथाधिकोनाः सदसत्फलास्ताः ॥ १ ॥ त्र्यावस्थाचक्रप्रयोजनम्—केन्द्रादिरेखैक्य चतुर्ग्रहोत्थैः फलंप्रकल्प्यं वयमानतोत्र ॥ आदौचमध्ये वयसोविरामे नेष्टःसमः श्रेष्ठोयथाधिकैःस्यात् ॥१॥ दृष्टिचक्र प्रयोजनम्–पुरोगतं वस्तुनरोनपश्ये द्यथाविदृष्टि स्तुतथाखगानाम् ॥ दृष्टिविना भाव-फलंनकिंचित् ततःप्रवक्ष्ये खगदृष्टिसिद्धिम् ॥१॥ उक्तानियस्माद्बहु-धाफलानि व्योमौकसांदृष्टिसमुद्भवानि ॥ तस्माप्रवक्ष्या नयनंहि-दृष्टे हौराविदांदृक्फलनिर्णयार्थम् ॥ २ ॥ उच्चरश्मि प्रयोजनम्–अथोच्यतेरश्मिफलंखगानां त्रिंशोन्नितंस्यात्पुरुषोदरिद्रि ॥ त्रिंशा-धिकंस्याद्धनधान्ययुक्त स्त्रिंशाधिकंस्यात् किलराजसेवी ॥१॥ यात्र त्रिंशत्संमितापंचवर्गाः येषांसूतौ चेन्मयुषानराणां ॥ भूमिपालप्राप्त सौख्यप्रधाना नानासंपत्संयुतस्तेभवंति ॥२॥ षड्भचक्र प्रयोजनम्–जन्मभे प्रतिहते तनुनाशं कर्मणा फलहति दशमर्क्षे षोडषे भवति बांधवपीडाष्टदशे तनुभृतां धनहानिः ॥१॥ मानसेचमनस्तापौ वैना-शेमृत्युरेवच ।ऽऽ। तेषुषड्नक्षत्रे भुकंपोल्काग्रहणाद्युपहतेरोगार्तेषु यथो क्तविधिना शांतिःकर्तव्या ॥ मध्यमायु प्रयोजनम्—दायसाधनविधि विनाफलं हौरिकंतुसकलं विफलंस्यात् ॥ प्रोच्यतेतदघुनैवतद्विधि पूर्वसौरिविहितेनकर्मणा ॥१॥ पूर्वमायुपरिक्षेत पश्चत्लक्षणमुच्यते ॥ आयुर्हिनंनराणांतु लक्षणैः किंप्रयोजनम् ॥२॥ स्पष्टायुप्रयोजनम्–आयुर्मूलजन्मिनांजोवनंच ह्याजीवानां निर्जराणांसुधेव ॥ एवंप्राहुः पूर्वमाचार्यवर्यास्तस्मादायुर्दायमेनंप्रवक्ष्ये ॥१॥ येधर्मकर्मनिरता वि-जितेन्द्रियाये येपथ्यभोजनजुषो द्विजदेवभक्ताः ॥ लोकेनरादधतिये कुलशीललीलां तेषामिदं सततमायुरुदारधिभिः ॥२॥ अर्द्धचंद्राकार प्रयोजनम्—चंद्रोदयसनक्षत्रात् यावत्तिष्ठतिजन्मभं ॥ त्रिकंषट्केत्रि

कंपटूके निकंपटूकेनथैवच ॥ धनहानिर्धनलाभा राज्ञोभवतिनिश्चन ॥१॥ यमदंष्ट्राचक्र प्रयोजनम् नवोर्ध्वगानिधिष्ण्यानि भवतिर्यग तानिच ॥ अधोगतानिधिष्ण्यानि नवचैवंविनिर्दिशेत् ॥१॥ चतुर्नाडिकृतेवेधे सव्यरक्षत्रयंस्फुटं ॥ सर्पाकारस्यचक्रस्य कालचक्रंप्रजायते ॥२॥मुखमध्येस्थितंधिष्ण्यं त्रयंकालमुखंविदुः ॥ धिष्ण्यद्वयंचकोणस्थं कालदंष्ट्राद्वयंमतम् ॥३॥ दिनर्क्षमादितःकृत्वा जन्मर्क्षंयत्रसंस्थितं ॥ मुखदंष्ट्रागतेमृत्यु शुभमन्यत्रसंस्थिते ॥४॥ ज्वरितेनष्टदृष्टेच विवाहे विग्रहेरणे ॥ मुखदंष्ट्रागतंनाम यस्यतस्यमहद्भयम ॥५॥ नाडीचक्र प्रयोजनम्–नाडीत्रयेणप्रचलद्भुजंगो रुद्रादिधिष्ण्येषुपदैकनाड्यां ॥ सूर्यस्यचंद्रस्यचरोगिणोभं ज्ञेयस्तदानींपुरुषस्यमृत्युः ॥१॥ गोचरफल प्रयोजनम्–नृजन्मराशेःखचरप्रचारं यद्गोचरेसांहितिकैःप्रणीत ॥ स्थुलंफलंतत्सकलंप्रवच्मि बालावबोधमिदमग्रगानाम ॥१॥ संक्रान्ति चक्र प्रयोजनम्–संक्रांतिधिष्ण्याधरधिष्ण्यतस्त्रिभे स्वमेनिरुक्तंगमनं ततोंगमे॥ सुखंत्रिभेपीडनमंगभेंशुकं त्रिभेऽर्थहानिस्समेधनागमः॥१॥ सर्वतोभद्रचक्र प्रयोजनम्–विनासर्वतोभद्रमाख्यातुमिष्ट मनिष्टंनृणारिष्टजातंक्षमोनः ॥ भतिथ्यर्क्षवर्णैःस्वरैरंकिनंतत् प्रवक्ष्येधुनासर्वतोभद्र चक्रम् ॥१॥पड्बलचक्र प्रयोजनम्–आचारशौचशुभसत्ययुताःसुरूपा स्तेजस्विनः कृतविदोद्विजदेवभक्ताः ॥ पुष्पांबरोत्तमविभूषणसादराश्च सौम्यैर्ग्रहैर्बलयुतैःपुरुषाभवन्ति ॥१॥ लब्धाकुकर्मनिरतानिज कार्यनिष्ठ साधुद्विषः स्वकुलहाश्चनमोगुणाढ्याः क्रूरस्वभावनिरता मलिनःकृतघ्नाः पापग्रहैर्बलयुतैः पुरुषाभवन्ति ॥२॥ अथ सूर्यकालानलचक्र प्रयोजनमाह–भंगोभवेत्त्रगयुगेत्रिशूले मृत्युस्तथाधस्त्रिनयः क्रमेण ॥ चिंतवधश्चमतिबंधनानि जयोर्थलाभस्त्वपरेषुभेषु ॥१॥ वाद प्रयाणाप्रयसंगरेषु कालानलंसौरमिदंविलोक्यम्॥ऽऽ॥अथ चंद्र कालानलचक्र प्रयोजनमाह- रणप्रयाणादिषुजन्मभचेत् त्रिशूलगंमृत्युकरंप्रदिष्टं ॥ स्वरप्रविर्णैर्गदितंमुनीन्द्रै रंतर्बहिस्थांबहुलाभकारी ॥१॥

रुक्षंत्रिशूलमध्यस्थं चंद्ररक्षादियोजयेत् ॥ जन्मरुक्षंस्थितंयत्र ज्ञेयंतत्रशुभाशुभम् ॥२॥

જન્મ કુંડલી કરવાનું કારણ—જે જન્મ લગ્ન છે, તે મનુષ્યોનું શરીર છે. ને ચંદ્રલગ્ન છે, તે મનુષ્યોનું મન છે. મનનું ને શરીરનું મિત્રપણું છે. તેમજ જન્મલગ્નને ચંદ્રલગ્નનું મિત્રપણું છે. ॥૧॥ જેમ પોતાના શરીરને જાણ્યા વિના પારકાના શરીરનું જાણવું મિથ્યા છે, તેમજ લગ્ન વિના બીજા ભાવો જણાતા નથી, તેથી પ્રથમ લગ્નની સિદ્ધિને કહીશ.

રાશિ ચક્રનું પ્રયોજન—લગ્ન તે દેહ છે. હોરાદિ પડ્વર્ગ છે, તે શરીરના છ અંગના વિભાગ છે ચંદ્રમા પ્રાણ છે બીજા ગ્રહો શરીરની ધાતુ ઓ છે. માટે પ્રાણ (જીવ) નાશ પામે, તો સર્વે નાશ પામ્યું જાણવું. તેથી ચંદ્રમાની રાશિનું મુખ્યપણું વિચારવું. ॥૧॥ ચંદ્રમા જે રાશિને વિષે રહેલો હોય તે જન્મકાલમાં રાશિ ગણાય છે. એ પ્રમાણે લગ્ને સહવર્તમાન બધા ગ્રહો માણસોની જન્મની રાશિ કેમ ન થાય. ॥૨॥

સ્પષ્ટ ગ્રહનું પ્રયોજન—જ્યાં સુધી સ્પષ્ટ ગ્રહો થયા નથી, ત્યાં સુધી જરા પણ ફલ કહેવાને સમર્થન થવાતું નથી, તેથી જ્યોતિર્વિદોના હીતને માટે સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવાના ક્રમને કહું છું, ॥૧॥ સ્પષ્ટ ગ્રહો કર્યા વિના બુદ્ધિહીન પુરૂષો જે ફલ કહે છે, તે ફલ દશાને અંતર્દશા ઉપરથી કહેતાં ઉપહાસને પાત્ર (મશ્કરી) થાય છે. ॥૨॥ યાત્રા, વિવાહ, શુભકર્મ, જાતકર્માદિ સંસ્કારોને વિશે સ્પષ્ટ ગ્રહો વડે કરીને ફળ સ્પષ્ટ કહેવાય છે, માટે દ્રષ્ટિગોચર ગણીતની ઐકયતાની ક્રિયાવડે કરીને સ્પષ્ટ ગ્રહો બનાવવાને કહીયે છીયે.

ભાવનું પ્રયોજન—જન્મ, મુસાફરી, ઉપવીત, મુંડન, રાજ્યાભિષેક અને વિવાહને વિશે એ પ્રમાણે ભાવોની કલ્પના કરવી. જેથી તે કલ્પના વડેજ યોગથી ઉત્પન્ન થનારાં ફળ થાય છે. માણસોનું જે કાર્ય છે, તે પોતાના અંતઃકરણના આધિન છે. તેમજ ગ્રહોનું જે ફલ તે ભાવના આધિન છે, તેથી સંધિ અને ભાવના સ્પષ્ટપણાને કહીશ, તેનું મુખ્યપણું જન્મ અને પ્રયાણાદિકને વિશે હોય છે,

ચલિતનું પ્રયોજન—જેમ જુવાન સ્ત્રી પતિ વિનાની હોય તો તે નકામી છે, તેમજ ચલિત ચક્ર વિના મેષાદિકભાવને વિષે કહેલું ફલ નકામું છે ॥૧॥

ભાવ ઉપરથી ફલ કહેવાય છે. જો ગ્રહ ભાવના બરોબર હોય તે ગ્રહ સંપૂર્ણ ફલને આપે છે, ને ભાવના અંત એટલે સંધિની બરોબર ગ્રહ હોય તો, અનુક્રમે તે ગ્રહ કંઈ પણ ફળ આપતો નથી એવું પંડિતોએ કહ્યું છે.

ષડ્વર્ગનું પ્રયોજન—જન્મલગ્નને વિશે શરીરનું સુખ દુઃખ જોવું. હોરા લગ્નને વિશે સંપદાદિનું, દ્રેષ્કાણમાં સહોદરનું, સપ્તમાંશમા છોકરા છોકરીનું. ॥૧॥ નવમાંશમાં બૈરીનું, દ્વાદશાંશમાં મા બાપનું, અને ત્રિંશાંશમા આયુષ્ય એ પ્રમાણે અનુક્રમે ષડ્વર્ગમા ફળ જોવું. ॥૨॥

મૈત્રી ચક્રનું પ્રયોજન—ગ્રહોનું દશાદિથી ઉત્પન્ન થયેલુ ફળ, તેમજ સપ્તકવર્ગનું બલ, તે તત્કાલ મૈત્રી, કર્યા વિના જણાતું નથી. માટે તત્કાલ મૈત્રી ચક્રને કહીએ છે.

સપ્તકવર્ગનું પ્રયોજન—જન્મકાલમાં ષડ્વર્ગ શુદ્ધ જે ગ્રહ મિત્રના ઘરનો કે પોતાના ઘરનો, ઉચ્ચનો કે મૂલ ત્રિકોણનો એકજ ગ્રહ હોય, તો તે રાજા કરે, ને બે ગ્રહો હોય તો માણસને ધનવાળો, કિન્નર, દેવ, ને ઇંદ્રના બરોબર કરે છે. ॥૧॥ ગ્રહોનાં બળ કરવાને માટે સપ્તકવર્ગ બળ કહીએ છીએ. બળ વિના ગ્રહોના ભાવાદિકનું ફલ તથા ગ્રહનું ફળ કહેવાતું નથી. ॥૨॥

સૂર્યના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી સૂર્યના નક્ષત્ર સુધી ગણવું. તેમા માથાને વિશે ત્રણ નક્ષત્ર રાજ્ય કરે, પગને વિશે આઠ નક્ષત્ર પરદેશગમન કરાવે, હાથને વિશે આઠ નક્ષત્ર નિર્ધન કરે, હૃદયને વિશે પાંચ નક્ષત્ર લક્ષ્મી મેળવે; મુખને વિશે ત્રણ નક્ષત્ર વાહન ભોગ મેળવે, આ પ્રમાણે માણસોને ફલ કહેવું.

ચંદ્રના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી ચંદ્રના નક્ષત્ર સુધી ગણના પહેલા પાંચ માથાને વિષે તે સુખ આપે, પછી મુખને વિષે ત્રણ તે લાભ મેળવે, પછી હૃદયને વિશે સાત નક્ષત્ર તે સુખ આપે, પછી નાભિ (ડુંટી) ને વિશે પાચ નક્ષત્ર ક્લેશ કરાવે, તે પછી ગુદાને વિશે પંચ નક્ષત્ર દુઃખ કરે, ને તે પછીના પગને વિષે બે નક્ષત્ર સુખને આપે છે

મંગળના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી મંગળના નક્ષત્ર સુધી ગણના માથે પહેલા ત્રણ નક્ષત્ર તે ભય કરે, પછી ડાબા હાથને વિશે ચાર નક્ષત્ર તે ભય કરે, પછી પગને વિશે દશ નક્ષત્ર તે પીડા કરે, પછી જમણા હાથને વિશે ત્રણ નક્ષત્ર તે રોગ કરે, પછી હૃદયને વિશે પાચ નક્ષત્ર

તે રોગ કરે, ને તે પછીનું મુખને વિષે એક નક્ષત્ર તે સુખ કરે છે.

બુધના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી બુધના નક્ષત્ર સુધી ગણતાં કંઠને વિષે પહેલાં ત્રણ નક્ષત્ર તે ધન આપે, પછી માથાને વિષે ત્રણ નક્ષત્ર સુખ કરે, પછી પગને વિષે આઠ નક્ષત્ર તે પણ સુખ કરે, પછી હૃદયને વિશે બે નક્ષત્ર તે દુઃખ કરે, પછી કુખને વિષે પાંચ નક્ષત્ર લાભ કરે પછીના હાથને વિષે ૭ નક્ષત્ર લાભ કરે છે.

ગુરૂના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી ગુરૂના નક્ષત્ર સુધી ગણતાં માથાને વિષે પહેલાં ૪ નક્ષત્ર તે રાજ્ય આપે, પછી બન્ને ખભાને વિષે ૪ નક્ષત્ર તે લક્ષ્મી મેળવે, પછી કંઠને વિષે ૧ નક્ષત્ર તે વૈભવશાળી ને કામી કરે, પછી છાતીને વિષે ૫ નક્ષત્ર તે પ્રીતિ કરાવે, પછી પગને વિષે ૬ નક્ષત્ર પીડા કરે, પછી ડાબા હાથને વિષે ૪ નક્ષત્ર મૃત્યુ કરે, તે પછીનાં જમણા હાથે ૩ નક્ષત્ર રાજા તુલ્ય સુખ આપે છે.

શુક્રના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી શુક્રના નક્ષત્ર સુધી ગણતાં કંઠને વિષે પહેલાં ૩ નક્ષત્ર તે કાંતિ આપે, પછી પગને વિષે આઠ નક્ષત્ર તે સુખ આપે પછી ગુદાને વિષે ૨ નક્ષત્ર તે રોગ કરે, પછી ઉદરને વિષે ૫ નક્ષત્ર તે જય કરે, પછી હસ્તને વિષે ૬ નક્ષત્ર તે ભય કરે, પછીનાં માથાને વિશે ૩ નક્ષત્ર તે ધનવાન કરે છે.

શનિના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી શનિના નક્ષત્ર સુધી ગણતાં પહેલું ૧ નક્ષત્ર મુખને વિષે તે રોગ કરે, પછી ગુદાને વિષે ૨ નક્ષત્ર છે તે મૃત્યુ કરે, પછી આંખને વિષે ૨ નક્ષત્ર તે પણ મૃત્યુ કરે, પછી માથાને વિષે ૩ નક્ષત્ર તે ધન મેળવે, પછી ઉદરને વિષે ૫ નક્ષત્ર તે પણ ધન મેળવે, પછી ડાબા હાથમાં ૪ નક્ષત્ર બંધન કરાવે, પછી પગને વિષે ૬ નક્ષત્ર પ્રયાણ કરાવે, ને તે પછીનાં જમણા હાથને વિષે ૪ નક્ષત્ર લાભ કરે છે. એ પ્રકારે શનિના સ્વરૂપનું ફળ છે.

રાહુના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી રાહુના નક્ષત્ર સુધી ગણતાં પગને વિષે પહેલાં ૭ નક્ષત્ર, પછી જમણા હાથને વિષે ૫ નક્ષત્ર પછી માથાને વિષે ૩, પછી ડાબા હાથને વિષે ૫, પછી નાભિને વિષે ૪, તેમજ ગુહ્યભાગને વિષે ૩ નક્ષત્ર મૂકવાં. એ રીતે રાહુનું ચક્ર કહ્યું છે.

કેતુના સ્વરૂપનું પ્રયોજન—જન્મના નક્ષત્રથી કેતુના નક્ષત્ર સુધી ગણી માથાને વિષે ૫, મુખને વિષે ૨, કાનને વિશે ૫, છાતીમાં ૨, હસ્તમાં

૪, હૃદયમાં ૫, ધરતીમાં ૪, એ પ્રકારે પંડિતોયે કેતુ ચક્ર કહ્યું છે તે જાણવું

અષ્ટક વર્ગનું પ્રયોજન—જ્યાં સુધી અષ્ટકવર્ગ કરેલા નથી, ત્યાં સુધીજ ગોચરફળ જોવું,જ્યારે અષ્ટકવર્ગ થયા ત્યારે ગોચર ફળ નકામુ છે.॥૧॥ અષ્ટકવર્ગમાં બધા બિંદુ આવેલા હોય તો શરીરે પીડા થાય, એક રેખાથી કષ્ટ, બે રેખાથી ધનનો નાશ, ત્રણ રેખાથી કષ્ટ, ચાર રેખાથી સાધારણ ફલ, પાંચ રેખાથી સુખ, છ, સાત, ને આઠ રેખાથી રાજ્ય મળે ॥ ૨ ॥ બિંદુમાથી રેખા બાદ કરવી ને રેખામાથી બિંદુ બાદ કરવાં, તેમાં રેખા શેષ રહે, તો સારૂં ફલ જાણવું, ને બિંદુ શેષ રહે તો મહા દુઃખ થાય. ॥૩॥

રેખૈકય ચક્રનું પ્રયોજન—એ પ્રકારે એક ગ્રહની રેખાનો યોગ થાય, બધા ગ્રહોની રેખાનો યોગ કરવાથી ૨૮ થાય, ને તેથી પણ વધારે થાય તો સારૂં ફલ જાણવુ, ને ઓછી હોય તો તેનું ફલ નેષ્ટ જાણવુ.

ત્રયાવસ્થા ચક્રનું પ્રયોજન—આ અવસ્થાને વિષે વય (આયુષ્ય)ના માન (પ્રમાણ)થી કેંદ્રાદિ ચાર એટલે (૧।૪।૭।૧૦) તે સ્થાનની રેખાનો યોગ પણ ફર (૨-૫-૮-૧૧) તથા આપોક્લિમ (૪-૬-૯-૧૨) નો યોગ કરવાથી અનુક્રમે આદિ, મધ્ય, ને અંત્ય અવસ્થા થાય છે. અનુક્રમે અધિકવડે શ્રેષ્ટ સમ અને નેષ્ટ ફળ જાણવુ.

દ્રષ્ટિ ચક્રનું પ્રયોજન—જેમ, આંખો વિનાનો માણસ સુખ આગળની વસ્તુને જોઈ શકતો નથી, તેમજ ગ્રહોની દ્રષ્ટિ વિના ભાવનું ફળ સમજાતું નથી. તેથી, ગ્રહોની દ્રષ્ટિ કરવાની રીતને કહું છુ. ॥૧॥ જેથી ગ્રહોની દ્રષ્ટિથકી ઉત્પન્ન થયેલા બહુ પ્રકારના ફળ કહ્યા છે, તેથી જોશી લોકોના દ્રષ્ટિ ફળના નિર્ણયના અર્થે દ્રષ્ટિ લાવવાની રીતને કહું છું.

ઉચ્ચ રશ્મિનું પ્રયોજન—હવે ગ્રહોની ઉચ્ચ રશ્મિનું ફળ કહીએ છે. ઉચ્ચ રશ્મિ વીસથી ઓછી હોય તો, તે માણસ દરિદ્રી થાય, ને વીસથી વધારે હોય તો, ધન ધાન્યવાળો થાય, ને ત્રીસથી વધારે હોય, તો રાજ્ય સેવી થાય છે ॥૧॥ જે માણસના જન્મ કાળમાં પચીસથી ત્રીસ સુધી ઉચ્ચ રશ્મિ આવી હોય તે માણસ રાજાનો દિવાન થાય, ને નાના પ્રકારની સંપત્તિયોને ભોગવે તેવો થાય છે

પઙ્નાડીચક્રનું પ્રયોજન—જેનું જન્મ નક્ષત્ર ભૂકંપ, ઉલ્કાપાત, ને ગ્રહણાદિથી હણાયેલુ હોય (એટલે જન્મના નક્ષત્રમાં તે ભૂકંપાદી થાય) તો શરીરનો નાશ કરે છે. તેમજ તે ભૂકંપાદીથી દશમા નક્ષત્રમાં જન્મ થાય તો

કર્મના ફળને નાશ કરે છે. સોળમા નક્ષત્રમાં થાય તો ભાઇને પીડા, અઢારમામાં શરીરને ધનની હાનિ કરે, પચીસમા નક્ષત્રમાં મનને ચીંતા કરાવે, અને તેવીસમાને વિશે મૃત્યુ કરે, તે પ્રમાણે ૭ નક્ષત્રોનાં ફળ જાણવાં તે રોગની પીડા મટાડવા માટે શાસ્ત્ર વિધિ પ્રમાણે શાંતિ કરવી.

મધ્યમાયુનું પ્રયોજન—આવરદા કર્યા વિના જ્યોતિષનું બધું ફળ નિષ્ફળ છે, માટે તેજ આવરદા પૂર્વના પંડિતોએ કહેલા વિધિથી હમણાં કહીએ છે. ॥ ૧ ॥ પહેલાં આવરદાની પરીક્ષા કરવી, ને પછીથી હમણાં લક્ષણ કહેવાં. જે માણસનો આવરદા નથી, તેનું લક્ષણ કહેવાનું શું પ્રયોજન છે. ॥ ૨ ॥

સ્પષ્ટાયુર્દાનું પ્રયોજન—જેમ દેવતાઓનું જીવન અમૃત છે, તેજ પ્રમાણે પ્રાણીમાત્રોના જીવનનું મૂળ આયુષ્ય છે. એવી રીતે પૂર્વના ઉત્તમ પંડિતોએ કહેલું છે. તેથી આવરદા કરવાની રીતને કહીશ. ॥૧॥ જે માણસ ધર્મ કામમાં પ્રીતિવાળો જીતેંદ્રિય, નિયમીતભોજન કરનાર, બ્રાહ્મણ દેવની ભક્તિ કરનાર, ને સારાં આચરણવાળો છે, તેમને આ આવરદા ઉદાર બુદ્ધિવાળાંઓએ કહ્યો છે. ॥ ૨ ॥

અર્દ્ધ ચંદ્રાકારનું પ્રયોજન—જે દિવસે અર્દ્ધ ચંદ્રાકારનું ફળ જોવું હોય, તે દિવસના નક્ષત્રથી, જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણવું. ને પછી ૩ ને ૬, ૩ ને ૬, ૩ ને ૬ તે પ્રકારે મૂકવાં પછી ધનહાનિ, ધનલાભ, ને રાજ્ય લાભ થાય તે પ્રમાણે ફળ સમજવું. ॥ ૨ ॥

યમદંષ્ટ્રાચક્રનું પ્રયોજન—નવ નક્ષત્ર ઊપર લખવાં, નવ આડાં લખવાં, ને નવ નક્ષત્ર નીચે ઊતરતાં લખવાં. ॥૧॥ ચાર નાડીમાં વેધ કરવો. ને સવ્ય ત્રણ નક્ષત્ર લખવાં. તે સર્પાકાર ચક્રનું કાળ ચક્ર થાય છે. ॥૨॥ સુખને વિશે ત્રણ નક્ષત્ર છે, તે કાળનું સુખ જાણવું. ને કોણને વિશે બબે નક્ષત્ર છે તે દંષ્ટ્રા જાણવાં. ॥૩॥ દિવસના નક્ષત્રથી જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણવું. તેમાં સુખમાં કે દંષ્ટ્રામાં આવે, તો મૃત્યુ થાય, ને બીજી કોઈ પણ જગાએ આવેલું નક્ષત્ર શુભ ફળ આપે છે. ॥૪॥ તાવને વિષે, પડી ગયો હોય ત્યારે, નજર લાગે ત્યારે, લગ્નને વિષે અને યુદ્ધને વિષે, નામનું નક્ષત્ર સુખમાં અથવા દાઢમાં આવે તો મોટો ભય થાય છે. ॥ ૫ ॥

નાડીચક્રનું પ્રયોજન—ત્રણ નાડીથી સર્પ ચાલે છે. તેમાં આર્દ્રા ને આદી લઇને નવ નક્ષત્ર, તેમજ સ્વાતી ને આદિ લઇને નવ અને શતતારકાને આદિ લઇ નવ નક્ષત્ર મૂકવાં તેમાં સૂર્યનું મહા નક્ષત્ર, ચંદ્રનું નક્ષત્ર, ને રોગી

માણસનું નક્ષત્ર, એક નાડીમાં આવે ત્યારે તે પુરૂષનું મૃત્યું જાણવું. ॥૧॥

ગોચર ફલનું પ્રયોજન—ગ્રહોનું ફળ માણસની જન્મરાશિથી ગ્રહના પ્રચારવડે કરીને ગોચરને વિષે જે પંડિતોએ કહ્યું છે, તે ગ્રહોનું સ્થુલ ફળ બાળકોને જાણવા માટે કહું છું. ॥૧॥

સંક્રાન્તિ ચક્રનું પ્રયોજન—જે નક્ષત્ર ઊપર સંક્રાંતિ હોય તેના પહેલાના નક્ષત્રથી પોતાના જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણવું. તેમાં જો ત્રણ નક્ષત્ર આવે તો ગમન કરાવે, પછી છ નક્ષત્રમાં સુખ, પછી ત્રણમાં પીડા, પછી છમાં વસ્ત્ર મળે, પછી ત્રણમાં ધનની હાનિ ને પછીના છ નક્ષત્રમાં ધનનો લાભ થાય છે. ॥ ૧ ॥

સર્વતો ભદ્રચક્રનું પ્રયોજન—સર્વતો ભદ્ર જાણ્યા વિના માણસોને શુભ ને અશુભ, તથા કષ્ટ, વિગેરેનું ફળ જણાતું નથી, માટે રાશિ તિથિ નક્ષત્ર અક્ષરને સ્વરવડે કરીને બનાવેલું સર્વતો ભદ્ર ચક્રને હાલમાં કહું છું. ॥૧॥

ષડ્બળચક્રનું પ્રયોજન—જો શુભ ગ્રહો બળવાન હોય તો, સારા આચારવાળો, શુદ્ધ, પવિત્ર સાચું બોલનાર, રૂપવાન. તેજસ્વી, પંડિત, બ્રાહ્મણ તથા દેવની ભક્તિ કરનાર, પુષ્પ, વસ્ત્ર ને ઉત્તમ ભૂષણવાળો પુરૂષ થાય છે. ॥૧॥ ને જો પાપ ગ્રહો બળવાન હોય તો, નઠારાં કર્મમાં પ્રીતિવાળો, પોતાનું કામ બગાડનાર, સારા માણસ ઊપર, અદેખાઈ કરનાર, પોતાના કુળનો નાશ કરનાર તમોગુણવાળો, ખરાબ સ્વભાવવાળો, મેલા, ને કૃતઘ્ની તે પુરૂષ થાય છે. ॥૨॥

સૂર્ય કાલાનલ ચક્ર પ્રયોજન—સૂર્યના મહાનક્ષત્રથી જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણવું. તેમાં જો બે નક્ષત્ર શીંગડામાં આવે તો ભંગ થાય, ત્રિશુળને વિશે મૃત્યુ, તેમજ નીચે અનુક્રમે ત્રણનું ચિંતા, વધ, ને બંધન થાય, ને બીજા નક્ષત્રોને વિશે જય, અર્થ, ને લાભ થાય, ॥૧॥ સેવાદ, યાત્રા, રોગ, અને યુદ્ધને વિષે આ સૂર્ય કાલાનલ ચક્ર જોવું. ॥ ૬૬ ॥

ચંદ્ર કાલાનલ ચક્રનું પ્રયોજન—યુદ્ધને પ્રયાણાદિકને વિશે ચંદ્રના નક્ષત્રથી જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણવું. તેમાં જન્મનું નક્ષત્ર ત્રિશુળમાં આવે, તો મૃત્યુ કરે ને અંદર તથા બહારને વિષે રહેલું નક્ષત્ર બહુ લાભ કરે. ॥૧॥ એવું સ્વરશાસ્ત્રના જાણવાવાળા પંડિતોએ કહ્યું છે. ॥ ૧ ॥ ચંદ્રના નક્ષત્રને આદિ લઇને જન્મના નક્ષત્ર સુધી ગણી ત્રિશુળના મધ્યમાં મૂકવું ને જ્યાં જન્મનુ નક્ષત્ર આવે ત્યાં શુભને અશુભ ફળ જાણવું. ॥ ૨ ॥

खेडाप्रान्त समागते कपडवञ्जाख्येपुरेवासिना श्री सोमेश्वरवाड वेन-चमया ज्योतिर्विदाभावतः ॥ बालन्बोधयितुं सुखंवरवडाद्राज्ञा-तिनानिर्मितो ज्योतिःकल्पतरोरयं प्रथमको भागः समाप्तिंगतः॥१॥

ભાવાર્થ—ખેડા જીલ્લાના કપડવંજ ગામમાં રહેનાર, વડાદરા જ્ઞાતિના બ્રાહ્મણ, જોશી સોમેશ્વરે, બાળકોને સહેલાઈથી સમજવા માટે, જ્યોતિષ કલ્પતરૂ નામના ગ્રંથનો પહેલો ભાગ ઉમંગથી સંપૂર્ણ કર્યો. ॥ १ ॥

પ્રથમ ભાગ સમાપ્ત.

મહાગુજરાતના (અક્ષાંસ ૨૦ થી ૨૪-૧૫ અને રેખાંશ ૬૯ થી ૭૪) ગામોના અક્ષાંસ (ખગૌલિક) અને રેખાંશ તથા રેખાંતર -રેખાંતર મિનિટ અને સેકડમાં આપેલું છે સ્ટાંડર્ડ ટાઇમમાથી લોકલ ટાઇમ કરવા માટે રેખાંતર બાદ કરવું અને લોકલ ટાઇમને સ્ટાંડર્ડ ટાઇમમાં ફેરવવા રેખાંતર ઉમેરવું બધાં જ રેખાંતર મહાગુજરાત માટે (—) ઋણ સમજવા

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (–)		ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (–)	
	અ	ક	અ	ક	ક	મિ		અ	ક	અ	ક	ક	મિ
અમદાવાદ	૨૨	૫૪	૭૨	૩૭	૩૯	૩૨	ઇડર	૨૩	૪૧	૭૩	૦	૩૮	૦
અહમદનગર	૨૩	૨૭	૭૩	૦	૩૮	૦	ઉંઝા	૨૩	૩૮	૭૨	૨૪	૪૦	૨૪
આણુંદ	૨૨	૨૭	૭૨	૫૮	૩૮	૮	ઉદવાડા	૨૦	૨૧	૭૨	૫૩	૩૮	૨૮
અંજાર	૨૨	૫૯	૭૦	૧	૪૯	૫૬	ઉંમરગામ	૨૦	૪	૭૨	૪૪	૩૯	૪
અંકલેશ્વર	૨૧	૩૧	૭૨	૫૯	૩૭	૫૬	ઉમરેઠ	૨૨	૩૪	૭૩	૮	૩૭	૨૮
અગાસ	૨૨	૨૨	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪	ઉધના	૨૧	૪	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
આજવા	૨૨	૧૬	૭૩	૨૪	૩૬	૨૪	ઉનાઇ }	૨૦	૪૬	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
અલીઆબાડા	૨૨	૧૮	૭૦	૧૨	૪૯	૧૨	વાંસદારોડ }						
આંબલીરોડ	૨૨	૫૮	૭૨	૩૦	૪૦	૦	ઉતરસંડા	૨૨	૩૪	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
આંબલીયાસણ	૨૩	૧૮	૭૨	૨૫	૪૦	૨૦	કડી	૨૩	૧૦	૭૨	૨૦	૪૦	૪૦
આમોદ	૨૧	૫૨	૭૨	૫૩	૩૮	૨૮	કાળાઅંબા	૨૦	૪૦	૭૩	૩૦	૩૬	૦
અમરેતવાવ	૨૦	૫૮	૭૧	૪૨	૪૩	૧૨	કપડવંજ	૨૨	૫૩	૭૩	૫	૩૭	૪૦
આમરોળી	૨૧	૫૨	૭૩	૪૮	૩૪	૪૮	કાવી	૨૨	૪	૭૨	૩૭	૩૯	૩૨
અગાડી	૨૨	૪૦	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮	(જંબુસર)						
અબ્બી	૨૧	૫૦	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪	કોડીનાર	૨૦	૩૯	૭૦	૪૨	૪૭	૧૨
અંટોલી	૨૨	૧૦	૭૨	૨૪	૪૦	૨૪	કુડા	૨૨	૫૮	૭૧	૨૪	૪૪	૨૪
આડેસર	૨૨	૨૫	૭૧	૨	૪૫	૫૨	કુતિયાણા	૨૧	૨૯	૬૯	૫૯	૫૪	૪
અમરેલી	૨૧	૨૮	૭૧	૧૨	૪૫	૧૨	કલોલ	૨૩	૬	૭૨	૨૮	૪૦	૮
ઓખા	૨૨	૨૦	૬૯	૪	૫૩	૪૪	કામલી	૨૩	૪૬	૭૨	૨૪	૪૦	૨૪
ઉમરાળા	૨૧	૪૧	૭૧	૪૮	૪૨	૪૮	કંબોઇ	૨૩	૩૪	૭૨	૦	૪૨	૦
ઉના	૨૦	૪૧	૭૧	૩	૪૫	૪૮	કંડલા	૨૨	૫૩	૭૦	૧૪	૪૯	૪
ઉપલેટા	૨૧	૩૬	૭૦	૧૭	૪૮	૫૨	કારવણ	૨૧	૫૮	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
અંબાજી	૨૪	૧૩	૭૨	૫૬	૩૮	૪	કઠલાલ	૨૨	૪૬	૭૩	૦	૩૮	૦
અમલસાડ	૨૦	૪૨	૭૨	૫૮	૩૮	૮	કટોસણ	૨૩	૨૦	૭૨	૧૪	૪૧	૪
અડાલજ	૨૩	૨	૭૨	૩૪	૩૯	૪૪	કેલનપુર	૨૨	૪	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
આતરસુંબા	૨૨	૫૫	૭૨	૩૭	૩૯	૩૨	કેશોદ	૨૧	૧૦	૭૦	૧૫	૪૯	૦
ઓરપાડ	૨૧	૧૨	૭૨	૪૫	૩૯	૦	કેવડીરોડ	૨૦	૪૦	૭૨	૨૪	૩૬	૨૪
અલીણા	૨૨	૪૨	૭૩	૪	૩૭	૪૪	કીમ	૨૧	૧૬	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
ઓડ	૨૨	૨૯	૭૩	૮	૩૭	૨૮	કોરલ	૨૧	૪૦	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
આહવા	૨૦	૩૮	૭૩	૪૦	૩૫	૨૦	કોસમ્બા	૨૧	૩૦	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (–)	
	અં.	ક.	અં.	ક.	ક.	મિ.
કોસારોડ	૨૩	૪૫	૭૩	૬	૪૧	૩૬
કોઠ	૨૨	૩૦	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮
કુકમા	૨૩	૪	૬૯	૪૮	૫૦	૪૮
કુંડાવાવ	૨૧	૩૧	૭૦	૫૮	૪૬	૮
કુરંગા	૨૧	૫૪	૬૯	૧૦	૫૩	૨૦
કોડડા	૨૨	૪૩	૬૯	૧૫	૫૩	૦
કેરા	૨૨	૫૭	૬૯	૩૫	૫૧	૪૦
કોહારા	૨૩	૦	૬૮	૫૬	૫૪	૧૬
કંદોરણા	૨૧	૪૬	૭૦	૩૦	૪૮	૦
કડોદ	૨૧	૫	૭૩	૧૪	૩૭	૪
કરમસદ	૨૨	૨૬	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
કનીજ	૨૨	૪૪	૭૨	૪૧	૩૯	૧૬
ખંભાલિયા	૨૨	૪	૬૯	૪૦	૫૧	૨૦
ખારાઘોડા	૨૩	૨	૭૧	૪૨	૪૩	૧૨
ખાવડા	૨૩	૪૩	૬૯	૪૫	૫૧	૦
ખેડબ્રહ્મા	૨૩	૫૪	૭૩	૪	૩૭	૪૪
ખેરવારા	૨૩	૪૫	૭૩	૩૬	૩૫	૩૬
ખુવાડીયા	૨૧	૩૪	૭૧	૧૮	૪૪	૪૮
ખાખરિયા	૨૧	૩૪	૭૦	૫૪	૪૬	૨૪
ખંભાલી	૨૨	૪૦	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮
ખંડઆરા	૨૧	૧૦	૭૪	૦	૩૪	૦
ખરસલીઆ	૨૨	૩૪	૭૩	૩૦	૩૬	૦
ખેરાલી	૨૨	૩૪	૭૧	૩૬	૪૩	૩૬
ખેરાળુ	૨૩	૪૫	૭૨	૩૮	૩૯	૨૮
ખીજડીઆ	૨૧	૩૬	૭૧	૧૬	૪૪	૫૬
ખોરાના	૨૨	૧૮	૭૦	૫૧	૪૬	૩૬
ખેડા	૨૨	૩૭	૭૨	૪૦	૩૯	૨૦
ગઢલી	૨૧	૪૦	૭૧	૩૬	૪૩	૩૬
ગણદેવી	૨૦	૪૧	૭૩	૦	૩૮	૦
ગોલવડ	૧૯	૫૯	૭૨	૪૨	૩૯	૧૨
ગોધરા	૨૨	૩૭	૭૩	૩૬	૩૫	૩૬
ગોંડલ	૨૧	૪૮	૭૦	૪૮	૪૬	૪૮
ગોયાગલી	૨૨	૧૦	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
ગુમાનદેવ	૨૧	૩૪	૭૩	૬	૩૭	૩૬
ગઢખોરિયાદ	૨૧	૫૫	૭૩	૪૯	૩૪	૪૪
ગાબટ	૨૩	૭	૭૩	૧૫	૩૭	૦

ગામ	અક્ષાંશ		રેખાંશ		રેખાંતર (–)	
	અં.	ક.	અં.	ક.	ક.	મિ.
ગઢડા (સ્વામીનારાયણ)	૨૧	૫૦	૭૧	૩૪	૪૩	૪૪
ગઢસીસા	૨૨	૫૮	૬૯	૨૦	૫૨	૪૦
ગારિયાધાર	૨૧	૨૪	૭૧	૩૪	૪૩	૪૪
ગાંધીધામ	૨૨	૫૬	૭૦	૪	૪૯	૪૪
ગીરનાર તીર્થ	૨૧	૨૬	૭૦	૩૨	૪૭	૫૨
ઘોઘા	૨૧	૩૩	૭૨	૧૬	૪૦	૫૬
ઘંટા	૨૨	૨૨	૭૩	૪૨	૩૫	૧૨
ધાંટોલી	૨૧	૫૮	૭૩	૪૨	૩૫	૧૨
ઘેલડા	૨૩	૧૬	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨
ઘંટીલા	૨૩	૦	૭૧	૧	૪૫	૫૬
ઘોડાસર	૨૨	૪૬	૭૨	૫૦	૩૮	૪૦
ચલાળા	૨૧	૧૭	૭૧	૯	૪૫	૨૬
ચાણસ્મા	૨૩	૩૫	૭૨	૮	૪૧	૨૮
ચકાર	૨૨	૫૮	૬૯	૪૪	૧૧	૪
ચીખલી	૨૦	૩૮	૭૩	૪	૩૭	૪૪
ચોટીલા	૨૨	૧૬	૭૧	૧૦	૪૫	૨૦
ચુડા	૨૨	૨૧	૭૧	૪૧	૪૩	૧૬
ચલથાણ	૨૧	૪	૭૩	૦	૩૮	૦
ચાંપાનેર	૨૨	૨૫	૭૩	૨૨	૩૬	૩૨
ચંચેલાવ	૨૨	૪૦	૭૩	૪૨	૩૫	૧૨
ચંડીસર	૨૪	૩	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮
ચાંદોદ	૨૧	૫૨	૭૩	૨૭	૩૬	૧૨
ચિતળ	૨૧	૩૬	૭૧	૧૨	૪૫	૧૨
ચિત્રાસણી	૨૪	૧૦	૭૨	૩૦	૪૦	૦
ચોરંડા	૨૧	૫૨	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
ચોરવાડરોડ	૨૦	૫૨	૭૦	૧૮	૪૮	૪૮
ચુલી	૨૨	૫૩	૭૧	૧૯	૪૪	૪૪
ચકલાસી	૨૨	૩૨	૭૨	૫૬	૩૮	૧૬
ચોર વડોદરા	૨૨	૫૭	૭૨	૪૪	૩૯	૪
ચોક	૨૧	૧૭	૭૧	૪૫	૪૩	૦
ચીંચપાડા	૨૧	૪	૭૩	૫૪	૩૪	૨૪
છોટાઉદેપુર	૨૨	૧૦	૭૪	૦	૩૪	૦
છારોડી	૨૨	૫૨	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮
જખૌ	૨૩	૬	૬૮	૪૩	૫૫	૮
જંબુસર	૨૨	૫૫	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (−)		ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (−)	
	અં.	ક.	અં.	ક.	ક	મિ.		અં.	ક.	અં	ક.	ક.	મિ.
ામનગર	૨૧	૩૪	૭૧	૩૦	૪૪	૦	નાવલી	૨૨	૨૨	૭૨	૦	૪૨	૦
હેગામ	૨૩	૨	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮	નીંમાળા	૨૧	૫૪	૭૧	૪૨	૪૩	૧૨
ત્રોજ	૨૩	૧૮	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨	નારગોળ	૨૦	૮	૭૨	૪૪	૩૯	૪
વસણા	૨૩	૧૦	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮	નવલખી	૨૨	૪૯	૭૦	૨૮	૪૮	૮
ીગસર	૨૨	૩૫	૭૧	૨૮	૪૪	૮	નલીઆ	૨૩	૮	૬૮	૪૯	૫૪	૪૪
ાદરા	૨૦	૧૧	૭૨	૫૮	૩૮	૮	નવાપુર	૨૧	૧	૭૨	૪૮	૩૪	૪૮
ાંતા	૨૪	૩	૭૨	૭૪	૩૮	૫૨	પાલણપુર	૨૪	૧	૭૨	૨૮	૪૦	૮
ેવમઢબારીઆ	૨૨	૩૪	૭૩	૫૩	૩૪	૨૮	પાલીતાણાં	૨૧	૨૦	૭૧	૫૦	૪૨	૪૦
ાંડી	૨૧	૧૧	૭૨	૩૭	૩૯	૩૨	પારડી	૨૦	૨૩	૭૨	૫૭	૩૮	૧૨
ાહોદ	૨૨	૪૨	૭૪	૧૬	૩૨	૫૬	પાટણ	૨૩	૪૨	૭૨	૭	૪૧	૩૨
દસાડા	૨૩	૧૧	૭૧	૪૯	૪૨	૪૪	(ઉ. ગુજરાત)						
દાઠા	૨૧	૩	૭૧	૫૭	૪૨	૧૪	પેટલાદ	૨૨	૨૧	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮
ધરમપુર	૨૦	૨૪	૭૩	૧૩	૩૭	૮	પોરબંદર	૨૧	૩૦	૬૯	૩૬	૫૧	૩૬
ધરમજ	૨૨	૧૮	૭૨	૪૭	૩૮	૫૨	પડધરી	૨૨	૧૯	૭૦	૩૬	૪૭	૩૬
ધોલેરા	૨૦	૭	૭૧	૧૨	૪૧	૧૨	પાદરા	૨૨	૮	૭૩	૫	૩૭	૪૦
ધનસુરા	૨૩	૧૨	૭૩	૧૩	૪૧	૮	પાલેજ	૨૧	૪૭	૭૩	૫	૩૭	૪૦
ધનવારા	૨૩	૫૧	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨	પાલીયાદ	૨૨	૮	૭૧	૩૪	૪૩	૪૪
ધંધુકા	૨૨	૧૪	૭૧	૫૯	૪૨	૪	પાંચતલાવડી	૨૧	૨૮	૭૧	૩૦	૪૪	૦
ધારો	૨૧	૧૨	૭૧	૧	૪૫	૫૬	પાનેહાટ	૨૩	૨૮	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮
ધીણોજ	૨૩	૩૪	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮	પાનેલી	૨૧	૪૪	૭૦	૯	૪૯	૨૪
ધોળા	૨૧	૪૧	૭૧	૪૫	૪૩	૦	પાનોલી	૨૧	૨૨	૭૩	૦	૩૮	૦
ધોળકા	૨૨	૩૬	૭૨	૨૮	૪૦	૮	પ્રાંતીજ	૨૩	૧૭	૭૨	૫૧	૩૮	૩૬
ધોરાજી	૨૧	૩૭	૭૦	૨૯	૪૮	૪	પત્રી	૨૩	૪	૭૧	૪૮	૪૨	૪૮
ધ્રાંગધ્રા	૨૨	૫૨	૭૧	૨૮	૪૪	૮	પાવાગઢ	૨૨	૨૨	૭૩	૩૨	૩૫	૫૨
ધ્રોળ	૨૨	૨૫	૭૦	૨૫	૪૮	૨૦	પીજ	૨૨	૩૨	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮
નડીઆદ	૨૨	૩૩	૭૨	૫૨	૨૮	૩૨	પીસોલ	૨૨	૧૬	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
નખત્રાણા	૨૩	૧૨	૬૯	૧૫	૫૩	૦	પીપલોદ	૨૨	૪૦	૭૩	૫૪	૩૪	૨૪
નાંદોદ	૨૩	૪	૭૨	૪૯	૩૮	૪૪	પ્રાચીરોડ	૨૦	૫૧	૭૦	૪૨	૪૭	૧૨
નવાનગર	૨૨	૧૯	૭૦	૫	૪૯	૪૦	પલસાણા	૨૦	૫૯	૭૩	૦	૩૮	૦
નવીબંદર	૨૧	૧૭	૬૯	૪૯	૫૦	૪૪	પાટડી	૨૩	૪	૭૧	૪૮	૪૨	૪૮
નવસારી	૨૦	૪૮	૭૨	૫૫	૩૮	૨૦	પાનસર	૨૩	૧૦	૭૨	૨૭	૪૦	૧૨
નબીપુર	૨૧	૪૦	૭૩	૦	૩૮	૦	પ્રભાસપાટણ	૨૦	૪૫	૭૦	૨૬	૪૮	૧૬
નડીઆના	૨૩	૪	૭૨	૬	૪૨	૩૬	બરડોટી	૨૦	૫૮	૭૩	૬	૩૭	૬
નાર	૨૨	૨૨	૭૨	૪૨	૩૯	૧૨	બહુચરાજી	૨૩	૨૨	૭૨	૪	૪૧	૪૪
નસવાડી	૨૧	૫૨	૭૩	૪૨	૩૫	૧૨	બેડીબંદર	૨૨	૨૩	૭૦	૨	૪૯	૫૨
નવાગઢ	૨૧	૩૮	૭૦	૩૮	૪૭	૨૮	બીલીમોરા	૨૦	૩૮	૭૨	૫૮	૩૮	૮

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (–)	
	અં	ક	અં	ક	ક	મિ
જસદણ	૨૧	૫૫	૭૧	૧૨	૪૫	૧૨
જેતનસર	૨૧	૩૪	૭૦	૩૫	૪૭	૪૦
જેતપુર (સૌરાષ્ટ્ર)	૨૧	૩૭	૭૦	૩૭	૪૭	૩૨
જોડીઆ	૨૨	૩૪	૭૦	૧૭	૪૮	૫૨
જુનાગઢ	૨૧	૨૮	૭૦	૨૭	૪૮	૧૨
જાદર	૨૩	૩૪	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
જગુદણ	૨૩	૨૮	૭૨	૨૫	૪૦	૨૦
જખવાડા	૨૨	૫૮	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨
જાળીઆ (ગોહીલવાડ)	૨૧	૪૧	૭૧	૩૯	૪૫	૨૪
જાણુર	૨૦	૫૪	૭૦	૩૬	૪૭	૩૬
જામનગર	૨૨	૧૯	૭૦	૫	૪૯	૪૦
જરોદ	૨૨	૧૬	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
જોટાણા	૨૩	૨૨	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮
જેકોટ	૨૨	૪૬	૭૪	૧૨	૩૩	૧૨
જેતપુર (ગુજરાત)	૨૨	૧૦	૭૩	૪૮	૩૪	૪૮
જીરારોડ	૨૧	૨૦	૭૧	૧૮	૪૪	૪૮
જામજોધપુર	૨૧	૪૭	૭૦	૧	૪૯	૫૬
જોજવા	૨૨	૪	૭૩	૩૬	૩૫	૩૬
જુનીચાવડ	૨૧	૧૬	૭૦	૪૨	૪૭	૧૨
જાફરાબાદ	૨૦	૪૨	૭૧	૨૧	૪૪	૩૬
જામક દોરણુ	૨૧	૪૬	૭૦	૩૦	૪૮	૦
ઝેરીઆ	૨૦	૪૦	૭૩	૩૦	૩૬	૦
ઝઘડીઆ	૨૧	૩૫	૭૩	૯	૩૭	૨૪
ઝર	૨૧	૧૪	૭૧	૭	૪૫	૩૨
ઝુલાસણ	૨૩	૧૦	૭૨	૩૦	૩૭	૨૪
ઝુંદ	૨૩	૪	૭૧	૫૪	૪૨	૨૪
ઝખવાવ	૨૧	૧૫	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
ઝણુગામ	૨૨	૯	૭૩	૪૫	૩૫	૦
ટકારિયા	૨૧	૪૫	૭૩	૧	૩૭	૫૬
ટીંબારોડ	૨૨	૪૧	૭૩	૨૫	૩૬	૨૦
ટુવા	૨૨	૪૦	૭૩	૩૦	૩૬	૦
ઠાસરા	૨૨	૪૦	૭૩	૧૪	૩૭	૪
ડભોઇ	૨૨	૦	૭૩	૨૫	૩૬	૨૦

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (–)	
	અં	ક	અં	ક	ક	મિ
ડીસા	૨૪	૫	૭૨	૧૩	૪૧	૮
ડાભોડા	૨૩	૨	૭૨	૪૪	૩૯	૪
ડાકોર	૨૨	૩૭	૭૩	૧૦	૩૭	૨૦
ડુંગરડા	૨૦	૪૦	૭૩	૩૬	૩૫	૩૬
ડેરોલ	૨૩	૨૭	૭૨	૫૦	૩૮	૪૦
ડેસર	૨૨	૩૫	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
ડુંગર	૨૦	૫૬	૭૧	૩૪	૪૩	૪૪
ડાંગરવા	૨૩	૧૬	૭૨	૨૪	૪૦	૨૪
ડેમઇ	૨૩	૧	૭૩	૧૪	૩૭	૪
ડુમસ	૨૦	૫૮	૭૨	૪૧	૩૯	૧૬
ડેડાણ	૨૦	૫૬	૭૧	૧૬	૪૪	૫૨
ડુંગરપુર (રાજસ્થાન)	૨૩	૪૧	૭૩	૪૩	૩૫	૮
ઢસા	૨૧	૪૧	૭૧	૨૬	૪૪	૧૬
તાસોદ	૨૧	૨૬	૭૪	૧૩	૩૩	૮
તાની	૨૨	૨૨	૭૩	૪૮	૩૪	૪૮
તકલુડા	૨૧	૪૬	૭૩	૪૨	૩૫	૧૨
તાર માહોલ	૨૩	૪૬	૭૨	૪૨	૩૫	૧૨
તુણા	૨૨	૫૦	૭૦	૫	૪૯	૪૦
તગડી	૨૨	૯	૭૧	૫૭	૪૨	૧૨
તલાળા	૨૦	૫૫	૭૦	૩૩	૪૭	૪૮
તલોદ	૨૩	૧૩	૭૨	૫૬	૩૮	૧૬
તખાલા	૨૧	૫૨	૭૩	૪૮	૩૪	૪૮
તારાપુર	૨૨	૨૦	૭૨	૩૯	૩૯	૨૮
તેજગઢ	૨૨	૧૬	૭૩	૫૪	૩૪	૨૪
તેન તલાવ	૨૧	૫૮	૭૩	૨૪	૩૬	૨૪
ત્રાલસા મઠ	૨૧	૪૦	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
તળાજા	૨૧	૧૩	૭૨	૨	૪૧	૫૨
તેરા	૨૩	૯	૬૮	૫૬	૫૪	૧૬
થરાદ	૨૪	૮	૭૧	૩૭	૪૩	૩૨
થાન	૨૨	૨૫	૭૧	૧૧	૪૫	૧૬
દહેજ	૨૧	૩૪	૭૨	૩૬	૩૯	૩૬
દમણ	૨૦	૧૭	૭૨	૫૦	૩૮	૪૦
દીવ	૨૦	૩૫	૭૦	૫૯	૪૬	૪
દ્વારકા	૨૨	૮	૬૮	૫૭	૫૪	૧૨
દલાડી	૨૨	૨૮	૭૧	૬	૪૫	૩૬

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (–)	
	અં.	ક.	અં.	ક.	ક	મિ.
દામનગર	૨૧	૩૪	૭૧	૩૦	૪૪	૦
દહેગામ	૨૩	૨	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮
દેત્રોજ	૨૩	૧૮	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨
દેવસણા	૨૩	૧૦	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮
દીગસર	૨૨	૩૫	૭૧	૨૮	૪૪	૮
દાદરા	૨૦	૧૧	૭૨	૫૮	૩૮	૮
દાંતા	૨૪	૩	૭૨	૭૪	૩૮	૫૨
દેવગઢબારીઆ	૨૨	૩૪	૭૩	૫૩	૩૪	૨૮
દાંડી	૨૧	૧૧	૭૨	૩૭	૩૯	૩૨
દાહોદ	૨૨	૪૨	૭૪	૧૬	૩૨	૫૬
દસાડા	૨૩	૧૧	૭૧	૪૯	૪૨	૪૪
દાઠા	૨૧	૩	૭૧	૫૭	૪૨	૧૪
ધરમપુર	૨૦	૨૪	૭૩	૧૩	૩૭	૮
ધરમજ	૨૨	૧૮	૭૨	૪૭	૩૮	૫૨
ધોલેરા	૨૦	૭	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨
ધનસુરા	૨૩	૧૨	૭૩	૧૩	૪૧	૮
ધનવારા	૨૩	૫૧	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨
ધંધુકા	૨૨	૧૪	૭૧	૫૯	૪૨	૪
ધારો	૨૧	૧૨	૭૧	૧	૪૫	૫૬
ધીણોજ	૨૩	૩૪	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮
ધોળા	૨૧	૪૧	૭૧	૪૫	૪૩	૦
ધોળકા	૨૨	૩૬	૭૨	૨૮	૪૦	૮
ધોરાજી	૨૧	૩૭	૭૦	૨૯	૪૮	૪
ધ્રાંગધ્રા	૨૨	૫૨	૭૧	૨૮	૪૪	૮
ધ્રોળ	૨૨	૨૫	૭૦	૨૫	૪૮	૨૦
નડીઆદ	૨૨	૩૩	૭૨	૫૨	૨૮	૩૨
નખત્રાણા	૨૩	૧૨	૬૯	૧૫	૫૩	૦
નાંદોદ	૨૩	૪	૭૨	૪૯	૩૮	૪૪
નવાનગર	૨૨	૧૯	૭૦	૫	૪૯	૪૦
નવીબંદર	૨૧	૧૭	૬૯	૪૯	૫૦	૪૪
નવસારી	૨૦	૪૮	૭૨	૫૫	૩૮	૨૦
નખીપુર	૨૧	૪૦	૭૩	૦	૩૮	૦
નડીઆના	૨૩	૪	૭૨	૬	૪૨	૩૬
નાર	૨૨	૨૨	૭૨	૪૨	૩૯	૧૨
નસવાડી	૨૧	૫૨	૭૩	૪૨	૩૫	૧૨
નવાગઢ	૨૧	૩૮	૭૦	૩૮	૪૭	૨૮

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (–)	
	અં.	ક.	અં	ક.	ક.	મિ.
નાવલી	૨૨	૨૨	૭૨	૦	૪૨	૦
નીંગાળા	૨૧	૫૪	૭૧	૪૨	૪૩	૧૨
નારગોળ	૨૦	૮	૭૨	૪૪	૩૯	૪
નવલખી	૨૨	૪૯	૭૦	૨૮	૪૮	૮
નલીઆ	૨૩	૮	૬૮	૪૯	૫૪	૪૪
નવાપુર	૨૧	૧	૭૩	૪૮	૩૪	૪૮
પાલણપુર	૨૪	૧	૭૨	૨૮	૪૦	૮
પાલીતાણાં	૨૧	૨૦	૭૧	૫૦	૪૨	૪૦
પારડી	૨૦	૨૩	૭૨	૫૭	૩૮	૧૨
પાટણ (ઉ. ગુજરાત)	૨૩	૪૩	૭૨	૭	૪૧	૩૨
પેટલાદ	૨૨	૨૧	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮
પોરબંદર	૨૧	૩૦	૬૯	૩૬	૫૧	૩૬
પડધરી	૨૨	૧૯	૭૦	૩૬	૪૭	૩૬
પાદરા	૨૨	૮	૭૩	૫	૩૭	૪૦
પાલેજ	૨૧	૪૭	૭૩	૫	૩૭	૪૦
પાલીયાદ	૨૨	૮	૭૧	૩૪	૪૩	૪૪
પાંચતલાવડી	૨૧	૨૮	૭૧	૩૦	૪૪	૦
પાનેહાટ	૨૩	૨૮	૭૨	૧૮	૪૦	૪૮
પાનેલી	૨૧	૪૪	૭૦	૯	૪૯	૨૪
પાનોલી	૨૧	૨૨	૭૩	૦	૩૮	૦
પ્રાંતીજ	૨૩	૧૭	૭૨	૫૧	૩૮	૩૬
પત્રી	૨૩	૪	૭૧	૪૮	૪૨	૪૮
પાવાગઢ	૨૨	૨૨	૭૩	૩૨	૩૫	૫૨
પીજ	૨૨	૩૨	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮
પીલોલ	૨૨	૧૬	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
પીપલોદ	૨૨	૪૦	૭૩	૫૪	૩૪	૨૪
પ્રાચીરોડ	૨૦	૫[illegible]	૭૦	૪૨	૪૭	૧૨
પલસાણા	૨૦	૫૯	૭૩	૦	૩૮	૦
પાટડી	૨૩	૪	૭૧	૪૮	૪૨	૪૮
પાનસર	૨૩	૧૦	૭૨	૨૭	૪૦	૧૨
પ્રભાસપાટણ	૨૦	૪૫	૭૦	૨૬	૪૮	૧૬
બરડોટી	૨૦	૫૮	૭૩	૬	૩૭	૬
બહુચરાજી	૨૩	૨૨	૭૨	૪	૪૧	૪૪
બેડીબંદર	૨૨	૨૩	૭૦	૨	૪૯	૫૨
બીલીમોરા	૨૦	૩૮	૭૨	૫૮	૩૮	૮

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (−)		ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (−)	
	અં.	ક.	અં.	ક.	ક.	મિ.		અં.	ક.	અં.	ક.	ક.	મિ.
બારેજડી	૨૨	૪૬	૭૨	૪૨	૩૯	૧૨	મહુવા	૨૦	૫૭	૭૧	૪૫	૪૩	૦
બોટાદ	૨૨	૨	૭૧	૪૦	૪૩	૨૦	માલીઆ	૨૨	૫૮	૭૦	૪૫	૪૭	૦
બહાદરપુર	૨૨	૪	૭૩	૩૬	૩૫	૩૬	માલસર	૨૧	૪૬	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
બાજવા	૨૨	૧૬	૭૩	૬	૩૭	૩૬	માંડવી	૨૨	૪૩	૬૯	૨૧	૫૨	૩૬
બાલારોડ	૨૨	૩૯	૭૧	૪૦	૪૩	૨૦	માંગરોળ	૨૧	૦	૭૦	૬	૪૫	૩૬
બારડોલી	૨૦	૫૯	૭૩	૭	૩૭	૩૨	મહેસાણા	૨૩	૨૮	૭૨	૨૫	૪૦	૨૮
(સુરત)							મીઆણી	૨૧	૪૩	૬૯	૨૪	૫૨	૨૪
બાવળ	૨૨	૪૦	૭૨	૨૪	૪૦	૧૪	મોરબી	૨૨	૪૨	૭૦	૫૦	૪૬	૪૦
બીલખા	૨૧	૧૬	૭૦	૩૭	૪૭	૩૨	મોતીપુર	૨૨	૧૦	૭૦	૪૨	૩૫	૧૨
બોડેલી	૨૨	૧૦	૭૩	૪૨	૩૫	૧૨	મુન્નયમ	૨૧	૫૨	૭૩	૬	૩૭	૩૬
બોરીઆવી	૨૨	૨૮	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪	મુંદ્રા	૨૨	૪૨	૬૯	૪૪	૫૧	૪
બોરીદ્રા	૨૧	૩૪	૭૩	૬	૩૭	૩૬	મચીઆળા	૨૧	૩૪	૭૧	૧૮	૪૪	૪૮
બાયડ	૨૩	૫	૭૩	૧૪	૩૭	૪	મધાડા	૨૧	૨૮	૭૧	૫૪	૪૨	૨૪
બોરસદ	૨૨	૧૯	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪	મધેરારોડ	૨૩	૨૮	૭૨	૬	૪૧	૩૬
બાવળા	૨૨	૪૮	૭૨	૨૧	૪૦	૩૬	મઢી	૨૧	૪	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
બજાણા	૨૩	૦	૭૧	૪૬	૪૨	૫૬	મહાદેવપુર	૨૩	૩૩	૭૩	૦	૩૮	૦
બરવાળા	૨૨	૧	૭૧	૫૨	૪૨	૩૨	મહુધા	૨૨	૪૧	૭૨	૫૬	૩૮	૧૬
(ધોળકા પાસે)							મકનસાર	૨૨	૩૭	૭૦	૫૫	૪૬	૨૦
બાકરા	૨૧	૪૩	૭૧	૧૮	૪૪	૪૮	મકરપુરા	૨૨	૪	૭૩	૬	૩૭	૩૬
બાટવા	૨૧	૨૦	૭૦	૪	૪૫	૪૪	મહાતજ	૨૨	૨૨	૭૨	૪૨	૩૯	૧૨
બાદરણુ	૨૨	૧૮	૭૨	૫૪	૪૧	૨૪	માણાવદર	૨૧	૨૨	૭૦	૮	૪૫	૨૮
ભાવનગર	૨૧	૩૯	૭૨	૯	૪૧	૨૪	મંડાલારોડ	૨૧	૫૮	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
ભુજ	૨૩	૭	૬૯	૪૦	૫૧	૨૦	માણુંદરોડ	૨૩	૪૦	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨
ભરૂચ	૨૧	૪૩	૭૩	૦	૩૮	૦	મરોલી	૨૦	૫૨	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
ભાલેજ	૨૨	૨૮	૭૩	૦	૩૮	૦	મસારરોડ	૨૧	૫૮	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
ભંડુ	૨૩	૩૪	૭૨	૨૪	૪૦	૨૪	મહેમદાવાદ	૨૨	૪૨	૭૨	૪૫	૩૯	૦
ભંડોડા	૨૩	૧૦	૭૨	૬	૪૧	૩૬	મેવાડી	૨૨	૨૮	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
ભાટીઆ	૨૧	૫૮	૬૯	૧૮	૫૨	૪૮	મીયાગામ	૨૧	૫૭	૭૩	૭	૩૭	૩૨
ભાયાવદર	૨૧	૪૩	૭૦	૧૫	૪૯	૦	મોભારોડ	૨૨	૪	૭૩	૦	૩૮	૦
ભીલાડ	૨૦	૧૦	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪	મોરૈયા	૨૨	૪૫	૭૨	૨૪	૪૦	૨૪
ભીલપુર	૨૨	૧૮	૭૩	૫૮	૩૪	૮	મૂળી	૨૨	૨૯	૭૧	૨૮	૪૪	૮
ભુરખી	૨૨	૨૫	૭૨	૧૩	૪૧	૮	માતર	૨૨	૩૪	૭૨	૩૯	૩૯	૨૪
ભચાઉ	૨૩	૧૦	૭૦	૨૦	૪૮	૪૦	મોડાસા	૨૩	૨૦	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
ભદ્રેસર	૨૨	૪૭	૬૯	૫૬	૫૦	૧૬	માણસા	૨૩	૧૮	૭૨	૪૦	૩૯	૨૦
ભાણવડ	૨૧	૪૮	૬૯	૪૫	૫૧	૦	માડળ	૨૩	૯	૭૧	૫૮	૪૨	૮
બેસાણુ	૨૧	૨૪	૭૦	૪૨	૪૭	૧૨	મીઠાપુર (સૌ)	૨૨	૧૬	૬૯	૦	૫૪	૦

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (−)	
	અં.	ક.	અં.	ક.	ક.	મિ.
મેંદરડાં	૨૧	૧૧	૭૦	૨૬	૪૮	૧૬
માલપુર (સાબરકાંઠા)	૨૩	૧૩	૭૩	૨૭	૩૬	૧૨
રાધનપુર	૨૩	૪૨	૭૧	૩૯	૪૩	૨૪
રાજકોટ	૨૨	૯	૭૦	૪૯	૪૬	૪૪
રાણપુર	૨૨	૧૩	૭૧	૪૧	૪૩	૧૬
રામદેર	૨૧	૪	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮
રાપર	૨૩	૨૭	૭૦	૩૮	૪૭	૨૮
રીબડા	૨૨	૦	૭૦	૪૭	૪૬	૫૨
રાંધેજા	૨૩	૧૦	૭૨	૩૬	૩૯	૩૬
રાફળેશ્વર	૨૨	૩૮	૭૦	૫૪	૪૬	૨૪
રતનાલ	૨૩	૩	૬૯	૫૪	૫૦	૨૪
રાજપારડી	૨૧	૪૦	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
રાજસીતાપુર	૨૨	૪૪	૭૧	૩૫	૪૩	૪૦
રામપારડા	૨૨	૩૧	૭૧	૨૧	૪૪	૩૬
રંડાલા	૨૩	૩૪	૭૨	૩૦	૪૦	૦
રણોલી	૨૨	૧૬	૭૩	૬	૩૭	૩૬
રાંતેજ	૨૩	૨૨	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨
રણુ	૨૨	૮	૭૩	૦	૩૮	૦
રાયકા	૨૨	૧૭	૭૨	૩	૪૧	૪૮
રાજપીપળા	૨૧	૪૪	૭૩	૩૦	૩૬	૦
રાંદેર	૨૧	૫	૭૨	૪૮	૩૮	૪૦
રૂપાલ	૨૩	૮	૭૨	૩૨	૩૯	૫૨
રોહા	૨૩	૩	૬૯	૧૬	૫૨	૫૬
રાજુલા	૨૦	૫૫	૭૧	૨૬	૪૪	૧૬
રાણવાવ	૨૧	૩૩	૬૯	૪૫	૫૧	૦
લખતર	૨૨	૪૩	૭૧	૪૮	૪૨	૪૮
લીમડી	૨૨	૨૭	૭૧	૪૯	૪૨	૪૪
લુણાવાડા	૨૩	૦	૭૩	૩૭	૩૫	૩૨
લકોદરા	૨૨	૦	૭૩	૬	૩૭	૩૬
લાઠી	૨૧	૩૫	૭૧	૨૪	૪૪	૨૪
લીલીઆ	૨૧	૨૫	૭૧	૨૨	૪૪	૩૨
લીંબોદરા	૨૩	૧૬	૭૨	૪૪	૩૯	૪
લીમખેડા	૨૨	૪૧	૭૪	૦	૩૪	૦
લોદ્રા	૨૩	૨૨	૭૨	૪૨	૩૯	૧૨
લુણી (ધાર)	૨૧	૩૫	૭૧	૬	૪૫	૩૬
લુશાલા	૨૧	૧૬	૭૦	૨૦	૪૮	૪૦
લસુંદ્રા	૨૨	૪૭	૭૩	૧૦	૩૭	૨૪
લાલપુર	૨૨	૪	૬૯	૫૮	૫૦	૮
લોધીકા	૨૨	૦	૭૦	૩૮	૪૭	૨૮
લાયજા(મોટા)	૨૨	૩૫	૬૯	૧૨	૫૩	૧૨
લખપત	૨૩	૪૧	૬૮	૪૭	૫૪	૫૨
વડનગર	૨૩	૩૭	૭૨	૩૭	૩૯	૩૨
વળા	૨૧	૪૫	૭૧	૫૪	૪૨	૨૪
વેરાવળ	૨૦	૪૫	૭૦	૨૩	૪૮	૨૮
વીજાપુર	૨૩	૨૬	૭૨	૪૫	૩૯	૦
વીરમગામ	૨૩	૦	૭૨	૩	૪૧	૪૮
વીસાવદર	૨૧	૧૨	૭૦	૪૫	૪૭	૦
વઢવાણ	૨૨	૩૪	૭૧	૪૦	૪૩	૨૦
વાંકાનેર	૨૨	૨૮	૭૦	૫૫	૪૬	૨૦
વડાલ	૨૧	૨૯	૭૦	૩૦	૪૮	૦
વડાલી	૨૩	૪૬	૭૩	૦	૩૮	૦
વંથળી	૨૧	૨૦	૭૦	૨૧	૪૮	૩૬
વરતેજ	૨૧	૩૬	૭૨	૪	૪૧	૪૪
વાસદ	૨૨	૨૨	૭૩	૬	૩૭	૩૬
વસનપુરા	૨૨	૨૮	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮
વસો	૨૨	૩૪	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮
વીણા	૨૨	૪૦	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
વીરપુર (જેતપુર)	૨૧	૪૨	૭૦	૪૨	૪૭	૧૨
વ્યારા	૨૦	૫૮	૭૩	૨૪	૩૬	૧૪
વાઘેરોળ	૨૩	૫૧	૭૨	૧૨	૪૧	૧૨
વંદાજાળીઆ	૨૧	૪૧	૬૯	૫૨	૫૦	૩૨
વરણામા	૨૨	૪	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨
વરસામેડી	૨૩	૧	૭૦	૫	૪૯	૪૦
વડીઆદેવલી	૨૧	૩૩	૭૦	૫૧	૪૬	૩૬
વડોદરા	૨૨	૧૦	૭૩	૧૩	૩૭	૮
વલસાડ	૨૦	૨૯	૭૨	૫૬	૩૮	૨૪
વાડાશિનોર	૨૨	૪૯	૭૩	૧૯	૩૬	૪૪
વાપી	૨૦	૧૩	૭૨	૫૩	૩૮	૨૮
વાંસદા	૨૦	૩૮	૭૩	૨૧	૩૬	૩૬

ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (-)		ગામ	અક્ષાંસ		રેખાંશ		રેખાંતર (-)	
	અં	ક.	અં	ક.	ક.	મિ.		અં	ક.	અં	ક.	ક	મિ.
વીસનગર	૨૩	૩૩	૭૨	૩૨	૩૯	૫૨	સિધાવદર	૨૨	૨૫	૭૦	૫૩	૪૬	૨૮
વેમાર	૨૧	૫૨	૭૩	૧૨	૩૭	૧૨	શિનોર	૨૧	૪૭	૭૩	૧૯	૩૬	૪૪
સાદરા	૨૩	૧૬	૭૨	૪૨	૩૯	૧૨	સોજીત્રા	૨૨	૧૫	૭૨	૪૩	૩૯	૮
સમણી	૨૧	૪૬	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪	સોનાસણ	૨૩	૨૭	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪
સાણંદ	૨૨	૫૨	૭૨	૨૩	૪૦	૨૮	સોગીર	૨૦	૫૮	૭૩	૩૬	૩૫	૩૬
સરખેજ	૨૨	૫૧	૭૨	૩૧	૩૯	૫૬	સુપેડી	૨૧	૩૭	૭૦	૨૩	૪૮	૨૮
સાવરકુંડલા	૨૧	૧૨	૭૧	૧૮	૪૪	૪૮	શુકલતીર્થ	૨૧	૩૮	૭૩	૭	૩૭	૩૨
સિદ્ધપુર	૨૩	૪૬	૭૨	૩૨	૪૦	૨૮	સંખેશ્વર	૨૩	૨૪	૭૪	૪૬	૩૦	૫૬
સોનગઢ (સોરાષ્ટ્ર)	૨૧	૩૫	૭૧	૫૩	૪૨	૨૮	સારસા	૨૨	૨૫	૭૩	૫	૩૭	૪૦
સોનગઢ (વ્યારા)	૨૦	૫૮	૭૩	૩૦	૩૬	૦	સાવલી (વડોદરા)	૨૨	૨૬	૭૩	૧૪	૩૭	૪
સુરત	૨૧	૪	૭૨	૫૦	૩૮	૪૦	સાઠંબા	૨૩	૨	૭૩	૧૯	૩૬	૪૪
સાંભલીરોડ	૨૨	૫૪	૭૧	૫૭	૪૨	૧૨	સુરપાણ	૨૧	૪૧	૭૩	૪૭	૩૪	૫૨
સચીન	૨૦	૫૭	૭૨	૫૨	૩૮	૩૨	સુથરી	૨૨	૫૪	૬૮	૫૫	૫૪	૨૦
સઢિસી	૨૨	૪૪	૭૩	૧૩	૩૭	૮	સણોસરા (ગોહિલવાડ)	૨૦	૫૬	૭૧	૪૫	૪૩	૦
સજીઆવદર	૨૧	૨૧	૭૧	૧૦	૪૫	૨૦	સાયલા	૨૨	૨૪	૭૧	૨૯	૪૪	૪
સમક્ષાયા	૨૨	૨૨	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮	શેત્રુંજા	૨૧	૨૦	૭૧	૪૭	૪૨	૫૨
સાંડાસાલ	૨૨	૨૮	૭૩	૨૪	૩૬	૨૪	સાસનગીર	૨૧	૨	૭૦	૩૬	૪૭	૩૬
સંજાણ	૨૦	૪	૭૨	૪૮	૩૮	૪૮	સોમનાથપાટણ	૨૦	૪૫	૭૦	૨૧	૪૮	૧૬
સંખેડા	૨૨	૨	૭૩	૩૫	૩૫	૪૦	શાહપુર (જંકશન)	૨૧	૨૦	૭૦	૨૧	૪૮	૩૬
સંતરોડ	૨૩	૧	૭૩	૫૧	૩૪	૩૬	સલાયા	૨૨	૧૦	૬૯	૩૬	૫૧	૩૬
સરાડીઆ	૨૧	૨૬	૭૦	૩	૪૯	૪૮	હળવદ	૨૨	૫૩	૭૧	૧૦	૪૫	૨૦
સારંગપુરરોડ	૨૨	૬	૭૧	૪૬	૪૨	૫૬	હારીજ	૨૩	૩૪	૭૧	૫૪	૪૨	૩૪
સાવની	૨૦	૪૯	૭૦	૨૭	૪૮	૧૨	હડમતીઆ (જંકશન)	૨૨	૧૮	૭૦	૨૮	૪૮	૮
સાયણ	૨૧	૧૦	૭૨	૫૪	૩૮	૨૪	હાલોલ	૨૨	૨૨	૭૩	૨૮	૩૬	૮
સેવાલીઆ	૨૨	૪૦	૭૩	૧૮	૩૬	૪૮	હીંમતનગર	૨૩	૨૭	૭૨	૫૮	૩૮	૮
શહેરા	૨૨	૪૮	૭૩	૩૮	૩૫	૨૮	હાંસોટ	૨૧	૨૭	૭૨	૪૮	૩૮	૪૦
શીવરાજપુર	૨૨	૧૭	૭૩	૩૬	૩૫	૩૬							
શિહોર	૨૧	૩૪	૭૧	૫૭	૪૨	૧૨							
સિમોદ્રા	૨૧	૨૨	૭૩	૬	૩૭	૩૬							

જન્માક્ષરના ગણિત માટે ખગોલિક અક્ષાંસ લેવા ઉપર ખગોલિક અક્ષાંસ આપેલા છે. પણ હવે પછી આપેલ કોષ્ટક જેમાં હિન્દુસ્થાનના શહેરો વિષેની વિગત છે તેમા ભૌગોલિક અક્ષાંસ છે તેનું ગણિત કરતી વખતે ખગોલિકઅક્ષાંસ કરી પછી જ ગણિત કરવું.

હિન્દુસ્તાનનાં મુખ્ય ગામોનાં ભૌગોલિક અક્ષાંશ-રેખાંશ અને સ્ટાં. ટા. (રેખાંશ ૮૨–૩૦ પૂર્વ) તથા સ્થાનિક (લોકલ) સમય વચ્ચેનો તફાવત

ગામ	ઉત્તર અક્ષા.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવક		
	અં	ક.	અ.	ક.		મિ	સે.
અક્લકોટ	૧૭	૩૧	૭૬	૧૫	—	૨૫	૦૦
અગતરા (ત્રિપુરા)	૨૩	૫૦	૯૧	૩૨	+	૩૬	૦૮
અચળગઢ(આબુ)	૨૪	૪૪	૭૨	૪૮	—	૩૮	૪૮
અજયગઢ	૨૪	૫૩	૮૦	૧૩	—	૦૯	૦૮
અજન્ટા	૨૦	૩૩	૭૫	૪૮	—	૨૬	૪૮
અજમેર	૨૬	૨૭	૭૪	૪૨	—	૩૧	૧૨
અટક	૩૩	૫૩	૭૨	૧૭	—	૪૦	૫૨
અંબાલા	૩૦	૨૧	૭૬	૫૨	—	૨૨	૩૨
અનીગેરી	૧૫	૨૩	૭૫	૨૫	—	૨૮	૨૦
અમરાવતી	૨૦	૫૬	૭૭	૪૮	—	૧૮	૪૮
અમરનાથ	૧૯	૧૨	૭૩	૧૦	—	૩૭	૨૦
અમૃતસર	૩૧	૩૭	૭૪	૪૮	—	૩૦	૪૮
અમલનેર	૨૧	૦૦	૭૫	૦૬	—	૨૯	૩૬
અયોધ્યા	૨૬	૪૮	૮૨	૧૪	—	૦૧	૦૪
અલવર	૨૭	૩૪	૭૬	૩૮	—	૨૩	૨૮
અલ્હાબાદ	૨૫	૨૮	૮૧	૫૪	—	૦૨	૨૪
અલમોરા	૨૯	૩૭	૭૯	૪૦	—	૧૧	૨૦
અલીબાગ	૧૮	૩૯	૭૨	૫૫	—	૩૮	૨૦
અલીગઢ	૨૫	૫૮	૭૬	૦૭	—	૨૫	૩૨
અલીપોર	૨૨	૩૨	૮૮	૨૪	+	૨૩	૩૬
અલીરાજપોર	૨૨	૧૧	૭૪	૨૪	—	૩૨	૨૪
અલપાઇ	૦૯	૩૦	૭૬	૨૩	—	૨૪	૨૮
અહમદનગર	૧૯	૦૫	૭૪	૪૮	—	૩૦	૪૮
આકોલા	૨૦	૪૨	૭૭	૦૨	—	૨૧	૫૨
આકોટ	૨૧	૦૦	૭૭	૦૬	—	૨૧	૩૬
આગ્રા	૨૭	૧૦	૭૮	૦૫	—	૧૭	૪૦
આઝમગઢ	૨૬	૧૦	૮૩	૨૦	+	૦૩	૨૦
આદોની	૧૫	૩૮	૭૭	૧૯	—	૨૦	૪૪
આબુ (માઉન્ટ)	૨૪	૪૦	૭૨	૪૫	—	૩૯	૦૦

ગામ	ઉત્તર અક્ષાં.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં	ક.	અ.	ક.		મિ	સે.
આરવી	૨૦	૫૮	૭૮	૧૫	—	૧૭	૦૦
આલમપુર	૧૫	૫૫	૭૮	૧૧	—	૧૭	૧૬
ઇગતપુરી	૧૯	૪૦	૭૩	૩૫	—	૩૫	૪૦
ઇચલકરંજી	૧૬	૩૯	૭૪	૨૫	—	૩૨	૨૦
ઇટારસી	૨૨	૩૦	૭૭	૫૫	—	૧૮	૨૦
ઇન્દ્રગઢ	૨૫	૪૦	૭૬	૧૫	—	૨૫	૦૦
ઇંદોર	૨૨	૪૪	૭૫	૫૦	—	૨૬	૪૦
ઇલોરા	૨૦	૦૨	૭૫	૧૩	—	૨૯	૦૮
ઉજ્જૈન	૨૩	૦૯	૭૫	૪૩	—	૨૭	૦૮
ઉદેપુર(મેવાડ)	૨૪	૩૫	૭૩	૪૭	—	૩૪	૫૨
ઉડીપી બંદર	૧૩	૨૦	૭૪	૪૨	—	૩૪	૧૨
ઉટાકામંડ	૧૧	૩૦	૭૬	૪૦	—	૨૩	૨૦
એકલિંગજી	૨૪	૪૩	૭૩	૪૬	—	૩૪	૫૬
એરનાકુલમ	૧૦	૦	૭૬	૧૫	—	૨૫	૦૦
એલીચપુર	૨૧	૧૮	૭૭	૩૩	—	૧૯	૪૮
ઓરચ્છા	૨૫	૨૧	૭૮	૩૮	—	૧૫	૨૮
ઔંધ	૧૭	૩૩	૭૪	૨૩	—	૩૨	૨૮
ઔરંગાબાદ	૧૯	૫૩	૭૫	૨૩	—	૨૮	૨૮
કટક (ઓરિસ્સા)	૨૦	૨૮	૮૫	૫૪	+	૧૩	૩૬
કટની	૨૩	૪૭	૮૦	૨૭	—	૦૮	૧૨
કડપા	૧૪	૨૮	૭૮	૫૨	—	૧૪	૩૨
કનોજ	૨૭	૦૩	૭૯	૫૮	—	૧૦	૦૮
કપુરથલા(પેપ્સુ)	૩૧	૨૩	૭૨	૨૫	—	૪૦	૨૦
કરમાલા	૧૮	૨૪	૭૫	૧૫	—	૨૯	૦૦
કરનૂલ	૧૫	૫૦	૭૮	૦૫	—	૧૭	૪૦
કરાડ	૧૭	૧૫	૭૪	૧૨	—	૩૩	૧૨
કલકત્તા	૨૨	૩૪	૮૮	૨૪	+	૨૩	૩૬
કલ્યાણ	૧૯	૧૪	૭૩	૧૦	—	૩૭	૨૦
કલ્યાણી (નિઝામ)	૧૭	૫૩	૭૬	૫૯	—	૨૨	૦૪

ગામ	ઉત્તર અક્ષાં.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં	ક.	અ.	ક.		મિ	સે
કલીકટ } કોઝિકોડિ }	૧૧	૧૫	૭૫	૪૯	—	૨૧	૪૪
કવીલોન	૧૮	૫૩	૭૬	૩૫	—	૨૩	૪૦
કવેટા	૩૦	૧૨	૬૭	૦૦	—	૬૨	૦૦
કાંકરોલી	૨૪	૪૮	૭૩	૫૫	—	૩૪	૨૦
કાંકર	૨૦	૧૫	૮૧	૩૨	—	૦૩	૫૨
કાંજીવરમ	૧૨	૫૦	૭૯	૪૫	—	૧૧	૦૦
કાનપુર	૨૬	૨૮	૮૦	૨૪	—	૦૮	૨૪
કાનાનોર	૧૧	૫૨	૭૫	૨૫	—	૨૮	૨૦
કામઠી	૨૧	૧૪	૭૯	૧૫	—	૧૩	૦૦
કારવાર	૧૪	૪૮	૭૪	૧૧	—	૩૩	૧૬
કારંજા	૨૦	૨૯	૭૭	૩૨	—	૧૯	૫૨
કાશ્મીર	૩૬	૦૬	૭૪	૫૩	—	૩૦	૨૮
કાશી	૨૫	૨૦	૮૩	૦૦	+	૦૨	૦૦
કાટોલ(સી.પી)	૨૧	૧૮	૭૮	૩૬	—	૧૫	૩૬
કીસના	૧૬	૨૫	૭૬	૧૮	—	૨૦	૪૮
કિશનગંજ	૨૬	૧૦	૮૭	૦૨	+	૧૮	૦૮
કિશનગઢ	૨૭	૫૩	૭૦	૪૭	—	૪૬	૫૨
કુચબિહાર	૨૬	૨૦	૯	૨૯	+	૨૭	૫૬
કુંભકોનમ	૧૦	૫૮	૭૯	૨૫	—	૧૨	૨૦
કુમઠા	૧૪	૨૬	૭૪	૨૭	—	૩૨	૧૨
કુરકુવાડી	૧૮	૦૫	૭૫	૨૫	—	૨૮	૨૦
કુલપાકજી	૧૭	૨૫	૭૭	૫૬	—	૧૮	૧૬
કુનુર	૧૧	૨૦	૭૬	૫૦	—	૨૨	૪૦
કેશરીઆજી (મેવાડ)	૨૪	૦૫	૭૩	૫૦	—	૩૪	૪૦
કોઇમ્બતુર	૧૧	૦૦	૭૭	૦૦	—	૨૨	૦૦
કોકોનાડા	૧૬	૫૭	૮૨	૧૫	—	૦૧	૦૦
કોચીન	૦૯	૫૮	૭૬	૧૭	—	૨૪	૫૨
કોટા	૨૫	૧૦	૭૫	૫૨	—	૨૧	૩૨
કોન્ડાગામ	૧૯	૪૦	૮૧	૪૫	—	૦૩	૦૦
કોપરગામ	૧૯	૫૪	૭૪	૩૩	—	૩૧	૪૮
કોમીલ્લા	૨૩	૨૫	૯૧	૧૩	+	૩૪	૫૨
કોલમ્બો	૦૬	૫૬	૭૯	૫૬	—	૧૦	૧૬
કોલ્હાપુર	૧૬	૪૨	૭૪	૧૬	—	૩૨	૫૬

ગામ	ઉત્તર અક્ષાં.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અ.	ક.	અ	ક.		મિ	સે
ખટમંડુ (નેપાલ)	૨૭	૪૨	૮૫	૨૦	+	૧૧	૨૦
ખંડવા	૨૧	૫૦	૭૬	૨૩	—	૨૪	૨૮
ખડકી	૧૮	૩૩	૭૩	૫૪	—	૩૪	૨૪
ખાનાપુર	૧૫	૪૨	૭૪	૩૫	—	૩૧	૪૦
ખામગામ	૨૦	૪૨	૭૬	૩૭	—	૨૩	૩૨
ગંજ બાસોદા	૨૩	૫૦	૭૭	૫૪	—	૧૮	૧૪
ગંગાપુર	૨૬	૨૯	૭૬	૪૬	—	૨૨	૫૬
ગંતુર	૧૪	૧૮	૮૦	૨૯	—	૦૮	૦૪
ગઢવાલ	૧૬	૧૪	૭૭	૪૮	—	૧૮	૪૮
ગદગ	૧૫	૨૫	૭૫	૪૨	—	૨૭	૧૨
ગયા	૨૪	૪૯	૮૫	૦૧	+	૧૦	૦૪
ગ્વાલીઅર	૨૬	૧૪	૭૮	૧૦	—	૧૭	૨૦
ગાજીઆબાદ	૨૮	૪૦	૭૭	૨૮	—	૨૦	૦૮
ગાજીપુર	૨૫	૩૪	૮૩	૩૫	+	૦૪	૨૦
ગાણગાપુર (NS)	૧૭	૧૮	૭૬	૩૬	—	૨૩	૩૬
ગાડરવાડા	૨૨	૫૬	૭૮	૫૦	—	૧૪	૪૦
ગુંટકલ	૧૫	૧૧	૭૭	૨૫	—	૨૦	૨૦
ગુલબરગા	૧૭	૧૯	૭૬	૫૪	—	૨૨	૨૪
ગોકાક	૧૬	૧૧	૭૪	૫૨	—	૩૦	૩૨
ગોંડીઆ	૨૧	૨૮	૮૦	૨૯	—	૦૮	૦૪
ગોરખપુર	૨૬	૪૫	૮૩	૨૪	+	૦૩	૩૬
ગોલકુન્ડા	૧૭	૨૩	૭૮	૨૭	—	૧૬	૧૨
ગોવા	૧૫	૩૦	૭૩	૫૭	—	૩૪	૧૨
ગોપનાથ	૨૧	૧૨	૭૨	૦૪	—	૪૧	૪૪
ગૌહતી	૨૬	૧૧	૯૧	૪૭	+	૩૭	૦૮
ઘાટનજી (બીરાર)	૨૦	૦૫	૭૮	૧૦	—	૧૭	૨૦
ચંદ્રનગર	૨૨	૫૨	૮૮	૨૫	+	૨૩	૪૦
ચંદોસી	૨૮	૨૭	૭૮	૪૯	—	૧૪	૪૪
ચંબલ	૨૪	૪૭	૭૫	૨૦	—	૨૮	૪૦
ચાંદા	૧૯	૫૭	૭૯	૨૧	—	૧૨	૩૬
ચાંદુર	૨૦	૨૦	૭૪	૧૯	—	૩૨	૪૪
ચાલીશગામ	૨૦	૩૩	૭૫	૧૦	—	૨૯	૨૦
ચીતોડગઢ	૨૪	૫૪	૭૪	૪૨	—	૩૧	૧૨

ગામ	ઉત્તર અક્ષાં.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં	ક.	અ.	ક.		મિ	સે.
ચિત્રકૂટ	૨૫	૧૦	૮૦	૪૫	—	૦૭	૦૦
ચોપડા (ખાનદેશ)	૨૧	૧૫	૭૫	૨૦	—	૨૮	૪૦
છત્રપુર	૨૪	૫૪	૭૯	૩૮	—	૧૧	૨૮
છત્રીસગઢ	૨૧	૩૦	૮૨	૦	—	૦૨	૦૦
છપરા	૪૫	૪૭	૮૪	૪૭	+	૦૯	૦૮
છીંદવાડા	૨૨	૦૩	૭૮	૫૯	—	૧૪	૧૪
છોટાનાગપુર	૨૩	૦૦	૮૫	૦૦	+	૧૦	૦૦
છોટીસાદડી	૨૪	૨૪	૭૪	૩૪	—	૩૧	૪૪
જગદલપુર	૧૯	૦૧	૮૨	૦૭	—	૦૧	૩૨
જગન્નાથપુરી	૧૯	૪૬	૮૫	૫૨	+	૧૩	૨૮
જડચરલા(NS)	૧૬	૫૦	૭૮	૦૦	—	૧૮	૦૦
જંજીરા	૧૮	૧૮	૭૩	૦૦	—	૩૮	૦૦
જબલપુર	૨૩	૧૦	૭૯	૫૯	—	૧૦	૦૪
જમખંડી	૧૬	૩૦	૭૫	૨૦	—	૨૮	૪૦
જમશેદપુર	૨૨	૫૦	૮૬	૧૦	+	૧૪	૪૦
જમ્મુ(કાશ્મીર)	૩૨	૪૪	૭૪	૫૪	—	૩૦	૨૪
જયગઢ	૧૭	૧૮	૭૩	૧૧	—	૩૭	૧૬
જયપુર (રા. સ્થાન)	૨૬	૫૫	૭૫	૫૨	—	૨૬	૩૨
જલગાંવ	૨૧	૦૫	૭૫	૪૦	—	૨૭	૨૦
જલંદર (પંજાબ)	૩૧	૧૯	૭૫	૧૮	—	૨૮	૪૮
જવહાર	૧૯	૫૨	૭૩	૨૧	—	૩૬	૩૬
જામખેડ	૧૮	૪૩	૭૫	૨૪	—	૨૮	૨૪
જામનેર	૨૦	૪૭	૭૫	૪૮	—	૨૬	૪૮
જાલના	૧૯	૫૧	૭૫	૫૬	—	૨૬	૧૬
જુન્નર	૧૯	૧૨	૭૩	૫૮	—	૩૪	૦૮
જેસલમેર	૨૬	૫૫	૭૦	૫૭	—	૪૬	૧૨
જોધપુર	૨૬	૧૮	૭૩	૦૪	—	૩૭	૪૪
ઝરીઆ	૨૩	૪૦	૮૬	૩૦	+	૧૬	૦૦
ઝાંબુઆ	૨૨	૪૫	૭૪	૩૮	—	૩૧	૨૮
ઝાંસી	૨૫	૨૭	૭૮	૩૭	—	૧૫	૩૨
ઝીંદ (પેપ્સુ)	૨૯	૨૫	૭૫	૨૦	—	૨૮	૪૦
ટયુટીકોરીન	૦૮	૪૮	૭૮	૧૧	—	૧૭	૧૬
ટોંક	૩૨	૧૪	૭૦	૨૫	—	૪૮	૨૦

ગામ	ઉત્તર અક્ષાં.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં	ક.	અં	ક.		મિ	સે.
ટેલીચરી	૧૧	૪૫	૭૫	૩૨	—	૨૭	૫૨
ડાભોલ	૧૭	૩૪	૭૩	૦૮	—	૩૭	૨૮
ડીગ્રસ	૨૦	૦૬	૭૭	૪૮	—	૧૮	૪૮
ડુંગરપુર	૨૩	૫૦	૭૩	૫૦	—	૩૪	૪૦
ડોંગરગઢસી.પી.	૨૧	૧૨	૮૦	૫૦	—	૦૬	૪૦
ડોંડાઇચા	૨૧	૧૮	૭૪	૩૫	—	૩૧	૪૦
તળેગાંવ	૧૮	૪૨	૭૩	૪૦	—	૩૫	૨૦
તક્ષીલા નગરી	૩૩	૪૦	૭૨	૫૦	—	૩૮	૪૦
તાંજોર	૧૦	૪૭	૭૯	૧૦	—	૧૩	૨૦
તાંદુર	૧૭	૧૫	૬૭	૩૦	—	૨૦	૦૦
તિરુપુર	૧૧	૦૨	૭૭	૧૮	—	૨૦	૪૮
તારંગાજી	૨૩	૫૭	૭૨	૪૨	—	૩૯	૧૨
ત્ર્યંબક	૧૯	૫૭	૭૩	૩૨	—	૩૫	૫૨
ત્રિચીનાપલ્લી	૧૦	૫૦	૭૮	૪૬	—	૧૪	૫૬
ત્રિવેન્દ્રમ	૦૮	૩૦	૭૭	૦૦	—	૨૨	૦૦
તુળજાપુર	૧૮	૦૨	૭૬	૧૦	—	૨૫	૨૦
દરભંગા	૨૬	૧૦	૮૫	૫૭	+	૧૩	૪૮
દહાણું	૧૯	૫૮	૭૨	૪૫	—	૩૯	૦૦
દાંતીઆ	૨૫	૩૯	૭૮	૨૭	—	૧૬	૧૨
દાર્જિલીંગ	૨૭	૦૩	૮૮	૧૮	+	૨૩	૧૨
દાવણગિરિ	૧૪	૩૧	૭૫	૫૮	—	૨૬	૦૮
દિબ્રુગઢ (આસામ)	૨૭	૨૯	૯૫	૦૦	+	૫૦	૦૦
દિલ્હી (પાટનગર)	૨૮	૪૦	૭૭	૧૫	—	૨૧	૦૦
દેવલાલી	૧૯	૫૬	૭૩	૫૨	—	૩૪	૩૨
દેવગઢ(સી.પી.)	૨૧	૫૧	૭૮	૫૦	—	૧૪	૪૦
દેવાસ	૨૨	૫૮	૭૬	૦૬	—	૨૫	૩૬
દેહરાદુન	૩૦	૧૯	૭૮	૦૪	—	૧૭	૪૪
દોલતાબાદ	૧૯	૫૭	૭૫	૧૫	—	૨૯	૦૦
ધનબાદ (ઝરીઆ)	૨૩	૪૫	૮૬	૩૫	—	૧૬	૨૦
ધનુષકોડી	૦૯	૧૦	૭૯	૨૮	—	૧૨	૦૮
ધમતરી	૨૦	૪૨	૮૧	૩૪	—	૦૩	૪૪
ધરણગામ (ખાન.)	૨૧	૦૦	૭૫	૧૫	+	૨૯	૦૦

ગામ	ઉત્તર અક્ષાંશ		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં	ક	અં	ક		મિ	સે
ધારવાર	૧૫	૨૭	૭૫	૦૫	—	૨૯	૪૦
ધામણગામ(બી)	૨૦	૪૫	૭૮	૦૮	—	૧૭	૨૮
ધારલા મોતીબાગ	૨૦	૧૮	૭૭	૪૮	—	૧૮	૪૮
ધુલીઆ	૨૦	૫૮	૭૪	૪૭	—	૩૦	૫૨
ધોંડ	૧૮	૩૨	૭૪	૪૦	—	૩૧	૨૦
નદીસર	૨૨	૪૫	૭૩	૩૦	—	૩૬	૦૦
નંદુરબાર	૨૧	૨૩	૭૪	૧૯	—	૩૨	૪૪
નસીરાબાદ	૨૬	૧૮	૭૪	૪૬	—	૩૦	૫૬
નાગપુર (મ પ્ર)	૨૧	૦૯	૭૯	૦૯	—	૧૩	૨૪
નાગોર	૨૭	૧૧	૭૩	૪૧	—	૩૪	૫૬
નાથદ્વારા	૨૪	૫૬	૭૩	૫૨	—	૩૪	૩૨
નાભા (પેપ્સુ)	૩૦	૨૫	૭૫	૦૫	—	૨૯	૪૦
નાંદેડ	૧૯	૦૯	૭૭	૨૭	—	૨૦	૧૨
નાશીક	૨૦	૦૨	૭૩	૫૦	—	૩૪	૪૦
નિઝામાબાદ	૧૮	૪૦	૭૮	૧૦	—	૧૭	૨૦
નિમચ	૨૪	૨૭	૭૪	૫૨	—	૩૦	૩૨
નિલગીરી	૧૧	૨૪	૭૬	૪૭	—	૨૨	૫૨
નિકોબાર ટાપુ	૦૮	૦૦	૯૪	૦૦	+	૪૬	૦૦
નેલ્લોર(મદ્રાસ)	૧૪	૨૭	૮૦	૦૦	—	૧૦	૦૦
નૈનિતાલ	૨૯	૨૩	૭૯	૩૦	—	૧૨	૦૦
પંચમઢી	૨૨	૩૦	૭૮	૨૨	—	૧૬	૩૨
પણજીમ (ગોવા)	૧૫	૩૦	૭૩	૫૫	—	૩૪	૨૦
પાટણા (બિહાર)	૨૫	૩૭	૮૫	૧૩	+	૧૦	૫૨
પંઢરપુર	૧૭	૪૧	૭૫	૨૩	—	૨૮	૨૮
પ્રતાપગઢ	૨૪	૦૨	૭૪	૪૦	—	૩૧	૨૦
પતિયાલા (પેપ્સુ)	૩૦	૨૨	૭૬	૨૫	—	૨૪	૨૦
પ્રયાગ	૨૫	૨૫	૮૧	૪૫	—	૦૩	૦૦
પરભણી	૧૯	૦૮	૭૬	૫૦	—	૨૨	૪૦
પરલી(વૈજનાથ)	૧૮	૪૫	૭૬	૩૦	—	૨૪	૦૦
પચોરા	૨૦	૩૮	૭૫	૨૯	—	૨૮	૦૪
પાંડુરના	૨૧	૦૫	૭૮	૩૦	—	૧૬	૦૦
પાંદરકવડા	૨૦	૦૫	૭૮	૨૫	—	૧૬	૨૦
પાણીપત	૨૯	૨૩	૭૭	૦૧	—	૨૧	૫૬
પારસનાથ (સ શી)	૨૪	૦૦	૮૬	૧૧	+	૧૪	૪૪
પારોના	૨૦	૫૫	૭૫	૦૬	—	૨૯	૩૬
પાવઘાટ	૧૦	૪૬	૭૬	૪૨	—	૨૩	૧૨
પાવગઢ	૧૯	૪૨	૭૨	૪૮	—	૩૮	૪૮
પાનધી	૨૧	૦૦	૭૫	૩૦	—	૨૮	૦૦
પામનકોટા	૦૮	૪૦	૭૭	૪૭	—	૧૮	૫૨
પૂના	૧૮	૩૦	૭૪	૦૦	—	૩૪	૦૦
પુરના	૧૯	૧૨	૭૭	૦૦	—	૨૨	૦૦
પુરી (જગન્નાથ)	૧૯	૪૮	૮૫	૫૨	+	૧૩	૨૮
પુલગાવ	૨૦	૪૨	૭૮	૧૮	—	૧૬	૪૮
પુસદ (બીરાર)	૧૯	૫૧	૭૭	૩૫	—	૧૯	૪૦
પુનાકા (ભુતાન)	૨૭	૩૮	૮૯	૪૦	+	૨૮	૪૦
પૈઠણ	૧૯	૨૯	૭૫	૨૬	—	૨૮	૧૬
પોઇસર	૧૯	૦૯	૭૨	૫૧	—	૩૮	૩૬
પોન્ડીચરી (ફ્રેંચ)	૧૧	૫૬	૭૮	૫૩	—	૧૦	૨૮
પોલાચી	૧૦	૩૯	૭૭	૦૩	—	૨૧	૪૮
પોર્ટ બ્લેયર (આંડામાન)	૧૧	૪૨	૯૨	૪૦	+	૪૦	૪૦
ફતેહગઢ	૨૭	૨૩	૭૯	૪૦	—	૧૧	૨૦
ફરૂકાબાદ	૨૭	૨૪	૭૯	૩૭	—	૧૧	૩૨
ફલટન	૧૮	૦૦	૭૪	૨૯	—	૩૨	૦૪
ફલોદી	૨૭	૦૯	૭૨	૨૪	—	૪૦	૨૪
ફાનના	૨૫	૧૦	૭૩	૧૦	—	૩૭	૨૦
ફિરોઝાબાદ	૨૭	૦૯	૭૮	૨૪	—	૧૬	૨૪
ફૈઝાબાદ	૨૬	૪૭	૮૨	૧૨	—	૦૧	૧૨
બડનેરા	૨૦	૫૨	૭૭	૪૬	—	૧૮	૫૬
બડનુર	૨૧	૫૪	૭૭	૫૭	—	૧૮	૧૨
બડગરા	૧૧	૩૫	૭૫	૪૦	—	૨૭	૨૦
બદામી	૧૫	૫૫	૭૫	૪૫	—	૨૭	૦૦
બદ્રીનાથ(તીર્થ)	૩૦	૪૪	૭૯	૩૨	—	૧૧	૫૨
બનારસ	૨૫	૨૦	૮૩	૦૨	+	૦૨	૦૮
બરદવાન	૨૩	૧૬	૮૭	૫૪	+	૨૧	૩૬

ગામ	ઉત્તર અક્ષાં.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત			ગામ	ઉત્તર અક્ષાં.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ	સે.		અં.	ક.	અં.	ક.		મિ	સે.
બરવાહા								ભાગલપુર	૨૫	૦૩	૮૬	૦૯	+	૧૪	૩૬
(બડવાઇ)	૨૨	૧૦	૭૬	૦૫	—	૨૫	૪૦	ભીલવાડા	૨૫	૨૧	૭૪	૪૦	—	૩૧	૨૦
બરવાની								ભીંવડી	૧૯	૨૧	૭૩	૦૭	—	૩૭	૩૨
(માળવા)	૨૨	૦૦	૭૪	૫૫	—	૩૦	૨૦	ભીવાની	૨૮	૪૬	૭૬	૧૮	—	૨૪	૪૮
બરાખપોર	૨૨	૪૬	૮૮	૨૪	+	૨૩	૩૬	ભુસાવળ	૨૧	૦૨	૭૫	૪૭	—	૨૬	૫૨
બરેલી	૨૮	૨૨	૭૯	૨૭	—	૧૨	૧૨	ભેલસા	૨૩	૩૨	૭૭	૫૧	—	૧૮	૩૬
બલરામપુર	૨૭	૦૪	૮૨	૦૨	—	૦૧	૫૨	**ભોપાલ**	૨૩	૧૬	૭૭	૩૬	—	૧૯	૩૬
બાંકીપોર	૨૫	૪૦	૮૫	૧૨	+	૧૦	૪૮	ભોર (સ્ટેટ)	૧૮	૦૯	૭૩	૫૪	—	૩૪	૨૪
બાંકુરા	૨૩	૧૪	૮૭	૦૭	+	૧૮	૨૮	**મંડી**							
બાગલકોટ	૧૬	૧૨	૭૫	૪૫	—	૨૭	૦૦	(હિમાચલ)	૩૧	૪૦	૭૬	૫૫	—	૨૨	૨૦
બાગેવાડી	૧૬	૩૩	૭૬	૦૫	—	૨૫	૪૦	મઉ (સી.પી.)	૨૨	૧૫	૮૦	૧૩	—	૦૯	૦૮
બાંદા	૨૫	૨૮	૮૦	૨૨	—	૦૮	૩૨	મઉ (યુ. પી.)	૨૫	૫૭	૮૩	૩૬	+	૦૪	૨૪
બારસી ટાઉન	૧૮	૧૨	૭૫	૪૪	—	૨૭	૦૪	મકસીજી	૨૩	૧૮	૭૬	૧૨	—	૨૫	૧૨
બાલાઘાટ	૨૧	૫૫	૮૦	૧૫	—	૦૯	૦૦	મછલીપટ્ટણ	૧૬	૯	૮૧	૧૨	—	૦૫	૧૨
બાલાપુર	૨૦	૪૨	૭૬	૫૨	—	૨૨	૩૨	**મણિપુર**	૨૪	૪૪	૯૩	૫૮	+	૪૫	૫૨
બાલારામપુર	૨૭	૨૫	૮૨	૧૫	—	૦૧	૦૦	મથુરા	૨૭	૨૮	૭૭	૪૧	—	૧૯	૧૬
બાસીમ	૨૦	૦૫	૭૭	૧૦	—	૨૧	૨૦	મદુરા	૦૯	૫૮	૭૮	૧૦	—	૧૭	૨૦
બીઆવર	૨૬	૦૫	૭૪	૧૫	—	૩૩	૦૦	**મદ્રાસ**(મદ્રાસ)	૧૩	૪	૮૦	૧૭	—	૦૮	૫૨
બીકાનેર	૨૮	૦૧	૭૩	૨૨	—	૩૬	૩૨	મનમાડ	૨૦	૧૫	૭૪	૨૯	—	૩૨	૦૪
બીજનોર	૨૯	૨૩	૭૮	૧૧	—	૧૭	૧૬	મલકાપુર	૨૦	૫૩	૭૬	૧૭	—	૨૪	૫૨
બીજાપુર	૧૬	૫૦	૭૫	૪૭	—	૨૬	૫૨	મસુરી	૩૦	૨૭	૭૮	૦૬	—	૧૭	૩૬
બીડર(મુગલાઇ)	૧૭	૫૭	૭૭	૩૯	—	૧૯	૨૪	મહાબળેશ્વર	૧૭	૫૮	૭૩	૪૩	—	૩૫	૦૮
બીલાસપુર	૨૨	૦૫	૮૨	૧૩	—	૦૧	૦૮	મહુ છાવણી	૨૨	૩૪	૭૫	૪૭	—	૨૬	૫૨
બુંદી	૨૫	૨૭	૭૫	૪૧	—	૨૭	૧૬	મહેશ્વર	૨૨	૧૧	૭૫	૩૭	—	૨૭	૩૨
બુરહાનપુર	૨૧	૧૭	૭૬	૧૬	—	૨૪	૫૬	મહેબુબનગર							
બુલઢાના	૨૦	૩૨	૭૬	૧૪	—	૨૫	૦૪	(NS)	૧૬	૪૦	૭૮	૦૦	—	૧૮	૦૦
બેંગલોર								**મરકારા**(કુર્ગ)	૧૨	૩૦	૭૫	૪૦	—	૨૭	૨૦
(મેસૂર)	૧૨	૫૮	૭૭	૩૮	—	૦૯	૨૮	માથેરાન	૧૮	૫૯	૭૩	૧૮	—	૩૬	૪૮
બેટ શંખોદ્ધાર	૨૨	૩૫	૬૯	૦૯	—	૫૩	૨૪	માધવપુર	૨૧	૧૨	૭૦	૦૦	—	૫૦	૦૦
બેલગાંવ	૧૫	૫૨	૭૪	૩૪	—	૩૧	૪૪	માનસરમાઇન	૨૧	૨૦	૭૯	૧૫	—	૧૩	૦૦
બેલ્લારી	૧૫	૦૯	૭૬	૫૭	—	૨૨	૧૨	માલવણ	૧૬	૦૩	૭૩	૩૦	—	૩૬	૦૦
બોધવડ	૨૦	૫૪	૭૬	૦૦	—	૨૬	૦૦	માલેગાંવ	૨૦	૩૧	૭૪	૩૦	—	૩૨	૦૦
ભંડારા	૨૧	૦૯	૭૯	૪૨	—	૧૧	૧૨	મીદનાપુર	૨૨	૨૫	૮૭	૨૧	+	૧૯	૨૪
ભટકલ બંદર	૧૪	૦૦	૭૪	૪૫	—	૩૧	૦૦	મીરત	૨૯	૦૧	૭૭	૪૫	—	૧૯	૦૦
ભરતપુર	૨૭	૧૫	૭૭	૩૦	—	૨૦	૦૦	મીરજ	૧૬	૪૯	૭૪	૪૩	—	૩૧	૦૮
ભાટીંડા	૩૦	૧૧	૭૫	૦૦	—	૩૦	૦૦	મુર્તિઝાપુર	૨૦	૪૫	૭૭	૨૪	—	૨૦	૨૪

ગામ	ઉત્તર અક્ષા. અં	ક	પૂર્વ રેખાંશ અં	ક.	તફાવત	મિ	સે.
મુધાળ(નિઝામ)	૧૯	૦૦	૭૭	૫૨	—	૧૮	૩૨
મુધોળ(કર્ણાટક)	૧૬	૨૦	૭૫	૨૦	—	૨૮	૪૦
મેંગલોર	૧૨	૫૨	૭૪	૫૩	—	૩૦	૨૮
મુંબઈ	૧૮	૫૪	૭૨	૫૦	—	૩૮	૪૦
યવતમાલ	૨૦	૨૩	૭૮	૧૧	—	૧૭	૧૬
યાલવીગી	૧૫	૦૩	૭૫	૧૫	—	૨૯	૦૦
યાદગિરિ	૧૬	૪૨	૭૭	૦૬	—	૨૧	૩૬
યાવલ (ખાનદેશ)	૨૧	૧૦	૭૫	૪૫	—	૨૭	૦૦
યેવલા	૨૦	૦૪	૭૪	૩૧	—	૩૧	૫૬
રતલામ	૨૩	૩૧	૭૫	૦૭	—	૨૯	૩૨
રત્નાગિરિ	૧૭	૦૮	૭૩	૧૯	—	૩૬	૪૪
રાંચી	૨૩	૨૩	૮૫	૨૩	+	૧૧	૩૨
રાજમહેન્દ્રી	૧૭	૦૦	૮૧	૪૮	—	૦૪	૪૮
રાજખરસવા	૨૨	૦૭	૮૫	૦૮	+	૧૦	૩૨
રાજનંદગાંવ	૨૧	૦૫	૮૧	૦૫	—	૦૫	૪૦
રાજાપુર	૧૬	૩૯	૭૩	૩૩	—	૩૫	૪૮
રાણકપુર	૨૫	૦૫	૭૩	૩૭	—	૩૫	૩૨
રાણીગંજ	૨૫	૫૨	૮૭	૫૨	+	૨૧	૨૮
રાણીબેનુર	૧૪	૩૨	૭૫	૪૧	—	૨૭	૧૬
રામટેક	૨૧	૨૦	૭૯	૨૦	—	૧૨	૪૦
રામદુર્ગ	૧૫	૫૮	૭૫	૨૨	—	૨૮	૩૨
રામપુર (ઓરિસા)	૨૧	૦૫	૪	૨૨	+	૦૭	૨૮
રામપુર (સ્ટેટ)	૨૮	૪૮	૭૯	૦૫	—	૧૩	૪૦
રાવેર(ખાનદેશ)	૨૧	૧૦	૭૬	૦૫	—	૪૫	૪૦
રામેશ્વર	૦૯	૧૭	૭૯	૨૨	—	૧૨	૩૨
રાયબરેલી	૨૬	૧૪	૮૧	૧૬	—	૦૪	૫૬
રાયચુર	૧૬	૧૨	૭૭	૨૧	—	૨૦	૩૬
રાયપુર(સી પી)	૨૧	૧૫	૮૧	૪૧	—	૦૩	૧૬
રીખબદેવ (મેવાડ)	૨૪	૦૫	૭૩	૫૦	—	૩૪	૪૦
વસઈ	૧૯	૨૩	૭૨	૫૦	—	૩૮	૪૦
વીરાર	૧૯	૨૭	૭૨	૪૯	—	૩૮	૩૬
અગાસી	૧૯	૨૭	૭૨	૪૬	—	૩૮	૫૬
પનવેલ	૧૮	૫૯	૭૩	૦૫	—	૩૭	૪૦
કલ્યાણ	૧૯	૧૪	૭૩	૧૦	—	૩૭	૨૦
પાલઘર	૧૯	૪૨	૭૨	૪૮	—	૩૮	૪૮
રેવા (વિં. પ્રદેશ)	૨૪	૩૨	૮૧	૧૫	—	૦૫	૦૦
રેવારી	૨૮	૦૨	૭૬	૦૬	—	૨૫	૩૬
રેવસ (કોકણ)	૧૮	૪૯	૭૨	૫૭	—	૩૮	૧૨
લખનૌ (ઉ પ્રદેશ)	૨૬	૫૫	૮૦	૫૯	—	૦૬	૦૪
લડાખ(કાશ્મીર)	૩૪	૦૦	૭૭	૧૫	—	૨૧	૦૦
લલીતપુર	૨૪	૨૨	૭૮	૨૮	—	૧૬	૦૮
લશ્કર	૨૬	૧૦	૭૮	૧૦	—	૧૭	૨૦
લ્હાસા (ટિબેટ)	૨૯	૫૦	૯૧	૧૦	+	૩૪	૪૦
લાતુર	૧૮	૨૪	૭૬	૩૬	—	૨૩	૩૬
લુધીઆના	૩૦	૫૫	૭૫	૫૪	—	૨૬	૨૪
લોનાવલા	૧૮	૪૪	૭૩	૨૮	—	૩૬	૦૮
વન	૨૩	૦૩	૭૯	૦૦	—	૧૪	૦૦
વરંગલ	૧૭	૫૮	૭૯	૪૦	—	૧૧	૨૦
વર્ધા	૨૦	૪૫	૭૮	૩૯	—	૧૫	૨૪
વરોરા	૨૦	૧૪	૭૯	૦૨	—	૧૩	૫૨
વાસવડા	૨૩	૩૦	૭૪	૨૪	—	૩૨	૨૪
વીકારાબાદ	૧૭	૧૮	૭૭	૫૦	—	૧૮	૪૦
વીંગુરલા	૧૫	૫૨	૭૩	૪૦	—	૩૫	૨૦
વિજયદુર્ગ	૧૬	૪૦	૭૩	૨૦	—	૩૬	૪૦
વિજયનગર	૧૫	૨૦	૭૬	૩૦	—	૨૪	૦૦
વિજયનગરમ્	૧૮	૦૭	૮૩	૨૭	+	૦૩	૪૮
વિજયવાડા	૧૬	૩૩	૮૦	૩૬	—	૦૧	૫૪
વિજાપુર	૨૩	૩૪	૭૨	૪૭	—	૩૮	૫૨
વીઝાગાપટ્ટમ	૧૭	૪૨	૮૩	૨૦	+	૦૩	૨૦

ગામ	ઉત્તર અક્ષાં.		પૂર્વ રેખાંશ		તફાવત		
	અં.	ક.	અં.	ક.		મિ	સે.
વેલોર	૧૨	૫૫	૭૯	૧૧	—	૧૩	૧૬
સંગમનેર	૧૯	૩૫	૭૪	૧૬	—	૩૨	૫૬
સતના	૨૪	૩૪	૮૦	૫૫	—	૦૬	૨૦
સતારા	૧૭	૪૨	૭૪	૦૨	—	૩૩	૫૨
સવાઈમાધવ-પુર	૨૫	૫૮	૭૬	૩૦	—	૨૪	૦૦
સાંગર(સી.પી.)	૨૩	૫૦	૭૮	૫૦	—	૧૪	૪૦
સાગલી	૧૬	૫૨	૭૪	૩૬	—	૩૧	૩૬
સાદડી (મારવાડ)	૨૫	૦૫	૭૩	૩૭	—	૩૫	૨૨
સારંગપુર	૨૩	૩૪	૭૬	૩૧	—	૨૩	૫૬
સાલેમ	૧૧	૩૯	૭૮	૧૨	—	૧૭	૧૨
સાવંતવાડી	૧૫	૫૪	૭૩	૫૨	—	૩૪	૩૨
સાવનુર	૧૪	૫૮	૭૫	૧૯	—	૨૮	૪૪
સહરાનપુર	૨૯	૫૮	૭૭	૨૩	—	૨૦	૨૮
સિકંદ્રાબાદ (દક્ષિણ)	૧૭	૨૭	૭૮	૩૩	—	૧૫	૪૮
સીમલા (હિમાચલ)	૩૧	૬	૭૭	૧૩	—	૨૧	૦૮
સીરામપોર	૨૨	૪૫	૮૮	૨૩	+	૨૩	૩૨
સીરોહી	૨૪	૫૩	૭૨	૫૪	—	૩૮	૨૪
સીહોર કેન્ટ	૨૩	૧૨	૭૭	૦૬	—	૨૧	૩૬
સીકીમ(સ્ટેટ)	૨૭	૩૦	૮૮	૨૫	+	૨૩	૪૦
સુજાલપુર	૨૩	૨૪	૭૬	૪૦	—	૨૩	૨૦
સેરમ(નિઝામ)	૧૭	૧૫	૭૭	૧૮	—	૨૦	૪૮
સેલુ(નિઝામ)	૧૯	૨૪	૭૬	૨૪	—	૨૪	૨૪
સોનપુર	૨૪	૫૨	૮૫	૧૩	+	૧૦	૫૨
સોલન (હિમાચલ)	૩૦	૫૭	૭૭	૦૫	—	૨૧	૪૦
સોલાપુર	૧૭	૪૦	૭૫	૫૬	—	૨૬	૧૬
સોહાગપુર	૨૩	૨૦	૮૧	૨૪	—	૦૪	૨૪
શહાજાનપુર	૨૭	૫૪	૭૯	૫૭	—	૧૦	૧૨
શાહપુર	૨૨	૨૦	૭૭	૨૫	—	૨૦	૨૦
શાહબાગ (નિઝામ)	૧૭	૫	૭૬	૫૪	—	૨૨	૨૪
શીલોંગ(આસામ)	૨૫	૩૪	૯૧	૫૬	+	૩૭	૪૪
શેગાંવ (આકોલા)	૨૦	૪૭	૭૬	૪૬	—	૨૨	૫૬
શેગાંવ (અ. નગર)	૧૯	૨૦	૭૫	૦૦	—	૩૦	૦૦
શ્રંગેરી	૧૩	૨૭	૭૫	૧૫	—	૨૯	૦૦
શ્રીગોંડા	૧૮	૪૧	૭૪	૪૪	—	૩૧	૦૪
શ્રીરામપુર	૧૯	૩૬	૭૪	૪૦	—	૩૧	૨૦
શ્રીનગર (કાશ્મીર)	૩૪	૦૬	૭૪	૫૩	—	૩૦	૨૮
શ્રીરંગપટ્ટમ્	૧૨	૨૬	૭૬	૪૩	—	૨૩	૦૮
હમાપ્પી	૧૫	૨૦	૭૬	૩૦	—	૨૪	૦૦
હમીરપુર	૨૫	૫૮	૮૦	૧૨	—	૯	૧૨
હરદ્વાર	૨૯	૫૮	૭૮	૧૩	—	૧૭	૦૮
હરદા	૨૨	૧૮	૭૭	૦૦	—	૨૨	૦૦
હરસુદ	૨૨	૫	૭૬	૪૦	—	૨૩	૨૦
હરિહર	૧૪	૩૧	૭૫	૫૨	—	૨૬	૩૨
હાજીપુર	૨૫	૪૧	૮૫	૧૪	+	૧૦	૫૬
હાથરસ	૨૭	૩૬	૭૮	૦૬	—	૧૭	૩૬
હાપુર	૨૮	૪૩	૭૭	૫૦	—	૧૮	૪૦
હાવરા	૨૨	૩૫	૮૮	૨૩	+	૨૩	૩૨
હાંસી	૨૯	૬	૭૬	૦૦	—	૨૬	૦૦
હીંગણઘાટ	૨૦	૩૪	૭૮	૫૩	—	૧૪	૨૮
હીંગોલી (મુગલાઇ)	૧૯	૪૩	૭૭	૧૧	—	૨૧	૧૬
હીસાર	૨૯	૧૦	૭૫	૪૬	—	૨૬	૫૬
હુગલી	૨૨	૫૫	૮૮	૨૬	+	૨૩	૪૪
હુબલી	૧૫	૨૦	૭૫	૧૨	—	૨૯	૧૨
હાવેરી	૧૪	૪૫	૭૫	૨૫	—	૨૮	૨૦
હૈદ્રાબાદ (દક્ષિણ)	૧૭	૨૦	૭૮	૩૦	—	૧૬	૦૦
હોટગી	૧૭	૩૬	૭૬	૦૦	—	૨૬	૦૦
હોનાવર	૧૪	૧૭	૭૪	૨૯	—	૩૨	૦૪
હોસપેટ	૧૫	૧૮	૭૬	૨૪	—	૨૪	૨૪
હોસંગાબાદ	૨૨	૪૬	૭૭	૪૫	—	૧૯	૦૦
હોશિઆરપુર	૩૧	૩૨	૭૫	૫૭	—	૨૬	૧૨

ભાગ ૨ જો.

પ્રકરણ ૧ લું.

સાંપાતિક કાળ*— કોષ્ટક નંબર એકમાં સને ૧૮૭૫ થી સને ૨૦૦૦ સુધીનો દરેક વર્ષનો સાંપાતિક કાળ કલાક મિનિટ અને સેકંડમાં આપવામાં આવેલો છે આ સાંપાતિક કાળ ધન રેખાંશનો (ગ્રીનિચ) છે અને લોકલ ટાઈમ સ્થાનિક કાળ રાત્રે બાર વાગ્યાનો છે લોકલ ટાઈમ રાત્રે બાર વાગ્યાને હવે પછી આપણે મધ્ય રાત્રિ કહીશું અને કલાકની ગણતરી મધ્ય રાત્રિથી કરશું એટલે બપોરના બાર પછી એક બે ત્રણ એમ ન ગણતાં ૧૩, ૧૪, ૧૫ એમ ગણાશે આ પ્રમાણે રાત્રિના બાર એટલે કલાકાદિ ૦-૦-૦ થશે અથવા ૨૪-૦-૦ થશે

લગ્ન દશમ ભાવ આદિ સાધવા માટે જન્મસ્થળનો જન્મ વખતનો સાંપાતિક કાળ વાપરી શકાય છે એટલે જન્મસ્થળનો જન્મ વખતનો સાંપાતિક કાળ કાઢવાની રીત પહેલા જોઈએ આગળ કોષ્ટક એકમા જણાવેલ સાંપાતિક કાળમા નીચે પ્રમાણે સંસ્કારો કરી જન્મસ્થળનો જન્મ વખતનો સાંપાતિક કાળ નિકળે છે

॥ જન્મ સ્થળનો જન્મ વખતનો સાંપાતિક કાળ કાઢવાની રીત ॥

સંસ્કાર ૧લો —ધન રેખાંશનો કોષ્ટકમા આપેલો જન્મના વર્ષનો સાંપાતિક કાળ લો આમા કોષ્ટક નંબર બેમાં આપેલી રેખાંશ સંસ્કારની સેકંડો ઉમેરો કે બાદ કરો રેખાંશ પૂર્વ હોય તો સેકંડો બાદ કરો અને પશ્ચિમ હોય તો ઉમેરો રેખાંશમા કળાઓ ૩૦ કરતાં ઓછી હોય તો ફક્ત અંશજ લેવા અને કળાઓ ૩૦ કરતાં વધારે હોય તો અંશમાં એક ઉમેરી આંક લેવો આમ કરવાથી જન્મ સ્થળનો જન્મના વર્ષનો પહેલી જાન્યુઆરીનો મધ્યરાત્રિનો સાંપાતિક કાળ આવશે. હિન્દુસ્તાન આફ્રીકા માટે સંસ્કારની સેકંડો બાદ કરવી અમેરિકા વેસ્ટ ઇન્ડિઝ જેવા પશ્ચિમ રેખાંશના દેશો માટે ઉમેરવી

બીજો અને તે પછી આવતા સંસ્કારો હમેશા ઉમેરવાના જ છે

સંસ્કાર બીજો —કોષ્ટક નંબર ત્રણમાંથી જન્મ તારીખ અને માસ લઈ, તે ઉપરથી જે ત્રણ આંક મળે તે કલાકાદિ સમજી તેને સંસ્કાર એક

વડે આવેલા સાંપાતિક કાળમાં ઉમેરો. પણ જે વર્ષમાં ફેબ્રુઆરી માસના ૨૯ દિવસ હોય (પ્લુત વર્ષ[1] = લીપર્ઇયર) તે વર્ષ માટે ૨૮ ફેબ્રુઆરી પછી જન્મ તારીખમાં એક તારીખ ઉમેરી આંક લેવો જેમકે ૨૯ ફેબ્રુ-આરીના બદલે ૧ માર્ચ ૯ જુન બદલે ૧૦ જુન **અને ૩૧મી ડીસેમ્બર માટે કલાકાદિ ૨૩–૫૯–૩ લેવા.** આ દ્વિતિય સંસ્કાર યુક્ત સાંપાતિક કાળ એ જન્મ સ્થળનો જન્મ તારીખનો મધ્યરાત્રિનો સાંપાતિક કાળ છે.

સંસ્કાર ત્રીજો:—દ્વીતિય સંસ્કાર યુક્ત સાંપાતિક કાળમાં જન્મનો સ્થાનિક કાળ ઉમેરો. (જન્મનો સ્થાનિક કાળ કાઢવાની રીત પાના ૨૩૬ ઉપર છે) બપોર પછી અને મધ્યરાત્રિ પહેલાં જન્મ હોય તો બપોર પછી ૧, ૨, ૩, એમ કલાકાદિ ન ગણતાં ૧૩, ૧૪, ૧૫ એમ ગણવું.

સંસ્કાર ચોથો:—આ સંસ્કારને સમય સંસ્કાર કહે છે. તેને કોષ્ટક નંબર ચારમાંથી કાઢો. જન્મના સ્થાનિક કાળના કલાક સામે કોષ્ટકમાં લખેલી સેકંડો લઈ તૃતીય સંસ્કાર યુક્ત સાંપાતિક કાળમાં ઉમેરો અને બાકી રહેલી સ્થાનિક કાળની મિનિટોને ૬ વડે ભાગી જે લબ્ધિ આવે તેટલી સેકંડો પણ ઉમેરો. આમ જન્મનો સ્પષ્ટ સાંપાતિક કાળ તૈયાર થશે.

ઉદાહરણ—તા. ૧૮–૬–૫૨ ના રોજ બપોરે ત્રણ વાગે સુરતમાં એક બાળકનો જન્મ છે તો જન્મ સમયનો સુરતનો સાંપાતિક કાળ કાઢો.

ક. મિ. સે.

૬–૩૮–૩૪ (કોષ્ટક નંબર ૧માંથી શૂન રેખાંશનો વર્ષ પ્રવેશનો મધ્યરાત્રિનો સાં. કાળ સને ૧૯૫૨)

૦—૦–૪૮ (કોષ્ટક નં. ૨ સુરતના પૂર્વ રેખાંશ ૭૨–૫૦ એટલે ૭૩ લો. ૭૩=૭૦+૩ માટે સંસ્કાર = ૪૬ + ૨ સેકંડ = ૪૮ સે.)

૬–૩૭–૪૬ (સુરતના વર્ષ પ્રવેશનો મધ્યરાત્રિનો સાં. કાળ)

* સાંપાતિક કાળ વગેરેની માહીતિ માટે આ વિભાગનું છેલ્લું પ્રકરણ જુઓ.

૧–જે વર્ષમાં ફેબ્રુઆરી માસના ૨૯ દિવસ હોય તે પ્લુત વર્ષ કહેવાય છે. જે વર્ષની સંખ્યાના છેલ્લા બે આંકડાને ચારથી ભાગતાં શેષ વધે નહિ તે પ્લુત વર્ષ કહેવાય જેમકે ૧૯૫૬, ૧૯૭૨, ૧૯૮૦ વગેરે. સૈકાના વર્ષને જો ચારસોથી ભાગતાં શેષ વધે નહિ તો તેને પ્લુત વર્ષ ગણવું જેમકે ૨૦૦૦. પણ ૧૯૦૦, ૨૧૦૦ ના વર્ષો પ્લુત વર્ષ ગણાય નહિ.

+ ૧૧—૬—૧૮ (કોષ્ટક નં ૩ તા ૧૯ જુન મુજબ પ્લુત વર્ષ હોવાથી તેમજ ૨૯ ફેબ્રુઆરી પછી જન્મ હોવાથી એક તારીખ ઉમેરી)

+ ૧૪—૨૧—૨૦ (સંસ્કાર ત્રીજો જન્મ સમય બપોર પછી હોવાથી ૧૨+૩=૧૫ કલાક ૨૮। ૮। રેખાંતર સુરત માટે મિ ૩૮—૪૦ સેકંડ ઋણ હોવાથી બાદ કરતા કલાકાદિ ૧૪—૨૧—૨૦ જન્મનો સ્થાનિક કાળ)

+ ૦—૨—૧૮ (સંસ્કાર ચોથો કોષ્ટક નં ૪ માથી સમય સંસ્કાર ૧૪ કલાક પ્રમાણે મિ ૨—૧૮ સે)

+ ૦—૦—૩ (સંસ્કાર ચોથો —મિ ૨૧ને ૬ વડે ભાગતા આવેલી લબ્ધિ ૩)

૩૨—૭—૪૫

૨૪—૦—૦ (સરવાળો ચોવીસ કલાક કરતા વધારે હોવાથી ૨૪ બાદ કર્યો)

૮—૮—૪૫ જન્મ સમયનો જન્મ સ્થળનો સાંપાતિક કાળ

ઉપર મુજબ દુનિયાના કોઈપણ સ્થળનો કોઈપણ વખતનો સાંપાતિક કાળ કાઢી શકાય છે ફક્ત સ્થળના રેખાંશ અને રેખાંતર જાણવું જોઈએ ટુકમાં રેખાંશ અને સ્થાનીક કાળ જોઈએ

॥ સાંપાતિક કાળ અને અક્ષાંસ ઉપરથી સ્પષ્ટલગ્ન ॥

આ પ્રકરણમા લગ્ન પત્રો આપેલા છે તે ઉત્તર અક્ષાંસના છે દક્ષિણ અક્ષાંસ માટે પણ જરૂરી સંસ્કાર કરી આજ લગ્ન પત્રનો ઉપયોગ કરવાનો છે લગ્ન સાધન માટે જન્મનો સાંપાતિક કાળ અને જન્મ સ્થળના અક્ષાંસ જાણવા જરૂરી છે

લગ્નપત્ર જોતા જણાશે કે તેમા મથાળે આડી લીટીએ અક્ષાંસ આપેલા છે અને ડાબી બાજુએ ઉભી લીટીમા વીશ વીશ મિનિટના અંતરે સાંપાતિક કાળ આપેલો છે બાકીના ખાનાઓમા લગ્ન રાશિ, અંશ અને કળામાં આપેલું છે આ સાયનલગ્ન છે

સ્પષ્ટ સાયનલગ્ન કાઢવા માટે જન્મના સાંપાતિક કાળની લગભગનો પણ તેનાથી કંઈક ઓછો એવો જે સાંપાતિક કાળ કોષ્ટકમાં આપેલો

હોય તે લો. જન્મ સ્થળના અક્ષાંસના અંશજલો આમ અંશ અને સાંપાતિક કાળ લઈ તેમનો સંપાત થતો હોય તે સ્થળે લખેલા રાશિ અંશ કળા નોંધો. સંપાત કાઢવા કાળની આડી લીટીએ અને અંશની ઉભી લીટીએ જોઈ તે બન્ને જે ખાનામાં મળે તે ખાનામાં આપેલા રાશિ અંશ કળા નોંધો.

ત્યારબાદ લગ્નપત્રામાંથી લીધેલ સાંપાતિક કાળમાં વીસ મિનિટ ઉમેરી અને ઉપરનાજ અક્ષાંસ લઇ રાસ્યાદિ આંક નોંધો આમ નોંધેલા બે રાસ્યાદિ આંકનો તફાવત કરો. આ અંશાદિ તફાવતને ત્રણે ગુણી ૬૦ વડે ચઢાવવાથી કળાદિ દરમિનિટે લગ્નની ગતિ આવશે આજ કળાદિને વિકળાદિ માનવાથી દર સેકંડે લગ્નની ગતિ આવશે.

હવે જન્મના સાંપાતિક કાળમાંથી કોષ્ટકમાંથી લીધેલો સાંપાતિક કાળ બાદ કરો. બાદ કરતાં આવેલી મિનિટો વડે કળાદિ ગતિને ગુણો અને સેકંડો વડે વિકળાદિ ગતિને ગુણો. આ બન્ને કળાદિ અને વિકળાદિ ફળોને રાસ્યાદિ બનાવો અને પહેલાં લાવેલા (લગ્નપત્રા ઉપરથી) રાસ્યાદિમાં જોડો. આમ કરવાથી લીધેલા અક્ષાંસનું લગ્ન આવશે.

સ્પષ્ટ લગ્ન કાઢવા માટે અક્ષાંસની જે કળાઓ આપણે છોડી દીધી છે તેના માટે સંસ્કાર આપવો પડશે. ઉપર કોષ્ટકમાંથી જે સાંપાતિક કાળ લઇ રાસ્યાદિ નોંધ્યા છે. તેમાંથી તેજ સાંપાતિક કાળે પણ પછીના અક્ષાંસે રાસ્યાદિ નોંધો. આ બન્ને અક્ષાંસે નોંધેલા રાસ્યાદિનો તફાવત લો. તફાવત અંશાદિ હોયતો કળાદિ કરો. આ કળાદિને બાકી રહેલી અક્ષાંસની કળાથી ગુણી તેને સાઠ વડે ભાગો અને જે લબ્ધિ આવે (શેષ કરતાં વધારે હોયતો લબ્ધિમાં એક ઉમેરવો) તેટલી કળા ઉપર સાધેલા લગ્નમાં ઉમેરો કે બાદ કરોતો સ્પષ્ટલગ્ન આવશે. જો અક્ષાંસના વધવા સાથે કોષ્ટકનો રાસ્યાદિ આંક વધતો હોયતો ઉમેરો નહિ તો બાદ કરો. આ સાયન સ્પષ્ટ લગ્ન થશે. તેમાંથી પોતાને રૂચે તે પક્ષના અયનાંશ બાદ કરવાથી નિરયન સ્પષ્ટલગ્ન આવશે.

ઉદાહરણ—ઉપરના ઉદાહરણનો સાંપાતિક કાળ કલાકાદિ—૮—૭—૪૫ છે. જન્મ સ્થળ સુરતના અક્ષાંસ ૨૧—૪ છે. કોષ્ટકમાં જન્મના સાંપાતિક કાળ કરતાં કંઇક ઓછો સાંપાતિક કાળ કલાકાદિ ૮—૦ છે આ કાળ ઉપરથી અને અક્ષાંસ ૨૧ ઉપરથી લગ્નપત્રામાંથી જોતાં રાસ્યાદિ. ૬—૨૭—૫૦ આવે છે. અને તેજ અક્ષાંસે કાળ કલાકાદિ ૮—૨૦ મુજબ રાસ્યદિ. ૭—૨—૨૪ આવે છે.

રા. અં. ક.
૭-૨-૨૪ સાં. કાળ. ૮-૨૦ અને અક્ષાંસ ૨૧ મુજબ. લગ્નપત્રામાંથી
ઊ———
૬-૨૭-૫૦ સાં. કાળ ૮-૦ અને અક્ષાંસ ૨૧ મુજબ. લગ્નપત્રામાંથી

૦-૪-૩૪ તફાવત

અંશાદિ તફાવત ૪-૩૪
× ૩

૧૨-૧૦૨
= ૧૩-૪૨ કળાદિ ગતિ દર મિનિટ.
= ૧૩-૪૨ કળાદિ ગતિ દર સેકંડ.

ક-મિ-સે.
૮-૭-૪૫ જન્મનો સાંપાતિક કાળ
ઊ———
૮-૦-૦ લગ્નપત્રામાંથી લીધેલો સાંપાતિક કાળ.

૭-૪૫ તફાવત
૧૩-૪૨ કળાદિ ૧૩-૪૨ વિકળાદિ
× ૭ મિનિટ × ૪૫ સેકંડ

૯૧-૨૯૪ કળાદિ ૧૮૫-૧૮૯૦ વિકળાદિ.
૧-૩૫-૫૪ અંશાદિ. ૧૦-૧૬-૩૦ કળાદિ.

રા અં ક.
૬-૨૭-૫૦ લગ્નપત્રામાંથી લીધેલાં રાસ્યાદિ.
+ ૦-૧-૩૫-૫૪ મિનિટ સંસ્કાર.
+ ૦-૦-૧૦-૧૬-૩૦ સેકંડ સંસ્કાર.

૬-૨૯-૨૬-૧૦-૩૦ જન્મના સાં. કાળે અને ૨૧ અક્ષાંશે સાયનલગ્ન.

આપણે હવે અક્ષાંસની કળા ૪ માટે સંસ્કાર આપીએ. કોષ્ટકમાં સાં. કાળ કલાકાદિ ૮-૦ ઉપર એકવીશ અને બાવીશ અક્ષાંસે નીચેના બે રાસ્યાદિ આંક છે. (૧) ૬-૨૭-૫૦ (૨) ૬-૨૭-૩૮

રા અં ક
૩-૨૭-૫૫ કલાકાદિ ૮-૦ ઉપરથી દશમભાવ
૦-૧-૩૩-૪૮ મિનિટ સંસ્કાર
૦-૦-૧૦-૩ સેકંડ સંસ્કાર

૩-૨૯-૪૮-૫૧ સાયન સ્પષ્ટ દશમભાવ

૦-૨૩-૨૦-૩૯ અયનાંશ

૩-૬-૧૮-૧૨ સ્પષ્ટ નિરયન દશમભાવ
સ્પષ્ટ નિરયન્ દશમભાવ રાશ્યાદિ ૩-૬-૧૮ આવ્યો.

॥ સ્પષ્ટ ગ્રહો અને લાઘવાંકો ॥

દૈનિક સ્પષ્ટ ગ્રહો હવે ઘણા પંચાગોમાં આપવામાં આવે છે આપણે ત્યાં પ્રગટ થતાં પંચાગોમાં સવારના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ સાડાપાંચના ગ્રહો આપવામાં આવે છે જ્યારે પરદેશી એફીમરીમાં સાંજના સાડાપાંચ હિંદી સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ (ગ્રીનીચ મધ્યાહ્ન સમય) ના ગ્રહો આવે છે

જન્મના સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવા માટે ચાલક કરવાની રીત -(૧) પંચાંગમાં જે સમયના ગ્રહો આપ્યા હોય તે સમય પછી કેટલા સમયે જન્મ થયો છે તે તફાવત લો આ તફાવત ૧૨ કલાક કરતા ઓછો હોયતો, તેનેજ ચાલક સમજો (૨) આ તફાવત ૧૨ કલાક કરતા વધારે હોય તો તેને ૨૪ કલાકમાંથી બાદ કરી જે આવે તેને ચાલક સમજો તફાવત ૧૨ કલાકથી ઓછો હોય ત્યારે ચાલકનું ઉદાહરણ -આગળના દાખલામાં સુરતમાં બપોરે ત્રણવાગે જન્મ છે એટલે રાત્રિના બાર વાગ્યા પછી ૩+૧૨= ૧૫ કલાકે જન્મ છે હવે ધારો કે પંચાગમાં સવારના સાડાપાંચ વાગ્યાના

	ક	મિ
ગ્રહો આપ્યા છે તો તફાવત=	૧૫-	૦
	૫-	૩૦
	૯-	૩૦ એજ ચાલક થયો

તફાવત ૧૨ કલાકથી વધારે હોય ત્યારે ચાલકનું ઉદાહરણ -એક માણસનો જન્મ ધારોકે તા ૧૮-૬-૫૨ ના રોજ હિંદી સ્ટાં ટાઇમ રાત્રે દશ વાગે થયો છે તો ચાલક કાઢો રાત્રિના બાર વાગ્યા પછી બાવીસ

કલાકે જન્મ છે. (૧૨+૧૦=૨૨) પંચાંગમાં સવારના સાડાપાંચ વાગ્યાના ગ્રહો આપેલા છે. એટલે

```
  ૨૨–૦
– ────────  થયા
   ૫–૩૦
  ────────
  ૧૬–૩૦
```

તેને ૨૪ માંથી બાદ કરતાં ૭ ક. ૩૦ મિ ચાલક થયો.

(૩) જન્મના ટાઇમમાંથી પંચાંગમાં જે ટાઇમના ગ્રહો આપ્યા હોય તે ટાઈમ બાદ ન જાય ત્યારે ચાલક કરવાની રીતઃ–પંચાંગમાં જે ટાઈમના ગ્રહો આપ્યા હોય તે ટાઇમમાંથી જન્મનો ટાઈમ બાદ કરવાથી ચાલક આવશે. ઉદાહરણ ધારોકે એક માણસનો જન્મ રાત્રે ૩ વાગે થયો છે. તો ચાલક કાઢો.

```
ક. મિ      ક. મિ
૫–૩૦      ૨–૩૦ ચાલક થયો.
૩—૦
──────
૨–૩૦
```

ચાલક નંબર (૧) એધન ચાલક છે. જ્યારે ચાલક નંબર (૨) અને (૩) ઋણ ચાલક છે. ટૂંકમાં સવારના સાડાપાંચ વાગ્યાના ગ્રહો પંચાંગમાં આપેલા હોય તો સવારના સાડાપાંચથી સાંજના સાડાપાંચ સુધી ધન ચાલક અને સાંજના સાડાપાંચથી સવારના સાડાપાંચ સુધી ઋણ ચાલક જાણવો. પણ વક્રીગ્રહ અને રાહુકેતુ માટે ધનને બદલે ઋણ અને ઋણને બદલે ધન ચાલક સમજવો.

લાઘવાંકો ઉપરથી સ્પષ્ટ ગ્રહો કાઢવાની રીત તા. ૯–મે ૧૯૫૬ નો બપોર કલાકાદિ ૨–૩૫ નો સ્પષ્ટ સૂર્ય કાઢો.

```
            ક. મિ
            ૨–૩૫
ચાલક માટે  +
            ૧૨–૦
           ──────
            ૧૪–૩૫
          – ──────
             ૫–૩૦
           ──────
ચાલક (ધન)   ૯–૫
```

આમ ચાલક કાઢી લાઘવાંકનો કોઠો લેવો. આ કોઠામાં મથાળે આડી લીટીએ કલાક અથવા અંશ છે અને ડાબી બાજુએ ઊભી લીટીમાં મિનિટ અને કળા છે. હવે ચાલકના કલાક અને મિનિટ પ્રમાણે લાઘવાંક કોષ્ટ-માંથી આંક લેવાનો છે. ૯ કલાકની ઉભી-લીટી અને મિનિટની આડી લીટી જે ખાનામાં મળે તે ખાનામાં લખેલો આંક લેવો. ત્યારબાદ ગ્રહની ૨૪ કલાકની ગતિ કાઢવી. આ ગતિ જન્મ તારીખનો પંચાંગમાં

આપેલો ગ્રહ અને તે પછીની તારીખે પચાગમા આપેલો ગ્રહ એ બેના તફાવતથી મળશે આ ગતિને લઇ ઉપર મુજબ જ પણ અશને બદલે અને મિનિટને બદલે કળા લઇ લાઘવાક કોષ્ટકમાથી આક કાઢવો. આ આવેલા આકને આગળ કલાકાદિ ચાલક ઉપરથી લાવેના આકમા ઉમેરવો જે પરિણામ આવે તે પરિણામ લગભગનો આક લાઘવાક કોષ્ટકમા જ્યાં મળે ત્યાના અશ કળા ચાલક ધન હોય તો ગ્રહમાં ઉમેરવા અને ઋણ હોય તો બાદ કરવા. રા અ ક મિ

ઉદાહરણ —તા ૧૦ મે ના સ્પષ્ટ સૂર્ય પચાગનો. ૦–૨૬–૪–૩૦

(સવારના ૫–૩૦)

તા ૯ મે નો સ્પષ્ટ સૂર્ય પચાગનો ૦–૨૫–૬–૨૯

(સવારના ૫–૩૦)

તફાવત-ગતિ–૦–૦–૫૮–૧

ચાલક ઉપરથી લાઘવાક કોષ્ટકમાથી લીધેલો આક ૦ ૪૨૨૦

ગતિ ઉપરથી લાઘવાક કોષ્ટકમાથી લીધેલો આક ૧.૩૯૪૮

૧.૮૧૬૮

આપેલ આક ઉપરથી ચાલક અશાદિ ૦–૨૧–૫૭ આવ્યું ચાલક ધન હોવાથી તા ૯–મે ના સૂર્યમા ઉમેર્યું તો સ્પષ્ટ સૂર્ય (જન્મનો) ૦–૨૫–૨૮–૨૪ થયો

લાઘવાક વાપરતા પહેલાં ઉપયોગી સૂચનાઓ

(૧) પહેલા ત્રણ ઉભા ખાનામા પાચ આકડા છે અને પહેલા આકડા પછી ટપકુ છે જ્યારે પછીના ખાનાઓમા ચાર આકડા છે, અને ટપકુ પણ ચાર આકડા આગળ છે અને ટપકુ નથી ત્યાં પાંચમો આકડો થત છે અને પછી ટપકુ છે એમ સમજવુ દા ત ૬ ક ૫ મિ નો આક કોષ્ટકમા ૫૯૬૧ છે તેને ૦.૫૯૬૧ સમજવો

(૨) સૂર્ય ચદ્ર જ્યારે વિકળા પર્યંત કાઢવાના હોય ત્યારે ગતિ વિકળા પર્યંત લેવી અને ગતિનો લાઘવાક ત્રિરાશિથી કાઢવો દા ત. ઉપર સૂર્યની ગતિ ૦–૫૮–૧ છે કોષ્ટકમા ૦–૫૮ નો આક ૧.૩૯૪૯ છે અને ૦–૫૯ નો આક ૧.૩૮૭૫ છે તો ૦–૫૮–૧ આ આક ૧.૩૯૪૮ થશે તેવીજ રીત સરવાળો ૧.૮૧૬૮ છે જે ૨૨ કળાની લગભગ છે ૨૨ કળાનો આંક ૧.૮૧૫૯ છે અને ૨૧ કળાનો આક ૧.૮૩૬૧ છે તો ૨૨ કળા અને એકવીસ કળાના આકડાનો તફાવત ૨૦૨ છે તેને ૬૦ વડે ભાગતાં આશરે

ત્રણ આવે છે એટલે આંકડામાં ત્રણનો તફાવત હોયતો એક વિકળા જેટલું અંતર પડે આપણા સરવાળાના આંકડા અને ૨૨ કળાના આંકડા વચ્ચે ૯ નો તફાવત છે માટે ત્રણ વિકળાનો ફેર પડે માટે સૂર્યનું ચાલન કળાદિ–૨૧–૫૭ થયું. (બાવીશમાંથી ત્રણ વિકળા બાદ કરી) ઋણ ચાલક:– ઋણ ચાલક હોય ત્યારે આવેલું ચાલક બાદ કરવું પડે છે. પણ તેને માટે જન્મદિવસના પંચાંગના ગ્રહમાંથી બાદબાકી કરવાની નથી. પણ પછીના દિવસના ગ્રહમાંથી બાદબાકી કરવાની છે. એટલે કે જન્મ થયા પછી જે સમયનો પંચાંગમાં ગ્રહ આપ્યો હોય તે ગ્રહમાંથી બાદબાકી કરવાની છે. (૬) વચ્ચે ટપકું આવવા છતાં સરવાળો હંમેશ મુજબજ કરવો.

કેટલાંક પંચાંગો અને પંચાંગ પુસ્તકો એવાં હોય છે કે જેમાં ત્રણ, ચાર દિવસ કે અઠવાડીયાના અંતરે ગ્રહો આપેલા હોય છે તેવા પંચાંગો વાપરી સ્પષ્ટગ્રહ કાઢવા માટે નીચે મુજબ ગણિત કરવું.

(૧) જન્મ દિવસથી નજીકના જે દિવસના ગ્રહો પંચાંગમાં આપેલા હોય તે સ્પષ્ટગ્રહો કાઢવા માટે લેવા.

(૨) ત્યારબાદ જન્મદિવસની પહેલાની અને પછીના પંચાંગમાં આપેલા ગ્રહનો તફાવત કરવો. આ તફાવત તે ગ્રહની પંચાંગમાં જેટલા દિવસના આંતરે ગ્રહો આપ્યા હોય તેટલા દિવસની ગતિ થાય છે.

(૨) ચાલક નીચે પ્રમાણે કાઢવો. પંચાંગમાંથી જન્મ પહેલાના ગ્રહો લીધા હોયતો ચાલક ધન સમજવો અને પંચાંગમાં જે ટાઇમના ગ્રહો આપ્યા હોય તે ટાઈમથી ગણતાં જન્મટાઇમ સુધી જેટલા દિવસાદિ થાય તે ચાલક થાય. પંચાંગમાંથી જન્મ પછીના ગ્રહો લીધા હોય તો ચાલક ઋણ સમજવો. જન્મટાઇમથી ગણતાં પંચાંગમાં જે ટાઇમના ગ્રહો આપ્યા હોય તે ટાઇમ સુધી ગણતાં જેટલા દિવસાદિ થાય તે ચાલક સમજવો.

(૩) ત્યારબાદ ઉપર આપેલી ગતિને જેટલા દિવસની ગતિ હોય તેટલા દિવસથી ભાગી ચાલક વડે ગણવાથી ચાલન આવશે જેને ધન કે ઋણ મુજબ ઉમેરવું કે બાદ કરવું. વકી ગ્રહ અને રાહુ કેતુ માટે ધન ચાલકને ઋણ અને ઋણને ધન સમજવો.

કોષ્ટક નંબર ૧

અંગ્રેજી વર્ષ પ્રવેશની મધ્યરાત્રિના સાંપાતિક કાળ (શૂન રેખાંશ)

સને	ક. મિ. સે	સને	ક. મિ. સે	સને	ક. મિ. સે.	સને	ક. મિ. સે.
૧૮૭૫	૬-૪૦-૫૪	૧૯૦૬	૬-૩૮-૫૬	૧૯૩૭	૬-૪૦-૫૩	૧૯૬૯	૬-૪૧-૫૪
૭૬	૬-૩૯-૫૭	૦૭	૬-૩૭-૫૮	૩૮	૬-૩૯-૫૬	૭૦	૬-૪૦-૫૬
૭૭	૬-૪૨-૫૬	૦૮	૬-૩૭-૧	૩૯	૬-૩૮-૫૯	૭૧	૬-૩૯-૫૯
૭૮	૬-૪૧-૫૯	૦૯	૬-૪૦-૦	૪૦	૬-૩૮-૧	૭૨	૬-૩૯-૨
૭૯	૬-૪૧-૨	૧૦	૬-૩૯-૩	૪૧	૬-૪૧-૧	૭૩	૬-૪૨-૧
૮૦	૬-૪૦-૫	૧૧	૬-૩૮-૬	૪૨	૬-૪૦-૩	૭૪	૬-૪૧-૪
૮૧	૬-૪૩-૪	૧૨	૬-૩૭-૯	૪૩	૬-૩૯-૬	૭૫	૬-૪૦-૭
૮૨	૬-૪૨-૭	૧૩	૬-૪૦-૮	૪૪	૬-૩૮-૯	૭૬	૬-૩૯-૯
૮૩	૬-૪૧-૯	૧૪	૬-૩૯-૧૧	૪૫	૬-૪૧-૮	૭૭	૬-૪૨-૯
૮૪	૬-૪૦-૧૨	૧૫	૬-૩૮-૧૩	૪૬	૬-૪૦-૧૧	૭૮	૬-૪૧-૧૧
૮૫	૬-૪૩-૧૨	૧૬	૬-૩૭-૧૬	૪૭	૬-૩૯-૧૪	૭૯	૬-૪૦-૧૪
૮૬	૬-૪૨-૧૪	૧૭	૬-૪૦-૧૫	૪૮	૬-૩૮-૧૭	૮૦	૬-૩૯-૧૭
૮૭	૬-૪૧-૧૭	૧૮	૬-૩૯-૧૮	૪૯	૬-૪૧-૧૬	૮૧	૬-૪૨-૧૬
૮૮	૬-૪૦-૨૦	૧૯	૬-૩૮-૨૧	૫૦	૬-૪૦-૧૯	૮૨	૬-૪૧-૧૯
૮૯	૬-૪૩-૧૯	૨૦	૬-૩૭-૨૪	૫૧	૬-૩૯-૨૧	૮૩	૬-૪૦-૨૨
૯૦	૬-૪૨-૨૨	૨૧	૬-૪૦-૨૩	૫૨	૬-૩૮-૨૪	૮૪	૬-૩૯-૨૪
૯૧	૬-૪૧-૨૫	૨૨	૬-૩૯-૨૬	૫૩	૬-૪૧-૨૩	૮૫	૬-૪૨-૨૪
૯૨	૬-૪૦-૨૭	૨૩	૬-૩૮-૨૮	૫૪	૬-૪૦-૨૬	૮૬	૬-૪૧-૨૬
૯૩	૬-૪૩-૨૭	૨૪	૬-૩૭-૩૧	૫૫	૬-૩૯-૨૯	૮૭	૬-૪૦-૨૯
૯૪	૬-૪૨-૨૯	૨૫	૬-૪૦-૩૦	૫૬	૬-૩૮-૩૨	૮૮	૬-૩૯-૩૨
૯૫	૬-૪૧-૩૨	૨૬	૬-૩૯-૩૩	૫૭	૬-૪૧-૩૧	૮૯	૬-૪૨-૩૧
૯૬	૬-૪૦-૩૫	૨૭	૬-૩૮-૩૬	૫૮	૬-૪૦-૩૪	૯૦	૬-૪૧-૩૪
૯૭	૬-૪૩-૩૪	૨૮	૬-૩૭-૩૯	૫૯	૬-૩૯-૩૭	૯૧	૬-૪૦-૩૭
૯૮	૬-૪૨-૩૭	૨૯	૬-૪૦-૩૮	૬૦	૬-૩૮-૩૯	૯૨	૬-૩૯-૪૦
૯૯	૬-૪૧-૪૦	૩૦	૬-૩૯-૪૧	૬૧	૬-૪૧-૩૮	૯૩	૬-૪૨-૩૯
૧૯૦૦	૬-૪૦-૪૨	૩૧	૬-૩૮-૪૪	૬૨	૬-૪૦-૪૧	૯૪	૬-૪૦-૪૨
૦૧	૬-૩૯-૪૫	૩૨	૬-૩૭-૪૬	૬૩	૬-૩૯-૪૪	૯૫	૬-૩૯-૪૪
૦૨	૬-૩૮-૪૮	૩૩	૬-૪૦-૪૬	૬૪	૬-૩૮-૪૭	૯૬	૬-૩૮-૪૭
૦૩	૬-૩૭-૫૧	૩૪	૬-૩૯-૪૮	૬૫	૬-૪૧-૪૬	૯૭	૬-૪૧-૪૬
૦૪	૬-૩૬-૫૩	૩૫	૬-૩૮-૫૧	૬૬	૬-૪૦-૪૯	૯૮	૬-૪૦-૪૯
૧૯૦૫	૬-૩૯-૫૩	૩૬	૬-૩૭-૫૪	૬૭	૬-૩૯-૫૧	૧૯૯૯	૬-૩૯-૫૨
				૬૮	૬-૩૮-૫૪	૨૦૦૦	૬-૩૮-૫૫

કોષ્ટક નંબર ૨

રેખાંશ સંસ્કાર કોષ્ટક

(પૂર્વરેખાંશ માટે ઋણ પશ્ચિમ માટે ધન)

રેખાંશ	સંસ્કાર મિ. સે.	રેખાંશ	સંસ્કાર મિ. સે.
૦	૦ — ૦	૧૦	૦ – ૭
૧	૦ — ૧	૨૦	૦ – ૧૩
૨	૦ — ૧	૩૦	૦ – ૨૦
૩	૦ — ૨	૪૦	૦ – ૨૬
૪	૦ — ૩	૫૦	૦ – ૩૩
૫	૦ — ૩	૬૦	૦ – ૩૯
૬	૦ — ૪	૭૦	૦ – ૪૬
૭	૦ — ૫	૮૦	૦ – ૫૩
૮	૦ — ૫	૯૦	૦ – ૫૯
૯	૦ — ૬	૧૦૦	૧ – ૬

કોષ્ટક નંબર ૪

સમય-સંસ્કાર કોષ્ટક.

કલાક	મિ. – સે.
૧	૦ – ૧૦
૨	૦ – ૨૦
૩	૦ – ૩૦
૪	૦ – ૩૯
૫	૦ – ૪૯
૬	૦ – ૫૯
૭	૧ – ૯
૮	૧ – ૧૯
૯	૧ – ૨૯
૧૦	૧ – ૩૯
૨૦	૩ – ૧૭

કોષ્ટક નંબર ૩

રેખાંશ સંસ્કારયુક્ત વર્ષ પ્રવેશના સાપાતિક કાળમાં જન્મ તારીખ મુજબ નીચેના કોષ્ટકમાંથી કલાકાદિ લઇ ઉમેરો, તો જન્મ દિવસની મધ્યરાત્રિનો સાં.કાળ આવશે. પ્લુત વર્ષ માટે ૨૮ મી ફેબ્રુઆરી પછી જન્મ હોય તો એક તારીખ ઉમેરી કલાકાદિ લેવાં.

તારીખ		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧
જાન્યુ	ક	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	મિ.	૦	૩	૭	૧૧	૧૫	૧૯	૨૦	૨૭	૩૧	૩૫	૩૯	૪૩	૪૭	૫૧	૫૫	૫૯	૩	૭	૧૦	૧૪	૧૮	૨૨	૨૬	૩૦	૩૪	૩૮	૪૨	૪૬	૫૦	૫૪	૫૮
	સે	૦	૫૭	૫૩	૫૦	૪૬	૪૩	૩૯	૩૬	૩૨	૨૯	૨૬	૨૨	૧૯	૧૫	૧૨	૯	૫	૨	૫૮	૫૫	૫૧	૪૮	૪૪	૪૧	૩૭	૩૪	૩૦	૨૭	૫૪	૨૦	૧૭
ફેબ્રુઆરી	ક	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩		
	મિ.	૨	૬	૧૦	૧૪	૧૭	૨૧	૨૫	૨૯	૩૩	૩૭	૪૧	૪૫	૪૯	૫૩	૫૭	૧	૫	૯	૧૩	૧૭	૨૧	૨૫	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨		
	સે	૧૩	૧૦	૬	૩	૫૯	૫૬	૫૨	૪૯	૪૫	૪૨	૩૯	૩૫	૩૨	૨૮	૨૫	૨૨	૧૮	૧૫	૧૧	૮	૪	૧	૫૭	૫૪	૫૦	૪૭	૪૩	૪૦	૩૭		
માર્ચ	ક.	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	મિ	૫૨	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૫	૩૯	૪૩	૪૭	૫૧	૫૫	૫૯	૩	૭	૧૧	૧૫	૧૯	૨૩	૨૭	૩૧	૩૫	૩૯	૪૩	૪૬	૫૦
	સે.	૫૭	૩૪	૩૦	૨૭	૨૩	૨૦	૧૬	૧૩	૯	૬	૨	૫૯	૫૬	૫૨	૪૯	૪૬	૪૨	૩૯	૩૫	૩૨	૨૮	૨૫	૨૧	૧૮	૧૪	૧૧	૭	૪	૧	૫૭	૫૪
એપ્રીલ	ક.	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	
	મિ	૫૪	૫૮	૨	૬	૧૦	૧૪	૧૮	૨૨	૨૬	૩૦	૩૪	૩૮	૪૨	૪૬	૫૦	૫૩	૫૭	૧	૫	૯	૧૩	૧૭	૨૧	૨૫	૨૯	૩૩	૩૭	૪૧	૪૫	૪૯	
	સે.	૫૦	૪૭	૪૩	૪૦	૩૬	૩૩	૨૯	૨૬	૨૨	૧૯	૧૬	૧૨	૯	૫	૨	૫૯	૫૫	૫૨	૪૮	૪૫	૪૧	૩૮	૩૪	૩૧	૨૭	૨૪	૨૦	૧૭	૧૪	૧૦	
મે	ક.	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
	મિ	૫૩	૫૭	૧	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૦	૪	૮	૧૧	૧૫	૧૯	૨૩	૨૭	૩૧	૩૫	૩૯	૪૩	૪૭	૫૧
	સે	૭	૪	૦	૫૭	૫૩	૫૦	૪૬	૪૩	૩૯	૩૬	૩૩	૨૯	૨૬	૨૨	૧૯	૧૬	૧૨	૯	૫	૨	૫૮	૫૫	૫૧	૪૮	૪૪	૪૧	૩૭	૩૪	૩૧	૨૭	૨૪
જુન	ક.	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	
	મિ	૫૫	૫૯	૩	૭	૧૧	૧૫	૧૮	૨૨	૨૬	૩૦	૩૪	૩૮	૪૨	૪૬	૫૦	૫૪	૫૮	૨	૬	૧૦	૧૪	૧૮	૨૨	૨૬	૨૯	૩૩	૩૭	૪૧	૪૫	૪૯	
	સે	૨૦	૧૭	૧૩	૧૦	૬	૩	૫૯	૫૬	૫૨	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	૨૨	૧૮	૧૫	૧૧	૮	૪	૧	૫૭	૫૪	૫૦	૪૭	૪૪	૪૦	

તારીખ		૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧
જુલાઈ	ક.	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩
	મિ.	૫૩	૫૭	૧	૫	૯	૧૩	૧૭	૨૧	૨૫	૨૯	૩૩	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૭	૫૧
	સે.	૩૬	૩૩	૨૯	૨૬	૨૨	૧૯	૧૫	૧૨	૮	૫	૨	૫૮	૫૫	૫૧	૪૮	૪૫	૪૧	૩૮	૩૪	૩૧	૨૭	૨૪	૨૦	૧૭	૧૪	૧૦	૭	૪	૦	૫૭	૫૪
ઑગસ્ટ	ક.	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫
	મિ.	૫૫	૫૯	૩	૭	૧૧	૧૫	૧૯	૨૩	૨૭	૩૧	૩૫	૩૯	૪૩	૪૭	૫૧	૫૪	૫૮	૨	૬	૧૦	૧૪	૧૮	૨૨	૨૬	૩૦	૩૪	૩૮	૪૨	૪૬	૫૦	૫૪
	સે.	૫૦	૪૭	૪૩	૪૦	૩૬	૩૩	૨૯	૨૬	૨૨	૧૯	૧૬	૧૨	૯	૫	૨	૫૯	૫૫	૫૨	૬૮	૪૫	૪૧	૩૮	૩૪	૩૧	૨૭	૨૪	૨૦	૧૭	૧૪	૧૦	૭
સપ્ટેંબર	ક.	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	
	મિ.	૫૮	૨	૫	૯	૧૩	૧૭	૨૧	૨૫	૨૯	૩૩	૩૭	૪૧	૪૫	૪૯	૫૩	૫૭	૧	૫	૯	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	
	સે.	૩	૦	૫૬	૫૩	૪૯	૪૬	૪૨	૩૯	૩૫	૩૨	૨૯	૨૫	૨૨	૧૮	૧૫	૧૨	૮	૫	૧	૫૮	૫૪	૫૧	૪૭	૪૪	૪૦	૩૭	૩૩	૩૦	૨૭	૨૩	
ઑક્ટોબર	ક.	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯
	મિ.	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૧૯	૨૩	૨૭	૩૧	૩૫	૩૯	૪૩	૪૭	૫૧	૫૫	૫૯	૩	૭	૧૧	૧૫	૧૯	૨૩	૨૭	૩૦	૩૪	૩૮	૪૨	૪૬	૫૦	૫૪
	સે.	૨૦	૧૭	૧૩	૧૦	૬	૩	૫૯	૫૬	૫૨	૪૯	૪૬	૪૨	૩૯	૩૫	૩૨	૨૯	૨૫	૨૨	૧૮	૧૫	૧૧	૮	૪	૧	૫૭	૫૪	૫૦	૪૭	૪૪	૪૦	૩૭
નવેંબર	ક.	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	
	મિ.	૫૮	૨	૬	૧૦	૧૪	૧૮	૨૨	૨૬	૩૦	૩૪	૩૭	૪૧	૪૫	૪૯	૫૩	૫૭	૧	૫	૯	૧૩	૧૭	૨૧	૨૫	૨૯	૩૩	૩૭	૪૨	૪૫	૪૮	૫૨	
	સે.	૩૩	૩૦	૨૬	૨૩	૧૯	૧૬	૧૨	૯	૫	૨	૫૯	૫૫	૫૨	૪૮	૪૫	૪૨	૩૮	૩૫	૩૧	૨૮	૨૪	૨૧	૧૭	૧૪	૧૦	૭	૩	૦	૫૭	૫૩	
ડીસેંબર	ક.	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩
	મિ.	૫૬	૦	૪	૮	૧૨	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૫	૫૯	૩	૭	૧૧	૧૫	૧૯	૨૩	૨૭	૩૧	૩૫	૩૯	૪૩	૪૭	૫૧	૫૫
	સે.	૫૦	૪૭	૪૩	૪૦	૩૬	૩૩	૨૯	૨૬	૨૨	૧૯	૧૬	૧૨	૯	૫	૨	૫૯	૫૫	૫૨	૪૮	૪૫	૪૧	૩૮	૩૪	૩૧	૨૭	૨૪	૨૦	૧૭	૧૪	૧૦	૭

પ્લુત વર્ષ માટે ૩૧ જાન્યુઆરી માટે કલાકાદિ ૨૩–૫૯–૩ લેવા.

સાંપાતિક કાળ ઉપરથી લગ્ન પત્રુ અક્ષાંશ શૂનથી સાઠ

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક. ૦ મિ ૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨
	કળા	૦	૨૪	૪૮	૧૨	૩૬	૫૯	૨૩	૪૭	૧૨	૩૬	૧	૨૫	૫૦	૧૫	૪૦	૫	૩૦	૫૬	૨૨	૪૮	૧૪	૪૧	૮	૩૫	૩	૩૧	૫૯	૨૮	૫૭	૨૬	૫૬
ક ૦ મિ.૨૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭
	કળા	૩૫	૫૯	૨૩	૪૭	૧૦	૩૪	૫૮	૨૨	૪૬	૧૦	૩૪	૫૯	૨૩	૪૮	૧૨	૩૭	૧	૨૬	૫૨	૧૭	૪૩	૯	૩૫	૧	૨૮	૫૬	૨૩	૫૦	૧૮	૪૬	૧૬
ક. ૦ મિ.૪૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧
	કળા	૧૧	૩૫	૫૮	૨૨	૪૫	૯	૩૨	૫૬	૨૦	૪૪	૭	૩૧	૫૫	૧૯	૪૩	૭	૩૧	૫૫	૨૦	૪૫	૧૦	૩૫	૦	૨૬	૫૨	૧૮	૪૪	૧૦	૩૭	૫	૩૪
ક. ૧ મિ. ૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫
	કળા	૪૯	૧૨	૩૫	૫૮	૨૧	૪૪	૮	૩૧	૫૪	૧૭	૪૦	૩	૨૬	૫૦	૧૩	૩૬	૦	૨૩	૪૭	૧૧	૩૫	૦	૨૫	૪૯	૧૪	૩૯	૫	૩૦	૫૬	૨૨	૪૯
ક ૧ મિ.૨૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪
	અંશ	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૦
	કળા	૨૮	૫૧	૧૪	૩૬	૫૯	૨૧	૪૪	૭	૨૯	૫૧	૧૩	૩૬	૫૮	૨૧	૪૪	૬	૨૯	૫૨	૧૫	૩૮	૧	૨૪	૪૮	૧૧	૩૫	૫૯	૨૩	૪૭	૧૨	૩૭	૨
ક. ૧ મિ ૪૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	અંશ	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૪
	કળા	૧૦	૩૨	૫૪	૧૬	૩૮	૦	૨૨	૪૪	૫	૨૭	૪૮	૧૨	૩૧	૫૩	૧૫	૩૭	૫૮	૨૦	૪૨	૪	૨૬	૪૮	૧૧	૩૩	૫૬	૧૯	૪૨	૫	૨૮	૫૪	૧૬

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
કં. ૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩															
મિ. ૦	અંશ	૧૩	૧૩	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪
	કળા	૨૬	૫૮	૨૯	૨	૩૪	૧૮	૪૪	૧૯	૫૨	૨૮	૫	૪૨	૨૨	૧	૪૨	૨૪	૭	૫૧	૩૬	૨૩	૧૦	૦	૫૧	૪૩	૩૭	૩૩	૩૦	૩૦	૩૧	૩૫
કં. ૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ.૨૦	અંશ	૧૭	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૫	૨૬	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૨૯	૦	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૭
	કળા	૪૫	૧૫	૪૫	૧૬	૪૮	૨૦	૫૨	૨૫	૫૮	૩૩	૮	૪૪	૨૦	૫૭	૩૮	૧૬	૫૬	૩૯	૨૧	૫	૫૦	૩૫	૨૪	૧૫	૦	૫૪	૫૦	૪૫	૪૧	૩૯
કં. ૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ.૪૦	અંશ	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯	૦	૦	૧	૨	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦
	કળા	૧	૩૦	૫૯	૨૯	૫૯	૨૯	૦	૩૧	૪	૩૭	૧૦	૪૩	૧૭	૫૩	૩૦	૭	૪૩	૨૫	૫	૪૬	૨૮	૧૦	૫૪	૪૦	૨૮	૧૫	૪	૫૬	૪૯	૪૫
કં. ૧	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ. ૦	અંશ	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩
	કળા	૧૬	૪૩	૧૧	૩૯	૭	૩૬	૫	૩૫	૫	૩૬	૮	૪૦	૧૩	૪૬	૨૦	૫૫	૩૧	૮	૪૬	૨૪	૩	૪૩	૨૪	૭	૫૧	૩૬	૨૨	૧૦	૫૯	૪૯
કં. ૧	રાશિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ.૨૦	અંશ	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૬
	કળા	૨૮	૫૪	૨૦	૪૭	૧૪	૪૧	૮	૩૭	૫	૩૪	૩	૩૪	૫	૩૭	૮	૪૨	૧૪	૪૮	૨૩	૫૯	૩૫	૧૨	૫૦	૨૯	૧૦	૫૨	૩૫	૨૦	૫	૫૨
કં. ૧	રાશિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ.૪૦	અંશ	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૯	૧૯
	કળા	૪૦	૫	૨૯	૫૪	૧૯	૪૫	૧૧	૩૮	૫	૩૨	૫૯	૨૭	૫૫	૨૫	૫૫	૨૬	૫૬	૨૮	૦	૩૪	૮	૪૩	૧૮	૫૪	૩૨	૧૦	૪૯	૩૧	૧૨	૫૬

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક. ૨	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ. ૦	અંશ	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮
	કળા	૫૫	૧૬	૩૭	૫૮	૨૦	૪૧	૨	૨૩	૪૪	૪	૨૫	૪૬	૬	૨૬	૪૭	૮	૨૯	૫૦	૧૧	૩૧	૫૨	૧૩	૩૫	૫૬	૧૭	૩૯	૦	૨૨	૪૪	૬	૨૯
ક. ૨	રાશિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ ૨૦	અંશ	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨
	કળા	૪૩	૩	૨૪	૪૪	૪	૨૪	૪૪	૪	૨૪	૪૪	૩	૨૩	૪૩	૩	૨૨	૪૧	૧	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૩૯	૫૯	૧૯	૩૯	૫૯	૨૦	૪૦	૦	૨૧	૪૨
ક. ૨	રાશિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ.૪૦	અંશ	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬
	કળા	૩૫	૫૫	૧૪	૩૩	૫૨	૧૧	૩૦	૪૯	૮	૨૭	૪૫	૪	૨૨	૪૦	૫૮	૧૬	૩૪	૫૨	૧૧	૨૯	૪૮	૬	૨૫	૪૪	૩	૨૧	૩૯	૫૮	૧૭	૩૬	૫૬
ક. ૩	રાશિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ. ૦	અંશ	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧
	કળા	૩૨	૫૦	૮	૨૬	૪૪	૨	૧૯	૩૭	૫૪	૧૨	૨૯	૪૬	૩	૨૦	૩૭	૫૩	૧૦	૨૭	૪૪	૧	૧૮	૩૫	૫૨	૯	૨૬	૪૩	૦	૧૭	૩૫	૫૨	૧૦
ક. ૩	રાશિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ.૨૦	અંશ	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫
	કળા	૩૩	૫૦	૭	૨૪	૪૦	૫૬	૧૨	૨૮	૪૪	૦	૧૫	૩૧	૪૬	૨	૧૭	૩૩	૪૮	૩	૧૯	૩૪	૫૦	૫	૨૦	૩૫	૫૧	૬	૨૨	૩૮	૫૪	૯	૨૫
ક. ૩	રાશિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
મિ.૪૦	અંશ	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯
	કળા	૨૯	૫૪	૯	૨૪	૩૯	૫૪	૮	૨૩	૩૭	૫૧	૫	૧૯	૩૩	૪૭	૧	૧૫	૨૮	૪૨	૫૬	૯	૨૩	૩૬	૫૦	૪	૧૮	૩૨	૪૬	૫૯	૧૩	૨૭	૪૨

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૨ મિ. ૦	રાશિ		૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	અંશ		૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૧	૨	૨૨	૨૨
	કળા		૧૪	૩૭	૧	૨૫	૪૮	૧૨	૧૨	૨	૨૮	૫૪	૨૦	૪૬	૧૫	૪૧	૯	૩૭	૯	૩૫	૭	૩૯	૧૨	૪૪	૧૭	૫૨	૨૮	૩	૪૧	૧૯	૫૮
ક. ૨ મિ.૨૦	રાશિ		૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	અંશ		૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૫	૨૬
	કળા		૨૪	૪૫	૭	૩૦	૫૨	૧૪	૧૪	૦	૨૪	૪૮	૧૨	૩૬	૧	૨૭	૫૨	૧૮	૪૬	૧૩	૪૧	૧૦	૩૯	૯	૪૦	૧૧	૪૩	૧૬	૫૦	૨૪	૧
ક. ૨ મિ.૪૦	રાશિ		૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	અંશ		૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯
	કળાં		૩૫	૫૫	૧૫	૩૫	૫૫	૧૬	૩૭	૫૮	૧૯	૪૧	૩	૨૬	૪૯	૧૨	૩૬	૫૯	૨૪	૪૯	૧૪	૪૦	૭	૩૪	૩	૩૧	૫૯	૨૯	૦	૩૨	૫
ક. ૩ મિ. ૦	રાશિ		૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ		૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૦	૦	૧	૧	૨
	કળા		૪૬	૪	૨૨	૪૦	૫૯	૧૮	૩૭	૫૬	૧૬	૩૫	૫૫	૧૫	૩૬	૫૭	૧૯	૪૧	૩	૨૬	૪૯	૧૨	૩૬	૦	૨૫	૫૧	૧૭	૪૪	૧૨	૪૦	૯
ક. ૩ મિ.૨૦	રાશિ		૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ		૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫
	કળા		૫૮	૧૪	૩૦	૪૭	૩	૧૯	૩૬	૫૩	૧૧	૨૯	૪૭	૫	૨૪	૪૩	૨	૨૧	૪૧	૧	૨૨	૪૩	૪	૪	૪૮	૧૦	૩૩	૫૭	૨૨	૪૭	૧૩
ક. ૩ મિ.૪૦	રાશ		૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ		૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮
	કળા		૧૦	૨૫	૩૯	૫૩	૮	૨૩	૩૮	૫૩	૯	૨૪	૩૯	૫૫	૧૨	૨૯	૪૫	૨	૨૦	૩૭	૫૫	૧૩	૩૨	૫૧	૧૦	૩૦	૫૦	૧૦	૩૨	૫૫	૧૮

અયાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
ક ૪ મિ ૦	રાશિ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૦	૦	૦	૦	૦
	કળા	૪૯	૩	૧૬	૨૯	૪૨	૫૫	૮	૨૧	૩૩	૪૬	૫૮	૧૦	૨૨	૩૪	૪૬	૫૯
ક ૪ મિ ૨૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫
	કળા	૩	૧૫	૨૬	૩૮	૪૯	૦	૧૧	૨૨	૩૨	૪૩	૫૩	૪	૧૪	૨૫	૩૫	૪૫
ક ૪ નિ ૪૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	કળા	૨૨	૩૧	૪૦	૪૯	૫૯	૮	૧૭	૨૬	૩૫	૪૪	૫૨	૧	૯	૧૭	૨૫	૩૩
ક ૫ મિ ૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫
	કળા	૪૩	૫૦	૫૭	૪	૧૧	૧૮	૨૫	૩૨	૩૮	૪૫	૫૧	૫૮	૪	૧૧	૧૭	૨૩
ક ૫ મિ ૨૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦
	કળા	૭	૧૨	૧૭	૨૨	૨૬	૩૧	૩૫	૪૦	૪૪	૪૯	૫૩	૫૮	૨	૬	૧૧	૧૫
ક ૫ મિ ૪૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫
	કળા	૩૩	૩૬	૩૮	૪૧	૪૩	૪૫	૪૭	૪૯	૫૨	૫૪	૫૬	૫૮	૧	૩	૫	૭

અયાંશ		૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક ૪ મિ ૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩
	કળા	૧૧	૨૨	૩૪	૪૬	૫૮	૧૦	૨૨	૩૪	૪૬	૫૮	૧૦	૨૨	૩૪	૪૬	૫૯
ક ૪ મિ ૨૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮
	કળા	૫૫	૫	૧૬	૨૬	૩૬	૪૬	૫૬	૬	૧૬	૨૬	૩૬	૪૬	૫૭	૭	૧૭
ક ૪ નિ ૪૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨
	કળા	૪૨	૫૦	૫૯	૬	૧૪	૨૨	૩૧	૩૯	૪૭	૫૬	૫	૧૨	૨૦	૨૮	૩૬
ક ૫ મિ ૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬
	કળા	૩૦	૩૬	૪૨	૪૮	૫૪	૦	૭	૧૩	૧૯	૨૫	૩૨	૩૮	૪૪	૫૦	૫૭
ક ૫ મિ ૨૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧
	કળા	૧૯	૨૩	૨૭	૩૧	૩૬	૪૦	૪૪	૪૮	૫૨	૫૬	૧	૫	૯	૧૩	૧૭
ક ૫ મિ ૪૦	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
	અંશ	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫
	કળા	૯	૧૧	૧૪	૧૬	૧૮	૨૦	૨૨	૨૪	૨૬	૨૮	૩૦	૩૨	૩૪	૩૬	૩૯

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૪	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
મિ. ૦	અંશ	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧
	કળા	૧૧	૨૩	૩૫	૪૮	૧	૧૪	૨૭	૪૦	૫૩	૬	૨૦	૩૪	૪૮	૧	૧૫	૩૦	૪૪	૫૯	૧૪	૩૦	૪૫	૧	૧૭	૩૫	૫૧	૯	૨૭	૪૫	૪	૨૩
ક. ૪	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
મિ.૨૦	અંશ	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪
	કળા	૨૮	૩૮	૪૮	૫૯	૯	૨૦	૩૧	૪૨	૫૩	૪	૧૫	૨૬	૩૮	૫૦	૨	૧૪	૨૬	૩૮	૫૧	૪	૧૭	૩૦	૪૪	૫૮	૧૨	૨૭	૪૨	૫૬	૧૧	૨૮
ક. ૪	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
મિ.૪૦	અંશ	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭
	કળા	૪૪	૫૩	૧	૧૦	૧૮	૨૭	૩૫	૪૪	૫૩	૩	૧૨	૨૧	૩૦	૩૯	૪૯	૫૯	૮	૧૮	૨૮	૩૯	૪૯	૦	૧૧	૨૨	૩૩	૪૫	૫૭	૯	૨૧	૩૪
ક. ૫	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
મિ. ૦	અંશ	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦
	કળા	૩	૯	૧૫	૨૨	૨૮	૩૫	૪૧	૪૮	૫૪	૧	૮	૧૫	૨[illegible]	૨૯	૩૬	૪૩	૫૦	૫૮	૬	૧૪	૨૨	૩૦	૩૮	૪૬	૫૫	૩	૧૨	૨૧	૩૦	૪૦
ક. ૫	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
મિ.૨૦	અંશ	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩
	કળા	૨૧	૨૬	૩૦	૩૪	૩૯	૪૩	૪૮	૫૨	૫૭	૧	૫	૧૦	૧૫	૧૯	૨૪	૨૯	૩૪	૩૯	૪૪	૪૯	૫૪	૦	૫	૧૧	૧૬	૨૨	૨૮	૩૪	૪૦	૪૭
ક. ૫	રાશિ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
મિ.૪૦	અંશ	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬
	કળા	૪૧	૪૩	૪૫	૪૭	૪૯	૫૧	૫૩	૫૬	૫૮	૦	૩	૫	૭	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૯	૨૨	૨૪	૨૭	૨૯	૩૨	૩૫	૩૮	૪૧	૪૪	૪૭	૫૦	૫૩

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક. ૬	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ ૦	અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ક ૬	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ.૨૦	અંશ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪
	કળા	૨૭	૨૪	૨૨	૧૯	૧૭	૧૫	૧૩	૧૧	૮	૬	૪	૨	૫૯	૫૭	૫૫	૫૩	૫૧	૪૯	૪૭	૪૪	૪૨	૪૦	૩૮	૩૬	૩૪	૩૨	૩૦	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨
ક. ૬	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ ૪૦	અંશ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮
	કળા	૫૧	૪૭	૪૩	૩૯	૩૪	૩૦	૨૫	૨૧	૧૬	૧૨	૭	૩	૫૮	૫૪	૪૯	૪૫	૪૧	૩૭	૩૩	૨૯	૨૪	૨૦	૧૬	૧૨	૮	૪	૫૯	૫૫	૫૧	૪૭	૪૩
ક ૭	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ. ૦	અંશ	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩
	કળા	૧૭	૧૦	૩	૫૬	૪૯	૪૨	૩૫	૨૮	૨૨	૧૫	૯	૨	૫૬	૪૯	૪૩	૩૭	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૫૩	૪૭	૪૧	૩૫	૨૮	૨૨	૧૬	૧૦	૪
ક. ૭	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ.૨૦	અંશ	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭
	કળા	૪૦	૩૦	૨૦	૧૦	૧	૫૨	૪૩	૩૪	૨૬	૧૭	૯	૦	૫૨	૪૩	૩૫	૨૭	૧૯	૧૦	૨	૫૪	૪૬	૩૮	૨૯	૨૧	૧૩	૫	૫૫	૪૮	૪૦	૩૨	૨૪
ક. ૭	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ.૪૦	અંશ	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧
	કળા	૫૭	૪૫	૩૪	૨૨	૧૧	૦	૪૯	૩૮	૨૮	૧૭	૭	૫૬	૪૬	૩૫	૨૫	૧૫	૫	૫૫	૪૫	૩૫	૨૫	૧૪	૪	૫૪	૪૪	૩૪	૨૪	૧૪	૩	૫૩	૪૩

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫
ક. ૬ મિ. ૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ક. ૬ મિ.૨૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૪	૩	૩	૩	૩	૩
	કળા	૨૦	૧૭	૧૫	૧૩	૧૧	૯	૭	૪	૨	૦	૫૭	૫૫	૫૩	૫૦	૪૮
ક. ૬ મિ.૪૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	કળા	૩૯	૩૪	૩૦	૨૬	૨૧	૧૭	૧૨	૮	૩	૫૯	૫૫	૫૦	૪૫	૪૧	૩૬
ક. ૭ મિ. ૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	કળા	૫૮	૫૧	૪૫	૩૮	૩૨	૨૫	૧૯	૧૨	૬	૫૯	૫૨	૪૫	૩૮	૩૧	૨૪
ક. ૭ મિ.૨૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫
	કળા	૧૬	૭	૫૯	૫૦	૪૨	૩૩	૨૫	૧૬	૭	૫૭	૪૮	૩૯	૩૦	૨૧	૧૧
ક. ૭ મિ.૪૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮
	કળા	૩૩	૨૨	૧૨	૧	૫૧	૪૦	૨૯	૧૮	૭	૫૬	૪૫	૩૪	૨૨	૧૦	૫૮

અક્ષાંશ		૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૬ મિ. ૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ક. ૬ મિ.૨૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	કળા	૪૬	૪૪	૪૧	૩૮	૩૬	૩૩	૩૧	૨૮	૨૫	૨૨	૧૯	૧૬	૧૩	૧૦	૭
ક. ૬ મિ.૪૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	કળા	૩૧	૨૬	૨૧	૧૬	૧૨	૬	૦	૫૫	૪૯	૪૪	૩૮	૩૨	૨૬	૨૦	૧૩
ક. ૭ મિ. ૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯
	કળા	૧૭	૧૦	૨	૫૪	૪૬	૩૮	૩૦	૨૨	૧૪	૫	૫૭	૪૮	૩૯	૩૦	૨૦
ક. ૭ મિ.૨૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨
	કળા	૧	૫૨	૪૨	૩૨	૨૧	૧૧	૦	૪૯	૩૮	૨૭	૧૫	૩	૫૧	૩૯	૨૬
ક. ૭ મિ.૪૦	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫
	કળા	૪૬	૩૪	૨૨	૯	૫૬	૪૩	૩૦	૧૬	૨	૪૮	૩૩	૧૮	૪	૪૯	૩૨

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક. ૮ મિ. ૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
	અંશ	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬
	કળા	૧૧	૫૭	૪૪	૩૦	૧૭	૪	૫૨	૪૦	૨૭	૧૪	૨	૫૦	૩૮	૨૬	૧૪	૧	૪૯	૩૭	૨૫	૧૪	૨	૫૦	૩૮	૨૬	૧૪	૨	૫૦	૩૮	૨૬	૧૪	૧
ક. ૮ મિ.૨૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	અંશ	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૩	૩	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૧	૧	૦	૦	૦
	કળા	૨૧	૬	૫૧	૩૬	૨૧	૬	૫૨	૩૭	૨૩	૯	૫૫	૪૧	૨૭	૧૩	૫૯	૪૬	૩૨	૧૮	૪	૫૧	૩૭	૨૪	૧૦	૫૬	૪૨	૨૮	૧૪	૧	૪૭	૩૩	૧૮
ક. ૮ મિ.૪૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	અંશ	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૫	૪	૪
	કળા	૨૭	૧૦	૫૩	૩૬	૨૦	૪	૪૮	૩૨	૧૬	૦	૪૫	૨૯	૧૪	૫૮	૪૩	૨૭	૧૨	૫૭	૪૧	૨૬	૧૦	૫૫	૪૦	૨૫	૯	૫૩	૩૮	૨૨	૬	૫૧	૩૫
ક. ૯ મિ. ૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	અંશ	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૮
	કળા	૨૮	૯	૫૧	૩૩	૧૬	૫૮	૪૧	૨૩	૬	૪૯	૩૨	૧૫	૫૮	૪૧	૨૪	૭	૫૦	૩૩	૧૬	૫૯	૪૨	૨૫	૮	૫૧	૩૪	૧૭	૦	૪૩	૨૫	૮	૫૦
ક. ૯ મિ.૨૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	અંશ	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩
	કળા	૨૫	૫	૪૬	૨૭	૮	૫૯	૩૦	૧૧	૫૨	૩૩	૧૫	૫૭	૩૯	૨૧	૩	૪૪	૨૬	૮	૪૯	૩૧	૧૨	૫૪	૩૫	૧૬	૫૮	૪૦	૨૧	૨	૪૩	૨૪	૪
ક. ૯ મિ.૪૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
	અંશ	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭
	કળા	૧૭	૫૬	૩૬	૧૬	૫૬	૩૬	૧૬	૫૬	૩૬	૧૬	૫૬	૩૭	૧૮	૫૮	૩૮	૧૮	૫૯	૪૦	૨૦	૦	૪૧	૨૧	૧	૪૧	૨૧	૧	૪૦	૨૦	૦	૩૯	૧૮

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૮	રાશિ	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ. ૦	અંશ	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮
	કળા	૪૯	૩૭	૨૫	૧૨	૫૯	૪૬	૩૩	૨૦	૭	૫૪	૪૦	૨૬	૧૨	૫૯	૪૫	૩૦	૧૬	૧	૪૬	૩૦	૧૫	૫૯	૪૩	૨૬	૯	૫૧	૩૩	૧૫	૫૬	૩૭
ક. ૮	રાશિ	૭	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ.૨૦	અંશ	૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧
	કળા	૪	૫૦	૩૫	૨૧	૭	૫૨	૩૭	૨૨	૭	૫૧	૩૬	૨૧	૫	૪૮	૩૧	૧૫	૫૮	૪૦	૨૩	૫	૪૭	૨૮	૯	૫૦	૩૦	૧૦	૩૨	૨૮	૫	૪૨
ક. ૮	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬
મિ.૪૦	અંશ	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪
	કળા	૧૮	૨	૪૬	૩૦	૧૩	૫૭	૪૧	૨૪	૭	૪૯	૩૧	૧૩	૫૫	૩૬	૧૭	૫૮	૩૯	૧૯	૫૯	૩૮	૧૭	૫૬	૩૪	૧૨	૫૦	૨૭	૫૪	૩૮	૧૩	૪૭
ક. ૯	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૬
મિ. ૦	અંશ	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૩	૩	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭
	કળા	૩૨	૧૪	૫૬	૩૮	૨૦	૧	૪૨	૨૩	૪	૪૪	૨૫	૫	૪૫	૨૪	૩	૪૧	૧૯	૫૭	૩૪	૧૧	૪૮	૨૪	૦	૩૫	૯	૪૩	૧૬	૪૮	૨૦	૫૧
ક. ૯	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ.૨૦	અંશ	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૧	૦
	કળા	૪૪	૨૫	૫	૪૫	૨૫	૫	૪૪	૨૩	૨	૪૧	૧૯	૫૭	૩૪	૧૧	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૧	૪૬	૨૦	૫૩	૨૬	૫૮	૨૮	૧	૩૧	૦	૨૮	૫૫
ક. ૯	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ.૪૦	અંશ	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૪	૩
	કળા	૫૭	૩૬	૧૫	૫૩	૩૦	૮	૪૬	૨૩	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૫૯	૩૩	૮	૪૨	૧૫	૪૭	૧૯	૫૦	૨૧	૫૧	૨૦	૪૯	૧૭	૪૪	૧૦	૩૬	૫૯

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક. ૧૦	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૦	અંશ	૨	૧	૧	૧	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧
	કળા	૫	૪૪	૨૩	૨	૪૦	૧૯	૫૮	૩૭	૧૭	૫૬	૩૫	૧૪	૫૪	૩૩	૧૩	૫૨	૩૧	૧૦	૪૯	૨૯	૮	૪૭	૨૫	૪	૪૩	૨૧	૦	૩૮	૧૬	૫૪	૩૧
ક. ૧૦	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૨૦	અંશ	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫
	કળા	૫૦	૨૮	૬	૪૪	૨૨	૦	૩૮	૧૬	૫૫	૩૩	૧૨	૫૦	૨૮	૬	૪૫	૨૩	૨	૪૦	૧૮	૫૬	૩૪	૧૨	૪૯	૨૭	૪	૪૧	૧૮	૫૫	૩૨	૮	૪૪
ક. ૧૦	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭
મિ. ૪૦	અંશ	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૧	૧	૦	૦	૨૯
	કળા	૩૨	૯	૪૬	૨૩	૧	૩૮	૧૬	૫૩	૩૧	૮	૪૬	૨૩	૧	૩૮	૧૬	૫૪	૩૧	૮	૪૫	૨૨	૫૯	૩૬	૧૨	૪૯	૨૫	૧	૩૭	૧૩	૪૮	૨૩	૫૭
ક. ૧૧	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ. ૦	અંશ	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૫	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૮	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૫	૪	૪
	કળા	૧૧	૪૮	૨૫	૨	૩૯	૧૬	૫૩	૩૦	૬	૪૩	૨૦	૫૭	૩૪	૧૧	૪૭	૨૪	૧	૩૭	૧૩	૪૯	૨૪	૦	૩૬	૧૧	૪૬	૨૧	૫૫	૩૦	૪	૩૮	૧૨
ક. ૧૧	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ. ૨૦	અંશ	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮
	કળા	૪૯	૨૫	૨	૩૮	૧૫	૫૧	૨૭	૩	૪૦	૧૬	૫૨	૨૯	૬	૪૨	૧૮	૫૩	૨૮	૫	૪૦	૧૫	૫૦	૨૫	૦	૩૪	૮	૪૨	૧૬	૫૦	૨૩	૫૫	૨૭
ક. ૧૧	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ. ૪૦	અંશ	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨
	કળા	૨૫	૧	૩૭	૧૩	૫૦	૨૬	૨	૩૮	૧૪	૫૦	૨૬	૧	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૫૯	૩૪	૮	૪૩	૧૭	૫૧	૨૫	૫૯	૩૨	૫	૩૭	૧૦	૪૨	૧૪	૪૪

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫
ક. ૧૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૦	અંશ	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫
	કળા	૮	૪૬	૨૩	૫૯	૩૫	૧૨	૪૮	૨૩	૫૮	૩૨	૬	૪૦	૧૪	૪૭	૧૯
ક. ૧૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૨૦	અંશ	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯
	કળા	૨૦	૫૫	૩૧	૬	૪૧	૧૫	૪૯	૨૨	૫૫	૨૮	૧	૩૩	૫	૩૫	૫
ક. ૧૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૪૦	અંશ	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૨
	કળા	૩૨	૬	૪૦	૧૩	૪૬	૧૯	૫૨	૨૪	૫૫	૨૬	૫૭	૨૬	૫૫	૨૩	૫૨
ક. ૧૧	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૦	અંશ	૩	૩	૨	૨	૧	૧	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬
	કળા	૪૫	૧૭	૪૯	૨૧	૫૩	૨૪	૫૫	૨૫	૫૫	૨૪	૫૨	૨૦	૪૭	૧૪	૪૦
ક. ૧૧	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ. ૨૦	અંશ	૭	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૪	૩	૩	૨	૨	૧	૧	૦
	કળા	૫૯	૩૦	૧	૩૧	૨	૩૧	૦	૨૯	૫૭	૨૩	૫૦	૧૭	૪૩	૭	૩૦
ક. ૧૧	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ. ૪૦	અંશ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૭	૬	૬	૫	૫	૪
	કળા	૧૫	૪૫	૧૫	૪૪	૧૨	૪૦	૮	૩૫	૧	૨૭	૫૨	૧૬	૪૦	૨	૨૨

અક્ષાંશ		૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૧૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૦	અંશ	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૮	૭	૭
	કળા	૫૧	૨૩	૫૪	૨૪	૫૩	૨૧	૪૮	૧૬	૪૩	૮	૩૨	૫૭	૧૯	૪૧	૨
ક. ૧૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૨૦	અંશ	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦
	કળા	૩૪	૪	૩૨	૦	૨૬	૫૨	૧૭	૪૨	૬	૨૮	૫૦	૧૦	૨૯	૪૮	૪
ક. ૧૦	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૪૦	અંશ	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૬	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૩
	કળા	૧૯	૪૬	૧૨	૩૭	૧	૨૫	૪૮	૧૦	૩૧	૫૦	૮	૨૫	૪૦	૫૫	૮
ક. ૧૧	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૦	અંશ	૨૬	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬
	કળા	૫	૨૯	૫૨	૧૪	૨૬	૫૭	૧૭	૩૬	૫૩	૯	૨૪	૩૮	૫૦	૧	૧૧
ક. ૧૧	રાશિ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૨૦	અંશ	૨૯	૨૯	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૫	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૧૯
	કળા	૫૩	૧૫	૩૫	૫૫	૧૪	૩૨	૫૦	૬	૨૦	૩૨	૪૫	૫૬	૪	૧૧	૧૫
ક. ૧૧	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૪૦	અંશ	૩	૩	૨	૧	૦	૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨
	કળા	૪૪	૪	૨૧	૩૯	૫૫	૧૦	૨૫	૩૮	૫૦	૦	૬	૧૦	૧૫	૧૯	૨૧

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક. ૧૨ મિ ૦	રાશિ	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
	અંશ	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭
	કળા	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૫૯	૩૪	૧૦	૪૫	૨૦	૫૫	૨૯	૪	૩૮	૧૨	૪૬	૧૯	૫૨	૨૫	૫૭	૨૯	૧	૩૨	૩	૩૪	૪
ક ૧૨ મિ.૨૦	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
	અંશ	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૧	૧	૦	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧
	કળા	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૩	૫૯	૩૪	૯	૪૪	૧૭	૫૪	૨૮	૨	૩૬	૯	૪૨	૧૬	૪૯	૨૨	૫૪	૨૬	૫૭	૨૮	૫૯	૨૯	૫૮	૨૭
ક. ૧૨ મિ ૪૦	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
	અંશ	૯	૮	૮	૮	૭	૭	૬	૬	૬	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૧	૧	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૫
	કળા	૧૧	૪૮	૨૪	૦	૩૬	૧૨	૪૮	૨૪	૦	૩૫	૧૦	૪૫	૨૦	૫૫	૩૦	૪	૩૮	૧૨	૪૫	૧૮	૫૧	૨૦	૫૫	૨૭	૫૮	૨૮	૫૯	૩૦	૦	૨૯	૫૭
ક ૧૩ મિ. ૦	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
	અંશ	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૮	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૨	૨	૧	૧	૦
	કળા	૪૯	૨૬	૨	૩૯	૧૫	૫૧	૨૭	૩	૩૯	૧૪	૪૯	૨૪	૫૯	૩૪	૯	૪૩	૧૭	૫૦	૨૩	૫૬	૨૯	૧	૩૨	૩	૩૪	૪	૩૪	૩	૩૨	૦	૨૮
ક. ૧૨ મિ ૨૦	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
	અંશ	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૭	૭	૬	૬	૫	૫
	કળા	૨૮	૫	૪૨	૧૯	૫૬	૩૨	૯	૪૫	૨૧	૫૭	૩૨	૮	૪૩	૧૮	૫૨	૨૬	૦	૩૪	૭	૪૦	૧૨	૪૪	૧૫	૪૬	૧૬	૪૬	૧૬	૪૪	૧૩	૪૦	૭
ક ૧૩ મિ.૪૦	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
	અંશ	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૩	૧૦	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯
	કળા	૧૦	૪૮	૨૫	૩	૪૦	૧૬	૫૩	૩૦	૬	૪૩	૧૯	૫૫	૩૦	૫	૪૦	૧૪	૪૮	૨૨	૫૫	૨૮	૦	૩૨	૪	૩૪	૫	૩૪	૪	૩૨	૦	૨૭	૫૩

અક્ષાંસ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૧૨	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭
મિ. ૦	અંશ	૧૬	૧૬	૧૫	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૩	૩	૨	૧	૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫
	કળા	૩૩	૨	૩૧	૫૯	૨૬	૫૨	૧૬	૪૧	૮	૩૨	૫૫	૧૭	૩૮	૫૯	૧૮	૩૬	૫૩	૯	૨૪	૩૭	૫૦	૦	૯	૧૭	૨૩	૨૭	૩૦	૩૦	૨૯	૨૫
ક. ૧૨	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૭	૭
મિ.૨૦	અંશ	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૨	૦	૨૯	૨૮
	કળા	૫૬	૨૩	૫૧	૧૮	૪૪	૮	૩૩	૫૭	૨૧	૪૩	૪	૨૪	૪૪	૩	૧૮	૩૫	૪૮	૧	૧૩	૨૪	૩૩	૪૨	૫૦	૪૮	૫૩	૫૫	૧૪	૪૭	૪૩	૩૫
ક. ૧૨	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ.૪૦	અંશ	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૨	૧
	કળા	૨૪	૪૯	૧૫	૪૦	૫	૨૮	૫૧	૧૪	૩૬	૫૭	૧૭	૩૫	૫૨	૮	૨૨	૩૬	૪૭	૫૭	૬	૧૪	૨૨	૨૮	૩૧	૩૧	૨૭	૨૪	૧૭	૧૦	૫૬	૪૦
ક. ૧૩	રાશિ	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ. ૦	અંશ	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૧	૯	૮	૭	૬	૪
	કળા	૫૫	૨૦	૪૬	૧૦	૩૩	૫૬	૧૮	૩૯	૫૯	૧૮	૩૬	૫૨	૭	૨૧	૩૪	૫૫	૫૫	૨	૮	૧૩	૧૬	૧૮	૧૭	૧૨	૫	૫૬	૪૪	૩૧	૧૮	૫૬
ક. ૧૩	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ.૨૦	અંશ	૪	૩	૩	૨	૨	૧	૦	૦	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૮	૧૭	૧૬	૧૪	૧૩	૧૨	૧૧	૯	૮
	કળા	૩૩	૫૮	૨૩	૪૬	૮	૩૦	૫૧	૧૧	૩૦	૪૮	૪	૧૮	૩૧	૪૨	૫૩	૧	૮	૧૪	૧૮	૧૯	૧૮	૧૫	૧૧	૩	૫૧	૩૯	૨૦	૨	૧૪	૧૨
ક. ૧૩	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ.૪૦	અંશ	૮	૮	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧	૧	૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૧૯	૧૮	૧૭	૧૬	૧૪	૧૩	૧૧
	કળા	૧૯	૪૩	૭	૩૦	૫૨	૧૨	૩૨	૫૦	૭	૨૪	૩૮	૫૧	૨	૧૨	૨૧	૩૨	૩૭	૩૭	૩૬	૩૩	૨૭	૧૮	૯	૫૯	૪૪	૩૦	૪	૩૬	૯	૩૪

અક્ષાશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ફ. ૧૪	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
મિ ૦	અંશ	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૫	૧૫	૧૪
	કળા	૫૪	૩૩	૧૧	૪૯	૨૭	૫	૪૨	૨૦	૫૭	૩૪	૧૦	૪૬	૨૨	૫૮	૩૩	૭	૪૨	૧૭	૫૨	૨૪	૫૬	૨૮	૫૯	૩૦	૧	૩૦	૦	૨૮	૫૬	૨૩	૪૯
ફ. ૧૪	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
મિ.૨૦	અંશ	૨	૨	[illegible]	૧	૧	૦	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૧૯
	કળા	૪૩	૨૨	૧	૪૦	૧૯	૫૭	૩૬	૧૪	૫૨	૨૯	૬	૪૩	૨૦	૫૬	૩૨	૭	૪૨	૧૭	૫૧	૨૫	૫૮	૩૧	૩	૩૫	૫	૩૫	૪	૩૨	૧	૨૮	૫૪
ફ. ૧૪	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
મિ.૪૦	અંશ	૭	૭	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૧	૧	૧	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫
	કળા	૩૫	૧૬	૫૬	૩૫	૧૫	૫૫	૩૪	૧૩	૫૨	૩૧	૯	૪૭	૨૪	૨	૩૯	૧૪	૫૦	૨૬	૧	૩૫	૮	૪૧	૧૪	૪૬	૧૮	૪૯	૧૯	૪૭	૧૫	૪૩	૧૦
ફ. ૧૫	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
મિ. ૦	અંશ	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૬	૬	૫	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૧	૧	૦
	કળા	૩૨	૧૪	૫૫	૩૬	૧૭	૫૮	૩૮	૧૯	૫૯	૩૮	૧૭	૫૬	૩૫	૧૩	૫૧	૨૮	૬	૪૩	૧૮	૫૪	૨૯	૪	૩૭	૧૦	૪૨	૧૩	૪૪	૧૫	૪૪	૧૨	૩૯
ફ. ૧૫	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
મિ.૨૦	અંશ	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૮	૮	૮	૭	૬	૬
	કળા	૩૩	૧૬	૫૯	૪૨	૨૪	૭	૪૮	૩૦	૧૧	૫૨	૩૩	૧૩	૫૩	૩૩	૧૨	૫૧	૨૯	૭	૪૪	૨૨	૫૮	૩૪	૮	૪૩	૧૭	૪૯	૨૨	૫૩	૨૩	૫૩	૨૧
ફ. ૧૫	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
મિ ૪૦	અંશ	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨
	કળા	૩૯	૨૪	૮	૫૨	૩૬	૨૦	૩	૪૭	૩૦	૧૩	૫૫	૩૭	૧૮	૫૯	૪૦	૨૧	૧	૪૧	૨૦	૫૮	૩૬	૧૪	૫૧	૨૭	૨	૩૭	૧૧	૪૪	૧૬	૪૭	૧૮

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૧૪	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ. ૦	અંશ	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૫	૪	૪	૩	૨	૧	૦	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૨	૨૧	૧૯	૧૮	૧૬	૧૫
	કળા	૧૩	૩૭	૧	૨૪	૪૫	૪	૨૩	૪૧	૫૭	૧૨	૨૫	૩૭	૪૭	૫૫	૧	૬	૮	૬	૩	૫૮	૫૦	૩૯	૨૫	૮	૪૭	૨૨	૫૪	૨૨	૪૫	૬
ક. ૧૪	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૮
મિ.૨૦	અંશ	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૬	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૩	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧	૨૯	૨૮	૨૭	૨૫	૨૩	૨૨	૨૦	૧૮
	કળા	૧૯	૪૩	૬	૨૮	૪૯	૮	૨૬	૪૩	૫૮	૧૨	૨૪	૩૫	૪૪	૫૦	૫૪	૫૫	૫૪	૫૨	૪૭	૩૮	૨૬	૧૧	૫૩	૨૯	૩	૩૩	૫૯	૧૮	૩૪	૪૪
ક. ૧૪	રાશિ	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮	૮	૮	૮
મિ.૪૦	અંશ	૨૪	૨૪	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૭	૧૬	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૦	૯	૮	૭	૬	૪	૩	૧	૨૯	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨
	કળા	૩૬	૦	૨૩	૪૫	૬	૨૫	૪૩	૫૯	૧૪	૨૮	૪૧	૫૨	૨	૧૩	૩	૩	૧	૫૫	૪૬	૩૫	૨૧	૨	૩૮	૯	૩૬	૫૯	૧૮	૩૧	૩૫	૩૭
ક. ૧૫	રાશિ	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮
મિ. ૦	અંશ	૦	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૪	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૮	૧૭	૧૬	૧૫	૧૩	૧૨	૧૧	૯	૮	૬	૪	૨	૧	૨૮	૨૬
	કળા	૫	૩૦	૫૪	૧૭	૩૮	૫૭	૧૫	૩૨	૪૭	૦	૧૧	૨૦	૨૭	૩૦	૩૨	૩૦	૨૬	૧૮	૭	૫૨	૩૩	૧૦	૪૨	૯	૨૯	૪૮	૫૫	૨૬	૪૯	૪૨
ક. ૧૫	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
મિ.૨૦	અંશ		૫	૪	૪	૩	૨	૨	૧	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૦	૧૯	૧૮	૧૬	૧૫	૧૩	૧૧	૯	૭	૫	૩	૧
	કળા		૧૫	૪૦	૩	૨૫	૪૬	૫	૨૨	૩૭	૫૧	૩	૧૨	૧૬	૨૨	૨૨	૨૦	૧૪	૫	૫૨	૩૪	૧૨	૪૫	૧૩	૩૪	૪૯	૫૮	૫૯	૫૨	૩૬	૧૩
ક. ૧૫	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯	૯
મિ.૪૦	અંશ	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૯	૮	૮	૭	૬	૬	૫	૪	૩	૨	૧	૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૫	૨૪	૨૨	૨૧	૧૯	૧૭	૧૫	૧૩	૧૧	૮	૬
	કળા	૪૮	૧૭	૪૧	૬	૩૦	૫૨	૧૩	૩૨	૪૯	૩	૧૫	૨૬	૩૩	૩૮	૩૯	૩૩	૩૨	૨૨	૮	૪૮	૨૩	૫૩	૧૭	૩૪	૪૩	૪૩	૩૦	૧૯	૫૨	૧૧

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક ૧૬	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
મિ ૦	અંશ	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮
	કળા	૪૯	૩૬	૨૨	૮	૫૪	૩૯	૨૫	૧૦	૫૬	૩૯	૨૩	૭	૫૦	૩૪	૧૭	૫૯	૪૧	૨૩	૪	૪૫	૨૫	૫	૪૪	૨૨	૫૯	૩૭	૧૩	૪૮	૨૩	૫૬	૨૯
ક ૧૬	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
મિ ૨૦	અંશ	૩	૨	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૪
	કળા	૩	૫૧	૪૦	૨૭	૧૪	૩	૫૧	૩૮	૨૫	૧૧	૫૮	૪૪	૩૦	૧૬	૧	૪૫	૩૦	૧૪	૫૭	૪૦	૨૩	૫	૪૭	૨૯	૯	૪૮	૨૭	૫	૪૩	૧૯	૫૫
ક. ૧૬	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
મિ ૪૦	અંશ	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૧	૧
	કળા	૨૨	૧૨	૨	૫૩	૪૩	૩૨	૨૨	૧૨	૧	૫૦	૩૮	૨૭	૧૫	૩	૫૧	૩૮	૨૬	૧૩	૫૯	૪૫	૩૦	૧૫	૦	૪૪	૨૭	૧૧	૫૩	૩૫	૧૬	૫૬	૩૬
ક ૧૭	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
મિ ૦	અંશ	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮
	કળા	૪૩	૩૬	૨૯	૨૧	૧૩	૫	૫૭	૪૯	૪૧	૩૩	૨૪	૧૫	૬	૫૭	૪૮	૩૮	૨૮	૧૮	૭	૫૬	૪૫	૩૩	૨૧	૯	૫૭	૪૩	૩૦	૧૬	૧	૪૫	૨૯
ક. ૧૭	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
મિ ૨૦	અંશ	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫
	કળા	૭	૨	૫૭	૫૨	૪૭	૪૨	૩૬	૩૧	૨૫	૨૦	૧૪	૮	૨	૫૬	૪૯	૪૨	૩૬	૨૯	૨૧	૧૪	૭	૫૯	૫૧	૪૨	૩૪	૨૪	૧૫	૫	૫૫	૪૪	૩૩
ક. ૧૭	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
મિ ૪૦	અંશ	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨
	કળા	૩૪	૩૧	૨૮	૨૬	૨૩	૨૧	૧૮	૧૫	૧૨	૯	૬	૩	૦	૫૭	૫૪	૫૦	૪૭	૪૪	૪૦	૩૬	૩૨	૨૮	૨૪	૨૦	૧૫	૧૦	૬	૧	૫૬	૫૦	૪૫

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૧૬ મિ. ૦	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૩	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૩	૨	૧	૨૯	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૧૯	૧૭	૧૪	૧૧
	કળા	૨	૩૦	૦	૨૮	૫૪	૧૮	૪૧	૩	૨૨	૩૯	૫૪	૬	૧૫	૨૨	૨૫	૨૪	૨૦	૧૨	૫૮	૩૮	૧૩	૪૨	૪	૧૭	૨૦	૧૪	૫૮	૩૧	૪૬	૫૨
ક. ૧૬ મિ.૨૦	રાશ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૧	૧૦	૮	૭	૫	૩	૧	૨૯	૨૭	૨૪	૨૧	૧૮
	કળા	૩૦	૩	૩૫	૬	૩૬	૪	૩૧	૫૬	૧૯	૩૯	૫૮	૧૫	૨૮	૩૭	૪૪	૪૭	૪૬	૩૯	૨૮	૧૨	૪૯	૧૯	૪૧	૫૩	૫૪	૪૬	૨૧	૪૬	૫૩	૩૫
ક. ૧૬ મિ.૪૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૧	૦	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૮	૧૭	૧૫	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૩	૦	૨૬
	કળા	૧૪	૫૧	૩૦	૬	૩૭	૧૦	૪૧	૧૧	૩૯	૫	૨૮	૦	૮	૨૪	૩૭	૪૫	૫૧	૫૧	૪૬	૩૫	૧૭	૫૩	૨૧	૩૯	૩૯	૩૦	૭	૨૨	૧૭	૪૮
ક. ૧૭ મિ. ૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૮	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૨	૨	૧	૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૦	૭
	કળા	૧૨	૫૪	૩૬	૧૬	૫૫	૩૪	૧૧	૪૭	૨૧	૫૩	૨૪	૫૩	૧૯	૪૩	૩	૨૧	૩૫	૪૫	૫૦	૫૦	૪૪	૩૦	૮	૩૬	૫૦	૫૧	૩૪	૯	૫૨	૧૬
ક. ૧૭ મિ.૨૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૩	૨	૦	૨૯	૨૬	૨૪	૨૦
	કળા	૨૧	૯	૫૭	૪૩	૨૮	૧૨	૫૬	૩૯	૨૧	૨	૪૧	૧૮	૫૪	૨૯	૨	૩૧	૫૮	૨૧	૪૦	૫૬	૭	૧૧	૯	૪૬	૩૭	૫૧	૯	૫૭	૧૬	૫૮
ક. ૧૭ મિ.૪૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	અંશ	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૦	૮
	કળા	૩૯	૩૩	૨૬	૧૯	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૩૮	૨૭	૧૭	૬	૫૩	૩૯	૨૫	૯	૫૧	૩૨	૧૦	૪૭	૨૦	૫૧	૧૭	૩૭	૫૦	૫૬	૫૧	૩૩	૫૩	૪૭

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક ૧૬ મિ ૦	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮
	કળા	૪૯	૩૬	૨૨	૮	૫૪	૩૯	૨૫	૧૦	૫૬	૩૯	૨૩	૭	૫૦	૩૪	૧૭	૫૯	૪૧	૨૩	૪	૪૫	૨૫	૫	૪૪	૨૨	૫૯	૩૭	૧૩	૪૮	૨૩	૫૬	૨૯
ક ૧૬ મિ ૨૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૩	૨	૨	૨	૨	૨	૧	૧	૧	૧	૦	૦	૦	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૬	૨૫	૨૫	૨૪
	કળા	૩	૫૧	૪૦	૨૭	૧૪	૩	૫૧	૩૮	૨૫	૧૧	૫૮	૪૪	૩૦	૧૬	૧	૪૫	૩૦	૧૪	૫૭	૪૦	૨૩	૫	૪૭	૨૯	૯	૪૮	૨૭	૫	૪૩	૧૯	૫૫
ક. ૧૬ મિ ૪૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	અંશ	૮	૮	૮	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૬	૬	૫	૫	૫	૫	૪	૪	૪	૪	૪	૩	૩	૩	૨	૨	૨	૧	૧
	કળા	૨૨	૧૨	૨	૫૩	૪૩	૩૨	૨૨	૧૨	૧	૫૦	૩૮	૨૭	૧૫	૩	૫૧	૩૮	૨૬	૧૩	૫૯	૪૫	૩૦	૧૫	૦	૪૪	૨૭	૧૧	૫૩	૩૫	૧૬	૫૬	૩૬
ક ૧૭ મિ ૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	અંશ	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૯	૯	૯	૯	૯	૮	૮
	કળા	૪૩	૩૬	૨૯	૨૧	૧૩	૫	૫૭	૪૯	૪૧	૩૩	૨૪	૧૫	૬	૫૭	૪૮	૩૮	૨૮	૧૮	૭	૫૬	૪૫	૩૩	૨૧	૯	૫૭	૪૩	૩૦	૧૬	૧	૪૫	૨૯
ક ૧૭ મિ ૨૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	અંશ	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૫	૧૫	૧૫
	કળા	૭	૨	૫૭	૫૨	૪૭	૪૨	૩૬	૩૧	૨૫	૨૦	૧૪	૮	૨	૫૬	૪૯	૪૨	૩૬	૨૯	૨૧	૧૪	૭	૫૯	૫૧	૪૨	૩૪	૨૪	૧૫	૫	૫૫	૪૪	૩૩
ક. ૧૭ મિ ૪૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	અંશ	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૨
	કળા	૩૪	૩૧	૨૮	૨૬	૨૩	૨૧	૧૮	૧૫	૧૨	૯	૬	૩	૦	૫૭	૫૪	૫૦	૪૭	૪૪	૪૦	૩૬	૩૨	૨૮	૨૪	૨૦	૧૫	૧૦	૬	૧	૫૬	૫૦	૪૫

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક્ર. ૧૬ મિ. ૦	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૩	૧૨	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૩	૨	૧	૨૯	૨૮	૨૬	૨૪	૨૨	૧૯	૧૭	૧૪	૧૧
	કળા	૨	૩૦	૦	૨૮	૫૪	૧૮	૪૧	૩	૨૨	૩૯	૫૪	૬	૧૫	૨૨	૨૫	૨૪	૨૦	૧૨	૫૮	૩૮	૧૩	૪૨	૪	૧૭	૨૦	૧૪	૫૮	૩૧	૪૬	૫૨
ક્ર. ૧૬ મિ. ૨૦	રાશિ	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૨૪	૨૪	૨૩	૨૩	૨૨	૨૨	૨૧	૨૦	૨૦	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૧	૧૦	૮	૭	૫	૩	૧	૨૯	૨૭	૨૪	૨૧	૧૮
	કળા	૩૦	૩	૩૫	૬	૩૬	૪	૩૧	૫૬	૧૯	૩૯	૫૮	૧૫	૨૮	૩૭	૪૪	૪૭	૪૬	૩૯	૨૮	૧૨	૪૯	૧૯	૪૧	૫૩	૫૪	૪૬	૨૧	૪૬	૫૩	૩૫
ક્ર. ૧૬ મિ. ૪૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૧	૦	૦	૦	૨૯	૨૯	૨૮	૨૮	૨૭	૨૭	૨૬	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૮	૧૭	૧૫	૧૪	૧૨	૧૦	૮	૬	૩	૦	૨૬
	કળા	૧૪	૫૧	૩૦	૬	૩૭	૧૦	૪૧	૧૧	૩૯	૫	૨૮	૦	૮	૨૪	૩૭	૪૫	૫૧	૫૧	૪૬	૩૫	૧૭	૫૩	૨૧	૩૯	૩૯	૩૦	૭	૨૨	૧૭	૪૮
ક્ર. ૧૭ મિ. ૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૮	૭	૭	૭	૬	૬	૬	૫	૫	૪	૪	૩	૩	૨	૨	૧	૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૨	૨૦	૧૮	૧૬	૧૪	૧૦	૭
	કળા	૧૨	૫૪	૩૬	૧૬	૫૫	૩૪	૧૧	૪૭	૨૧	૫૩	૨૪	૫૩	૧૯	૪૩	૩	૨૧	૩૫	૪૫	૫૦	૫૦	૪૪	૩૦	૮	૩૬	૫૦	૫૧	૩૪	૯	૫૨	૧૬
ક્ર. ૧૭ મિ. ૨૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૧૦	૧૦	૧૦
	અંશ	૧૫	૧૫	૧૪	૧૪	૧૪	૧૪	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૨	૧૨	૧૧	૧૧	૧૧	૧૦	૯	૯	૮	૭	૭	૬	૫	૩	૨	૦	૨૯	૨૬	૨૪	૨૦
	કળા	૨૧	૯	૫૭	૪૩	૨૮	૧૨	૫૬	૩૯	૨૧	૨	૪૧	૧૮	૫૪	૨૯	૨	૩૧	૫૮	૨૧	૪૦	૫૬	૭	૧૧	૯	૪૯	૩૭	૫૧	૯	૫૭	૧૬	૫૮
ક્ર. ૧૭ મિ. ૪૦	રાશિ	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧
	અંશ	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૧	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૧૯	૧૯	૧૯	૧૮	૧૮	૧૭	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૦	૮
	કળા	૩૯	૩૩	૨૬	૧૯	૧૨	૪	૫૬	૪૮	૩૮	૨૭	૧૭	૬	૫૩	૩૯	૨૫	૯	૫૧	૩૨	૧૦	૪૭	૨૦	૫૧	૧૭	૩૭	૫૦	૫૬	૫૧	૩૩	૫૩	૪૭

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ફ. ૧૮ મિ. ૦	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ફ. ૧૮ મિ.૨૦	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	અંશ	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭
	કળા	૨૭	૨૯	૩૨	૩૪	૩૭	૩૯	૪૨	૪૫	૪૮	૫૧	૫૪	૫૭	૦	૩	૬	૧૦	૧૩	૧૬	૨૦	૨૪	૨૮	૩૨	૩૬	૪૦	૪૫	૫૦	૫૪	૫૯	૪	૧૦	૧૫
ફ. ૧૮ મિ.૪૦	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	અંશ	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪
	કળા	૫૩	૫૮	૩	૮	૧૩	૧૮	૨૪	૨૯	૩૫	૪૦	૪૬	૫૨	૫૮	૪	૧૧	૧૮	૨૪	૩૧	૩૯	૪૬	૫૩	૧	૯	૧૮	૨૬	૩૬	૪૫	૫૫	૫	૧૬	૨૭
ફ. ૧૯ મિ. ૦	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	અંશ	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧
	કળા	૧૭	૨૪	૩૧	૩૯	૪૭	૫૫	૩	૧૧	૧૯	૨૭	૩૬	૪૫	૫૪	૩	૧૨	૨૨	૩૨	૪૨	૩૫	૪	૧૫	૨૭	૩૯	૫૧	૩	૧૭	૩૦	૪૪	૫૯	૧૫	૩૧
ફ. ૧૯ મિ.૨૦	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	અંશ	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૧	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮
	કળા	૩૮	૪૮	૫૮	૭	૧૭	૨૮	૩૮	૪૮	૫૯	૧૦	૨૨	૩૩	૪૫	૫૭	૯	૨૨	૩૪	૪૭	૧	૧૫	૩૦	૪૫	૦	૧૬	૩૩	૪૯	૭	૨૫	૪૪	૪	૨૪
ફ. ૧૯ મિ.૪૦	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	અંશ	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૨૯	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫
	કળા	૫૭	૯	૨૦	૩૩	૪૬	૫૭	૯	૨૨	૩૫	૪૯	૨	૧૬	૩૦	૪૪	૫૯	૧૫	૩૦	૪૬	૩	૨૦	૩૭	૫૫	૧૩	૩૧	૫૧	૧૨	૩૩	૫૫	૧૭	૪૧	૫

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક્રાં. ૧૮	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મિ. ૦	અંશ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
	કળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
ક્રાં. ૧૮	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
મિ. ૨૦	અંશ	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૯	૨૧
	કળા	૨૧	૨૭	૩૪	૪૧	૪૮	૫૬	૪	૧૨	૨૨	૩૩	૪૩	૫૪	૭	૨૧	૩૫	૫૧	૯	૨૮	૫૦	૧૩	૪૦	૯	૪૩	૨૩	૧૦	૪	૯	૨૭	૭	૧૩
ક્રાં. ૧૮	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧
મિ. ૪૦	અંશ	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૨	૨૨	૨૩	૨૪	૨૬	૨૭	૨૯	૦	૩	૫	૯
	કળા	૩૯	૫૧	૩	૧૭	૩૨	૪૮	૪	૨૧	૩૯	૫૮	૧૯	૪૨	૬	૩૧	૫૮	૨૯	૨	૩૯	૨૦	૪	૫૩	૪૯	૫૧	૧૧	૨૩	૯	૫૧	૩	૪૪	૨
ક્રાં. ૧૯	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
મિ. ૦	અંશ	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૭	૯	૧૧	૧૩	૧૫	૧૯	૨૨
	કળા	૪૮	૬	૨૪	૪૪	૫	૨૬	૪૯	૧૩	૩૯	૭	૩૬	૭	૪૧	૧૭	૫૭	૩૯	૨૫	૧૫	૧૦	૧૦	૧૬	૩૮	૫૨	૨૪	૧૦	૯	૨૬	૫૧	૮	૪૪
ક્રાં. ૧૯	રાશિ	૦	૦	૦	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨
મિ. ૨૦	અંશ	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૪	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૪	૧૫	૧૭	૧૯	૨૧	૨૩	૨૬	૨૯	૩
	કળા	૪૬	૯	૩૦	૫૪	૨૩	૫૦	૧૯	૪૯	૨૧	૫૫	૩૨	૦	૫૨	૩૬	૨૩	૧૫	૯	૯	૧૪	૨૫	૪૩	૭	૩૯	૨૧	૨૧	૩૦	૫૩	૩૮	૪૩	૧૨
ક્રાં. ૧૯	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨
મિ. ૪૦	અંશ	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૯	૯	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૧	૨૨	૨૪	૨૬	૨૮	૦	૨	૫	૮	૧૧
	કળા	૩૦	૫૭	૨૫	૫૪	૨૪	૫૬	૨૯	૪	૪૧	૨૧	૨	૪૫	૩૨	૨૩	૧૬	૧૩	૧૪	૨૧	૩૨	૪૮	૧૧	૪૧	૧૯	૭	૬	૧૪	૩૯	૧૪	૭	૨૫

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક. ૨૦ મિ. ૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	અંશ	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૪	૪	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧
	કળા	૧૧	૨૪	૩૮	૫૨	૬	૨૧	૩૫	૫૦	૬	૨૧	૩૭	૫૩	૧૦	૨૬	૪૩	૧	૧૯	૩૭	૫૬	૧૫	૩૫	૫૫	૧૬	૩૮	૧	૨૩	૪૭	૧૨	૩૭	૪	૩૧
ક. ૨૦ મિ. ૨૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	અંશ	૭	૭	૭	૮	૮	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭
	કળા	૨૧	૩૬	૫૨	૮	૨૪	૪૦	૫૭	૧૩	૩૦	૪૭	૫	૨૩	૪૨	૧	૨૦	૩૯	૫૯	૧૯	૪૦	૨	૨૪	૪૬	૯	૩૩	૫૭	૨૨	૪૯	૧૬	૪૪	૧૩	૪૨
ક. ૨૦ મિ. ૪૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	અંશ	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩
	કળા	૨૭	૪૪	૧	૧૮	૩૬	૫૩	૧૨	૩૦	૪૯	૮	૨૭	૪૭	૭	૨૭	૪૮	૯	૩૧	૫૩	૧૬	૩૮	૨	૨૬	૫૨	૧૭	૪૩	૧૧	૩૮	૭	૩૭	૭	૩૯
ક. ૨૧ મિ. ૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧
	અંશ	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯
	કળા	૨૮	૪૬	૫	૨૪	૪૩	૨	૨૨	૪૧	૧	૨૨	૪૩	૪	૨૫	૪૭	૯	૩૨	૫૪	૧૮	૪૨	૬	૩૧	૫૬	૨૩	૫૦	૧૮	૪૭	૧૬	૪૫	૧૬	૪૮	૨૧
ક. ૨૧ મિ. ૨૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	અંશ	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪
	કળા	૨૫	૪૪	૪	૨૫	૪૫	૫	૨૬	૪૭	૮	૨૯	૫૧	૧૩	૩૬	૫૮	૨૧	૪૬	૧૦	૩૪	૫૯	૨૫	૫૨	૧૯	૪૬	૧૪	૪૨	૧૧	૪૧	૧૩	૪૫	૧૭	૫૦
ક. ૨૧ મિ. ૪૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	અંશ	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૦	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૧૦
	કળા	૧૫	૩૮	૫૯	૨૦	૪૧	૩	૨૪	૪૬	૮	૩૧	૫૪	૧૭	૪૦	૪	૨૮	૫૩	૧૮	૪૩	૯	૩૫	૨	૨૯	૫૭	૨૫	૫૫	૨૫	૫૬	૨૭	૫૯	૩૨	૬

અક્ષાંશ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫	૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૨૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
મિ. ૦	અંશ	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૬	૨૭	૨૮	૦	૧	૩	૫	૭	૧૦	૧૨	૧૫	૧૮
	કળા	૦	૩૦	૦	૩૨	૬	૪૨	૧૯	૫૭	૩૮	૨૧	૬	૫૪	૪૫	૩૮	૩૫	૩૬	૪૦	૪૮	૨	૨૨	૪૭	૧૮	૫૬	૪૩	૪૦	૪૬	૨	૨૯	૧૪	૮
ક. ૨૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
મિ. ૨૦	અંશ	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧	૨	૪	૫	૭	૮	૧૦	૧૨	૧૪	૧૬	૧૮	૨૧	૨૩
	કળા	૧૨	૪૩	૧૮	૫૪	૩૦	૮	૪૭	૨૮	૧૧	૫૭	૪૫	૩૪	૨૭	૨૨	૨૧	૨૩	૨૮	૩૮	૫૨	૧૨	૩૭	૭	૪૩	૨૬	૧૭	૧૭	૨૫	૪૧	૮	૪૯
ક. ૨૦	રાશિ	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
મિ. ૪૦	અંશ	૧૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૯	૧૦	૧૧	૧૩	૧૪	૧૬	૧૮	૨૦	૨૨	૨૫	૨૬	૨૮
	કળા	૧૧	૪૧	૨૦	૫૭	૩૫	૧૪	૫૫	૩૮	૨૩	૯	૫૭	૪૮	૪૪	૩૮	૩૮	૪૦	૪૬	૫૫	૮	૨૬	૪૮	૧૫	૪૭	૨૬	૧૧	૨	૧	૨૫	૨૪	૪૭
ક. ૨૧	રાશિ	૧	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩
મિ. ૦	અંશ	૨૯	૦	૧	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૬	૧૭	૧૮	૨૦	૨૧	૨૩	૨૫	૨૭	૦	૧	૩
	કળા	૫૬	૩૦	૬	૪૩	૨૨	૩	૪૫	૨૮	૧૩	૦	૪૯	૪૦	૩૪	૩૦	૨૮	૩૦	૩૪	૪૨	૫૩	૮	૨૭	૫૦	૧૮	૫૧	૩૧	૧૨	૫	૧૫	૧૧	૧૮
ક. ૨૧	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩
મિ. ૨૦	અંશ	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૫	૨૬	૨૮	૦	૨	૩	૫	૭
	કળા	૨૪	૦	૩૭	૧૫	૫૪	૩૫	૧૭	૧	૪૬	૩૨	૧૯	૮	૫૮	૪૭	૫૭	૫૭	૫૯	૫	૧૪	૨૫	૩૯	૫૮	૨૨	૫૧	૨૪	૧	૮	૨૯	૨૫	૨૩
ક. ૨૧	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
મિ. ૪૦	અંશ	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૦	૧	૨	૪	૬	૭	૯	૧૧
	કળા	૪૧	૧૭	૫૪	૩૨	૧૧	૫૨	૩૪	૧૭	૨	૪૮	૩૬	૨૫	૧૬	૧૦	૬	૫	૬	૮	૧૩	૨૨	૩૪	૪૯	૭	૩૧	૫૭	૨૭	૧	૪૨	૨૬	૧૬

અક્ષાંશ		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
ક. ૨૨ મિ. ૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	અંશ	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫
	કળા	૬	૨૭	૪૮	૧૧	૩૩	૫૫	૧૮	૪૦	૩	૨૯	૫૦	૧૪	૩૮	૨	૨૭	૫૩	૧૮	૪૩	૮	૩૬	૪	૩૨	૧	૩૦	૫૯	૩૦	૦	૩૨	૪	૩૭	૧૧
ક. ૨૨ મિ. ૨૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	અંશ	૬	૭	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૪	૧૪	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦
	કળા	૫૦	૧૨	૩૫	૫૭	૨૦	૪૪	૭	૩૦	૫૪	૧૭	૪૧	૫	૩૦	૫૫	૨૦	૪૬	૧૨	૩૮	૫	૩૨	૦	૨૮	૫૬	૨૬	૫૫	૨૬	૫૬	૨૮	૦	૩૩	૭
ક. ૨૨ મિ. ૪૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	અંશ	૧૧	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩	૧૩	૧૩	૧૪	૧૨	૧૫	૧૫	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪
	કળા	૩૨	૫૫	૧૮	૪૧	૪	૨૮	૫૧	૧૫	૩૯	૩	૨૮	૫૨	૧૭	૪૨	૮	૩૪	૦	૨૬	૫૩	૨૦	૪૮	૧૬	૪૫	૧૪	૪૪	૧૪	૪૪	૧૬	૪૭	૨૦	૫૩
ક. ૨૩ મિ. ૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	અંશ	૧૬	૧૬	૧૬	૧૭	૧૭	૧૮	૧૮	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૦	૨૧	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૯	૨૯
	કળા	૧૧	૩૪	૫૮	૨૧	૪૫	૯	૩૩	૫૭	૨૧	૪૬	૧૧	૩૬	૧	૨૬	૫૧	૧૭	૪૩	૧૦	૩૭	૪	૩૧	૫૯	૨૮	૫૭	૨૬	૫૬	૨૬	૫૭	૨૮	૦	૩૨
ક. ૨૩ મિ. ૨૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૨	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૪	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪
	કળા	૪૯	૧૨	૩૬	૦	૨૪	૪૮	૧૨	૩૬	૦	૨૫	૫૦	૧૫	૪૦	૫	૩૦	૫૬	૨૨	૪૮	૧૫	૪૨	૯	૩૭	૫	૩૩	૨	૩૨	૧	૩૦	૦	૩૧	૩
ક. ૨૩ મિ. ૪૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૨૫	૨૫	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯	૨૯	૨૯	૦	૦	૧	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮
	કળા	૨૪	૪૮	૧૨	૩૬	૦	૨૪	૪૮	૧૨	૩૭	૧	૨૬	૫૧	૧૬	૪૧	૬	૩૨	૫૮	૨૫	૫૩	૧૮	૪૪	૧૧	૩૮	૬	૩૪	૩	૩૨	૧	૩૧	૨	૩૨

અક્ષાંસ		૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫	૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫
ક. ૨૨ મિ. ૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨
	અંશ	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૮	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૫
	કળા	૪૮	૨૩	૫૯	૩૬	૧૫	૫૬	૩૭	૧૯	૩	૪૮	૩૫	૨૩	૧૩	૫	૫૯
ક. ૨૨ મિ.૨૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩
	અંશ	૨૦	૨૧	૨૧	૨૨	૨૩	૨૩	૨૪	૨૫	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૮	૨૯	૦
	કળા	૪૧	૧૭	૫૩	૩૦	૮	૪૮	૨૮	૧૦	૫૩	૩૬	૨૨	૯	૫૮	૪૮	૩૯
ક. ૨૨ મિ.૪૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૨૫	૨૬	૨૬	૨૭	૨૭	૨૮	૨૯	૨૯	૦	૧	૧	૨	૩	૪	૫
	કળા	૨૭	૨	૩૭	૧૪	૫૨	૩૦	૯	૪૯	૩૦	૧૨	૫૬	૪૨	૨૯	૧૮	૭
ક. ૨૩ મિ. ૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૦	૦	૧	૧	૨	૩	૩	૪	૫	૫	૬	૭	૭	૮	૯
	કળા	૬	૪૦	૧૪	૫૦	૨૭	૪	૪૨	૨૧	૧	૪૨	૨૪	૮	૫૩	૩૯	૨૬
ક. ૨૩ મિ.૨૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૨	૩	૩
	અંશ	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૮	૮	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧૨	૧૩
	કળા	૩૮	૧૧	૪૫	૨૦	૫૫	૩૨	૯	૪૬	૨૪	૩	૪૩	૨૫	૮	૫૨	૩૮
ક. ૨૩ મિ.૪૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૩	૧૨	૧૪	૧૪	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭
	કળા	૬	૩૭	૯	૪૨	૧૬	૫૨	૨૭	૩	૩૯	૧૭	૫૬	૩૬	૧૬	૫૭	૪૨

અક્ષાંસ		૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫	૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦
ક. ૨૨ મિ. ૦	રાશિ	૨	૨	૨	૨	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૧	૨	૩	૪	૫	૭	૮	૧૦	૧૧	૧૩	૧૪
	કળા	૫૪	૫૨	૫૪	૫૭	૨	૧૦	૨૧	૩૫	૫૨	૧૩	૩૮	૬	૩૮	૧૫	૫૪
ક. ૨૨ મિ.૨૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૫	૧૬	૧૮
	કળા	૨૮	૨૩	૨૩	૨૪	૨૭	૩૩	૪૨	૫૧	૧	૧૬	૩૦	૫૬	૨૪	૫૧	૨૬
ક. ૨૨ મિ.૪૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૪	૧૫	૨૬	૧૭	૧૮	૨૦	૨૧
	કળા	૦	૫૨	૪૬	૪૨	૩૮	૪૨	૪૫	૪૯	૨	૯	૨૧	૪૦	૫૮	૨૦	૪૮
ક. ૨૩ મિ. ૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૧૦	૧૧	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૫
	કળા	૧૫	૫	૫૮	૫૨	૪૭	૪૪	૪૨	૪૩	૪૮	૫૫	૪	૧૬	૨૯	૪૬	૪
ક. ૨૩ મિ.૨૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩
	અંશ	૧૪	૧૫	૧૬	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૭	૨૮
	કળા	૨૪	૧૩	૩	૫૪	૪૬	૩૮	૩૨	૨૯	૨૯	૩૩	૨૬	૪૩	૩૮	૪	૨૦
ક. ૨૩ મિ.૪૦	રાશિ	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૩	૪	૪
	અંશ	૧૮	૧૯	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૦	૧
	કળા	૨૫	૧૨	૫૯	૪૭	૩૬	૨૭	૧૮	૧૦	૧૨	૭	૫	૩	૧૩	૧૭	૨૫

સાંપાતિક કાળ ઉપરથી સ્પષ્ટ દશમ ભાવ (સાયન)

મિનિટ	કલાક		૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩
મિ	૦	રાશિ	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૩	૪	૪	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૩	૪	૪	૫
નિ		અંશ	૦	૧૬	૨	૧૭	૨	૧૬	૦	૧૩	૨૭	૧૧	૨૭	૧૩	૦	૧૬	૨	૧૭	૨	૧૬	૦	૧૩	૨૭	૧૧	૨૭	૧૩
ટ		કળા	૦	૧૭	૧૧	૨૮	૬	૧૧	૦	૪૯	૫૫	૩૨	૪૯	૪૩	૦	૧૭	૧૧	૨૮	૬	૧૧	૦	૪૯	૫૫	૩૨	૪૯	૪૩
મિ	૨૦	રાશિ	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧
નિ		અંશ	૫	૨૧	૭	૨૨	૬	૨૦	૪	૧૮	૨	૧૭	૩	૧૯	૫	૨૧	૭	૨૨	૬	૨૦	૪	૧૮	૨	૧૭	૩	૧૯
ટ		કળા	૨૭	૩૯	૨૧	૨૫	૫૦	૪૯	૩૫	૨૮	૪૩	૩૩	૩	૭	૨૭	૩૯	૨૧	૨૫	૫૦	૪૯	૩૫	૨૮	૪૩	૩૩	૩	૭
મિ	૪૦	રાશિ	૦	૦	૧	૧	૨	૨	૩	૩	૪	૪	૫	૫	૬	૬	૭	૭	૮	૮	૯	૯	૧૦	૧૦	૧૧	૧૧
નિ		અંશ	૧૦	૨૬	૧૨	૨૭	૧૧	૨૫	૯	૨૩	૭	૨૨	૮	૨૪	૧૦	૨૬	૧૨	૨૭	૧૧	૨૫	૯	૨૩	૭	૨૨	૮	૨૪
ટ		કળા	૫૨	૫૭	૨૭	૧૫	૩૨	૨૪	૧૧	૧૦	૩૫	૩૯	૨૨	૩૩	૫૨	૫૭	૨૭	૧૫	૩૨	૨૪	૧૧	૧૦	૩૫	૩૯	૨૨	૩૩

સમજણ:—મથાળે આડી લીટીમાં કલાક આપેલા છે, જ્યારે ડાબી બાજુ ઉભી લીટીમાં મિનિટો આપી છે. આનાથી દર ૨૦ મિનિટે સાયન દશમ ભાવ મળશે. દા. ત. ૧૫ કલાક ૪૦ મિનિટનો સાયન દશમ ભાવ કાઢવો હોય તો ૧૫ કલાકની ઉભી લીટી અને ૨૦ મિનિટની આડી લીટી જ્યાં મળે તે ખાનામાં રાશ્યાદિ ૭–૨૨–૨૫ છે તે સાયન સ્પષ્ટ દશમ ભાવ થયો. પૃષ્ઠ ૨૪૧ ઉપર દશમ ભાવના ઉદાહરણમાં કલાકાદિ ૮–૨૦ ઉપર દશમ ભાવ રાશ્યાદિ ૪–૨–૨૩ લખ્યો છે તે ભૂલ છે. તેને બદલે ૪–૨–૪૩ હોવો જોઈએ. ગણિત માટે રીત સમજવા ઉદાહરણ બરાબર છે.

ખગૌલિક અક્ષાંસ:—ભૌગોલિક અક્ષાંસમાંથી ખગૌલિક અક્ષાંસ કરવા માટે નીચેના કોષ્ટકમાં બતાવ્યા પ્રમાણે ભૌગોલિક અક્ષાંસમાંથી સંસ્કારની કળાઓ બાદ કરવી.

ભૌગોલિક અક્ષાંસ	સંસ્કારની કળા
૦	૦
૨૦	૮
૪૦	૧૨
૪૫	૧૨
૫૦	૧૨
૬૦	૧૦

કલાક અથવા અંશ, મિનિટ અથવા કળા : લાઘવાંક (LOGARITHM) કોષ્ટક

મિ	ક ૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭
૦૦		૧ ૩૮૦૨	૧ ૦૭૯૨	૯૦૩૧	૭૭૮૧	૬૮૧૨	૬૦૨૧	૫૩૫૧	૪૭૭૧	૪૨૬૦	૩૮૦૨	૩૩૮૮	૩૦૧૦	૨૬૬૩	૨૩૪૧	૨૦૪૧	૧૭૬૧	૧૪૯૮
૦૧	૩ ૧૫૮૪	૧ ૩૭૩૦	૧ ૦૭૫૬	૯૦૦૭	૭૭૬૩	૬૭૯૮	૬૦૦૯	૫૩૪૧	૪૭૬૨	૪૨૫૨	૩૭ ૫	૩૩૮૨	૩૦૦૪	૨૬૫૭	૨૩૩૬	૨૦૩૬	૧૭૫૬	૧૪૯૩
૦૨	૨ ૮૫૭૩	૧ ૩૬૬૦	૧ ૦૭૨૦	૮૯૮૩	૭૭૪૫	૬૭૮૪	૫૯૯૭	૫૩૩૦	૪૭૫૩	૪૨૪૪	૩૭૮૮	૩૩૭૫	૨૯૯૮	૨૬૫૨	૨૩૩૦	૨૦૩૨	૧૭૫૨	૧૪૮૯
૦૩	૨ ૬૮૧૨	૧ ૩૫૯૦	૧ ૦૬૮૫	૮૯૫	૭૭૨૮	૬૭૬૯	૫૯૮૫	૫૩૨૦	૪૭૪૪	૪૨૩૬	૩૭૮૦	૩૩૬૮	૨૯૯૨	૨૬૪૬	૨૩૨૫	૨૦૨૭	૧૭૪૭	૧૪૮૫
૦૪	૨ ૫૫૬૩	૧ ૩૫૨૨	૧ ૦૬૪૯	૮૯૩૫	૭૭૧૦	૬૭૫૫	૫૯૭૩	૫૩૧૦	૪૭૩ .	૪૨૨૮	૩૭૭૩	૩૩૬૨	૨૯૮૬	૨૬૪૦	૨૩૨૦	૨૦૨૨	૧૭૪૩	૧૪૮૧
૦૫	૨ ૪૫૯૪	૧ ૩૪૫૪	૧ ૦૬૧૪	૮૯૧૨	૭૬૯૨	૬૭૪૧	૫૯૬૧	૫૩૦૦	૪૭૨૬	૪૨૧૦	૩૭૬૬	૩૩૫૫	૨૯૮૦	૨૬૩૫	૨૩૧૫	૨૦૧૭	૧૭૩૮	૧૪૭૬
૦૬	૨ ૩૮૦૨	૧ ૩૩૮૮	૧ ૦૫૮૦	૮૮૮૮	૭૬૭૪	૬૭૨૬	૫૯૪૯	૫૨૮૯	૪૭૧૭	૪૨૧૨	૩૭૫૯	૩૩૪૯	૨૯૭૪	૨૬૨૯	૨૩૧૦	૨૦૧૨	૧૭૩૪	૧૪૭૨
૦૭	૨ ૩૧૩૩	૧ ૩૩૨૩	૧ ૦૫૪૬	૮૮૬૫	૭૬૫૭	૬૭૧૨	૫૯-૭	૫૨૭૯	૪૭૦૮	૪૨૦૪	૩૭૫૨	૩૩૪૨	૨૯૬૮	૨૬૨૪	૨૩૦૫	૨૦૦૮	૧૭૨૯	૧૪૬૮
૦૮	૨ ૨૫૫૩	૧ ૩૨૫૮	૧ ૦૫૧૧	૮૮૪૨	૭૬૩૯	૬૬૯૮	૫૯૨૫	૫૨૬૯	૪૬૯૯	૪૧૯૫	૩૭૪૫	૩૩૩૬	૨૯૬૨	૨૬૧૮	૨૩૦૦	૨૦૦૩	૧૭૨૫	૧૪૬૪
૦૯	૨ ૨૦૪૧	૧ ૩૧૯૫	૧ ૦૪૭૮	૮૮૧૯	૭૬૨૨	૬૬૮૪	૫૯૧૩	૫૨૫૯	૪૬૯૦	૪૧૮૮	૩૭૩૭	૩૩૨૯	૨૯૫૬	૨૬૧૩	૨૨૯૫	૧૯૯૮	૧૭૨૦	૧૪૬૦
૧૦	૨ ૧૫૮૪	૧ ૩૧૩૩	૧ ૦૪૪૪	૮૭૯૬	૭૬૦૪	૬૬૭૦	૫૯૦૨	૫૨૪૯	૪૬૮૨	૪૧૮૦	૩૭૩૦	૩૩૨૩	૨૯૫૦	૨૬૦૭	૨૨૮૯	૧૯૯૩	૧૭૧૬	૧૪૫૫
૧૧	૨ ૧૧૭૦	૧ ૩૦૭૧	૧ ૦૪૧૧	૮૭૭૩	૭૫૮૭	૬૬૫૬	૫૮૯૦	૫૨૩૯	૪૬૭૩	૪૧૭૨	૩૭૨૩	૩૩૧૬	૨૯૪૪	૨૬૦૨	૨૨૮૪	૧૯૮૮	૧૭૧૧	૧૪૫૧
૧૨	૨ ૦૭૯૨	૧ ૩૦૧૦	૧ ૦૩૭૮	૮૭૫૧	૭૫૭૦	૬૬૪૨	૫૮૭૮	૫૨૨૯	૪૬૬૪	૪૧૬૪	૩૭૧૬	૩૩૧૦	૨૯૩૮	૨૫૯૬	૨૨૭૯	૧૯૮૪	૧૭૦૭	૧૪૪૭
૧૩	૨ ૦૪૪૪	૧ ૨૯૫૦	૧ ૦૩૪૫	૮૭૨૮	૭૫૫૨	૬૬૨૮	૫૮૬૬	૫૨૧૯	૪૬૫૫	૪૧૫૬	૩૭૦૯	૩૩૦૩	૨૯૩૩	૨૫૯૧	૨૨૭૪	૧૯૭૯	૧૭૦૨	૧૪૪૩
૧૪	૨ ૦૧૨૨	૧ ૨૮૯૧	૧ ૦૩૧૩	૮૭૦૬	૭૫૩૫	૬૬૧૪	૫૮૫૫	૫૨૦૯	૪૬૪૬	૪૧૪૮	૩૭૦૨	૩૨૯૭	૨૯૨૭	૨૫૮૫	૨૨૬૯	૧૯૭૪	૧૬૯૮	૧૪૩૮
૧૫	૧ ૯૮૨૩	૧ ૨૮૩૩	૧ ૦૨૮૦	૮૬૮૩	૭૫૧૮	૬૬૦૦	૫૮૪૩	૫૧૯૯	૪૬૩૮	૪૧૪૧	૩૬૯૫	૩૨૯૧	૨૯૨૧	૨૫૮૦	૨૨૬૪	૧૯૬૯	૧૬૯૪	૧૪૩૪
૧૬	૧ ૯૫૪૨	૧ ૨૭૭૫	૧ ૦૨૪૮	૮૬૬૧	૭૫૦૧	૬૫૮૭	૫૮૩૨	૫૧૮૯	૪૬૨૯	૪૧૩૩	૩૬૮૮	૩૨૮૪	૨૯૧૫	૨૫૭૪	૨૨૫૯	૧૯૬૫	૧૬૮૯	૧૪૩૦
૧૭	૧ ૯૨૭૯	૧ ૨૭૧૯	૧ ૦૨૧૬	૮૬૩૯	૭૪૮૪	૬૫૭૩	૫૮૨૦	૫૧૭૯	૪૬૨૦	૪૧૨૫	૩૬૮૧	૩૨૭૮	૨૯૦૯	૨૫૬૯	૨૨૫૪	૧૯૬૦	૧૬૮૫	૧૪૨૬
૧૮	૧ ૯૦૩૧	૧ ૨૬૬૩	૧ ૦૧૮૫	૮૬૧૭	૭૪૬૭	૬૫૫૯	૫૮૦૯	૫૧૬૯	૪૬૧૧	૪૧૧૭	૩૬૭૪	૩૨૭૧	૨૯૦૩	૨૫૬૪	૨૨૪૯	૧૯૫૫	૧૬૮૦	૧૪૨૨
૧૯	૧ ૮૭૯૬	૧ ૨૬૦૭	૧ ૦૧૫૩	૮૫૯૫	૭૪૫૧	૬૫૪૬	૫૭૯૭	૫૧૫૯	૪૬૦૩	૪૧૦૯	૩૬૬૭	૩૨૬૫	૨૮૯૭	૨૫૫૮	૨૨૪૪	૧૯૫૦	૧૬૭૬	૧૪૧૭

૨૦	૧·૮૫૭૩	૧·૨૫૫૩	૧·૦૧૨૨	૮૫૭૩	૭૪૩૪	૬૫૩૨	૫૭૮૬	૫૧૪૯	૪૫૯૪	૪૧૦૨	૩૬૬૦	૩૨૫૮	૨૮૯૧	૨૫૫૩	૨૨૩૯	૧૯૪૬	૧૬૭૧	૧૪૧૩
૨૧	૧·૮૩૬૧	૧·૨૪૯૯	૧·૦૦૯૧	૮૫૫૨	૭૪૧૭	૬૫૧૯	૫૭૭૪	૫૧૩૯	૪૫૮૫	૪૦૯૪	૩૬૫૩	૩૨૫૨	૨૮૮૫	૨૫૪૭	૨૨૩૪	૧૯૪૧	૧૬૬૭	૧૪૦૯
૨૨	૧·૮૧૫૯	૧·૨૪૪૫	૧·૦૦૬૧	૮૫૩૦	૭૪૦૧	૬૫૦૪	૫૭૬૩	૫૧૨૯	૪૫૭૭	૪૦૮૬	૩૬૪૬	૩૨૪૬	૨૮૮૦	૨૫૪૨	૨૨૨૯	૧૯૩૬	૧૬૬૩	૧૪૦૪
૨૩	૧·૭૯૬૬	૧·૨૩૯૩	૧·૦૦૩૦	૮૫૦૯	૭૩૮૪	૬૪૯૨	૫૭૫૨	૫૧૨૦	૪૫૬૮	૪૦૭૯	૩૬૩૯	૩૨૩૯	૨૮૭૪	૨૫૩૬	૨૨૨૩	૧૯૩૨	૧૬૫૮	૧૪૦૧
૨૪	૧·૭૭૮૧	૧·૨૩૪૧	૧·૦૦૦૦	૮૪૮૭	૭૩૬૮	૬૪૭૮	૫૭૪૦	૫૧૧૦	૪૫૫૯	૪૦૭૧	૩૬૩૨	૩૨૩૩	૨૮૬૮	૨૫૩૧	૨૨૧૮	૧૯૨૭	૧૬૫૪	૧૩૯૭
૨૫	૧·૭૬૦૪	૧·૨૨૮૯	૦·૯૯૭૦	૮૪૬૬	૭૩૫૧	૬૪૬૪	૫૭૨૯	૫૧૦૦	૪૫૫૧	૪૦૬૩	૩૬૨૫	૩૨૨૭	૨૮૬૨	૨૫૨૬	૨૨૧૩	૧૯૨૨	૧૬૪૯	૧૩૯૩
૨૬	૧·૭૪૩૪	૧·૨૨૩૯	૦·૯૯૪૦	૮૪૪૫	૭૩૩૫	૬૪૫૧	૫૭૧૮	૫૦૯૦	૪૫૪૨	૪૦૫૫	૩૬૧૮	૩૨૨૦	૨૮૫૬	૨૫૨૦	૨૨૦૮	૧૯૧૭	૧૬૪૫	૧૩૮૮
૨૭	૧·૭૨૭૦	૧·૨૧૮૮	૦·૯૯૧૦	૮૪૨૪	૭૩૧૮	૬૪૩૮	૫૭૦૬	૫૦૮૧	૪૫૩૪	૪૦૪૮	૩૬૧૧	૩૨૧૪	૨૮૫૦	૨૫૧૫	૨૨૦૩	૧૯૧૩	૧૬૪૦	૧૩૮૪
૨૮	૧·૭૧૧૨	૧·૨૧૩૯	૦·૯૮૮૧	૮૪૦૩	૭૩૦૨	૬૪૨૫	૫૬૯૫	૫૦૭૧	૪૫૨૫	૪૦૪૦	૩૬૦૪	૩૨૦૮	૨૮૪૫	૨૫૦૯	૨૧૯૮	૧૯૦૮	૧૬૩૬	૧૩૮૦
૨૯	૧·૬૯૬૦	૧·૨૦૯૦	૦·૯૮૫૨	૮૩૮૨	૭૨૮૬	૬૪૧૨	૫૬૮૪	૫૦૬૧	૪૫૧૬	૪૦૩૨	૩૫૯૭	૩૨૦૧	·૮૩૯	૨૫૦૪	૨૧૯૩	૧૯૦૩	૧૬૩૨	૧૩૭૬
૩૦	૧·૬૮૧૨	૧·૨૦૪૧	૦·૯૮૨૩	૮૩૬૧	૭૨૭૦	૬૩૯૮	૫૬૭૩	૫૦૫૧	૪૫૦૮	૪૦૨૫	૩૫૯૦	૩૧૯૫	૨૮૩૩	૨૪૯૯	૨૧૮૮	૧૮૯૯	૧૬૨૭	૧૩૭૨
૩૧	૧·૬૬૭૦	૧·૧૯૯૩	૦·૯૭૯૪	૮૩૪૧	૭૨૫૪	૬૩૮૫	૫૬૬૨	૫૦૪૨	૪૪૯૯	૪૦૧૭	૩૫૮૩	૩૧૮૯	૨૮૨૭	૨૪૯૩	૨૧૮૩	૧૮૯૪	૧૬૨૩	૧૩૬૮
૩૨	૧·૬૫૩૨	૧·૧૯૪૬	૦·૯૭૬૫	૮૩૨૦	૭૨૩૮	૬૩૭૨	૫૬૫૧	૫૦૩૨	૪૪૯૧	૪૦૧૦	૩૫૭૬	૩૧૮૩	૨૮૨૧	૨૪૮૮	૨૧૭૮	૧૮૮૯	૧૬૧૯	૧૩૬૩
૩૩	૧·૬૩૯૮	૧·૧૮૯૯	૦·૯૭૩૭	૮૩૦૦	૭૨૨૨	૬૩૫૯	૫૬૪૦	૫૦૨૩	૪૪૮૨	૪૦૦૨	૩૫૭૦	૩૧૭૬	૨૮૧૬	૨૪૮૩	૨૧૭૩	૧૮૮૫	૧૬૧૪	૧૩૫૯
૩૪	૧·૬૨૬૯	૧·૧૮૫૨	૦·૯૭૦૮	૮૨૭૯	૭૨૦૬	૬૩૪૬	૫૬૨૯	૫૦૧૩	૪૪૭૪	૩૯૯૪	૩૫૬૩	૩૧૭૦	૨૮૧૦	૨૪૭૭	૨૧૬૮	૧૮૮૦	૧૬૧૦	૧૩૫૫
૩૫	૧·૬૧૪૩	૧·૧૮૦૬	૦·૯૬૮૦	૮૨૫૯	૭૧૯૦	૬૩૩૩	૫૬૧૮	૫૦૦૩	૪૪૬૬	૩૯૮૭	૩૫૫૬	૩૧૬૪	૨૮૦૪	૨૪૭૨	૨૧૬૪	૧૮૭૫	૧૬૦૫	૧૩૫૧
૩૬	૧·૬૦૨૧	૧·૧૭૬૧	૦·૯૬૫૪	૮૨૩૮	૭૧૭૪	૬૩૨૦	૫૬૦૭	૪૯૯૪	૪૪૫૭	૩૯૭૯	૩૫૪૯	૩૧૫૭	૨૭૯૮	૨૪૬૭	૨૧૫૯	૧૮૭૧	૧૬૦૧	૧૩૪૭
૩૭	૧·૫૯૦૨	૧·૧૭૧૬	૦·૯૬૨૪	૮૨૧૯	૭૧૫૯	૬૩૦૭	૫૫૯૬	૪૯૮૪	૪૪૪૯	૩૯૭૨	૩૫૪૨	૩૧૫૧	૨૭૯૩	૨૪૬૧	૨૧૫૪	૧૮૬૬	૧૫૯૭	૧૩૪૩
૩૮	૧·૫૭૮૬	૧·૧૬૭૧	૦·૯૫૯૭	૮૧૯૯	૭૧૪૩	૬૨૯૪	૫૫૮૫	૪૯૭૫	૪૪૪૦	૩૯૬૪	૩૫૩૫	૩૧૪૫	૨૭૮૭	૨૪૫૬	૨૧૪૯	૧૮૬૨	૧૫૯૨	૧૩૩૯
૩૯	૧·૫૬૭૩	૧·૧૬૨૭	૦·૯૫૭૦	૮૧૭૯	૭૧૨૮	૬૨૮૨	૫૫૭૪	૪૯૬૫	૪૪૩૨	૩૯૫૭	૩૫૨૯	૩૧૩૯	૨૭૮૧	૨૪૫૧	૨૧૪૪	૧૮૫૭	૧૫૮૮	૧૩૩૫
૪૦	૧·૫૫૬૩	૧·૧૫૮૪	૦·૯૫૪૨	૮૧૫૯	૭૧૧૨	૬૨૬૯	૫૫૬૩	૪૯૫૬	૪૪૨૪	૩૯૪૯	૩૫૨૨	૩૧૩૩	૨૭૭૫	૨૪૪૫	૨૧૩૯	૧૮૫૨	૧૫૮૪	૧૩૩૧
૪૧	૧·૫૪૫૬	૧·૧૫૪૦	૦·૯૫૧૫	૮૧૪૦	૭૦૯૭	૬૨૫૬	૫૫૫૨	૪૯૪૭	૪૪૧૫	૩૯૪૨	૩૫૧૫	૩૧૨૬	૨૭૭૦	૨૪૪૦	૨૧૩૪	૧૮૪૮	૧૫૭૯	૧૩૨૭
૪૨	૧·૫૩૫૧	૧·૧૪૯૮	૦·૯૪૮૮	૮૧૨૦	૭૦૮૧	૬૨૪૩	૫૫૪૧	૪૯૩૭	૪૪૦૭	૩૯૩૪	૩૫૦૮	૩૧૨૦	૨૭૬૪	૨૪૩૫	૨૧૨૯	૧૮૪૩	૧૫૭૫	૧૩૨૨
૪૩	૧·૫૨૪૯	૧·૧૪૫૫	૦·૯૪૬૨	૮૧૦૧	૭૦૬૬	૬૫૩૧	૫૫૩૧	૪૯૨૮	૪૩૯૯	૩૯૨૭	૩૫૦૧	૩૧૧૪	૨૭૫૮	૨૪૩૦	૨૧૨૪	૧૮૩૮	૧૫૭૧	૧૩૧૮
૪૪	૧·૫૧૪૯	૧·૧૪૧૩	૦·૯૪૩૫	૮૦૮૧	૭૦૫૦	૬૨૧૮	૫૫૨૦	૪૯૧૮	૪૩૯૦	૩૯૧૯	૩૪૯૫	૩૧૦૮	૨૭૫૩	૨૪૨૪	૨૧૧૯	૧૮૩૪	૧૫૬૬	૧૩૧૪

મિ.	ક. ૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭
૪૫	૧·૫૦૫૧	૧·૧૩૭૨	૦·૯૪૦૯	૮૦૬૨	૭૦૩૫	૬૨૦૫	૫૫૦૯	૪૯૬૯	૪૩૮૨	૩૯૧૨	૩૪૮૮	૩૧૦૨	૨૭૪૭	૨૪૧૯	૨૧૧૪	૧૮૨૯	૧૫૬૨	૧૩૧૦
૪૬	૧·૪૯૫૬	૧·૧૩૩૧	૦·૯૩૮૩	૮૦૪૩	૭૦૨૦	૬૧૯૩	૫૪૯૮	૪૯૦૦	૪૩૭૪	૩૯૦૫	૩૪૮૧	૩૦૯૬	૨૭૪૧	૨૪૧૪	૨૧૦૯	૧૮૨૫	૧૫૫૮	૧૩૦૬
૪૭	૧·૪૮૬૩	૧·૧૨૯૦	૦·૯૩૫૬	૮૦૨૩	૭૦૦૫	૬૧૮૦	૫૪૮૮	૪૮૯૦	૪૩૬૫	૩૮૯૭	૩૪૭૫	૩૦૮૯	૨૭૩૬	૨૪૦૯	૨૧૦૪	૧૮૨૦	૧૫૫૩	૧૩૦૨
૪૮	૧·૪૭૭૧	૧·૧૨૪૯	૦·૯૩૩૦	૮૦૦૪	૬૯૯૦	૬૧૬૮	૫૪૭૭	૪૮૮૧	૪૩૫૭	૩૮૯૦	૩૪૬૮	૩૦૮૩	૨૭૩૦	૨૪૦૩	૨૦૯૯	૧૮૧૬	૧૫૪૯	૧૨૯૮
૪૯	૧·૪૬૮૨	૧·૧૨૦૯	૦·૯૩૦૫	૭૯૮૫	૬૯૭૫	૬૧૫૫	૫૪૬૬	૪૮૭૨	૪૩૪૯	૩૮૮૨	૩૪૬૧	૩૦૭૭	૨૭૨૪	૨૩૯૮	૨૦૯૫	૧૮૧૧	૧૫૪૫	૧૨૯૪
૫૦	૧·૪૫૯૪	૧·૧૧૭૦	૦·૯૨૭૯	૭૯૬૬	૬૯૬૦	૬૧૪૩	૫૪૫૬	૪૮૬૩	૪૩૪૧	૩૮૭૫	૩૪૫૪	૩૦૭૧	૨૭૧૯	૨૩૯૩	૨૦૯૦	૧૮૦૬	૧૫૪૦	૧૨૯૦
૫૧	૧·૪૫૦૮	૧·૧૧૩૦	૦·૯૨૫૪	૭૯૪૭	૬૯૪૫	૬૧૩૧	૫૪૪૫	૪૮૫૩	૪૩૩૩	૩૮૬૮	૩૪૪૮	૩૦૬૫	૨૭૧૩	૨૩૮૮	૨૦૮૫	૧૮૦૨	૧૫૩૬	૧૨૮૬
૫૨	૧·૪૪૨૪	૧·૧૦૯૧	૦·૯૨૨૮	૭૯૨૯	૬૯૩૦	૬૧૧૮	૫૪૩૪	૪૮૪૪	૪૩૨૪	૩૮૬૦	૩૪૪૧	૩૦૫૯	૨૭૦૭	૨૩૮૨	૨૦૮૦	૧૭૯૭	૧૫૩૨	૧૨૮૨
		[illegible]	૦·૯૨૦૩	૭૯૧૦			૧ ૨૪	૮૨૫	૪૩૧૬	૩૮૫૩	૩૪૩૪	૩૦૫૩	૨૭૦૨	૨૩૭૭	૨૦૭૫	૧૭૯૩	૧૫૨૮	૧૨૭૮
										૩૮૪૬	૩૪૨૮	૩૦૪૭	૨૬૯૬	૨૩૭૨	૨૦૭૦	૧૭૮૮	૧૫૨૩	૧૨૭૪
											૩૪૩૧	૩૦૪૧	૨૬૯૧	૨૩૬૭	૨૦૬૫	૧૭૮૪	૧૫૧૯	૧૨૭૦
											૩૪૧૫	૩૦૩૪	૨૬૮૫	૨૩૬૨	૨૦૬૧	૧૭૭૯	૧૫૧૫	૧૨૬૬
										૨૪	૩૪૦૮	૩૦૨૮	૨૬૭૯	૨૩૫૬	૨૦૫૬	૧૭૭૪	૧૫૧૦	૧૨૬૧
										૧૭	૩૪૦૧	૩૦૨૨	૨૬૭૪	૨૩૫૧	૨૦૫૧	૧૭૭૦	૧૫૦૬	૧૨૫૭
								૭૮૦	૪૨૯૮	૩૮૦૯	૩૩૯૫	૩૦૧૬	૨૬૬૮	૨૩૪૬	૨૦૪૬	૧૭૬૫	૧૫૦૨	૧૨૫૩

પ્રકરણ ૨ જું

પ્રથમ વિભાગમાં આપણે સૂર્યોદય કાઢવાની રીત જોઇ ગયા તે વિભાગમાં આપેલા કોષ્ટકો ઉપરથી આપણે શૂન્યથી ચોત્રીસ અક્ષાંસ (ઉત્તર કે દક્ષિણ) સુધીના કોઇ પણ સ્થળનો સૂર્યોદય લોકલ ટાઈમમાં કાઢી શકીએ છીએ. આ સૂર્યોદય મિનિટ સુધી જ આવે છે. અને કોઇવાર એકાદ મિનિટ જેટલી ભૂલ આવે છે, વળી ચોત્રીસ અક્ષાંસ કરતાં વધારે અક્ષાંસવાળા સ્થળનો સૂર્યોદય કાઢવો હોય તો શું કરવું? એ પ્રશ્ન રહે છે. એટલે વધુ સુક્ષ્મ અને દુનિયાના શૂન્યથી સાઠ અક્ષાંસ પર્યંતના કોઇ પણ સ્થળનો સૂર્યોદય કાઢવાની રીત નીચે આપી છે.

॥ સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય કાઢવાની રીત ॥

સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય કાઢવા માટે સ્પષ્ટ દશમ ભાવ સારણીનો ઉપયોગ કરવાનો છે. પ્રથમ જે દિવસનો જે સ્થળનો સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય કાઢવો છે, તે સ્થળનો સ્થાનિક કાળ બપોરના બાર વાગ્યાનો **સાયન** સ્પષ્ટ સૂર્ય પંચાંગમાંથી કાઢવો. આ સાયન સૂર્યને દશમભાવ સમજી આ દશમ ભાવ થવા માટેનો સાંપાતિક કાળ દશમભાવ કોષ્ટકમાંથી કાઢો. હવે આ સાંપાતિક કાળનું સ્થાનિક કાળમાં રૂપાંતર કરવાથી સ્થાનિક સમય મુજબ સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય આવશે.

સાંપાતિક કાળનું સ્થાનિક કાળમાં રૂપાંતર:—જે તારીખ માટે મધ્યાહ્ન સમય કાઢવો હોય તે તારીખ પ્રવેશનો સાંપાતિક કાળ પ્રકરણ એકમાં બતાવ્યા મુજબ કાઢો. દ્વીતીય સંસ્કારયુક્ત સાંપાતિક કાળ એ તારીખ પ્રવેશનો સાંપાતિક કાળ છે. દશમભાવ કોષ્ટકમાંથી કાઢેલા સાંપાતિક કાળમાંથી, આ તારીખ પ્રવેશનો સાંપાતિક કાળ બાદ કરો. જે તફાવત આવશે તે સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય સાંપાતિક કાળમાં બતાવે છે. આ તફાવતના કલાક પ્રમાણે કલાકે દશ સેકંડ અને બાકીની મિનિટો પ્રમાણે છ મિનિટે એક સેકંડ પ્રમાણે જે આંક આવે તે બાદ કરો તો સ્થાનીક કાળ મુજબ સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય આવશે.

ઉદાહરણ:—તા. ૨૦ જુન ૧૯૫૧ નો અમદાવાદનો સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય કાઢો. અમદાવાદ રેખાંતર મિનિટાદિ ૩૯–૩૨.

અમદાવાદ સ્થાનિક કાળ બપોરના બાર = સ્ટાં. ટા. ૧૨ + રેખાંતર

સ્થાનિક કાળ બાર વાગ્યાનો સ્ટાં. ટા. = કલાકાદિ ૧૨–૩૯–૩૨

પંચાંગમાં જે ટાઇમના ગ્રહ આપ્યા છે તે ટાઈમ ૫–૩૦—૦

સ્પષ્ટ સૂર્ય કાઢવા માટે ચાલક ૭—૯–૩૨ (ધન)

સૂર્યની કળાદિ ગતિ ૫૭–૧૪

ચાલકનો લાઘવાંક = ૦·૫૨૫૮	તા ૨૦ જુન ૧૯૫૬ નો રાશ્યાદિ સૂર્ય = ૨—૫–૨૪
+	+
ગતિનો લાઘવાંક = ૧·૪૦૦૮	ચાયન = ૧૭
૧·૯૨૬૨	નિરયન સૂર્ય + ૨—૫–૪૧
લાઘવાંકના સરવાળા ઉપરથી	અયનાંશ ૦–૨૩–૧૪
ચાયન = ૧૭ કલા આશરે.	સાયન સૂર્ય ૨–૨૮–૫૫

આ સ્પષ્ટ સૂર્યને દશમભાવ ગણી દશમભાવ કોષ્ટકમાથી સાપાતિક કાળ કાઢવાનો છે. કોષ્ટકમા જોતા રાશ્યાદિ ૨–૨૫–૨૪ મુજબ સાંપાતિક કાળ કલાકાદિ ૫–૪૦ છે. જ્યારે રાશ્યાદિ ૩–૦–૦ મુજબ કલાકાદિ ૬–૦ છે. આના ઉપરથી ગણિત કરતા રાશ્યાદિ ૨–૨૮–૫૫ મુજબ સાપાતિક કાળ સ્પષ્ટ કલાકાદિ ૫–૫૫–૨૨ થાય છે આ સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમયનો સાપાતિકકાળ છે.

રા. અ. ક	રા અ ક	ક મિ	
૩—૦—૦	૨–૨૮–૫૫	૬—૦	ત્રિરાશિથી $\frac{૨૨૧ \times ૧૨૦૦}{૨૭૬}$ = ૯૨૨ સેકંડ
–	–	–	મિ સે
૦–૨૫–૨૪	૨–૨૫–૨૪	૫–૪૦	૧૫–૨૨
૦—૪–૩૬ = ૨૭૬ કળા	૦—૩–૩૧ = ૨૨૧ કળા	૦–૨૦ = ૧૨૦૦ સેકંડ	સાપાતિક કાળ = ૫–૪૦—૦ + ૦–૧૫–૨૨ = ૫–૫૫–૨૨

તા ૨૦ જુન ૧૯૫૬ નો તારીખ પ્રવેશનો લોકલ ટાઇમ રાત્રે બાર વાગ્યાનો સાપાતિક કાળ (૧૯–૨૦ તારીખ વચ્ચેની રાત્રિ) કાઢીએ.

વર્ષ ૧૯૫૬ મુજબ	૬–૩૮–૩૨	મધ્યાહ્નનો સા. કાળ	૫–૫૫–૨૨
	–		–
રેખાશ સંસ્કાર	૦—૮–૪૮	તારીખ પ્રવેશનો	૧૭–૫૧–૫૫
રેખાશ ૭૩ મુજબ		તફાવત	૧૨—૩–૨૭
	૬–૩૭–૪૪	કલાકે દશ સેકંડનો સરકાર	– ૦—૨—૧
તારીખ માટે સંસ્કાર	૧૧–૧૪–૧૧		
૨૧ જુન (પ્લુત વર્ષ)		લોકલ ટાઇમ મુજબ	૧૨—૧–૨૬
તારીખપ્રવેશનોસા કાળ	૧૭–૫૧–૫૫	સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય	

સ્પષ્ટ સૂર્યોદય —સ્પષ્ટ સૂર્યોદય કાઢવા માટે પ્રથમ ભાગના પાના ૩૧ ઉપર આપેલી રીત જ વાપરવાની છે ફક્ત સેકંડ પર્યંત સૂક્ષ્મ ચર

સારણી વાપરવાની છે. આ ચર સરણી આ સાથે છાપી છે. તેમાં સાયન સૂર્યની દરેક રાશિના ૭ ૭ અંશે શૂન્યથી સાઠ અક્ષાંસ માટે ચર મિનિટ અને સેકંડમાં આપેલું છે. જેના ઉપરથી પંચાંગમાં આપેલો સૂર્ય (અયનાંશ ઉમેરી) અને જે સ્થળ લીધું હોય તે સ્થળનાં અક્ષાંસ ઉપરથી ચર કાઢી શકાશે અને સેકંડ પર્યંત સૂર્યોદય નીકળશે. અહીં ક્રાંતિ કોષ્ટકની જરૂર નથી. સાયન મેષથી કન્યાનો સૂર્ય હોય ત્યારે ક્રાંતિ ઉત્તર અને તુલાથી મીનનો સૂર્ય હોય ત્યારે ક્રાંતિ દક્ષિણ સમજવી. સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય ઉપર મુજબ કાઢવો.

બીજી રીતે સ્પષ્ટ સૂર્યોદય:—જેમ આપણે સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય કાઢયો તેજ રીતે ઇષ્ટ સ્થળના લોકલ ટાઇમ સવારના છનો સ્પષ્ટ સાયન સૂર્ય લઇ તેને લગ્ન સમજી ઇષ્ટ સ્થળના અક્ષાંસની લગ્ન સારણી લઈ, તે લગ્નનો સાંપાતિક કાળ કાઢવો. આ સાંપાતિક કાળને ઉપર જણાવ્યા મુજબ લોકલ ટાઇમમાં ફેરવવાથી લોકલ ટાઇમમાં સ્પષ્ટ સૂર્યોદય આવશે.

સ્પષ્ટ સૂર્યાસ્ત સમય:—(૧) સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમયમાં દિનાર્ધ ઉમેરવાથી સૂર્યાસ્ત સમય મળશે. ચર ઉપરથી દિનાર્ધ કઢાય છે.

(૨) બીજી રીતે લોકલ ટાઇમ સાંજના ૬ વાગ્યાનો સ્પષ્ટ સાયન સૂર્ય લઇ તેમાં ૬ રાશિ ઉમેરી તેને લગ્ન સમજી આગળ સૂર્યોદય માટે બતાવ્યા મુજબ ગણિત કરવાથી સ્પષ્ટ સૂર્યાસ્ત સમય લોકલ ટાઇમમાં મળશે.

શૂન્ય અક્ષાંસના લગ્નપત્રા ઉપરથી કોઇ પણ અક્ષાંસનું લગ્નપત્રુ બનાવવાની રીત:—આ સાથે સેકંડ પર્યંત ચર કોષ્ટક અને શૂન્ય અક્ષાંસની સાયન લગ્ન સારણી આપેલી છે. તેના ઉપરથી ઉત્તર કે દક્ષિણ અક્ષાંસના કોઇ પણ સ્થળની લગ્ન સારણી બનાવી શકાય છે.

ઉત્તર અક્ષાંસ માટે:—જે સાયન લગ્નનો જે સ્થળનો સાંપાતિક કાળ કાઢવો હોય તે લગ્નનો શૂન્ય અક્ષાંસનો સાંપાતિક કાળ શૂન્ય અક્ષાંશની સારણીમાંથી કાઢવો. ત્યાર બાદ ચર કોષ્ટકમાંથી લગ્નની રાશિ અંશ કળા પ્રમાણે અને ઇષ્ટ સ્થળના અક્ષાંસ ઉપરથી ચરની મિનિટો અને સેકંડો કાઢો. આ ચરની મિનિટાદિને શૂન્ય અક્ષાંસના સાંપાતિક કાળમાં ઉમેરવાની કે બાદ કરવાની છે.

ઉમેરતાં કે બાદબાકી કરતાં પહેલાં ચર સાવનકાળ (ઘડીઆળનો ટાઇમ)માં હોવાથી તેમાં દર કલાક દીઠ ૧૦ સેકંડ ઉમેરી તેનો સાંપાતિક કાળ કરવો પડે છે એટલે દર ૬ મિનિટના ચરે એક સેકંડ ઉમેરવી પડે છે. આમ ચર સાંપાતિક કાળમાં આવશે. આ ચરને જો સાયન લગ્ન મેષથી કન્યા સુધીનું હોય તો શૂન્ય અક્ષાંસના સાંપાતિક કાળમાંથી બાદ કરવું અને સાયન લગ્ન તુલાથી મીન રાશિનું હોય તો ઉમેરવું.

દક્ષિણ અક્ષાંસ માટેઃ—બધો જ વિધિ ઉપર મુજબ કરવો, પણ છેલ્લાં જ્યાં ચર બાદ કરવાનું કહ્યું છે ત્યાં ઉમેરવું; અને ઉમેરવાનુ કહ્યું છે ત્યાં બાદ કરવું.

॥ શૂન અક્ષાંસની સાયન લગ્ન સરણી ॥

સાયન લગ્ન રાશિ	અંશ	સાપાતિક કાળ ક. મિ. સે.	સાયન લગ્ન રાશિ	અંશ	સાપાતિક કાળ ક. મિ. સે.	સાયન લગ્ન રાશિ	અંશ	સાપાતિક કાળ ક. મિ. સે.
મેષ	૦	૧૮—૦—૦	સિંહ	૦	૨—૮-૪૪	ધન	૦	૯-૫૧-૧૬
	૬	૧૮-૨૨—૩		૬	૨-૩૩-૩૦		૬	૧૦-૧૬-૨૯
	૧૨	૧૮-૪૪—૮		૧૨	૨-૫૭-૫૧		૧૨	૧૦-૪૨—૦
	૧૮	૧૯—૬-૨૪		૧૮	૩-૨૧-૪૬		૧૮	૧૧—૭-૪૯
	૨૪	૧૯-૨૮-૫૨		૨૪	૩-૪૫-૧૪		૨૪	૧૧-૩૩-૫૨
વૃષભ	૦	૧૯-૫૧-૩૮	કન્યા	૦	૪—૮-૨૨	મકર	૦	૧૨—૦—૦
	૬	૨૦-૧૪-૪૬		૬	૪-૩૧—૮		૬	૧૨-૨૬—૮
	૧૨	૨૦-૩૮-૧૪		૧૨	૪-૫૩-૩૬		૧૨	૧૨-૫૨-૧૧
	૧૮	૨૧—૨—૯		૧૮	૫-૧૫-૫૨		૧૮	૧૩-૧૮—૦
	૨૪	૨૧-૨૬-૩૦		૨૪	૫-૩૭-૫૭		૨૪	૧૩-૪૩-૩૧
મિથુન	૦	૨૧-૫૧-૧૬	તુલા	૦	૬—૦—૦	કુંભ	૦	૧૪—૮-૪૪
	૬	૨૨-૧૬-૨૯		૬	૬-૨૨—૩		૬	૧૪-૩૩-૩૦
	૧૨	૨૨-૪૨—૦		૧૨	૬-૪૪—૮		૧૨	૧૪-૫૭-૫૧
	૧૮	૨૩—૭-૪૯		૧૮	૭—૬-૨૪		૧૮	૧૫-૨૧-૪૬
	૨૪	૨૩-૩૩-૫૨		૨૪	૭-૨૮-૫૨		૨૪	૧૫-૪૫-૧૪
કર્ક	૦	૦—૦—૦	વૃશ્ચિક	૦	૭-૫૧-૩૮	મીન	૦	૧૬—૮-૨૨
	૬	૦-૨૬—૮		૬	૮-૧૪-૪૬		૬	૧૬-૩૧—૮
	૧૨	૦-૫૨-૧૧		૧૨	૮-૩૮-૧૪		૧૨	૧૬-૫૩-૩૬
	૧૮	૧-૧૮—૦		૧૮	૯—૨—૯		૧૮	૧૭-૧૫-૫૨
	૨૪	૧-૪૩-૩૧		૨૪	[illegible]		૨૪	[illegible]

ચર કોષ્ટક મિનિટ અને સેકંડમાં

સાયન સૂર્યના રાશિ અંશ	૧૨-૦		૧૧-૨૪		૧૧-૧૮		૧૧-૧૨		૧૧-૬		૧૧-૦		૧૦-૨૪		૧૦-૧૮		૧૦-૧૨		૧૦-૬		૧૦-૦		૯-૨૪		૯-૧૮		૯-૧૨		૯-૬		૯-૦	
	૬-૦		૬-૬		૬-૧૨		૬-૧૮		૬-૨૪		૭-૦		૭-૬		૭-૧૨		૭-૧૮		૭-૨૪		૮-૦		૮-૬		૮-૧૨		૮-૧૮		૮-૨૪		૯-૦	
	૬-૦		૫-૨૪		૫-૧૮		૫-૧૨		૫-૬		૫-૦		૪-૨૪		૪-૧૮		૪-૧૨		૪-૬		૪-૦		૩-૨૪		૩-૧૮		૩-૧૨		૩-૬		૩-૦	
	૦-૦		૦-૬		૦-૧૨		૦-૧૮		૦-૨૪		૧-૦		૧-૬		૧-૧૨		૧-૧૮		૧-૨૪		૨-૦		૨-૬		૨-૧૨		૨-૧૮		૨-૨૪		૩-૦	
ક્રાંતિ	૦-૦		૨-૨૨		૪-૪૪		૭-૪		૯-૧૭		૧૧-૨૭		૧૩-૩૦		૧૫-૨૬		૧૭-૧૧		૧૮-૪૭		૨૦-૯		૨૧-૧૮		૨૨-૧૪		૨૨-૫૪		૨૩-૧૮		૨૩-૨૭	
અક્ષાંશ																																
૧	૦	૦	૦	૧૦	૦	૨૦	૦	૩૦	૦	૪૦	૦	૪૯	૦	૫૮	૧	૭	૧	૧૫	૧	૨૨	૧	૨૯	૧	૩૪	૧	૩૮	૧	૪૨	૧	૪૪	૧	૪૫
૨	૦	૦	૦	૨૦	૦	૪૦	૧	૦	૧	૧૯	૧	૩૭	૧	૫૪	૨	૧૩	૨	૨૯	૨	૪૩	૨	૫૬	૩	૮	૩	૧૬	૩	૨૩	૩	૨૭	૩	૨૯
૩	૦	૦	૦	૩૦	૧	૦	૧	૨૯	૧	૫૮	૨	૨૬	૨	૫૩	૩	૧૯	૩	૪૪	૪	૫	૪	૨૪	૪	૪૧	૪	૫૩	૫	૩	૫	૧૦	૫	૧૨
૪	૦	૦	૦	૪૦	૧	૨૦	૧	૫૯	૨	૩૭	૩	૧૫	૩	૫૧	૪	૨૬	૪	૫૭	૫	૨૭	૫	૫૩	૬	૧૫	૬	૩૩	૬	૪૬	૬	૫૪	૬	૫૭
૫	૦	૦	૦	૫૦	૧	૪૦	૨	૨૯	૩	૧૬	૪	૪	૪	૪૯	૫	૩૦	૬	૧૨	૬	૪૯	૭	૨૨	૭	૫૦	૮	૧૧	૮	૨૯	૮	૩૯	૮	૪૨
૬	૦	૦	૧	૦	૨	૦	૨	૫૯	૩	૫૬	૪	૫૩	૫	૪૭	૬	૩૯	૭	૨૭	૮	૧૨	૮	૫૦	૯	૨૩	૯	૫૧	૧૦	૧૧	૧૦	૨૩	૧૦	૨૭
૭	૦	૦	૧	૧૦	૨	૨૦	૩	૨૯	૪	૩૬	૫	૪૨	૬	૪૫	૭	૪૬	૮	૪૩	૯	૩૪	૧૦	૧૮	૧૦	૫૯	૧૧	૩૦	૧૧	૫૪	૧૨	૭	૧૨	૧૨
૮	૦	૦	૧	૨૦	૨	૪૦	૪	૦	૫	૧૬	૬	૩૨	૭	૪૪	૮	૫૪	૯	૫૮	૧૦	૫૮	૧૧	૪૯	૧૨	૩૪	૧૩	૯	૧૩	૩૭	૧૩	૫૩	૧૪	૦
૯	૦	૦	૧	૩૦	૩	૦	૪	૩૦	૫	૫૬	૭	૨૨	૮	૪૪	૧૦	૨	૧૧	૨૮	૧૨	૨૧	૧૩	૨૦	૧૪	૧૦	૧૪	૫૧	૧૫	૨૦	૧૫	૩૯	૧૫	૪૭
૧૦	૦	૦	૧	૪૦	૩	૨૧	૫	૧	૬	૩૬	૮	૧૧	૯	૪૩	૧૧	૧૦	૧૨	૩૦	૧૩	૪૫	૧૪	૫૦	૧૫	૪૬	૧૬	૩૩	૧૭	૫	૧૭	૨૫	૧૭	૩૨
૧૧	૦	૦	૧	૫૦	૩	૪૧	૫	૩૨	૭	૧૭	૯	૨	૧૦	૪૨	૧૨	૧૮	૧૩	૪૭	૧૫	૧૦	૧૬	૨૨	૧૭	૨૪	૧૮	૧૪	૧૮	૫૦	૧૯	૧૨	૧૯	૨૦
૧૨	૦	૦	૨	૧	૪	૨	૬	૩	૮	૫૮	૯	૫૨	૧૧	૪૨	૧૩	૨૭	૧૫	૫	૧૬	૩૫	૧૭	૫૪	૧૯	૦	૧૯	૫૫	૨૦	૩૪	૨૧	૧	૨૧	૧૦
૧૩	૦	૦	૨	૧૧	૪	૨૩	૬	૩૪	૮	૩૯	૧૦	૪૩	૧૨	૪૩	૧૪	૩૭	૧૬	૨૩	૧૮	૧	૧૯	૨૫	૨૦	૩૯	૨૧	૪૦	૨૨	૨૩	૨૨	૫૦	૨૩	૦
૧૪	૦	૦	૨	૨૨	૪	૪૪	૭	૫	૯	૨૧	૧૧	૩૪	૧૩	૪૪	૧૫	૪૮	૧૭	૪૧	૧૯	૨૭	૨૧	૧	૨૨	૧૯	૨૩	૨૩	૨૪	૧૦	૨૪	૩૯	૨૪	૫૦
૧૫	૦	૦	૨	૩૨	૫	૫	૭	૩૭	૧૦	૩	૧૨	૨૬	૧૪	૪૫	૧૬	૫૯	૧૯	૧	૨૦	૫૫	૨૨	૩૪	૨૩	૫૯	૨૫	૯	૨૬	૦	૨૬	૩૦	૨૬	૪૨
૧૬	૦	૦	૨	૪૪	૫	૨૭	૮	૯	૧૦	૪૫	૧૩	૧૯	૧૫	૪૭	૧૮	૧૦	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૩૫	૨૫	૪૦	૨૬	૫૫	૨૭	૪૯	૨૮	૨૩	૨૮	૩૫
૧૭	૦	૦	૨	૫૪	૫	૪૮	૮	૪૧	૧૧	૨૭	૧૪	૧૨	૧૬	૫૦	૧૯	૨૧	૨૧	૪૨	૨૩	૫૨	૨૫	૪૬	૨૭	૨૨	૨૮	૪૩	૨૯	૪૦	૩૦	૧૬	૩૦	૨૮
૧૮	૦	૦	૩	૫	૬	૧૦	૯	૧૪	૧૨	૧૧	૧૫	૬	૧૭	૫૪	૨૦	૩૪	૨૩	૪	૨૪	૨૩	૨૭	૨૩	૨૯	૭	૩૦	૩૨	૩૧	૩૪	૩૨	૧૧	૩૨	૨૪

કાંતિ / અક્ષાંશ	૦—૦		૨–૨૨		૪–૪૪		૭—૪		૯–૧૭		૧૧–૨૭		૧૩–૩૦		૧૫–૨૬		૧૭–૧૧		૧૮–૪૭		૨૦—૯		૨૧–૧૮		૨૨–૧૪		૨૨–૫૪		૨૩–૧૮		૨૩–૨૭	
૧૯	૦	૦	૩	૧૬	૬	૩૨	૯	૪૭	૧૨	૫૪	૧૬	૦	૧૮	૫૮	૨૧	૪૦	૨૪	૨૭	૨૫	૫૪	૨૯	૨	૩૦	૫૧	૩૨	૨૨	૩૩	૨૬	૩૪	૬	૩૪	૨૨
૨૦	૦	૦	૩	૨૮	૬	૫૭	૧૦	૨૧	૧૩	૩૯	૧૬	૫૫	૨૦	૩	૨૩	૩૦	૨૫	૫૧	૨૮	૨૭	૩૦	૪૨	૩૨	૩૮	૩૪	૧૪	૩૫	૨૨	૩૬	૪	૩૬	૨૦
૨૧	૦	૦	૩	૨૯	૭	૧૯	૧૦	૫૫	૧૪	૨૩	૧૭	૫૦	૨૧	૧૦	૨૪	૨૦	૨૭	૧૬	૩૦	૦	૩૨	૨૪	૩૪	૨૬	૩૬	૮	૩૭	૧૯	૩૮	૦	૩૮	૨૦
૨૨	૦	૦	૩	૫૦	૭	૪૦	૧૧	૨૯	૧૫	૯	૧૮	૪૭	૨૨	૧૬	૨૫	૩૭	૨૮	૪૨	૩૧	૩૬	૩૪	૬	૩૬	૧૬	૩૮	૨	૩૯	૧૭	૪૦	૪	૪૦	૨૨
૨૩	૦	૦	૪	૧	૮	૪	૧૨	૪	૧૫	૫૫	૧૯	૪૪	૨૩	૨૪	૨૬	૫૫	૩૦	૧૦	૩૩	૧૨	૩૫	૫૦	૩૮	૬	૩૯	૫૮	૪૧	૧૯	૪૨	૮	૪૨	૨૬
૨૪	૦	૦	૪	૧૩	૮	૨૭	૧૨	૪૦	૧૬	૪૨	૨૦	૪૨	૨૪	૩૩	૨૮	૧૪	૩૧	૩૯	૩૪	૫૧	૩૭	૩૬	૩૯	૫૯	૪૧	૫૭	૪૩	૨૨	૪૪	૧૩	૪૪	૨૮
૨૫	૦	૦	૪	૨૫	૮	૫૧	૧૩	૧૬	૧૭	૨૫	૨૧	૪૧	૨૫	૪૩	૨૯	૩૫	૩૩	૧૦	૩૬	૩૦	૩૯	૨૪	૪૧	૫૪	૪૩	૫૭	૪૫	૨૬	૪૬	૨૦	૪૬	૪૦
૨૬	૦	૦	૪	૩૮	૯	૧૬	૧૩	૫૨	૧૮	૧૭	૨૨	૪૧	૨૬	૫૪	૩૦	૫૭	૩૪	૪૨	૩૮	૧૨	૪૧	૧૪	૪૩	૫૦	૪૬	૦	૪૭	૩૩	૪૮	૩૦	૪૮	૫૧
૨૭	૦	૦	૪	૫૧	૯	૪૧	૧૪	૩૦	૧૯	૭	૨૩	૪૨	૨૮	૭	૩૨	૨૦	૩૬	૧૬	૩૯	૫૫	૪૩	૭	૪૫	૪૯	૪૮	૫	૪૯	૪૩	૫૦	૪૩	૫૧	૪
૨૮	૦	૦	૫	૩	૧૦	૬	૧૫	૭	૧૯	૫૭	૨૪	૪૪	૨૯	૨૦	૩૩	૪૬	૩૭	૫૨	૪૧	૪૧	૪૫	૧	૪૭	૫૧	૫૦	૧૩	૫૧	૫૪	૫૨	૫૭	૫૩	૨૦
૨૯	૦	૦	૫	૧૫	૧૦	૩૨	૧૫	૪૬	૨૦	૪૮	૨૫	૪૭	૩૦	૩૬	૩૫	૧૨	૩૯	૨૯	૪૩	૨૮	૪૬	૫૭	૪૯	૫૬	૫૨	૨૩	૫૪	૧૦	૫૫	૧૫	૫૫	૩૯
૩૦	૦	૦	૫	૨૮	૧૦	૫૮	૧૬	૨૫	૨૧	૪૦	૨૬	૫૨	૩૧	૫૨	૩૬	૪૦	૪૧	૮	૪૫	૧૭	૪૮	૫૫	૫૨	૨	૫૪	૩૬	૫૬	૨૭	૫૭	૩૪	૫૮	૦
૩૧	૦	૦	૫	૪૨	૧૧	૨૫	૧૭	૫	૨૨	૩૩	૨૭	૫૮	૩૩	૧૧	૩૮	૧૨	૪૨	૫૦	૪૭	૧૧	૫૦	૫૭	૫૪	૧૧	૫૬	૫૩	૫૮	૪૯	૫૯	૫૯	૬૦	૨૬
૩૨	૦	૦	૫	૫૫	૧૧	૫૨	૧૭	૪૭	૨૩	૨૭	૨૯	૫	૩૪	૩૧	૩૯	૯	૪૪	૪૪	૪૯	૫	૫૩	૨	૫૬	૨૪	૧૯	૧૨	૬૧	૧૩	૬૨	૨૬	૬૨	૫૪
૩૩	૦	૦	૬	૯	૧૨	૨૦	૧૮	૨૮	૨૪	૨૩	૩૦	૧૪	૩૫	૫૩	૪૧	૧૮	૪૬	૨૦	૫૧	૨	૫૫	૯	૫૮	૪૦	૬૧	૩૪	૬૩	૪૦	૬૪	૫૭	૬૫	૨૬
૩૪	૦	૦	૬	૨૩	૧૨	૪૯	૧૯	૧૧	૨૫	૧૯	૩૧	૨૪	૩૭	૧૭	૪૨	૫૬	૪૮	૯	૫૩	૩	૫૭	૧૯	૫૯	૫૯	૬૪	૨	૬૬	૧૩	૬૭	૩૭	૬૮	૩
૩૫	૦	૦	૬	૩૮	૧૩	૧૮	૧૯	૫૫	૨૬	૧૭	૩૨	૩૬	૩૮	૪૩	૪૪	૩૫	૫૦	૧	૫૫	૬	૫૯	૩૩	૬૩	૨૧	૬૬	૩૨	૬૮	૪૮	૭૦	૧૨	૭૦	૪૩
૩૬	૦	૦	૬	૫૩	૧૩	૪૮	૨૦	૪૧	૨૭	૧૭	૩૩	૫૧	૪૦	૧૧	૪૬	૧૭	૫૧	૫૬	૫૭	૧૪	૬૧	૫૧	૬૫	૫૦	૬૯	૭	૭૧	૩૦	૭૨	૫૬	૭૩	૨૩
૩૭	૦	૦	૭	૮	૧૪	૧૯	૨૧	૨૭	૨૮	૧૮	૩૫	૭	૪૧	૪૨	૪૮	૧	૫૩	૫૪	૫૯	૨૪	૬૪	૧૩	૬૮	૨૦	૭૧	૪૫	૭૪	૧૫	૭૫	૪૪	૭૬	૧૯
૩૮	૦	૦	૭	૨૪	૧૪	૫૧	૨૨	૧૪	૨૯	૨૧	૩૬	૨૫	૪૩	૧૫	૪૯	૪૯	૫૫	૫૩	૬૧	૩૮	૬૬	૨૯	૭૦	૧૬	૭૪	૩૦	૭૭	૪	૭૮	૩૮	૭૯	૧૩
૩૯	૦	૦	૭	૩૮	૧૫	૨૩	૨૩	૩	૩૦	૨૬	૩૭	૪૬	૪૪	૫૧	૫૧	૪૦	૫૮	૧	૬૩	૫૭	૬૯	૯	૭૩	૩૭	૭૭	૨૦	૮૦	૦	૮૧	૩૯	૮૨	૧૫
૪૦	૦	૦	૭	૫૬	૧૫	૫૬	૨૩	૫૩	૩૧	૩૨	૩૯	૮	૪૬	૨૯	૫૩	૩૪	૬૦	૯	૬૬	૧૯	૭૧	૪૪	૭૬	૨૩	૮૦	૧૫	૮૩	૧	૮૪	૪૩	૮૫	૨૨
૪૧	૦	૦	૮	૧૭	૧૬	૩૧	૨૪	૪૫	૩૨	૪૧	૪૦	૩૪	૪૮	૧૧	૫૫	૩૩	૬૨	૨૩	૬૮	૪૯	૭૪	૨૫	૭૯	૧૪	૮૩	૧૬	૮૬	૧૦	૮૭	૫૧	૮૮	૩૭
૪૨	૦	૦	૮	૩૩	૧૭	૭	૨૫	૩૮	૩૩	૫૧	૪૨	૨	૪૯	૫૬	૫૭	૩૪	૬૪	૪૦	૭૧	૨૧	૭૭	૧૦	૮૨	૧૨	૮૬	૨૩	૮૯	૨૪	૯૧	૧૫	૯૧	૫૧
૪૩	૦	૦	૮	૫૦	૧૭	૪૩	૨૬	૩૪	૩૫	૪	૪૩	૩૪	૫૧	૪૬	૫૯	૪૦	૬૭	૪	૭૩	૫૯	૮૦	૩	૮૫	૧૭	૮૯	૩૯	૯૨	૪૮	૯૪	૪૩	૯૫	૨૫

૪૪	૦	૦	૯	૭	૧૮	૨૧	૨૭	૩૧	૩૬	૨૦	૪૫	૭	૫૩	૩૮	૬૧	૫૦	૬૯	૩૦	૭૬	૪૧	૮૩	૦	૮૮	૨૮	૯૩	૦	૯૬	૧૭	૯૮	૧૭	૯૯	૧
૪૫	૦	૦	૯	૨૮	૧૯	૦	૨૮	૨૯	૩૭	૩૮	૪૬	૪૫	૫૫	૩૫	૬૪	૭	૭૨	૩	૭૯	૩૨	૮૬	૭	૯૧	૪૭	૯૬	૩૧	૯૯	૫૭	૧૦૨	૧	૧૦૨	૪૯
૪૬	૦	૦	૯	૪૮	૧૯	૪૧	૨૯	૩૧	૩૮	૫૯	૪૮	૨૬	૫૭	૩૫	૬૬	૨૭	૭૪	૪૩	૮૨	૨૯	૮૯	૨૦	૯૫	૧૫	૧૦૦	૧૨	૧૦૩	૪૫	૧૦૫	૫૭	૧૦૬	૪૫
૪૭	૦	૦	૧૦	૧૦	૨૦	૨૩	૩૦	૩૪	૪૦	૨૩	૫૦	૧૦	૫૯	૪૧	૬૮	૫૨	૭૭	૨૮	૮૫	૩૩	૯૨	૪૧	૯૮	૫૧	૧૦૪	૦	૧૦૭	૪૧	૧૧૦	૦	૧૧૦	૫૨
૪૮	૦	૦	૧૦	૩૨	૨૧	૭	૩૧	૪૦	૪૧	૫૦	૫૨	૦	૬૧	૫૨	૭૧	૨૫	૮૦	૨૧	૮૮	૪૭	૯૬	૧૨	૧૦૨	૩૭	૧૦૮	૨	૧૧૧	૫૪	૧૧૪	૧૮	૧૧૫	૧૨
૪૯	૦	૦	૧૦	૫૪	૨૧	૫૨	૩૨	૪૮	૪૩	૨૧	૫૩	૫૪	૬૪	૮	૭૪	૩	૮૩	૨૦	૯૨	૭	૯૯	૫૨	૧૦૬	૩૫	૧૧૨	૧૨	૧૧૬	૧૬	૧૧૮	૪૬	૧૧૯	૪૨
૫૦	૦	૦	૧૧	૧૪	૨૨	૪૦	૩૪	૦	૪૪	૫૬	૫૫	૫૨	૬૬	૩૧	૭૬	૫૦	૮૬	૩૧	૯૫	૩૯	૧૦૩	૪૪	૧૧૦	૪૪	૧૧૬	૩૮	૧૨૦	૪૮	૧૨૩	૩૦	૧૨૪	૩૦
૫૧	૦	૦	૧૧	૪૩	૨૩	૨૯	૩૫	૧૪	૪૬	૩૫	૫૭	૫૬	૬૮	૫૯	૭૯	૪૩	૮૯	૪૮	૯૯	૨૦	૧૦૭	૪૫	૧૧૫	૭	૧૨૧	૧૬	૧૨૫	૪૬	૧૨૮	૩૦	૧૨૯	૩૨
૫૨	૦	૦	૧૨	૮	૨૪	૨૧	૩૬	૩૨	૪૮	૧૯	૬૦	૬	૭૧	૩૧	૮૨	૪૫	૯૩	૧૬	૧૦૩	૧૬	૧૧૨	૪	૧૧૯	૪૪	૧૨૬	૧૨	૧૩૦	૪૫	૧૩૩	૪૮	૧૩૪	૫૨
૫૩	૦	૦	૧૨	૩૫	૨૫	૧૫	૩૭	૫૩	૫૦	૭	૬૨	૨૨	૭૪	૧૯	૮૫	૫૭	૯૬	૫૫	૧૦૭	૨૧	૧૧૬	૩૪	૧૨૪	૩૮	૧૩૧	૨૪	૧૩૬	૨૨	૧૩૯	૨૪	૧૪૦	૩૨
૫૪	૦	૦	૧૩	૨	૨૬	૧૧	૩૯	૧૮	૫૨	૦	૬૪	૪૪	૭૭	૧૧	૮૯	૧૯	૧૦૦	૪૫	૧૧૧	૩૮	૧૨૧	૨૦	૧૨૯	૪૮	૧૩૬	૫૬	૧૪૨	૮	૧૪૫	૨૪	૧૪૬	૩૬
૫૫	૦	૦	૧૩	૩૨	૨૭	૧૧	૪૦	૪૮	૫૪	૦	૬૭	૧૭	૮૦	૧૩	૯૨	૫૩	૧૦૪	૫૧	૧૧૬	૧૪	૧૨૬	૨૬	૧૩૫	૨૦	૧૪૨	૪૬	૧૪૮	૨૪	૧૫૧	૪૮	૧૫૩	૮
૫૬	૦	૦	૧૪	૪	૨૮	૧૩	૪૨	૨૨	૫૬	૬	૬૯	૫૪	૮૩	૨૪	૯૬	૩૯	૧૦૯	૮	૧૨૧	૯	૧૩૧	૫૦	૧૪૧	૧૪	૧૪૯	૧૨	૧૫૫	૪	૧૫૮	૪૦	૧૬૦	૪
૫૭	૦	૦	૧૪	૩૪	૨૯	૧૯	૪૪	૨	૫૮	૧૯	૭૨	૪૬	૮૬	૪૮	૧૦૦	૩૭	૧૧૩	૪૪	૧૨૬	૨૦	૧૩૭	૩૮	૧૪૭	૩૪	૧૫૬	૪	૧૬૨	૧૮	૧૬૬	૮	૧૬૭	૩૬
૫૮	૦	૦	૧૫	૧૧	૩૦	૨૮	૪૫	૪૭	૬૦	૩૯	૭૫	૩૯	૯૦	૨૩	૧૦૪	૫૨	૧૧૮	૩૮	૧૩૧	૫૪	૧૪૩	૫૦	૧૫૪	૨૪	૧૬૩	૨૪	૧૭૦	૬	૧૭૪	૨૦	૧૭૫	૪૮
૫૯	૦	૦	૧૫	૪૭	૩૧	૪૨	૪૭	૩૮	૬૩	૮	૭૮	૪૮	૯૪	૧૨	૧૦૯	૨૪	૧૨૩	૫૪	૧૩૬	૫૩	૧૫૦	૩૪	૧૬૧	૪૮	૧૭૧	૨૮	૧૭૮	૪૦	૧૮૩	૪	૧૮૪	૪૮
૬૦	૦	૦	૧૬	૨૬	૩૩	૦	૪૯	૩૭	૬૫	૪૮	૮૨	૯	૧૦૦	૪૬	૧૧૪	૧૬	૧૨૯	૩૪	૧૪૪	૨૩	૧૫૭	૫૪	૧૬૯	૫૪	૧૮૦	૨૦	૧૮૮	૮	૧૯૩	૦	૧૯૪	૪૮

ઉદાહરણ:—અમદાવા૦ ઉત્તર અક્ષાંસ ૨૩°નું લગ્નપત્રક બનાવો.

ઉપર પ્રમાણે જ સાંપાતિક કાળનું ખાનું ખાલી રાખી બાકી બધા જ આંકડા પૂરી ટેબલ તૈયાર કરો. હવે ટેબલમાં સાંપાતિક કાળ પૂરવાનો છે, તે શી રીતે પૂરાય તેના ઉદાહરણો જોઈએ મિથુન રાશિના બાર અંશનું ખાનું પૂરવું છે થન અક્ષાંસની સારણીમાંથી મિથુનના ૧૨ અંશનો સાંપાતિક કાળ

	મિ સે	કલાકાદિ	૨૨-૪૨—૦
મિથુનના ૧૨ અંશે ચર=	૩૯-૫૮	સંસ્કાર યુક્ત ચર	૪૦—૫
+			
સંસ્કાર ૭ મિનિટે એક સેકંડ પ્રમાણે	= ૦—૭	અમદાવાદનો મિથુનના ૧૨ અંશે સાંપાતિક કાળ	૨૨—૧-૫૫
	૪૦—૫		

નોંધ:—અક્ષાંસ ઉત્તર હોવાથી અને લગ્ન મેષથી કન્યા સુધીમાં હોવાથી સંસ્કારયુક્ત ચર બાદ કર્યું છે અક્ષાંસ દક્ષિણ ૨૩° હોત તો ઉમેરત અને સા કાળ કલાકાદિ ૨૩-૨૧-૫ થાત આ પ્રમાણે દરેક લગ્ન માટે કરી ટેબલ પુરૂ કરી શકાય

એજ પ્રમાણે બીજુ ઉદાહરણ લઈએ કુંભના ૧૮° અક્ષાંસ ૫૮° ઉત્તર

	ક મિ સે		ક મિ સે
કુંભના ૧૮ અંશે ૫૮ અક્ષાંસનું ચર	૧-૪૪-૫૨	થન અક્ષાંસ કુંભ ૧૮°=	૧૫ ૨૧-૪૬
+		+	
સંસ્કાર	= ૦—૦-૧૭	સંસ્કારયુક્ત ચર	૧-૪૫—૯
	૧-૪૫—૯	૫૮ અક્ષાંસ કુંભ ૧૮° સા કાળ	૧૭—૬-૫૫

ચર કાઢવાની રીત:—આગળ જે સેકંડ પર્યંત ચર કોષ્ટક આપેલું છે તે બનાવવા માટે નીચેનું ખગોળીય ત્રિકોણ મિતિનું (Spherical Trigonometry) સુત્ર વાપર્યું છે તે ફકત જેઓએ ગણિતનો ઉચ્ચ કક્ષાનો અભ્યાસ કર્યો હશે તેજ સમજી શકશે

સૂત્ર:—જ્યા च નો લાઘવાંક = સ્પર્શરેખા क નો લાઘવાંક
+ સ્પર્શરેખા क्र નો લાઘવાંક

च = ચર કાઢવાનો ખૂણો क્સૂર્યની ક્રાંતિ

અને अ = અક્ષાંસ સમજવા.

આ સૂત્રનો ઉપયોગ કરવા ત્રિકોણ મિતિના લાઘવાંકો. (Logarithms of trigonometric functions)નું ટેબલ જરૂરી છે વળી સૂર્યની ક્રાંતિની પણ જરૂર છે. સૂર્યની ક્રાંતિ સૂર્યના છછ અંશે ચર કોષ્ટકના મથાળે આપી છે, જ્યારે લાઘવાંકો ત્રિકોણ મિતિના ગણિતના ટેબલો આપતા પુસ્તકમાંથી મળી રહેશે. અક્ષાંસ અને ક્રાંતિ ઉપરથી च ખૂણો મળશે. આ च ખૂણાના અંશોને એક અંશ બરાબર ચાર મિનિટ અને અને એક કળા બરાબર ચાર સેકંડ પ્રમાણે રૂપાંતર કરવાથી ચર આવશે.

પ્રકરણ ૩ જું

॥ તિથિ નક્ષત્ર યોગકરણ વિગેરેની ઘટીઓ લાવવા બાબત ॥

જ્યારે પંચાંગના અભાવે આપણે જન્માક્ષરમાં પાછલા વર્ષનાં પંચાંગ પુસ્તકમાંથી સ્પષ્ટ ગ્રહો નાખીએ છીએ ત્યારે પંચાંગ પુસ્તકમાં તિથિ નક્ષત્ર યોગનાં ઘટી પળો ન હોવાથી આપણે મુશ્કેલીમાં મૂકાવું પડે છે. વળી કેટલાક લોકો પ્રત્યક્ષ ગ્રહોના શોખીન હોઇ ગ્રહો પ્રત્યક્ષ મૂકવા છતાં તિથ્યાદિના ઘટી પળના અભાવે ગ્રહ લાઘવીય પંચાંગોમાંથી ઘટી પળો મૂકે છે આ ભૂલ છે. તિથ્યાદિનાં ઘટી પળો સૂર્ય, ચંદ્ર અને તેમની ગતિ ઉપર આધાર રાખે છે, એટલે જે પંચાંગમાંથી ગ્રહો લીધા હોય તેમાં ઘટી પળો વગેરે ન આપ્યું હોય તો નીચે મુજબ ગણી લેવું. જેથી ભૂલ થશે નહિ.

भक्ताव्यर्कविधोर्लवायमकुभिर्यातातिथिः स्यात्फलं शेषं यातामिदं हरात्प्रपतितं भोग्यं विलिप्तास्तयोः । भुक्त्योरन्तरभाजिताश्च घटिकायतैष्यिकाः स्युः क्रमात्पूर्वार्द्धकरणं बवाद्गततिथिर्द्विघ्नाद्रितष्टा भवेत् ॥ २१ ॥ तत्सैकंत्वपरेदलेऽथ शकुनैः स्युः कृष्णभूतोत्तराद्- र्घाच्चाथ विधोश्च सार्कसितगोर्लिप्ताः खखाष्टोद्धृताः ॥ यातैस्तोभ- युती क्रमाद्गगनषण्निघ्नेगतैष्येतयोरिन्दोर्भुक्तिहृते जवैक्यविहृते यातैष्यनाड्यः क्रमात् ॥ १ ॥

अन्वयः-व्यर्कविधोः, लवाः, (कार्याः, ते.) यमकुभिः, भक्ताः, फलम्, यातातिथिः, स्यात् । शेषम, यातम । (च), इदम्,

हरात्, मपतितम, भोग्यम । तयो, विलिप्ता, भुक्त्यो –अन्तर-भाजिता, (लब्धिः), क्रमात्, यातैष्यिकाः, घटिकाः, स्युः । द्विघ्नि, (ततः), अद्रितष्टा, गततिथि, बवात्, तिथे, पूर्वार्द्धे करणम, भवेत् । सैकम, तु तत, अपरे, दले, करणम, (स्यात्)। अथ, कृष्णभूतोत्तरार्द्धात्, शकुने, (करण) स्यु । च अथ, विधो, च सार्कसितगो लिप्ता खखाष्टोद्धृता, (फलम), क्रमात्, याते, भयुती, स्तः, तयोः, गतैष्ये, गगनषण्निघ्ने, इन्दो, भुक्तिहृते. (तत,) (च) जवैक्यविहृते, (तदा) क्रमात्, गतैष्यनाड्यः, (स्युः) ॥ २ ॥

अन्वयार्थ – व्यर्कविधो ગયો છે સૂર્ય જેથી એવા ચદ્રના લવા અંશો (कार्या કરવા તે તે) यमकुभि ૧૨ થી भक्ता ભાગે લીધેલું फल ફળ यातातिथि ગયેલી તિથિ स्यात् થાય છે शायम् ૨૫ यातम् ગત (च અને) हृद् આ हरात ૧૨ થી प्रपतित કાઢી નાખેલું (તે) भोग्यं ભોગ્ય થયેલું तयो તે એની विलिप्ता વિકળાઓને भुक्त्यो એઓની ગતિના अन्तरभाजिता અંતરવડે ભાગે લીધેલી (लब्धि લબ્ધિ) क्रमात અનુક્રમથી यातैष्यिका ગયેલી અને આવતી ઘરિકા ઘડીઓ स्यु થાય છે द्विघ्नी બે વડે ગુણેલી (तत તેને) अद्रितष्टा ૭ વડે ભાગેલી गत तिथि શુક્લ-પ્રતિપદાથી ગયેલી તિથિ તે बवात બવ થકી (तिथे –તિથિના) पूर्वार्द्धे પૂર્વાર્દ્ધમાં करणम કરણ भवेत થાય છે ॥ १ ॥ सैकम એક સહવર્તમાન तु વળી (तत् તે) अपरे (તિથિના) બીજા दले દલને વિશે (करणम् કરણ स्यात् થાય છે) अथ ત્યાર પછી कृष्णभूतोत्तरार्द्धात કૃષ્ણપક્ષની ચતુર્દશીના ઉત્તરાર્દ્ધથી शकुने શકુની આદિ (करण કરણ) स्यु થાય છે च અને अथ ત્યાર પછી विधो ચદ્રની च અને सार्कसितगा સૂર્ય યુક્ત ચદ્રની लिप्ता કળાઓ खखाष्टोद्धृता ૮૦૦ વડે ભાગેલી (फलम् ફળ) क्रमात् અનુક્રમથી याते ગયેના भयुती નક્ષત્ર અને યોગ स्त થાય છે, तयो તે બેનું गतैष्ये ભુકત અને ભોગ્ય તે गगनषण्निघ्ने ૬૦ થી ગુણી इन्दो ચદ્રમાની भुक्तिहृते ગતિએ ભાગેલુ (तत તે થકી च અને) जवैक्यविहृते (ચદ્ર અને સૂર્યની) ગતિના એકયવડે ભાગવુ (तदा ત્યારે) क्रमात અનુક્રમથી (નક્ષત્ર અને યોગની) यातैष्यनाड्य ગત અને એગ્ય ઘડીઓ (स्यु) થાય છે, ॥૨॥

ભાવાર્થ—સ્પષ્ટચંદ્રમાંથી સ્પષ્ટસૂર્યને બાદ કરવો, જે શેષ રહે તેના અંશો કરવા, તેને ૧૨ થી ભાગવા, તો લબ્ધિ **ગતતિથિ** થાય છે, અને શેષ અંશાત્મક રહે તે **ભુક્ત તિથિ**, એટલે તિથિનો વ્યતીત ભાગ થાય છે. તે ભુક્ત તિથિને ૧૨ અંશોમાંથી બાદ કરવી તો **ભોગ્ય તિથિ** થાય છે. એ પછી ભુક્ત અને ભોગ્ય તિથિની જુદી જુદી વિકળાઓ કરવી અને તે બન્નેને ૬૦ થી ગુણવી ત્યારે જે ગુણન ફળ થાય, તેમાં ક્રમથી સૂર્ય અને ચંદ્રની સ્પષ્ટગતિના અંતરવડે ભાગ આપવો તો લબ્ધિ જે આવે, તેને ઘટયાદિ જાણવી. એટલે તે ક્રમથી ભુક્ત તિથિ અને ભોગ્ય તિથિની ઘટીકાઓ થાય છે, ભુક્ત તિથિની ઘટિકાઓ ઇષ્ટઘટિ પળમાંથી બાદ કરવી તો **ગતતિથિની** ઘટિકાઓ આવે છે.

દરેક માસમાં શુક્લપક્ષથી આરંભીને ગતતિથિની સંખ્યાને બેથી ગુણી સાતે ભાગવા, લબ્ધિને છોડી દેવી અને ભાગ આપતાં જે શેષ રહે તે ગ્રહણ કરવું, તે **બવાદિ** કરણોથી ગણતાં તિથિના પૂર્વાર્દ્ધમાં કરણ હોય છે અને તેમાં એક ઉમેરવાથી ઉત્તરાર્દ્ધનું કરણ થાય છે, કૃષ્ણપક્ષની ચતુર્દશીના ઉત્તરાર્દ્ધમાં **શકુનિ** કરણ, તથા અમાવાસ્યાના પૂર્વાર્દ્ધમાં **ચતુષ્પદ**કરણ, અને ઉત્તરાર્દ્ધમાં **નાગકરણ**, તેમજ શુકલ પ્રતિપદાના પૂર્વાર્દ્ધમાં **કિંસ્તુઘ્ન** કરણ હોય છે.

સ્પષ્ટચંદ્રની કળા કરવી તેને ૮૦૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે **ગતનક્ષત્ર** થાય છે, અને ભાગ આપ્યા પછી જે કળાદિ શેષ રહે તે ગત નક્ષત્રથી આગળના નક્ષત્રનું ગતભાગ એટલે **ભુક્ત** થાય છે, તેને ૮૦૦ કળામાંથી બાદ કરતાં જે શેષ રહે છે તે **ભોગ્યનક્ષત્ર** એટલે નક્ષત્રનો એષ્ય ભાગ થાય છે. તે પછી ભુક્ત અને ભોગ્ય નક્ષત્ર એ બંન્નેની વિકળાઓ કરી દરેકને સાઠે ગુણવા જે આવે તેમાં ચંદ્રની સ્પષ્ટ ગતિની વિકળાઓથી ભાગ આપવો ત્યારે જે ઘટયાદિ લબ્ધિ આવે તે ક્રમથી ભુક્ત નક્ષત્ર અને ભોગ્ય નક્ષત્રની ઘટીઓ થાય છે.

સ્પષ્ટસૂર્ય અને સ્પષ્ટચંદ્રમાના યોગની કળાઓ કરીને ૮૦૦થી ભાગવા તો જે લબ્ધિ આવે તે **ગતયોગ** થાય છે, અને જે શેષકળાદિ રહે તે ભુક્ત યોગ એટલે આગળના યોગનો ગતભાગ થાય છે, તેને ૮૦૦ કળામાંથી બાદ કરવો જે શેષ રહે તે ભોગ્ય યોગ થાય છે, એ પછી ભુક્તયોગ અને ભોગ્યયોગ એ બન્નેની વિકળાઓ કરી દરેકને સાઠે ગુણવા જે ગુણન ફળ થાય, તેમાં સૂર્ય ચંદ્રની ગતિના યોગની વિકળાઓનો ભાગ આપવો.

તો લબ્ધિ ક્રમથી ભુક્તયોગ અને ભોગ્ય યોગની ઘડીઓ થાય છે. ॥૨૧॥૨૨॥

સ્પષ્ટતિથિ, સ્પષ્ટકરણ, સ્પષ્ટનક્ષત્ર અને યોગનું ઉદાહરણ— જન્મના સ્પષ્ટચંદ્ર રાસ્યાદિ ૭।૨૫।૫૬।૨૬ માંથી સ્પષ્ટસૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫ ૫૪।૨૧ બાદ કર્યો, તો શેષ રાસ્યાદિ ૫।૨૦।૨।૫ રહ્યા તેના અશાદિ ૧૭૦।૨।૫ ને ૧૨ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૧૪ આવી એ ગતતિથિઓ થઈ, અને શેષ અંશાદિ ૨।૨।૫ શુકલતિથિ (પૂર્ણિમા) થઈ, હવે ભુકત તિથિના અં શાદિની વિકળા કરી તો ૭૨૫ થઇ તેને ૬૦ થી ગુણતા ૪૩૯૫૦૦ થઇ પછી ચદ્રની સ્પષ્ટગતિ કળા ૭૫૫ વિકળા ૩૩ અને સૂર્યની સ્પષ્ટ ગતિ કળા ૫૭ વિકળા ૧ એ બેનું અતર કર્યું તો કળા ૬૫૮ વિકળા ૩૨ આવ્યુ તેની વિકળાઓ કરી તો ૪૧૯૧૨ થઇ તેનાથી ભુકત તિથિની વિકળાને ૬૦ થી ગુણતા થયેના ૪૩૯૫૦૦ ને ભાગતા લબ્ધિ ઘડી ૧૦ પળ ૨૯ ભુકત તિથિની ઘડી આવી તેને જન્મની ઇષ્ટઘટિકા ૪૮ પલ ૩૯ માંથી બાદ કરી તો શેષ ઘડી ૩૮ પળ ૧૦ સૂર્યોદયથી ગત તિથિની ઘટિકાઓ થઈ, પછી ભોગ્ય તિથિની ઘટિકાઓ લાવવા માટે ૧૨ થી ભાગતા રહેલા અશાદિ ૨।૨।૫ ને ૧૨ અશમાંથી બાદ કર્યો તો ભોગ્ય તિથિના-અંશાદિ ૯।૫૭।૫૫ થયા તેની વિકળા કરી તો ૩૫૮૭૫ તેને ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૨૧૫૨૫૦૦ થયા તેને ચદ્ર સૂર્યની ગતિના અતરની વિક ળાઓ ૪૧૯૧૨ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ભોગ્ય તિથિની ઘટિ ૫૧ પળ ૩૧ પૂર્ણિમાનો ભોગ્ય થયો, તે પછી ભુકતપૂર્ણિમા ઘટિકા ૧૦ પળ ૨૯ અને ભોગ્ય પૂર્ણિમા ઘટિકા ૫૧ પળ ૨૧ નો સરવાળો કર્યો તો પૂર્ણિમા આખી ઘડી ૬૧ પળ ૫૦ ની થઇ

ગત તિથિ ૧૪ ની સખ્યાને ૨ થી ગુણ્યા તો ૨૮ થયા તેને ૭ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૪ આવી શેષ ૦ રહી તે શેષ પ્રમાણે પૂર્ણિમાના પૂર્વાર્ધમા એટલે જન્મ સમયે ભદ્રા (વિષ્ટિ) કરણ થયું

સ્પષ્ટચદ્ર રાશ્યાદિ ૭।૨૫।૫૬।૨૬ ની કળાઓ કરી તો કળાદિ ૧૪૧૫૬।૨૬ થઇ તેને ૮૦૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૧૭ ગતનક્ષત્ર (અનુરાધા)થયું, અને શેષ કળાદિ ૫૫૬।૨૬ જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રનું ભુકત થયું તેની વિકળા ૩૩૩૮૬ થઇ તેને ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૨૦૦૩૧૬૦ થયા સ્પષ્ટચંદ્રની ગતિ કળા ૭૫૫ વિકળા ૩૩ની વિકળા ૪૫૩૩૩ થી ભાગ્યા તો ઘટિકા ૪૪ પળ ૧૧ જ્યેષ્ઠા નક્ષત્રની ભુકત ઘડીઓ આવી તેને

જન્મની ઇષ્ટઘટી ૪૮ પળ ૩૯ માંથી બાદ કરી તો શેષ ઘટિ ૪।૨૮ તે દિવસે સૂર્યોદય થકી **ગતનક્ષત્ર** અનુરાધાની અંત્ય ઘટીઓ થઇ.

સ્પષ્ટસૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૨૧ અને સ્પષ્ટચંદ્ર રાશ્યાદિ ૭।૨૫।૫૬।૨૬ નો યોગ કર્યો તો રાશ્યાદિ ૧૦।૧।૫૦।૪૭ થયો તેની કળાઓ કરી તો ૧૮૧૧૦।૪૭ થઇ. તેને ૮૦૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨૨ **ગત** (સાધ્ય) **યોગ** થયો, અને શેષ કળાદિ ૫૧૦।૪૭ રહ્યા. તેની વિકળાઓ કરી તો ૩૦૬૪૭ થઇ. તેને ૬૦ વડે ગુણ્યા તો ૧૮૩૮૮૨૦ થયા. તેને સૂર્યની સ્પષ્ટ ગતિ કળાદિ ૫૭।૧ તથા ચંદ્રની સ્પષ્ટગતિ કળાદિ ૭૫૫।૩૩ નો સરવાળો કળાદિ ૮૧૨।૩૪ ની વિકળાઓ ૪૮૭૫૪ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ઘટિકા ૩૭ પળ ૪૨ આવ્યા. એ **શુભયોગની ગત** ઘટિકાઓ થઇ તેને ઇષ્ટ ઘટિકા ૪૮।૩૯ માંથી બાદ કરીએ તો શેષ ઘટિ ૧૦ પળ ૫૭ સૂર્યોદયથી **સાધ્ય-યોગની** અંત્ય ઘટીઓ થઈ. ॥ ૨૧ ॥ ૨૨ ॥

પ્રકરણ ૪ થું

પરદેશોના જન્માક્ષર

ભારતીય રીત મુજબનું ગણિત:—

(૧) જેમ આપણે ત્યાં રેખાંશ અંશાદિ ૮૨-૩૦ ના લોકલ ટાઇમને આખા દેશનો સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ ગણવામાં આવે છે, તે રીતે દરેક દેશ પોતાને જે રેખાંશ સગવડભર્યો લાગે તે રેખાંશના લોકલ ટાઇમને સ્ટાડર્ડ ટાઇમ તરીકે સ્વીકારે છે. દરેક દેશે કયા રેખાંશનો લોકલ ટાઇમ સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ તરીકે સ્વીકારેલો છે, અને તે ટાઈમ શૂન રેખાંશના લોકલ ટાઇમથી કેટલો આગળ કે પાછળ છે, તેની વિગત આ પ્રકરણને અંતે કોષ્ટકમાં આપેલી છે. જન્મ ટાઇમ આપણી માફક દરેક દેશમાં તેના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમમાં નોંધાય છે.

ઉદાહરણ:—જાપાનના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમનો રેખાંશ કયો અને આ સ્ટાંડર્ડ ટાઈમ શૂન રેખાંશના લોકલ ટાઇમથી કેટલો આગળ કે પાછળ છે ?

ક. મિ.

કોષ્ટકમાં જોતાં જાપાન આગળ (+) ૯—૦ અને રેખાંશ પૂર્વ ૧૩૫ લખેલા છે. એટલે કે જાપાનનો સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ શૂન રેખાંશના લોકલ

ટાઇમથી ૯ કલાક આગળ છે, અને પૂર્વ ૧૩૫ રેખાંશના લોકલ ટાઇમને જાપાનનો સ્ટાડર્ડ ટાઇમ ગણવામા આવે છે

(૨) ઉપર મુજબના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમને ગણિત કરવા માટે જન્મ સ્થળના લોકલ ટાઇમમાં ફેરવવાની જરૂર રહે છે દુનિયાના મુખ્ય શહેરોના અક્ષાંશ અને રેખાંશ આ પ્રકરણને અંતે આપ્યા છે જન્મ સ્થળ આ લીસ્ટમાં ન હોય તો તે દેશના નકશામાંથી તે મેળવી લેવા તેમ ન મળે તો અમને લખવાથી તે મેળવી આપીશુ

પૂર્વ રેખાંશ માટે:—

(અ) જન્મસ્થળના રેખાંશ પૂર્વ હોય તો જન્મસ્થળના રેખાંશ અને જન્મના દેશના સ્ટાડર્ડ ટાઇમના રેખાંશનો તફાવત લઇ, ચારે ગુણવા જેથી રેખાંતર મળશે જન્મસ્થળના રેખાંશ સ્ટાડર્ડ ટાઇમના રેખાંશ કરતા ઓછા હોય તો જન્મ ટાઇમમાંથી રેખાંતર બાદ કરવુ, અને વધારે હોય તો ઉમેરવુ આમ જન્મનો લોકલ ટાઇમ આવશે

ઉદાહરણ:—ટોકિયોમા બપોરે ત્રણ વાગે જન્મ છે તો જન્મનો લોકલ ટાઇમ કાઢો

	અંશ કળા
ટોકિયોના રેખાંશ પૂર્વ	૧૩૯–૪૫
સ્ટાડર્ડ ટાઇમનો રેખાંશ (જાપાનનો)	પૂર્વ ૧૩૫—૦
અતર કે તફાવત	૪–૪૫
	×—૪
રેખાતર	મિનિટ ૧૬–૧૮૦ સેકંડ
	= મિ ૧૯—૦ સેકંડ

	ક મિ સે
જન્મ ટાઇમ (મધ્ય રાત્રિથી)	૧૫–૦–૦
રેખાતર +	૦–૧૯–૦
જન્મનો લોકલ ટાઇમ	૧૫–૧૯–૦

ટોકિયોના રેખાંશ ૧૩૫ કરતાં વધારે હોવાથી રેખાતર ઉમેર્યું

(બ) પશ્ચિમ રેખાંશ માટે ઉપર પ્રમાણે રેખાતર તફાવત ઉપરથી કાઢવુ પણ જ્યા બાદ કરવાનુ લખ્યુ છે ત્યા ઉમેરવુ અને ઉમેરવાનુ લખ્યુ છે ત્યા બાદ કરવુ

ઉદાહરણ —બ્રાઝીલના રીઓડી જાનેરો ગામમા બપોરે ત્રણ વાગે જન્મ છે તો લોકલ ટાઇમ કાઢો

		અં. ક.
બ્રાઝીલના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમનો રેખાંશ=	પશ્ચિમ	૪૫—૦
રીઓડી જાનેરોનો રેખાંશ =	પશ્ચિમ	૪૩-૩૦
તફાવત		૧-૩૦
		× ૪
રેખાંતર	મિ.	૪-૧૨૦ સે.
રેખાંતર	મિ.	૬—૦ સે.

	ક. મિ. સે.	
જન્મ ટાઇમ	૧૫-૦—૦	(મધ્ય રાત્રિથી ગણતાં)
	+ ૦-૬—૦	
જન્મનો લોકલ ટાઇમ	૧૫-૬-૦	

જન્મની ઇષ્ટ ઘડી અને પળ:—જન્મ દિવસનો લોકલ ટાઇમ મુજબ સૂર્યોદય કાઢવાની સૂક્ષ્મ રીત બીજા વિભાગના બીજા પ્રકરણમાં આપેલી છે. અથવા પ્રથમ વિભાગના પૃષ્ઠ ૩૭ ઉપર એક ઉદાહરણ આપેલું છે તે જોઇ લેવું. જન્મના લોકલ ટાઇમ અને જન્મ દિવસના લોકલ ટાઇમ મુજબના સૂર્યોદય ઉપરથી ઇષ્ટ ઘડી પળો કાઢવાની રીત પાના ૩૯ ઉપર આપેલી છે.

સ્પષ્ટ લગ્ન અને દશમ ભાવ:—અક્ષાંસ ઉપરથી જન્મ સ્થળના ઉદયમાન પૃષ્ઠ ૯૧ ઉપરથી લઇ ઇષ્ટના ઘડી પળો અને સ્પષ્ટ સાયન સૂર્ય વડે સાયન લગ્ન કાઢી અયનાંશ બાદ કરવાથી નિરયન્ સ્પષ્ટ લગ્ન આવશે. સ્પષ્ટ દશમ ભાવ કાઢવા શૂન અક્ષાંશનાં ઉદયમાન લેવાં. ઉદાહરણ પાના ૧૧૭ ઉપર જોઇ લેવું.

સ્પષ્ટ ગ્રહો:—પ્રત્યક્ષ પંચાંગોમાં ભારતના સ્ટાં. ટા. સવારના સાડાપાંચ વાગ્યાના ગ્રહો આપવામાં આવે છે. ભારતનો સ્ટાં. ટા. શૂન રેખાંશના લોકલ ટાઇમથી સાડાપાંચ કલાક આગળ છે. એટલે પ્રત્યક્ષ પંચાંગમાં આપેલા ગ્રહો શૂન રેખાંશના રાત્રિના બાર વાગ્યાના છે. એટલે આ ગ્રહો કોઇ પણ દેશનો સ્ટાં. ટાઇમ શૂન રેખાંશના લોકલ ટાઇમ

કરતાં જેટલો આગળ પાછળ હોય તેટલો વખત મધ્ય રાત્રિથી આગળ પાછળના સમજવા

ઉદાહરણ —જાપાનનો સ્ટા ટાઇમ કલાકાદિ ૯-૦ આગળ છે તો આ ગ્રહો જાપાન માટે સવારના નવ વાગ્યાના સમજવા બ્રાઝીલનો સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ ગ્રીન રેખાંશના લોકલ ટાઇમથી ૩ કલાક પાછળ છે તો આ ગ્રહો આગલા દિવસની રાત્રિના નવ વાગ્યાના સમજવા ત્યાર બાદ હંમેશ મુજબ જન્મ ટાઈમનું (સ્ટા ટા) આપેલા સમયના ગ્રહોના ટાઇમ સાથે અતર કરી, ચાનક કાઢી ગ્રહગતિ પચાગમા આપેલી લઈ સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવા

જુનાં પચાગો, પચાગમા આપેલા સૂર્યોદય સમયના ગ્રહો આપે છે આ વખતે સ્ટાં ટા મુજબનો સૂર્યોદય સાડાપાંચ વાગ્યા પછી કેટલા સમયે થયો તે કાઢવુ અને ઉપર જે દેશના ટાઇમના ગ્રહો કાઢવાની રીત આપી છે તેમા આ અતર ઉમેરી દેવુ અને જે સરવાળો આવે તે સમયના તે દેશોના સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ મુજબના ગ્રહો સમજવા

ઉદાહરણ —પચાગમા સૂર્યોદય સમય સવારના કલાકાદિ ૬-૧૪ (સ્ટાં ટા) આપ્યા છે

ક મિ.
૬-૧૪ પચાગમા જે આપ્યો છે તે સૂર્યોદય સમય

—————

૫-૩૦ પ્રત્યક્ષ પચાગમા જે સમયના સ્પષ્ટ ગ્રહો આપ્યા છે તે સમય

—————

૦-૪૪ અતર

તો જાપાન માટે આ કલાકાદિ ૬-૧૪ના ગ્રહો કલાકાદિ ૯-૦+૦-૪૪=૯-૪૪ સવારના સ્ટા ટા મુજબના થયા એજ રીતે આ ગ્રહો બ્રાઝીલ માટે આગના દિવસના ૯-૦ + ૦+૪૪ = ૯-૪૪ રાત્રિના થયા (૨૧-૪૪ મધ્ય રાત્રિથી ગણતા)

(આમા રાત્રિના બાર પહેલા આગલો દિવસ ગણ્યો છે)

॥ સાંપાતિક કાળ મુજબ પરદેશોના જન્માક્ષરનુ ગણિત ॥

સાંપાતિક કાળ કાઢવાની રીત પ્રકરણ એકમા (ભાગ બીજે) આપી છે, તેજ છે જ્યારે જન્મનો લોકલ ટાઈમ કાઢવાની રીત આજ

પ્રકરણમાં આગળ જણાવી છે, એટલે જન્મનો સાંપાતિક કાળ કાઢવામાં કોઇ મુશ્કેલી આવશે નહિ. ઉત્તર અક્ષાંસ માટે લગ્ન પણ સાંપાતિક કાળ લઇ આગળ બતાવ્યા મુજબ કાઢવું.

દક્ષિણ અક્ષાંસનું ગણિત:—(૧) જન્મનો સાંપાતિક કાળ કાઢી તેમાં બાર કલાક ઉમેરો. (૨) આમ ઉમેરતાં આપેલા સાંપાતિક કાળ ઉપરથી ઉત્તર અક્ષાંસનું લગ્નપત્રુ લઇ સ્પષ્ટ સાયન લગ્ન કાઢો. (૩) આમ કાઢેલા લગ્નમાંથી રાશ્યાદિ ૬–૦–૦ બાદ કરવાથી દક્ષિણ અક્ષાંસ માટેનું લગ્ન આવશે. તેમાંથી અયનાંશ બાદ કરવાથી સ્પષ્ટ નિરયન્ લગ્ન આવશે.

ઉદાહરણ:—સાંપાતિક કાળ કલાકાદિ ૮–૪૦ નો સાંપાતિક કાળ કાઢો. દક્ષિણ અક્ષાંસ ૧૧ માટે.

ક. મિ.
  ૮–૪૦　જન્મનો સાંપાતિક કાળ.
+ ૧૨—૦　અક્ષાંસ દક્ષિણ હોવાથી ઉમેર્યો.

———

૨૦–૪૦　ઉત્તર અક્ષાંસના લગ્નપત્રામાંથી લગ્ન કાઢવા માટે સાં. કાળ

રા. અં. ક.
૧–૧૫–૪૭　ઉત્તર અક્ષાંસ ૧૧ મુજબ સાં. કાળ કલાકાદિ ૨૦–૪૦ મુજબ લગ્ન.

———

૬—૦—૦　દક્ષિણ અક્ષાંસ હોવાથી બાદ કર્યો.

———

૭–૧૫–૪૭　દક્ષિણ અક્ષાંસ ૧૧ નું સાં. કાળ ૮–૪૦ નું સાયન લગ્ન.

સ્પષ્ટ ગ્રહો:—સ્પષ્ટ ગ્રહો કાઢવા ઉપરની રીત વાપરવાની છે. ઉત્તર દક્ષિણ અક્ષાંસ માટે તેમાં કોઇ સંસ્કાર કરવાનો નથી.

તિથ્યાદિનાં ઘટી પળો:—જન્મ સમયનો લોકલ ટાઇમનો સૂર્યોદય લેવો તેમજ જન્મનાં સ્પષ્ટ સૂર્ય, ચંદ્ર અને તેમની ગતિઓ લઇ વિભાગ બીજાના પ્રકરણ ત્રીજામાં જણાવ્યા મુજબ કાઢવાં.

જુદા જુદા દેશના સ્ટાંડર્ડ ટાઈમના રેખાંશ, તેમજ શૂન રેખાંશના લોકલ ટાઈમથી સ્ટાંડર્ડ ટાઈમનો તફાવત નીચે કોષ્ટકમાં આપ્યાં છે. તેમજ દુનિયાના મુખ્ય મુખ્ય શહેરોના અક્ષાંશ રેખાંશ આપેલા છે આનો ઉપયોગ કરતા પહેલા આ કોષ્ટકને અંતે આપેલ સમર ટાઇમની સમજણ અને ટાઇમની ફેરબદલી જોઈ લેવી

દેશો અને શહેરો	અક્ષાંશ	રેખાંશ	દેશો અને શહેરો	અક્ષાંશ	રેખાંશ
શૂન રેખાંશના દેશો ટાઈમનો તફાવત કલાકાદિ ૦—૦ બ્રિટન ફ્રાન્સ આયરલેન્ડ અને પોર્ટુગાલ વાળા			ઇટાલી, ટ્યુનીશીઆ, પશ્ચિમ લીબીઆ, નાઇજીરીઆ		
			ઓસ્લો	ઉ ૫૯-૨૩	પૂ ૧૦-૫૨
			સ્ટોકહોમ	ઉ ૫૯-૧૭	,, ૧૮—૩
			કોપનહેગન	ઉ ૫૫-૪૧	,, ૧૨-૩૪
			કોનિગ્સબર્ગ	ઉ ૫૪-૪૨	,, ૨૦-૩૨
લંડન	ઉ ૫૧-૩૧	પ ૦—૫	ડાન્ઝીગ	ઉ ૫૪-૩૦	, ૧૯-૨૦
કેમ્બ્રીજ	ઉ ૫૨-૧૩	પૂ ૦—૭	એમસ્ટરડામ	ઉ ૫૨-૨૩	,, ૪-૫૪
માન્ચેસ્ટર	ઉ ૫૩-૨૯	પ ૨-૫૯	બ્રુસેલ્સ	ઉ ૫૦-૫૧	,, ૪-૨૧
ગ્લાસગો	ઉ ૫૫-૫૨	પ ૪-૧૫	એન્ટવર્પ	ઉ ૫૧-૧૪	,, ૪-૨૩
બેલફાસ્ટ	ઉ ૫૪-૩૭	પ ૫-૫૫	માડ્રીડ	ઉ ૪૦-૨૫	,, ૩-૪૧
ડબલીન	ઉ ૫૩-૨૦	પ ૬-૧૮	બારસીલોના	ઉ ૪૧-૨૪	,, ૨-૧૦
લીસ્બન	ઉ ૩૮-૪૨	પ ૯-૧૦	બર્લિન	ઉ ૫૨-૩૨	,, ૧૩-૨૪
પેરીસ	ઉ ૪૮-૫૦	પૂ ૨-૨૦	બોન	ઉ ૫૦-૪૩	,, ૭—૬
મારસેલ્સ	ઉ ૪૩-૧૮	પૂ ૫-૨૫	વારસો	ઉ ૫૨-૧૩	,, ૨૧—૦
પૂર્વ રેખાંશ પંદરના દેશ તફાવત કલાકાદિ + ૧-૦ નોરવે, સ્વીડન, ડેન્માર્ક, પ્રશિઆ, ડાન્ઝીગ નેધરલેન્ડ, બેલ્જીઅમ સ્પેન જર્મની, પોલેન્ડ ઝેકોસ્લાવીઆ, ઓસ્ટ્રીઆ, હંગેરી સ્વીટ્ઝરલેન્ડ, યુગોસ્લાવીઆ			પ્રેગ	ઉ ૫૦—૬	,, ૧૪-૨૬
			વીએના	ઉ ૪૮-૧૨	,, ૧૬-૨૨
			બુડાપેસ્ટ	ઉ ૪૭-૨૯	,, ૧૯—૫
			બર્ન	ઉ ૪૬-૫૭	,, ૭-૨૮
			જીનેવા	ઉ ૪૬-૧૨	, ૬—૯
			બેલગ્રેડ	ઉ ૪૪-૫૦	,, ૨૦-૩૭
			રોમ	ઉ ૪૧-૪૫	,, ૧૨-૨૯
			ટ્યુનીશ	ઉ ૩૬-૪૨	,, ૧૦—૬
			ટ્રીપોલી	ઉ ૩૨-૪૯	,, ૧૩-૧૫
			લાગોસ	ઉ ૫-૨૫	,, ૩-૨૭
			પૂર્વ રેખાંશ ૩૦ ના દેશો તફાવત કલાકાદિ + ૨-૦ ફીનલેન્ડ સેટ		

દેશો અને શહેરો	અક્ષાંસ	રેખાંશ	દેશો અને શહેરો	અક્ષાંસ	રેખાંશ
વીઆ,લીથુઆ			પીટર્સ બર્ગ	દ. ૨૩-૪૯	પૂ ૨૯-૩૦
નીઆ,રૂમાનીઆ			પ્રીટોરીઆ	દ. ૨૫-૪૫	,, ૨૮-૧૫
બલ્ગેરીઆ			જોહાનીસ બર્ગ	દ. ૨૬-૧૫	,, ૨૮—૫
ઇસ્તંબુલ,ટર્કી			પાઉલપીટર્સબર્ગ	દ. ૨૭-૨૫	,, ૩૦-૪૯
ગ્રીસ, સાઇપ્રસ			ડરબન	દ. ૨૯-૫૨	,, ૩૧—૦
લેબાનોન,			કેપ ટાઉન	દ ૩૩-૫૪	,, ૧૮-૨૫
સિરીઆ, ઇઝ			સુદાન	ઉ. ૧૯-૧૦	,, ૩૭—૦
રાયલ, જોરડન,			ખાર્ટુમ	ઉ. ૧૫-૩૭	,, ૩૨-૩૦
પૂર્વ લીબીઆ,			પૂર્વ રેખાંશ		
ઇજીપ્ત, સુદાન,			૪૫ ના દેશો		
દક્ષિણ આફ્રી-			તફાવત કલા-		
કાના પ્રદેશો			કાકિ + ૩-૦		
હેલ્સીંકી	ઉ. ૬૦-૧૩	પૂ. ૨૪-૬૮	પશ્ચિમ રશીઆ		
રીગા	ઉ. ૫૬-૫૭	,, ૨૪—૯	પૂ. રેખાંશ ૪૦		
વીલના	,, ૫૪-૩૮	,, ૨૫-૨૫	થી પશ્ચિમનો		
બુખારેસ્ટ	,, ૪૪-૨૭	,, ૨૬—૫	પ્રદેશ, ઇરાક,		
સોફીઆ	,, ૪૨-૪૧	,, ૨૩-૪૬	અરબસ્તાન,		
કોન્સ્ટન્ટીનોપલ	,, ૪૧—૧	,, ૨૯—૦	એબીસીનીઆ,		
અંકારા	,, ૩૯-૫૨	,, ૩૨-૫૯	યુગાન્ડા, કેની-		
એથેન્સ	,, ૩૭-૫૯	,, ૨૩-૨૦	આ, ટાંગાનિકા		
નીકોશીઆ	,, ૩૫-૧૩	,, ૩૩-૨૫	લેનીન ગ્રાંડ	ઉ. ૫૯-૫૫	પૂ. ૩૨-૨૦
બૈરુટ	,, ૩૩-૫૪	,, ૩૫-૩૨	મોસ્કો	,, ૫૫-૪૫	,, ૩૭-૩૫
દમાસ્કસ	,, ૩૩-૩૦	,, ૩૬-૧૮	કીવ	,, ૫૦-૨૬	,, ૩૦-૩૦
જેરુસલેમ	,, ૩૧-૪૮	,, ૩૫-૧૨	ખારકોવ	,, ૪૯-૫૯	,, ૩૬-૧૨
ટેલઅવીવ	,, ૩૨—૩	,, ૩૪-૫૫	બગદાદ	,, ૩૩-૧૮	,, ૪૪-૩૦
અમાન	,, ૩૧-૫૭	,, ૩૫-૫૭	બસરા	,, ૩૦-૩૪	,, ૪૭-૫૦
બેગાઝી	,, ૩૨—૭	,, ૨૦—૩	કુવાઇત	,, ૨૯-૩૦	,, ૪૮—૨
કેરો	,, ૩૦—૧	,, ૩૧-૧૩	રિયાધ	,, ૨૪-૫૦	,, ૪૬-૧૮
અલેકઝાન્ડ્રીઆ	,, ૩૧-૧૨	,, ૨૯-૫૨	મદિના	,, ૨૪-૨૫	,, ૪૦—૦
પોર્ટસૈયદ	,, ૩૧-૧૬	,, ૩૨-૧૯	મક્કા	,, ૨૧-૩૦	,, ૪૦-૧૭
ઝોમ્બા	દ. ૧૫-૨૭	,, ૩૫-૨૦	સાના	,, ૧૫-૧૦	,, ૪૪-૩૨
લુસાકા	દ. ૧૫-૫૦	,, ૨૮—૧	એડન	,, ૧૨-૫૮	,, ૪૫—૧
એલીસબરી	દ. ૧૭-૫૦	,, ૩૧—૭	એડીસ અબાબા	,, ૯—૨	,, ૩૮-૪૩
મોઝામ્બિક	દ. ૧૫-૧૦	,, ૪૧—૦	એન્ટીબે	,, ૦—૩	,, ૩૨-૨૮
મ્બાબાને	દ ૨૬-૧૫	,, ૩૧-૧૫	કમ્પાલા	,, ૦-૧૮	,, ૩૨-૨૫
લેહુટુટુ	દ. ૨૩-૫૮	,, ૨૧-૫૨	જીન્જા	,, ૦-૨૫	,, ૩૩-૧૩
મોહાલે શોઇક	દ ૩૦—૮	,, ૨૭-૨૯	મ્બાલે	,, ૧—૪	,, ૩૪-૧૧

દેશો અને શહેરો	અક્ષાંસ	રેખાંશ
એલ્ડોરેટ	ઉ. ૦-૩૦	પૂ ૩૫-૧૭
કીટાલે	,, ૧—૦	,, ૩૫—૦
નાઈરોબી	દ ૧-૨૦	,, ૩૬-૪૯
માલીન્ડી	દ ૩-૧૩	,, ૪૦—૭
મોમ્બાસા	દ ૪—૨	,, ૩૯-૩૯
લામુ	દ ૨-૧૬	,, ૪૦-૫૪
દારેસ્લામ	દ ૬-૪૮	,, ૩૯-૧૬
મ્વાન્ઝા	દ ૨-૩૦	,, ૩૨-૫૬
મોશી	દ ૩-૨૧	, ૩૭-૨૦
લીન્ડી	દ ૧૦—૦	,, ૩૯-૪૧
જ અબાર } ઝાંઝીબાર	દ ૬-૧૦	,, ૩૯-૧૩
પૂર્વ રેખાંશ પર-૩૦ તફાવત + ૩-૩૦ ઈરાન		
તહેરાન	ઉ ૩૫-૪૪	પૂ ૫૧-૨૭
આબાદાન	ઉ ૩૦-૨૨	પૂ ૪ -૨૦
પૂર્વ રેખાંશ ૬૦-૦ તફાવત + ૪-૦ રશિયા પૂ રેખાંશ ૪૦થી રેખાંશ પર ૩૦ નો પ્રદેશ ઈરાનનો અખાત, ઓમાન, મોરિશીયસ		
સ્ટેલીનગ્રેડ	ઉ ૪૮-૪૦	પૂ ૪૪-૨૨
બહારીન	,, ૨૬-૧૩	,, ૫૦-૩૨
કતાર	,, ૨૫-૧૭	,, ૫૧-૩૩
અબુધાબી	, ૨૪-૨૯	,, ૫૪-૨૨
મસ્તક	,, ૨૩-૩૦	,, ૫૯-૩૬
પોર્ટલુઈ	,, ૨૦—૯	,, ૫૭-૨૯

દેશો અને શહેરો	અક્ષાંસ	રેખાંશ
પૂર્વ રેખાંશ ૬૭-૩૦ તફાવત + ૪-૩૦ અફઘાનીસ્તાન		
કાબુલ	ઉ ૩૪-૩૩	પૂ ૬૯-૧૦
પૂર્વ રેખાંશ ૭૫-૦ તફાવત + ૫-૦ રશિયા પૂર્વ રેખાંશ પર ૩૦ થી ૬૭-૩૦ પ્રદેશ પશ્ચિમ પાકીસ્તાન		
બુખારા	ઉ ૩૯-૫૦	પૂ ૬૪-૧૦
સમરકંદ	,, ૩૯-૪૦	,, ૬૭—૦
ચિત્રાલ	,, ૩૫-૫૦	,, ૭૧-૪૬
પેશાવર	,, ૩૪—૦	,, ૭૧-૩૩
રાવળપીંડી	,, ૩૩-૩૭	,, ૭૩—૪
લાહોર	,, ૩૧-૩૫	,, ૭૪-૧૭
સક્કર	,, ૨૭-૪૨	,, ૬૮-૫૩
હૈદ્રાબાદ(સિંધ)	,, ૨૫-૨૧	,, ૬૮-૨૨
કરાંચી	, ૨૪-૪૧	, ૬૭—૦
સિલોન, ભારત, નેપાળ, રેખાંશ ૮૨-૩૦ તફાવત + ૫-૩૦		
કોલમ્બો	ઉ ૬-૫૬	પૂ ૭૯-૫૧
ત્રિકોમાલી	ઉ ૮-૩૫	પૂ ૮૧-૧૫
પૂર્વ રેખાંશ ૯૦ ના દેશો તફાવત + ૬-૦ રશિયાનો રેખાંશ ૬૭-૩૦થી ૮૨-૩૦ સુધીનો પ્રદેશ, પશ્ચિમ, ચીન ટીબેટ,		

દેશો અને શહેરો	અક્ષાંશ	રેખાંશ
પૂર્વ પાકીસ્તાન		
ઉઝબેક-તારકંદ	ઉ. ૪૧–૨૦	પૂ. ૬૯–૧૦
સ્ટાલીનાબાદ	,, ૩૮–૪૦	,, ૬૮–૫૦
રંગપુર	,, ૨૫–૪૫	,, ૮૯–૧૫
સીલ્હટ	,, ૨૪–૫૪	,, ૯૧–૫૨
ઢાકા	,, ૨૩–૪૩	,, ૯૦–૨૫
નોઆખલી	,, ૨૨–૪૮	,, ૯૧—૬
ચિતાગોંગ	,, ૨૨–૨૦	,, ૯૧–૫૦
પૂર્વ રેખાંશ ૯૭–૩૦ ના પ્રદેશો તફાવત + ૬–૩૦ બ્રહ્મદેશ, આંદામાન, ઉત્તર સુમાત્રા, નીકોબાર		
માંડલે	ઉ. ૨૨—૦	પૂ. ૯૬—૫
અક્યાબ	,, ૨૦—૮	,, ૯૨–૫૨
રંગુન	,, ૧૬–૪૮	,, ૯૬—૮
પોર્ટ બ્લેયર	,, ૧૧–૫૦	,, ૯૨–૪૬
કાર	,, ૯–૧૪	,, ૯૨–૪૬
પૂર્વ રેખાંશ ૧૦૫–૦ ના દેશો તફાવત +૭–૦ રશિયાનો રેખાંશ ૮૨-૩૦ થી ૯૭–૩૦ સુધીનો પ્રદેશ સ્વતંત્ર ચીનનો મધ્ય પ્રદેશ. સીઆમ, હિંદી ચીન, દક્ષિણ સુમાત્રા		
સુંગકીંગ	ઉ. ૨૯–૩૫	પૂ. ૧૦૬–૩૮
બેંગકોક	ઉ. ૧૩–૪૫	,, ૧૦૦–૩૦
પેડાંગ	દ. ૧—૦	,, ૧૦૦–૨૦

દેશો અને શહેરો	અક્ષાંસ	રેખાંશ
કમ્બોડીઆ		
ન્નોમપેન	ઉ. ૧૧–૩૦	પૂ. ૧૦૪–૫૫
લાઓસ		
વીઆન્ટીઆના	ઉ. ૧૭–૫૫	,, ૧૦૨–૩૩
અનામ-હૂઇ	ઉ. ૧૬–૩૦	,, ૧૦૭–૩૫
હનોઇ	ઉ. ૨૧—૦	,, ૧૦૫–૫૦
પૂર્વ રેખાંશ ૧૧૨–૩૦ તફાવત + ૭–૩૦ ના દેશો મલાયા સીંગાપુર, ઇન્ડોનેશીઆના, જાવા, મદુરા અને બીજા ટાપુ		
કુઉલા લમ્પર	ઉ. ૩—૭	પૂ ૧૦૧–૪૦
સીંગાપુર	,, ૧–૧૬	,, ૧૦૩–૪૭
જાકાર્ટા	દ. ૬—૯	,, ૧૦૬–૪૯
બાન્ડુંગ	દ. ૬–૫૦	,, ૧૦૭–૪૦
સુમેનેપ	દ. ૭—૭	,, ૧૧૩–૧૨
બુલેલેંગ	દ. ૮—૬	,, ૧૧૫—૬
પૂર્વ રેખાંશ ૧૨૦–૦ ના દેશો તફાવત + ૮–૦ રશિયાનો પૂર્વ રેખાંશ૯૭–૩૦ થી ૧૧૨–૩૦ સુધીનો પ્રદેશ ફોર્મોસા, પૂર્વ ચીન, ફીલીપાઇન રિપબ્લિકટાપુ, નોર્થ બોર્નીઓ, પશ્ચિમ ઓસ્ટ્રેલીઆ		
પોર્ટ આર્થર	ઉ. ૩૮–૫૦	પૂ. ૧૨૧–૧૫
પેકીંગ	,, ૩૯–૫૦	,, ૧૧૬–૨૦
હોંગકોંગ	,, ૨૨–૧૮	,, ૧૧૪–૧૦

દેશો અને શહેરો	અક્ષાંશ	રેખાંશ
શાંઘાઇ	ઉ ૩૧-૧૫	પૂ ૧૨૧-૩૦
મકાઉ	,, ૨૨-૧૧	,, ૧૧૩-૩૪
સુલુ	,, ૬—૩	,, ૧૨૦-૫૮
મનીલા	,, ૧૪-૪૦	, ૧૨૧—૩
સારવાક	, ૧-૩૩	,, ૧૧૦-૨૧
પર્થ	દ, ૩૧-૫૭	૧૧૫-૫૨
પૂર્વ રેખાંશ ૧૨૭-૩૦ ના દેશો તફાવત + ૮-૩૦ કોરીઆ		
ચ્યોંગયાંગ	ઉ ૩૯—૦	પૂ ૧૨૫-૩૦
શેઉલ	ઉ ૩૭-૪૦	પૂ ૧૨૭—૦
પૂર્વ રેખાંશ ૧૩૫-૦ ના દેશો તફાવત + ૯-૦ જાપાન રશિયાનો પૂર્વ ૧૧૨-૩૦ થી ૧૨૭-૩૦ નો પ્રદેશ		
ટોકિયો	ઉ ૩૫-૩૯	પૂ ૨૩૯-૪૫
યોકોહામા	, ૩૫-૨૬	, ૧૩૯-૩૮
કોબે	, ૩૪-૪૦	, ૧૩૫-૧૦
ઓસાકા	,, ૩૪-૪૦	, ૧૩૫-૨૫
નાગાસાકી	,, ૩૨-૪૩	,, ૧૨૯-૫૧
રેખાંશ પૂર્વ ૧૪૨-૩૦ ના દેશો તાફાવત + ૯-૩૦ ડચ ન્યુગીની, મધ્ય ઓસ્ટ્રેલીઆ		
એડેલેઇડ	દ ૩૪-૫૫	પૂ ૧૩૮-૫૨
પૂર્વ રેખાંશ ૧૫૦-૦ ના દેશો		

દેશો અને શહેરો	અક્ષાસ	રેખાંશ
રશિયાનો પૂ રેખાંશ ૧૨૭ ૩૦ થી ૧૪૨-૩૦ સુધીનો પ્રદેશ પૂર્વ ઓસ્ટ્રેલીઆ બ્રિટિશ ન્યુગીની		
વ્લાડીવો સ્ટોક	ઉ ૪૩—૭	પૂ ૧૩૧-૫૩
પોર્ટ મોરેસ્મી	દ ૯-૨૪	,, ૧૪૭-૧૭
બ્રિસબેન	દ ૨૭-૨૫	,, ૧૫૩-૧૧
સીડની	દ ૩૩-૫૨	,, ૧૫૧-૧૨
કેનબેરા	દ ૩૫-૧૫	,, ૧૪૯—૮
મેલબોર્ન	દ ૩૭-૪૦	, ૧૪૫—૦
પૂર્વ રેખાંશ ૧૮૦-૦ ના દેશો તફાવત + ૧૨-૦ ન્યુઝીલેન્ડ, ફીજી		
વેલીંગ્ડન	દ ૪૧-૧૯	પૂ ૧૭૪-૪૬
સુવા	દ ૧૮—૮	,, ૧૭૮-૨૬
લવુકા	દ ૧૭-૩૧	,, ૧૭૯-૫૫
પશ્ચિમ રેખાંશ ૪૫-૦ તફાવત (–) ૩-૦ ના દેશો બ્રાઝીલ આર્જેન્ટીના		
રેડીઓ જાનેરો	દ ૨૩—૦	પ ૪૩-૩૦
બ્યુએનોસ એરીસ	દ ૩૪-૪૦	પ ૫૮-૨૦
પશ્ચિમ રેખાંશ ૪૮-૪૫ તફાવત (–) ૩-૪૫ બ્રિટિશગીઆના		
જ્યોર્જટાઉન	ઉ ૬-૫૦	પ ૫૮-૧૦

દેશો અને શહેરો	અક્ષાંસ	રેખાંશ	દેશો અને શહેરો	અક્ષાંસ	રેખાંશ
પશ્ચિમ રેખાંશ ૬૭–૩૦ તફાવત (−) ૪–૩૦ વેન્ઝુએલા			દેશો મધ્ય અમેરિકા		
કારાકાસ	ઉ. ૧૦–૩૦	પ. ૬૬–૫૨	શીકાગો	ઉ. ૪૧–૫૦	પ. ૮૭–૪૫
પશ્ચિમ રેખાંશ ૭૫–૦ તફાવત (−) ૫–૦ કેનેડા, પૂર્વ અમેરિકાના રેખાંશ ૬૮થી પૂર્વનો			કાન્સાસ	,, ૩૯—૦	પ. ૯૪–૩૦
			સેંટ લુઇસ	,, ૩૮–૩૯	પ. ૯૦–૧૬
			ન્યુ ઓર્લીઅન્સ	,, ૩૦—૦	પ. ૯૦—૦
			મેક્સીકો	,, ૧૯–૨૫	પ. ૯૯–૧૦
			પશ્ચિમ રેખાંશ ૧૨૦–૦ તફાવત (−) ૮–૦ અમેરિકાનો પેસીફીક પ્રદેશ		
ઓટાવા	ઉ. ૪૫–૨૬	પ. ૭૫–૪૧	લોસ એંજલીસ	ઉ. ૩૪—૧	પ. ૧૧૮–૨૦
મોન્ટ્રીઅલ	,, ૪૫–૩૦	,, ૭૩–૩૬	સાનફ્રાન્સિસ્કો	ઉ. ૩૭–૪૫	પ. ૧૨૨–૩૦
ડેટ્રોઇટ	,, ૪૨–૩૦	,, ૮૩—૫	પશ્ચિમ રેખાંશ ૧૫૦–૦ તફાવત (−) ૧૦·૦ આલાસ્કાનો પશ્ચિમ રેખાંશ ૧૪૧ થી ૧૬૨ નો પ્રદેશ		
ક્લીવલેન્ડ	,, ૪૧–૩૦	,, ૮૧–૩૦			
ફીલાડેલ્ફીઆ	,, ૪૦—૦	,, ૭૫–૧૫			
ન્યુયોર્ક	,, ૪૦–૪૨	,, ૭૪—૦			
વોશીંગ્ટન	,, ૩૮–૫૨	,, ૭૭—૦			
બાલ્ટીમોર	,, ૩૯–૨૨	,, ૭૬–૩૫			
પશ્ચિમ રેખાંશ ૯૦–૦ તફાવત (−) ૬–૦ ના			હોનોલુલુ	ઉ. ૨૧–૨૫	પ. ૧૫૭–૫૫

સમર ટાઇમની સમજણ અને ટાઇમના ફેરફારો.

રશિયામાં હાલનો સ્ટાં. ટાઇમ તા. ૧૬–૬–૩૦ થી અમલમાં આવ્યો છે તે પહેલાં ત્યાં બધાં ઘડીયાળ અત્યારના ત્યાંના ટાઇમ કરતાં એક કલાક પાછળ હતાં.

ગ્રેટબ્રિટનમાં:—દર વર્ષે તા. ૨૦ એપ્રીલથી ૪ થી ઓકટોબર સુધી ઘડીયાળો એક કલાક ફાસ્ટ મૂકવામાં આવે છે.

બેલ્જીઅમમાં દર વર્ષે એપ્રીલથી ઓકટોબર સુધી ઘડીયાળ એક ફાસ્ટ હોય છે.

ફ્રાન્સમાં માર્ચના છેલ્લા શનિવારથી (પણ જો આ શનિવાર ઇસ્ટર પહેલાં હોય તો ઇસ્ટર પછીના શનિવારથી) ઘડીયાળો એક કલાક ફાસ્ટ મૂકાય છે.

કેનેડા, પૂર્વ અમેરિકા (U. S. A.) ચીન, ફોર્મોસા, ઇન્ડોચાયના, કોરીઆ, ફિલીપાઇનમાં દર વર્ષે સમર ટાઇમ નક્કી કરાય છે એટલે ચોક્કસ તારીખ આપી નથી.

પ્રકરણ ૫ મું

સિદ્ધાંત વિચાર

પૃથ્વી.—પૃથ્વી દડા જેવી ગોળ છે. પૃથ્વીને બે ગતિ છે (૧) પૃથ્વીને પોતાની ધરી છે, અને પૃથ્વી પોતાની ધરી પર ફરે છે આમ થવાથી પૃથ્વીનો એક પછી એક ભાગ સૂર્યની સામે આવતો જાય છે, અને બીજી તરફથી તેની સામેનો ભાગ સૂર્યના પ્રકાશથી વિમુખ થતો જાય છે આમ દિવસ અને રાત્રિ થાય છે પૃથ્વી પોતાની ધરી ઉપર પશ્ચિમથી પૂર્વ તરફ જતી હોવાથી, સૂર્ય પૂર્વથી પશ્ચિમ તરફ જતો લાગે છે. પૃથ્વી આશરે કલાકાદિ ૨૩–૫૬ મા ધરી ઉપર એક આંટો પૂરો કરે છે.

(૨) પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ વર્ષ દરમિયાન એક આંટો મારે છે સૂર્યની આસપાસ ફરી રહેતા તેને આશરે ૩૬૫¼ દિવસનો સમય લાગે છે. પૃથ્વીના સૂર્યની આસપાસના ભ્રમણ–માર્ગને કક્ષાવૃત્ત કહેવામાં આવે છે આપણે પૃથ્વી ઉપર હોવાથી સૂર્ય વર્ષ દરમિયાન પૃથ્વીની આગળ પાછળ ફરી રહેતો લાગે છે. આ દેખાતા સૂર્યના માર્ગને ક્રાંતિવૃત્ત કહે છે પૃથ્વીની ધરીને કાટખૂણે આવેલુ અને પૃથ્વીને બે સરખા અર્ધ ગોળમાં વહેચતું જે વર્તુળ છે, તેને વિષુવવૃત્ત કહેવામા આવે છે. કક્ષાવૃત્ત અને વિષુવવૃત્તનુ ક્ષેત્ર બીજા સાથે અશાદિ ૨૩–૨૭ નો ખૂણો કરે છે. આમ હોવાથી વર્ષ દરમિયાન ૭ માસ ઉત્તર ગોળાર્ધ સૂર્ય તરફ ઢળેલો હોય છે. આ વખતે ઉત્તર ગોળાર્ધમા ઉનાળો અને દક્ષિણ ગોળાર્ધમા શિયાળો હોય છે બાકીના ૭ માસ દક્ષિણ ગોળાર્ધ સૂર્ય તરફ નમેલો હોવાથી, ત્યાં ઉનાળો હોય છે, અને તે દરમિયાન ઉત્તર ગોળાર્ધમાં શિયાળો હોય છે. તા. ૨૧ માર્ચથી ૨૨ સપ્ટેમ્બર સુધી ઉત્તર ગોળાર્ધમા ઉનાળો હોય છે અને દક્ષિણ ગોળાર્ધમા શિયાળો હોય છે. જ્યારે ૨૨ સપ્ટેમ્બરથી ૨૧ મી માર્ચ સુધી દક્ષિણ ગોળાર્ધમા ઉનાળો અને ઉત્તર ગોળાર્ધમા શિયાળો હોય છે. જો કે પૃથ્વી આશરે કલાકાદિ ૨૩–૫૬ મા પોતાની ધરી ઉપર એક આંટો પૂરો કરે છે છતા પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરતી હોવાથી એક સૂર્યોદયથી બીજા દિવસના સૂર્યોદય વચ્ચે સરેરાશ. કલાકાદિ ૨૪–૦ નુ અતર હોય છે.

અક્ષાંસ:—પૃથ્વી ઉપરની જુદી જુદી જગ્યાઓ દર્શાવવા માટે અક્ષાંશ અને રેખાંશ કલ્પી તેના વિભાગ કરવામા આવ્યા છે વિષુવવૃત્તને

શૂન અક્ષાંશ કહેવામાં આવે છે. ઉત્તર અને દક્ષિણ ધ્રુવ બિંદુઓને અનુક્રમે ઉત્તર દક્ષિણ ૯૦ અક્ષાંસ ગણવામાં આવે છે. આમ વિષુવવૃત્તથી ધ્રુવ તરફ જોઇએ તેમ અક્ષાંશ વધતા જાય છે. પૃથ્વીની ધરીના બે છેડાને ઉત્તર ધ્રુવ અને દક્ષિણ ધ્રુવ કહે છે. આપણે ઉત્તર ગોળાર્ધમાં હોઇ આપણા અક્ષાંસ ઉત્તર અક્ષાંસ છે. (ભારતમાં) જુના વખતમાં વિષુવવૃત્ત ભારતની દક્ષિણે હોવાથી આપણા અક્ષાંસ દક્ષિણ ગણાતા.

કોઇ પણ સ્થળથી પૃથ્વીના મધ્યબિંદુ સુધી જો લીટી કલ્પીએ તો એ લીટી વિષુલવૃત્તના ક્ષેત્ર સાથે જે ખૂણો બતાવે તે ખૂણાને તે સ્થળના ખગૌલિક અક્ષાંસ કહેવાય. પલભાવડે આપણે ત્યાં પહેલાં વિષુવવૃત્તથી અંતર માપવામાં આવતું; આથી અક્ષાંસ અને પલભાને અન્યોઅન્ય સંબંધ છે. અક્ષાંસવૃતો એ વિષુવવૃત્તને સમાંતર આવેલાં વર્તુળો છે. પણ અક્ષાંસના વધવા સાથે આ વર્તુળોનો વ્યાસ નાનો થતો જાય છે.

રેખાંશ:—પૃથ્વીને બે સરખા અર્ધગોળમાં વહેંચતાં અને ઉત્તર તેમજ દક્ષિણ ધ્રુવોમાંથી પસાર થતાં વર્તુળોને રેખાંશ વૃતો કહેવામાં આવે છે. આ રેખાંશ વૃતો અક્ષાંસ વૃતોને કાટખુણે કાપે છે. આવાં ૧૮૦ વર્તુળો થઇ ૩૬૦ રેખાંશ થાય છે. એક વર્તુળ ઉપર ઉત્તરધ્રુવથી દક્ષિણધ્રુવ સુધી એક અને દક્ષિણધ્રુવથી ઉત્તરધ્રુવ સુધી બીજો રેખાંશ હોય છે. ઇંગ્લંડની ગ્રીનીચ લેબોરેટરીથી શૂન રેખાંશની શરૂઆત થાય છે. અને પૂર્વ તેમજ પશ્ચિમ તરફ ૧૮૦-૧૮૦ એમ રેખાંશ ગણાય છે. પહેલાં આપણે ત્યાં ઉજ્જૈનથી રેખાંશ ગણતા અને તેનુ માપ યોજનમાં લેવાતું આથી પૃથ્વીના ૪૮૦૦ યોજન ગણાતા એ હિસાબે ૧૩$\frac{1}{3}$ યોજન બરાબર એક રેખાંશ થાય. હજુએ ઘણાં પંચાંગો રેખાંતર ઉજ્જૈનથી આપે છે.

કોઇ પણ સ્થળના અક્ષાંસ અને રેખાંશ જાણતા હોઇએ તો તે સ્થળના અક્ષાંસ વૃતને રેખાંશ વૃત જે સ્થળે કાપે તે ઇષ્ટ સ્થળ પૃથ્વી ઉપર આવે છે.

સૂર્ય:—સૂર્ય એ સ્વયંપ્રકાશીત તેજનો ગોળો છે. સૂર્યને સ્થિર માનવામાં આવે છે. પૃથ્વીની માફક બધા ગ્રહો સૂર્ય આસપાસ પોતપોતાના કક્ષાવૃત્તમાં ફરે છે. ૨૧ મી માર્ચે પૃથ્વીનો ઉત્તર કે દક્ષિણ ગોળાર્ધ સૂર્ય તરફ નમેલો હોતો નથી, આ દિવસે મધ્યાહ્ને વિષુવવૃત્ત ઉપર સૂર્યનાં કિરણો કાટખૂણે પડે છે. આ દિવસે સૂર્ય સાયન મેષ રાશિમાં

પ્રવેશે છે આ દિવસે પૃથ્વી ઉપર બધેજ રાત્રિ દિવસ સરખા હોય છે ત્યાર બાદ તો ૨૨ જુન સુધી ઉત્તર ગોળાર્ધ સૂર્ય તરફ વધુ અને વધુ ઢળતો જાય છે તે દિવસે ઉત્તર ગોળાર્ધમા લાબામા લાબો દિવસ હોય છે જ્યારે દક્ષિણ ગોળાર્ધમા ટુકામા ટુકો દિવસ હોય છે આ દિવસે સૂર્ય સાયન કર્ક રાશિમાં પ્રવેશે છે, એટલે ઉત્તર અક્ષાસાદિ ૨૩–૨૭ ને કર્કવૃત કહે છે કોઇ પણ ગોળ દડા જેવા પદાર્થને સામે રાખી જોઇએ તો એકી વખતે આપણે તેના આપણી સામેના અર્ધગોળને જ જોઇ શકીએ છીએ, એ ન્યાયે જ્યારે સૂર્ય ઉત્તર અક્ષાસાદિ ૨૩–૨૭ ઉપર હોય ત્યારે દક્ષિણ અક્ષાસાદિ ૬૬–૩૩ (૨૩°–૨૭′ + ૬૬°–૩૩′=૯૦°) અને તેથી વધારે અક્ષાસના પ્રદેશ ઉપર સૂર્યના કિરણો બિલકુલ પડતા નથી, તેજ પ્રમાણે જ્યારે સૂર્ય દક્ષિણ અક્ષાંસાદિ ૨૩–૨૭ ઉપર હોય (૨૨ ડીસેમ્બર) (મકર વૃત ઉપર હોય) ત્યારે ઉત્તર અક્ષાસાદિ ૬૬–૩૩ અને તેથી વધારે અક્ષાસ માટે સમજવુ

આમ આખા વર્ષ દરમિયાન વિષુવવૃતથી ઉત્તર દક્ષિણ અક્ષાસાદિ ૬૬–૩૩ સુધી દરરોજ સૂર્યોદય થાય છે જ્યારે અક્ષાસાદિ ૬૬–૩૩ અને તેથી વધારે અક્ષાસવાળા પ્રદેશોમા વર્ષનો અમુક ભાગ સૂર્યોદય થતો જ નથી વિષુવવૃતના પ્રદેશો પર હમેશા ૧૨ કલાકનો દિવસ અને ૧૨ કલાકની રાત હોય છે વિષુવવૃતથી ઉત્તર દક્ષિણ જેમ અતર વધારે તેમ દિવસની લબાઇમા વર્ષ દરમિયાન મોટો ફેરફાર થાય છે

ગ્રહો —પૃથ્વી જેમ સૂર્યની આસપાસ ફરે છે, તેમ બીજા ગ્રહો પણ સૂર્યની આસપાસ ફરે છે બધા ગ્રહો દડા જેવા ગોળ છે આપણી પૃથ્વી પણ એક ગ્રહજ છે તારા અને ગ્રહોમા ઘણો તફાવત છે તારાઓ સ્વયપ્રકાશિત સૂર્યોજ છે જ્યારે ગ્રહો સ્વયપ્રકાશિત નથી, અને પ્રમાણમાં ગ્રહો ઘણાજ નાના છે તારાઓ સ્થિર મનાય છે જ્યારે ગ્રહો સૂર્યની આસપાસ ફરે છે તારાઓનું સૂર્યથી અતર ગ્રહોના અતરના પ્રમાણમા અનેક ઘણું વધારે છે

ગ્રહોના ભ્રમણના ચોક્કસ નિયમો છે જે આધારે ગ્રહ ગણિત થાય છે કેપ્લર નામના વિદ્વાને આ નિયમોનું નીચે પ્રમાણે સશોધન કર્યું છે ગ્રહગતિના ત્રણ નિયમો —

(૧) દરેક ગ્રહનો ભ્રમણ માર્ગ અડાકૃતિ છે (એટલે કે પ્લાસ્ટીકની બગડી લઇ બે આંગળીથી ઝાલી સ્હેજ દબાવીએ તેવો છે) (ellipse)

(૨) સૂર્ય આ અંડાકૃતિ માર્ગના બે કેન્દ્રો પૈકી એક કેન્દ્રની જગ્યાએ આવેલો છે (કેન્દ્ર=focus).

(૩) બે સરખા સમયમાં, ભ્રમણ દરમિયાન કાપેલું અંતર સૂર્ય સાથે જે ક્ષેત્રો બનાવે છે, તે બે ક્ષેત્રોનું ક્ષેત્રફળ સરખુ હોય છે. અનુક્રમે ભ્રમણ માર્ગ ઉપર अबक ત્રણ બિંદુ લઇએ અને ભ્રમણ માર્ગના કેન્દ્ર આગળ સૂર્ય મૂકીએ (स्त्र) તો ભ્રમણ દરમિયાન अब અંતર કાપવા માટે જેટલો સમય લાગ્યો હોય તેટલો જ સમય જો वक અંતર કાપતાં લાગે તો ક્ષેત્રો अबस्त्र અને बकस्त्रनां ક્ષેત્રફળો સરખાં હોય છે.

ચંદ્ર, રાહુ અને કેતુ:—જેમ પૃથ્વી સૂર્યની આસપાસ ફરે છે તે પ્રમાણે ચંદ્ર પૃથ્વીની આસપાસ ફરે છે. પ્રમાણમાં ચંદ્ર ઘણોજ નાનો છે પણ તે પૃથ્વીથી ઘણોજ નજીક હોવાથી આપણને ગ્રહો અને તારાઓ કરતાં ઘણોજ મોટો લાગે છે. ચંદ્ર પૃથ્વીની આસપાસ ફરતો હોઇ તેને ઉપગ્રહ કહે છે. ચંદ્રનો ભ્રમણ માર્ગ અને ક્રાંતિવૃત્તનાં ક્ષેત્રો જે લીટીમાં મળે છે તે લીટીના બે છેડા તે રાહુ અને કેતુ તરિકે ઓળખાય છે. આ બિંદુઓ ઉપર જ્યારે સૂર્ય ચંદ્ર સંગાથે આવે છે ત્યારે ગ્રહણ થાય છે. આમ આ બિંદુઓ ગ્રહણ ગણિત માટે અગત્યના છે.

રાશિઓ:—૨૧ માર્ચના દિવસે સૂર્યનાં કીરણો મધ્યાહ્ને વિષુવવૃત ઉપર સીધાં પડે છે. આ દિવસે ક્રાંતિવૃત ઉપર સૂર્ય જે સ્થળે હોય છે, તેને સાયન મેષ બિંદુ કહે છે. આ બિંદુથી ક્રાંતિવૃતના બાર સરખા ભાગ (દરેક ૩૦ અંશનો) પાડવામાં આવ્યા છે. દરેક ભાગની મેષાદિ ૧૨–રાશિઓ થાય છે.

જુના વખતમાં ભારતવાસીઓ આકાશનું નિરીક્ષણ કરવામાં ભારે રસ લેતા, અને જ્યારે પશ્ચિમના દેશોનું જ્ઞાન આકાશી પદાર્થો વિષે નહિવત્ હતું, ત્યારે આપણે ત્યાં ગ્રહોની સ્થિતિનું સૂક્ષ્મ ગણિત થતું અને એ પ્રમાણે થએલા ગણિતને આકાશની ગ્રહસ્થિતિ સાથે સરખાવી ગણિતની સ્થુળતા કાઢી નાખતા. આર્યોએ ક્રાંતિવૃતની આસપાસ આવેલા તારાઓના બાર સરખા વિભાગ કરી તેને બાર નિરયન્ રાશિઓ ગણી છે.

અયનાંશ:—સૂર્ય જ્યારે સાયન મેષ બિંદુ ઉપર આવે છે. તે વખતે નિરયન્ મેષ રાશિનું આરંભ બિંદુ સાયન મેષ બિંદુથી જેટલું દૂર

હોય તેટલા અંશાદિ અયનાંશ કહેવામા આવે છે આપણે ત્યાં ફળશ્રુતિ નિરયન્ પદ્ધતિથી કરવામા આવતી હોય, સાયન ગણિત કરી અયનાંશ બાદ કરવાથી નિરયન્ ગણિત તૈયાર થાય છે

અયનાંશ થવાનું કારણ—અયનાંશ સ્થિર નથી અને અત્યારે તે દર ૭૨ વર્ષે એક અંશના હિસાબે વધ્યા કરે છે સૂર્ય સાયન મેષ રાશિમા પ્રવેશે છે, તે દિવસે તે જેટલા નિરયન્ રાશ્યાદિ ઉપર હોય છે, તેજ રાશ્યાદિ (નિરયન્) ઉપર બીજે વર્ષે જ્યારે સાયન મેષ રાશિમાં પ્રવેશે ત્યારે હોતો નથી આમ થવાનું કારણ સુર્યની પોતાની ગતિજ હોવી જોઇએ, કારણ કે સુર્ય અને તારાઓ સ્થિરજ હોત તો પૃથ્વી સુર્ય આસપાસ એક આંટો પુરો કરી રહે ત્યારે પહેલા સુર્ય જે તારા વૃંદમાં હતાં તેજ તારા વૃંદમા દેખાવો જોઇએ પણ તેમ થતું નથી ચિત્રા તારો યુગાંતરોએ એક કળા ખસ્યો છે, એમ મનાય છે

અયનાશ કેટલા—આપણા નિરયન રાશિચક્રના આરંભ બિંદુ માટે ઘણો મતભેદ પ્રવર્તે છે, તેમજ અયનાંશ ગતિ પણ જુના ગ્રંથોમા જુદી જુદી જોવા મળે છે આમ હોવાથી જુદી જુદી ગણતરીએ જુદા જુદા અયનાંશ આવે છે તેમાં મુખ્ય બે મત છે (૧) અયનાશ ૨૩ નો (૨) અયનાશ ૨૦ નો સૂર્ય સિદ્ધાંત, ગ્રહલાઘવ જેવા ગ્રંથોની ગણતરી મુજબ નિરયન્ સ્પષ્ટ સૂર્ય લઇ તેનો વેધથી લીધેલ સ્પષ્ટ સાયન સુર્ય સાથે અંતર કરીએ તો આશરે ૨૩ અંશ જેટલુ અંતર આવે છે પ્રત્યક્ષ પંચાંગમા ૨૩ અયનાશ સ્વીકારવામા આવ્યા છે, એનું મોટુ કારણ આ છે ગણતરી માટે ચિત્રા તારાની બરાબર સામે (૧૮૦ અંશ ઉપર) નિરયન્ મેષ રાશિનો આરંભ ગણ્યો છે અત્યારની વેધસિદ્ધ અયનાંશની ગતિ સવા પચાસ વિકળા છે એટલે ગતિ માટે મતભેદને અવકાશ નથી પણ ગ્રહલાઘવમા ચિત્રા તારાનો ભોગ તુલા રાશિના શૂન્ય અંશ ન હોતા તુલા રાશિના ત્રણ અંશ આપેલો છે એ હિસાબે અયનાશ ૨૦ આવે છે શ્રી લોકમાન્ય તિલક જેવાનો મત પણ અયનાશ ૨૦ ની નજીક છે એલન લીઓ જેવા પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો પણ અયનાશનો અભાવ છે સને ૪૮૦માં જણાવે છે જે અયનાંશને ૨૦ લગભગ લાવે છે છતા અત્યારે આપણા પંચાગકારોએ ૨૩ અયનાંશ ગ્રાહ્ય ગણ્યા છે તેના કેટલાક કારણો નીચે જણાવ્યા છે

(૧) ગ્રહ લાઘવ અને સૂર્ય સિદ્ધાંતના સ્પષ્ટ સૂર્યનું સાયન સૂર્ય સાથેનું અંતર લગભગ ૨૩ અંશ આવે છે.

(૨) સૂર્ય સિદ્ધાંતની ગતિ વેધસિદ્ધ અયનાંશ ગતિ જેટલી છે.

(૩) પ્રત્યક્ષ પંચાંગોનો સૂર્ય અને જુનાં ગ્રહલાઘવીય પંચાંગોનો સૂર્ય હાલ લગભગ સરખો આવતો હોવાથી, બંને પંચાંગો મુજબ હાલ તુરત મકરસંક્રાંતિ જેવા તહેવારો સરખા આવે, તેમજ અધિક માસ પણ તાત્કાલિક સરખા આવે.

અયનાંશ ગતિ અત્યારે દર વર્ષે સવા પચાસ વિકળા છે. પણ તે કાયમ તેટલીજ રહેશે એમ કહી શકાય નહિ. ગ્રહો, સૂર્ય, ચંદ્ર વગેરેની ગતિ હંમેશાં સરખી હોતી નથી તો અયનાંશની ગતિ શા માટે કાયમ સરખી રહેલી જોઇએ ? ગ્રહલાઘવમાં ગણેશ દૈવજ્ઞે અયનાંશ ગતિ ૬૦ વિકળા દરવર્ષે લીધી છે. ગણેશ દૈવજ્ઞે વેધ લેવામાં ભૂલ કરી હોય તેવો સંભવ બહુ ઓછો છે. એટલે કદાચ હંમેશ માટે અયનાંશ ગતિ એક સરખી ન પણ હોય. ભાસ્કરાચાર્ય જેવા વિદ્વાનો એમ માની ગયા છે કે અયનાંશ વધીને પછી ઘટવા માંડશે. જો એમ થતું હોય તો અયનાંશ ગતિ એકસરખી ન હોય. ઘણુંખરૂં અયનાંશ થવાનું કારણ સૂર્યની પોતાની અવકાશમાં ગતિ હોઇ સૂર્યની ચોક્કસ ગતિ અને તેના નિયમો નક્કી ન થાય ત્યાં સુધી નિરયન રાશિચક્રનું આરંભસ્થાન નક્કી કરી વારંવાર અયનાંશ અને ગતિ લેવી એજ ઇષ્ટ છે.

સાંપાતિક કાળ:—સાયન બાર લગ્નો ભોગવતાં કોઇ પણ સ્થળે જેટલો વખત લાગે, તેટલા વખતને સાંપાતિક કાળના ૨૪ કલાક કહે છે. સાંપાતિક કાળના ૨૪ કલાક તે આપણા ઘડીઆળના આશરે કલાકાદિ ૨૩—૫૬ બરાબર છે. કોઇ પણ સ્થળે જ્યારે સાયન મેષ બિંદુ સ્પષ્ટ દશમ ભાવે આવે ત્યારે તે સ્થળનો સાંપાતિક કાળ. કલાકાદિ ૦—૦—૦ ગણાય છે. આમ હોવાથી સાંપાતિક કાળને સ્પષ્ટ લગ્ન તેમજ દશમભાવ સાથે ખાસ સંબંધ છે. અને સાંપાતિક કાળની મદદથી સ્પષ્ટ લગ્ન સહેલાઇથી નીકળે છે. કેટલાક એમ માને છે કે પૃથ્વીને પોતાની ધરી પર એક આંટો પૂરો કરતાં જે સમય લાગે છે તે સમય સાંપાતિક કાળના ચોવીસ કલાક બરાબર છે; પણ તે ભૂલ છે. કારણ કે સાયન મેષ બિંદુ અને તારાઓ વચ્ચે અયનાંશના લીધે અંતરમાં ફેરફાર થયા કરે છે. પૃથ્વી

એક આંટો ધરી ઉપર પૂરો કરે ત્યારે તારાઓ આપણને આટાની શરૂઆતમાં જ્યાં હતા ત્યાંજ આંટો પૂરો થએ દેખાશે દૈનિક હિસાબે ગણતા આ બે કાળનો તફાવત બહુ સૂક્ષ્મ છે સ્થૂળ રીતે આપણે પૃથ્વી પોતાની ધરી ઉપર એક આંટો પૂરો કરે તે ટાઇમને નિરયન લગ્ન કાળ કહી શકીએ પણ આ કાળથી આપણે નિરયન્ લગ્ન કોષ્ટક સીધા બનાવી શકીએ નહિ કારણ કે અયનાંશના વધવા સાથે નિરયન્ રાશિઓની ક્રાંતિમા ફેર પડે છે કોઈ પણ ગ્રહ કે તારાની ક્રાંતિ એટલે ગ્રહ કે તારાને પૃથ્વીના મધ્યબિંદુ સાથે જોડતી લીટી વિષુવવૃત્તના ક્ષેત્ર સાથે જે ખૂણો બનાવે તે ખૂણો છે

દશમ ભાવઃ— ક્રાંતિવૃત્તનું કોઈ બિંદુ લઇ તે બિંદુને પૃથ્વીના મધ્ય બિંદુ સાથે જોડીએ, તે લીટી, જે રેખાંશને કાપે તે રેખાંશના સ્થળો માટે ક્રાંતિવૃત્તનું તે બિંદુ સ્પષ્ટ દશમ ભાવ થાય છે આમ હોવાથી કોઇ પણ સ્થળે સૂર્ય દશમ ભાવે આવે ત્યારે તે સ્થળના રેખાંશ ઉપરનાં બધા સ્થળો ઉપર સૂર્ય દશમ ભાવે આવે છે આમ હોવાથી સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય એક રેખાંશ ઉપરના કોઈ પણ સ્થળ માટે એકજ દિવસે લોકલ ટાઇમ મુજબ એકજ હોય છે આમ હોવાથી દશમ ભાવ કરવા માટે અક્ષાંશની જરૂર પડતી નથી

લગ્ન —કોઈ પણ સ્થળેથી પૃથ્વીના મધ્ય બિંદુ સુધી લીટી કલ્પીએ, તો પૃથ્વીના મધ્ય બિંદુમાથી પસાર થતુ અને કલ્પેલી લીટીને કાટખુણે જે ક્ષેત્ર આવે તે ક્ષેત્ર પૃથ્વીને જે વર્તુળમા કાપે તે વર્તુળને ક્ષિતિજ કહે છે દા. ત. (૧) ઉત્તર ધ્રુવ ઉપર ઉભા હોઇએ તો વિષુવવૃત્ત એ ક્ષિતિજ થાય છે (૨) વિષુવવૃત્ત ઉપર પૂ ૮૦ રેખાંશ આગળ ઉભા હોઇએ તો પૂ ૧૭૦ રેખાંશ અને પશ્ચિમ ૧૦ રેખાંશનું વર્તુળ એ ક્ષિતિજ થાય છે. જન્મ સ્થળે જન્મ વખતે પૂર્વ દિશામા ક્રાંતિવૃત્ત જ્યાં ક્ષિતિજને મળતુ દેખાય, તે બિંદુ એ સ્પષ્ટ લગ્ન કહેવાય છે હવે કોઈ પણ બે જુદા જુદા સ્થળોનુ ક્ષિતિજ એક ન હોવાથી એકજ વખતે દરેક જગાના લગ્નો જુદા જુદા હોય છે

સ્પષ્ટ ગ્રહો —સ્પષ્ટ ગ્રહો બે જાતના હોય છે, સૂર્ય કેન્દ્રીય અને ભૂકેન્દ્રીય મેષારંભના આરંભ સ્થાનને સૂર્યના મધ્ય બિંદુ સાથે જોડીએ તેમજ ગ્રહના મધ્યબિંદુને સૂર્યના આ મધ્યબિંદુ સાથે જોડતા જે બે લીટીઓ

વચ્ચેનો ખૂણો તે સૂર્ય કેન્દ્રીય ગ્રહ ગણાય છે. આ ગણતરી માટે ગ્રહને કક્ષાવૃત્ત ઉપર ગણેલો છે. આવીજ રીતે ક્રાંતિવૃત્તના આરંભ બિંદુને પૃથ્વીના મધ્યબિંદુ સાથે જોડીએ તેમજ ગ્રહના મધ્યબિંદુને પૃથ્વીના મધ્ય બિંદુ સાથે જોડતાં જે બે લીટીઓ તે બે લીટી વચ્ચેનો ખૂણો તે ભૂકેન્દ્રીય ગ્રહ કહેવાય છે. જ્યોતિષ ગણિત માટે ભૂકેન્દ્રીય ગ્રહો લેવાય છે.

વક્રી ગ્રહ:—સૂર્ય કેન્દ્રીય ગ્રહો વક્રી થતાજ નથી પણ ભૂકેન્દ્રીય ગ્રહો વક્રી થાય છે આનું કારણ ગ્રહોની ગતિ (સૂર્યની આસપાસની) જુદી જુદી છે તે છે. બે સમાંતર પાટા ઉપર બે ગાડીઓ એકજ દિશામાં જતી હોય તો ફાસ્ટ ગાડીમાં બેઠેલા માણસોને ધીમી ગાડી વિરૂદ્ધ દિશામાં જતી લાગે છે.

સ્થાનીક કાળ:—એકજ રેખાંશના સ્થળો ઉપર વર્ષ દરમિયાન સરેરાશ જે વખતે સૂર્ય મધ્યાહ્ને દશમ ભાવે આવે છે, આ વખતને તે રેખાંશના બાર વાગ્યા એમ કહીએ છીએ હવે એક રેખાંશથી બીજા રેખાંશ ઉપર મધ્યાહ્ન થતાં ચાર મિનિટ લાગે છે એટલે પછીના રેખાંશના સ્થળોએ ચાર મિનિટ પછી બાર વાગે છે. એમ દરેક રેખાંશ માટે બાર વાગવાનો સમય જુદો જુદો હોય છે. એટલે દરેક રેખાંશના આ ટાઇમને સ્થાનીક કાળ કહેવામાં આવે છે અને બપોરના બારથી ટાઇમની ગણતરી થાય છે. સૂર્ય ૨૪ કલાકમાં ૩૬૦ રેખાંશ ઉપર વારાફરતી આવે છે એટલે ત્રિરાશિ હિસાબે $\frac{૨૪ \times ૬૦}{૩૬૦}$ = ૪ મિનિટ એક રેખાંશથી પછીના રેખાંશ ઉપર જવા લાગે છે.

સ્ટાંડર્ડ ટાઇમ:—આમ બધાં ઘડીયાળ જો સ્થાનિક કાળ પ્રમાણે મૂકવામાં આવે, તો ઘણી અગવડ ઉભી થાય. કારણ કે મુંબઇનો માણસ જો દિલ્હી જાય તો મુંબઇના માણસની ઘડીયાળમાં જે ટાઇમ હોય તે દિલ્હીના માણસના ઘડીયાળમાં ન હોય, આવા ગોટાળા થતા અટકાવવા દેશના કોઈ પણ રેખાંશના સ્થાનિક કાળને આખા દેશનો ટાઇમ કહી તે પ્રમાણે બધાં ઘડીયાળ મૂકવામાં આવે છે, આને સ્ટાડર્ડ ટાઇમ કહે છે.

રેખાંતર:—જન્મ સ્થળના રેખાંશ અને સ્ટાંડર્ડ ટાઇમના રેખાંશના તફાવતને ચારથી ગુણતાં જે ફળ આવે તે મિનિટાદિ ફળને રેખાંતર કહે છે.

સ્પષ્ટ મધ્યાહ્ન સમય:—દરરોજ સ્થાનિક કાળ બાર વાગે મધ્યાહ્ન થતો નથી. તેમાં થોડો ફેર પડે છે આથી આગળ સ્પષ્ટ મધ્યાહ્નનું કોષ્ટક

આપવામા આવ્યુ છે. પૃથ્વી પોતાની ધરી ઉપર એક આંટો ફરી રહેતા આશરે કલાકાદિ ૨૩–૫૬ લે છે, પણ એક મધ્યાહ્નથી બીજા મધ્યાહ્ન સુધી આશરે ચોવીસ કલાકનો સમય લાગે છે આનું કારણ પૃથ્વીની સૂર્ય આસપાસની ગતિ છે તે આપણે જોઇ ગયા છીએ. સૂર્યની આસપાસની પૃથ્વીની ગતિમા વર્ષ દરમિયાન વધઘટ થાય છે આથી એક મધ્યાહ્નથી બીજો મધ્યાહ્ન થતા ચોવીસ કલાકમા થોડો ફેરફાર પડે છે

ચર —કોઇ પણ દિવસે કોઇ પણ સ્થળના સૂર્યોદય સમયના (લોકલ ટાઇમ મુજબ) તેજ દિવસના વિષુવવૃત્તના સૂર્યોદય સમય સાથેના તફાવતને ચર કહે છે.

ભાગ ૩ જો.

श्रीगणेशायनमः॥ संवत्१९३९ शके१८०५ शुभकारी ज्येष्ठ मासे शुक्लपक्षे १४ परं १५ भौमवासरे सूर्योदयात् इष्टघटयः ४९ पलानि २४ समये चित्तोडग्रामे पुत्रजन्मः तस्य गणितानुक्रमोयं लिख्यते॥ १

॥ जन्म लग्नम् ॥ २

के १ मं.
११
बु २ श शु
ल १२
१०
र ३ गु
९
४
६
चं ८
५
७ रा

॥ राशी लग्नम् ॥ ३

९
ल ८ चं
७ रा
१०
६
११
५
बु २ शु श.
१२
४
के १ मं.
र ३ गु

॥अथ सूर्योदयोग्रहाः स्पष्टाः ४

सू.	चं.	मं.	बु.	गु.	शु.	श.	रा.	के.
२	७	०	१	२	१	१	६	०
५	२६	२३	१८	१८	१२	१२	१६	१६
५४	५	११	३६	४१	२२	६	४९	४९
५१	२०	३	२९	३२	४४	४०	४१	४१
५७ ०	७९०	४४	१४	१२	७३	७	३	३
९	३५	३८	४४	३४	२०	२९	११	११

॥ चलित ॥ ६

बु के १ मं.
ल १२
११
श २ शु
३ र गु.
१०
९
४
६
चं ८
५
७ रा

॥अथतन्वादयो द्वादश भावाः ससंधयः॥ ५

१	०	२	०	३	०	४	०
११	१२	१२	१	१	२	२	३
२९	९	२३	७	२२	५	१९	५
१०	१५	१९	२४	२९	३४	३९	३४
९	४	५९	५४	४९	४४	३९	४४
५	०	६	०	७	०	८	०
३	४	४	५	५	६	६	७
२२	७	२३	९	२५	९	२३	० ७
२९	२४	१९	१५	१०	१५	१९	२४
४९	५४	५९	४	९	४	५९	५४
९	०	१०	०	११	०	१२	०
७	८	८	९	९	१०	१०	११
२९	५	१९	५	२२	७	२३	९
२९	३४	३९	३४	२९	२४	१९	१५
५९	४४	३७	४४	४९	५४	५९	४

ग्रहाणां सप्तक वर्ग बळचक्र ॥ ३९

ग्र.	र	च	मं	बु	गु	शु	श
गृ	२ बु मि ० १५ ०	८ मं श ० ३ ४५	१ मं स्व ० ३० ०	२ शु स ० ७ ३०	३ बु स ० ७ ३०	२ शु स्व ० ३० ०	२ शु स ० ७ ३०
हो	५ र स्व ० ३० ०/	५ र स ० ७ ३०	४ च स ० ७ ३०	५ र ऽमि ० २२ ३०	४ चं स ० ७ ३०	४ चं ऽश ० १ ५२॥	४ चं ऽश ० १ ५२॥
द्रे.	२ बु मि ० १५ ०	४ च स्व ० ३० ०	९ गु ऽमि ० २२ ३०	६ बु स्व ० ३० ०	७ शु स ० ७ ३०	६ बु स ० ७ ३०	६ बु स ० ७ ३०
स	४ चं स ० ७ ३०	८ मं श ० ३ ४५	६ बु स ० ७ ३०	१२ गु मि ० १५ ०	७ शु स ० ७ ३०	१० श स ० ७ ३०	१० श स्व ० ३० ०
न	८ मं ऽमि ० २२ ३०	११ श श ० ३ ४५	७ शु मि ० १५ ०	३ बु स्व ० ३० ०	१२ गु स्व ० ३० ०	१ मं मि ० १५ ०	१ मं स ० ७ ३०
द्वा.	५ र स्व ० ३० ०	६ बु स ० ७ ३०	१० श मि ० १५ ०	९ गु मि ० १५ ०	१० श मि ० १५ ०	६ बु स ० ७ ३०	६ बु स ० ७ ३०
त्रि	११ श स ० ७ ३०	८ मं श ० ३ ४५	३ बु स ० ७ ३०	१२ गु मि ० १५ ०	३ बु स ० ७ ३०	१२ गु मि ० १५ ०	१२ गु मि ० १५ ०

सूर्य सप्तक वर्गम् ४०

गृ	हो	द्रे	स	न	द्वा	त्रि
३ बु मि	५ सू स्व	३ बु मि	४ च स	८ मं ऽमि	५ र स्व	११ श स
० १५ ०,	० ३० ०	० १५ ०	० ७ ३०	० २२ ३०	० ३० ०	० ७ ३०

चंद्र सप्तक वर्गम् ४१

ग्र	हो	द्रे.	स	न	द्वा	त्रि
८ म श	५ र स	४ च स्व	८ म श	११ श श	६ बु स	८ म श
० ३ ४५	० ७ ३०	० ३० ०	० ३ ४५	० ३ ४५	० ७ ३०	० ३ ४५

भौम सप्तक वर्गम् ॥ ४२

गृ	हो	द्रे	स	न	द्वा	त्रि
१ म स्व	४ च स	९ गु ऽमि	६ बु स	७ शु मि	१० श मि	३ बु स
० ३० ०	० ७ ३०	० २२ ३०	० ७ ३०	० १५ ०	० १५ ०	० ७ ३०

बुध सप्तक वर्गम् ॥ ४३

गृ	हो	द्रे	स	न	द्वा	त्रि
२ शु स	५ र ऽमि	६ बु स्व	१२ गु मि	३ बु स्व	९ गु मि	१२ गु मि
० ७ ३०	० २२ ३०	० ३० ०	० १५ ०	० ३० ०	० १५ ०	० १५ ०

गुरु सप्तक वर्गम् ४४

गृ	हो	द्रे	स	न	द्वा	त्रि
३ बु स	४ च स	७ शु स	७ शु स	१२ गु स्व	१० श मि	३ बु स
० ७ ३०	० ७ ३०	० ७ ३०	० ७ ३०	० ३० ०	० १५ ०	० १५ ३०

शुक्र सप्तक वर्गम् ४५

गृ	हो॰	द्रे॰	स॰	न॰	द्वा॰	त्रिं॰
२ शु॰ स्व	४ चं॰ ऽश	६ बु॰ स	१० श॰ स	१ मं॰ मि	६ बु॰ स	१२ गु॰ मि
० ३० ०	० १ ५२॥	० ७ ३०	० ७ ३०	० १५ ०	० ७ ३०	० १५ ०

शने: सप्तक वर्गम् ४६

गृ॰	हो॰	द्रे॰	स॰	न॰	द्वा॰	त्रिं॰
२ शु॰ स॰	४ चं॰ ऽश॰	६ बु॰ स॰	१० श॰ स्व॰	१ मं॰ स॰	६ बु॰ स॰	१२ गु॰ मि
० ७ ३०	० १ ५२॥	० ७ ३०	० ३० ०	० ७ ३०	० ७ ३०	० १५ ०

सप्तक वर्ग बलैक्यम् ४७

र॰	चं॰	मं॰	बु॰	गु॰	शु॰	श॰
२ ७ ३० ०	१ ० ० ०	१ ४५ ० ०	२ १५ ० ०	१ २२ ३० ०	१ २४ २२ ३०	१ १६ ५२ ३०

ग्रहाणां परिजातादि भेद: ४९

र॰	उत्तमांश॰
चं॰	पारिजातांश॰
मं॰	सिंहाशनांश॰
बु॰	उत्तमांश॰
गु॰	पारिजातांश॰
शु॰	गोपुरांश॰
श॰	पारिजातांश॰
रा॰	निर्बलि॰

ग्रहाणां दशवर्ग बलम् - ४८

गृ॰	र॰	चं॰	मं॰	बु॰	गु॰	शु॰	श॰	रा॰
गृ॰ ०	३ बु॰ मि॰	८ मं॰ श	१ मं॰ १स्व	२ शु॰ स॰	३ बु॰ स॰	२ शु॰ १स्व॰	२ शु॰ स॰	७ शु॰ स॰
हो॰	५ र॰ १स्व॰	५ र॰ स॰	४ चं॰ स॰	५ र॰१ ऽमि॰	४ चं॰ स॰	४ चं॰ ऽश॰	४ चं॰ ऽश॰	४ चं॰ स॰
द्रे॰	३ बु॰ मि॰	४ चं॰ १स्व॰	९ गु॰ १ऽमि॰	६ बु॰ १ऽ	७ शु॰ स॰	६ बु॰ स॰	६ बु॰ स॰	११ श॰ स॰
स॰	४ चं॰ स॰	८ मं॰ श॰	६ बु॰ स॰	१२ गु॰ मि॰	७ शु॰ स॰	१० श॰ स॰	१० श॰ १स्व॰	१० श॰ स॰
न॰	८ मं॰ ऽ१मि॰	११ श॰ श॰	७ शु॰ मि	३ बु॰ १स्व	१२ गु॰ १स्व	१ मं॰ मि॰	१ मं॰ स॰	१२ गु॰ श॰
द्वा॰	५ सू॰ १स्व॰	६ बु॰ स॰	१० श॰ उ॰१	९ गु॰ मि॰	१० श॰ मि॰	६ बु॰ स॰	६ बु॰ स॰	१ मं॰ ऽश॰
त्रिं॰	११ श॰ स॰	८ मं॰ श॰	३ बु॰ स॰	१२ गु॰ मि॰	३ बु॰ श॰	१२ गु॰ उ॰१	१२ गु॰ मि॰	९ गु॰ श॰
द॰	४ चं॰ स॰	१२ गु॰ श॰	८ मं॰ १स्व॰	४ चं॰ ऽश॰	९ गु॰ स्व॰१	२ शु॰ १स्व॰	२ शु॰ स॰	१२ गु॰ श॰
षो	१२ गु॰ स॰	६ बु॰ स॰	०१ मं॰ १स्व॰	२ शु॰ स॰	६ बु॰ स॰	११ श॰ स॰	११ श १स्व॰	९ गु॰ श॰
ष	२ शु॰ स॰	४ चं॰ १स्व	११ श॰ मि॰	१ मं॰ मि॰	४ चं॰ स॰	२ शु॰ १स्व॰	२ शु॰ स॰	४ चं॰ स॰
बल	३	२	५	३	२	४	२	०

रवेरएक वर्ग चक्र म् ॥४८॥ ५०

रा	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
र	।	।		।	।		।			।	।	।
च		।				।	।				।	
म		।	।		।			।	।	।	।	।
बु	।	।			।		।	।			।	।
गु		।						।	।			।
शु		।						।	।			
श	।		।	।		।			।	।	।	।
ल			।	।		।				।	।	।
ऐ	३	६	३	३	३	३	३	४	४	४	६	६
फल	म	उ	म	म	म	म	म	म	म	म	उ	उ

चन्द्राष्टक वर्ग चक्रम् ॥४६॥ १

रा	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
च		।	।			।	।		।		।	
म			।	।		।	।			।	।	।
बु	।		।		।	।	।		।	।		।
गु	।	।	।	।			।			।	।	
शु	।				।	।	।		।		।	।
श	।				।		।	।				
ल			।			।				।	।	
र	।	।				।			।	।	।	
ऐ	५	३	५	२	३	६	६	१	४	५	६	३
फल	म	म	म	ने	म	उ	उ	ने	म	म	उ	म

॥भौमाष्टक वर्ग चक्रम् ॥३९॥ ५२

रा	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१	११
म		।	।		।			।	।		।	।
बु		।			।		।	।				
गु	।	।	।						।			
शु	।	।						।		।		
श	।		।			।			।	।	।	।
ल	।		।			।				।	।	-
र	।	।				।		।	।			
च		।					।				।	
ऐ	५	६	४	०	२	३	२	४	४	३	४	२
फल	म	उ	म	ने	ने	म	ने	म	म	म	म	ने

॥बुधाष्टक वर्ग चक्रम् ॥५४॥ ५३

रा	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
बु	।	।	।		।		।	।			।	।
गु		।	।						।		।	
शु	।		।	।	।	।	।			।	।	
श	।		।	।		।			।	।	।	।
ल	।	।		।		।			।		।	।
र		।	।					।	।			।
च	।	।		।		।	।					।
म		।	।	-	।	•		।	।	।	।	।
ऐ	५	६	६	४	३	४	३	३	५	३	६	६
फल	म	उ	उ	म	म	म	म	म	म	म	उ	उ

गुरोरष्टकवर्ग चक्रम्॥५६॥ ५८

रा.	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
गु.	।	।	०	।	।	।	।	०	०	।	।	०
शु.	।	०	०	।	०	०	।	।	०	०	।	।
श.	०	।	०	०	।	०	।	।	०	०	०	०
ल.	।	।	०	।	।	।	।	०	।	।	।	०
र.	।	।	०	।	।	।	।	०	०	।	।	।
चं.	।	०	।	०	।	०	।	०	०	।	०	०
मं.	०	।	।	०	।	०	०	।	।	०	।	।
बु.	।	०	।	।	०	।	।	।	०	०	।	।
ऐ.	६	५	३	५	६	४	७	८	२	४	६	४
फल	उ	म	म	म	उ	म	उ	म	ने	म	उ	म

॥भृगोरष्टकवर्ग चक्रम्॥५२॥ ५५

रा.	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
भृ.	।	०	।	।	।	।	।	०	०	।	।	।
श.	।	०	०	०	।	।	।	०	०	।	।	।
ल.	।	।	।	।	।	०	०	।	।	०	।	०
र.	०	।	।	०	०	०	०	०	०	०	।	०
चं.	।	०	०	।	।	०	।	।	।	।	।	।
मं.	।	०	०	।	०	।	।	०	०	।	०	।
बु.	।	०	०	०	।	०	।	।	०	०	।	०
गु.	।	।	०	०	०	०	०	।	०	०	।	।
ऐ.	७	३	३	४	५	३	५	४	२	४	७	५
फल	उ	म	म	म	म	म	म	म	ने	म	उ	म

शनेरष्टकवर्ग चक्रम्॥३९॥ ५६

रा.	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
श.	।	०	०	०	।	०	।	।	०	०	०	०
ल.	०	०	।	।	०	।	०	०	।	।	।	०
र.	।	।	०	।	०	।	।	०	०	।	।	०
चं.	०	।	०	०	०	०	।	०	०	०	।	०
मं.	।	०	०	।	०	।	।	०	०	०	।	।
बु.	।	।	०	०	०	०	०	।	०	।	।	।
गु.	०	।	।	०	०	०	०	।	।	०	०	०
शु.	।	।	०	०	०	०	०	।	०	०	०	०
ऐ.	५	५	२	३	१	३	४	४	२	३	५	२
फल	म	म	ने	म	ने	म	म	म	ने	म	म	ने

लग्नाष्टकवर्ग चक्रम्॥४३॥ ५७

रा.	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
ल.	०	०	।	०	०	।	।	०	।	०	०	।
र.	।	०	०	०	।	।	।	०	०	।	।	०
चं.	।	०	।	।	।	।	०	०	।	०	।	०
मं.	।	।	०	।	०	।	०	०	०	।	०	।
बु.	०	।	०	।	०	।	०	०	।	।	०	०
गु.	०	०	।	।	।	०	।	।	०	०	।	०
शु.	।	।	०	०	०	०	०	।	।	०	०	०
श.	०	।	०	०	।	०	।	०	।	०	०	०
ऐ.	४	४	३	४	४	५	४	२	५	३	३	२
फल	म	म	म	म	म	म	म	ने	म	म	म	ने

रवेरष्टक वर्ग चक्रम् ॥४८॥५०

रा	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
र	।	।		।	।		।			।	।	।
च	-	।				।	।				।	·
म	·	।	।	·	।			।	।	।	।	।
बु	।	।			।		।	।			।	।
गु		।						।	।			।
शु	·	।				·		।	।			
श	।		।	।		।		·	।	।	।	।
ल	·	·	।	।	·	।		·		।	।	।
ऐ	३	६	३	३	३	३	३	४	४	४	६	६
फल	म	उ	म	म	म	म	म	म	म	म	उ	उ

चन्द्राष्टक वर्ग चक्रम् ॥४९

रा	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१
च		।	।			।	।		।	·	।
म	·		।	।		।	।	-	-	।	।
बु	।		।	·	।	।	।		।	।	·
गु	।	।	।	।		·	।		·	।	।
शु	।				।	।	।	·	।	·	।
श	।		·		।		।	।	·	·	
ल			।			।	·		·	।	
र	।	।				।	·	·	।	।	
ऐ	५	३	५	२	३	६	६	१	४	५	
फल	म	म	म	ने	म	उ	उ	ने	म	म	

॥भौमाष्टक वर्ग चक्रम् ॥३९॥५२

रा·	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
म		।	।		।			।	।		।	।
बु		।		·	।	·	।	।				·
गु·	।	।	।	·	·				।	·	·	
शु	।	।						।		।	·	
श	।	-	।	·	·	।	·	-	।	।	।	।
ल·	।	·	।	·		।	·	·		।	।	-
र	।	।		·		।	·	।	।	·	·	-
चं·	·	।		·		·	।	·	·	·	।	-
ऐ	५	६	४	०	२	३	२	४	४	३	४	२
फल	म	उ	म	ने	ने	म	ने	म	म·	म·	म	ने

॥बुधाष्टक वर्ग चक्रम् ॥५४॥

रा	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९
बु	।	।	।		।		।	।	·	
गु		।	।		·	·	·	·	।	
शु	।	·	।	।	।	।	।	·	·	
श	।		।	।	·	।	·	·	।	
ल	।	।	·	।	·	।	·	·	।	
र	·	।	।	·	·	·	·	।	।	
च	।	।	·	।	·	।	।	·	·	
म		।	।	·	।	·	·	।	।	।
ऐ	५	६	६	४	३	४	३	३	५	
फल	म·	उ·	उ	म	म	म	म	म	म	म

॥ विंशोत्तरी केतुमहादशा-मध्येऽन्तर्दशा॥ ८५

के.	शु.	र.	चं.	मं.	रा.	गु.	श.	बु.
०	१	०	०	०	१	०	१	०
४	२	४	७	४	०	११	१	११
२७	०	६	०	२७	१८	६	९	२७
०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०
१९४५	१९४६	१९४६	१९४७	१९४७	१९४८	१९४९	१९५०	१९५१
१८१०	१८११	१८१२	१८१२	१८१३	१८१४	१८१४	१८१६	१८१७
६	८	१	८	१	१	०	२	९
२८	२८	४	४	१	१९	२५	४	९
६	६	६	६	६	६	६	६	६
५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१
५	६	६	७	७	८	९	१०	११
४	६	१०	५	१०	११	१०	११	११
२२	२२	२८	२८	२५	१३	१९	२८	२५
१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
०	०	०	०	०	०	०	०	०

॥ विंशोत्तरी संकलिता दशा॥ ८६

बु. भु.	बु. भो.	के.	शु.	र.	चं.	मं.	रा.	गु.
१२	४	७	२०	६	१०	७	१८	१६
०	११	०	०	०	०	०	०	०
४	२५	०	०	०	०	०	०	०
४८	१२	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०
१९३८	१९४४	१९५१	१९७१	१९७७	१९८७	१९९४	२०१२	२०२८
१८०५	१८१०	१८१७	१८३७	१८४३	१८५३	१८६०	१८७८	१८९४
२	२	२	२	२	२	२	२	२
५	१	१	१	१	१	१	१	१
५४	६	६	६	६	६	६	६	६
५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१
	४	११	३१	३७	४७	५४	७२	८८
	११	११	११	११	११	११	११	११
	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५
	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
	०	०	०	०	०	०	०	०

॥ विंशोत्तरी कापिदशा॥ ८७

बु.	के.	शु.	र.	चं.	मं.	रा.	गु.	श.
						०	२	२
						०	३	८
						१०	६	९
						१२	०	०
						०	०	०
					१९३८	१९३८	१९४१	१९४४
					१८०४	१८०४	१८०७	१८१०
					२	२	५	२
					५	१६	२२	१
					५४	६	६	६
					५१	५१	५१	५१
						०	२	४
						०	३	११
						१०	१६	२५
						१२	१२	१२
						०	०	०

॥ अष्टोत्तरी पकलिता दशा ॥ ९२							
बु	बु	श	गु	रा	शु	र	चं
अ	भी						
९	७	१०	१८	१२	२१	६	१५
८	३	०	०	०	०	०	०
[illegible]	२८	०	०	०	०	०	०
३६	२४	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०
१८३८	१८४७	१८५७	१८६५	१८८८	२००८	२०१४	२०३०
१८०४ ०	१८१२	१८२२	१८३१	१८५३	१८७४	१८८०	१८८५
२	६	६	६	६	६	६	६
५	४	४	४	४	४	४	४
५४	१८	१८	१८	१८	१८	१८	१८
५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१
	७	१७	३६	४८	६९	७५	९०
~	३	३	३	३	३	३	३
	२८	२८	२८	२८	२८	२८	२८
ई	२४	२४	२४	२४	२४	२४	२४
	०	०	०	०	०	०	०

॥ अष्टोत्तरीकापिदशा ॥ ९३							
बु	श	गु	रा	शु	र	च	मं
				२	०	२	१
				९	११	४	३
				५	१०	१०	३
				४	०	०	२१
				०	०	०	०
			१८३८	१८४२	१८४३	१८४५	१८४७
			१८०५	१८०७	१८०८	१८११	१८१२
			२	११	१०	३	६
			५	१०	२०	०	४
			५४	५८	५८	५८	१८
			५१	५१	५१	५१	५१
				२	३	५	७
				८	८	०	३
				५	१५	२५	२८
				४	४	४	२४
			(	०	०	०	०

॥ अष्टोत्तरी शनिमहादशामध्येऽन्तर्दशा ॥ ८४							
श	गु	रा	शु	र.	चं	म.	बु
०	१	१	१	०	१	०	१
११	९	१	११	६	४	८	६
३	३	१०	१०	२०	२०	२६	२६
२०	२०	०	०	०	०	४०	४०
०	०	०	०	०	०	०	०
१८४८	१८४८	१८५१	१८५३	१८५३	१८५४	१८५४	१८५७
१८९३	१८२४	१८९५	१८९६	१८९८	१८२०	१८२०	१८२२
५	२	३	३	९	२	११	६
७	१०	२०	०	२०	१०	७	४
३८	५८	५८	५८	५८	५८	३८	१८
५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१
८	१०	११	१३	१३	१५	१५	१७
३	०	१	०	७	०	९	३
१	५	१५	२५	१५	५	१	२८
४४	४	४	४	४	४	४४	२४
०	०	०	०	०	०	०	०

॥ विंशोत्तरी केतुमहादशा-मध्येऽन्तर्दशा॥ ९५

के.	शु.	र.	चं.	मं.	रा.	गु.	श.	बु.
०	१	०	०	०	१	०	१	०
४	२	४	७	४	०	११	१	११
२७	०	६	०	२७	१८	६	९	२७
०	०	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०
१९४५	१९४६	१९४६	१९४७	१९४७	१९४८	१९४८	१९५०	१९५१
१८१०	१८११	१८१२	१८१२	१८१३	१८१४	१८१४	१८१५	१८१७
६	८	१	८	१	१	०	२	२
२८	२८	४	४	१	१९	२५	४	९
६	६	६	६	६	६	६	६	६
५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१
५	६	६	७	७	८	९	१०	११
४	६	१०	५	१०	११	१०	११	११
२२	२२	२८	२८	२५	१३	१९	२८	२५
१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
०	०	०	०	०	०	०	०	०

॥ विंशोत्तरी संकलितदशा॥ ९६

भु.	भो.	के.	शु.	र.	चं.	मं.	रा.	गु.
१२	४	७	२०	६	१०	७	१८	१६
०	११	०	०	०	०	०	०	०
४	२५	०	०	०	०	०	०	०
४८	१२	०	०	०	०	०	०	०
०	०	०	०	०	०	०	०	०
१९४०	१९४५	१९५२	१९७२	१९७८	१९८८	१९९५	२०१२	२०२८
१८०५	१८१०	१८१७	१८३७	१८४३	१८५३	१८६०	१८७८	१८९४
२	२	२	२	२	२	२	२	२
५	१	१	१	१	१	१	१	१
५४	६	६	६	६	६	६	६	६
५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१	५१
	४	११	३१	३७	४७	५४	७२	८८
	११	११	११	११	११	११	११	११
	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५
	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२	१२
	०	०	०	०	०	०	०	०

॥ विंशोत्तरी कापिदशा॥ ९७

श.	२	८	६	०	०	१९४५	१८१०	२	१	६	५१	४	११	२५	१२	०
गु.	२	३	६	०	०	१९४२	१८०७	२	२२	६	५१	२	३	१६	१२	०
रा.	०	०	१०	१२	०	१९३९	१८०४	२	१६	६	५१	०	०	१०	१२	०
मं.						१९३९	१८०४	२	५	५४	५१					
चं.																
र.																
शु.																
के.																
बु.																

પ્રથમ વિભાગમાં જે ઉદાહરણનું સળંગ ગણિત કર્યું છે તેના જન્માક્ષર નીચે આપ્યા.છે. તેમાં નીચેના ચક્રો આપ્યાં નથી પણ તે બધાંના જન્માક્ષરમાં સરખાં જ રહેતાં હોવાથી છાપેલા જન્માક્ષરમાં જોઈ લેવાં. (૧) સંક્રાંતિ ચક્ર. (૨) યમદષ્ટ્રા ચક્ર (૩) સૂર્યકલાનલ ચક્ર (૪) ચંદ્રકલાનલ ચક્ર (૫) સર્વતોભદ્ર ચક્ર.

યોગિનિ સંકલિતા દશા									પુનઃ યોગિનિ સંકલિતા દશા							
ભ.ભુ.	ભ.ભો.	ઉ.	સિ	મં.	મ'.	પિં.	ધા.	ભ્રા	ભ.	ઉ.	સિ	સં.	મ'.	પિં.	ધા.	ભ્રા
૩	૧	૬	૭	૮	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૧	૨	૩	૪
૬	૫	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૧૨	૧૮	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૦	૦	૦	૦	૦	૦	૧	૬	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
૨	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭	૭
૫	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩	૨૩
૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪	૫૪
૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧	૫૫	૫૧	૫૧	૫૧	૫૧
૧		૭	૧૪	૨૨	૨૩	૨૫	૨૮	૩૨	૩૭	૪૩	૫૦	૫૮	૫૯	૬૧	૬૪	૬૮
૫		૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫	૫
૧૮		૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮	૧૮
૦		૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૦		૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

॥ ૐ શ્રીગણેશાય નમઃ ॥

श्रीज्योतिष कल्पतरु ग्रंथे जातक केशवी साधनाध्याय.

ભાગ ૩ જો.

જ્યોતિષ કલ્પતરૂ ગણિત વિભાગ ત્રીજામાં કેશવીનું ગણિત આપેલુ છે. આ વિભાગમાં આ આવૃત્તિમાં ખાસ કોઇ ફેરફાર કરેલો નથી. પણ આગળના વિભાગોમાં મહત્વના ફેરફારો હોવાથી પ્રથમ ભાગમાં જે ઉદાહરણ નવી આવૃત્તિમાં છે તેને જો સળંગ લેવું હોય તો ત્રીજા વિભાગના ઉદાહરણો બધાં જ ફેરવવાં પડે. ખાસ પ્રયોજન વગર આમ કરવાની જરૂર ન હોવાથી આ ત્રીજા વિભાગમાં જુની આવૃત્તિનું ઉદાહરણ ચાલુ રાખ્યું છે અને વાંચકોને અભ્યાસમાં ખલેલ ન પડે માટે ઉદાહરણની કેટલી વિગતો નીચે આપી છે જેથી અભ્યાસ કરતાં અરસપરસ સંબંધ જળવાઇ રહેશે.

જન્મ સ્થળઃ—કરાંચી સંવત ૧૯૩૯ શકે ૧૮૦૫ ના જેઠ સુદ ૧૪ ઉપર ૧૫ નો જન્મ ઇષ્ટ ઘડી ૪૮ પળ ૩૯ વખતે. મંગળવાર.

સ્પષ્ટ ગ્રહો લગ્ન અને દશમ ભાવ

	ગ્રહ	સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ	રા	કે	લ	દશમ
રાસ્પષ્ટાદિ	રાશિ	૨	૭	૮	૧	૨	૧	૧	૬	૦	૧૧	૮
	અંશ	૫	૨૫	૨૩	૧૮	૧૮	૧૨	૧૨	૧૬	૧૬	૧૯	૧૫
	કળા	૫૪	૫૬	૧૧	૩૬	૪૧	૨૨	૬	૪૯	૪૯	૬	૨૮
	વિકળા	૨૧	૨૬	૨૦	૫૨	૨૫	૪૪	૩૬	૪૪	૪૪	૩૬	૨૦
ગતિ	કળા	૫૭	૭૫૫	૪૪	૧૪	૧૨	૭૦	૭	૩	૩		
	વિકળા	૧	૩૩	૩૮	૪૪	૩૪	૨૦	૨૮	૧૧	૧૧		

આ વિભાગમા આગળ ગણિત માટે, અહર્ગણ, ચક્ર, મધ્યમ સૂર્ય અને શુક્ર, બુધના શીઘ્રોચ્ચ જાણવાની જરૂર પડે છે તેને માટે અહીં નીચે ગ્રહલાઘવનો જરૂરી ભાગ આપીએ છીએ.

પ્રકરણ ૧ લું.

અહર્ગણ, પ્રાતર્મધ્યમ અને ઇષ્ટ મધ્યમ ગ્રહો બાબત.

ગ્રહલાઘવનો અધિકાર ૧ લો.

द्व्यब्धीन्द्रोनितशक ईशहृतफलं स्याच्चक्राख्यं रविहृतशेषकं तु युक्तम् । चैत्राद्यैः पृथगमुतः सदृग्घ्नचक्राद्दिग्युक्तादमरफलाधिमास युक्तम् ॥ ४ ॥ खत्रिघ्नं गततिथियुग्दिनरग्रचक्रांगांशाढ्यं पृथगमुतोऽब्धि षट्फलब्धैः ॥ ऊनाहैर्वियुतमहर्गणोभवेद्वै वारः स्याच्छरहतचक्रयुग्गणोऽङ्गात् ॥ ५ ॥

अन्वयः-द्व्यब्धीन्द्रोनितशकः, ईशहृत्, फलम्, चक्राख्यम्, स्यात्, । रविहृतशेषकम्, तु, चैत्राद्यैः, युक्तम्. पृथक्, (स्थाप्यम्), सदृग्घ्न-

चक्रात्, दिग्युक्तात्, अमुतः अमरफलाधिमासयुक्तम्, खत्रिघ्नम्, गततिथियुक्, निरग्रचक्रांगांशाढ्यम्, पृथक्, (स्थाप्यम्), अमुतः अब्धिपट्कलब्धैः ऊनाहैः, वियुतम् अहर्गणः, भवेत्, । वै, गणः, शरहतचक्रयुक्, अब्जात्, वारः, स्यात् ॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥

अन्वयार्थः—(द्वि २ अब्धि ४ इन्द्र १४) द्व्यब्धीन्द्र १४४२ वडे उनित शाकः रहित शकने ईशहृतफलम् અગીઆરથી ભાગે લીધેલું ફળ તે चक्राख्यम् ચક્ર સંજ્ઞક स्यात् હોય रविहतशेषकंतु શેષને ૧૨ થી ગુણી (તેમાં) चैत्राद्यैः ચૈત્રાદિ ગતમાસો युक्तम યુક્ત કરવા (તેને) पृथक् ભિન્ન ભિન્ન (स्थाप्यम् સ્થાપન કરવા) सद्ग्रचक्रात् બેથી ગણેલા ચક્રવડે સહવર્તમાન (અને) दिग्युक्तात् દશવડે યુકત એવા अमुतः એક જગ્યાએ મૂકેલાથી अमरफलाधिमास ૩૩ વડે ભાગે લીધેલું ફળ તેજ અધિમાસ તેને (બીજી જગ્યાએ મૂકેલામાં युक्तम् યુકત કરવા (તેને) खत्रिघ्नम् ૩૦ વડે ગુણી (તેમાં) गततिथियुक् ગયેલી તિથિઓ યુકત કરવી (તથા) निरग्रचक्राङ्गांशाढ्यम् ચક્રનો શેપ રહિત છઠ્ઠો ભાગ યુકત કરવો તેને पृथक् જુદા જુદા (स्थाप्यम् સ્થાપન કરવા) अमुतः આથી (એક જગ્યાએ) लब्धिषट्क लब्धैः ૬૪ થી ભાગે લીધેલું ફળ તે ऊनाहैः ક્ષય દિવસોને (બીજે મૂકેલામાંથી) वियुतम् રહિત કરવા તો अहर्गणः અહર્ગણ भवेत् થાય છે वैगणः તે અહર્ગણ शरहतचक्रयुक् પાંચથી ગણેલા ચક્રવડે યુકત કરવો તે अब्जात (૦ આદિ) સોમવારથી वारः स्यात् વાર હોય. ॥૧॥॥૨॥

ભાવાર્થ—જન્મના શકમાંથી ૧૪૪૨ બાદ કરવા, શેપ રહે તે **ગતાબ્દ** જાણવાં તેને અગીયારથી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે, તેને ચક્ર કહે છે, શેપને ૧૨ બારથી ગુણી તેમાં ચૈત્ર શુક્લ પ્રતિપદાથી જન્મ સુધીના **ગતમાસ** ઉમેરવા તો **મધ્યમ માસગણ** થાય છે, તેને બે ઠેકાણે મૂકવો એક ઠેકાણે **ચક્રને** બેથી ગુણતાં જે સંખ્યા થાય તે તથા ૧૦ ઉમેરવા ત્યારે જે થાય તેને ૩૩ વડે ભાગવાથી લબ્ધિ **અધિમાસ** આવે છે. તેને બીજે મૂકેલા **મધ્યમ માસગણમાં** ઉમેરવા તો **સ્પષ્ટ માસગણ** થાય છે, તેને ૩૦ થી ગુણી તેમાં જન્મની ગત તિથિઓ ઉમેરવી તથા ચક્રને શેપ રહિત છઠ્ઠો ભાગ ઉમેરવો તો **મધ્યમ અહર્ગણ** થાય છે, તેને બે જગ્યાએ મૂકવો. એક ઠેકાણે (૬૪) ચોસઠથી ભાગતાં જે ફળ આવે તે **ક્ષય દિવસો** જાણવા, તેને બીજે મૂકેલા મધ્યમ અહર્ગણમાંથી બાદ કરવા તો **સ્પષ્ટ અહ-**

ગંણુ થાય છે. તેમા ચક્રને પાચથી ગુણેલી સંખ્યા ઉમેરી તેને ૭ વડે ભાગવાથી શેષ (૦) શુન્યાદિથી સોમવારાદિ વાર જાણવો; એટલે ૦ શેષ હોય તો સોમવાર, ૧ રહેતો મંગળવાર, અને ૨ રહેતો બુધવાર ઇત્યાદિ જાણવો. ॥ ૧ ॥ ॥ ૨ ॥

વિશેષ રીત—એ રીતે જન્મનો વાર મળે છે, કદાચ એ રીતે જન્મનો વાર ન મળે તો અહર્ગણમા (૧) એક ઉમેરવો કે (૧) એક ઘટાડવો તો અહર્ગણોત્પન્ન વાર અને જન્મનો વાર બરાબર મળશે, એ રીતે અહર્ગણ સ્પષ્ટ થાય છે. તથાપિ જ્યારે **ગતાબ્દને ૧૧** થી ભાગતા શેષ ૦ વધે ત્યારે કોઇ વખતે બે વારનો ફેર આવે છે માટે તે વખતે અહર્ગણમા (૨)બે ઉમેરવા કે (૨) બે ઘટાડવા તો સ્પષ્ટ અહર્ગણ થાય છે.

અધિમાસ વખતે વિશેષ રીતે અહર્ગણ સાધવાની રીત—જે વર્ષમા અધિમાસ આવતો હોય, તે વર્ષમા અધિમાસ પહેલા, અથવા પછી, અહર્ગણ સાધવો હોય, તો જે માસ અધિક આવતો હોય, તે માસની પહેલા અહર્ગણ કરતી વખતે ૩૩ વડે ભાગતા આવેલી અધિક **માસની** સખ્યામા જો તે વખતે લગભગ ૪ સુધી શેષ રહે તો તે સંખ્યામાથી ૧ ઓછો કરવો. કેમ જે અધિક માસ ગયો નથી ને જો અધિકમાસ ગયા પછી અહર્ગણ કરવો હોય, ને ૩૩ થી ભાગતાં શેષ ૩૦।૩૧।૩૨ વધે તો આવેલી અધિક માસની સંખ્યામા ૧ વધારી અહર્ગણ સાધવો, કારણ કે અધિક માસ ગયો છે

શકે ૧૮૦૫ ના જ્યેષ્ઠ શુદિ ૧૪ પરંપૂર્ણિમા મંગળવારે શ્રીસૂર્યોદયાત્ ૪૪ ઘટી ૪૮ પળ ૩૯ વખતે જન્મ છે તેના ગણિતનો આરંભ છે.

ઉદાહરણ—શકે ૧૮૦૫ માથી ૧૪૪૨ બાદ કર્યા તો ૩૬૩ ગતવર્ષ રહ્યા, તેને ૧૧ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૩૩ ચક્ર આવ્યું શેષ ૦ ને ૧૨ થી ગુણી ચૈત્રથી જન્મ સુધીના ગયેલા માસ ૨ ઉમેર્યા તો ૨ મધ્યમમાસગણ થયા, તે ૨ ની સંખ્યાને બે જગ્યાએ મૂકી એક જગ્યાએ મૂકેલા ચક્ર ૩૩ ને બેથી ગુણ્યા તો ૬૬ થયા. તે, તથા ૧૦ ઉમેર્યા તો સર્વે મળી ૭૮ થયા. તેને ૩૩ થી ભાગ્યા તો અધિકમાસ ૨ આવ્યા, તેને બીજે મૂકેલા મધ્યમમાસગણમા ઉમેર્યા તો સ્પષ્ટમાસગણ ૪ થયા તેને ૩૦ થી ગુણ્યા તો ૧૨૦ થયા, તેમા ગતતિથિ ૧૪ અને ચક્રનો છઠ્ઠો ભાગ ૫ ઉમેર્યા તો ૧૩૯ મધ્યમ અહર્ગણ થયો, તેને બે ઠેકાણે લખી એક ઠેકાણે ૧૩૯ તે ૬૪ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨ ક્ષય દિવસો આવ્યા તેને બીજે ઠેકાણે

લખેલા મધ્યમ અહર્ગણમાંથી ઘટાડયા તો શેષ ૧૩૭ સ્પષ્ટ અહર્ગણ[1] આવ્યો; આ અહર્ગણમાં ચક્ર ૩૩ ને ૫ થી ગુણતાં ૧૬૫ આવ્યા તે યુક્ત કર્યા તો ૩૦૨ થયા તેને ૭ થી ભાગ્યા તો શેષ ૧ રહ્યો તેથી મંગળવાર થયો. ॥ ૧ ॥ ॥ ૨ ॥

खविधुतानभवास्तरणेर्ध्रुवः खमनला रसवार्द्धईश्वराः । सितरुचो भमुखोथ खगायमौ शरकृता गदितो विधुतुङ्गजः ॥ ६ ॥ शैला द्वौ खशरा अगोः क्षितिभुवो भूतत्वदन्ताविदः केन्द्रस्याब्धिगुणोऽत्रः सुरगुरोः खं षडचामा वस्विलाः । द्राक्केन्द्रस्य भृगोः कुशक्रयमला राश्यादिकोऽथो शनेः शैलाः पञ्चभुवो यमाब्धय इमेऽथ क्षेपकः कथ्यते ॥ ७ ॥

अन्वयः–खविधुतानभवाः तरणेः भमुखः ध्रुवः (भवति), । खम्, अनलाः, रसवार्द्धयः ईश्वराः, सितरुचः, (ध्रुवः, भवति) । अथ, खगाः, यमौ, शरकृताः, विधुतुगंजः (ध्रुवः) गदितः ॥ ६ ॥ शैलाः, द्वौ, खशराः, अगोः, (ध्रुवः, भवति), भूतत्वदन्ताः, क्षिति भुवः, (ध्रुवः, भवति), । अब्धिगुणोऽत्रः, विदः, केन्द्रस्य, (ध्रुवः, भवति) । खम्, षडचमा, वस्विला, सुरगुरोः, (ध्रुवः, भवति) । कुशक्रयमला, भृगोः, द्राक्केन्द्रस्य, (ध्रुवः, भवति) । अथशनेः, शैलाः, पञ्चभुवः, यमाब्धयः, इमे, राश्यादिकः, (ध्रुवः, भवति) । अथ, क्षेपकः, कथ्यते ॥ ६ ॥ ७ ॥

अन्वयार्थः—ख० विधु १ तान ४९ भवाः ११ ते तरणेः સૂર્યનો भमुखः રાશ્યાદિ ध्रुवः ધ્રુવક (भवति, થાય છે) । खम् ० अनलाः ૩ रसवार्द्धयः ४६ ईश्वराः ११ તે सितरुचः ચંદ્રનો (ध्रुवः भवति ધ્રુવક થાય છે) अथ ત્યાર પછી खगाः ९ यमौ २ शरकृताः ४५ તે विधु-

૧ જ્યારે અહર્ગણની સંખ્યા ૪૦૧૬ કરતાં વધારે આવે ત્યારે તે આવેલા અહર્ગણમાં ૪૦૧૬ નો ભાગ આપવો તો લબ્ધિ ચક્ર સંજ્ઞા આવશે તેને પૂર્વે આવેલા ચક્રમાં જોડવી તો સ્પષ્ટચક્ર સંજ્ઞા થશે શેષ રહે તેને અહર્ગણ જાણવો અને તે અહર્ગણથી ગ્રહાદિ સાધવા.

तुगज ચદ્રોચ્ચનો (ध्रुव ध्रुवक) गदित કહેવાય છે । शैला ७ शरौ २ ख्शरा ५० ते अगो રાહુનો (ध्रुव भवति ધ્રુવક થાય છે) । भू १ तत्व २५ दन्ता ३२ ते क्षितिभुव મગળનો (ध्रुव भवति ધ્રુવક થાય છે) । अब्धि ४ गुण ३ उडव २७ ते विद केन्द्रस्य બુધના કેદ્રનો (ध्रुव भवति ધ્રુવક થાય છે) । खम ० षड्यामा २६ वस्विला १८ ते सुरगुरो ગુરૂનો (ध्रुव भवति ધ્રુવક થાય છે) । कु १ शक्र १४ यमला २ ते भृगो केन्द्रस्य શુક્રના કેદ્રનો (ध्रुव भवति ધ્રુવક થાય છે) । अथ ત્યાર પછી शनेः શનિનો શૈલાઃ ७ पञ्च भुव १४ यमाब्धय ४१ इमे એ પ્રમાણે राश्यादिक રાશ્યાદિક (ध्रुव भवति ધ્રુવક થાય છે) । अथ ત્યારપછી क्षेपक ક્ષેપક कथ्यते કહે છે ॥ ३ ॥ ४ ॥

ભાવાર્થ—સૂર્યનો ધ્રુવક રાશ્યાદિ ૦।૧।૪૯।૧૧ થાય છે ચદ્રનો ધ્રુવક ૦।૩।૪૬।૧૧ થાય છે, ચદ્રોચ્ચનો ધ્રુવક ૯।૨।૪૫।૦ કહ્યો છે, રાહુનો ધ્રુવક ૭।૨।૫૦।૦ થાય છે મગળનો ધ્રુવક ૧।૨૫।૩૨।૦ થાય છે, બુધના કેદ્રનો ધ્રુવક ૪।૩।૨૭।૦ થાય છે, ગુરૂનો ધ્રુવક ૦।૨૬।૧૮।૦ થાય છે, શુક્રના કેદ્રનો ધ્રુવક ૧।૧૪।૨।૦ થાય છે અને શનિનો ધ્રુવક રાશ્યાદિ ૭।૧૫।૪૨।૦ થાય છે હવે ક્ષેપક કહે છે ॥ ૩ ॥ ૪ ॥

ગ્રહોના ધ્રુવક

નામ	રવિ	ચદ્ર	ચદ્રોચ્ચ	રાહુ	મગળ	બુધકેદ્ર	ગુરૂ	શુક્રકેદ્ર	શનિ
રાશિ	૦	૦	૯	૭	૧	૪	૦	૧	૭
અંશ	૧	૩	૨	૨	૨૫	૩	૨૬	૧૪	૧૫
કળા	૪૯	૪૬	૪૫	૫૦	૩૨	૨૭	૧૮	૨	૪૨
વિકળા	૧૧	૧૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

रुद्रा गोब्जाःकुवेदास्तपने ग्रहाद्यः इह विधौ शूलिनो गोभुवः पद-तुहेक्षात्यद्रिदेवास्तमसिखमुख्वोऽग्निग्रयोऽथोमहीजे । द्विच्छैलाग्नीश-केन्द्रेविभकलनवभं पूजितेऽद्र्यश्विभूपाः शौक्रे केन्द्रे ग्रहाद्योऽद्रिनख नवशनौगोतिथिस्वर्गतुल्यः ॥ ८ ॥

अन्वयः-रुद्राः, गोब्जाः, कुवेदाः, तपने ग्रहाद्यः (क्षेपक',

स्यात्)। शूलिनः, गोभुवः, षट् इह, विधौ, (क्षेपकः, स्यात्)। अक्षात्यष्टिदेवाः तुंगे, (क्षेपकः स्यात्)। खम्, उडवः, अष्टाग्रयः, तमसि, (क्षेपकः स्यात्) अथो, दिक्छैलाष्टौ, महीजे, (क्षेपकः, स्यात्)। विभकलनवभम, ज्ञकेन्द्रे, (क्षेपकः, भवति)। अद्र्यश्वि भूपाः, पूजिते, (क्षेपकः, भवति)। अद्रिनखनव, शौके, केन्द्रे, (क्षेपकः, भवति. । गोतिथिस्वर्गतुल्यः, शनौ, (क्षेपकः, स्यात्)॥८॥

अन्वयार्थः—रुद्राः ११ गोव्जा १९ कुवेदाः ४१ तपने સૂર્યની ग्रहाद्यः રાશ્યાદિક (क्षेपकः स्यात् ક્ષેપક હોય.) शूलिनः ११ गोभुवः १९ षट् ६ इह આ विधौ ચંદ્રનો (क्षेपकः स्यात् ક્ષેપક હોય) अक्ष ५ अत्यष्टि १७ देवाः ३३ तुंगे ચંદ્રોચ્ચનો (क्षेपकः स्यात ક્ષેપક હોય) खम् ० उडवः २७ अष्टाग्रयः ३८ तमसि રાહુનો (क्षेपकः स्यात् ક્ષેપક હોય) अथो ત્યાર પછી दिक् १० शैल ७ अष्टौ ८ ते महीजे મંગળનો (क्षेपकः स्यात् ક્ષેપક હોય) विभकलवनभं ગયેલી છે ૨૭ કલા જેમાંથી એવી નવરાશિ ज्ञकेन्द्रे બુધ કેંદ્રનો (क्षेपकः भवति ક્ષેપક થાય) अद्रि ७ अश्वि २ भूपाः १६ ते पूजिते ગુરૂનો (क्षेपकः भवति ક્ષેપક થાય) अद्रि ७ नख २० नव ९ शौके केन्द्रे શુક્ર કેંદ્રનો (क्षेपक भवति ક્ષેપક થાય) गो ९ तिथि १५ स्वर्गतुल्यः २१ ની બરાબર शनौ શનિનો (क्षेपकः स्यात् ક્ષેપક થયો) ॥ ૫ ॥

ભાવાર્થ—સૂર્યનો રાશ્યાદિ ક્ષેપક ૧૧।૧૯।૪૧।૦, ચંદ્રનો ૧૧।૧૯।૬।૦ ચંદ્રોચ્ચનો ૫।૧૭।૩૩।૦, રાહુનો ૦।૨૭।૩૮।૦, મંગળનો ૧૦।૭।૮।૦, બુધ કેન્દ્રનો ૮।૨૯।૩૩।૦, ગુરૂનો ૭।૨।૧૬।૦, શુક્ર કેન્દ્રનો ૭।૨૦।૯।૦, અને શનિનો ૯।૧૫।૨૧।૦; રાશ્યાદિ ક્ષેપક થાય છે. ॥ ૫ ॥

ગ્રહોના ક્ષેપક.

નામ	રવિ	ચંદ્ર	ચંદ્રોચ્ચ	રાહુ	મંગળ	બુધકેંદ્ર	ગુરૂ	શુક્રકેંદ્ર	શનિ.
રાશિ	૧૧	૧૧	૫	૦	૧૦	૮	૭	૭	૯
અંશ	૧૯	૧૯	૧૭	૨૭	૭	૨૯	૨	૨૦	૧૫
કળા	૪૧	૬	૩૩	૩૮	૮	૩૩	૧૬	૯	૨૧
વિકળા	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

दिनगणभवखेटश्चक्रनिघ्नध्रुवोनो दिवसकृदुदयेस्वक्षेपयुङ्मध्यमः स्यात्। निजनिजपुररेखान्तःस्थितायोजनौघाद्रसलवमितलिप्ताः स्वर्णमिन्द्रौ परे प्राक् ॥ ६ ॥

अन्वयः–चक्रनिघ्नध्रुवोनः, स्वक्षेपयुक्, दिनगणभवखेटः, दिवसकृदुदये, मध्यमः, स्यात् ॥ निजनिजपुररेखान्तःस्थितात्, योजनौघात्, रसलवमितलिप्ताः, परे, प्राक्, इन्दौ, स्वर्णम् (भवति) ॥६॥

अन्वयार्थ—**चक्रनिघ्नध्रुवोन** ચક્રવડે ગુણેલા ધ્રુવક રહિત **स्वक्षेपयुक्** પોતાના ક્ષેપકે યુક્ત **दिनगणभवखेट** અહર્ગણથી ઉત્પન્ન થયેલો ગ્રહ તે **दिवसकृदुदये** સૂર્યોદયને વિષે **मध्यम** મધ્યમ **स्यात्** હોય **निजनिज पुररेखान्तःस्थितात्** પોતપોતાનો નગર અને મધ્ય રેખાની વચ્ચે રહેલા **योजनौघात** યોજનના સમૂહથી **रसलवमितलिप्ता** છઠ્ઠા અંશતુલ્ય કળાઓ **परे** પશ્ચિમ **प्राक्** પૂર્વને વિષે **इन्दौ** ચદ્રમામા **स्वर्णम्** ધન ઋણ (**भवति** થાય છે) ॥ ६ ॥

ભાવાર્થ—પોતાના ધ્રુવકને ચક્રવડે ગુણી અહર્ગણ પરથી આવેલા ગ્રહમાથી બાદ કરવો ને તેમા પોતાના ક્ષેપક જોડવાથી સૂર્યોદય વખતના મધ્યમગ્રહ થાય છે જે ગામમા જન્મ થયો હોય ત્યાથી મધ્ય રેખા જેટલા યોજન દૂર હોય તે યોજનની સખ્યાને ૬ થી ભાગતા જે કલાદિ આવે, તેને પોતાનો નગર મધ્યરેખાથી પશ્ચિમમા હોય તો ચંદ્રમાં જોડવી, ને પૂર્વમા હોય તો બાદ કરવી, પણ આ યોજનાને સંસ્કાર ઇષ્ટ મધ્યમ ચદ્ર કર્યો પછી કરવો તેને પ્રથમ ફળ સસ્કાર કહે છે ॥ ६ ॥

સમજણ—મધ્યમ ગ્રહો સાધતી વખતે ધ્યાન રાખવુ કે અગ્યાર વર્ષ સુધી એકજ ચક્ર રહે છે, ક્ષેપકમાથી ચક્રવડે ગુણેલા ધ્રુવકને ઘટાડવો જે શેષ રહે એ શેષને ધ્રુવોનક્ષેપક કહે છે તેને અહર્ગણોત્પન્ન ગ્રહમાં જોડી દેવુ, તો પ્રાતર મધ્યમ (સૂર્યોદય વખતના મધ્યમ) ગ્રહ થાય છે

ઉદાહરણ—મધ્ય રેખાથી કરાચી પશ્ચિમમા ૨૫ યોજન દૂર છે તેને ૬ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ કળાદિ ૪।૧૦ આવી તે કરાચી મધ્યરેખાથી પશ્ચિમમા હોવાથી દેશાતર ફળ ચદ્રમા ધન ગણવુ એને પ્રથમ ફળ સસ્કાર કહે છે ॥ ६ ॥

स्वखनगलवहीनो द्युव्रजोर्कज्ञशुक्राः खतिथिहृतगणोनो लिप्तिकास्वंशकाद्याः ॥ गणमनुहतिरिन्दुः स्वाद्रिभूभागहीनः खमनुहृतगणोनोलिप्तिका स्वंशपूर्वः ॥ ७ ॥

अन्वयः-स्वखनगलवहीनः, द्युव्रजः, लिप्तिकासु, खतिथिहृतगणोनः, अंशकाद्याः, अर्कज्ञशुक्राः, (स्युः)गणमनुहतिः, स्वाद्रिभूभागहीनः, लिप्तिकासु, खमनुहृतगणोनः अंशपूर्वः, इन्दु भवतिः, ॥७॥

अन्वयार्थः—स्वखनगलवहीनः પોતાના ૭૦ મા ભાગે રહિત द्युव्रजः અહર્ગણની लिप्तिकासु કળાઓમાંથી खतिथिहृतगणोनः ૧૫૦ વડે ભાગે લીધેલો અહર્ગણ બાદ કરવો તે अंशकाद्याः અંશાદિ अर्कज्ञशुक्राः (स्युः) સૂર્ય બુધ અને શુક્ર થાય છે. गणमनुहतिः અહર્ગણને ૧૪ થી ગુણી स्वाद्रिभूभागहीनः પોતાના ૧૭ મા ભાગે રહિત કરવો लिप्तिकासु કળાઓમાંથી खमनुहृतगणोनः ૧૪૦ થી ભાગે લીધેલો અહર્ગણ રહિત કરવો તે अंशपूर्वः અંશાદિ इन्दुः ચંદ્ર (भवति) થાય છે. ॥૭॥

ભાવાર્થ—અહર્ગણને ૭૦ થી ભાગતાં જે અંશાદિ ફળ આવે, તેને અહર્ગણમાંથી બાદ કરવું જે અંશાદિ રહે તેની કળામાંથી અહર્ગણને ૧૫૦ થી ભાગતાં જે કળાદિ ફળ આવે તેને બાદ કરવું. તો **અહર્ગણોત્પન્ન** અંશાદિ સૂર્ય, બુધ અને શુક્ર થાય છે. તેને રાશ્યાદિ કરી તેમાંથી સૂર્યના ધ્રુવકને ચક્રથી ગુણી બાદ કરવો. ને તેમાં સૂર્યનો ક્ષેપક ઉમેરવો, તો સૂર્યોદય વખતના **મધ્યમ સૂર્ય**, બુધ અને **શુક્ર** થાય છે.

અહર્ગણને ૧૪ થી ગુણતાં જે થાય તેને ૧૭ થી ભાગતાં જે અંશાદિ ફળ આવે, તેને ચૌદથી ગુણેલા અહર્ગણમાંથી બાદ કરતાં જે અંશાદિ રહે, તેની કળાઓમાંથી અહર્ગણને ૧૪૦ થી ભાગતાં જે કળાદિ ફળ આવે, તે બાદ કરવું. તો અહર્ગણોત્પન્ન **ચંદ્ર** થાય છે; તેમાંથી તેના ધ્રુવકને ચક્રથી ગુણી બાદ કરવો, ને તેમાં તેનો ક્ષેપક ઉમેરવો તો સૂર્યોદય વખતનો **મધ્યમ ચંદ્ર** થાય છે. ॥૭॥

પ્રાતર્મધ્યમ સૂર્યનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૭૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૧ અંશ આવ્યો, શેષ ૬૭ ને ૬૦ થી ગુણતાં ૪૦૨૦ થાય તેને ૭૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૫૭ કળા આવી શેષ ૩૦ ને ૬૦ થી ગુણતાં ૧૮૦૦ થયા. તેને ૭૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨૫ વિકળા આવી શેષ

૫૦ ને ૬૦ થી ગુણતાં ૩૦૦૦ થયા તેને ૭૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૪૨ **પ્રતિ વિકળા** આવી એ પ્રમાણે અહર્ગણને ૭૦ થી ભાગતા અંશાદિ ૧૫૬ ૨૫૪૨ આવ્યા તેને અહર્ગણ ૧૩૭ માથી બાદ કર્યો તો ૧૩૫।૨।૩૪।૧૮ રહ્યા, તેની કળાદિમાથી અહર્ગણ ૧૭ ને ૧૫૦ થી ભાગ્યા તો કળાદિ લબ્ધિ ૦।૫૪।૪૮ આવી તેને બાદ કરી તો અંશાદિ ૧૩૫।૧।૧૯।૩૦ રહ્યા, અંશને ૩૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૪ રાશિ આવી અને શેષ ૧૫ અંશ રહ્યા, એટલે રાશ્યાદિ ૪।૧૫।૧।૩૬।૩૦ અહર્ગણોત્પન્ન સૂર્ય બુધ અને શુક્ર થયા તેમાથી સૂર્યના ધ્રુવક રાશ્યાદિ ૦।૨।૪૯।૧૧ ને ચક્ર ૩૩ થી ગુણ્યા તો રાશ્યાદિ ૨।૦।૩।૩ આવ્યા તેને બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ ૨।૧૪।૫૮।૩૬।૩૦ રહ્યા તેમા સૂર્યનો ક્ષેપક રાશ્યાદિ, ૧૧।૧૯।૪૧।૦ ઉમેર્યો તો રાશ્યાદિ ૨।૪। ૩૯।૩૬।૩૦ સૂર્યોદય વખતના મધ્યમ સૂર્ય, બુધ અને શુક્ર થયા ॥૭॥

પ્રાતમધ્યમ ચંદ્રનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૧૪ થી ગુણ્યા તો ૧૯૧૮ થયા તેને ૧૭ થી ભાગતા અંશાદિ ૧૧૨।૪૯।૨૪। ૪૨ આવ્યા તેને **ચૌદથી** ગુણેલા અહર્ગણ ૧૯૧૮ માથી બાદ કર્યો તો અંશાદિ ૧૮૦૫।૧૦।૩૫।૧૮ રહ્યા તેની કળામાથી અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૧૪૦ થી ભાગતાં ૦।૫૮।૪૨ કળાદિ ફળ આવ્યું તે બાદ કર્યું તો અંશાદિ ૧૮૦૫।૯।૩૬।૩૬ રહ્યા અંશને ૩૦ થી ભાગતા લબ્ધિ રાશિ ૬૦ ને શેષ અંશ ૫ રહ્યા, રાશિને ૧૨ થી ભાગતા શેષ ૦ રાશિ રહી એટલે **રાશ્યાદિ** ૦।૫।૯।૩૬।૩૬ અહર્ગણોત્પન્ન ચંદ્ર થયો તેમાથી ચંદ્રના ધ્રુવક ૦।૩।૪૬।૧૧ ને ચક્ર ૩૩ થી ગુણતા રાશ્યાદિ ૪।૪।૨૪।૩ થયા તેને બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ ૮।૦।૪૫।૩૩।૩૬ રહ્યા તેમા ચંદ્રનો ક્ષેપક ૧૧।૧૯।૬।૦ ઉમેરવાથી રાશ્યાદિ ૭।૧૯।૫૧।૩૩।૩૬ **સૂર્યોદય સમયનો** મધ્યમ ચંદ્ર થયો ॥૭॥

नवहृतदिनसंघश्चन्द्रतुङ्गं लवाद्यं भवति खनगभक्तद्युव्रजोपेतलिप्तम् ॥ नवकुभिरिपुवेदैर्घस्रसंघाद्विधाप्तात्फललवकलिकैक्यं स्यादगुश्चक्रशुद्ध ॥ ८ ॥

अन्वयः-नवहृतदिनसंघ , खनगभक्तद्युव्रजोपेतलिप्तम्, लवाद्यम्, चन्द्रतुङ्गम्, (भवति) ॥ नवकुभि', इपुवेदैः, द्विधा, घस्रसंघात्, आप्तात्, फललवकलिकैक्यम्, चक्रशुद्धः, अगु', स्यात् ॥८॥

अन्वयार्थ —नवहृत दिनसंघ ૯ થી ભાગે લીધેલો અહર્ગણ (નિર્મા)

खनगभक्त ૭૦ વડે ભાગે લીધેલો द्युगणः અહર્ગણ જે તે उपेत लिप्तम् કળાને વિશે જોડવો તો लब्धं અંશાદિ चंद्रतुंगं ચંદ્રોચ્ચ (भवति થાય છે.) नवकुभिः ૧૯ થી (અને) इषुवेदैः ૪૫ થી द्विधा બે જગ્યાએ સ્થાપન કરેલા घस्रसंघात અહર્ગણથી आप्तात ભાગે લેવાથી फलद्वयक-लिकैक्यं અંશ અને કળારૂપી ફળના ઐક્યને चक्रशुद्धः ૧૨ રાશિમાંથી શોધેલો अगुः રાહુ स्यात् થાય છે. ॥૮॥

ભાવાર્થ—અહર્ગણને ૯ થી ભાગી અંશાદિ ફળ લાવી તેમાં અહ-ર્ગણને ૭૦ થી ભાગતાં જે, કળાદિ ફળ આવે તે જોડવું તો અંશાદિક અહ-ર્ગણોત્પન્ન ચંદ્રોચ્ચ થાય, તેમાંથી તેના ધ્રુવકને ચક્રથી ગુણી બાદ કરવો અને ક્ષેપક જોડવાથી સૂર્યોદય સમયનું મધ્યમ ચંદ્રોચ્ચ થાય છે.

અહર્ગણને બે જગ્યાએ લખવો એક જગ્યાએ ૧૯ થી ભાગી અંશાદિ ફળ લાવવું. અને બીજી જગ્યાએ ૪૫ થી ભાગી કળાદિ ફળ લાવવું, એ બન્નેનો સરવાળો જે અંશાદિ આવે, તેને રાશ્યાદિ કરી ૧૨ રાશિ-માંથી બાદ કરવો. તો અહર્ગણોત્પન્ન રાહુ થાય; તેમાં તેનો ધ્રુવનો ક્ષેપક જોડવાથી સૂર્યોદય વખતનો મધ્યમ રાહુ થાય છે. ॥૮॥

પ્રાતર્મધ્યમ ચંદ્રોચ્ચનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૯ થી ભાગ્યા તો અંશાદિ લબ્ધિ ૧૫।૧૩।૨૦।૦ આવી. તેમાં અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૭૦ થી ભાગ્યા તો કળાદિ લબ્ધિ ૧।૫૭।૨૫ આવી. તે ઉમેરી તો અંશાદિ ૧૫।૧૫।૧૭।૨૫ થયા, તેને રાશ્યાદિ કર્યો તો ૦।૧૫।૧૫।૧૭।૨૫ અહર્ગણોત્પન્ન ચંદ્રોચ્ચ થયું. તેમાંથી તેના ધ્રુવક રાશ્યાદિ ૯।૨।૪૫।૦ ને ચક્ર ૨૩ થી ગુણ્યા તો રાશ્યાદિ ૦।૦।૫૫।૦ થયા. તેને બાદ કર્યા તો શેષ રાશ્યાદિ ૦।૧૪।૨૦।૧૭ રહ્યા તેમાં ચંદ્રોચ્ચનો ક્ષેપક રાશ્યાદિ ૫। ૧૭।૩૬।૦ ને ઉમેર્યો તો રાશ્યાદિ ૬ । ૨ । ૩ । ૧૭। ૨૫ સૂર્યોદય વખતનું મધ્યમ ચંદ્રોચ્ચ થયું.

પ્રાતર્મધ્યમ રાહુનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૧૯ થી ભાગ્યા તો અંશાદિ લબ્ધિ ૭।૧૨।૩૭।૫૩ આવી, તેમાં અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૪૫ થી ભાગ્યા તો કળાદિ લબ્ધિ ૩।૨૦।૪૦ આવી, તેને ઉમેરી તો અંશાદિ ૭।૧૫।૪૦।૩૩ થયા તેના રાશ્યાદિ કર્યા તો ૦।૭।૧૫। ૪૦।૩૩ થયા. તેને ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કર્યો તો શેષ રાશ્યાદિ ૧૧। ૨૨।૪૪।૧૯।૨૭ અહર્ગણોત્પન્ન રાહુ થયો; તેમાંથી તેના ધ્રુવક રા-શ્યાદિ ૭।૨।૫૦।૦ ને ચક્ર ૩૩ થી ગુણ્યા તો રાશ્યાદિ ૬।૭।૩૦।૦

આવ્યા તેને બાદ કર્યો તો શેષ રાશ્યાદિ ૫।૨૯।૧૪।૨૯।૨૭ રહ્યા તેમાં રાહુનો ક્ષેપક રાશ્યાદિ ૦।૨૭।૩૮।૦ ને ઉમેર્યો તો રાશ્યાદિ ૬।૨૬।૫૨।૧૯।૨૭ સૂર્યોદય વખતનો મધ્યમ રાહુ થયો.

दिग्घ्नो द्विघादिनगणोंऽककुभिस्त्रिशैलैर्भक्तः फलांशककलाविवरं कुजः स्यात् ॥ त्रिघ्नो गणः स्ववसुद्ग्लवयुग्ज्ञशीघ्रकेन्द्रं लवाद्यहिगुणाप्तगणोनलिप्तम् ॥ ९ ॥

अन्वयः–दिग्घ्नः, दिनगणः, द्विधा, अंककुभिः, त्रिशैलैः, भक्त फलांशककलाविवरम् कुजः, (स्यात्) त्रिघ्नः, गणः स्ववसुद्ग्लवयुक् अहि गुणाप्तगणोनलिप्तम्, लवादि, ज्ञशीघ्रकेन्द्रम्, (स्यात्) ॥ ९ ॥

अन्वयार्थ —दिग्घ्न દશવડે ગુણેલા दिनगण અહર્ગણને द्विधा બે જગ્યાએ લખવો (એક જગ્યાએ) अंककुभिः ૧૯ થી (અને બીજી જગ્યાએ) त्रिशैलै ૭૩ થી भक्त ભાગે લીધા એવા फलांशककलविवरम् ફળો અંશાદિ અને કળાદિનું અંતર તે कुज મંગળ (स्यात्) થાય છે त्रिघ्नः ૩ થી ગુણેલો गण અહર્ગણ स्ववसुद्ग्लवयुक् પોતાના ૨૮ મા ભાગે યુક્ત अहि गुणाप्त ૩૮ થી ભાગે લીધેલો गण અહર્ગણ ऊन लिप्तम् કળાઓમાથી રહિત કરવો. તે लवादि અંશાદિ ज्ञशीघ्रकेन्द्रम् બુધનું શીઘ્રકેન્દ્ર (स्यात्) થાય છે ॥ ૯ ॥

ભાવાર્થ—અહર્ગણને ૧૦ થી ગુણી બે જગ્યાએ લખવો. એક જગ્યાએ ૧૯ થી ભાગી અંશાદિ ફળ લાવવું બીજી જગ્યાએ ૭૩ થી ભાગી કળાદિ ફળ લાવવું એ બન્નેનું અંતર કરવાથી અહર્ગણોત્પન્ન અંશાદિ મંગળ થાય, તેમા તેનો ધ્રુવોન ક્ષેપક જોડવો તો સૂર્યોદય વખતનો મધ્યમ મંગળ થાય છે

અહર્ગણને ૩ થી ગુણી બે જગ્યોએ લખવો. એક જગ્યાએ ૨૮ થી ભાગી અંશાદિ ફળ લાવી, તેને બીજી જગ્યાએ લખેલામાં જોડવું ત્યારે જે થાય, તેમાથી અહર્ગણને ૩૮ થી ભાગતા કળાદિ ફળ આવે તેને બાદ કરવું. તો અંશાદિ અહર્ગણોત્પન્ન બુધકેન્દ્ર થાય, તેમા તેનો ધ્રુવોન ક્ષેપક જોડવાથી સૂર્યોદય વખતનું મધ્યમ બુધકેન્દ્ર થાય છે ॥ ૯ ॥

પ્રાતર્મધ્યમ મંગળનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૧૦ થી

ગુણ્યા તો ૧૩૭૦ થયા તેને બે જગ્યાએ લખ્યા એક જગ્યાએ ૧૯ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ અંશાદિ ૭૨।૬।૧૮।૫૬ આવી તેમાંથી બીજી જગ્યાએ ૧૩૭૦ ને ૭૩ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ કળાદિ ૧૮।૪૬।૧૧ આવી તેને બાદ કરી તો શેષ અંશાદિ ૭૧।૪૭।૩૨।૫૫ રહ્યા. તેના રાશ્યાદિ કર્યા તો ૨।૧૧।૪૭।૩૨।૫૫ અહર્ગણોત્પન્ન મંગળ થયો; તેમાંથી તેના ધ્રુવક રાશ્યાદિ ૧।૨૫।૩૨।૦ ને ચક્ર ૩૩ થી ગુણ્યા તો રાશ્યાદિ ૧।૨।૩૬।૦ થયા તેને બાદ કર્યા તો શેષ રાશ્યાદિ ૧।૯।૧૧।૩૨। રહ્યા. તેમાં મંગળનો ક્ષેપક રાશ્યાદિ ૧૦।૭।૮।૦ ઉમેર્યો તો રાશ્યાદિ ૧૧।૧૬।૧૯।૩૨।૫૫ સૂર્યોદય વખતનો મધ્યમ મંગળ થયો.

પ્રાતર્મધ્યમ બુધ કેંદ્રનું ઉદાહરણ —અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૩ થી ગુણ્યા તો ૪૧૧ થયા. તેને બે ઠેકાણે લખ્યા. એક ઠેકાણે ૨૮ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ અંશાદિ ૧૪।૪૦।૪૨।૫૧ આવી, તેને બીજી જગ્યાએ લખેલા ૪૧૧ માં ઉમેર્યો તો ૪૨૫।૪૦।૪૨।૫૧ થયા, તેમાંથી અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૩૮ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ કળાદિ ૩।૩૬।૧૮ આવી, તેને બાદ કરી તો શેષ અંશાદિ ૪૨૫।૩૭।૬।૩૩ રહ્યા તેને રાશ્યાદિ કર્યા તો ૨।૫।૩૭।૬।૩૩ અહર્ગણોત્પન્ન બુધકેન્દ્ર થયું, તેમાંથી તેના ધ્રુવક રાશ્યાદિ ૪।૩।૨૭।૦ ને ચક્ર ૩૩ થી ગુણ્યા તો રાશ્યાદિ ૩।૨૩।૫૧।૦ થયા, તેને બાદ કર્યા તો શેષ રાશ્યાદિ ૧૦।૧૧।૪૬।૬।૩૩ રહ્યા તેમાં તેનો ક્ષેપક રાશ્યાદિ ૮।૨૯।૩૩।૦ ઉમેર્યો તો રાશ્યાદિ ૭।૧૧।૧૯।૬।૩૩ સૂર્યોદય વખતનું બુધનું શીઘ્રકેંદ્ર થયું. ॥ ૯ ॥

द्युपिण्डोर्कभक्तो लवाद्यो गुरुः स्याद्द्युपिण्डात्खशैलाप्तलिप्ताविहीनः ॥ त्रिनिघ्नद्युपिण्डाद्द्विधाक्षैः क्विभाब्जैरवाप्तांशयोगो भृगोराशुकेन्द्रम् ॥ १० ॥

अन्वयः—अर्कभक्तः, द्युपिण्डः द्युपिण्डात्, खशैलाप्तलिप्ताविहीनः, लवाद्यः, गुरुः, स्यात् । त्रिनिघ्नद्युपिण्डात्, अक्षैः, क्विभाब्जैः, द्विधा, अवाप्तांशयोगः, भृगोः, आशुकेन्द्रम् (भवति) ॥ १० ॥

અન્વયાર્થઃ—अर्कभक्तः ૧૨ થી ભાગેલો द्युपिण्डः અહર્ગણ द्युपिण्डात् અહર્ગણથી खशैलाप्त ૭૦ વડે પ્રાપ્ત થયેલી लिप्ता કળાએ विहीनः રહિત કરવો તે लवाद्यः અંશાદિ गुरुः ગુરૂ स्यात् થાય છે

त्रिनिघ्न ત્રણ વડે ગણેના **द्युपिण्डात्** અહર્ગણથી, **अक्षै** ५ વડે કરી **क्रिभाङ्गैः** १८१ વડે કરી **द्विधा** બે જગ્યાએ મૂકો **अवाप्तादयोगः** પ્રાપ્ત અ શોને યોગ તે **भृगोः** શુક્રનું **आशुकेन्द्रम्** શીઘ્રકેંદ્ર (भवति) થાય છે ॥१०॥

ભાવાર્થ—અહર્ગણને १२ થી ભાગી અ શાદિ ફળ લાવવુ, પછી તેની કળાઓમાંથી અહર્ગણને ७० થી ભાગતા જે કળાદિ ફળ આવે તે બાદ કરવુ તો અ શાદિ અહર્ગણોત્પન્ન ગુરૂ થાય, તેમાં તેને ધ્રુવોનક્ષેપક જોડ વાથી સૂર્યોદય સમયનો **મધ્યમ** ગુરૂ થાય છે

અહર્ગણને ३ થી ગુણી બે જગ્યાએ લખવો, એક જગ્યાએ ५ થી અને બીજી જગ્યાએ १८१ થી ભાગી અશાદિ ફળો લાવવા, પછી તે બેને યોગ (સરવાળો) કરવો તો અશાદિ અહર્ગણોત્પન્ન શુક્રકેન્દ્ર થાય તેમા તેનો ધ્રુવોનક્ષેપક જોડવાથી સૂર્યોદય સમયનું મધ્યમ શુક્રકેન્દ્ર થાય છે ॥१०॥

પ્રાતર્મધ્યમ ગુરૂનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ १३७ ને १२ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ **અ શાદિ** ११।२५।०।० આવી, તેમાથી અહર્ગણ १३७ને ७० થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ કળાદિ १।५७।२५ આવી, તેને બાદ કરી તો શેષ અ શાદિ ११।२३।२।३५ રહ્યા તેનો રાસ્યાદિ ०।११।२३।२।३५। અહર્ગણોત્પન્ન ગુરૂ થયો, તેમાથી તેના ધ્રુવક રાશ્યાદિ ०।२६।२८।० ને ચક્ર ३३ થી ગુણ્યા તો રાશ્યાદિ ४।२७।५४।० થયા તેને બાદ કર્યો, તો ગશ્યાદિ ७।१३। २९।२।३५ રહ્યા તેમા ગુરૂનો ક્ષેપક રાશ્યાદિ ७।२।१६।० ઉમેર્યો તો રાસ્યાદિ २।१५।१४।५।२।३५ સૂર્યોદય વખતનો **મધ્યમ** ગુરૂ થયો

પ્રાતર્મધ્યમ શુક્ર કેન્દ્રનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ १३७ ને ३ થી ગુણ્યા તો ४११ થયા તેને બે જગ્યાએ લખ્યા એક જગાએ ५ થી ભાગ્યાદિ તો **અ શાદિ** ८२।१२।०।० આવ્યા, તેમા બીજી જગાએ લખેલા ४११ ને १८१ થી ભાગ્યા તો અ શાદિ २।१६।१४।-५ આવ્યા, તેને જોડ્યા તો અ શાદિ યોગ ८४।२८।१४।३५ થયો, તેનું રાશ્યાદિ २।२४।२८।१४।३५ અહર્ગણોત્પન્ન શુક્રકેન્દ્ર થયુ તેમાથી તેનો ધ્રુવક રાશ્યાદિ १।१४।२।० ને ચક્ર ३३ થી ગુણ્યા તા રાશ્યાદિ ०।१३।६।० થયા, તેને બાદ કર્યો તો શે રાશ્યાદિ २।११।२२।१४।३५ રહ્યા તેમા તેનો ક્ષેપક રાશ્યાદિ ७।२०।१९।० ઉમેર્યો તો રાશ્યાદિ १०।१।३।१४।३५ સૂર્યોદય વખતનું **મધ્યમ શુક્રકેન્દ્ર** થયુ ॥१०॥

खाग्न्युद्धृतोदिनगणोंशमुखः शनिः स्यात्षट्पञ्चभूहृतगणात्फल लिप्तिकाद्यः ॥११॥

अन्वयः-खाग्न्युद्धृतः, दिनगणः, षट्पञ्चभूद्धृतगणात्, फल-लिप्तिकाढ्यः, अंशमुखः शनिः, स्यात् ॥८८॥

अन्वयार्थः—खाग्न्युद्धृतः ૩૦ થી ભાગે લીધેલો દિનગણ અહર્ગણ (તેમાં) षट्पञ्चभूद्धृतगणात् ૧૫૬ થી ભાગે લીધેલા અહર્ગણથી (પ્રાપ્ત) फललिप्तिकाढ्यः ફળ (તેની કળાઓને વિશે જોડવું તે) अंशमुखः અંશાદિ શનિ शनि स्यात् હોય. ॥૮૮॥

ભાવાર્થ—અહર્ગણને ૩૦ થી ભાગી અંશાદિ ફળ લાવવું. પછી અહર્ગણને ૧૫૬ થી ભાગતાં જે કળાદિ ફળ આવે, તેને અંશાદિ ફળની કળાઓમાં જોડવાથી અહર્ગણોત્પન્ન શનિ થાય, તેમાં તેનો ધ્રુવોન ક્ષેપક જોડવાથી સૂર્યોદય સમયનો મધ્યમ શનિ થાય છે. ॥૮૮॥

પ્રાતર્મધ્યમ શનિનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૩૦ થી ભાગ્યા તો અંશાદિ ૪।૩૪।૦।૦ આવ્યા તેમાં અહર્ગણ ૧૩૭ ને ૧૫૬ થી ભાગ્યા તો કળાદિ ૦।૫૨।૪૧ આવ્યા, તેને ઉમેર્યા તો અંશાદિ ૪।૩૪।૫૨।૪૧ થયા. તેનો રાશ્યાદિ ૦।૪।૩૪।૫૨।૪૧ અહર્ગણોત્પન્ન શનિ થયો. તેમાંથી તેનો ધ્રુવક રાશ્યાદિ ૭।૧૫।૪૨।૦ ને ચક્ર ૩૩ થી ગુણ્યા તો રાશ્યાદિ ૮।૮।૬।૦ થયા તેને બાદ કર્યા તો શેષ રાશ્યાદિ ૩।૨૬।૨૮।૫૨।૪૧ રહ્યા. તેમાં તેનો ક્ષેપક રાશ્યાદિ ૯।૧૫।૨૧।૦ ઉમેર્યો તો રાશ્યાદિ ૧।૧૧।૪૯।૫૨।૪૧ સૂર્યોદય વખતનો મધ્યમ શનિ થયો. ॥૮॥

गोक्षागजारविगति शशिनोऽभ्रगोऽश्वाः पञ्चाग्रयोऽथषडिलाब्धय उच्चभुक्तिः ॥ ११ ॥ राहोस्त्रयंकुशशिनोऽसृज इन्दुरामास्तर्काश्विनोऽज्ञचलकेन्द्रजवोऽर्थहिक्ष्माः। लिप्ताजिनो विकलिकाश्च गुरोः शराः खंशुक्राशुकेन्द्रगतिरद्रिगुणाः शनेर्द्वे ॥ १२ ॥

अन्वयः-गोक्षाः, गजाः, रविगतिः, अभ्रगोश्वाः, पञ्चाग्रयः, शशिनः, अथ, षट्, इलाब्धयः, उच्चभुक्तिः ॥११॥ त्रयम् कुशशिनः, राहोः, इन्दुरामाः, तर्काश्विनः, असृजः, अर्थहिक्ष्माः, लिप्ताः, जिनाः, विकलिकाः, ज्ञचलकेन्द्रजवः, शराः-खमाः, गुरोः, अद्रिगुणाः शुक्राशुकेन्द्रगतिः, द्वे, शनेः (गतिः, अस्ति) ॥ १२ ॥

अन्वयार्थः—गोक्षाः ૫૯ (અને) गजाः ૮ रविगतिः સૂર્યની (ગતિ

છે) अम्बगोश्वा ૭૯૦ (અને) पचाग्नय ૩૫ शशिन ચન્દ્રની (ગતિ છે) अथ ત્યાર પછી षट् ૬ (અને) इलाब्धय ૪૧ उच्चभुक्ति ચન્દ્રોચ્ચની ગતિ છે ॥૧૧॥ त्रयम् ૩ (અને) कुशशिन ૧૧ राहो રાહુની (ગતિ છે) इन्दुरामा ૩૧ (અને) तर्काश्विन ૨૬ असृज મંગળ (ગતિ છે) अर्घ्यदिक्मा ૧૮૬ लिप्ता કળાઓ (અને) जिना ૨૪ विकलिका વિકળાઓ ज्ञचलकेन्द्रजव બુધ શીઘ્રકેન્દ્રની (ગતિ છે) शरा ૫ (અને) ख ૦ गुरो ગુરૂની (ગતિ છે) अद्रिगुणा ૩૭ शुक्राशुकेन्द्रगति શુક્ર શીઘ્રકેન્દ્રની ગતિ છે द्वे ૨ शाने શનિની (गति अस्ति) ગતિ છે ॥૧૨॥

ભાવાર્થ—૫૯ અને ૮ સૂર્યની ગતિ છે, ૭૯૦ અને ૩૫ ચન્દ્રની ગતિ છે ત્યાર પછી ૬ અને ૪૧ ચન્દ્રોચ્ચની ગતિ છે ॥૧૧॥ ૩ અને ૧૧ રાહુની ૩૧ અને ૨૬ મંગળની ૧૮૬ કળા અને ૨૪ વિકળા બુધ શીઘ્રકેન્દ્રની, ૫ અને ૦ ગુરૂની, ૩૭ કળા શુક્રના શીઘ્રકેન્દ્રની અને ૨ કળા શનિની મધ્યમ ગતિ થાય છે ॥ ૧૨ ॥

સૂર્યાદિ ગ્રહોની મધ્યમ ગતિનુ કોષ્ટક									
ગ્રહ	સૂ	ચ	ચન્દ્રોચ્ચ	રા	મ	બુ કે	ગુ	શુ કે	શ
કળા	૫૯	૭૯૦	૬	૩	૩૧	૧૮૬	૫	૩૭	૨
વિકળા	૮	૩૫	૪૧	૧૧	૨૬	૨૪	૦	૦	૦

સૂર્યોદય સમયના મધ્યમ ગ્રહોને ઇષ્ટ મધ્યમ કરવા હોય તો તે દિવસે જેટલી ઇષ્ટ ઘટી પળોએ જન્મ હોય તેને ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે ગ્રહોની કળાદિ મધ્યમ ગતિથી ગુણવા જે કળાદિ ફળ આવે, તેને સૂર્યોદય વખતના મધ્યમ ગ્રહોમા યુક્ત કરવાથી, ઇષ્ટ વખતના મધ્યમ ગ્રહો થાય છે, પણ રાહુની મધ્યમ ગતિથી ઇષ્ટ પલોને ગુણતા જે ફળ આવે, તેને સૂર્યોદય વખતના મધ્ય રાહુમાથી બાદ કરવ તો ઇષ્ટ વખતનો મધ્યમ તેજ સ્પષ્ટ રાહુ થાય છ જ્યારે ચન્દ્ર અને બુધકેન્દ્રમા ઇષ્ટ અને મધ્યમ ગતિને ગુણતા કળાદિ ફળ ૬૦ કરતા વધારે આવે ત્યારે કળાને ૬૦ થી ભાગી અંશો કરવા, પછી તે અંશાદિ ફળ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે તેઓમા ઉમેરવુ

ઉદાહરણ—ઇષ્ટ ઘડી ૪૮ પળ ૩૯ ને સૂર્યની મધ્યમ ગતિ કળા ૫૯ વિકળા ૮ થી ચાલકની માફક ગોમુત્રિથી ગુણવા તે ફળ કળાદિ ૪૭૫૧૬।૫૦

આવ્યું તેને પ્રાતર્મધ્યમ (સૂર્યોદય વખતના મધ્યમ) સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૪।૩૪।૩૬।૩૦ માં ઉમેર્યું તો રાશ્યાદિ ૨।૫।૨૭।૩૩।૨૦ ઇષ્ટ મધ્યમ સૂર્ય, બુધ અને શુક્ર થયા. એવી રીતે દરેક ગ્રહોની મધ્યમ ગતિવડે ઇષ્ટ ઘટયાદિને ગુણી જે ફળ આવે તે પોતપોતાના સૂર્યોદય સમયના મધ્યમ ગ્રહમાં યુક્ત કરવાથી ઇષ્ટ મધ્યમ ગ્રહો થાય છે પણ એવી રીતે આવેલું રાહુનું ફળ રાહુમાંથી બાદ કરવું તો ઇષ્ટ મધ્યમ રાહુ તેજ સ્પષ્ટ રાહુ થાય છે.

યોજનની સમજણ—આપણે ત્યાં પહેલાં રેખાંશને બદલે યોજન વપરાતા અને પૃથ્વીના કુલ ૪૮૦૦ યોજન ગણવામાં આવતા આપણે ૩૬૦ રેખાંશ ગણીએ છીએ એ હિસાબે એક રેખાંશ બરાબર $\frac{૪૮૦૦}{૩૬૦}$= ૧૩$\frac{૧}{૩}$ યોજન થાય માટે રેખાંશને યોજનમાં ફેરવવા માટે ૧૩$\frac{૧}{૩}$ વડે ગુણવા. આપણે ત્યાં ઉજ્જૈનથી યોજન પૂર્વ કે પશ્ચિમ ગણાતા માટે ઇષ્ટ સ્થળના યોજન (મધ્ય રેખાથી) કેટલા છે, તે જાણવા ઇષ્ટ સ્થળના રેખાંશ અને ઉજ્જૈનના રેખાંશના તફાવતને ૧૩$\frac{૧}{૩}$ વડે ગુણવા. આમ કરવાથી મધ્ય રેખાથી ઇષ્ટ સ્થળનું અંતર યોજનમાં મળશે. ઉજ્જૈન મધ્ય રેખા પર આવેલુ છે.

પ્રકરણ ૨ જું.

ભાવાધ્યાય

નત્વાविघ्नपशारदाच्युतशिव ब्रह्मार्कसुरन्यग्रहान् । कुर्वंजातक पद्धतिं स्फुटतरां होराविदां प्रीतये ॥ यंत्रैः स्पष्टतरोऽत्रजन्मसमयो वेद्योत्रखेटाःस्फुटा। यत्पक्षेहिघटंत उद्गमसिहास्तर्क्षं सपड्भःसच ॥१॥

अन्वयः–विघ्नपशारदाच्युतशिव ब्रह्मार्क सुरन्यग्रहान्नत्वा, होराविदां प्रीतयेस्फुटतरांजातकपद्धतिं कुर्वे, अत्रयंत्रैः स्पष्टतरः जन्म समयः वेद्यः अत्र यत्पक्षे घटंते तत्पक्षेस्फुटाः खेटाः साध्याः हि इह उद्गमं साध्यं च सपड्भः सः अस्तर्क्षं स्यात् ॥ १ ॥

अन्वयार्थः—विघ्नप ગણપતિ शारदा સરસ્વતિ अच्युत વિષ્ણુ शिव શંકર ब्रह्मा બ્રહ્મા अर्कसुरन्यग्रहान् સૂર્યાદિ ગ્રહોને नत्वा નમસ્કાર કરીને होराविदां જ્યોતિર્વિદોની प्रीतये પ્રીતિને માટે स्फुटतरां

સ્પષ્ટ એવી जातकपद्धतिं જાતક પદ્ધતિને कुर्वे કરૂં છું अत्र આ જાતક પદ્ધતિને વિષે यंत्रैः યન્ત્રોવડે કરીને स्पष्टतरः પરમ સ્પષ્ટ जन्मसमय. જન્મ સમય તે વેદ્ય જાણવો, अत्र અહિં (જન્મ સમયને વિષે) यत्पक्षे घटते જે પક્ષમાં ઘટે છે तत्पक्षे તે પક્ષમાં स्फुग्र સ્પષ્ટ ખેટા ગ્રહો. साध्याः સાધવા हि નિશ્ચય इह એને વિષે उद्गमं લગ્ન साध्यं સાધવુ सषड्भ स. ७ રાશિએ સહવર્ત્તમાન (લગ્ન) તે अस्तर्क्षं સાતમો ભાવ स्यात् થાય છે ॥ १ ॥

ભાવાર્થ—ગણપતિ, સરસ્વતિ, વિષ્ણુ, શંકર, બ્રહ્મા, અને સૂર્યાદિ ગ્રહોને નમસ્કાર કરીને જ્યોતિર્વિદોના આનંદને માટે અત્યંત સ્પષ્ટ એવી જાતક પદ્ધતિ (કેશવી) કરૂં છુ આ જાતક પદ્ધતિ (કેશવી) ને વિષે (ઘટિકાદિ) [1]યન્ત્રોથી સ્પષ્ટ જન્મ સમય લેવો ને તે જન્મ વખતના જે [2]પક્ષના સ્પષ્ટ આવે તે પક્ષના સ્પષ્ટ ગ્રહો કરવા, ને લગ્ન[3] પણ સ્પષ્ટ કરવું, તેમાં ७ રાશિ ઉમેરવાથી સાતમો ભાવ આવે છે. ॥ १ ॥

ઉદાહરણ—આ કેશવીના ઉદાહરણ માટે પહેલાં જન્મપત્રિકાના ગણિતમા બતાવેલો દિવસ અને ૬૭ ઘટી લઇને ગ્રહલાઘવના ગ્રહો કરેલા છે તે હવે પછીના કેશવીના ગણિતના ખરડામા જોવા. સ્પષ્ટલગ્ન ११-१९-६-३६ છે. તેમાં ७ રાશિ ઉમેરવાથી ५-१९-६-३६ સાતમો ભાવ થયો ॥ १ ॥

रात्रेःशेषमितंयुतंदिनदले नाह्नोगतंशेषकं विश्लेष्यंखलुपूर्वपश्चिमनतं त्रिंशच्युतंचोन्नतम् ॥ यत्पूर्वोन्नतषड्भयुक्तरवितः पश्चान्नतादित्यतो यल्लंकोदयकैश्चलग्नमिवतन्माध्यं सषड्भंसुखम् ॥ २ ॥

अन्वयः-रात्रेःशेषं रात्रे.ष्टतं दिनदलेन युतंकार्यम् अह्नःगतं अह्नःशेषकं दिनदलेन विश्लेष्यंकार्यम् (तदा) पूर्वं पश्चिम नतं ख-

१. गोलो नाडी वलयं यष्टि शंकुर्घटीचक्रम् ॥ चापंतुर्यंफलकं धीरेकंपारमार्थिकंयंत्रम ॥ १ ॥ અર્થ—ગોળ, નાડી, વલય, યષ્ટિ, શંકુ, ઘટી, ચક્ર, ચાપ, તુર્ય, ફલક, અને એક સૌથી સરસ યંત્ર બુદ્ધિ છે

૨-પક્ષનાં નામ સૌર, બ્રહ્મ, આર્ય અને દક એ ચાર પક્ષો છે.

૩-લગ્નને માટે પહેલા કરાવેલા જન્મપત્રિકાના ગણિતમાં જે લગ્ન કરવાની રીત ૯૪ પાનામાં છે તે પ્રમાણે લગ્ન કરવુ

लु त्रिंशच्युतंनतं उन्नतं स्यात् यत्पूर्वोन्नतषड्भयुक्तरवितः पश्चान्नता-
दित्यतः लंकोदयकैः लग्नम् इव यत् लग्नं तत् माध्यं सषड्भंसुखम्॥२॥

અન્વયાર્થઃ—रात्रेः शेषं રાત્રીનું શેષ रात्रेःकृतं રાત્રીનું ગત दिनदलेन દિવસના અર્દ્ધવડે કરીને युतंकार्यम् યુક્ત કરવું अह्नगतं દિવસનું ગતઃ अह्नःशेषकं દિવસનું શેષ दिनदलेन દિનાર્દ્ધવડે કરીને विश्लेष्यं कार्यम् અંતર કરવું. (तदा ત્યારે) पूर्व पश्चिमनतम् પૂર્વ અને પશ્ચિમનત खलु નિશ્ચય (થાય) त्रिंशच्युतं ત્રીશમાંથી બાદ કરેલું नतं નતતે उन्नतं स्यात् ઉન્નત થાય यत् જો पूर्वोन्नतषड्भयुक्तरवितः પૂર્વ ઉન્નત હોય તો ૭ રાશિ યુક્ત સૂર્ય થકી पश्चान्नतादित्यतः પશ્ચિમનત હોય તો સૂર્ય થકી लंकोदयकैः લંકાના ઉદય માનવડે કરીને लग्नंइव લગ્નનીજ પેઠે यत्लग्नं જે લગ્ન तत् તે माध्यं દશમો ભાવ सषड्भं ૭ રાશિએ સહવર્ત્તમાન सुखं ચોથો ભાવ થાય. ॥ ૨ ॥

ભાવાર્થ--રાત્રીના શેષ અને રાત્રીના ગતને દિનાર્દ્ધમાં ઉમેરવું, દિવસનું ગત અને દિવસના શેષનું દિનાર્દ્ધ સાથે અંતર કરવું, ત્યારે પૂર્વ અને પશ્ચિમ નત[૧] થાય છે ને, તેને ત્રીશમાંથી બાદ કરવાથી તે તે નતોનું ઉન્નત થાય છે; જો પૂર્વોન્નત હોય તો સૂર્યમાં ૭ રાશિ ઉમેરીને તે થકી અને પશ્ચિમનત હોય તો સૂર્ય થકી, લંકાના ઉદય[૨] માનવડે કરીને લગ્નની માફક જે લગ્ન આવે તે દશમો ભાવ થાય, તેમાં ૭ રાશિ ઉમેરવાથી ચોથો ભાવ થાય છે. ॥ ૨ ॥

ઉદાહરણ--દિનમાન ઘટ્યાદિ ૩૩।૫૨ રાત્રીમાન ૨૬।૮ દિનાર્દ્ધ ૧૬।૫૬ ને રાત્ર્યાર્દ્ધ ઘટ્યાદિ ૧૩।૪ છે, ને રાત્રીના ૧૨ વાગ્યા પછીની ઇષ્ટ ઘટી ૪૮ પલ ૩૯ હોવાથી તેને ૬૦ ઘટીમાંથી બાદ કરતાં ૧૧।૨૧ શેષરાત્રી થઇ, તેમાં દિનાર્દ્ધ ઘટી ૧૬ પળ ૫૬ ઉમેરવાથી ઘટ્યાદિ ૨૮।૧૭ પૂર્વનત થયું. તેને ત્રીશ ઘટીમાંથી બાદ કરવાથી ૧।૪૩ પૂર્વોન્નત થયું, તેને ઇષ્ટઘટી ધારીને સ્પષ્ટ સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ છે તેમાં ૭ રાશી જોડવાથી ૮।૫।૫૪।૨૧ થયો. તેમાં [૧]અયનાંશા ૨૨-૪૧-૧૧ ઉમેરવાથી ૮।૨૮।૨૫।૩૨ સાયનસૂર્ય થયો, તેની ૮ પ્રમાણે લંકાનું માન ૩૨૩ લીધું ને અંશાદિને ત્રીશમાંથી બાદ કર્યા તો ૧।૨૪।૨૮ રહ્યા, તેવડે ઉદય-

૧. નત કરવાની રીત આ ગ્રંથના ૧૧૭ પાને છે.
૨. લંકાના માન પાના ૮૬ માં લખેલાં છે.

માન ૩૨૩ ને ગુણી ૩૦ વડે ભાગવાથી ૧૫ાદાર૫ા૨૮ થાય, તેને પૂર્વોન્નતની પળો ૧૦૩ માંથી બાદ કર્યા તો ૮૭ા૫૦ા૩૪ા૩૨ થયા, તેમાંથી ઉદય પછીનું એકે માન ન જવાથી મકર રાશિનું ૩૨૩ અશુદ્ધ માન થયું પૂર્વોન્નતની પળોમાંથી બાદ કરેલા ૮૭ા૫૦ા૩૪ા૩૨ ને ૩૦ થી ગુણ્યા તો ૨૬૩૫ા૧૭ા૧૬ થયા, તેને અશુદ્ધમાન ૩૨૩ વડે ભાગવાથી અંશાદિફળ ૮ા૯ા૩૧ આવ્યું, તેના ઉપર અશુદ્ધ માનની રાશિ ૯ મૂકી તો સાયન દશમો ભાવ રાશ્યાદિ ૯ા૮ા૯ા૩૧ થયો, તેમાંથી અયનાંશ ૨૨ા૪૧ ા૧૧ બાદ કર્યા તો સ્પષ્ટ દશમો ભાવ રાશ્યાદિ ૮ા૧૫ા૨૮ા૨૦ થયો તેમાં ૬ રાશિ ઉમેરવાથી ચોથો ભાવ રાશ્યાદિ ૨ા૧૫ા૨૮ા૨૦ થયો. ॥૨॥

ऽयंशोव्यस्तखभस्यभूयमहतो योज्यस्तनौद्विच्युतो बन्धौतेपिच सांग भास्तनुमुखाः संधिर्द्वियोगोऽर्द्धितः शून्यंसंधिपुभावगेऽखिलफलं स्याद्भावसंध्यंतरे णाप्तंसंधिखगांतरंक्षयचयं भावाधिकेऽल्पेखगे ॥३॥

अन्वयः-व्यस्तखस्यत्र्यंशः भूयमहतः तनौयोज्यः द्विच्युतः व्यस्तखभस्यत्र्यंशः भूयमहतः बन्धौयोज्यः च तेपि सांगभाः तनुमुखाः भावाः अर्द्धितः द्वियोगः संधिस्यात् संधिपुशून्यंफलं भावगे अखिलफलंस्यात् भावसंध्यंतरेण आप्तंसंधिखगान्तरंभावाधिके अल्पे खगे सति फलं क्षयचयंभवति ॥ ३ ॥

अन्वयार्थ --વિમત્ત થયો છે अस्त સાતમો ભાવ જે થકી એવો खभस्य દશમો ભાવ તેનો ऽयंश તૃતીયાંશ તે भूयमहत એક અને બે વડે ગણીને तनौ લગ્નને વિશે योज्य ઉમેરવો द्विच्युत બેવડે કરીને પાડયો એવો व्यस्तखभस्यत्र्यंश દશમા ભાવમાંથી સાતમો ભાવ ગયો છે તેનો તૃતીયાંશ તે भूयमहत એક અને બેવડે ગુણી बंधौयोज्य ચોથા ભાવમાં ઉમેરવો च અને तेपि ત પણ सांगभा ચ રાશિ સહવર્તમાન तनुमुखा લગ્નાદિ भावा ભાવો હોય अर्द्धित द्वियोग બે ભાવોના મેળગાનું અર્દ્ધ તે संधि स्यात् સંધિ હોય संधिपु સંધિ વિશે રહેલો ગ્રહ शून्यंफलं ફળ થકી રહિત भावगे ભાવ વિશે ગયેલો તે अखिलफलं स्यात् સંપૂર્ણ ફળ આપે भावसंध्यंतरेण ભાવને સંધિના અંતરવડે કરીને आप्तं પ્રાપ્ત થએલું (ભાગે લીધેલું) संधिखगान्तरं સંધિ અને ગ્રહનું

અંતર તે **भावाधिके** ભાવ થકી અધિક (અને) **अल्पे** અલ્પ **खगे सति** ગ્રહસતે **फलं** ફળ તે **क्षयचयं** આરોહ અવરોહ **भवति** હોય. ॥૩॥

ભાવાર્થ—દશમા ભાવમાંથી **સાતમો** ભાવ બાદ કરી તેનો **તૃતીયાંશ** કરવો તેને ૧ અને ૨ વડે ગુણવો ને **લગ્નમાં** જોડવો, (તે **બીજો** અને **ત્રીજો** ભાવ થાય) **તેજ તૃતીયાંશને** ૨ રાશિમાંથી બાદ કરવો ને ૧ અને ૨ વડે ગુણી **ચોથા** ભાવમાં ઉમેરવો, (તે અનુક્રમે **પાંચમો** અને **છઠ્ઠો ભાવ** થાય) તે દરેક ભાવોમાં ૭ ૭ રાશિ જોડવાથી લગ્નાદિ બાર ભાવ થાય છે: સાથે સાથેના બે ભાવોને એકઠા કરી તેનું **અર્દ્ધ** કરવું તે **સંધિ** થાય છે; જે ગ્રહો સંધિને પામ્યા હોય તે કંઈ ફળ આપતા નથી, ને ભાવને પામેલો ગ્રહ સંપૂર્ણ ફળ આપે છે, ભાવ અને સંધિનું અંતર[1] કરી તે વડે સંધિ અને ગ્રહના અંતરને ભાગવું, અને ભાવ થકી ગ્રહ વધારે હોય તો ફળ **આરોહ** અને ઓછો હોય તો **અવરોહ** જાણવું. ॥૩॥

ઉદાહરણ—દશમો ભાવ રાશ્યાદિ ૮।૧૫।૨૮।૨૦ છે, તેમાંથી સાતમો ભાવ રાશ્યાદિ ૫।૧૯।૬।૩૬ બાદ કરવાથી ૨।૨૬।૨૧।૪૪ **વ્યસ્તખભ થયો**, તેને ૩ થી ભાગતાં રાશ્યાદિ ૦।૨૮।૪૭।૧૪।૪૦ **તૃતીયાંશ** થયો. તેને ૧ વડે ગુણવાથી છે તેજ રહ્યો, તેને **પહેલા ભાવ** (લગ્ન) ૧૧।૧૯।૬।૩૬ માં ઉમેરવાથી ૦।૧૭।૫૩।૫૦।૪૦ **બીજો ભાવ** થયો. તૃતીયાંશ ફળને ૨ થી ગુણતાં ૧।૨૭।૩૪।૨૯।૨૦ થયા, તેને પહેલા ભાવમાં ઉમેરવાથી ૧।૧૬।૪૫।૫।૨૦ **ત્રીજો ભાવ** થયો, તૃતીયાંશને ૨ રાશિમાંથી બાદ કર્યો તો ૧।૧।૧૨।૪૫।૨૦ રહ્યા, તેને ૧ થી ગુણ્યા તો એજ રહ્યા તેને **ચોથા ભાવ** ૨।૧૫।૨૮।૨૦ માં ઉમેરવાથી **પાંચમો ભાવ** ૩।૧૬।૪૧।૫।૨૦ થયો. તે ૨ રાશિમાંથી બાદ કરેલા તૃતીયાંશને ૨ થી ગુણતાં ૨।૨।૨૫।૩૦।૪૦ થયો, તેને ચોથા ભાવમાં ઉમેરવાથી ૪।૧૭।૫૩।૫૦।૪૦ **છઠ્ઠો ભાવ થયો**. એ રીતે થયેલા **બીજા, ત્રીજા, પાંચમા,** અને છઠ્ઠા ભાવમાં ૭ ૭ રાશિ ઉમેરવાથી અનુક્રમે **આઠમો, નવમો, અગિઆરમો** અને **બારમો** ભાવ થાય છે. ભાવની **સંધિઓ** કરવા માટે **પહેલો ભાવ** ૧૧।૧૯।૬।૩૬ છે અને **બીજો ભાવ** ૦।૧૭।૫૩।૫૦।૪૦ છે તે બેનો યોગ[2] ૨૪।૭।૦।૨૬।૪૦

૧—અંતર કરવું એટલે મોટી રકમમાંથી નાની રકમ બાદ કરવી.

૨—બે ભાવોનો યોગ કરતી વખતે જો એક ભાવ અગિયાર (૧૧) રાશિ હોય, અને બીજો ભાવ ૦ રાશિ હોય, તો તેના યોગમાં ૦ રાશિને બદલે ૧૨ રાશિ લઇને યોગ કરવો. ને જો અર્દ્ધ કરતી વખતે બાર (૧૨)

થયો, તેનું અર્દ્ધ ૧૨।૩।૩૦।૧૩।૨૦ થયુ, તે પહેલા ભાવની [1]વિરામ સંધિ અને બીજા ભાવની [2]આરંભ સંધિ થઈ, એમ દરેક સાથે સાથેના બે ભાવોના યોગનું અર્દ્ધ કરીએ તે, તે બે ભાવોની વચલી સંધિ થાય છે. બારમા અને પહેલા ભાવના યોગનું અર્દ્ધ તે બારમા ભાવની વિરામસંધિ અને પહેલા ભાવની આરંભ સંધિ થાય છે. ભાવ ફળ કરવાને માટે સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૨૧ છે, તે ત્રીજા ભાવની વિરામ સધિ એટલે ચોથા ભાવની આરંભ સધિ ૨।૧।૪।૪૨ કરતા વધારે હોવાથી તે સધિ અને સૂર્યનું અંતર કરવાથી ૦।૪।૪૯।૩૯ થયા, અને ચોથો ભાવ ૨।૫।૨।૮।૨૦ છે ને સધિ ૨।૧।૪।૪૨ છે એ બન્નેનું અંતર ૦।૧૪।૨૩।૩૮ થયું, તેની વિકળાઓ ૫૬૮૧૮થઈ,તેનાથી સંધિ અને ગ્રહના અંતર ૦।૪।૪૯।૩૯ની વિકળાઓ ૧૭૩૭૯ ને ભાગતા [3]રૂપાત્મકફળ ૦।૨૦।૦૭।૨૩ થયુ, તે ફળ સૂર્ય ચોથા ભાવ કરતા ઓછો હોવાથી ચય થયુ તે પ્રમાણે ભાવફળ કરવા. ગ્રંથાંતર પ્રમાણે ભાવફળને ૩ થી ભાગીએ તો વિંશોપકા થાય છે.

ઉદાહરણ—સૂર્યનું ભાવફળ ૦।૨૦।૦૭।૨૩ છે. તેને ૩ થી ભાગ્યા તો ૦।૬।૪૨।૨૭ સૂર્યના વિશોપકા થયા. ॥૩॥

॥ इति केशवीपद्धतौ भावाध्यायः ॥

પ્રકરણ ૩ જું

દૃષ્ટિસાધનાધ્યાય.

खैकाग्निद्विखवेदरामयमभू खाभ्राभ्रमेकादिके दृष्ट्वावर्जितदृश्यकस्य गुरुणा चेदष्टवेदेकृताः ॥ मंदेनांकयमे सुजानगगुणैकामादिजाः संस्कृता भायघ्नक्षयवृद्धिखानललवेनाभ्युद्धृतादृग्भवेत् ॥ ४ ॥

રાશિ આવે તો તેને બદલે ૦ રાશિ મૂકવી અને જો બન્ને ભાવોમાં ૦।૦ રાશિ હોય તો યોગ કરતી વખતે ૦ ને બદલે ૧૨ લેવા નહિ.

૧—વિરામ એટલે પૂરું થવું ૨—આરંભ એટલે શરુ થવું. ૩—રૂપાત્મક શબ્દને રાશ્યાદિ સમજવું નહિ પણ તે ફળો ૬૦-૬૦ ભાગના સમજવા એટલે કે ઉપરથી નીચે ઉતારવાને માટે સાઠે સાઠે ગણીને ઉતારાય છે. ને નીચેથી ઉપર ચઢાવવાને માટે સાઠે સાઠે ભાગવા પડે છે.

अन्वयः द्रष्ट्रावर्जितद्रश्यकस्यएकादिके (शेषेसति) (तदा) खैकाग्निद्विखवेदराम यमभू खा भ्राभ्रं द्रष्ट्रा गुरुणा वर्जितद्रश्य कस्य अष्ट वेदे (शेषे (तदा) कृताः द्रष्ट्रामंदेनवर्जित द्रश्यकस्य अंकयमे (शेषे) (तदा) कृताः द्रष्ट्रा असृजः वर्जित द्रश्य कस्य नगगुणे (शेषे) (तदा) कृताः भागघ्नक्षयवृद्धिखानललवेन संस्कृताः भादिजा अंकाः अब्ध्युद्धृता द्रग्भवेत् ॥ ४ ॥

અન્વયાર્થઃ—દ્રષ્ટ્રા દેખનારે વર્જિત રહિત એવો દ્રશ્યકસ્ય દેખાનારનો एकादिकेशेषेसति એકાદિ શેષ હોય तदा ત્યારે खैकाग्निद्विखवेदरामयमभूखाभ्राभ्रं ख, ० एक, १ अग्नि, ३ द्वि, २ ख, ० वेद, ४ राम, ३ यम, २ भू, १ ख, ० अभ्र, ० अभ्रम्, ० द्रष्ट्रा દેખનાર गुरुणा ગુરૂએ वर्जित રહિત એવો द्रश्यकस्य દેખનાર તે अष्टवेदेशेषे सति ૮।૪ શેષ હોય तदा ત્યારે कृताः ૪ (ગતાંક) द्रष्ट्रा દેખનાર मंदेन શનિથી वर्जित રહિત એવો द्रश्यकस्य દેખનારનો अंकयमेशेषे ૯ અને ૨ શેષ હોય तदा ત્યારે कृताः ૪ હોય द्रष्ट्रा દેખનાર असृजः મંગળથી वर्जित રહિત એવો द्रश्यकस्य દેખારનારનો नगगुणशेषे ૭।૩ શેષ હોય तदा ત્યારે कृताः ૪ ,હોય भागघ्न શેષાંશ વડે કરીને ગણી એવી क्षयवृद्धि ક્ષય વૃદ્ધિના खानललवेन ત્રીશમા અંશવડે કરીને संस्कृताः સંસ્કાર કર્યા એવા भादिजाः अंकाः રાશ્યો થકી ઉત્પન્ન થયેલા ગતાંકો તે अब्ध्युद्धृता ચારવડે ભાગેલા द्रग्भवेत् દૃષ્ટિ હોય. ॥૪॥

ભાવાર્થ—[1]દેખનારામાંથી [2]જોનારો ગ્રહ [3]બાદ કરતાં શેષ રાશ્યાદિની રાશિ એકાદિથી અનુક્રમે ૦।૧।૩।૨।૦।૪।૩।૨।૧।૦।૦।૦ એવા [4]ગતાંક તથા તેના પછીનો [5]એષ્યાંક લેવો અને તેનું અંતર કરવું, એજ પ્રમાણે દરેક ગ્રહોનું કરવું પણ મંગળ ગુરૂ અને શનિ બાદ કરતાં અનુક્રમે શેષ રાશ્યાદિ ૭।૩ અને ૮।૪ તથા ૯।૨ રહે તો તેનો ઉપર બતાવેલો ગતાંક નહિ લેતાં ૪ ગતાંક લેવો પણ એષ્યાંક તો ઉપર પ્રમાણેજ ગતાંક

૧—ગ્રહો, જે ભાવ અથવા જે ગ્રહોને જુવે છે તે ભાવ અથવા તે ગ્રહો દેખાનારા કહેવાય છે. ૨—કોઈ પણ ગ્રહ અથવા ભાવને જે ગ્રહો દેખે છે તે ગ્રહો જોનારા કહેવાય છે. ૩—બાદ કરવું એટલે કાઢી નાંખવું,

૪—ગતાંક એટલે ગયેલો અંક.

૫—એષ્યાંક એટલે ગતાંક પછીનો તરત શરૂ થતો અંક.

પછીનો લેવો ને તેનું અંતર કરવુ તેમા ગતાંકથી એસ્યાક વધારે હોય તો વૃદ્ધિ જાણવુ ને ગતાંક વધારે હોય તો ક્ષય જાણવુ, તે અંત થી રાશિ બાદ કરતા વધેલા અશાદિકને ગણવા ને તેને ત્રીશે ભાગીને ત્રણ ફળ લાવી વૃદ્ધિ અતરે ગતાકમા ઉમેરવા અને ક્ષયે ગતાકમાંથી બાદ કરવાં પછી તેને ચારે ભાગી ચાર ફળ લાવવા તે દૃષ્ટિ થાય છે

॥ દૃષ્ટિ સાધવાના અંકોનું કોષ્ટક ॥

રાશિ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
અંકો	૦	૧	૩	૨	૦	૪	૩	૨	૧	૦	૦	૮

॥ વિશેષ દૃષ્ટિ કોષ્ટક ॥

ગુરૂ	શનિ	મગળ	ગ્રહ
૮	૯	૭	રાશિ.
૪	૨	૩	રાશિ
૪	૪	૪	ગતાક

ઉદાહરણ—સૂર્યના ઉપર ચદ્રની દૃષ્ટિ કરવી છે તો સૂર્ય દેખનારને ચદ્ર દેખનાર થયો, માટે સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨ા૫ા૫૪ા૨૧ મથી ચદ્ર રાસ્યાદિ ૭ા૨૫ા૫૬ા૨૬ બાદ કરતા શેષ રાસ્યાદિ ૬ા૯ા૫૭ા૫૫ થયા એ ઉપરથી ૬ રાશિ પ્રમાણે ગતાંક ૪ ને ઐશ્યાંક ૩ છે તે બેના અતર ૧ થી, રહેલા અશાદિ ૯ા૫૭ા૫૫ ને ગુણ્યા તો ૯ા૫૭ા૫૫ આવ્યા તેને ૩૦ થી ભાગ્યા તો ૦ા૨૯ા૫૫ા૫૦ આવ્યા, તેને ગતાક ૪ કરતાં આગળનો (ઐસ્ય) અક ઓછો હોવાથી ૪ ગતાકમાથી બાદ કર્યા તો ૩ા૪૦ા૪ા૧૦ રહ્યા તેને ચારે (૪) ભાગવાથી રૂપાત્મક ફળ ૦ા૫૫ા૧ા૨ આવ્યું તે સૂર્યના ઉપર ચદ્રની દૃષ્ટિ આવી એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહ તથા ભાનની દૃષ્ટિ કરવી

હવે વિશેષ દૃષ્ટિને માટે બીજુ ઉદાહરણ—ચદ્ર ઉપર મગળની દૃષ્ટિ કરવી છે માટે ચદ્ર રાસ્યાદિ ૭ા૨૫ા૫૬ા૨૬ માથી મગળ રાસ્યાદિ ૦ા૨૩ા૧૧ા૨૦ બાદ કરતા ૭ા૨ા૪૫ા૬ રહ્યા શેષ ૭ રાશિ હોવાથી મગળની વિશેષ દૃષ્ટિ થઇ તો ૭ રાશિનો ગતાક ૩ છે પણ વિશેષ દૃષ્ટિ હોવાથી ગતાંક ૪ લીધો ને એસ્યાક તો આઠમી રાશિનો ૨ લીધો તે બેના અતર ૨ થી અશાદિ ૨ા૪૫ા૬ ને ગુણ્યા તો ૫ા૩૦ા૧૨ થયા તેને ૩૦ ભાગી ચાર ફળ લાવતાં ૦ા૧૧ા૦ા૨૪ આવ્યા તે ક્ષય અતર હોવાથી ગતાક ૪ માથી બાદ કરતા ૩ા૪૮ા૫૯ા૩૬ રહ્યા, તેને ચારે ભાગી રૂપાત્મક ચાર ફળ લાવવાથી ૦ા૫૭ા૧૪ા૫૪ તે ચદ્ર ઉપર મગળની વિશેષ દૃષ્ટિ થઇ, એજ પ્રમાણે ગુરૂ અને શનિની વિશેષ દૃષ્ટિ હોય તો તે રાશિના પ્રમાણનો ગતાંક ન લેતા ચાર ગતાંક લેવો ને એસ્યાક તો પ્રથમ

પ્રમાણેજ શુક્ર ઉપર પ્રમાણે કરવાથી દૃષ્ટિ થાય છે. એ રીતે દૃષ્ટિ કર્યા પછી દરેક ગ્રહો ઉપર [1]શુભગ્રહની દૃષ્ટિનો યોગ તથા [2]પાપગ્રહની દૃષ્ટિનો પણ યોગ કરવો. એ રીતે કરવાથી સૂર્ય ઉપર શુભગ્રહની દૃષ્ટિનું ઐક્ય ૦।૫૫।૩।૨ અને પાપગ્રહની દૃષ્ટિનું ઐક્ય ૦।૬।૨૨।૧૦ થયું.

॥ इति केरली पद्धतौ दृष्टि-[illegible]ध्यायः ॥

॥ આ ગ્રહોના મૂલત્રિકોણનુ કોષ્ટક છે ॥

સૂર્ય	સિંહ રાશિના ૧ થી ૨૦ અંશ સુધી મૂળત્રિકોણ પછી સ્વગૃહી
ચંદ્ર	વૃષભના ૩ થી ૩૦ અંશ સુધી , તે પહેલા ઉચ્ચ
મંગળ	મેષના ૦ થી ૧૨ અંશ સુધી , પછી સ્વગૃહી
બુધ	કન્યાના ૧૫ થી ૨૦ અંશ સુધી , તે પહેલા ઉચ્ચ ને પછી સ્વગૃહી
ગુરૂ	ધનના ૦ થી ૧૦ અંશ સુધી , પછી સ્વગૃહી
શુક્ર	તુલાના ૦ થી ૧૫ અંશ સુધી ,, પછી સ્વગૃહી
શની	કુંભના ૦ થી ૨૦ અંશ સુધી પછી સ્વગૃહી

॥સ્વગૃહાદિ બળનુ કોષ્ટક॥							॥ સ્વરાશિનુ ચક્ર ॥						
સ્વ	સ	મૂ	મિ	અ મિ	શ	અ શ	સૂર્ય	ચંદ્ર	મંગળ	બુધ	ગુરૂ	શુક્ર	શની
૦ ૩૦ ૦ ૦	૦ ૭ ૩૦ ૦	૦ ૪૫ ૦ ૦	૦ ૧૫ ૦ ૦	૦ ૨૨ ૩૦ ૦	૦ ૩ ૪૫ ૦	૦ ૧ ૫૨ ૩૦	૫ સિંહ	૪ કર્ક	૧ મેષ ૮ વૃશ્ચિક	૩ મિથુન ૬ કન્યા	૯ ધન ૧૨ મીન	૨ વૃષભ ૭ તુલા	૧૦ મકર ૧૧ કુંભ

नीचोनोभगणाच्युतः षडधिकश्चेत्षड्हृदौच्चंबलं स्वर्क्षेर्द्धं समभेष्टमस्त्रि-
चरणा मूलत्रिकोणेबल ॥ मित्रर्क्षेऽघ्रिरधीष्टभेत्रयइभांशावैरिभेऽष्टयं
शको दंतांशोऽध्यरिभे गृहाधिपवशात् खेटस्य सत्तैक्यजम ॥ ५ ॥

अन्वय –नीचोनः ग्रहः षडधिकः चेत् तदा भगणात् च्युतः षड्हृत् औच्चं बलंस्यात् , स्वक्षेर्द्धं समभे अष्टभांशः मूलत्रिकोणे त्रि-चरणा बलं, मित्रर्क्षे अंघ्रिः, अधीष्टभे त्रय इभांशा. वैरिभे अ-ष्ट्यंशक , अध्यरिभेदंतांशः, गृहाधिप वशात् खेटस्य सत्तैक्यजं बलं भवति ॥ ५ ॥

અન્વયાર્થ —नीचोन નીચ થકી ઊન એવો ग्रह ગ્રહ તે षडधिक છ રાશિ થકી અધિક चेत् હોય तदा ત્યારે भगणान्च्युत બાર રાશિ માથી બાદ કરવો ને षड्हृत् છવડે કરી ભાગે લીધેલું औच्चबल ઉચ્ચબળ स्यात् હોય स्वर्क्षेर्द्धं પોતાની રાશિને વિશે અર્દ્ધ (૦।૩૦।૦) समभे સમ રાશિને વિશે अष्टमाश અષ્ટમાશ હોય (૦।૭।૩૦) मूलत्रिकोणे મૂલ ત્રિકોણને વિશે त्रिचरणाबल ત્રણ ચરણ બળ હોય (૦।૪૫।૦)

मित्रर्क्षेंऽघ्रिः મિત્રની રાશિને વિશે ચરણબલ આપે (૦।૧૫।૦) अधीष्टभे અધિ મિત્રની રાશિને વિશે त्रयःद्वभांशाः ત્રણ અષ્ટમાંશ હોય (૦।૨૨।૩૦) वैरिभे શત્રુની રાશિને વિશે अष्टचंद्रांशकः ૧૬ મો ભાગ હોય (૦।૩।૪૫) अध्यरिभेदंतांशः અધિ શત્રુની રાશિને વિશે બત્રીશાંશ બલ હોય (૦।૧।૫૨।૩૦) गृहाधिपवशात् ગૃહાધીપનો સ્વામી તેના વશ થકી खेटस्य ગ્રહનું सप्तैक्यजं સપ્તક વર્ગ થકી ઉત્પન્ન થયેલું वलं બલ भवति થાય છે. ॥ ૫ ॥

ભાવાર્થ—ગ્રહમાંથી નીચ બાદ કરતાં જો ૭ થકી વધારે હોય તો તેને બાર રાશિમાંથી બાદ કરી [1]૬એ ભાગવાથી ઉચ્ચબળ થાય છે. ગ્રહ પોતાની રાશિમાં હોય તો ૦।૩૦।૦ સમરાશિમાં ૦।૭।૩૦ મૂલ ત્રિકોણ રાશિમાં ૦।૪૫।૦ મિત્રની રાશિમાં ૦।૧૫।૦ અધિમિત્રની રાશિમાં ૦।૨૨।૩૦ શત્રુની રાશિમાં ૦।૩।૪૫ અને અધિશત્રુની રાશિમાં ૦।૧।૫૨।૩૦ બળ આપે છે. તે [2]સપ્તકવર્ગમાં ગ્રહોની રાશિનો સ્વામી જન્મ કુંડલીમાં જે રાશિનો હોય તે રાશિના સ્વામીના [3]મૈત્રીના બળ પ્રમાણે ગ્રહોનું સપ્તકવર્ગના ઐક્યનું બળ જાણવું. ॥ ૫ ॥

રૂપાત્મક ફળની સમજણ—રૂપાત્મક એટલે સાવયવ ગમે તે રકમને ૬૦ થી ભાગી ઉપર ચડાવવી અથવા ૬૦ થી ગુણી નીચે ઉતારવી તેને કહે છે. બીજા ગણિતમાં જ્યાં રાશિને ૧૨ થી, અંશને ૩૦ થી અને કળાદિકોને ૬૦ થી ભાગ આપવામાં આવે છે, અને તેથી ઉલટું તેનો ગુણાકાર કરવો હોય તો રાશિને ૩૦ થી અંશને ૬૦ થી, અને કળાદિકોને ૬૦ થી ગુણવામાં આવે છે; એ રીતે આમાં થતું નથી આમાં તો કેવળ જે રકમનું રૂપાત્મક ફળ આવ્યું હોય તેને દરેક જગ્યોએ ૬૦ થી ગુણવી ત્યારે જે રકમ થાય તે દરેકને ૬૦ થી ભાગવી ત્યારે જેનું રૂપ બદલાતું નથી તેને રૂપાત્મક ફળ કહે છે, એટલે કે તે દરેક રકમ પોતપોતાથી ૬૦ ઘણી ઓછી વધારે સમજવી. ફક્ત અહીંજ રૂપાત્મક ફળમાં સર્વેથી ઉપરની સંખ્યા ૧ કરતાં વધારે આવતી નથી.

ઉદાહરણ—સૂર્યનું ઉચ્ચબળ રૂપાત્મક ૦।૪૧।૨૧।૫૩ છે. તેની સૌથી ઉપરની રકમ ૦ છે તેને ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૦ આવી. તેમાં ૪૧

૧. છએ ભાગવાની રીત હવે આવશે. ૨. લગ્ન–હોરા, દ્રેષ્કાણ, સપ્તશાંશ, નવમાંશ, દ્વાદશાંશ ને ત્રિશાંશ એ સપ્તકવર્ગ કહેવાય છે. ૩. મૈત્રી જુઓ પાના ૧૪૯ માં.

ઉમેર્યો તો એજ થયા, તેને ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૨૪૬૦ થયા તેમાં તેની નીચેની રકમ ૨૧ ઉમેરી તો ૨૪૮૧ થયા, તેને વળી ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૧૪૮૮૬૦ થયા તેમાં સૌથી નીચેની રકમ ૫૩ ઉમેરી તો ૧૪૮૯૧૩ થયા. એ રૂપાત્મક રકમનો ગુણાકાર આવ્યો. હવે એ રકમને પ્રથમ ૬૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨૪૮૧ શેષ ૫૩ રહ્યા પછી ૨૪૮૧ ને ૬૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૪૧ શેષ ૨૧ રહ્યા હવે આવેલી રકમ ૪૧ સાઠથી ઓછી છે માટે લબ્ધિ ૦ આવી. એવી રીતે ગુણતાં અને ભાગતાં એ રકમનું રૂપ બદલાયું નથી માટે એ રકમ ૦|૪૧|૨૧|૫૩ નું નામ રૂપાત્મક ફળ છે.

॥ કેશવીના નિયમ પ્રમાણે બતાવેલી પદ્ધતિની રીત ॥

જે રાશ્યાદિને ૬ થી ભાગવા છે તેના રાશિ, અંશ, કળા અને વિકળાની સંખ્યાને ૬૦ થી ગુણવી ત્યારે જે રાશ્યાદિ ચાર સંખ્યા આવે તે સંખ્યામાંથી છેલ્લી વિકળાની સંખ્યામાં ૬૦ નો ભાગ આપી શેષ રહેવા દેવું અને લબ્ધિને તે થકી ઉપરની સંખ્યા એટલે કળાની સંખ્યામાં ઉમેરવી ત્યારે જે કળા થાય, તેને ૬૦ થી ભાગવી શેષને રહેવા દેવું લબ્ધિને ઉપરની અંશ સંખ્યામાં ઉમેરવી ત્યારે જે અંશો થાય તેને ૩૦ થી ભાગી શેષને રહેવા દેવું. લબ્ધિને ૬૦ થી ગુણેલી રાશિમાં જોડી દેવી ત્યારે જે રાશ્યાદિ થાય. તેની રાશિમાં ૬ નો ભાગ આપવો જે લબ્ધિ આવે તેને ગ્રહણ કરવી તો **પ્રથમ** ફળ આવશે પછી શેષ જે રાશ્યાદિ રહે તે દરેકને ૬૦ થી ગુણી પૂર્વવત્ (પ્રથમની પેઠે) ચઢાવવા પછી સૌથી ઉપરની રાશિની રકમને ૬ નો ભાગ આપવો તો લબ્ધિ **બીજું** ફળ આવશે, પછી શેષને ૬૦ થી ગુણી વળી પૂર્વવત્ ક્રિયા કરતાં (ચઢાવતાં) જે રાશ્યાદિ થાય તેને ૬ થી ભાગવા તો લબ્ધિ **ત્રીજું** ફળ આવશે. એવી રીતે કરતાં જે ત્રણ ફળો આવે તેઓની ઉપર શૂન્ય મૂકવી તો, રાશ્યાદિ ચાર ફળ તેજ **રૂપાત્મક** ફળ થાય છે

ઉદાહરણ—રાશ્યાદિ ૪|૪|૫|૩૯ ને છથી ભાગી રૂપાત્મક ફળ લાવવું છે, માટે તેના રાશિ અંશ કળા તથા વિકળા દરેકને ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૨૪૦, ૨૪૦, ૩૦૦, ૨૩૪૦ થયા, તેમાંની સૌથી છેલ્લી વિકળાની સંખ્યા ૨૩૪૦ માં ૬૦ નો ભાગ આપ્યો તો લબ્ધિ ૩૯ આવી, અને શેષ ૦ રહી એ આવેલી લબ્ધિને ૩૦૦ કળામા જોડી તો ૩૩૯ થયા તેને ૬૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૫ શેષ ૩૯ રહ્યા તેને એક બાજુએ રહેવા દીધા અને

લબ્ધિને અંશ સંખ્યા ૨૪૦ માં ઉમેરી તો ૨૪૫ થાય, તેને ૩૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૮ શેષ ૫ રહ્યા તેને પ્રથમ રહેલા શેષની ઉપર રાખ્યા અને લબ્ધિ ૮ રાશિની સંખ્યા ૨૪૦ માં ઉમેરી તો ૨૪૮ થયા. એટલે ઉપર બતાવેલી રીત પ્રમાણે ૬૦ થી ગુણતાં રાસ્યાદિ સંખ્યા ૨૪૮।૫।૨૯।૦ થયા. તેને ૬ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૪૧ પ્રથમ ફળ આવ્યું, અને શેષ રાસ્યાદિ ૨।૫।૨૯।૦ રહ્યા. તે દરેકને ૬૦ થી ગુણી પૂર્વવત્ ચઢાવ્યા તો રાસ્યાદિ ૧૩૧।૯।૦।૦ આવ્યા તેને ૬ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨૧ બીજું ફળ આવ્યું અને શેષ રાસ્યાદિ ૫।૯।૦।૦ રહ્યા તેને પણ પૂર્વવત ૬૦ થી ગુણી ચઢાવ્યા તો રાસ્યાદિ ૩૧૮।૦।૦।૦ થયા. તેને ૬ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૫૩ ત્રીજું ફળ આવ્યું એટલે એ રીતે કરતાં ૪૧।૨૧।૫૩ ફળ આવ્યું તેની ઉપર ૦ મૂકી તો ૦।૪૧।૨૧।૫૩ રૂપાત્મક પદ્ધ્હૃત ફળ થયું.

ઉચ્ચબળનું ઉદાહરણ—સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ માંથી તેનું નીચ રાસ્યાદિ ૬।૧૦।૦।૦ બાદ કરવાથી ૭।૨૫।૫૪।૨૧ રહ્યા, તે ૭ થી વધારે હોવાથી ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કર્યા તો ૪।૪।૫।૩૯ રહ્યા. તેને છએ ભાગ્યા તો રૂપાત્મક સૂર્યનું ઉચ્ચબળ ૦।૪૧।૨૧।૫૩ થયું. એવીજ રીતે ચંદ્રાદિકાનું કરવું.

જન્મકુંડલીમાં સૂર્ય મિથુન રાશિનો છે, તેનો સ્વામી બુધ થયો, ને તે બુધ જન્મકુંડલીમાં શુક્રની રાશિનો છે. તે શુક્ર બુધની પંચધામૈત્રિમાં સમ છે, માટે સૂર્યનું ગૃહમાં બળ ૦।૭।૩૦।૦ થયું. હોરામાં સૂર્ય સ્વગૃહી છે તે સૂર્ય જન્મકુંડલીમાં બુધના ઘરનો છે અને સૂર્યનો બુધ મિત્ર છે તેથી હોરામાં સૂર્યનું બળ ૦।૧૫।૦।૦ થયું એ પ્રમાણે દ્રેષ્કાણમાં સૂર્ય બુધના ઘરમાં છે ને તે બુધ જન્મકુંડલીમાં શુક્રની રાશિમાં છે તે શુક્ર બુધની પંચધા મૈત્રીમાં સમ છે તેથી દ્રેષ્કાણમાં સૂર્યનું બળ ૦।૭।૩૦।૦ થયું. એ રીતે આવેલા સપ્તમાંશ, નવમાંશ, દ્વાદશાંશ અને ત્રિશાંશ વિગેરે સાતે વર્ગના બળનું ઐક્ય કરવાથી ૧।૨૬।૧૫।૦ સૂર્યનું સપ્તક વર્ગ બલૈક્ય થયું. એવીજ રીતે દરેક ગ્રહોનું કરવું.

शुक्रेन्दुसमभांशकेहिविषमेऽन्येदद्युरंघ्रिबलं केंद्राद्येषुचरूपकार्द्धचरणान् यच्छंतिखेटाः क्रमात् ॥ स्त्रीखेटौचरमेनराःप्रथमके क्लीवौच-मध्येतथा द्रेष्काणे वितरंतिपादमुदितं स्थानाख्यवीर्यंत्विदम् ॥६॥

अन्वयः-शुक्रेन्दुसमभांशकेसति अंघ्रि बलं दद्यास्ताम् च अन्येविषमे (विषमभांशके) सति अंघ्रिबलंदद्युः रूपकार्द्धचरणान्

केंद्राद्येषु क्रमात्, खेटाः (बलं) यच्छंति, स्त्रीखेटौचरमे द्रेष्काणे पादंवितरंति, नराःप्रथमके द्रेष्काणेपादंवितरंति, तथा क्लीबौमध्ये द्रेष्काणेपादंवितरंति, इदंस्थानाख्यवीर्यं उदितम ॥६॥

અન્વયાર્થ.—शुक्रेन्दु શુક્ર અને ચંદ્ર समभांशकेसति સમ રાશિ અને સમ નવમાંશને વિશે રહે સતે अंघ्रिबलं ચરણબળ दद्यातताम् આપે અન્યે બીજા ગ્રહો તે विषमे વિષમ એવી भांशके રાશિ અને નવમાંશને વિશે अंघ्रिबलं ચરણ બલને दद्यु આપે, रूपक એક अर्द्ध અર્ધું चरणान् ચરણ બલને केंद्राद्येषु કેન્દ્રાદિકને વિશે क्रमात અનુક્રમથી खेटा. ગ્રહો તે (बलं) બલને यच्छंति આપે છે. स्त्री खेटौ સ્ત્રી ગ્રહો તે चरमे છેલ્લા द्रेष्काणे દ્રેષ્કાણને વિશે पादं ચરણ બળને वितरंति વિસ્તારે (આપે છે) नराः પુરૂષ ગ્રહો, તે प्रथमके પહેલા द्रेष्काणे દ્રેષ્કાણને વિશે पादं ચરણબળને वितरंति આપે છે, क्लीबौ નપુંસક ગ્રહો તે मध्य મધ્ય द्रेष्काणे દ્રેષ્કાણને વિશે पादं ચરણબળને वितरंति આપે છે इदं આ स्थानाख्यावीर्यं સ્થાન બળ તે उदितं કહ્યું. ॥૬॥

ભાવાર્થ—શુક્ર અને ચંદ્ર [1]સમ રાશિ અને સમ નવમાંશમાં હોય તો ચરણબળ (૦।૧૫।૦।૦) પામે, બાકીના ગ્રહો [2]વિષમ રાશિ અને વિષમ નવમાંશમા હોય તો ચરણ બળને આપે, [3]કેન્દ્રમાં રહેલો ગ્રહ ૧-૦-૦-૦ બળને પામે, [4]પણફરમાં રહેલા ગ્રહનું ૦।૩૦।૦।૦ બળ મુકવું, [5]આપોક્લિમમાં રહેલા ગ્રહનું ૦।૧૫।૦।૦ બળ મુકવું. [6]સ્ત્રી-ગ્રહો [7]છેલ્લા દ્રેષ્કાણમાં હોય તો તેનું ૦।૧૫।૦।૦ બળ મુકવું, [8]પુરૂષ ગ્રહો [9]પહેલા દ્રેષ્કાણમાં હોય તો તેનું ૦।૧૫।૦।૦ બળ મુકવું અને [10]નપુંસક ગ્રહો [11]મધ્ય-દ્રેષ્કાણમાં હોય તો તેનું ૦।૧૫।૦।૦ બળ મુકવું, એ પ્રમાણે સ્થાનબળ કહ્યું ॥૬॥

---

૧ સમરાશિ એટલે બેકી રાશિ. ૨ વિષમ રાશિ એટલે એકી રાશિ. ૩ કેન્દ્રસ્થાન એટલે જન્મ લગ્નથી ૧।૪।૭।૧૦ સ્થાન. ૪ પણફર એટલે ૨।૫।૮।૧૧ સ્થાન. ૫ આપોક્લિમ એટલે ૩।૬।૯।૧૨ સ્થાન.

*लघुजातकार्के-क्लीबपनी बुधसौरी चंद्रसितौ योषितां नृणांशेषाः॥
૬ સ્ત્રી ગ્રહો ચંદ્ર અને શુક્ર, ૭ સ્પષ્ટ ગ્રહના અંશ ૨૦ થી ૩૦ સુધી હોય તો ૮ પુરૂષગ્રહો સૂર્ય, મંગળ, ગુરૂ. ૯ સ્પષ્ટ ગ્રહના અંશ ૦ થી ૧૦ ની અંદર હોય તો. ૧૦ નપુંસક ગ્રહો બુધ, શનિ. ૧૧ સ્પષ્ટ ગ્રહના અંશ ૧૦ થી ૨૦ સુધી હોય તો.

ઉદાહરણ—સૂર્ય મિથુન રાશિનો હોવાથી વિષમ રાશિમાં છે તેથી તેનું **સમ વિષમ ભાંશબળ** ૦।૧૫।૦।૦ થયું. એ પ્રમાણે ચંદ્રાદિકોને કરવું.

સૂર્ય કેન્દ્રમાં છે તેથી તેનું **કેન્દ્રાદિબળ** ૧।૦।૦।૦ થયું. એ પ્રમાણે ચંદ્રાદિકોનું કરવું.

સૂર્ય ૨।૫।૫૫।૪।૨૧ છે માટે પ્રથમ દ્રેષ્કાણમાં હોવાથી તેનું **દ્રેષ્કાણબળ** ૦।૧૫।૦।૦ થયું, એ પ્રમાણે ચંદ્રાદિકોનું કરવું.

सप्तवर्गजनितं द्रेष्काणजं तुंगजंविषमयुग्मभांशजं ॥
केंद्रभादिजयथादिपंचधा स्थानवीर्यमितिहौरिकं बुधैः ॥६॥

ભાવાર્થ—સપ્તકવર્ગ બલૈક્ય, દ્રેષ્કાણબળ, ઉચ્ચબળ, સમવિષમ ભાંશબળ અને કેન્દ્રાદિબળ એ પાંચ બળોનો યોગ કરવાથી **સ્થાનબળ** થાય છે.

ઉદાહરણ—સૂર્યનું સપ્તકવર્ગ બલૈક્ય ૧।૨૬।૧૫।૦, દ્રેષ્કાણબળ ૦।૧૫।૦।૦, ઉચ્ચબળ ૦।૪૧।૨૧।૫૩, સમ વિષમ ભાંશબળ ૦।૧૫।૦।૦, કેન્દ્રાદિ બળ ૧।૦।૦।૦ એ પાંચ બળનો યોગ કરવાથી ૩।૩૭।૩૬।૫૩, સૂર્યનું **સ્થાનબળ** થયું. ॥૬॥

मंदाल्लग्नमिनात्कुजाच्चहिबुकं शोध्यंविधोर्भार्गवान्माध्यंज्ञाद्गुरुतोऽस्त मत्ररसभात्पुष्टंत्यजेच्चक्रतः ॥ दिग्वीर्यंरसहृत्त्वथोसमयजं रूपंसदा- स्याद्दिद स्त्रिशऋक्तनतोन्नते शशिकुजार्कीणांपरेषांबले ॥७॥

अन्वयः-मंदात्लग्नंशोध्यं, इनातच कुजात्हिबुकंशोध्यं, विधोः भार्गवात् माध्यंशोध्यं, ज्ञात् गुरुतः अस्तं, शोध्यं, अत्ररसभात्पुष्टं तदाचक्रतः त्यजेत् रसहृत्दिग्वीर्यंभवेत् अथसमयजंकथ्यते सदाविदः रूपंबलंस्यात त्रिशऋक्तनतोन्नते शशिकुजार्कीणां च परेषां बलेस्तः

અન્વયાર્થઃ—मंदात् શનિ થકી लग्नं લગ્ન शोध्यं શોધવું इनात् સૂર્ય થકી च અને कुजात् મંગળ થકી हिबुकं ચોથો ભાવ शोध्यं શોધવો विधोः ચંદ્ર થકી ને भार्गवात શુક્ર થકી माध्यं દશમો ભાવ शोध्यं શોધવો, ज्ञात् બુધ થકી ને गुरुतः ગુરૂ થકી अस्तं સાતમો ભાવ शोध्यं શોધવો, अत्र એને વિષે रसभात् ૭ થકી पुष्टं અધિક હોય तदा ત્યારે चक्रतः બાર થકી त्यजेत् બાદ કરવા रसहृत् ૭ થકી

ભાગે લીધેલું દિગ્વીર્યં દિગ્બલ ભવેત્ થાય અથ ત્યાર પછી સમવર્ગ કાળબળ વધ્યતે કહેવાય છે, સદા નિરંતર વિદ બુધનું રૂપ એક બલં બળ સ્યાત્ થાય ત્રિશદ્ભક્તનતોન્નતે ત્રીશવડે કરી ભાગે લીધેલું નતને ઉન્નત રાશિ ચદ્ર કુજ મંગળ આર્કીર્ણાં શનિ તેઓનું ચ અને પરેષાં બાકીના ગ્રહો તેઓનું બલે બળ સ્ત થાય ॥૭॥

ભાવાર્થ—શનિમાંથી લગ્ન કાઢી નાખવું, સૂર્ય અને મંગળથી ચોથો ભાવ કાઢી નાખવો ચદ્ર અને શુક્રમાંથી દશમો ભાવ કાઢી નાખવો, બુધ અને ગુરૂમાથી સાતમો ભાવ કાઢવો, ને તે છ થકી વધારે વધે તો બાર રાશિમાંથી નાકી નાખવા પછી તેને છએ [1]ભાગવાથી દિગ્બલ થાય છે હવે કાળબળ કહે છે બુધનું હમેશા એકબળ, (૧।૦।૦।૦) અને નતને ત્રીશે ભાગવાથી ચદ્ર મંગળ ને શનિનું અને ઉન્નતને ત્રીશે ભાગવાથી [2]બાકીના ગ્રહોનું નતોન્નતબળ થાય છે ॥૭॥

ઉદાહરણ—સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ માથી ચોથો ભાવ ૨।૫।૨૮।૨૦ બાદ કર્યો તો ૧૧।૨૦।૨૬।૧ રહ્યા છે તે છ થકી વધારે હોવાથી ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કરતા ૦।૯।૩૩।૫૯ રહ્યા તેને છ વડે ભાગતા ૦।૧।૧૧।૧૯ સૂર્યનું દિગ્બળ થયુ ઉન્નત ૧૪૩ ને ૩૦ થી ભાગતા ૦।૪।૨૬।૦ સૂર્યનું નતોન્નતબળ થયુ ॥૭॥

शुक्लेऽन्त्येतिथिहृद्गतैप्यतिथयो वीर्यंसतांभूच्युतं पापानांद्विगुणंविधोरिदमथाह्नस्त्र्यंशकेपुक्रमात् ॥ सौम्यार्कार्किभूवांनिशः शशिसिताराणांचरूपंसदे ज्यस्यायांध्रिचयाद्बली किलसमामासद्युहोरेश्वरः॥८॥

अन्वयः-शुक्ले अन्त्ये तिथिहृत् गतैप्यतिथयः सतां, वीर्यं, इदं, भूच्युतंपापानां, वीर्यं, इदं, विधोः द्विगुणं, अथ अह्नः त्र्यंशकेपुक्रमात्, सौम्यार्कार्किभूवां, निशः त्र्यंशकेषु, शशि सिताराणां (बल) सदा, इज्यस्यरूपं (बलं) स्यात् , अथ अंध्रिचयात् समामामद्युहोरेश्वरः बलीकिल ॥ ८ ॥

अन्वयार्थ —शुक्ले શુકલ પક્ષને વિશે, अन्त्ये કૃષ્ણ પક્ષને વિશે, तिथि ૧૫ વડે કરીને हृत ભાગે લીધેલી गत ગયેલી ને ऐष्य આવતી तिथय તિથિઓ તે सतां શુભ ગ્રહોનું वीर्यं બળ હોય इदं એને भूच्युत

[1] છએ ભાગવાની રીત પાના ૨૮ માં બતાવી છે [2]. સૂર્ય, ગુરૂ અને શુક્રનું

એક થકી પાડેલું **पापानां** પાપ ગ્રહોનું **वीर्यं** બલ હોય **इदं** એ બલને **विधोः** ચંદ્રમાનું **द्विगुणं** બમણું કરવું **अथ** ત્યાર પછી **अह्नः** દિવસના **त्र्यंशकेषु** તૃતીયાંશને વિશે **क्रमात्** અનુક્રમથી **सौम्य** બુધ **अर्क** સૂર્યને **अर्कभवां** શનિ તેઓનું, **निशः** રાત્રીના **त्र्यंशकेषु** તૃતીયાંશને વિશે **शशि** ચંદ્ર **सित** શુક્રને **आराणां** મંગળ તેઓનું **बलं** બલ હોય **सदा** નિરંતર **इज्यस्य** ગુરૂનું **रूपंबलं** એક બલ **स्यात्** થાય, **अथ** ત્યાર પછી **अंघ्रिचयात्** ચરણની વૃદ્ધિ થકી **समा** વરસ **मास** માસ **द्यु** દિવસ **होरेश्वरेः** હોરાનો સ્વામી **बली** બળવાન **किल** નિશ્ચય છે. ॥૮॥

ભાવાર્થ—શુકલ પક્ષમાં જન્મ હોય તો [૧]**ગત** તિથિયોને અને કૃષ્ણ પક્ષમાં હોય તો [૨]**ઐષ્ય** તિથિઓને ૧૫ વડે ભાગવાથી [૩]શુભ ગ્રહોનું, અને તેને એકમાંથી બાદ કરવાથી [૪]પાપગ્રહોનું પક્ષબળ થાય છે. અને શુભ ગ્રહના બળને બેએ ગુણવાથી ચંદ્રમાનું **પક્ષબળ** થાય છે. દિવસે જન્મ હોય તો [૫]દિવસના ત્રણ ભાગમાં અનુક્રમે બુધ, સૂર્ય અને શનિનું, તથા રાત્રીએ જન્મ હોય તો રાત્રીના [૬]ત્રણ ભાગમાં અનુક્રમે ચંદ્ર, શુક્ર અને મંગળનું ૧।૦।૦।૦ બળ, તથા ગુરૂનું હંમેશાં ૧।૦।૦।૦ **દિન અથવા રાત્રી ત્રિભાગબળ** થાય છે. વર્ષેશનું ૦।૧૫।૦।૦ **માસે-શનું** ૦।૩૦।૦।૦, **દિનેશનું** ૦।૪૫।૦।૦ અને **હોરેશનું** ૧।૦।૦।૦ **બળ** થાય છે, તેને વર્ષેશાદિબળ કહે છે. ॥૮॥

सूर्योनचन्द्रस्थलवार्कभागो गतातिथिः षष्टिगुणावशेषात् ॥
द्विचन्द्र १२लब्धद्युघटिकादिचान्द्रं भवेदिदंपक्षबलस्यसिद्ध्यै ॥१॥
कृष्णेतुपक्षेखगुणच्युतासौ गतातिथिः सावयवाऽगतास्यात् ॥ऽ॥

ભાવાર્થ—ચંદ્રમાંથી સૂર્ય બાદ કરી તેના અંશ કરવાને તેને ૧૨ થી ભાગવા તો **ગતતિથિ** થાય છે, શેષ અંશાદિકને ૬૦ થી ગુણી ૧૨ વડે ભાગવાથી **ચાંદ્રઘટયાદિ** થાય છે, તે ઉપરથી **પક્ષબળ** કરવું. કૃષ્ણ પક્ષમાં જન્મ હોય તો તે સાવયવ ગતતિથિ ૩૦ માંથી બાદ કરવાથી સાવયવ **ઐષ્યતિથિઓ** થાય છે. ॥૧॥

---

૧ ગયેલી. ૨ આવતી. ૩ શુભગ્રહો, ચંદ્ર, બુધ, ગુરૂ, શુક્ર છે. ૪ પાપગ્રહો સૂર્ય, મંગળ અને શનિ છે. અને પાપ ગ્રહોની સાથે રહેલા બુધને પણ પાપગ્રહ જાણવો. ૫ દિનમાનને ૩ થી ભાગવું તો દિવસનો ત્રીજો ભાગ આવશે. ૬ રાત્રીમાનને ૩ થી ભાગતાં રાત્રીનો ત્રીજો ભાગ થશે, રાત્રીએ જન્મ હોય તો ૬૦ ઘટીમાંથી દિનમાન બાદ કરવો જે રહે તેનાથી રાત્રીના ભાગ ગણવા.

ઉદાહરણ—ચંદ્ર ૭।૨૫।૫૬।૨૧ માંથી સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ બાદ કરતા ૫।૨૦।૨૫ રહ્યા, તેના અંશ કર્યા તો ૧૭૦।૨૫ થયા, ફક્ત અંશને ૧૨ વડે ભાગતા લબ્ધ ૧૪ ગતતિથિઓ આવી, શેષ અશાદિ ૨।૨૫ ને ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૧૨૨૫ થયા તેને બારે ભાગતા ઘટચાદિ ફળ ૧૦।૧૦।૨૫ થયુ, તેના ઉપર ગતતિથિઓ ૧૪ મુકી તો સાવયવ ગતતિથિ ૧૪।૧૦।૧૦।૨૫ થઈ તેને પંદર (૧૫) થી ભાગતા રૂપાત્મક ફળ ૦।૫૬।૪૦।૪૧।૪૦ શુભ ગ્રહોનું, અને તેને ૧ માથી બાદ કરતા ૦।૩।૧૯।૧૮।૨૦ પાપ ગ્રહોનું પક્ષબળ થયુ, અને શુભ ગ્રહોના બળને ૨ થી ગુણતા ૧।૫૩।૨૧।૨૨।૨૦ ચંદ્રનું પક્ષબળ થયુ ઇષ્ટ ઘટિ ૪૮ તે પળ ૩૯ છે તેથી રાત્રીના બીજા ભાગમા જન્મ થવાથી શુક્રનું ૧।૦।૦।૦ રાત્રી ત્રિભાગ બળ થયુ

[1]વર્ષેશ તથા માસેશને માટે

*द्विघ्नोऽयंग्रहलाघवद्युनिचयश्चक्राहतैः पट्शरैः पटदस्त्रैश्र्युतः । सवाण तपनः सेपुश्च खांगाग्निभिः ॥ खाज्याशैर्विहृतेफले गुणयमघ्रेचक्र निघ्नाक्षखोपेतो द्विग्नियुते नगोर्वरितके स्तोर्कातुसमामासपो ॥१॥

अन्वय अयं ग्रहलाघव द्युनिचयः द्विघ्नः च चक्राहतैः पट्शरैः पट्दस्रै· युतः सवाण तपनः सेपु च खांगाग्निभिः खाज्याशैः विहृते फले गुणयमघ्ने चक्रनिघ्नाक्षखो पेतेद्विनियुते नगोर्वरितके अर्कात् समामासपौस्तः ॥१॥

अन्वयार्थ—અય આ ग्रहलाघव ગ્રહલાઘવનો द्युनिचय અહ ર્ગણ તે द्विघ्न બે ઠેકાણે સ્થાપન કરેલો અને चक्राहतै ચક્રવડે ગણેલા च पट्शरैः ૫૬ पटदस्रै ૨૬ વડે કરીને युत યુક્ત सवाणतपन ૧૨૫ सेपु ૫ વડે સહવર્તમાન એવા च અને खागाग्निभि ૩૬૦ खाज्याशै ત્રીશવડે विहृते ભાગે લીધેલુ फले ફળ गुणयमघ्ने ત્રણ અને બે વડે ગણેલું चक्रनिघ्नाक्षखोपेते ચક્રથી ગણેલા ૫ ને ૦ તે વડે યુક્ત કરવુ द्विग्नियुते બે અને ત્રણ યુક્ત કરે સને नगोर्वरितके સાતવડે શેષ કરે સને अर्कात सूर्य थकी समा मासपौ વરસ અને માસના સ્વામી સ્ત હોય. ॥૧॥

[1] ગ્રહતુલ્ય પ્રમાણે આ શ્લોકથી વર્ષેશ માસેશ લાવવા

द्विघ्नोद्युपिंडोरद १३२ भू १ युतोऽर्कयुक् खांगाग्निहृत्खाग्निहृत फलेयुते ॥ वेदैर्गुणैस्त्रिद्विहृते द्विशेषितेर्कादुग्रह्मतुल्ये करणेऽद्ब मासपौ॥१॥

ભાવાર્થ—વર્ષપતિ લાવવાની રીત—જન્મના અહર્ગણમાં જન્મના ચક્રને ૫૬ થી ગુણતાં જે થાય તે, તથા ૧૨૫ ઉમેરવા ત્યારે જે સંખ્યા થાય તેને ૩૬૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તેને ૩ થી ગુણી તેમાં ચક્રને ૫ થી ગુણતાં જે થાય તે, અને ૨ ઉમેરવા ત્યારે જે સંખ્યા થાય તેને ૭ વડે ભાગવાથી ૦ શૂન્યાદિ શેષે **રવિવારાદિ વર્ષેશ** થાય છે.

માસપતિ લાવવાની રીત—જન્મના અહર્ગણમાં જન્મના ચક્રને ૨૬ થી ગુણતાં જે થાય તે, તથા ૫ ઉમેરવા ત્યારે જે સંખ્યા થાય તેને ૩૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તેને ૨ થી ગુણી તેમાં ચક્રને ૦ થી ગુણેલા તથા ૩ ઉમેરવા ત્યારે જે સંખ્યા થાય તેને ૭ વડે ભાગવાથી ૦ શૂન્યાદિ શેષે **રવિવારાદિ માસેશ** થાય છે. ॥૧॥

વર્ષેશનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ ૧૩૭ માં ચક્ર ૩૩ ને ૫૬ થી ગુણેલા ૧૮૪૮, તથા ૧૨૫ ઉમેર્યા તો ૨૧૧૦ થયા. તેને ૩૬૦ થી ભાગતાં લબ્ધ ૫ થયું, તેને ૩ થી ગુણતાં ૧૫ થયા તેમાં ચક્ર ૩૩ ને પાંચથી ગુણેલા ૧૬૫ તથા ૨ જોડવાથી ૧૮૨ થયા. તેને ૭ થી ભાગતાં શેષ ૦ રહી માટે પૂર્ણાદિ રવિવારથી ગણતાં **વર્ષેશ રવિ** થયો માટે તેનું બળ ૦।૧૫।૦।૦ થયું.

માસેશનું ઉદાહરણ—અહર્ગણ ૧૩૭ માં ચક્ર ૩૩ ને ૨૬થી ગુણેલા ૮૫૮, તથા ૫ ઉમેર્યા તો ૧૦૦૦ થયા. તેને ૩૦ થી ભાગતાં લબ્ધ ૩૩ થયું તેને ૨ થી ગુણતા ૬૬ થયા. તેમાં ચક્રને ૦ થી ગુણતાં ૦ થયું તે અને ૩ ઉમેર્યા તો ૬૯ થયા તેને સાતે ભાગતાં શેષ ૬ રહ્યા માટે શુન્યાદિ રવિવારથી ગણતાં **શનિ માસેશ** થયો, તેથી તેનું બળ ૦।૩૦।૦।૦ થયું. ॥૧॥

દિનેશ લાવવાની રીત—જે દિવસે જન્મ હોય તે દિવસે સૂર્યોદયથી જે વાર ગણાતો હોય તેને દિનેશ જાણવો, વાર પ્રવૃત્તિથી દિનેશ જાણવો નહિ, વાર પ્રવૃત્તિ ફક્ત હોરેશ જાણવા માટે છે, માટે તેનો ઉપયોગ હોરેશમાં કરવો. અહિં દિનેશમાં કરવો નહિ.

દિનેશનું ઉદાહરણ—મંગળવારે જન્મ હોવાથી **દિનેશ મંગળ** થયો, અને તેનું બળ ૦।૪૫।૦।૦ થયું.

હોરેશ માટે

पादोनरेखापरपूर्वयोजनैः पलैर्युतोनास्तिथयोदिनार्द्धतः ॥
ऊनाधिकास्तद्विवरोद्भवैःपलै रूध्वँ तथाधोदिनप प्रवेशनम् ॥२॥

ભાવાર્થ—પોતાનો દેશ મધ્ય રેખાથી પશ્ચિમ કે પૂર્વમાં જેટલા [1]યોજન દૂર હોય તે યોજનનો ચોથો ભાગ તેમાંથીજ બાદ કરવો શેષ

[1]. મધ્ય રેખાથી પોતાનો દેશ પૂર્વ કે પશ્ચિમ કેટલાક યોજન દૂર છે તે કોષ્ટક પાના ૯૧માં જોવું.

રહે તેને પળો સમજી, પશ્ચિમે હોય તો ૧૫ ઘટિમાં ઉમેરવી અને પૂર્વે હોય તો ૧૫ ઘડીમાથી બાદ કરવી બાદ કરતા જે રહે તે ઘટ્યાદિ દિનાર્દ્ધની ઘટ્યાદિથી જેટલી ઓછીવત્તી હોય તેટલી ઘટ્યાદિએ વાર પ્રવૃત્તિ સમજવી, જો ઓછી હોય તો સૂર્ય ઉદય પછી અને વત્તી હોય તો સૂર્યોદય પહેલાં વારની શરૂઆત થાય છે, જો સૂર્યોદય પછી વાર બેસે તો ઇષ્ટ ઘડીમાથી વાર પ્રવૃત્તિની ઘટ્યાદિ બાદ કરવી અને ઉદય પહેલા બેસે તો વાર પ્રવૃત્તિની ઘડી પલો ઇષ્ટમાં જોડવી ત્યારે જે ઘટ્યાદિ થાય તેને બે વડે ગુણી પાચથી ભાગતા લબ્ધિ જન્મના વાર થકી છઠ્ઠા છઠ્ઠા વારની અત્રેલી હોરાઓ આવે છે અને તે પછીનો છઠ્ઠો વાર હોરેશ થાય છે अर्कशुक्रो बुधश्चन्द्रो मंदोजीव धरासुत —સૂર્ય, શુક્ર, બુધ, ચદ્ર, શનિ, ગુરુ અને મગળ એ પ્રમાણે જન્મના વારથી આરભીને હોરેશ જાણવા ॥ ૧ ॥

હોરેશનું ઉદાહરણ—જન્મ કરાચીમાં હોવાથી દેશાતર યોજન ૨૫ પશ્ચિમ છે તેને ૪ વડે ભાગતા ૬।૧૫ થયા તેને ૨૫ માંથી બાદ કરતા પલાત્મક ૧૮।૪૫ રહ્યા તે પશ્ચિમના યોજન હોવાથી ૧૫ ઘડીમા ઉમેર્યું તો ઘટ્યાદિ ૧૫।૧૮।૪૫ થયુ, તેને દિનાર્દ્ધ કરતાં ઓછુ છે માટે દિનાર્દ્ધ ૧૬।૫૬ માંથી બાદ કરતા શેષ ઘટ્યાદિ ૧।૩૭।૧૫ સમયે સૂર્યોદય પછી વાર પ્રવૃત્તિ થઇ, તેને ઇષ્ટ ઘડી ૪૮।૩૯ માંથી બાદ કરતાં ૪૭।૧।૪૫ રહ્યા તેને ૨ થી ગુણ્યા તો ૯૪।૩।૩૦ થયા તેને ૫ થી ભાગતા લબ્ધિ ૧૮ ગત હોરા થઇ, માટે જન્મ મગળવારે હોવાથી મગળથી છઠ્ઠા છઠ્ઠા વાર પ્રમાણે અઢારમી હોરા બુધની ગત થઇ ને ઓગણીશમો હોરેશ ચદ્ર થયો તેનું બળ ૧।૦।૦।૦ થયું. ॥૧॥

पक्षजंनतसमुन्नताख्यं । त्र्यंशजंचशरदादिनाथजं ॥
कालजंत्विति चतुर्विधंबल त्वेकधैवखलुदृष्टिदिग्बलम् ॥१॥

ભાવાર્થ—પક્ષબળ, નતોન્નતબળ, દિન અથવા રાત્રી ત્રિભાગબળ, અને વર્ષેશાદિબળ એ ચાર બળનો યોગ કરવાથી કાળબળ થાય છે, દૃષ્ટિ બળ અને દિગ્બલ એક પ્રકારનું છે ॥૧॥

કાળબળનું ઉદાહરણ—સૂર્યનું પક્ષબળ ૦।૨૩।૪૯।૧૮।૨૦ નતોન્નત બળ ૦।૩૨।૬।૦ રાત્રી વિભાગબળ ૦।૦।૦।૦ અને વર્ષેશાદિબળ ૦।૧૫।૦।૦ એ ચાર બળનો યોગ કરવાથી સૂર્યનું કાળબળ ૦।૨૧।૪૫।૧૮।૨૦ થયું એવી રીતે ચદ્રાદિકોનું કરવુ ॥૧॥ ॥ ૮ ॥

चत्वारिंशदशीतिरद्रिकुभुवः क्षेन्दवोभूधृतिः। षट्खाक्षीणिजिनाश्विनोऽङ्कविकृती खाब्ध्यश्विनः सायनात्॥ खेटाद्दोर्लवदिग्लव प्रमगतोंकोऽसौ तदूनागता छेषघ्नाद्दशलब्धि युग्दशहृतोंशाद्योपमः स्यात्स्वदिक्॥ १॥

अन्वयः-चत्वारिंशत् ४० अशीतिः ८० अद्रिकुभुवः ११७ क्षेन्दवः १५१ भूधृति १८१ षट्खाक्षीणि २०६ जिनाश्विनः २२४ अंगविकृतीः २३६ खाब्ध्यश्विनः २४० सायनात् खेटात् दोर्लवदिग्लव प्रमगतः अंकः असौ तदूनागतात् शेषघ्नात् दशलब्धियुक् दशहृतः स्वदिक् अंशाद्यः अपमः स्यात्॥ १॥

अन्वयार्थः—चत्वारिंशत् ચાલીશ (૪૦) अशीति એંસી (૮૦) अद्रिकुभुवः ૧૧૭ क्षेन्दवः ૧૫૧ भूधृतिः ૧૮૧ षट्खाक्षीणि ૨૦૬ जिनाश्विनः ૨૨૪ अङ्कविकृतीः ૨૩૬ खाब्ध्यश्विनः ૨૪૦ सायनात् અયનાંશાએ સહવર્ત્તમાન खेटात् ગ્રહ થકી दोर्लव ભુજાંશનો दिग्लव જે દશમો અંશ તેને તુલ્ય એવો प्रमगतोंकः ગતાંક હોય असौ એ જે ગતાંક तदूनागतात् તે થકી રહિત ઐષ્યાંક (તે વડે) शेषघ्नात् શેષાદિકને ગણેલા दशलब्धियुक् દશવડે ભાગે લીધેલી પ્રાપ્તિ યુક્ત કરી दशहृतः દશવડે ભાગે લીધેલી स्वदिक् પોતાની દીશા (સાયન ગ્રહના ગોલ પ્રમાણે) ની अंशाद्यः અંશાદિક अपमः ક્રાન્તિ स्यात् થાય. ॥૧॥

ભાવાર્થ—૪૦, ૮૦, ૧૧૭, ૧૫૧, ૧૮૧, ૨૦૬, ૨૨૪, ૨૩૬, ૨૪૦ એવા ક્રાંતિના અંકો (ખંડકો) છે. ગ્રહોમાં પ્રથમ બતાવેલા અયનાંશ ઉમેરી તેઓને સાયન કરવા તેનો ભુજ કરી તેના અંશ કરવા. તે અંશોને ૧૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તે પ્રમાણે ક્રાંતિનો ગતાંક તથા ઐષ્યાંક લઇ તેના અંતરવડે શેષ અંશાદિકને ગુણી દશે ભાગતાં જે અંશાદિ લબ્ધિ આવે તેને ગતાંકમાં ઉમેરતાં જે થાય તેને ૧૦ વડે ભાગવાથી અંશાદિ ક્રાન્તિ થાય છે. તે ક્રાન્તિ સાયન ગ્રહ ઉત્તર કે દક્ષિણ [1]ગોલીય હોય તે પ્રમાણે ઉત્તર દક્ષિણ સમજવી. ॥ ૧ ॥

૧ સાયનગ્રહ મેષાદિ છ રાશિમાં હોય તો ઉત્તર અને તુલાદિ છ રાશિમાં હોય તો દક્ષિણ ગોલીય સમજવો.

કાન્ત્યંક કોષ્ટક

૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	લબ્ધાંક
૦	૪૦	૮૦	૧૧૭	૧૫૧	૧૮૧	૨૦૬	૨૨૪	૨૩૬	૨૪૦	ક્રાંત્યાંક
૪૦	૪૦	૩૭	૩૪	૩૦	૨૫	૧૮	૧૨	૪	૦	અંતર.

ક્રાંતિનુ ઉદાહરણ—સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ મા અયનાંશ ૨૨।૪૧।૧૧ ઉમેર્યા તો ૨।૨૮।૩૫।૩૨ સાયનસૂર્ય થયો, તેનો ભુજ ૨।૨૮।૩૫।૩૨ થયો, તેના અંશાદિ ૮૮।૩૫।૩૨ થયા અંશને ૧૦ થી ભાગતા લબ્ધિ ૮ આવી, શેષ અંશાદિ ૮।૩૫।૩૨ રહ્યા લબ્ધિ પ્રમાણે ગતાંક ૨૩૬ આવ્યો તેને એષ્યાંક ૨૪૦ માથી બાદ કરતા અંતરાંક ૪ રહ્યા તે વડે શેષ અંશાદિકને ગુણતા ૩૪।૨૨।૮ થયા, તેને ૧૦ થી ભાગતા ૩।૨૬।૧૨ આવ્યા તેને ગતાંક ૨૩૬ મા ઉમેરતાં ૨૩૯।૨૬।૧૨ થયા તેને ૧૦ થી ભાગતા અંશાદિ ૨૩।૫૬।૩૭।૧૨ સૂર્યની ક્રાંતિ થઇ, તે સાયન સૂર્ય ઉત્તર ગોલમાં હોવાથી ઉત્તર થઇ ॥૧॥

सदार्कांतिभागैर्युताज्ञस्यसिद्धाः शनिन्द्वोर्युतोनाः क्रमाद्याम्यसौम्यैः॥
विलोमंपरेषां गजांभोधिभक्ता भवेदायनं वीर्यमर्कस्य दृग्घ्नम् ॥९॥

अन्वयः–सदाज्ञस्यक्रांतिभागैः सिद्धाः युताः, कार्याः शनीन्द्वोः क्रांतिभागैः क्रमात् याम्यसौम्यैः (सिद्धाः) युतोनाः कार्याः, परेषां विलोम, गजांभोधिभक्ताः, आयनंवीर्यंभवेत्, (किंविशिष्टं आयनं-वीर्यं), अर्कस्य दृग्घ्नंकार्यं, (तदा), आयनं वीर्यं भवेत् ॥९॥

अन्वयार्थ — सदा निरंतर ज्ञस्य બુધના क्रान्तिभागै ક્રાન્ત્યાંશ વડે सिद्धा ૨૪ युताः યુક્ત कार्या કરવા शनीन्द्वो શનિ અને ચંદ્રમાના क्रांतिभागै ક્રાન્ત્યંશવડે क्रमात् અનુક્રમથી याम्यसौम्य દક્ષિણ અને ઉત્તર ક્રાંતિવડે કરીને (सिद्धा ચોવીશ તે) युतोना યુક્ત અને ઊન कार्या કરવા, परेषां બીજા (ગ્રહો) ને विलोमं વિપરીત (કરવુ) गजांभोधिभक्ता ૪૮ થી ભાગે લીધેલુ आयनवीर्यं આયન બળ હોય (किंविशिष्टं કેવુ आयनंवीर्यं આયન બળ) अर्कस्य સૂર્યનું दृग्घ्नंकार्यं બમણું કરવુ (तदा ત્યારે आयनंवीर्यं આયન બળ भवेत् હોય.) ॥૯॥

ભાવાર્થ—બુધની ઉત્તર કે દક્ષિણ ક્રાન્તિ હોય તો પણ તેમાં

૨૪ જોડવા, શનિ અને ચંદ્રની ક્રાંતિ દક્ષિણ હોય તો તેમાં ૨૪ જોડવા, અને ઉત્તર હોય તો ૨૪ માંથી ક્રાંતિ બાદ કરવી, બીજા ગ્રહોને માટે ઉલટું એટલે ઉત્તર હોય તો ૨૪ જોડવા, અને દક્ષિણ હોય તો ૨૪ માંથી ક્રાંતિ બાદ કરવી. ત્યારે જે થાય, તેને ૪૮ વડે ભાગવાથી આયન બળ થાય છે. પણ સૂર્યના અયનબળને બમણું કરવું. ॥ ૯ ॥

આયન બળનું ઉદાહરણ—સૂર્યની ક્રાંતિ ૨૩।૫૬।૩૭।૧૨ ઉત્તર હોવાથી તેમાં ૨૪ ઉમેર્યા તો ૪૭।૫૬।૩૭।૧૨ સિદ્ધ સંસ્કૃત ક્રાંત્યંશા થયા, તેને ૪૮ થી ભાગતાં ૦।૫૯।૫૫।૪૬ થયા, તેને ૨ વડે ગુણવાથી ૧।૫૯।૫૧।૩૨ સૂર્યનું અયનબળ થયું. ॥ ૯ ॥

मध्यस्पष्टयुतेर्दलोनितचलं चेष्टाख्यकेंद्रंकुजात् । स्यात्तच्चेद्भगणाच्च्युतं षडधिकं षड्हृच्चचेष्टाबलं ॥ स्यादेकोत्तररूपमद्रिविहृतं नैसर्गिकंस्याद्बलं । मंदारज्ञसुरेज्य शुक्रशशभृत्तीक्ष्णद्युतीनां क्रमात् ॥१०॥

अन्वयः—मध्यस्पष्टयुतेः, दलोनितचलं, कुजात्, चेष्टाख्य केंद्रं स्यात्, तच्चेष्टाख्यकेंद्रं, षडधिकंचेत् तदा भगणात् च्युतं षड्हृत् चेष्टाबलंस्यात्, एकोत्तररूपंअद्रिविहृतं, मंदारज्ञ सुरेज्य शुक्र शशभृत् तीक्ष्णद्युतीनां, क्रमात्, नैसर्गिकं बलं स्यात् ॥१०॥

अन्वयार्थः—मध्यस्पष्टयुतेः મધ્યમ અને સ્પષ્ટ ગ્રહનો જે યોગ તેનો दलोनित અર્ધવડે કરીને રહિત चलं શીઘ્રોચ્ચ જે તે कुजात् મંગળથી चेष्टाख्यकेंद्रंस्यात् ચેષ્ટાકેંદ્ર હોય. ततचेष्टाख्यकेंद्रं તે ચેષ્ટાખ્ય કેંદ્ર षडधिकंचेत् ૭ થકી અધિક હોય तदा ત્યારે भगणात् બારથી च्युतं પાડેલું षडहृत् છવડે ભાગે લીધેલું चेष्टाबलंस्यात् ચેષ્ટાબલ હોય. एकोत्तररूपं એકથી ઉત્તરોત્તર રૂપને अद्रिविहृतं સાતથી ભાગવા તો मंद શનિ आर મંગળ ज्ञ બુધ सुरेज्य ગુરૂ शुक्र શુક્ર शशभृत् ચંદ્ર तीक्ष्णद्युतीनां સૂર્ય અને બીજા ગ્રહોનું क्रमात् અનુક્રમથી नैसर्गिकंबलं स्यात् નૈસર્ગિકબળ થાય. ॥૧૦॥

ભાવાર્થ—મધ્યમ અને સ્પષ્ટ ગ્રહના [1]યોગનું અર્દ્ધ કરવું. તે ભૌમાદિ

૧–મધ્યમ અને સ્પષ્ટ ગ્રહનો યોગ કરતી વખતે મધ્યમ અથવા સ્પષ્ટ ગ્રહ ૧૧ રાશિનો હોય અને તેજ ગ્રહ મધ્યમ યા સ્પષ્ટ ૦ રાશિનો

ગ્રહોના અર્દ્ધને તેઓના શીઘ્રોચ્ચમાંથી બાદ કરવાં, તે ભોમાદિ ગ્રહોનું ચેષ્ટાકેંદ્ર થાય છે. તે ચેષ્ટાકેંદ્ર ૭ થકી વધારે હોય તો બાર રાશિમાંથી ઘટાડવું તેને [૨]૭ વડે ભાગવાથી ચેષ્ટાબળ થાય છે

રૂપાત્મક ૧-૨-૩-૪-૫-૬-૭ તે દરેકને સાતે ભાગવાથી અનુક્રમે શનિ મંગળ, બુધ, ગુરૂ, શુક્ર, ચંદ્ર અને સૂર્ય તેઓનું નૈસર્ગિકબળ થાય છે ॥૧૦॥

भौमस्यइज्यस्यशनैश्वरस्य शीघ्रोच्चमेवं रविमध्यमस्तु ॥
भृगोस्तुकेंद्रंहितथाबुधस्य योगोस्तुकार्यं रविमध्यमेन ॥१॥

ભાવાર્થ—મંગળ, ગુરૂ અને શનિનું શીઘ્રોચ્ચ ઇષ્ટ મધ્યમ સૂર્યજ છે. અને શુક્ર તથા બુધનું શીઘ્રોચ્ચ તેઓના ઇષ્ટ મધ્યમ કેંદ્ર (પ્રથમ કેન્દ્ર) મા ઇષ્ટ મધ્યમ સૂર્ય ઉમેરવાથી થાય છે (સૂર્ય ચંદ્રના ચેષ્ટાકેંદ્રની અહીં જરૂર ન હોવાથી હવે પછી બતાવવામા આવશે)

ચેષ્ટા બળનું ઉદાહરણ—મધ્યમ મંગળ ૧૧।૧૬।૪૫।૧૨૫૮ મંગળ ૦-(૧૨) ૨૩।૧૧।૨૦ એ બેનો યોગ કરવાથી ૨૪।૯।૫૬।૨૧ થયા, તેનું અર્દ્ધ કર્યું તો ૧૨।૪।૫૮।૧૦ થયા તેને મંગળના શીઘ્રોચ્ચ ૨।૫।૨૭।૩૩ માથી બાદ કરતા ૨।૦।૨૯।૨૩ રહ્યા, તે મંગળનું ચેષ્ટાકેંદ્ર થયું, તેને ૭થી ભાગતા ૦।૨૦।૯।૪૭ મંગળનું ચેષ્ટાબળ થયું ॥૧॥

નૈસર્ગિક બળનું ઉદાહરણ—રૂપાત્મક ૭ ને ૭ થી ભાગવાથી સૂર્યનું નૈસર્ગિક બળ ૧-૦-૦-૦ આવ્યું

☞ આ નૈસર્ગિક બળનું ચક્ર દરેકની જન્મ પત્રિકામાં સરખુ જ રહે છે

નૈસર્ગિક બળ ચક્ર

સૂ	ચં	મ	બુ	ગુ	શુ	શ
૧	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૦	૫૧	૧૭	૨૫	૩૪	૪૨	૮
૦	૨૫	૮	૪૨	૧૭	૫૧	૩૪
૦	૪૨	૩૪	૫૧	૮	૨૫	૧૭
૦	૫૧	૧૭	૨૫	૩૪	૪૨	૮

૦ હોય તો તેના યોગમા ૦ ને બદલે ૧૨ રાશિ લઈ યોગ કરવો, અને અર્દ્ધ કરતાં ૧૨ રાશિ આવે તો તેજ રહેવા દેવી પણ તેને બદલે ૦ કરવું નહિ

૨—૭એ ભાગવાની રીત પાના ૨૮ માં છે

युद्धेबाणवियोगहृत् खचरयोर्वीर्यैक्ययोरन्तरं । स्वंसौम्यस्थबलेक्षयंच यमदिक् संस्थस्यकुर्याद्बले ॥ सद्दृष्ट्यङ्घ्रियुगुग्र दृष्टिचरणोनंखेट वीर्यंभवेत् । भावानांबलमीशजं चनृचतुष्पादाख्यकीटांबुजाः ॥११॥

अन्वयः-युद्धे खचरयोः, वीर्यैक्ययोः, अन्तरं, बाण वियोगहृत् कार्यं, सौम्यस्थ बले स्वं कुर्यात्, यमदिक् संस्थस्यबलेक्षयं कुर्यात्, सद्दृष्ट्यंघ्रियुक् उग्र दृष्टिचरणोनं खेटवीर्यं भवेत्, भावानांबलं ईशजं नृचतुष्पादाख्यकीटांबुजाः ॥११॥

अन्वयार्थः--**युद्धे** યુદ્ધ બળ હોય તો **खचरयोः** બે ગ્રહોના **वीर्यैक्ययोः** સર્વ બળનું **अन्तरं** અંતર **बाणवियोगहृत्** શરના અંતરવડે ભાગે લીધું એવું **कार्यं** કરવું **सौम्यस्थबले** ઉત્તરમાં રહેલા ગ્રહના ચેષ્ટા બળને વિશે **स्वं** ધન **कुर्यात्** કરવું **यमदिक्संस्थस्य** દક્ષિણ દિશાને વિશે રહેલા ગ્રહના **बले** ચેષ્ટાબળને વિશે **क्षयं** ૠણ **कुर्यात्** કરવું. **सद्दृष्ट्यंघ्रियुक्** શુભ ગ્રહની દૃષ્ટિનો ચતુર્થાંશ યુક્ત કરવો. **उग्रदृष्टिचरणोनं** પાપગ્રહની દૃષ્ટિનો ચતુર્થાંશ રહિત તે **खेटवीर्यं** ગ્રહોનું બળ **भवेत्** હોય. **भावानां** ભાવોનું **बलं** બળ **ईशजं** સ્વામીથી ઉત્પન્ન થયેલું, **नृ** મનુષ્ય રાશિ **चतुष्पादाख्य** ચતુષ્પદ નામવાળી રાશિ **कीट** કીટ રાશિ **अम्बुजः** જલચર રાશિ જે તે. ॥૧૧॥

ભાવાર્થ—**યુદ્ધબળ** હોય તો જે બે ગ્રહો યુદ્ધ કરનાર છે, તે બે ગ્રહોના [1]સર્વબળનું [2]અંતર કરવું, તે અંતરને તે બે ગ્રહોના શરના અંતર વડે ભાગવું. જે આવે તેને રૂપાત્મક માનીને જે ગ્રહ [3]ઉત્તરમાં છે, તેના ચેષ્ટાબળમાં જોડવું, ને દક્ષિણમાં હોય તેના ચેષ્ટાબળમાંથી કાઢી નાંખવું. તો તે યુદ્ધ કરનારા ગ્રહોનું સ્પષ્ટ ચેષ્ટાબળ થાય છે. શુભ ગ્રહની દૃષ્ટિના ઐક્યનો ચતુર્થાંશ કરવો. તેને ધન જાણવો, અને પાપગ્રહની દૃષ્ટિના ઐક્યના

૧–સર્વબળનું એટલે–સ્થાનબળ, દિગ્બળ, કાળબળ, ચેષ્ટાબળ અને નૈસર્ગિક બળના ઐક્યનું. ૨–બે ગ્રહોના શર એક દિશાના અથવા જુદી જુદી દિશાના હોય તોપણ અંતરજ કરવું. ૩–જો બે ગ્રહ એક દિશાના હોય તો જેનો શર ઓછો છે તેને જુદી દિશાનો ધારવો.

ચતુર્થાંશને ઋણ જાણવો. તે બેનું અંતર કરવુ, તો તે ધનર્ણરૂપ દગબળ થાય છે, તે દગબળને ધન ચતુર્થાંશ વધારે હોય તો અંતર ધન અને ઋણ ચતુર્થાંશ વધારે હોય તો ઋણ સમજવુ, સ્પષ્ટભાવની જે રાશિ તેના સ્વામીનું જે ષડ્બલૈક્ય તે, તે ભાવના સ્વામીનુ બળ જાણવુ મનુષ્ય, ચતુષ્પદ, કીટ અને જલચર રાશિઓ.[1] ॥૧૧॥

दिवसकरेणास्तमयः समागम शीतरश्मि सहितानां ॥
कुसुतादिनां युद्धं निगद्यतेऽन्योन्य युक्तानाम ॥१॥

ભાવાર્થ—જે ગ્રહો સૂર્યના ભેગા હોય તે અસ્તના કહેવાય, ને ચંદ્રના ભેગા ભોમાદિ ગ્રહો હોય તો તે ગ્રહોનો સમાગમ થયો કહેવાય, અને ભોમાદિક પાંચ ગ્રહોમાંથી ગમે તે બે ગ્રહોના રાશિ અંશ કળા વિકળા સરખા હોય તો તે બે ગ્રહોનું યુદ્ધ કહેવાય છે ॥૧॥

खाम्बुधय खयमाः खभुजङ्गा खाङ्कमिताः खदशक्रमशः स्यु ॥
पातलवाः कुसुताद्बुधभृग्वोर्मध्यम चश्चलकेन्द्रविहीनाः ॥१॥

अन्वय–खाम्बुधय, खयमा, खभुजङ्गा, खाङ्कमिता, खदश, (एते), क्रमश, कुसुतात्, पातलवाः, स्यु, बुधभृग्वो, मध्यम चश्चलकेन्द्रविहीना, (स्यु) ॥१॥

अन्वयार्थ—खाम्बुधय, ૪૦ खयमा, ૨૦ खभुजङ्गा, ૮૦ खाङ्कमिता, ૬૦ खदश, ૧૦૦ (एते એ) क्रमश, અનુક્રમે कुसुतात्, મંગળથી पातलवा स्यु પાતાંશ હોય बुधभृग्वो, બુધ અને શુક્રના मध्यमचश्चलकेन्द्रविहीना, (स्यु) મધ્યમ શીઘ્રકેન્દ્રે રહિત કરેલા હોય

ભાવાર્થ—૪૦ ૨૦, ૮૦, ૬૦, ૧૦૦, એ મંગળથી અનુક્રમે ગ્રહોના પાતાંશ થાય છે, પણ બુધ અને શુક્રના પાતાંશમાંથી તેઓનાં ઇષ્ટ-મધ્યમશીઘ્રકેંદ્ર બાદ કરવાથી બુધ અને શુક્રના સ્પષ્ટ પાતાંશ થય છે જો કે અહિં યુદ્ધગ્રહનો સંભવ નથી તોપણ સમજણ પડવા માટે યુદ્ધ બળની રીત મુકી છે

૧—આ શ્લોકનો સંબંધ ૧૨ મા શ્લોક સાથે છે

ભૌમાદિગ્રહોના રાશ્યાદિ પાતાંશ

મં.	બુ.	ગુ	શુ.	શ.	ગ્રહોનાં નામ	
૧	૦	૨	૨	૩	રાશિ.	પાતાંશ અથવા
૧૦	૨૦	૨૦	૦	૧૦	અંશ	સંપાતાંશ

બુધ તથા શુક્રના સ્પષ્ટ પાતાંશો બનાવવાનું ઉદાહરણ— બુધના પાતાંશ રાશ્યાદિ ૦।૨૦।૦।૦ માંથી બુધનું ઇષ્ટ મધ્યમ શીઘ્ર (એટલે પ્રથમ શીઘ્ર) કેંદ્ર ૭।૧૩।૫૦।૧૪ બાદ કરવાથી બુધના સ્પષ્ટ પાતાંશ રાશ્યાદિ ૫।૬।૯।૪૬ થયા. શુક્રના પાતાંશ રાશ્યાદિ ૨।૦।૦।૦ માંથી શુક્રનું ઇષ્ટ મધ્યમકેંદ્ર ૧૦।૨।૧૧।૧૪ બાદ કરવાથી રાશ્યાદિ ૩।૨૭।૫૮।૪૬ શુક્રના સ્પષ્ટ પાતાંશ થયા. ॥૧॥

कुद्वित्र्यब्धियुगाश्विनो दलचयश्चेत्षड्भपुष्टं चलं केन्द्रं चक्रविशुद्ध-मस्य भमितार्धैक्यं लवघ्नागतात् ॥ त्रिंशल्लब्धयुतं कुजात्कुयमला-ब्धीन्द्वद्रिभक्तं क्रमात् तद्धीना घृतिरिष्विलागुणभुवो गोऽब्जा इना द्राक्छ्रुतिः ॥ २ ॥

अन्वयः—कुद्वित्र्यब्धियुगाश्विनः, दलचयः, (स्यात्), चलम्, केन्द्रम्, षड्भपुष्टम्, चेत्, (तदा), चक्रविशुद्धम्, (कार्य्यम्); अस्य, भमितार्द्धैक्यम्, लवघ्नागतात्, त्रिंशल्लब्धयुतम्, (कार्य्यम्); (ततः), कुजात्, कुयमलाब्धीन्द्वद्रिभक्तम्, (कार्य्यम्); (तदा, यत्, फलम्, तद्धीनाः), क्रमात्, धृतिः, इष्विलाः, गुणभुवः, गोऽब्जाः, इनाः, द्राक्छ्रुतिः, (स्यात्), ॥ २ ॥

अन्वयार्थः—कु १ द्वि २ त्रि ३ अब्धि ४ युग ४ अश्विन २ दलचयः (स्यात्) ખંડ હોય. चलंकेद्रं શીઘ્રકેંદ્ર તે षड्भपुष्टंचेत् (तदा) ७ રાશિથી વધારે હોય ત્યારે चक्रविशुद्धं (कार्यम्) બાર રાશિમાંથી બાદ કરવા; अस्य એનું भमितार्द्धैक्यम् રાશિના તુલ્ય ખંડોનું ઐક્ય लवघ्नागतात्, અંશવડે ગણેલા ઐક્ય ખંડકથી त्रिंशल्लब्धयुतं (कार्यम्) ત્રીશે ભાગેલું લબ્ધયુક્ત કરવું (ततः) ત્યાર પછી कुजात् મંગળથી कु १ यमल २ अब्धि ४ इन्दु १ अद्रि ७ તેણે भक्तं (कार्यम्) ભાગવા. (तदा यत्फलं) ત્યારે જે ફળ तद्धीनाः તેણે રહિત કરેલા क्रमात्

અનુક્રમથી ધૃતિ ૧૮ ઇન્વિલા ૧૫ ગુણભુવ ૧૩ ગોઽજ્ઞા ૧૯ ઇના ૧૨ દ્રાક્છ્રુતિ (સ્યાત્) શીઘ્રકર્ણ હોય ॥૨॥

ભાવાર્થ—૧-૨-૩-૪-૪-૨ એ ખંડ છે ભૌમાદિ ગ્રહોનું શીઘ્રકર્ણ લાવવા માટે તેમનું દ્વિતીય શીઘ્રકેન્દ્ર ૭ રાશિથી વધારે હોય તો ૧૨ રાશિમાથી બાદ કરવાથી જે રાશિ રહે તેટલા ખંડાનો યોગ કરવો, તે પછીના ખડકથી શેષ અંશાદિને ગુણવા અને તેઓને ૩૦ વડે ભાગવાથી જે આવે તે ખંડોના સરવાળામા ઉમેરવુ ત્યારે જે થાય તે મંગળનું હોય તો તેને ૧ થી, બુધનું હોય તો ૨ થી, ગુરુનું હોય તો ૪ થી, શુક્રનું હોય તો ૧ થી, અને શનિનું હોય તો તેને ૭ થી ભાગવા, ભાગતા જે લબ્ધિ આવે તે મગળની હોય તો તેને ૧૮ માથી, બુધની હોય તો ૧૫ માથી, ગુરુની હોય તો ૧૩ માથી, શુક્રની હોય તો ૧૯ માથી, અને શનિની હોય તો તેને ૧૨ માથી બાદ કરવાથી ભૌમાદિગ્રહોના શીઘ્રકર્ણ થાય છે ॥૨॥

॥ આ ખંડકોનું કોષ્ટક છે ॥							॥આ શીઘ્રકર્ણાંકોનુ કોષ્ટક છે॥					
૧	૨	૩	૪	૫	૬	રાશિ સખ્યા	મ	બુ	ગુ	શુ	શ	ગ્રહો
૧	૨	૩	૪	૪	૨	શીઘ્રાક ખડકો	૧	૨	૪	૧	૭	ભાજ્યાંક
							૧૮	૧૫	૧૩	૧૯	૧૨	શીઘ્રકર્ણાંક

શીઘ્રકર્ણનું ઉદાહરણ—બુધનુ દ્વિતીય શીઘ્રોન્દ્ર ૭।૧૧।૫૯।૮ તે ૭ રાશિ કરતા વધારે હોવાથી ૧૨ રાશિમાથી બાદ કર્યુ તો ૪।૧૭।૦।૫૨ થયા તેની રાશિ ૪ પ્રમાણે ચાર ખડકોનો યોગ કર્યો તો ૧૦ થયો, શેષ અશાદિકને પછીના ખડક ૪ વડે ગુણ્યા તો ૬૮।૩।૨૮ થયા, તેને ત્રીશે ભાગવાથી ૨।૧૬।૬ થયા તેને ખડોના યોગ ૧૦ મા ઉમેરવાથી ૧૨।૧૬।૬ થયા, તેને બુધના ભાજ્યાંશ ૨ થી ભાગ્યા તો ૬।૮।૩ આવ્યા, તેને બુધના શીઘ્રકર્ણાંક ૧૫ માંથી બાદ કરતા ૮।૫૧।૫૭ બુધનો શીઘ્રકર્ણ થયો

मन्दस्पष्टखगात्स्वपातरहितात्क्रांत्यंशकाः केवलात्कर्णाप्तास्त्रियमाहता अय गुरोश्चेल्लोचनाप्ताः पुनः ॥ खाङ्कयुना अष्टनोद्गुलादिकशराः पातोनदिवस्यादसौ *त्रिघ्नः स्यात्कलिकादिकः स्फुटतरस्तत्संस्कृत* क्षापमः ॥३॥

अन्वयः-स्वपातरहितात्, मन्दस्पष्टखगात्, केवलात्, क्रान्त्यंशकाः (साध्याः), (ते), त्रियमाहताः, (ततः), कर्णाप्ताः, (कार्य्याः), अथ, गुरोः, चेत्, (तर्हि), लोचनाप्ताः, (कार्य्याः), असृजः, (चेत्), तर्हि, द्व्याप्ताः, पुनः स्वाङ्घ्रियूनाः, (सन्तः पातोनदिक्, अङ्गुलादिकशरः, स्यात्, असौ, त्रिघ्नः, कलिकालादिकः, (स्यात्), तत्संस्कृतः, च अपमः, स्फुटतरः, (भवति) ॥३॥

अन्वयार्थः—स्वपातरहितात् પોતાના પાતાંશે રહિત मंदस्पष्टखगात् મંદસ્પષ્ટ ગ્રહ થકી केवलात् કેવળ क्रान्त्यंशकाः ક્રાન્તિના અંશાદિક તે (साध्याः) સાધવા; (ते) તે त्रियमाहताः તેવીશે ૨૩ ગુણેલા (ततः) તે થકી, कर्णाप्ताः શીઘ્રકર્ણ વડે ભાગેલા (कार्य्याः) કરવા. अथ ત્યાર પછી गुरोः चेत् ગુરૂના (શર કરવા) હોય (तर्हि) ત્યારે लोचनाप्ताः બેવડે ભાગે લીધેલા (कार्य्याः) કરવા, असृजः (चेत्) મંગળના હોય तर्हि ત્યારે (द्व्याप्ताः) બે વડે ભાગેલા पुनः ફરીથી स्वांघ्र्यूनाः (सन्तः) પોતાના ચતુર્થાંશે રહિત કરે સતે पातोनदिक् પાતે રહિત ગ્રહની દિશાને अङ्गुलादिकशरः અંગુલાદિ શર स्यात् હોય; असौ એ શરો તે त्रिघ्न ત્રણથી ગુણેલા कलिकादिकः स्यात् કળાદિક થાય च અને तत्संस्कृतः તેથી સંસ્કાર કરેલી अपमः ક્રાન્તિઃ તે स्फुटतरः સ્પષ્ટ (भवति) થાય છે. ॥૩॥

ભાવાર્થ—જે ગ્રહનો શર લાવવો હોય તે ગ્રહ મંદસ્પષ્ટ લેવો અને તેમાંથી તેનોજ પાતાંશ બાદ કરવો તે પાતોનગ્રહ થાય છે, પછી તેમાં અયનાંશા ઉમેર્યા સિવાય આગળ કહ્યા પ્રમાણે ક્રાન્તિ[1] લાવવી તો અંશાદિ ક્રાન્તિને તેવીશ (૨૩) થી ગુણી પોતાના શીઘ્રકર્ણથી ભાગવી તો અંગુલાદિ શર થાય છે, તે શર પાતોનગ્રહ ઉત્તરગોલીય હોય તો ઉત્તર, ને દક્ષિણગોલીય હોય તો દક્ષિણ થાય છે, જ્યારે ગુરૂનો શર કરવો હોય તો તેના આવેલા શરને બે વડે ભાગવાથી, અને મંગળનો શર લાવવો હોય તો તેના આવેલા શરમાંથી તેનોજ ચતુર્થાંશ બાદ કરવાથી તેઓના અંગુલાદિ સ્પષ્ટ શરો થાય છે; પણ જો મંગળનો શીઘ્રકર્ણ ૧૧ અંશથી ઓછો હોય તો શીઘ્રકર્ણથી ભાગેલા ફળને બેથી ભાગી, ભાગેલા ફળમાંથી તેનોજ ચતુર્થાંશ બાદ કરવાથી મંગળનો અંગુલાદિ સ્પષ્ટશર આવે છે. તે અંગુલાદિ શરોને ૩ થી ગુણીએ તો કળાદિ શરો થાય છે, સાયનગ્રહ ઉપરથી ક્રાન્તિ લાવીને

૧–ક્રાન્તિ કરવાની રીત પાન ૩૭ માં છે.

તેમા કળાદિ શરનો સંસ્કાર કરવાથી સ્પષ્ટ[1] ક્રાન્તિ થાય છે ॥ ૩ ॥

શરનું ઉદાહરણ—મંદસ્પષ્ટ બુધ ૨।૭।૧૮।૨૯ માંથી તેનો પાતાંશ ૫।૨૬।૪૬ બાદ કરવાથી ૯।૧૧।૮।૫૩ પાતોન બુધ થયો, તેનો ભુજ ૨।૨૮।૫૧।૭ થયો, તેના અંશાદિ ૮૮।૫૧।૭ થયા, અંશોને ૧૦ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૮ આવી તે પ્રમાણે ક્રાન્તિનો ગતાંક ૨૩૬ ને ઐષ્યાંક ૨૪૦ એ બેનું અંતર કર્યું તો ૪ થયા તે અંતરવડે શેષ અંશાદિ ૮।૫૧।૭ ને ગુણ્યા તો ૩૫।૨૪।૨૮ થયા તેને ૧૦ થી ભાગ્યા તો ૩।૩૨।૨૬ થયા તેને ગતાંક ૨૩૬ માં ઉમેર્યા તો ૨૩૯।૩૨।૨૬ થયા તેને ૧૦ થી ભાગતાં ૨૩।૫૭।૧૪ બુધની અંશાદિ ક્રાન્તિ થઈ, તેને ૨૩ થી ગુણ્યા તો ૫૫૦।૫૬।૨૨ થયા તેની વિકળાઓ ૧૯૮૩૮૨ થઇ તેને બુધના શીઘ્ર કર્ણ ૮।૫૧।૫૭ ની વિકળાઓ ૩૧૯૧૭ થી ભાગ્યા તો ૬।૨।૮।૩૦ બુધનો અંગુલાદિ શર થયો, તેને ત્રણ વડે ગુણ્યા તો ૧૮।૬।૨૫।૩૦ બુધનો કળાદિ સ્પષ્ટ શર થયો, તે પાતોન બુધ દક્ષિણ ગોલનો હોવાથી દક્ષિણ થયો

યુદ્ધબળનું કલ્પિત ઉદાહરણ—સ્પષ્ટ મંગળ ૪।૧૨।૫।૩૯ છે તેમજ સ્પષ્ટ શનિ ૪।૧૨।૫।૩૯ છે એ બે ગ્રહોના રાશિ, અંશ, કળા વિકળા સરખાં છે તથા આ બે ગ્રહોનું યુદ્ધ થશે માટે મંગળનું સર્વ બલૈક્ય ૫।૨૮।૪૫।૩૪ તેમજ શનિનું સર્વ બલૈક્ય ૬।૫।૪૫।૩૭ એ બેનું અંતર કર્યું તો ૦।૭।૦।૩ થયુ, મંગળનો કળાદિ શર ૧૧।૨ ઉત્તર છે, તથા શનિનો કળાદિ શર ૨૮।૨ દક્ષિણ છે. એ બન્નેનું અંતર ૮૪।૦ થયુ તેને ત્રણ વખત ૧૦ થી ગુણવા (ઉતારવા)થી ૧૮૧૪૪૦૦૦ થયા, તેનાથી સર્વ બલૈક્યના અંતરને ત્રણ વખત સાઠે ગુણેલા ૨૫૨૦૩ ને ભાગ્યા તો ૦।૦।૫।૦ રૂપાત્મક યુદ્ધબળ થયુ તે મંગળ ઉત્તરમાં છે, માટે તેના અયનબળ ચેષ્ટાબળયોગે **સ્પષ્ટ ચેષ્ટાબળમાં** જોડવુ, અને શનિ દક્ષિણમાં છે તેથી તેના સ્પષ્ટ ચેષ્ટાબળમાંથી બાદ કરવુ તો યુદ્ધ કર્તા ગ્રહોના સ્પષ્ટ ચેષ્ટાબળ થાય છે.

દૃગ્બળનું ઉદાહરણ—આ ઉદાહરણમાં શુભગ્રહો ચંદ્ર, ગુરુ અને શુક્ર છે તેનું ગ્રહો પરિદૃષ્ટિમાં સૂર્યોપરિ દૃષ્ટિનું ઐક્ય ૦।૫૫।૧।૨ છે, તેને ચારે ભાગવાથી ૦।૧૩।૪૫।૧૫ ધન થયુ, અને પાપગ્રહો સૂર્ય મંગળ, બુધ, તથા શનિનું ઐક્ય ૦।૬।૨૧।૩૦ છે, તેને ચારે ભાગવાથી ૦।૧।૩૫।૨૨ ઋણ થયુ એ બન્નેનું અંતર કરવાથી ૦।૧૨।૯।૫૩ સૂર્યનું *ધનરૂપ દૃગ્બળ ધન ચતુર્થાંશ વધારે હોવાથી ધન થયુ*

---

[1] —આ સ્પષ્ટ ક્રાંતિની અહિં કેશવીમાં જરૂર નથી

चेष्टाख्यकेन्द्रोद्भवमायनंच युद्धंत्रिधाचैंष्टिक वीर्यमाहुः ॥
नैसर्गिकंत्वेकविधंबलानां पण्णांयुतेषड्बलमाहुरार्याः ॥१॥

ભાવાર્થ—ચેષ્ટાખ્યકેન્દ્રથી ઉત્પન્ન થયેલું ચેષ્ટાબળ, અયનબળ, અને યુદ્ધબળ એ ત્રણે બળોનો યોગ કરવાથી સ્પષ્ટ ચેષ્ટાબળ થાય છે, નૈસર્ગિક બળ એક પ્રકારનું છે. પહેલું સ્થાનબળ, બીજું કાળબળ, ત્રીજું દિગ્બળ, ચોથું ચેષ્ટાબળ, પાંચમું નૈસર્ગિકબળ અને છઠ્ઠું દગ્બળ આ ૭ બળોનો યોગ કરવાથી ષડ્બલૈક્ય થાય છે. ॥૧॥

ષડ્બલૈક્યનું ઉદાહરણ—સૂર્યનું સ્થાનબળ ૩।૩૭।૩૬।૫૩, કાળબળ ૦।૨૨।૪।૧૮ દિગ્બળ ૦।૩૧।૧।૧૯ આયનબળચેષ્ટાબળયોગેસ્પષ્ટચેષ્ટાબળ ૧।૫૯।૫૮।૩૨ ધનર્ણરૂપ દગ્બલ ૦।૧૨।૯।૫૩ ધન, નૈસર્ગિકબળ ૧।૦।૦।૦ આ ૭ બળોનો યોગ કરવાથી સૂર્યનું ષડ્બલૈક્ય ૭।૧૪।૩૪।૫૫ થયું; એ રીતે દરેક ગ્રહોનું કરવું.

ભાવોના સ્વામીબળનું ઉદાહરણ—પહેલા ભાવનો સ્વામી ગુરૂ તેનું ષડ્બલૈક્ય ૬।૨૭।૫૫।૩૧ છે જેથી પહેલા ભાવનું સ્વામીબળ ૬।૨૭।૫૫।૩૧ થયું

मेषवृषधन्विसिंहा श्चतुष्पदामकरपूर्वभागश्च ।
कीटः कर्कटराशिः सरिसृपो वृश्चिकः कथितः ॥
मकरस्यपश्चिमार्द्धं ज्ञेयोमीनश्चजलचराख्यातः
मिथुनतुलाघटकन्याद्विपदाख्याः धन्विपूर्वभागश्च ॥१॥

ભાવાર્થ—મેષ, વૃષભ, ધન ૧૫ અંશ પછી, સિંહ, અને મકર રાશિ ૧૫ અંશ સુધી એઓની ચતુષ્પદ સંજ્ઞા જાણવી; કર્કરાશિ[1] કીટ છે; વૃશ્ચિક રાશિ સરીસૃપ (કીટ) છે; મકર રાશિ ૧૫ અંશ પછી તથા મીનની જલચર સંજ્ઞા છે; (મિથુન, તુલા, કુંભ, કન્યા, અને ધન રાશિ ૧૫ અંશ સુધી એઓની દ્વિપદ (મનુષ્ય) સંજ્ઞા છે. ॥૧॥૧૧॥

जायांबाम्बभोनिताः खलुततो दिग्वीर्यंवत्तग्रुतं । सद्दृष्टयंघ्रियुगु-ग्रदृष्टिचरणोनं ज्ञेज्यदृग्युक्पुनः ॥ व्यर्कैन्दुस्त्रिभयुक्तसायनरवि श्चे-

૧—પ્રૌઢ મનોરમાની ટીકામાં કર્ક રાશિને જલચર રાશિ કહેલી છે.

ष्टाख्यकेन्द्रेतयोर्गोकष्टेष्ट विधौबलेकुरुततः प्रागवद्वीर्यापते ॥१२॥

अन्वयः-जायांबाद्यखभोनिताः तत दिग्वीर्यवत् यत् तद्युतं तत् भावानां दिग्वीर्यभवेत् सद्दृष्टयंघ्रियुग् उग्रदृष्टिचरणोनं, पुनः ह्रोज्यदृक् युक् कार्यं स्वर्केन्दु त्रिभयुक्त सायनरविः तयोः चेष्टाख्यकेंद्रेस्त तच्चेष्टाख्यकेन्द्रं गोकष्टेष्टविधौबले कुरु ततः प्रागवत् वीर्यापते न ॥१२॥

अन्वयार्थ —जाया સાતમો ભાવ सवा ચોથો ભાવ आद्य પહેલો ભાવ खभं દશમો ભાવ તેઓવડે उनिता રહિત એવી तत તે થકી दिग्वीर्यवत् દિગ્બળની પેઠે यत् જે બળ तत તે બળ युक्तं યુક્ત કરવું तत् તે भावानां ભાવોનું दिग्वीर्यं દિગ્બળ भवेत् હોય, सद्दृष्टयंघ्रियुग् શુભ ગ્રહની, દૃષ્ટિનો ચતુર્થાંશ યુક્ત કરવો उग्रदृष्टि चरणोन પાપ ગ્રહની દૃષ્ટિનો ચતુર્થાંશ રહિત કરવો पुन ફરીને ह्रोज्यदृक् બુધ અને ગુરુની દૃષ્ટિ युक् યુક્ત કરવી स्वर्केन्दु જેમાથી સૂર્ય ગયો છે એવો ચંદ્ર त्रिभयुक्त सायनरवि ત્રણ રાશિએ યુક્ત અને અયનાંશએ સહવર્ત્તમાન સ્પષ્ટ સૂર્ય तयो તે બે (चन्द्रसूर्ययो ચંદ્ર અને સૂર્ય) નું चेष्टाख्यकेंद्रे स्त ચેષ્ટાખ્યકેન્દ્ર હોય तच्चेष्टाख्यकेन्द्र તે ચેષ્ટાખ્યકેન્દ્ર गो ઉચ્ચ રશ્મિ અને ચેષ્ટા રશ્મિ कष्ट કષ્ટ इष्ट ઇષ્ટ विधौबले બળને વિશે कुरु કરવા तत તેથી प्रागवत् પ્રથમની પેઠે वीर्यापतेन ષડ્બળમા ન લેવા ॥૧૨॥

ભાવાર્થ—તે (પૂર્વે બતાવેલી મનુષ્યાદિ રાશિઓ) જે ભાવમાં પડેલી હોય તે ભાવમાથી અનુક્રમે સાતમો, ચોથો, પહેલો અને દશમો ભાવ કાઢી નાખવો જે રહે તેથી દિગ્બળની[૨] રીતે બળ લાવવું તો તે, ભાવોનું દિગ્બળ થાય છે, ભાવોપરિ શુભદૃષ્ટિના ઐક્યનો ચતુર્થાંશ તે શુભદૃષ્ટિ ચતુર્થાંશ ધન થાય, અને પાપ ગ્રહની દૃષ્ટિના ઐક્યનો ચતુર્થાંશ તે પાપ દૃષ્ટિ ચતુર્થાંશ ઋણ થાય, ધન અને ઋણ ચતુર્થાંશનું અંતર કરવાથી ધનર્ણરૂપ દૃગ્બળ જો ધન ચતુર્થાંશ વધારે હોય તો

૧–અર્થાત્ મનુષ્ય રાશિના ભાવમાથી સાતમો ભાવ, ચતુષ્પદ રાશિના ભાવમાથી ચોથો ભાવ, કીટ રાશિના ભાવમાંથી પહેલો ભાવ, અને જળ ચર રાશિના ભાવમાંથી દશમો ભાવ બાદ કરવો

૨–દિગ્બળની રીત પાના ૩૧ મા છે

ધન અને ઋણ ચતુર્થાંશ વધારે હોય તો ઋણ થાય છે, ભાવોપરિ બુધ અને ગુરૂની દૃષ્ટિનો યોગ કરવો તો તે જીવજ્ઞ દૃષ્ટિયોગ થાય છે, તેમાં ધનર્ણરૂપ દૃગ્બળ ધન હોય, તો ઉમેરવું. અને ઋણ હોય, તો કાઢી નાંખવું. તો તે જીવજ્ઞ દૃષ્ટિ સંસ્કૃત ધનર્ણરૂપ દૃગ્બળ થાય છે, એ રીતે કરેલાં ભાવોનો સ્વામીબળ, દિગ્બળ અને જીવજ્ઞ દૃષ્ટિ સંસ્કૃત ધનર્ણરૂપ દૃગ્બળ એ ત્રણે બળનો યોગ કરવાથી ભાવોનું સ્પષ્ટ (સ્ફુટ) બળ થાય છે. પ્રથમ સૂર્ય ચંદ્રના ચેષ્ટાકેન્દ્રનો ઉપયોગ ન હોવાથી બતાવ્યું નથી, માટે અહિં બતાવવામાં આવે છે. સ્પષ્ટ ચંદ્રમાંથી સ્પષ્ટ સૂર્ય બાદ કરવાથી ચંદ્રનું, અને સ્પષ્ટ સૂર્યમાં અયનાંશો તથા ત્રણ રાશિ જોડવાથી સૂર્યનું સ્પષ્ટ ચેષ્ટાકેન્દ્ર થાય છે. આ ચંદ્ર સૂર્યના ચેષ્ટાકેન્દ્રનો ષડ્બલમાં ઉપયોગ કરવો નહિ પણ ઉચ્ચરશ્મિ, ચેષ્ટારશ્મિ અને ગ્રહોના કષ્ટ તથા ઇષ્ટબળમાં ઉપયોગ કરવો. ॥૧૨॥

ભાવોના દિગ્બળનું ઉદાહરણ–પહેલો ભાવ રાસ્યાદિ ૧૧।૧૯।૬।૩૬ છે. તે મીન રાશિ જલચર હોવાથી તેમાંથી દશમો ભાવ રાશ્યાદિ ૮।૧૫।૨૮।૨૦ બાદ કરતાં ૩।૩।૩૮।૧૬ થયા, તેને દિગ્બળની પેઠે છએ ભાગવાથી ૦।૩૧।૧૨।૪૫ પહેલા ભાવનું દિગ્બળ થયું; એ રીતે દરેક ભાવોનું દિગ્બળ કરવું.

જીવજ્ઞ દૃષ્ટિ સંસ્કૃત ભાવોના દૃગ્બળનું ઉદાહરણ—પહેલા ભાવ ઉપર શુભ ગ્રહની દૃષ્ટિનું ઐકય ૦।૪૮।૧૨।૧૯ છે, તેને ચારે ભાગવાથી ૦।૧૨।૩।૪ શુભ દ્રષ્ટે ચતુર્થાંશો ધન થયું, ને પાપ ગ્રહની દૃષ્ટિનું ઐકય ૦।૮।૨૩।૫૨ છે, તેને ચારે ભાગવાથી ૦।૨।૫।૫૮ પાપદ્રષ્ટે ચતુર્થાંશો ઋણ થયું. એ બન્નેનું અંતર કરવાથી ૦।૯।૫૭।૬ ધનર્ણરૂપ દૃગ્બળ (ધનચતુર્થાંશ વધારે હોવાથી) ધન થયું તેમાં બુધ અને ગુરૂની દૃષ્ટિનું ઐકય ૦।૧૪।૪૭।૨૪ ઉમેરવાથી ૦।૨૪।૪૪।૩૦ જીવજ્ઞ દૃષ્ટિ સંસ્કૃત પહેલા ભાવનું દૃગ્બળ થયું.

ભાવોના સ્પષ્ટબળનું ઉદાહરણ—પહેલા ભાવના સ્વામીનું બળ ૬।૨૭।૫૫।૩૨, દિગ્બળ ૦।૩૧।૧૨।૪૫, અને જીવજ્ઞ દૃષ્ટિ સંસ્કૃત દૃગ્બળ ૦।૨૪।૪૪।૩૦, એ ત્રણેનો યોગ કરવાથી પહેલા ભાવનું સ્પષ્ટબળ ૭।૨૩।૫૨।૪૬ થયું.

સૂર્ય તથા ચંદ્રના ચેષ્ટાકેન્દ્રનું ઉદાહરણ—સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ

૧–ચેષ્ટાબળ પાના ૨૯ માં છે.

૨।૫।૫૪।૨૧ તેમાં અયનાંશ ૨૨।૪૧।૧૧ ઉમેરવાથી સાયનસૂર્ય ૨।૨૮।૩૫।૩૨ થયો, તેમાં ત્રણ (૩) રાશિ ઉમેરવાથી ૫।૨૮।૩૫।૩૨ સૂર્યનું ચેષ્ટાકેન્દ્ર થયું. તે ઉપરથી પ્રથમ [1]ચેષ્ટાબળમાં બતાવ્યા પ્રમાણે કરવાથી સૂર્યનું ચેષ્ટાબળ ૦।૫૯।૩૧।૫૦ થયું; સ્પષ્ટચંદ્ર ૭।૨૫।૫૬।૨૬ છે.તેમાંથી સ્પષ્ટસૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ બાદ કરવાથી ૫।૧૦।૨।૫ ચંદ્રનું ચેષ્ટાકેન્દ્ર થયું. તેનું પણ ચેષ્ટાબળની રીતે કરવાથી ૦।૫૬।૪૦।૪૧ ચંદ્રનું ચેષ્ટાબળ થયું ॥૧૨॥

॥ इति केशवीपद्धतौ बलाध्यायः ॥

પ્રકરણ ૫ મું

॥ ઇષ્ટકષ્ટ સાધનાધ્યાય ॥

येचेष्टोच्चबलेरसैर्विनिहते सैकेनिजारश्मय। चेष्टातुंगबलाहतेः पदमिहेष्टंस्याद्वलोनैकयोः ॥ घातान्मूलमिदंहिकष्टमथतद्रूपंदशायाः फलं। वीर्यंदक् पृथगिष्टकष्टगुणिते द्वेचेष्टकष्टाह्वये ॥ १३ ॥

अन्वयः–ये चेष्टोच्चबले रसैः विनिहते सैकेनिजाः रश्मयः स्युः, चेष्टातुंगबलाहतेः पदम् इह इष्टं स्यात्, बलोनैकयोः घातात् मूलम् इदं कष्टं स्यात्, हि अथ दशायाः फलं तद्रूपं (इष्टकष्टरूपं), वीर्यं च दृक् पृथक् इष्ट कष्टगुणिते द्वे इष्ट कष्टाह्वये स्याताम् ॥ १३ ॥

અન્વયાર્થ.—ये જે चेष्टोच्चबले ચેષ્ટાબલ અને ઉચ્ચ બલને रसैः ૭ વડે विनिहते ગુણી એવી सैके એકે સહવર્તમાન निजाः પોત પોતાની रश्मय. રશ્મિઓ स्युः હોય, चेष्टातुंगबलाहतेः ચેષ્ટા અને ઉચ્ચ બલના ગુણનું पदं મૂલ તે इह અહિં इष्टं ઇષ્ટ स्यात् થાય, बलोनैकयोः બલે રહિત એવો એક તેના घातात् ગુણન થકી मूलम् મૂળ इदं એ (મૂળ) कष्टंस्यात् કષ્ટ હોય, हि નિશ્ચય अथ ત્યાર પછી दशायाः દશાનું फलं ફળ तद्रूपं (इष्टकष्टरूपं) તે ઇષ્ટકષ્ટની માફક, वीर्यं પરાક્રમ च અને दृक् દષ્ટિ (ગ્રહ દષ્ટિ) पृथक् ભિન્ન ભિન્ન इष्टकष्टगुणिते ઇષ્ટ અને કષ્ટ વડે ગુણેલાં द्वे તે બે इष्टकष्टाह्वये ઇષ્ટ અને કષ્ટ નામવાળા स्याताम् હોય.

ભાવાર્થ—ચેષ્ટાબળ[1] અને ઉચ્ચબળને ૭ વડે ગુણી રાશિમાં એક ઉમેરવાથી અનુક્રમે ચેષ્ટારશ્મિ અને ઉચ્ચરશ્મિ થાય છે. ચેષ્ટાબળ અને ઉચ્ચબળનો ગુણાકાર કરી તેનું સાવયવ મૂળ લેવાથી ગ્રહોનું ઇષ્ટ થાય છે, ચેષ્ટાબલ તથા ઉચ્ચબલને એકમાંથી બાદ કરી તે બેનો ગુણાકાર કરવો તેનું સાવયવમૂળ લેવાથી ગ્રહોનું કષ્ટ થાય છે, જે ગ્રહોનું ઇષ્ટ વધારે હોય તેનું દશાફળ સારૂં સમજવું, ને કષ્ટ વધારે હોય તો દશાફળ ખરાબ સમજવું ઇષ્ટ અને કષ્ટવડે ષડ્બલૈક્ય અને ગ્રહદૃષ્ટિને ગુણવાથી અનુક્રમે ઇષ્ટ અને કષ્ટ ગુણિક ષડ્બલૈક્ય અને ગ્રહદૃષ્ટિ થાય છે. ॥૧૩॥

ચેષ્ટારશ્મિનું ઉદાહરણ—સૂર્યનું ચેષ્ટાબળ ૦।૫૯।૩૧।૫૦ છે તેને ૬ થી ગુણતાં ૫।૫૭।૧૧।૦ થયા, તેના ઉપલા અંકમાં ૬ ઉમેરવાથી ૬। ૫૭।૧૧।૦ સૂર્યની ચેષ્ટારશ્મિ થઈ.

ઉચ્ચ રશ્મિનું ઉદાહરણ—સૂર્યનું ઉચ્ચબળ ૦।૪૧।૨૧।૫૩ છે તેને ૬ થી ગુણતાં ૪।૮।૧૧।૧૮ થયા, તેના ઉપલા અંકમાં ૧ ઉમેરવાથી ૫।૮। ૧૧।૧૮ સૂર્યની ઉચ્ચરશ્મિ થઈ. ॥ ૧૩ ॥

त्यक्त्वान्त्याद्विषमात्कृतिंद्विगुणयेन्मूलंसमेतद्धृते । त्यक्त्वा लब्ध कृतिं तदाद्यविषमाल्लब्धंद्विनिघ्नंन्यसेत् ॥ पंक्त्यांपंक्तिहृतेसमेऽन्त्यविषमात्त्यक्त्वाप्तवर्गम्फलं पंक्त्यांतद्विगुणंन्यसेदितिमुहुः पंक्तेर्दलंस्यात्पदम् ?

अन्वयार्थः—भो હે गणक ગણિત કરનાર ! अन्त्यात् અન્ત્ય એવા विषमात् વિષમ થકી कृतिम् વર્ગને त्यक्त्वा ત્યાગ કરીને मूलम् મૂળ જે તે द्विगुणयेत् બમણું કરવું तद्धृते समेसति તે વડે ભાગે લીધા એવા સમ સતે तदाद्य विषमात् તેના આદિ વિષમ થકી लब्धकृतिम् લબ્ધના વર્ગને त्यक्त्वा ત્યાગ કરીને लब्धम्. લબ્ધ જે તે द्विनिघ्नं બેથી ગણેલું पंक्त्याम् પંક્તિને વિષે न्यसेत् સ્થાપન કરવું समे સમ જે તે पंक्तिहृतेसति પંક્તિવડે ભાગે લીધે સતે अन्त्यविषमात् અન્ત્ય વિષમ થકી आप्तवर्गम् લબ્ધ થયેલાના વર્ગને त्यक्त्वा ત્યાગ કરીને तत्फलम् તે જે ફળ द्विगुणं બેથી ગણેલું पंक्त्यां પંક્તિને વિષે न्यसेत् સ્થાપન કરવું इति એ પ્રકારે मुहुः વારંવાર पंक्तेःदलं પંક્તિનું જે અર્દ્ધ તે पदंस्यात् પદ (મૂળ) હોય. ॥ ૧ ॥

૧–અહિં ચેષ્ટાખ્ય કેંદ્ર ઉપરથી આવેલું ચેષ્ટાબળ લેવું અયનબળ ચેષ્ટાબળ યોગ સ્પષ્ટ ચેષ્ટાબળ લેવું નહિ.

ભાવાર્થ—કોઇ પણ બે સરખા અંકનો ગુણાકાર કરીએ તો વર્ગ થાય છે, હે ગણિત કરનાર! છેલ્લા વિષમથી જે અંકનો વર્ગ જાય તે અંકના વર્ગને બાદ કરવો અને જે અંકનો વર્ગ ગયો, તે અંકને બમણો કરવો અને તે થકી સમને ભાગવા તે સમના આગળ વિષમના અંકમાંથી લબ્ધનો વર્ગ બાદ કરવો,–પછી લબ્ધને બેથી ગુણી પ્રથમ જે અંકનો વર્ગ કરેલો છે, તેનો એકાંક જમણી બાજુએ મૂકવો ને દશાંક હોય તો તે અંકમા ઉમેરવો તેનું નામ પંક્તિ થઇ, જે સમ અંક છે તેની પંક્તિથી ભાગ લેવો અને પછીના વિષમ અંકથી લબ્ધના વર્ગને બાદ કરવો, પછી લબ્ધને બેથી ગુણી પ્રથમ પ્રમાણે પંક્તિમા ઉમેરવુ એ પ્રમાણે વારવાર કરવુ પછી પંક્તિનું અર્દ્ધ કરવાથી જે આવે તેનુ નામ વર્ગમૂળ કહેવાય છે

વર્ગ અને મૂળ કરવાની રીત—જે રકમનો વર્ગ કરવો હોય તે રકમને તેનાજ જેવી બીજી સરખી રકમે ગુણવાથી વર્ગ થશે જેમ કે અંક ૨ ને, ૨ વડે ગુણવાથી તેનો વર્ગ ૪ સમજવો અંક ૬ નો વર્ગ ૬ ને ૬ વડે ગુણવાથી ૩૬, ને ૧૨ નો વર્ગ ૧૨ ને ૧૨ થી ગુણતા તો ૧૪૪, ને ૨૮ ને ૨૮ થી ગુણવાથી ૭૮૪ તે અઠાવીશનો વર્ગ થયો એટલે અનુક્રમે બેનો વર્ગ ૪, છનો વર્ગ ૩૬, બારનો વર્ગ ૧૪૪, અને અઠાવીશનો વર્ગ ૭૮૪ થયો એ રીતે મૂળ જે રકમ હોય તે રકમને તેજ રકમે ગુણવાથી તે (મૂળ રકમનો) વર્ગ થાય છે સાવયવ રકમનો વર્ગ કરવો હોય તો જે મૂળ રકમ સાવયવ છે તેને તેજ (સાવયવ રકમ) વડે જન્મ પત્રિકા કરવાની રીતમા બતાવ્યા પ્રમાણે ચાલનથી સ્પષ્ટ ગ્રહ કરવામા જે ગોમૂત્રિકા કરી ગુણાકાર કરવાની રીત બતાવી છે તે પ્રમાણે ગુણવાથી સાવયવ રકમના વર્ગ થાય છે

વર્ગ કરવાનો દાખલો—સાવયવ મૂળ રકમ રાસ્યાદિ પા૪ા૧૧ા૧૨ નો વર્ગ કરવો છે, માટે એને સાવયવ રાસ્યાદિ પા૪ા૧૧ા૧૨ થી ગોમૂત્રિકા કરી ગુણ્યા તો એ રકમનો વર્ગ સાવયવ રાશ્યાદિ ૨૮ા૩ા૧૬ા૨૩ થયો

મૂળ કરવાની રીત—ઉપલા દાખલામાં જે ૪–૩૬–૧૪૪–૭૮૪ એ ચાર વર્ગ કરેલા છે એ વર્ગ કરવાને માટે જે બે રકમનો ગુણાકાર કરેલો છે તે રકમ જે હોય તે, તેનું મૂળ કહેવાય છે, ત્યારે વર્ગ ૪ નું મૂળ શુ? તો એનું મૂળ ૨ થયુ વર્ગ ૩૬ નુ મૂળ ૬ થયું, તેમજ વર્ગ ૧૪૪ નુ મૂળ ૧૨, અને વર્ગ ૭૮૪ નુ મૂળ ૨૮ થયુ, એટલે કે મૂળ રકમને મૂળ રકમથીજ ગુણવાથી જે આવે તે વર્ગ થાય છે, અને એ વર્ગનું મૂળ લઇએ તો તે મૂળ રકમ જે હોય તેજ તેનું મૂળ થાય છે

તે પ્રમાણે કોઇ પણ વર્ગ કલ્પો હોય તેનું મૂળ શોધવું છે તો એવી રકમ શોધી કહાડવી કે જે રકમને તેટલીજ બીજી રકમનો ગુણાકાર કરીયે તો કહેલો વર્ગ થાય, તે શોધેલી રકમને મૂળ કહે છે. જેમકે ૮૧ વર્ગની રકમ છે. એનું મૂળ શોધી કહાડવું છે, તો તેવી રકમ ૯ શોધી કહાડી એટલે કે ૯ ને ૯ થી ગુણવાથી ૮૧ આવે છે. માટે ૯ એ, રકમ ૮૧ નું મૂળ થયું.

એવી રીતે એક અથવા બે અંકોનું મૂળ સહેલાઇથી શોધી કઢાય છે. તથાપિ લાખો કરોડોની સંખ્યાના વર્ગનું મૂળ કાઢવું જરા અઘરૂં પડે છે. માટે તેના દાખલા આપી સ્પષ્ટ સમજાય તેમ જણાવીયે છીયે.

જે સંખ્યાનું મૂળ લેવું હોય તો તે સંખ્યાના છેલ્લા અંક ઉપર ઉભી, (।) અને તે છેલ્લાથી એક અંક પહેલામાં આડી (–) લીટી કરી જવી, તે પછી ઉભી આડી કરી પહેલાં અંક સુધી માંડવી, એવી રીતે વર્ગની રકમ ઉપર જેટલી ઉભી લીટીઓ આવે તેટલી સંખ્યાનું મૂળ આવશે એમ સમજવું, હવે ઉપલી રકમ ૮૧ નું મૂળ લાવવું છે માટે એ રકમ ઉપર ઉભી આડી લીટીઓ કરી તો એકડાની ઉપર ઉભી અને આઠડાની ઉપર આડી લીટી આવી, ૮૧ એ રીતે લીટીની નિશાનીઓ સંખ્યા ઉપર દરેક વખતે કરવી પછી સંખ્યા ગમે તેટલી મોટી હોય–જેમ કે ૧૨૧=૧૭૬૪=૧૫૨૩૭૬ હમેશાં આ પ્રમાણે લીટીઓ મૂકવાની રીત જાણવી, એટલે કે વર્ગની જે સંખ્યા હોય તેના છેલ્લા અંકથી ઉભી આડી, ઉભી આડી લીટીઓ **ચિહ્નને** માટે મૂકવી. જેમ રકમ વધશે તેમ આડી ઉભી લીટીઓ પણ વધારે આવશે એ લીટીઓમાં જેટલી ઉભી લીટીઓ આવે તેટલા ભાગ આવશે એમ જાણવું. જો કે ૮૧ નું મૂળ તો ૯ સમજાય છે. કેમકે ૯ ને ૯ થી ગુણ્યા તો ૮૧ થયા. તેમજ ૧૨૧ નું મૂળ ૧૧ થયું. તે પણ સમજાય છે. તથાપિ મોટી રકમ ૧૭૬૪ નું જલ્દીથી મૂળ ન સમજાય માટે તેનો દાખલો લઇ મૂળ કરીએ તો, એ રકમમાં પ્રથમથી બીજા અંક ઉપર ઉભી લીટી છે, માટે પ્રથમ ભાગ ૧૭ ની સંખ્યાને અપાશે, માટે ૧૭ સંખ્યાને વર્ગ ધારી તેનું મૂળ શું આવશે તે વિચારી જવું. તો ૪ લઇએ તો તેનો વર્ગ ૧૬ આવે ને શેષ ૧ વધે

૪	૧૭૬૪ (૪૨ એનો વર્ગ કરીને
૮	૧૬ મુકવો.
૪	૧૬૪ કાપેલો અંક ૪ જાણવો.
૮૪ પંક્તિ	૧૬૪ વર્ગ ૪ મુકયો.
અર્ધ. ૪૨ મૂળ.	૦૦૦

હવે નિયમ એવો છે કે ભાગાકારમા શેર આગળ એક આક ઉતારીયે છીયે તો આમાં હમેશા બે આક ઉતારવા, એટલે ઉભી લીટી સુધીના આક ઉતારવા તો ઉભી લીટી સુધીના બે આંક ૧૪ છે તે શેષ એકડા આગળ મૂકવાથી ૧૬૪ થયા, હવે ભાગતાં લબ્ધિ ૪ આવી તેને હમેશા ડાબી બાજુના કોઠામા બમણી કરી મૂકવી તો આઠ થયા, તે આઠની રકમે ૧૬૪ ને ભાગવા તેમાં ભાગ ચલાવવા હમેશા જમણી બાજુનો એક અંક કાપીને ભાગ ચલાવવો તો ફક્ત ૧૬ ને ૮ થી ભાગતા લબ્ધિ ૨ આવી તેને ચારની જોડે મૂકવી, ને જે લબ્ધિ ભાગતા મૂકી, તેનો વર્ગ કરીને તે વર્ગને જે કાપી રાખેલો આકડો છે તેના નીચે મૂકવો એટલે એનો વર્ગ ૪ થયો તે કાપેલા આક તળે મૂકયો પણ જો વર્ગ ૧૦ ઉપર હોય તો તેનો એકમનો આક કાપેલા આક તળે મૂકવો અને દશકનો આક ડાબી બાજુના આંકમા ઉમેરી દેવો તો ૧૬૪ બરાબર થઇ ગયા તો વર્ગનું મૂળ ૪૨ થયુ સમજવુ

દાખલો બીજો—વર્ગ સંખ્યા ૧૫૩૭૬ નું મૂળ શું ?

ત્યારે પ્રથમ ઉભી લીટી ડાબી બાજુના એકડા ઉપર છે તો એક વર્ગનું મૂળ એકજ સમજવુ એમ ધારી પ્રથમ ભાગ એક ચાલ્યો લબ્ધિ

	દાખલો	મૂળ
૧	) ૧૫૩૭૬ (૧૨૪	
૨	૧	
૪	૦૫૩	
૨૪	૪૪	
૮	૯૭૬	
	૯૭૬	
પંક્તિ ૨૪૮		
અર્ધ ૧૨૪	૦૦૦	

એકને બમણી કરી તો બે જમણી બાજુએ મૂકયા ઉભી લીટી સુધી ૫૩ ઉતાર્યો તો તેપ નજ રહ્યા હવે ૫૩ માનો જમણી બાજુનો આક ત્રણ છે તે કાપીને પાંચને ડાબી બાજુના ૨ ના આકની રકમે (બમણા કરેલાએ) ભાગવા તો બે વડે ભાગ ચાલ્યો પાંચની નીચે ચાર આ પા લબ્ધિ ૨ નો વર્ગ કર્યો તો ૪ થયા તે કાપેલા આક નીચે મૂકતા ૪૪ થયા તેને ૫૩ માથી બાદ કર્યો તો ૯ રહ્યા ઉપરના બે આક ૭૬ ઉતાર્યાં તો ૯૭૬ થયા હવે જેટલી લબ્ધિ થઇ હોય તેનાથી આગળનો ભાગ ચલાવવો હોય તો જેટલી વખત ભાગ આવે ત્યારે ત્યારે લબ્ધિને બમણી કરવી એ રીતે લબ્ધિ પહેલાની

૧ ને પછીની ૨ મળી ૧૨ છે, તેને બમણા કરવાથી ૨૪ થયા તે ચોવીશે ૯૭૬ ને ભાગતાં જમણો આંક ૬ કાપી નાંખતાં રહ્યા ૯૭ તેને ૨૪ થી ભાગતાં ભાગ ૪ થી ચાલ્યો તો ૯૬ નીચે આવ્યા અને લબ્ધિ ૪ નો વર્ગ ૧૬ માંના ૬ કાપેલા આંક નીચે મૂકી દશક ૯૬ ના ૬ માં ઉમેરવો તો દશક ૧ છે તે ૬ ના ૭ એટલે ૯૭ થયા તે પ્રમાણે ૯૭૬ બરાબર થયા; તેનું મુળ જમણી બાજુના આંક ૧૨૪ સમજવું; તે ખરૂં ખોટું જાણવા માટે ૧૨૪ ને ૧૨૪ થી ગુણતાં ૧૫૩૭૬ બરાબર ગુણાકાર થાય છે માટે ખરૂં જાણવું.

દાખલો ત્રીજો—વર્ગ બંખ્યા ૪૨|૨૭|૧૨ એમાં બેતાલીશ ઉપર ઉભી લીટી છે માટે બેતાલીશનું મૂળ તપાસતાં ૬ મૂળ આવ્યું. અને શેષ ૬ રહ્યા. તેમાં ઉપરના બે આંક ૨૭ ઉમેર્યા તો ૬૨૭ થયા. હવે લબ્ધિ ૬ ને બમણા કરવાથી ૧૨ થયા, ૬૨૭ નો એક આંક ૭ જમણી બાજુનો કાપતાં ૬૨ થયા તેને બારે ભાગ્યા તો ૫ ભાગ ચાલ્યો ને પાંચનો વર્ગ ૨૫ તે કાપેલા આંક નીચે ૫ મૂકી દશક ૨ ને ૬૦ માં ઉમેરતાં ૬૨ થયા તો ૬૨૫ થયા. તેને ૬૨૭ માંથી બાદ કરતાં શેષ ૨ રહ્યા, વળી આગળનો ઉભી લીટીનો આંક બાર ઉતાર્યો તો ૨૧૨ થયા. લબ્ધિ ૬૫ ને બમણા કર્યા તો ૧૩૦ થયા, તેનાથી એક આંક ૨ કાપીને ફક્ત ૨૧ ને ૧૩૦ વડે ભાગતાં ભાગ ન ચાલવાથી પૂર્વે આવેલી ભાગ સંખ્યા ૬૫ ની આગળ ૦ મૂકવું. તો ૬૫૦ મૂળ આવ્યું અને ૨૧૨ શેષ વધ્યા હવે તે ખરૂં જાણવાને ૬૫૦ ને ૬૫૦ થી ગુણીને વધેલી શેષ ૨૧૨ ઉમેરવાથી ૪૨૨૭૧૨ થાય તો ખરૂં જાણવું.

સમજ—કેશવીમાં જ્યાં જ્યાં જે રકમનું મૂળ કાઢવાનું બતાવવામાં આવ્યું છે; ત્યાં ત્યાં તે રકમો **રૂપાત્મકજ** આવશે. માટે તે દરેક સાવયવ રકમોને ચાર વખત ૬૦ થી ગુણવી. ગુણતાં જે રકમ થાય, તેનાથી **મૂળ** લાવવું પછી તે લાવેલા મૂળને બે વખત ૬૦ થી ભાગી ઉપર ચઢાવવા તો **રૂપાત્મક સાવયવ મૂળ** થાય છે. ॥૧॥

ઉદાહરણ—સૂર્યનો **ચેષ્ટોચ્ચબળયોર્ઘાત** રૂપાત્મક ૦।૪।૧।૨।૨૭ છે. તેને ચાર વખત ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૮૮૬૪૮૨૦ થયા, તેનું **મૂળ** લીધું તો ૨૯૭૭ આવ્યું. તેને બે વખત ૬૦ થી ચઢાવ્યા, તો રૂપાત્મક ૦।૪૯।૩૭ **સાવયવ મૂળ** થયું. તેજ સૂર્યનું દ્દષ્ટ થયું.

દ્દષ્ટનું ઉદાહરણ—સૂર્યનું ચેષ્ટાબળ ૦।૫૯।૩૧।૫૦ છે, ને ઉચ્ચબળ

૦।૪૧।૨૧।૫૩, એ બેનો ગુણાકાર કરતા ૦।૪૧।૨।૨૭ ચેષ્ટોચ્ચબળયોધાત થયો, તેનું સાવયવ મૂળ લીધુ તો ૦।૪૯।૩૭ સૂર્યનું ઇષ્ટ થયુ

કષ્ટનુ ઉદાહરણ—સૂર્યનું ચેષ્ટાબળ ૦।૫૯।૩૧।૫૦ છે. તેને રૂપાત્મક ૧ માથી બાદ કર્યો, તો ૦।૦।૨૮।૧૦ થયા ને ઉચ્ચબળ ૦।૪૧।૨૧।૫૩ છે તેને ૧ માથી બાદ કરતા ૦।૧૮।૩૮।૦૭ થયા તે બેનો ગુણાકાર કર્યો તો ૦।૦।૮।૪૪ ચેષ્ટોચ્ચબળયોધાત થયો, તેનું સાવયવ મૂળ લીધુ તો ૦।૨।૫૭ સૂર્યનું કષ્ટ થયુ.

ઇષ્ટગુણિત ષડ્બલૈક્યનું ઉદાહરણ—સૂર્યનું ષડ્બલૈક્ય ૭।૧૪।૩૪।૫૫ છે. તેને સૂર્યના ઇષ્ટ ૦।૪૯।૩૭ થી ગુણતાં ૫।૫૯।૨૨।૩૦ સૂર્યનું ઇષ્ટગુણિત ષડ્બલૈક્ય થયુ.

કષ્ટગુણિત ષડ્બલૈક્યનું ઉદાહરણ—સૂર્યના ષડ્બલૈક્ય ૭।૧૪।૩૪। ૫૫ ને તેના કષ્ટ ૦।૨।૫૭ થી ગુણતાં ૦।૨૧।૨૨।૧ સૂર્યનું કષ્ટ ગુણિત ષડ્બલૈક્ય થયું.

ઇષ્ટગુણિત ગ્રહદૃષ્ટિનું ઉદાહરણ—સૂર્ય ઉપર સૂર્યની દૃષ્ટિ ૦।૦।૦ છે. તેને સૂર્યના ઇષ્ટ ૦।૪૯।૩૭ થી ગુણતા ૦।૦।૦।૦ તે સૂર્યની ઇષ્ટગુણિત ગ્રહદૃષ્ટિ સૂર્ય ઉપર થઇ.

કષ્ટગુણિત ગ્રહદૃષ્ટિનું ઉદાહરણ—સૂર્ય ઉપર ચંદ્રની દૃષ્ટિ ૦।૫૫। ૧૨ છે તેને સૂર્યના કષ્ટ ૦।૨।૫૭ થી ગુણતા તો ૦।૨।૪૨।૧૮ સૂર્ય ઉપર ચંદ્રની કષ્ટગુણિત ગ્રહદૃષ્ટિ થઇ. ॥૧૩॥

स्वोच्चेरूपंत्रिकोणे चरणविरहितं स्वर्क्षगेऽर्द्धंनयोर्ना शाश्चाधीष्टर्क्षे- इष्टर्क्षेयुजिच चरणः स्यात्समर्क्षेऽष्टमांशः ॥ भूपांशोवैरिगेहे ह्यरि- भयुजिरदांशश्चनीचेखमीशा दिष्टं गेहे तदूनैकमसदथदलं पट्सुकार्यं तदैक्ये ॥ १४ ॥

अन्वयः-स्वोच्चेरूपं, त्रिकोणे चरणविरहितं, स्वर्क्षगे अर्द्धं, अधिष्टर्क्षेत्रयोर्नांशाः, इष्टर्क्षयुजिचरणंस्यात्, समर्क्षे अष्टमांशः, वैरि गेहे भूपांशाः. अप्यरिभेयुजि हदांशः, नीचे खं, ईशात्गेहे इष्टं, दूतनैकम् असत्, अथ, पट्सुदलं कार्यं तदैक्येकार्यं ॥ १४ ॥

अन्वयार्थः—स्वोच्चेरूपं પોતાના ઉચ્ચમાં એક (૧-૦-૦-૦) બળ આપે, **त्रिकोणे** મૂલ ત્રિકોણમાં **चरणविरहितं** ચરણે રહિત (૦।૪૫।૦।૦) બળ આપે, **स्वर्क्षगे** પોતાની રાશિમાં હોય તો **अर्द्धं** અર્દ્ધ (૦।૩૦।૦।૦) બળ આપે, **अधिष्टर्क्षे** અધિમિત્રની રાશિને વિશે હોય તો **त्र्योष्टांशाः** ત્રણ અષ્ટમાંશ (૦।૨૨।૩૦।૦) બળ આપે, **इष्टर्क्षयुजि** મિત્રની રાશિ સાથે હોય તો **चरणं स्यात्** ચરણ (૦।૧૫।૦।૦) બળ હોય, **समर्क्षे** સમ રાશિને વિશે **अष्टमांशः** એક અષ્ટમાંશ (૦।૭।૩૦।૦) બળ હોય, **वैरिगेहे** શત્રુના ઘરને વિશે હોય તો **भूपांशः** ષોડૂશાંશ (૦।૩।૪૫।૦) બળ હોય **अध्यरिभेयुजि** અધિશત્રુની રાશિના યોગને વિશે હોય તો **द्वांशः** બત્રીશાંશ (૦।૧।૫૨।૩૦) બળ હોય **नीचे** નીચનો હોય તો **खम्** શૂન્ય (૦।૦।૦।૦) બળ હોય **ईशात्** (**खगेशवशात्**) ગ્રહના સ્વામીના બળથી **गेहे** ગૃહને વિશે **इष्टं** શુભ પંક્તિ હોય **तदूनैकम्** તે થકી રહિત એક **असत्** અશુભ પંક્તિ હોય **अथ** એ પછી **षट्सु** હોરાદિ છને વિશે **दलं कार्यम्** અર્ધું કરવું **तदैक्ये कार्यं** તેઓનું ઐક્ય કરવું. ।।૧૪।।

ભાવાર્થ—પરમ ઉચ્ચનું ૧।૦।૦।૦ મૂળ ત્રિકોણનું ૦।૪૫।૦।૦ સ્વગૃહીનું ૦।૩૦।૦।૦ અધિમિત્રનું ૦।૨૨।૩૦।૦ મિત્રનું ૦।૧૫।૦।૦। સમનું ૦।૭।૩૦।૦ શત્રુનું ૦।૩।૪૫।૦ અને અધિશત્રુનું ૦।૧।૫૨।૩૦ પરમ નીચનું ૦।૦।૦।૦ **બળ** આવે. ।।૧૪।।

સાતે વર્ગમાં જે રાશિમાં ગ્રહ હોય તે રાશિનો સ્વામી જન્મ કુંડલીમાં પરમ ઉચ્ચનો, મૂળ ત્રિકોણનો, સ્વગૃહી, અધિમિત્ર, મિત્ર, સમ, શત્રુ, અધિશત્રુ કે નીચનો જેવો હોય, તેનું ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે **શુભ પંક્તિમાં** બળ મુકવું. તેને એકમાંથી બાદ કરવાથી **અશુભપંક્તિ** થાય છે. એ બળને શુભ તથા અશુભ પંક્તિના ગૃહના કોઠામાં કાયમ રાખવું. પણ હોરાદિ છએ વર્ગમાં આવેલા બળનું અર્દ્ધ કરીને મૂકવું. શુભ તથા અશુભ પંક્તિના બળોનું ઐક્ય કરવાથી ક્રમે **શુભૈક્ય** અને **અશુભૈક્ય** થાય છે.

શુભ પંક્તિનું ઉદાહરણ—સૂર્ય જન્મ કુંડલીમાં બુધના ઘરનો છે, તે બુધ જન્મ કુંડલીમાં શુક્રના ઘરનો છે. બુધની મૈત્રીમાં શુક્ર સમ છે; જેથી પહેલી શુભ પંક્તિમાં ગૃહના ખાનામાં સૂર્યનું **બળ** ૦।૭।૩૦ થયું, તેને એકમાંથી બાદ કરવાથી ૦।૫૨।૩૦ અશુભ પંક્તિના ગૃહના કોઠામાં સૂર્યનું બળ થયું. હોરામાં સૂર્ય પોતાના ઘરનો છે. તે સૂર્ય જન્મ કુંડલીમાં

બુધના ઘરનો હોવાથી સૂર્યની મૈત્રી પ્રમાણે બુધ સૂર્યનો મિત્ર છે જેથી શુભ પંક્તિની હોરામા સૂર્ય બળ ૦।૧૫।૦ આવ્યુ, તેને એકમાંથી બાદ કરવાથી ૦।૪૫।૦ અશુભ પંક્તિની હોરામા સૂર્યનુ બળ આવ્યુ તે શુભ પંક્તિની હોરામાં સૂર્યનુ બળ ૦।૧૫।૦ છે તેનુ અર્દ્ધ કરવાથી ૦।૭।૩૦ થયુ તે મુકવુ તેમજ અશુભ પંક્તિની હોરામા આવેલા બળનુ અર્દ્ધ ૦।૨૨।૩૦ થયુ તે મુકવુ એવી રીતે હોરાની મફક દ્રેષ્કાણાદિનું કરવુ શુભ પંક્તિમા સૂર્યના ગૃહાદિબળનુ ઐક્ય કરવાથી ૦।૪૬।૫૨।૩૦ સૂર્યનુ શુભૈક્ય થયુ ને અશુભ પંક્તિનું ઐક્ય કરવાથી ૩।૧૩।૭।૩૦ સૂર્યનુ અશુભૈક્ય થયુ

पंक्त्योः सप्तसुकोष्टयो प्रथमयो रिष्टासदैक्येकृताप्ते स्थाप्ये भद्लादिषट्सुचतदर्धेवर्गपानांपृथक् ॥ कृत्वोक्त्यासदसद्युती निजनिजे तन्निघ्नइष्टाशुभे । वर्गेट् तत्स्थखगौजसोः सदसतोर्घातात्पदघ्नेस्फुटे॥१५॥

अन्वयः- पंक्त्योः (शुभशुभ पंक्त्योः), सप्तसु कोष्टयो , प्रथमयोः इष्टासदैक्तेकृताप्ते स्थाप्ये, भद्लादिषट्सुतदर्धे स्थाप्ये, वर्गपानां पृथक्, उक्त्या सदसद्युतीकृत्वा, तन्निघ्नेनिजनिजे इष्टाशुभे, सदसतोः, वर्गेट् तत्स्थखगौजसो , घातात् पदघ्ने स्फुटे ॥१५॥

અન્વયાર્થ —પંક્ત્યો (શુભાશુભપંક્ત્યો) શુભ અને અશુભ પંક્તિને વિશે સપ્તસુ સાત કોષ્ટયો કોષ્ટકના મધ્યે પ્રથમયો પહેલા કોષ્ટકને વિશે ઇષ્ટાસદૈક્ય શુભ અને અશુભ પંક્તિના ઐક્યને કૃતાપ્તે ચાર વડે ભાગે લીધેલા સ્થાપ્યે સ્થાન કરવા ભદ્લાદિષટ્સુ હોરાદિ છને વિશે તદર્ધે તેનુ અર્ધ સ્થાપ્યે મૂકવુ વર્ગપાના વર્ગના સ્વામીઓનુ પૃથક્ ભિન્ન ભિન્ન ઉક્ત્યા કહી એવા સદસદ્યુતી શુભ અને અશુભ પંક્તિનો યોગ કૃત્વા કરીને તન્નિઘ્ને તે યોગે ગણ્યા એવા નિજનિજે પોતપોતાના ઇષ્ટાશુભે શુભ અને અશુભ તે સદસતો ૪૯ ને ૬૯ એવા થાય વર્ગેટ્ વર્ગના સ્વામી અને તત્સ્થખગૌજસો તેજ ગ્રહના ૪૯ ને ૬૯ ગણિત ષડ્બલના ઘાતાત્ ગુણનથી પદઘ્ને મુળને ગુણે સતે સ્ફુટેષ્ટ ૨૫૯ થાય. ॥૧૫॥

ભાવાર્થ—બીજી શુભ અને અશુભ પંક્તિઓના સાત કોષ્ટોમાથી પહેલા કોષ્ટક (એટલે ગૃહસ્થાન) મા પ્રથમ કરેલી શુભ અને અશુભ પંક્તિના ઐક્યને ચારે ભાગીને મુકવુ અને તેનું અર્દ્ધ હોરાદિ છ કોષ્ટકમા મુકવુ તે બીજી શુભ અને અશુભ પંક્તિઓ થાય છે ત્રીજી

શુભ અને અશુભ પંક્તિને માટે સપ્તક વર્ગમાં ગ્રહ જે રાશિનો હોય, તે રાશિના સ્વામીનું **પ્રથમ પંક્તિમાંથી** શુભૈકય તથા અશુભૈકય લેવું અને જે ગ્રહના જે વર્ગનું બળ કરવું છે, તે ગ્રહના તે વર્ગનું બીજી શુભ તથા અશુભ પંક્તિમાંથી બળ લેવું, તે શુભ પંક્તિના બળથી **શુભૈકયને** અને અશુભ પંક્તિના બળથી **અશુભૈકયને** ગુણવા તો **ત્રીજી શુભ અને અશુભ પંક્તિમાં તેજ વર્ગનું બળ** થાય છે. **ચોથી** પંક્તિને માટે જે ગ્રહનું બળ કરવું હોય તે ગ્રહનું તથા તે ગ્રહ સપ્તક વર્ગમાં જેના ઘરનો હોય તે ગ્રહનું ઇષ્ટ ગુણિત **ષડ્બલૈકય** લઇ તે બન્નેનો, અને તેજ બે ગ્રહોનાં કષ્ટ ગણિત ષડ્બલૈકય લઇ તે બન્નેનો પ્રથક પ્રથક ગુણાકાર કરી તેનું સાવયવ મૂળ લેવું તે મૂળથી જે વર્ગનું કરવું છે. તે વર્ગના ત્રીજી શુભ અને અશુભ પંક્તિના બળને ગુણવા તો **ચોથી શુભ અને અશુભ પંક્તિઓ** થશે. ॥૧૫॥

બીજી શુભ અને અશુભ પંક્તિનું ઉદાહરણ—સૂર્યની પહેલી શુભ પંક્તિનું ઐકય ૦।૪૬।૫૨।૩૦ છે, તેને ચારે ભાગવાથી ૦।૧૧।૪૩ બીજી પંક્તિના ગૃહના કોઠામાં, ને તેનું અર્દ્ધ ૦।૫।૫૨ તે હોરાદિ છ—એ વર્ગમાં **સૂર્યનું બળ** થયું. તેમજ પહેલી અશુભ પંક્તિમાંના સૂર્યના અશુભૈકય ૩।૧૩।૭।૩૦ ને ચારે ભાગતાં ૦।૪૮।૧૭ થયા. તે બીજી અશુભ પંક્તિના ગૃહસ્થાનમાં ને તેનું અર્દ્ધ ૦।૨૪।૮ હોરાદિકમાં **સૂર્યનું બળ** થયું,

ત્રીજી શુભ અને અશુભ પંક્તિનું ઉદાહરણ—જન્મકુંડલીમાં સૂર્ય બુધના ઘરનો છે, માટે બુધના પહેલી પંક્તિના શુભૈકય ૦।૫૬।૧૫।૦ને બીજી પંક્તિના ગૃહના કોઠામાં સૂર્યના બળ ૦।૧૧।૪૩થી ગુણ્યા તો ૦।૧૦।૫૯ ત્રીજી શુભ પંક્તિના ગૃહના કોઠાનું સૂર્યનું બળ થયું. અને અશુભ પંક્તિના બુધના ઐકય ૩।૩।૪૫।૦ ને બીજી અશુભ પંક્તિના ગૃહના કોઠાના સૂર્યના બળ ૦।૪૮।૧૭ થી ગુણ્યા તો ત્રીજી અશુભ પંક્તિના ગૃહસ્થાનમાં **સૂર્યનું બળ** ૨।૨૭।૫૨ થયું.

ચોથી શુભ તથા અશુભ પંક્તિનું ઉદાહરણ—જન્મકુંડલીમાં સૂર્ય બુધના ઘરનો છે, માટે સૂર્યના ઇષ્ટગુણિત ષડ્બલૈકય ૫।૫૯।૨૨।૨૦થી બુધના ઇષ્ટગુણિત ષડ્બલૈકય ૨।૧૫।૧૨।૨૧ ને ગુણતાં ૧૯।૨૯।૧૯।૫ થયા. તેનું સાવયવ મૂળ ૪।૨૪।૫૨ થયું, એ મૂળ વડે ત્રીજી શુભ પંક્તિના ગૃહના કોષ્ટકના સૂર્યના બળ ૦।૧૦।૫૯ ને ગુણ્યા તો ચોથી શુભ પંક્તિના ગૃહના

કોઠામા સૂર્યનું બળ ૦૧૪૮૨૨૯ થયુ, અને તેજ સૂર્યના કષ્ટગુણિત ષડ્ગુણૈક્ય ૦૨૧૨૨૨૧ થી બુધના કષ્ટગુણિત ષડ્ગુણૈક્ય ૨૧૪૮૫૩૫૭ ને ગુણ્યા તો ૧૧૦૮૫૧ થયા તેનું સાવયવ મૂળ ૧૧૦૪ થયુ એ મૂળ વડે ત્રીજી અશુભ પંક્તિના ગ્રહના કોષ્ટકના સૂર્યના બળ ૨૨૨૭૫૨ ને ગુણ્યા તો ચોથા અશુભ પંક્તિના ગ્રહના કોઠામા સૂર્યનું બળ ૨૨૨૮૧ થયુ. ॥૧૫॥

॥ इति केशवीपद्धतौ इष्टकष्ट साधनाध्यायः ॥

પ્રકરણ ૬ હું

॥ આયુર્દાધ્યાય ॥

कर्कीन्द्विज्यगुतोदये बुधसितौ केन्द्रेऽयरीशेतरै । रायुर्विद्ध्यमितं हि योगजमिहान्यत्रोच्यतेऽथोन्मितम् ॥ ऽयल्पाश्चेत्किरणाः सरूपकिरणां च्रिघ्नेत्रयोर्ध्वेविभू गोर्द्धेचेष्टिकतुंगसंभवगुणौ तदघातमूलंस्फुतः॥१५॥

अन्वयः-कर्कीन्द्विज्यगुतोदये बुधसितौ केन्द्रेऽयरीशेतरैः इह अमितं आयुः विद्धि हि, अन्यत्रयोगजंआयुः विद्धि, अत्र, उन्मितंगणितागतंआयुः उच्यते, ऽयल्पा किरणाः चेत् , तदा सरूप किरणांघ्रिः, त्रयोर्ध्वचेत् , तदा विभूगोर्द्धे, चैष्टिकतुंगसंभवगुणौस्तः तदघातमूलंस्फुटः गुणः स्यात् ॥ १६ ॥

अन्वयार्थ —कर्कीन्द्वज्यगुतोदये કર્ક રાશિના લગ્નમાં ગુરૂ અને ચંદ્રયુક્ત હોય બુધસિતૌકેન્દ્ર બુધ શુક્ર કેન્દ્ર વિશે ઽયરીશેતરૈ (ત્રિ ત્રણ अरि ૭ ईश અગિયાર) ત્રણ ૭ અને અગિયારમા સ્થાનમા રહેલા બીજા ગ્રહો વડે કરીને इह એ યોગને વિશે अमितं અમિત (પૂર્ણ ૧૨૦ વર્ષનું) आयु આયુષ્ય विद्धि જાણવુ हि નિશ્ચય अन्यत्र બીજા આચાર્યો योगज યોગ થકી ઉત્પન્ન થયેલુ आयु આયુષ્યને उच्यते કહે છે अत्र આ પ્રકારે વિશે उन्मितं (गणितागत) ગણિતથી પ્રાપ્ત થયેલુ आयु આયુષ્ય उच्यते કહેવાય છે ऽयल्पा ત્રણ રાશિથી અલ્પ એવી किरणा રશ્મિઓ (ચેષ્ટારશ્મિને ઉચ્ચરશ્મિ) चेत् હોય तदा ત્યારે सरूप એકે

સહવર્ત્તમાન ક્ષિરણાંશ્રિઃ રશ્મિઓને ચતુર્થાંશ ત્રયોર્ધ્વેચેત્ ત્રણથી વધારે હોય તદ્દા ત્યારે વિભૂગોર્દ્ધં (વિગત ગયો છે ભૂ એક જે થકી એવી ગો રશ્મિનું અર્દ્ધં અર્દ્ધ તે) જેમાંથી એક કાઢી નાંખેલો છે તેવી રશ્મિનું અર્દ્ધ ચૈષ્ટિકતુંગસંભવગુણૌ (ચૈષ્ટિક્ર ચેષ્ટારશ્મિ અને તુંગ ઉચ્ચરશ્મિથી સંભવ પ્રગટ થયા એવા ગુણૌ ગુણક) ચેષ્ટારશ્મિને ઉચ્ચરશ્મિથી પ્રગટ થયેલા ગુણક સ્તઃ હોય તદ્દ્ઘાતમૂલં તેઓના ગુણનનું મૂળ તે સ્ફુટઃ સ્પષ્ટ ગુણઃ ગુણક સ્યાત્ હોય. ॥૧૬॥

ભાવાર્થ—કર્કના ચંદ્રને ગુરૂ લગ્ને, બુધ અને શુક્ર કેન્દ્રમાં તથા બીજા ગ્રહો ત્રીજે, છઠ્ઠે અને અગિયારમે હોય તો સંપૂર્ણ આયુષ્ય એકસો વીશ વર્ષનું જાણવું; બીજા આચાર્યો યોગાનુયોગ થકી આયુષ્ય કહે છે, પણ અહિં ગણિતથી બતાવેલો આયુર્દા કહું છું; ચેષ્ટારશ્મિ અને ઉચ્ચરશ્મિ ત્રણથી ઓછી હોય તો ૧ ઉમેરીને ચારે ભાગવા, ને ત્રણથી વધારે હોય તો એક બાદ કરી તેનું અર્દ્ધ કરવું. તો અનુક્રમે ચેષ્ટાગુણક અને ઉચ્ચ ગુણક થાય છે. તે બેનો ગુણાકાર કરી તેનું સાવયવ મૂળ લેવાથી સ્ફુટ ગુણક થાય છે. ॥ ૧૬ ॥

સ્ફુટ ગુણકનું ઉદાહરણ—સૂર્યની ચેષ્ટારશ્મિ ૬।૫૭।૧૧।૦ છે તે ત્રણથી વધારે હોવાથી તેમાંથી એક બાદ કર્યો તો ૫।૫૭।૧૧।૦ થયા, તેનું અર્દ્ધ કરવાથી ૨।૫૮।૩૫।૩૦ સૂર્યનો ચેષ્ટા ગુણક થયો, એજ પ્રમાણે સૂર્યની ઉચ્ચરશ્મિ ૫।૮।૧૧।૧૮ છે. તે પણ ત્રણથી વધારે છે. જેથી તેમાંથી એક બાદ કરતાં ૪।૮।૧૧।૧૮ થયા તેનું અર્દ્ધ કરવાથી ૨।૪।૫।૩૯ સૂર્યનો ઉચ્ચ ગુણક થયો. એ બન્નેનો ગુણાકાર ૬।૯।૨૨।૧૧ ચેષ્ટોચ્ચ ગુણયોર્ઘાત થયો. તેનું સાવયવ મુળ લેવાથી ૨।૨૮।૫૨ સૂર્યનો સ્ફુટ ગુણક થયો. ॥૧૬॥

यः स्वाधीष्टसुहृत्समार्यधिरिपो वर्गेधृतिश्चेश्विला । विश्वांकेषुगुणागृहेद्विगुणिता योगःक्रमात्तंहरेत् ॥ तद्भेषड्वसुगांशुमत्रधृतिजिनैः षड्घ्नैश्च वर्गोत्तम । स्वांशत्र्यंशगते सदा रस गुणैः स्यादाश्रयाख्योगुणः ॥ १७ ॥

अन्वयः–यः (ग्रहः) स्वाधीष्टसुहृत् समार्यधिरिपोः वर्गे (सति-तदा) धृतिः–इष्विलाः विश्वांकेषु च गुणाः गृहे द्वि गुणिता, क्रमात् योगः, तद्भे(स्वाधीष्टसुहृत् समार्यधिरिपोःवर्गेसति)तदा षड्घ्नैः

षड्वसुगों शुमत् धृतिजिनैः क्रमात् तं योगं हरेत्, वर्गोत्तमस्वांशत्र्यंशगतेसति, सदा रस गुणैः हरेत्, आश्रयाख्यो गुणःस्यात् ॥१७॥

अन्वयार्थ—**य** જે **ग्रह** ગ્રહ તે **स्व** સ્વગૃહી **अधीष्ट** અધિમિત્ર **सुहृद** મિત્ર **सम** સમ **अरि** શત્રુ **अध्यरिपो** અધિ શત્રુના **वर्गेसति** વર્ગને વિશે રહેલો હોય તો **धृति** ૧૮ **इन्दिरला** ૧૫ **विश्व** ૧૩ **अंक** ૯ **इषु** ૫ **च** અને **गुणा** ૩ **गृहे** ગૃહને વિશે **द्विगुणिता** બેવડે ગુણેલા **क्रमात्** અનુક્રમથી **योग** યોગ હોય **तद्धे** તેની રાશિને વિશે **स्वाधीष्ट सुहृत्समार्यधिरिपोः वर्गे सति** પોતાની રાશિને વિશે અધિમિત્રની, મિત્રની, સમની, શત્રુની અને અધિશત્રુની રાશિના વિશે હોય **तदा** ત્યારે **षड्घ्नै** ૭ વડે ગુણેલા **षड्** ૭ **वसु** આઠ **गो** નવ **अशुमत्** બાર **धृति** અઢાર **जिनै** ચોવીશ (આ અંકોવડે કરી) **क्रमात्** અનુક્રમથી **तं** તેઓના **योग** યોગને **हरेत्** ભાગવા **वर्गोत्तम स्वांशत्र्यंशगतेसति** વર્ગોત્તમ રાશિને વિશે, પોતાના નવમાશને વિશે, તથા પોતાના દ્રેષ્કાણને વિશે રહે સતે **सदा** નિરતર **रसगुणै** ૩૬ વડે **हरेत्** ભાગવા **स** તે **आश्रयाख्योगुण** આશ્રય સજ્ઞાવાળો ગુણક **स्यात्** હોય ॥ ૧૭ ॥

ભાવાર્થ—જે ગ્રહ ગૃહાદિ સપ્તકવર્ગના કોઠામા સ્વગૃહી હોય તો તે ગ્રહના કોઠામા ૧૮, અધિમિત્રનો હોય તો ૧૫, મિત્રનો હોય તો ૧૩, સમનો હોય તો ૯, શત્રુનો હોય તો ૫, અને અધિશત્રુનો હોય તો ૩, એ પ્રમાણે અંકો મુકવા પણ ગૃહના કોઠામા જે અંકો આવે તો બમણા કરીને મૂકવા, એવી રીતે આવેલા ગૃહાદિના અંકોનું ઐક્ય કરવાથી દરેક ગ્રહોના **ભાજ્ય** થાય છે, તે ભાજ્યને જે ગ્રહ જન્મ કુડલીમા સ્વગૃહી હોય તો ૨૬ થી, અધિમિત્રનો હોય તો ૪૮ થી, મિત્રનો હોય તો ૫૪ થી, સમનો હોય તો ૭૨ થી, શત્રુનો હોય તો ૧૦૮ થી અને અધિશત્રુનો હોય તો ૧૪૪ થી ભાગવા, તો આશ્રય ગુણક થાય પણ જે ગ્રહ [1]વર્ગો-**ત્તમી** હોય અથવા નવમાશમા સ્વગૃહી હોય કે દ્રેષ્કાણમા પોતાની રાશિનો હોય ત્યારે આવેલા ભાજકથી નહિ ભાગતા તેને બદલે ૩૬ થીજ ભાગવા તો આશ્રય ગુણક થાય છે ॥ ૧૭ ॥

આશ્રય ગુણકનુ ઉદાહરણ—સૂર્ય જન્મ કુડલીમા પોતાના મિત્રની

૧–વર્ગોત્તમી એટલે જન્મ કુડલીમા જે રાશિનો હોય તેજ રાશિનો નવમાશ આવે

રાશિનો છે માટે તેનો આશ્રયાંક ૧૩ તે અંક ગૃહના સ્થાનનો હોવાથી તેને ૨ વડે ગુણ્યા તો ૨૬ થયા. તેને આશ્રય ગુણકમાં સૂર્યના ગૃહસ્થાનમાં મૂકવો; તેમજ હોરામાં સૂર્ય સ્વગૃહી છે તો તેનો અંક ૧૮ થયો. એવી રીતે દ્રેષ્કાણાદિકના અંકો ૧૩।૯।૧૫।૧૮।૯ આવ્યા. તે સર્વે ગૃહાદિ સ્થાનોના અંકોનો સરવાળો કર્યો તો ૧૦૮ ભાજ્ય થયો, તેને સૂર્ય અધિમિત્રના ઘરનો છે માટે ૫૪ થી ભાગતાં ૨।૦।૦ સૂર્યનો આશ્રય ગુણક થયો. ।।૧૭।।

चेद्वर्गोत्तम पूर्वगोध्यरि सुहृद्भेतद्गृहांकास्त्रिषट् । लब्ध्योनो युगरीष्टभेऽब्धिनवका ९४ प्त्यास्वेसमे केवलः ।। कार्यस्त्वाश्रयकः सतत्स्फुटहतेर्मूलं सयोग्योगुणः । खेटानांचतनोर्लवाः खयुगहृच्छेषा इहांशायुषः ।। १८ ।।

अन्वयः–वर्गोत्तमपूवगः अध्यरि सुहृद्भेचेत्, तदा, तद्गृहांकाः त्रिषट् लब्ध्याः ऊनयुक् कार्यः, अरीष्टभे सति, तदा,–अब्धिनवकाप्त्या ऊनयुक् कार्यः, स्वे (च) समे केवलः, स, आश्रयकः कार्यः तत् स्फुटहतेः मूलं, सः योग्यः गुणः, खेटानांचतनोः लवाः, खयुगहृतशेषाः इह अंशायुषः स्यात् ।। १८ ।।

अन्वयार्थः—**वर्गोत्तमपूर्वगः** वर्गोत्तम पूर्वने पामेलो (वर्गोत्तमादिने पामेलो) **अध्यरिसुहृद्भेचेत्** अधि शत्रुने अधिमित्रनी राशिमां होय **तदा** त्यारे **तद्गृहांकाः** ते બમણુા કરેલા ગ્રહના ગૃહાંકો **त्रिषट्लब्ध्या** ૬૩ (ત્રેશઠ) વડે કરીને પ્રાપ્તિ તે **ऊन** રહિત **युक्** યુક્ત **कार्यः** કરવી **अरीष्टभेसति** શત્રુની ને મિત્રની રાશિને વિશે રહે સતે **अब्धिनवकाप्त्या** ૯૪ વડે પ્રાપ્તિ તે **ऊन युक्कार्यः** રહિત અને યુક્ત કરવી **स्वे** સ્વરાશિને વિશે (**च** અને) **समे** સમરાશિને વિશે હોય તો **केवलः** કેવળ તેજ હોય **सः** તે **आश्रयकः कार्यः** આશ્રય ગુણક કરવો **तत्स्फुटहतेः** તે આશ્રય ગુણક અને સ્ફુટ ગુણકના ગુણન થકી **मूलं** મૂળ તે **योग्य गुणः** કર્મ યોગ્ય ગુણક હોય **खेटानां** ગ્રહોના **च** અને **तनोः** લગ્નના **लवाः** અંશો તે **खयुगहृत्** ચાલીશવડે ભાગે લીધેલા **शेषाः** શેષાંશ તે **इह** અહિં **अंशायुषः** અંશાયુર્દાના દાયાંશો **स्यात्** હોય. ।। ૧૮ ।।

ભાવાર્થ—પણ જે ગ્રહ વર્ગોત્તમી, પોતાના નવમાંશનો અથવા પો-

તાના દ્રેષ્કાણનો હોય તેજ ગ્રહજન્મ કુંડલીમાં અધિશત્રુ હોય તો તેના ગૃહસ્થાનના અંકને ૬૩ થી ભાગી નણુ ફળ લાવવાં તે ફળ તે ગ્રહના આશ્રય ગુણકમાંથી બાદ કરવું, અને અધિમિત્ર હોય તો તે ફળ ઉમેરવું. પણ જો શત્રુના ઘરનો હોય, તો ગૃહસ્થાનના અંકને ૯૪ થી ભાગી ત્રણ ફળ લાવવાં. અને તે ફળ તે ગ્રહના આશ્રય ગુણકમાંથી બાદ કરવું, ને મિત્ર હોય તો ઉમેરવું. પણ જો તે ગ્રહ સ્વગૃહી અથવા સમરાશિનો હોય તો તેનો આશ્રય ગુણક પૂર્વે કરેલો છે, તેજ રહેવા દેવો. તો સ્પષ્ટ આશ્રય ગુણક થાય છે, એ ગુણકને સ્ફુટ ગુણકથી ગુણી તેનું સાવયવ મૂળ લાવવાથી કર્મયોગ્ય ગુણક થાય છે. ॥ ૧૮ ॥

ગ્રહોના તથા લગ્નના અંશાદિને ૪૦ વડે ભાગતાં શેષ અંશાદિ રહે તે અંશાયુર્દાના દાયાંશા થાય છે.

સ્પષ્ટ આશ્રય ગુણકનું ઉદાહરણ—ચંદ્ર પોતાના દ્રેષ્કાણનો છે. અને જન્મ કુંડળીમાં શત્રુની રાશિનો છે, માટે તેના ગૃહાંક ૧૦ ને ૯૪ થી ભાગતાં ૦।૬।૨૨ આવ્યા તેને ચંદ્રના આશ્રય ગુણક ૧।૪૧।૪૦ માંથી બાદ કરતાં ૧।૩૫।૧૮ ચંદ્રનો સ્પષ્ટ આશ્રય ગુણક થયો.

કર્મયોગ્ય ગુણકનું ઉદાહરણ—સૂર્યના આશ્રયગુણક ૨।૦।૦ ને તેના સ્ફુટ ગુણક ૨।૨૮।૫૨ થી ગુણતાં ૪।૫૭।૪૪ થયા તેનું સાવયવ મુળ લીધું તો, ૨।૧૩।૩૯ સૂર્યનો કર્મયોગ્ય ગુણક થયો. એવી રીતે દરેક ગ્રહોના કરવા.

અંશાયુના દશાંશાનું ઉદાહરણ—સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ ના અંશ કર્યા તો ૬૫।૫૪।૨૧ થયા, તેને ૪૦ થી ભાગતાં શેષ અંશાદિ ૨૫।૫૪।૨૧ સૂર્યના દાયાંશા થયા. તેમજ લગ્ન ૧૧।૧૯।૬।૨૬ ના અંશ કર્યા તો ૩૪૯।૬।૨૬ થયા, તેને ૪૦ થી ભાગતાં શેષ ૨૯।૬।૨૬ લગ્નના દાયાંશા થયા, એવી રીતે દરેક ગ્રહોના કરવા. ॥ ૧૮ ॥

षड्भाल्पेसतिखेचरोन उदयेऽस्यांशीकृतैः खाग्निभि । स्त्र्येकाल्पेसति खाग्निभाजितलवैः सौम्योनितैस्त्वर्द्धितैः ऊनाभूगुण एकमेद्विबहुध्रुते कस्यबहोजस । कार्यस्तद्गुणिताः स्वदायजलवा चक्रार्धहानि स्त्विषम् ॥ १९ ॥

अन्वयः-खेचरोन उदये षड्भाल्पेसति, अस्य अंशीकृतैः खा-

ग्निभिः ऊनाभूः, गुणः, खेचरोन उदये, एकाल्पेसति, तदा, खाग्नि भाजितलवैः, उनाभूः गुणः, सौम्योनितेअर्द्धितैः, ऊनाभूः गुणः, एकभेद्विबहुपुचेत्, तदा, बह्वोजसः एकस्यकार्यः, तद्गुणिताः, स्वदायजलवाः, इयं, चक्रार्द्धहानिः ॥ १९ ॥

अन्वयार्थः—खेचरोन उदये ગ્રહે રહિત એવું લગ્ન षड्भाल्पेसति ૭ રાશિ થકી અલ્પ સતે अस्य એ ગ્રહના अंशोद्धृतैः અંશવડે ભાગે લીધેલા खाग्निभिः ત્રીશ તેણે ऊनाभूः ઊન એક गुणः ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક હોય खेचरोन उदये ગ્રહે રહિત લગ્ન एकाल्पेसति એકથી ઓછી રાશિ હોય तदा ત્યારે खाग्निभाजितलवैः ત્રીસે ભાગેલા અંશોવડે ऊनाभू, રહિત એક गुणः ચક્રપાતાર્દ્ધ હાની ગુણક હોય सौम्योनिते શુભગ્રહ લગ્નમાંથી કાઢે સતે अर्द्धितैः અર્ધવડે કરી ऊना ઊન भूः એક તે गुणः ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક હોય एकभे એક રાશિને વિશે द्विबहुपुचेत् બે અથવા વધારે ગ્રહ રહ્યા હોય तदा ત્યારે बह्वोजसः વધારે ષડ્બલવાળા ગ્રહનું एकस्यकार्यः એકનુંજ કરવું तद्गुणिताः તેથી ગુણેલા स्वदायजलवाः પોતપોતાના (અંશાયુષ) દાયાંશા તે इयं એ चक्रार्द्धहानिः ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા દાયાંશ હોય. ॥ ૧૯ ॥

ભાવાર્થઃ—૨૫૯૮ લગ્નમાંથી ગ્રહો બાદ કરતાં જે રહે તે ૭ રાશિથી ઓછું હોય તો તેના અંશો કરી તે અંશાદિથી ૩૦ અંશને ભાગવા ત્યારે જે લબ્ધિ આવે તેને એકમાંથી બાદ કરવાથી ને જો લગ્નમાંથી બાદ કરેલો ગ્રહ ૧ રાશિથી ઓછો હોય તો તેના અંશાદિને ૩૦ અંશવડે ભાગી જે લબ્ધિ આવે તેને એકમાંથી બાદ કરવાથી ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક થાય છે, તેમાં [1]પાપગ્રહ બાદ કર્યો હોય તો ઉપર પ્રમાણે કરવું. ને જો શુભ ગ્રહ બાદ કરેલો હોય તો આવેલી લબ્ધિનું અર્દ્ધ કરીને ૧ માંથી બાદ કરવું. તો ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક થાય છે; એક રાશિયાં બે અથવા વધારે ગ્રહો ભેગા હોય તો જે ગ્રહનું ષડ્બલૈકય જરાપણ વધારે હોય તે ગ્રહ એકનુંજ કરવું. બાકીના ગ્રહોનું ૧।૦।૦ મૂકવું, લગ્નમાંથી ગ્રહ બાદ કરતાં ૭ રાશિથી વધારે હોય તો તેનું પણ ૧।૦।૦ મૂકવું, તે ચક્ર

૧–પાપ અને શુભ ગ્રહો દૃષ્ટિ સાધતી વખતે બતાવ્યા પ્રમાણે લેવા.

પાતાર્દ્ધ હાનિ થકી પોતપોતાના દાયાંશાને ગુણવાથી ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા દાયાંશા થાય છે ॥૧૯॥

ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા દાયાંશનું ઉદાહરણ—લગ્ન ૧૧।૧૯।૬।૩૬ માથી સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ બાદ કરતા ૯।૧૩।૧૨।૧૫ રહ્યા, તે ૭ રાશિ કરતા વધારે હોવાથી ૧।૦।૦ સૂર્યનો ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક થયો, તે વડે સૂર્યના દાયાંશા ૨૫।૫૪।૨૧ ને ગુણવાથી ૨૫।૫૪।૨૧ સૂર્યના ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા દાયાશા થયા તેમજ લગ્નમાથી ચદ્ર ૭।૨૫।૫૬।૨૬ બાદ કરતા ૩।૨૩।૧૦।૧૦ થયા, તેની વિકળા કરી તો ૪૦૭૪૧૦ થઈ તેનાથી ૩૦ અશની વિકળાઓ ૧૦૮૦૦૦ ને ભાગવાથી, ૦।૧૫।૫૪ ફળ આવ્યુ તે શુભ ગ્રહ હોવાથી તેનું અર્દ્ધ કર્યું તો ૦।૭।૫૭ થયુ તેને એકમાથી બાદ કરતા ૦।૫૨।૩ ચદ્રનો ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક થયો, એ ગુણકવડે ચદ્રના દાયાશા ૩૫।૫૬।૨૬ ને ગુણવાથી ૩૧।૧૦।૪૨ ચદ્રના ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા દાયાંશા થયા ॥ ૧૯ ॥

दायांशोत्थकलाः स्वयोग्यगुणकघ्नाः खाभ्रनेत्रोद्धृता । अंशायुर्द्युसदां समादितुतनोर्दायांशकारुयाहताः ॥ दिग्भक्ताहि समादिचेत्तु चल वल्लग्नंतदालग्नभैस्तुल्याब्दैः सहित द्विनिघ्नशर हृद्भागादितो मास युक् ॥ २० ॥

अन्वयः-दायांशोत्थकलाः, स्वयोग्यगुणकघ्नाः, खाभ्रनेत्रोद्धृताः, द्युसदां समादि अंशायुः, तनोः, दायांशका, ऽयाहताः, दिग्भक्ताः, समादि, हि, वलवत्लग्नंचेत्, तदा, लग्नभैः, तुल्याब्दैः, सहितकार्यं, द्विनिघ्नशरहृत्, भागादिता मासयुक् कार्यं ॥२०॥

अन्वयार्थ—दायांशोत्थकला દાયાંશ થકી ઉદય પામેલી કળાઓ स्वयोग्यगुणकघ्ना પોતપોતાના કર્મ યોગ્ય ગુણકે ગણેલી खाभ्रनेत्र ૨૦૦ थी उद्धृता ભાગે લીધેલી કળાઓ ને द्युसदां ગ્રહોનું समादि વર્ષાદિ अंशायुः અંશાયુર્દા હોય तनो લગ્નના दायांशका દાયાંશક તે ऽयाहता ત્રણથી ગણેલા दिग्भक्ता દશે ભાગે લીધેલા તે समादिहि િ઼ે વર્ષો

દિક (હોય) बलवत् બળવાન્ लग्नं લગ્ન चेत् હોય तदा ત્યારે लग्नभैः લગ્નની રાશિના तुल्याब्दैः તુલ્ય વર્ષોવડે स्वहितंकार्यं યુક્ત કરવું द्विनिघ्न બેએ ગણેલાને शरहृत् પાંચવડે ભાગે લીધેલા भागादितः (લગ્નના) અંશાદિક તે मासयुक् कार्यम् માસને વિશે યુક્ત કરવા. ॥૨૦॥

ભાવાર્થ—ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા અંશાયુના દાયાંશાની કળાઓ કરી તેને પોતપોતાના કર્મ યોગ્ય ગુણક વડે ગુણી ૨૦૦ થી ભાગવા તો તે વર્ષાદિ **અંશાયુ** થાય છે, લગ્નના દાયાંશાને ૩ થી ગુણી ૧૦ વડે ભાગવાથી **લગ્નનો વર્ષાદિ અંશાયુર્દા** થાય છે, પણ જો લગ્ન [1]બળવાન હોય ત્યારે લગ્નની રાશિ જેટલાં વર્ષ લગ્નના આયુર્દાના વર્ષોમાં ઉમેરવાં ને અંશાદિને બે વડે ગુણી પાંચવડે ભાગવાથી જે માસાદિક આવે તે લગ્નના આયુર્દાના માસાદિકમાં ઉમેરવા, તો **લગ્નનો સ્પષ્ટઅંશાયુર્દા** થાય છે. ॥૨૦॥

અંશાયુર્દાનું ઉદાહરણ—સૂર્યના ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા દાયાંશા ૨૫।૫૪।૨૧ ની કળાઓ ૧૫૫૪।૨૧ થઈ, તેને કર્મયોગ્યગુણક ૨।૧૩ ।૩૯ થી ગુણતાં ૩૪૬૨।૧૯ **કર્મયોગ્ય ગુણક ગુણિતા આયુઃકલા** થઈ. તેને ૨૦૦ વડે ભાગવાથી, વર્ષાદિ ૧૭।૩।૨૨।૧૦।૧૨ સૂર્યનો **અંશાયુર્દા** થયો.

લગ્નના દાયાંશા ૨૯।૬।૩૬ ને ૩ વડે ગુણવાથી ૮૭।૧૯।૪૮ થયા, તેને ૧૦ વડે ભાગવાથી, વર્ષાદિ ૮।૮।૨૩।૫૨।૫૮ લગ્નનો **અંશાયુર્દા** થયો; પણ લગ્નનું સ્ફુટબળ ૬ થકી વધારે હોવાથી લગ્ન બળવાન્ છે. માટે તેના આયુર્દાના વર્ષોમાં લગ્નની રાશિ ૧૧ ઉમેરી, તો ૧૯।૮।૨૩।૫૨।૪૮ થયા, અને લગ્નના અંશાદિ ૧૯।૬।૩૬ ને ૨ થી ગુણતાં ૩૮।૧૩।૧૨ થયા, તેને પાંચવડે ભાગવાથી માસાદિ ૭।૧૯।૧૨ આવ્યા, તેને વર્ષાદિ ૧૯।૮।૨૩।૫૨।૪૮ માં ઉમેરવાથી વર્ષાદિ ૨૦।૪।૧૩।૧૨।૦ લગ્નનો અંશાયુર્દા થયો. ॥૨૦॥

स्वोच्चोनोद्युचरोंगभात्समधिको ग्राह्योल्पकोनार्कभं तद्भागाद्युचरो-रिभेयदिगुणां शोनात्रिनावक्रगं ॥ द्व्यासाअस्तमिते विनाशनिसितौ हानिद्वयेऽत्राधिकै कार्योपिण्डनिसर्गजीवगदिते चक्रार्द्धहानिर्भवेत् २१

अन्वयः—स्वोच्चोनः द्युचरः अंगभात् समधिकः ग्राह्यः अल्प-कोनार्कभं कार्यं; तद्भागाः, यदिद्युचरः, अरिभे (सति), तदा,

[1] લગ્નનું સ્ફુટબળ ૬ થી વધારે હોય તો લગ્ન બળવાન જાણવું.

गुणांशोनाकार्याः । वक्रगंविना, अस्तमिते द्व्याप्ता, शनिसितौविना, हानिद्वये प्राप्ते सति, (तदा) अत्र अधिके (एका) हानि कार्या, । अथो, पिण्ड निसर्गजीवगदिते चक्रार्द्धहानि भवेत् ॥२१॥

अन्वयार्थ —स्वोच्चोन પોતાના ઉચ્ચે રહિત એવો ખુચર ગ્રહ તે अंगभात છ રાશિ થકી સમધિક અધિક ग्राह्य ગ્રહણ કરવો अल्प कोनार्कभे છ રાશિ કરતા ઓછો હોય તો બાર રાશિમાથી રહિત કરવો तद्भागा તેના અંશો કરવા यदि જો ખુચર ગ્રહ अरिभे सति શત્રુની રાશિમા હોય तदा ત્યારે गुणांशोना (कार्या) તૃતીયાંશે રહિત કરવી (પણ) वक्रगंविना મંગળ સિવાય अस्तमिते અસ્ત પામેલો ગ્રહ હોય તો द्व्याप्ता બેવડે ભાગે લેવુ, (પણ) शनिसितौविना શનિ અને શુક્ર સિવાય हानिद्वयेप्राप्तेसति બે હાનિ પ્રાપ્ત થઈ હોય तदा ત્યારે अत्र અહિં अधिके (તે બેમાથી જે) અધિક એવી एका એક हानि હાનિ कार्या કરવી अथो ત્યાર પછી पिंडनिसर्गजीवगदिते પિંડ, નિસર્ગ અને જીવ શર્માયુર્દાને વિશે चक्रार्द्धहानि. ચક્રાર્દ્ધહાનિ भवेत् હોય ॥૨૧॥

ભાવાર્થ—ગ્રહોમાથી પોતાના ઉચ્ચને બાદ કરવુ, તે છ રાશિથી વધારે લેવો, ને છ રાશિથી ઓછો હોય તો ૧૨ રાશિમાથી બાદ કરીને લેવો તેના અંશ કરવાથી દાયાંશા થાય છે, જે ગ્રહ [1]શત્રુની રાશિનો હોય તેના દાયાંશામાથી તૃતીયાંશ બાદ કરવો, પણ જો મંગળ શત્રુની રાશિનો હોય તો તેનો તૃતીયાંશ બાદ કરવો નહિ અને જે ગ્રહ અસ્તનો હોય તેના દાયાંશાનું અર્દ્ધ કરવુ પણ શુક્ર અને શનિ અસ્તના હોય તો તેના દાયાંશાનું અર્દ્ધ કરવુ નહિ તેમજ જે ગ્રહ શત્રુની રાશિનો હોય તેજ ગ્રહ [2]અસ્તનો પણ હોય તો દાયાંશાનું અર્દ્ધજ કરવુ તો પિંડ, નિસર્ગ અને જીવ શર્માયુર્દાના દાયાંશા થાય છે, તેને અંશાયુર્દામા બતાવેલી ચક્રપા

૧–અહિં નિસર્ગ મૈત્રી પ્રમાણે શત્રુ લેવો. ૨–ગ્રહ સૂર્યની આસપાસ હોય ત્યારે અસ્ત થાય છે તેના સૂર્યના તફાવતના અંશો નીચે પ્રમાણે છે તે વડે અસ્ત અને ઉદય જાણવુ, ગ્રહોના કાલાંશ, ચંદ્રના ૧૨ મંગળ, ૧૭ બુધ, ૧૩ ગુરૂ, ૧૧ શુક્ર, ૯ શનિ, ૧૫ વક્રી બુધ હોય ત્યારે, ૧૨ વક્રી શુક્ર હોય ત્યારે તેના ૮ સમજવા

તાર્દ્ધ હાનિ ગુણકથી ગુણવા તો ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા પિંડાદિ ત્રણ આયુર્દાના દાયાંશા થાય છે. ॥ ૨૧ ॥

પિંડાદિ આયુરંશાનું ઉદાહરણ—સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ માંથી તેનું ઉચ્ચ ૦।૧૦।૦।૦ બાદ કર્યું, તો ૧૧।૨૫।૫૪।૨૧ રહ્યા, તે છ રાશિથી ઓછા છે, માટે ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કર્યા તો ૧૦।૪।૫।૩૯ રહ્યા, તેના અંશ કર્યા તો ૩૦૪।૫।૩૯ થયા. તે પિંડત્રિકે સૂર્યના દાયાંશા થયા, એ સૂર્ય શત્રુ ક્ષેત્રાદિ નથી માટે તેને શત્રુ ક્ષેત્રાદિ સંસ્કાર થતો નથી.

શત્રુ ક્ષેત્રાદિ હાની સંસ્કૃત પિંડાદિ આયુરંશાનું ઉદાહરણ.

ગુરૂ ૨।૧૮।૪૧।૨૫ માંથી તેનું ઉચ્ચ ૩।૫।૦।૦ બાદ કર્યું તો ૧૧।૧૩।૪૧।૫૨ રહ્યા, તેના અંશો ૬૪૩।૪૧।૨૫ ને ગુરૂના દાયાંશા થયા. તેને ગુરૂ નિસર્ગ મૈત્રી પ્રમાણે જન્મ કુંડલીમાં શત્રુના ઘરનો છે, માટે ૩ થી ભાગ્યા તો ૧૧૪।૩૩।૪૮ આવ્યા, તેને ગુરૂના દાયાંશા ૩૪૩।૪૧।૨૫ માંથી બાદ કર્યા તો ૨૨૯।૭।૩૭ ગુરૂના શત્રુ ક્ષેત્રાસ્તંગત સંસ્કૃત દાયાંશા થયા.

ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા દાયાંશાનું ઉદાહરણ.

સૂર્યના દાયાંશા ૩૦૪।૫।૩૯ ને તેના ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ૧।૦।૦ થી ગુણતાં ૩૦૪।૫।૩૯ ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા પિંડાદિ ત્રણ આયુર્દાના ૨૫૯ દાયાંશા થયા. ॥ ૨૪ ॥

दायांशाद्युसदांपृथक् तनुलवादिघ्नाखषट्‌त्र्युद्धृता आप्त्योनास्तनुगेखलेचयदिसदृष्टेऽर्द्धयाथापरे ॥ निघ्न्योग्रोदयभावजेनतनुगो ग्रौच्चेद्बलिष्टस्यतत् साम्येपुष्टफलेन नेतितनुपेऽस्मिन्नांशजेऽसौक्रिया २२

अन्वयः–तनुगे खले (सति) द्युसदां दायांशाः पृथक् तनुलवादिघ्नाः, खषट्‌त्र्यद्धृताः, आप्त्या ऊनाः, कार्याः, च यदि, तनुगेखले सदृष्टेसति, अर्द्धया (आप्त्या ऊनाः कार्याः), अथ अपरे, उग्रोदयभावजेननिघ्न्या, (आप्त्या ऊनाः कार्याः), तनुगोग्रौचेत्, तदा, बलिष्टस्य तत्, साम्ये (सति), तदा, पुष्ट फलेन, इति; तनुपे (सति), असौ, (हानि क्रियान); अस्मिन्; अंशजे, असौ क्रियान; ॥ २२ ॥

गुणांशोनाकार्याः । वक्रगंविना, अस्तमिते द्व्याप्ता, शनिसितौविना, हानिद्वये माप्ते सति, (तदा) अत्र अधिके (एका) हानि कार्या, । अथो, पिण्ड निसर्गजीवगदिते चक्रार्द्धहानि भवेत् ॥२१॥

अन्वयार्थ —स्वोच्चोन પોતાના ઉચ્ચે રહિત એવો ग्रुचर ગ્રહ તે अंगभात् ૭ રાશિ થકી समधिक અધિક ग्राह्य ગ્રહણ કરવો અલ્પ कोनार्कम् ૭ રાશિ કરતા ઓછો હોય તો બાર રાશિમાથી રહિત કરવો तद्भागा તેના અંશો કરવા यदि જો ग्रुचर ગ્રહ अरिभे सति શત્રુની રાશિમા હોય तदा ત્યારે गुणांशोना (कार्या) તૃતીયાશે રહિત કરવી (પણ) वक्रगंविना મ ગળ સિવાય अस्तमिते અસ્ત પામેલો ગ્રહ હોય તો द्व्याप्ता બેવડે ભાગે લેવુ, (પણ) शनिसितौविना શનિ અને શુક્ર સિવાય हानिद्वयेप्राप्तेसति બે હાનિ પ્રાપ્ત થઈ હોય तदा ત્યારે अत्र અહિં अधिक (તે બેમાથી જે) અધિક એવી एका એક हानि હાનિ कार्या કરવી अथो ત્યાર પછી पिंडनिसर्गजीवगदिते પિડ, નિસર્ગ અને જીવ શર્માયુર્દાને વિશે चक्रार्द्धहानि ચક્રાર્દ્ધહાનિ भवेत् હોય ॥२१॥

ભાવાર્થ—ગ્રહોમાથી પોતાના ઉચ્ચને બાદ કરવુ, તે ૭ રાશિથી વધારે લેવો, ને ૭ રાશિથી ઓછો હોય તો ૧૨ રાશિમાથી બાદ કરીને લેવો તેના અશ કરવાથી દાયાશા થાય છે, જે ગ્રહ [1]શત્રુની રાશિનો હોય તેના દાયાશામાથી તૃતીયાશ બાદ કરવો, પણ જો મ ગળ શત્રુની રાશિનો હોય તો તેનો તૃતીયાશ બાદ કરવો નહિ અને જે ગ્રહ અસ્તનો હોય તેના દાયાશાનુ અર્દ્ધ કરવુ પણ શુક્ર અને શનિ અસ્તના હોય તો તેના દાયાંશાનું અર્દ્ધ કરવુ નહિ તેમજ જે ગ્રહ શત્રુની રાશિનો હોય તેજ ગ્રહ [2]અસ્તનો પણ હોય તો દાયાશાનું અર્દ્ધજ કરવુ તો પિંડ, નિસર્ગ અને જીવ શર્માયુર્દાના દાયાશા થાય છે, તેને અશાયુર્દામા બતાવેલી ચક્રપા

૧–અહિં નિસર્ગ મૈત્રી પ્રમાણે શત્રુ લેવો ૨–ગ્રહ સૂર્યની આસપાસ હોય ત્યારે અસ્ત થાય છે તેના સૂર્યના તફાવતના અશો નીચે પ્રમાણે છે તે વડે અસ્ત અને ઉદય જાણુવુ ગ્રહોના કાલાશ, ચદ્રના ૧૨ મ ગળ, ૧૭ બુધ, ૧૩ ગુરુ, ૧૧ શુક્ર, ૯ શનિ, ૧૫ વક્રી બુધ હોય ત્યારે, ૧૨ વક્રી શુક્ર હોય ત્યારે તેના ૮ સમજવા

તાર્દ્ધ હાનિ ગુણકથી ગુણવા તો ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા પિંડાદિ ત્રણ આયુર્દાના દાયાંશા થાય છે. ॥ ૨૧ ॥

પિંડાદિ આયુરંશાનું ઉદાહરણ—સૂર્ય ૨।૫।૫૪।૨૧ માંથી તેનું ઉચ્ચ ૦।૧૦।૦।૦ બાદ કર્યું, તો ૧૨।૫।૫૪।૨૧ રહ્યા, તે ૭ રાશિથી ઓછા છે, માટે ૧૨ રાશિમાંથી બાદ કર્યા તો ૧૦।૪।૫।૩૯ રહ્યા, તેના અંશ કર્યા તો ૩૦૪।૫।૩૯ થયા. તે પિંડત્રિકે સૂર્યના દાયાંશા થયા, એ સૂર્ય શત્રુ ક્ષેત્રાદિ નથી માટે તેને શત્રુ ક્ષેત્રાદિ સંસ્કાર થતો નથી.

શત્ર ક્ષેત્રાદિ હાની સંસ્કૃત પિંડાદિ આયુરંશાનું ઉદાહરણ.

ગુરૂ ૨।૧૮।૪૧।૨૫ માંથી તેનું ઉચ્ચ ૩।૫।૦।૦ બાદ કર્યું તો ૧૧।૧૩। ૪૧।૫૨ રહ્યા, તેના અંશો ૬૪૩।૪૧।૨૫ ને ગુરૂના દાયાંશા થયા. તેને ગુરૂ નિસર્ગ મૈત્રી પ્રમાણે જન્મ કુંડલીમાં શત્રુના ઘરનો છે, માટે ૩ થી ભાગ્યા તો ૧૧૪।૩૩।૪૮ આવ્યા, તેને ગુરૂના દાયાંશા ૩૪૩।૪૧।૨૫ માંથી બાદ કર્યા તો ૨૨૯।૭।૩૭ ગુરૂના શત્રુ ક્ષેત્રાસ્તંગત સંસ્કૃત દાયાંશા થયા.

ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા દાયાંશાનું ઉદાહરણ.

સૂર્યના દાયાંશા ૩૦૪।૫।૩૯ ને તેના ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ૧।૦।૦ થી ગુણતાં ૩૦૪।૫।૩૯ ચક્રપાતાર્દ્ધ હાનિ ગુણક ગુણિતા પિંડાદિ ત્રણ આયુર્દાના ૨૫૯ દાયાંશા થયા. ॥ ૨૪ ॥

दायांशाद्युसदांपृथक् तनुलवादिघ्नाखषट्त्र्युद्धृता आप्त्योनास्तनुगेखलेचयदिसद्दष्टेऽर्द्धयाथापरे ॥ निघ्न्योग्रोदयभावजेनतनुगो ग्रौच्चेद्वलिष्टस्यतत् साम्येपुष्टफलेन नेतितनुपेऽस्मिन्नांशजेऽसौक्रिया २२

अन्वयः–तनुगे खले (सति) द्युसदां दायांशाः पृथक् तनुलवादिघ्नाः, खषट्त्र्यद्धृताः, आप्त्या ऊनाः, कार्याः, च यदि, तनुगेखले सद्दष्टेसति, अर्द्धया (आप्त्या ऊनाः कार्याः), अथ अपरे, उग्रोदयभावजेननिघ्न्या, (आप्त्या ऊनाः कार्याः), तनुगोग्रौचेत्, तदा, वलिष्टस्य तत्, साम्ये (सति), तदा, पुष्ट फलेन, इनि; तनुपे (सति), असौ, (हानि क्रियान); अस्मिन्; अंशजे, असौ क्रियान; ॥ २२ ॥

अन्वयार्थ—तनुगे લગ્નને પામેલો खलेसति પાપગ્રહ હોય તો सुसदा ગ્રહોના दायांशा દાયાંશો पृथक् ભિન્ન ભિન્ન तनुलवद्घ्ना લગ્નના અંશાદિઓએ ગુણેલા खषट्सुद्धृता ૩૬૦ વડે ભાગે લેતા આવેલી आप्त्या પ્રાપ્તિએ ऊना कार्या રહિત કરવા च અને तनुगेसखे લગ્નને પામેલા પાપગ્રહપર सद्दृष्टेसति શુભ ગ્રહની દૃષ્ટિ હોય તો (દાયાંશ) अर्द्धया અર્ધી आप्त्या પ્રાપ્તિએ ऊना कार्या ઊન કરવા, अथ ત્યાર પછી अपरे બીજા આચાર્યો उग्रोदयभावजेननिघ्न्या પાપગ્રહથી ઉત્પન્ન થયેલા ભાવફળવડે ગુણતા આવેલી आप्त्या પ્રાપ્તિએ ऊना कार्या રહિત (દાયાંશા) કરવા, तनुगौग्रौचेत् (જો) લગ્નને પામેલા બે પાપગ્રહ હોય तदा ત્યારે बलिष्टस्य બળવાનના (ભાવફળથી,) तत् साम्ये (सति) તે બેઉ સરખા બળવાળા હોય तदा ત્યારે पुष्टफलेन જેનું ભાવફળ વધારે હોય તેવડે કરીને इति એ પ્રકારે (કહે છે) तनुपेसति લગ્નનો સ્વામી પાપ ગ્રહ થઈ લગ્નમા હોય તો असौ हानि क्रियान આ હાનિ ક્રિયા ન કરવી अस्मिन् એ अंशजे અંશાયુર્દાને વિશે असौ क्रियान આ ક્રિયા ન કરવી ॥૨૨॥

ભાવાર્થ—લગ્નમા [1]પાપગ્રહ હોય તો ગ્રહોના સ્પષ્ટ દાયાંશોને બે ઠેકાણે લખવા એક ઠેકાણે લગ્નની રાશિ સિવાય ફક્ત અંશાદિથી ગુણી ૩૬૦ થી ભાગતાં જે લબ્ધિ આવે તેને બીજે ઠેકાણે મૂકેલા દાયાંશોમાથી બાદ કરવી, તે જો લગ્નમા પડેલા પાપગ્રહ ઉપર શુભગ્રહની [2]સંપૂર્ણ દૃષ્ટિ હોય તો આવેલી લબ્ધિનુ અર્ધ બાદ કરવુ તો પિંડત્રિકે સ્પષ્ટ દાયાંશા થાય છે, બીજા આચાર્યો પાપગ્રહના ભાવફળથી લબ્ધિને ગુણી જે આવે, તેને દાયાંશામાથી કાઢી નાખવા કહે છે. પણ જો લગ્નમા બે પાપગ્રહ હોય તો જે ષડ્બલે બળવાન હોય તેના ભાવફળથી લબ્ધિને ગુણવી પણ બેઉ ગ્રહોનુ ષડ્બલ ૬ થી વધારે હોય તો જેનું ભાવફળ વધારે છે, તેનાથી ગુણવી ત્યારે જે આવે તે દાયાંશામાથી બાદ કરવુ તો દાયાંશા થાય છે, લગ્નમાં પડેલો પાપગ્રહ પોતાના ઘરનો હોય તો આ સંસ્કાર કરવો નહિ. ને અંશાયુર્દાયમાં આ શ્લોકનો સંસ્કાર બિલકુલ કરવો નહિ ॥ ૨૨ ॥

૧–પાપગ્રહો સૂર્ય, મંગળ અને શનિ, તથા શુભગ્રહો ચંદ્ર, બુધ, ગુરુ અને શુક્ર જાણવા. અહિ પાપયુક્ત બુધ તથા ક્ષીણ ચંદ્રને પણ પાપગ્રહો જાણવા. ૨–૦।૪૫।૦ થી વધારે હોય તો સંપૂર્ણ દૃષ્ટિ જાણવી

અહિં લગ્નમાં પાપગ્રહ ન હોવાથી એ સંસ્કાર આવતો નથી. ॥૨૨॥

गोव्जा १९ तत्व २५ तिथि १५ प्रभाकर १२ तिथि १५ स्वर्गा २१ नखाः २० पैंडजे २०।१।२।९ नैसर्गे नखभूद्विधृति १८ नखाः २० पंचाश ५० दर्कादूगुणाः ॥ दायांशाः स्वगुणैर्हताद्दि भगणांशाप्ताः समाद्यायुषो । स्वर्गा २१ प्ताश्चसमादिजैव मिभहृत् स्वांशैर्घटाद्यन्वितं ॥ २३ ॥

अन्वयः-गोव्जाः तत्व, तिथि, प्रभाकर, तिथि, स्वर्गाः, नखाः, पैंडजे, अर्कादूगुणाः, नखभूद्विगोधृतिनखाः, पंचाशत्, नैसर्गे, अर्कादूगुणाः, दायांशाः, स्वगुणैः हताः, भगणांशाप्ताः समादि आयुषी, तद्दायांशाः, स्वर्गाप्ताः, समादिजैवं, (किंविशिष्टं जैवं), इभहृत्स्वांशैः घटीषु अन्वितम् ॥ २३ ॥

अन्वयार्थः—गोव्जाः १९ तत्व २५ तिथि १५ प्रभाकर १२ तिथि १५ स्वर्गाः २१ नखाः २० તેઓ पैंडजे પિંડાયુર્દાને વિશે अर्कात् સૂર્ય થકી गुणाः ગુણક હોય नख २० भू १ द्वि २ गो ९ धृति १८ नखाः २० पंचाशत् ५० તેઓ नैसर्गे નિસર્ગાયુર્દાને વિશે अर्कात् સૂર્યથી गुणः ગુણક હોય दायांशाः દાયાંશો स्वगुणैः પોતાના ગુણકવડે કરીને हताः ગણેલા भगणांशाप्ताः ૩૬૦ અંશવડે ભાગે લીધેલા समादि વર્ષાદિ आयुषी આયુર્દા હોય तद्दायांशाः તેજ દાયાંશો स्वर्गाप्ताः એકવીશવડે ભાગે લીધેલા समादि વર્ષાદિ जैवं જીવશર્માયુર્દા હોય (किंविशिष्टं जैवं કેવો જીવશર્માયુર્દા) इभहृत् આઠવડે ભાગે લીધા એવા स्वांशैः પોતપોતાના દાયાંશવડે કરી घटीषु ઘટીઓને વિશે अन्वितं યુક્ત કરવું. ॥૨૩॥

ભાવાર્થ—સૂર્યાદિ ગ્રહોના અનુક્રમે ૧૯।૨૫।૧૫।૧૨।૧૫।૨૧।૨૦ એ પિંડાયુર્દાના ગુણક છે. અને ૨૦।૧।૨।૯।૧૮।૨૦।૫૦ એ નિસર્ગાયુર્દાના ગુણક છે. સંપૂર્ણ સંસ્કારોથી સ્પષ્ટ થયેલા દાયાંશોને પોતપોતાના ગુણકથી ગુણી ૩૬૦ વડે ભાગવાથી વર્ષાદિ પિંડાયુ તથા નિસર્ગાયુ થાય છે. તેજ દાયાંશોને ૨૧ વડે ભાગવાથી જે વર્ષાદિ થાય તેમાં તેજ દાયાંશોને આઠવડે ભાગતાં જે ઘટ્યાદિ ફળ આવે તે ઉમેરવાથી સ્પષ્ટ જીવશર્માયુર્દા થાય છે. ॥૨૩॥

પિંડાયુર્દાના ગુણક								નિસર્ગાયુર્દાના ગુણક.							
સૂ	ચ	મ	બુ	ગુ	શુ	શ	ગ્રહો	સૂ	ચ	મ	બુ	ગુ	શુ	શ	ગ્રહો
૧૯	૨૫	૧૫	૧૨	૧૫	૨૧	૨૦	ગુણક	૨૦	૧	૨	૯	૧૮	૨૦	૫૦	ગુણક

પિંડાયુર્દાનું ઉદાહરણ—સૂર્યના દાયાંશા ૩૦૪૧૫૧૩૯ ને તેના ગુણક ૧૯ વડે ગુણતા ૫૭૭૦૧૪૭૧૨૧ થયા, તેને ૩૬૦ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૧૬૧૦૧૧૭૧૪૭૧૨૧ સૂર્યનો પિંડાયુર્દા થયો.

નિસર્ગાયુર્દાનું ઉદાહરણ—સૂર્યના દાયાશા ૩૦૪૧૫૧૩૯ ને તેના ગુણક ૨૦ થી ગુણતા ૬૦૮૧૧૫૩૧૦ થયા, તેને ૩૬૦ વડે ભાગતા વર્ષાદિ ૧૬૧૧૦૧૨૧૧૫૩૧૦ સૂર્યનો નિસર્ગાયુર્દા થયો.

જીવશર્માયુર્દાનુ ઉદાહરણ—સૂર્યના દાયાશા ૩૦૪૧૫૧૩૯ ને ૨૧ થી ભાગતા વર્ષાદિ ૧૪૧૫૧૨૩૧૨૧૩૪ થયા તેમા તેજ દાયાશાને ૮ વડે ભાગવાથી આવેલા ષટ્યાદિ ૩૮૧૦ ઉમેર્યા તો વર્ષાદિ ૧૪૧૫૧૨૩૧૪૦૧૩૪ સૂર્યનો જીવશર્માયુર્દા થયો. ॥ ૨૩ ॥

स्याल्लिप्ताः खनखो २०० द्धृताविभतनोर्वर्षादिपैंडत्रिके लग्नायुर्निखिलैस्तदंशकसमं कैश्चिद्भतुल्यंस्मृतं ॥ यस्येशोधिबलस्तदेवहिपरैरन्यैरंशायुर्वत्तेनाढ्यमथांशतुल्यमखिलोक्तं ग्राह्यमेवादिमम् ।२४।

अन्वय'–विभतनो , लिप्ता', खनखोद्धृता', पिंडत्रिके, वर्षादि लग्नायु , निखिलैः तदंशकसमं (प्रोक्तं), कैश्चिद्भतुल्यंस्मृतं, परैः, यस्य ईशः अधिबलः तत् एव हि, अन्यैः अंशायुर्वत् यत्, तेनाढ्यं, अथ, अंशतुल्यं अखिलोक्तं, आदिमं एवं ग्राह्यं. ॥ २४ ॥

अन्वयार्थ—विभतनो જેમાંથી રાશિ ગયેલી છે તેવા લગ્નની लिप्ता કળાઓ खनखोद्धृता ૨૦૦ વડે ભાગે લીધેલી તે पिंडत्रिक પિંડાદિ ત્રણ આયુર્દાને વિશે वर्षादि વર્ષાદિક लग्नायु લગ્નનો આયુર્દા હોય निखिलै (સર્વત્ર) ઘણાખરા આચાર્યોએ तदंशकसमं તે લગ્નના અંશ તુલ્ય (प्रोक्त આયુર્દા કહેલો છે) कैश्चित् કેટલાક આચાર્યોએ भतुल्यंस्मृतम् રાશિ તુલ્ય આયુર્દાને કહેલો છે परै બીજા આચાર્યોએ લગ્ન અને નવમાંશની રાશિના સ્વામીમાથી यस्य જેનો ईश સ્વામી

अधिबल: વધારે બળવાન હોય तत् पत्र તેજ આયુર્દા (એટલે લગ્નના સ્વામીનું ષડ્બલ વધારે હોય તો ભતુલ્ય પ્રમાણે આયુર્દા કરવો ને નવમાંશના સ્વામીનું વધારે ષડ્બળ હોય તો સ્યાલ્લિપ્તા પ્રમાણે આયુર્દા કરવો) हि નિશ્ચય अन्यैः બીજા આચાર્યોએ अंशायुर्वत् અંશાયુર્દાની પેઠે यत् જે લગ્નાયુર્દા तेनाढयं તેવડે યુક્ત કરવા કહેલું છે अथ ત્યાર બાદ अंशतुल्यं અંશથી ઉત્પન્ન થયેલો (સ્યાલ્લિપ્તાવાળો) अखिलोक्तं સમગ્ર આચાર્યોએ કહેલો એવો आदिमम् પ્રથમ पत्रं નક્કી ग्राह्यं ગ્રહણ કરવો. ॥ ૨૪ ॥

ભાવાર્થ—લગ્નના ફક્ત અંશાદિની કળા કરવી તેને બસોવડે ભાગવાથી પિંડાદિ ત્રણ આયુર્દાને વિશે **લગ્નનો** વર્ષાદિ આયુર્દા થાય છે, ઘણા આચાર્યોએ તો એજ અંશને તુલ્ય આયુર્દા કહ્યો છે, કેટલાક આચાર્યોએ તેની રાશિ તુલ્ય આયુર્દા કહ્યો છે, અને બીજા આચાર્યોએ લગ્ન તથા નવમાંશમાંથી જેનો સ્વામી ષડ્બળથી બળવાન હોય તે પ્રમાણે (એટલે લગ્નનો સ્વામી બળવાન હોય તો भतुल्य, (લગ્નની જે રાશિ હોય તેટલા વર્ષમાં, લગ્નના અંશાદિકને ૨ થી ગુણી ૫ વડે ભાગતાં માસાદિ આવે તે ઉમેરવાથી;) અને નવમાંશના સ્વામીનું ષડ્બલ વધારે હોય તો अंशतुल्य ફક્ત લગ્નના અંશાદિની કળાઓ કરી તેને ૨૦૦ વડે ભાગવાથી વર્ષાદિ લગ્નનો આયુર્દા થાય છે.) બીજા આચાર્યોએ स्याल्लिप्ता પ્રમાણે આયુર્દા કરી તેમાં અંશાયુર્દાની રીત લગ્નનો આયુર્દા લાવી જોડવાથી લગ્નાયુ: થાય એવું કહેલું છે, પણ અહિં તો પ્રથમ કહેલો તેજ (स्याल्लिप्ता વાળો) આયુર્દા લેવો ॥ ૨૪ ॥

॥ પિંડાદિ ત્રણ આયુર્દામાં લગ્નાયુનું ઉદાહરણ. ॥

સ્પષ્ટ લગ્નની રાશિને છોડી તેના અંશાદિ ૧૯।૬।૩૫ ની કળાઓ ૧૧૪૬।૩૬ ને ૨૦૦ વડે ભાગતાં વર્ષાદિ ૫।૮।૨૩।૫૨।૪૮ પિંડ, નિસર્ગ અને જીવશર્માયુર્દામાં લગ્નનો આયુર્દા થયો. ॥ ૨૪ ॥

अंशायुश्चतनाविनेऽधिकबले पैण्डं निसर्गविधौ । स्याच्चेतुल्यबलंद्वयो र्युतिदलं तज्ज्ञायुषोश्चेन्नयः ॥ ज्यायूंषित्रिबलैर्निहत्य चयुतिवीर्यैक्य-हृद्धात्रिजा युर्युत्याखिलबोधजैवमुदितं चेद्धीनवीर्याल्लयः ॥२५॥

अन्वयः—तनोः, अधिकबलेसति, अंशायुः, स्यात् , इने,

अधिकबलेसति, पैण्डंस्यात्, विधौ, अधिकबलेसति, निसर्गस्यात् द्वयोः तुल्यबलंचेत्, तदा, द्वयोः युतिदलं तत् आयुषोः तत् (मिश्रायुः) भवति, त्रयः, तुल्यबलंचेत्, तदा, त्र्यायूंषि त्रिबलैः निहत्य, ते च, युति, वीर्यैक्यहृत्मिश्रायुः, वा, त्रिजायु स्यात्; युत्याः त्रिलवः तत् मिश्रायु. अन्यमते अस्ति, अथ, त्रयः, हीनवीर्यंचेत्, तदा, जैवं, उदितं ॥ २९ ॥

अन्वयार्थ—**तनौ** લગ્ન **अधिकबलेसति** અધિક બળવાન્ હોય તો **अंशायु** અંશાયુર્દા **स्यात्** થાય (કરવો) **इने** સૂર્ય **अधिकबलेसति** અધિક બળવાન્ હોય તો **पैण्डस्यात्** પિંડાયુર્દા કરવો **विधौ** ચંદ્ર **अधिकबलेसति** અધિક બળવાન હોય તો **निसर्गस्यात्** નિસર્ગાયુર્દા હોય **द्वयो** બેનું **तुल्यबलंचेत्** સરખુ બલ હોય **तदा** ત્યારે **द्वयो** બે (આયુર્દા) ના **युतिदल** યોગનું અર્દ્ધ **तत्** તે **आयुषो** બે આયુષ્યનો **मिश्रायु** મિશ્રાયુર્દા **भवति** થાય છે **त्रय** ત્રણે **तुल्यबलंचेत्** સરખા બળવાળા હોય **तदा** ત્યારે **त्र्यायूंषि** ત્રણે આયુર્દાને **त्रिबलै** ત્રણેના બળ વડે **निहत्य** (પ્રથક્ પ્રથક્) ગણીને **ते च युति** તે યુક્ત કરવા **वीर्यैक्यहृत्** ત્રણેના ષડ્બલના ઐકયવડે ભાગે લીધેલો **मिश्रायु** મિશ્રાયુર્દા **वा** અથવા **त्रिजायु स्यात्** ત્રિજાયુર્દા હોય, **युत्या** ત્રણે આયુર્દાના યોગનો **त्रिलव** તૃતીયાંશ (ત્રણે ભાગેલો) **तत्** તે **मिश्रायु** મિશ્રાયુર્દા હોય (એવુ) **अन्यमते अस्ति** બીજાઓના મતમાં છે **अथ** ત્યાર પછી **त्रय** ત્રણે **हीनवीर्यचेत्** ઓછા બળવાળા હોય **तदा** ત્યારે **जैव** જીવ શર્માયુર્દા **उदित** કહ્યો છે.

ભાવાર્થ—લગ્ન સૂર્ય અને ચંદ્રમાથી જો લગ્ન [1]બળવાન હોય તો અંશાયુર્દા, સૂર્ય બળવાન હોય તો પિંડાયુર્દા, અને ચંદ બળવાન હોય તો નિસર્ગ આયુર્દા લેવો, બે બળવાન હોય તો તે બન્નેના આયુર્દાનો યોગ કરી તેનું અર્દ્ધ કરવુ તે મિશ્રાયુર્દા જાણવો, ત્રણે સરખા બળવાન હોય તો ત્રણેના આયુર્દાને દિનાદિ કરીને [2]પોત પોતાના ષડ્બલૈકયથી ગુણી

૧-લગ્નનું રુદ્ર બળ સૂર્ય અને ચંદ્રના ષડ્બળ છ ઘડી વધારે હોય તો તેઓને બળવાન જાણવા. ૨-લગ્નના રુદ્રબળથી અંશયુને, સૂર્યના ષડ્બલથી પિંડાયુને અને ચંદ્રના ષડ્બલથી નિસર્ગાયુને ગણવો.

તેનો યોગ કરવો અને તે યોગને લગ્નના સ્ફુટબળ, તથા સૂર્ય ચંદ્રના ષડ્-બલના યોગવડે ૩ભાગવા તો તે **દિનાદિ મિશ્રાયુર્દા** થાય છે, તેનો વર્ષાદિ કરવો; તે આયુર્દાના **ત્રીજાયુર્દા** પણ કહે છે. પણ જો ત્રણે મધ્યમ બળ વાળા હોય તો પણ પોત પોતાના આયુર્દાને પોત પોતાના ષડ્બલૈક્યથી ગુણી તેનો યોગ કરી તે યોગને ત્રણેના ષડ્બલૈક્યના યોગથી ભાગવો. તો તે મિશ્રાયુર્દા થાય છે. જો એક નિર્બળી હોય અને બીજા બે મધ્યમ બળી હોય તો જે મધ્યમ બળવાળા છે, તે બે ગ્રહોના આયુર્દાનો યોગ કરી તેનું અર્દ્ધ કરવાથી મિશ્રાયુર્દા થાય છે. અને જો બે નિર્બળી હોય ને એક મધ્યમ બળી હોય તો જે મધ્યમ બળી છે, તેનો જે આયુર્દા કહ્યો છે તે લેવો. ને ત્રણે નિર્બળી હોય તો જીવ શર્માયુર્દા લેવો. બીજાઓનો એવો મત છે કે ત્રણે બળવાન હોય તો ત્રણેના આયુર્દાનો યોગ કરી તેને ત્રણે ભાગ-વાથી આયુર્દા થાય છે. ॥ ૨૫ ॥

મિશ્રાયુનું ઉદાહરણ—અહિં ત્રણે બળવાન હોવાથી **લગ્નના** સ્ફુટ બળ ૭ા૨૩ા૫૨ા૪૬ થી **અંશાયુર્દાના** સૂર્યના આયુર્દા વર્ષાદિ ૧૭ા૩ા૨૨ા ૧૦ા૧૨ ના દિનાદિ ૬૨૩૨ા૧૦ા૧૨ ને ગુણ્યા તો દિનાદિ ૪૬૧૦૫ા૩૨ા૯ થયા. તેવી રીતે લગ્નના બળથી દરેક ગ્રહો તથા લગ્નના અંશાયુર્દાને ગુણવા. તેમજ **સૂર્યના** ષડ્બલૈક્ય ૭ા૧૪ા૩૪ા૫૫ થી સૂર્યના **પિંડાયુર્દા** વર્ષાદિ ૧૬ા૦ા૧૭ા૪૭ા૨૧ ના દિનાદિ ૫૭૭૭ા૪૭ા૨૧ ને ગુણ્યા તો દિનાદિ ૪૧૮૪૮ા ૪૨ા૫૧ થયા. એવી રીતે સૂર્યના ષડ્બલથી દરેક ગ્રહો તથા લગ્નના પિંડાયુર્દાને ગુણવો. તેમજ **ચંદ્રના** ષડ્બલૈક્ય ૮ા૮ા૪૭ા૫૩ થી સૂર્યના **નિસર્ગાયુ** વર્ષાદિ ૧૬ા૧૦ા૨૧ા૫૩ા૦ ના દિનાદિ ૬૦૮૧ા૫૩ા૦ ને ગુણ્યા તો દિનાદિ ૪૯૫૪૬ા ૫૨ા૪૪ થયા. એવી રીતે ચંદ્રના ષડ્બલથી દરેક ગ્રહો તથા લગ્નના નિસ-ર્ગાયુર્દાને ગુણવો. એવી રીતે કરેલા લગ્નબલેનગુણિતંદિનાદ્યં અંશાયુમાં સૂર્યના દિનાદિ ૪૬૧૦૫ા૩૨ા૯ પિંડાયુમાં ૪૧૮૪૮ા૪૨ા૫૧ અને નિસર્ગાયુમાં ૪૯૫૪૬ા૨ા૪૪ એ ત્રણેનો યોગ કરવાથી દિનાદિ ૧૩૭૫૦૧ા૭ા૪૪ સૂર્યના થયા. એવી રીતે દરેક ગ્રહો તથા લગ્નના દિવસાદિનો યોગ કરવો.

૩—દિનાદિયોગને ચાર વખતે સાઠે ગુણવો તથા ષડ્બલૈક્યના યોગને પણ ચાર વખત સાઠે ગુણવો તેનાથી દિવસાદિગુણનને ભાગવા તો લબ્ધિ દિવસાદિ આવશે, દિવસોને ત્રીશે ભાગવાથી માસ અને માસોને બારે ભાગ-વાથી વર્ષ આવશે. તે વર્ષાદિ મિશ્રાયુર્દા જાણવો. ૪—બળવાન્, મધ્યમબળી અને નિર્બળી હવે પછીના શ્લોકમાં બતાવાશે.

તેમજ સૂર્ય ચંદ્ર અને લગ્નના ષડ્મલનનો યોગ કરવાથી ૨૨૧૪૭૧૫૧૩૪૩૧ થયો. એ યોગથી પૂર્વે કરેલા દિવસાદિ યોગને ભાગવા જ માટે સૂર્યના દિવસાદિ યોગ ૧૬૭૫૦૧૭૪૪ ને ચાર વખત ૬૦ થી ગુણ્યા તો ૧૭૮૨૦૧૪૬૩૦૪૦૦ થયા, તેને ષડ્મલના ઐક્ય ૨૨૧૪૭૧૫૧૩૪૩૧ ને ચાર વખત ૬૦ થી ગુણેલા ૨૯૫૩૨૮૦૭૧ થી ભાગ્યા, તો દિવસાદિ ૬૦૩૪ ૧૧ આવ્યા, તેનો વર્ષાદિ ૧૬।૬।૪।૧૧ સૂર્યનો મિશ્રાયુર્દા થયો. એવી રીતે દરેક ગ્રહો તથા લગ્નનો કરવો. તેનું ઐક્ય કર્યું તો આખો મિશ્રાયુર્દા વર્ષાદિ ૯૦।૧૦।૪।૪૮।૨૫ થયો. ॥૨૫॥

ऽयल्पे हीनवलोवलीषडधिके वीर्येग्रहश्चोदयो भिन्नेस्वस्वमतेस्मृतायुरितियत्, प्राज्ञैव्यवस्थापितं ॥ अंशायुर्वहुसंमतंभवतियत्सत्यंचसत्योदितं स्याद्धर्मिष्टसुशीलपथ्यसुभुजां नस्यादिदंपापिनाम् ॥२६॥

अन्वय ग्रहः, चः, उदयः, ऽयल्पेहीनवलः, अवलीज्ञेयः, षडधिके वीर्येसति, बलीज्ञेयः, भिन्नेस्वस्वमतेयत्स्मृतायुः, तत्प्राज्ञैः व्यवस्थापितंः इति यत्, अंशायुः, बहुसमतं भवति, तत्सत्यं च सत्योदितं, (सत्याचार्येण उदितं), इदं आयुः, धर्मिष्ट सुशील, पथ्य, सुभुजांस्यात्, पापिनांनस्यात् ॥ २६ ॥

अन्वयार्थ — ग्रह ગ્રહ च અને उदय લગ્ન તે ऽयल्पे ત્રણથી ઓછા हीनवल હીનબળી હોય તો अवली નિર્બળ ज्ञेय જાણવો. षडधिके वीर्येसति છથી અધિક બળ હોય તો बलीज्ञेय બળવાન જાણવો. स्वस्वमते પોત પોતાના (એટલે જુદા જુદા આચાર્યોના) મતમાં यत् જે કહેલો આયુર્દા तत् તે प्राज्ञे પૂરના આચાર્યોએ व्यवस्थापितं સ્થાપન કર્યો છે अंशायु અંશાયુર્દા बहुसमतं બહુ ઋષિઓએ માનેલો भवति થાય છે तत् તે सत्यं સત્ય છે च અને सत्योदित સત્યાચાર્યે કહેલો (सत्याचार्येण સત્યાચાર્યે उदितं કહેલો) इदं આ (आयु આયુર્દા) धर्मिष्ट સારા આચરણવાળો सुशील સ્વચ્છ સ્વભાવવાળો पथ्य નિયમ પૂર્વક વર્તનારો (અને) सुभुजा સારૂં ભોજન કરનાર એઓનો स्यात् હોય છે पापिनां પાપીઓનું (હિંસા કરનારાઓનું) नस्यात् આ આયુષ્ય હોતું નથી ॥૨૬॥

ભાવાર્થ—ગ્રહોનું પડ્બલ અને લગ્નનું સ્ફુટ બલ ત્રણથી ઓછું હોય, તો **હીનબલી** ત્રણથી વધારે ને છથી ઓછું હોય, તો **મધ્યમબલી**, અને છથી વધારે હોય તો **ઉત્તમબલી** કહેવાય છે, પૂર્વાચાર્યોએ પોત પોતાના મત પ્રમાણે આયુર્દા જુદો જુદો બતાવ્યો છે. તોપણ અંશાયુર્દાને માટે ઘણા આચાર્યોનો મત છે. તે સાચો છે, ને તે સત્યાચાર્યે કહેલો છે, તે આયુર્દા કેશવાચાર્યના મત પ્રમાણે ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખનાર, સારા આચરણવાળો, સ્વચ્છંદી, પથ્ય પાળનાર, (નિયમથી ચાલનાર) અને સારૂં ભોજન કરનાર એઓનો બરોબર મળે છે; પણ પાપી લોકોને માટે આ આયુર્દા બરાબર મળતો નથી. ॥ ૨૬ ॥

हानिर्यास्तमितेरिभेप्यनुमितां शोत्थेल्पबुद्ध्यानत चस्माच्चेष्टिक आश्रयेऽस्तिनिखिलैः पैण्यादिपूक्तातत: ॥ आयुसौरमिदं यतोऽब्दगणना सौरात्ततः सूरिभिः प्रोक्तं सत्यमसद्यदल्पकथितं नाक्षत्रं सावनम् ॥ २७॥

अन्वयः-अस्तमिते या हानिः, अरिभे अपि याहानिः, केनचित् अल्पबुद्ध्याअंशोत्थे अनुमिता तत् न यस्यात्, चैष्टिक आश्रये अस्ति, ततः (तस्मात् कारणात्) निखिलैः पिंडादिषु उक्तात्, इदं आयुः सौरं अस्ति, यत् अब्दगणना सौरात् ततः (तस्मात् कारणात्), सूरिभिः प्रोक्तं सत्यं आयुः यत् (यस्मात् कारणात्) अल्पकथितं नाक्षत्रकं सावनं असत् ॥ २७ ॥

अन्वयार्थः—अस्तमिते અસ્તમિત ગ્રહ સતે या જે हानिः હાનિ अरिभे શત્રુની રાશિને વિશે પણ या જે हानिः હાનિ તે केनचित् કોઇકે अल्पबुद्ध्या અલ્પ બુદ્ધિવાળાએ अंशोत्थे અંશાયુર્દાને વિશે अनुमित માનેલી છે तत् તે હાનિ न કરવી નહિ यस्मात् જેથી चेष्टिक आश्रये ચેષ્ટાગુણને આશ્રય ગુણકને વિશે તે હાનિ अस्ति છે ततः તેથી (तस्मात् कारणात् તે કારણથી) निखिलैः સમગ્ર આચાર્યોએ पिंडादिषु પિંડાદિ ત્રણ આયુર્દાને વિશે उक्ता હાનિ કહેલી છે इदं આ आयुः આયુર્દા सौरं સોર પક્ષના अस्ति છે यतः જે કારણથી अब्दगणना વર્ષોની ગણત્રી सौरात् સૌર પક્ષથી છે ततः તેથી (तस्मात् कारणात् તે કારણથી

सूरिभि, પંડિતોએ प्रोक्तं કહેલુ सत्यं સત્ય છે आयु આયુર્દા यत् જેથી (यस्मात् कारणात् જે કારણથી) अल्पकथितं થોડા આચાર્યોએ કહેલા नाक्षत्रकं નાક્ષત્ર માન અને सावन સાવન માનના असत् ખોટા છે ૨૭

ભાવાર્થ—અસ્તના ગ્રહની તેમજ શત્રુની રાશિને વિશે રહેલા ગ્રહની જે હાનિ છે, તે અલ્પ બુદ્ધિવાળાએ આ શાયુર્દાને માટે અનુમાન કરી છે તે ન કરવી કારણ જે તે હાનિ ચેષ્ટા ગુણક તથા આશ્રય ગુણકમા આવી ગયેલી છે તેથી બધા આચાર્યોએ પિંડ, નિસર્ગ અને જીવ શર્માયુર્દાને વિશે જ કહેલી છે આ આવેલો આયુર્દા સૌરપક્ષનો જાણવો, અને વર્ષની ગણત્રી પણ સૌર માનથી છે માટે પંડિતોએ સૌર માનનો આયુર્દા કહ્યો છે, તે સત્ય જ છે, થોડા આચાર્યોએ જે આયુર્દા નાક્ષત્ર માનનો અને સાવન માનનો કહ્યો છે તે ખોટો છે, માટે સૌરજ લેવુ ॥ ૨૭ ॥

पंचाहंनखभू १२० समानृकरिणां व्याघ्राश्वजादेर्नृपा गोकाल्योर्हि-
जिना स्तथोष्ट्र खरयोस्तत्वानि सूर्या शुनां ॥ अश्वायुः परमं रदानृ-
वदिहानीयायुरेषांपरा युर्निघ्नं नृपरायुषा चविहृत तेषांस्फुटायुर्भवेत्

अन्वय -पंचाहंनखभूसमाः नृकरिणां परमं आयुःस्यात्, व्याघ्राश्वजादेः नृपाः, गोकाल्योः जिना , तथा उष्ट्र खरयोः तत्वानि, शुनाम् सूर्याः, अश्वायुः, रदाः, एषांनृवत् इह आयु आनीयपरायु र्निघ्नंनृपरायुषा च विहृतं तेषां स्फुटायुः भवेत् ।२८॥

अन्वयार्थ – पचाह પાંચ દિવસ ને नखभूसमा ૧૨૦ વર્ષનું नृक रिणा મનુષ્ય અને હાથીનુ परम પરમ आयु આયુર્દા स्यात् હોય, व्याघ्राश्वजादे વ્યાઘ્રાદિક અને બકરાદિનું नृपा ૧૬ વર્ષને, गोकाल्यो ગાય અને ભેસનું जिना ૨૪ વર્ષનું तथा તેવીજ રીતે उष्ट्रखरयो ઊંટ અને ગધેડાનુ तत्वानि ૨૫ વર્ષનું शुना કૂતરાઓનું सूर्या. ૧૨ વર્ષનું, अश्वायु ઘોડાનું આયુષ્ય रदा ૩૨ વર્ષનું, एषा એ પશુઓનું नृवत मनुष्यना આયુર્દાની પેઠે इह અહિ आनीय લાવીને परायुर्निघ्न બીજા ઓના આયુર્દાએ ગુણેલ नृपरायुषा મનુષ્યના પરમાયુર્દાએ विहृत ભાગે લીધેલ તેવા તેઓનુ स्फुटायु સ્પષ્ટાયુ થાય છે ॥ ૨૮ ॥

ભાવાર્થ—મનુષ્યનો ને હાથીનો ૧૨૦ વર્ષ ૦ માસ અને ૫ દિવસનો પરમ આયુર્દા કહ્યો છે; વાઘ તથા બકરાં આદિ જનાવરોનો ૧૬ વર્ષનો, ગાય તથા ભેંસનો ૨૪ વર્ષનો, ઊંટ તથા ગધેડાનો ૨૫ વર્ષનો, કૂતરાનો ૧૨ વર્ષનો ને ઘોડાનો ૩૨ વર્ષનો પરમ આયુર્દા છે; મનુષ્યની પેઠે તે દરેકનો આયુર્દા લાવી તેને દરેકના પરમાયુર્દાથી ગુણી મનુષ્યના પરમ આવરદાથી ભાગ લેવો તો તે દરેકનો **સ્પષ્ટ આયુર્દા** થાય છે. ॥૨૮॥

॥ इति केशवी पद्धतौ आयुर्दाध्यायः ॥

પ્રકરણ ૭ મું

દશા સાધનાધ્યાય તથા ફળ નિર્ણય

यस्यायुर्यदसौदशास्य च शुभेष्टोच्चस्वभांशेतथा रोहानीचपरिच्युतस्य यदिसा कष्टारिनीचांशभे ॥ त्यक्तोच्चेत्ववरोहिणी भवतिसामध्योच्च मित्रस्वभांशे सद्दृष्ट्युतः स्फुरत्करवलिष्टेष्टाधिकेस्याच्छुभा ॥२९॥

अन्वयः—यस्य ग्रहस्य यत् आयुः, अस्य असौदशा इष्टोच्चस्व भांशेशुभा, नीचपरिच्युतस्य आरोहा तथा शुभा यदि अरिनीचांशभे साकष्टा, त्यक्तोच्चेतु अवरोहिणी भवति, साउच्च मित्र स्वभांशे मध्या, सद्दृष्टायुतः स्फुरत्कर (सूर्यास्त रहितः) वलिष्टेष्टाधिके शुभास्यात् ॥ २९ ॥

अन्वयार्थः—यस्य જે ग्रहस्य ગ્રહનું यत् જે आयुः આયુર્દા अस्य એ ગ્રહની असौ એજ दशा દશા (સમજવી.) इष्टोच्चस्वभांशे મિત્રની રાશિમાં, ઉચ્ચ રાશિમાં, પોતાનીજ રાશિમાં અને પોતાના નવમાંશમાં (રહ્યો હોય તો) शुभा શુભ (દશા) જાણવી नीचपरिच्युतस्य નીચ તજી ગયેલા (ગ્રહ)ની, आरोहा આરોહા (દશા) तथा शुभा તેજ પ્રમાણે શુભ જાણવી यदि જો अरिनीचांशभे શત્રુની રાશિમાં, નીચ રાશિમાં કે નીચ રાશિના નવમાંશમાં હોય सा તે कष्टा ખરાબ દશા

જાણવી, **त्यक्तोच्चेत्तु** ત્યાગ કરેલું છે ઉચ્ચ જેણે એવો (ગ્રહ) હોય તો **अवरोहिणी** અવરોહિણી **भवति** થાય છે **सा** તે (દશા) **उच्चमित्रस्वभांशे** પોતાની ઉચ્ચ રાશિમા મિત્ર રાશિમા, પોતાની રાશિમા અને પોતાના નવમાંશમા હોય તો **मध्या** મધ્યમ ફળવાળી (દશા જાણવી) **सदृष्टयुत** શુભ ગ્રહે જોયેલો અને શુભ ગ્રહે યુક્ત હોય **स्फुरत्कर** સૂર્યાસ્ત રહિત (સૂર્યના ભેગો ન હોય) ગ્રહ **बलिष्टेष्टाधिके** બળવાન અને ઇષ્ટ થકી અધિક હોય તો તેની **शुभा** શુભ (દશા) **स्यात्** હોય ॥૨૯॥

ભાવાર્થ—જે ગ્રહનો જે વર્ષાદિ આયુર્દા તેટલીજ તેની દશા સમજવી તે ગ્રહ મિત્રના ઘરનો, ઉચ્ચનો સ્વગૃહી અને સ્વનવમાંશમાં હોય તો તેની દશા શુભ જાણવી, નીચ ને ત્યાગ કરેલા ગ્રહની દશાનું નામ **આરોહી** કહેવાય છે તે પણ સારી સમજવી પણ તે ગ્રહ શત્રુના ઘરનો હોય, નવમાંશમા અને જન્મ કુંડળીમા નીચનો હોય તે આરોહી દશા સારા ફળને આપનારી છે, છતા પણ તેને ખરાબ સમજવી, પોતાના ઉચ્ચને ત્યાગ કરેલા ગ્રહની દશા **અવરોહિણી** જાણવી, તે દશા ખરાબ ફળ આપે છે પણ તે ગ્રહ જન્મમા ને નવમાંશમા ઉચ્ચનો, મિત્રની રાશિનો અને પોતાની રાશિનો હોય તો તે અવરોહિણી છતા **મધ્યમ** ફળ આપે છે, પણ જો તે ગ્રહને શુભ ગ્રહ જોતો હોય અથવા તે ગ્રહની સાથે શુભ ગ્રહ બેઠો હોય, ઉદયનો હોય, [1]બળવાન હોય અને તેનું ઇષ્ટ વધારે હોય તો તેની દશા સારા **ફળવાળી** જાણવી ॥૨૯॥

स्यादाद्याहिदशाधिकौजसइहाङ्गार्काब्जकानां ततः तत्केंद्रादियुजा-मथद्विबहवो वीर्यक्रमेणैवहि ॥ चेदोजः समतायुषोधिकतया युस्तुल्यताचेद्दशा मौढयात्स्यादुदितः क्रमात्क्रमविधौवीर्यंहितत्रोच्यते ॥३०॥

अन्वयः इह अङ्गार्काब्जकानां अधिकौजसः आद्यादशास्यात्, ततः, तत्केंद्रादियुजां, अथद्विबहवः ग्रह चेत्, तदा, वीर्यक्रमेण एवहि, ओजः समताचेत्, तदा, आयुषः अधिकतया, आयुष, तुल्यताचेत्, तदा, मौढयात्, उदित, क्रमात्, दशास्यात्, तत्र क्रमविधौवीर्यं उच्यतेहि ॥ ३० ॥

૧—બળવાન ષડ્બળથી જાણવો.

अन्वयार्थः—**इह** આ દશા ક્રમને વિશે **अङ्गार्काब्जकानां** લગ્ન, સૂર્ય અને ચંદ્રમાંથી **अधिकौजसः** અધિક બળાબળની **आद्या** પ્રથમ **दशा** દશા **स्यात्** હોય **ततः** ત્યાર પછી **तत्केंद्रादियुजां** તેના કેંદ્રાદિકને પામેલા ગ્રહોની દશા થાય **केंद्रादियुजां** કેંદ્રાદિકને પામેલા ગ્રહો **द्विबहवः** બે અને બહુ એવા ગ્રહો **चेत्** હોય **तदा** ત્યારે **वीर्यक्रमेणएवहि** દશા બળ ક્રમ વડે જ નિશ્ચય (જેનું દશાબળ વધારે હોય તેની) દશા પ્રથમ જાણવી **ओजः समताचेत्** બળની સમતા હોય **तदा** ત્યારે **आयुषः** આયુર્દાની **अधिकतया** અધિકતાવડે કરી દશા જાણવી **आयुषः** આયુષ્યની **तुल्यताचेत्** સમતા હોય **तदा** ત્યારે **मौढयात्** અસ્ત થવાથી **उदित** ઉદયથકી **क्रमात्** અનુક્રમથી **दशा** દશા **स्यात्** હોય **तत्र** તે **क्रमविधौ** ક્રમ વિધિને વિશે **वीर्यंउच्यतेहि** દશાબળ કહિયે છીએ ॥૩૦॥

ભાવાર્થ—લગ્ન, સૂર્ય અને ચંદ્ર એ ત્રણેમાંથી જેનું **ષડ્બલ** જરા પણ વધારે હોય તેની પહેલી **દશા** જાણવી, જો કોઇ વખત ત્રણેના ષડ્બલ તદ્દન સરખાં હોય, ત્યારે લગ્નની પહેલી **દશા** જાણવી, એ પ્રમાણે જેની પહેલી દશા આવે, તેનાથી **સહુ દશાઓનો** આરંભ ક્રમ જાણવો. પછી જેની પહેલી દશા હોય તેનાથી **કેન્દ્રમાં** રહેલા ગ્રહોની દશાઓ, તે પછી **પણફરમાં** રહેલા ગ્રહોની દશાઓ અને તે પછી **આપોક્લિમમાં** રહેલા ગ્રહોની દશાઓ જાણવી. કેંદ્રમાં, પણફરમાં કે આપોક્લિમમાં વધારે ગ્રહો હોય, તો તેમાં જેનું દશાક્રમબળ વધારે હોય તેની પહેલી, ને તેનાથી ઓછા ઓછા બળવાળાઓની [૧]પછી પછી દશા જાણવી. પણ દશાક્રમબળ સરખું હોય તો જેનો **આયુર્દા** વધારે હોય તેની પહેલી લેવી. ને જો બન્નેના આયુર્દા સરખા હોય તો અસ્ત થયા થકી [૨]ઉદયના ક્રમથી દશા જાણવી. લગ્ન કે સૂર્ય કે ચંદના આયુર્દા સરખા હોય તો

૧–જો સૂર્ય કે ચંદ્રની દશા પહેલી હોય તો જેની પહેલી દશા છે, તેનાથી કેંદ્ર, પણફર કે આપોક્લિમ સ્થાનની ગણનામાં લગ્ન આવે તો તેની પણ તે સ્થાનમાં રહેલા ગ્રહોની સાથે દશાક્રમ બળ પ્રમાણે દશા જાણવી. કેશવીમાં રાહુ કેતુનું બળ કે દશા કંઇ પણ આવતું નથી. ૨–જન્મ વખતે જે ગ્રહ ઉદય હોય તેની પહેલી દશા જાણવી. બેઉ ઉદય હોય તો જે વધારે વખતથી ઉદય થયો છે તેની પહેલી, ને બેઉ અસ્ત હોય તો જેનો ઓછો અસ્ત છે એટલે ઓછા દિવસનું અસ્તનું પ્રમાણ છે, તેની પહેલી દશા જાણવી.

પહેલી લગ્ન, પછી સૂર્ય ને પછી ચંદ્ર એ ૩અનુક્રમથી દશાઓ જાણવી આ દશાક્રમ વિધિને વિશે દશા ક્રમબળ કહિયે છીએ ॥૩૦॥

મિશ્રાયુષી દશાક્રમનુ ઉદાહરણ—લગ્નનુ સ્ફુટબળ ૭।૨૩।૫૨।૪૬ સૂર્યનુ ષડ્‌બલૈક્ય ૭।૨૪।૩૪।૫૫ ને ચંદ્રનુ ષડ્‌બલૈક્ય ૮।૮।૪૭।૫૩ છે, એ ત્રણેમા ચંદ્રનું બળ વધારે છે જેથી પહેલી **મહા દશા ચંદ્રની** થઇ, તેનાથી **કેંદ્રમાં** બુધ, શુક્ર અને શનિ છે તેમાથી શુક્રનું દશાક્રમબળ વધારે છે, માટે બીજી **મહાદશા શુક્રની** થઇ, તેનાથી ઓછુ દશાક્રમબળ બુધનું છે માટે ત્રીજી દશા **બુધની** થઇ, અને તેનાથી ઓછુ દશાક્રમબળ શનિનું છે માટે ચોથી દશા **શનિની** થઇ, પછી ચંદ્રથી **પણફરમાં** લગ્ન, સૂર્ય અને ગુરુ છે. તેમાં લગ્નનું દશાબળ વધારે છે જેથી પાંચમી દશા **લગ્નની** થઇ, ને તેનાથી ઓછુ બળ સૂર્યનું છે, માટે છઠ્ઠી દશા **સૂર્યની** થઇ, ને તેનાથી ઓછુ બળ ગુરુનું છે માટે સાતમી દશા **ગુરુની** થઇ, તથા ચંદ્રથી આ- **પોક્લિમમાં** મંગળ છે માટે આઠમી દશા **મંગળની** થઇ, દશાનું પ્રમાણ ગ્રહોના **મિશ્રાયુર્દા** વર્ષાદિ પ્રમાણે જાણવું એ રીતે પહેલી દશા ચંદ્રની છે તેનો મિશ્રાયુર્દા વર્ષાદિ ૮।૭।૨૧।૩૭।૧૭ છે તેથી તેની દશા તેટલાજ વર્ષાદિ ૮।૭।૨૧।૩૭।૧૭ ની થઇ ॥૩૦॥

चेल्लग्नाद्यदशास्वभावज फलद्ध्नौजांसिपाकक्रमे ऽर्केन्द्वोश्चेत्प्रथमाख- गोद्य बलांघ्रिभेऽन्यवर्गेऽर्द्धितः ॥ स्वैर्वर्गशबलैर्हतात् बलमिहै क्यं- मूलित्रैक्यं परेऽथैवंरिष्टदभृक्तृजेधिकबलो भंक्तातदारिष्टहृत् ॥३१॥

अन्वयः—लग्नाद्य दशाचेत्, तदा, स्वभावजफलघ्नौजांसि, पाक क्रमेबलम्; अर्केन्द्वोः प्रथमादशाचेत्, तदा, खगोदयबलांघ्रिःभे, अन्य वर्गे अर्द्धितः, स्वैः वर्गशबलैः हतात् इह ऐक्यंबलं, परे, मूलित्रैक्यं बलं, अथ, एवं, रिष्टदभंकृजेभक्ता अधिकबल तदारिष्टहृत्स्यात्३१

૩-લગ્ન અને સૂર્યના આયુર્દા સરખા હોય તો પહેલી લગ્નને પછી સૂર્યની, અને જો સૂર્ય ચંદ્ર સરખા હોય તો પહેલી સૂર્યની ને પછી ચંદ્રની, ને જો લગ્ન ચંદ્ર સરખા હોય તો પહેલી લગ્નની અને પછી ચંદ્રની દશા જાણવી એવી જ રીતે કોઇ પણ ગ્રહ સાથે લગ્ન સૂર્ય કે ચંદ્ર સરખામણી કરે ત્યારે શ્લોકનો અનુક્રમ ધ્યાનમાં રાખવો.

अन्वयार्थः—लग्नाद्यद्दशाचेत् લગ્નની જો પ્રથમ દશા હોય तदा ત્યારે स्वभावजफलघ्नोऽज्ञांलि પોતાના ભાવ ફળ વડે ગણેલાં પડ્બલ पाक्क्रमे દશા ક્રમને વિશે बलं બળ હોય अर्केन्द्वोः સૂર્ય ચંદ્રની प्रथमा પ્રથમ दशा દશા चेत् હોય त्यारे ત્યારે (खग ગ્રહ उदय લગનનાં बलांघ्रि પડ્બળનો ચતુર્થાંશ તે મે ગૃહને વિશે) खगोदयबलांघ्रिमे ગ્રહો અને લગનના ષડ્બલનો ચતુર્થાંશ ગૃહને વિશે મૂકવો अन्यवर्गे બાકીના હોરાદિ ૭ વર્ગોને વિશે अर्द्धितः અર્દ્ધ મૂકવું स्वैः वर्गेशबलैः પોતાના વર્ગેશના બળોવડે हतात् ગણવાથી इह અહિં ऐक्यं ઐક્યં તેજ बलं બળ હોય परे બીજા આચાર્યો मूलितैक्यं મૂલના ઐક્યને बलं બળ કહે છે अथ ત્યાર બાદ एवं એજ પ્રમાણે रिष्टभंकृज्जे રિષ્ટને આપે એવા અને રિષ્ટને ભંગ કરે એવા ગ્રહ વિશે. (દશાબળમાં) भंक्ता ભંગ કરનાર अधिकबलः અધિક બળવાન હોય तदा ત્યારે रिष्टहत् રિષ્ટભંગ स्यात् થાય છે. ॥૧૩॥

ભાવાર્થ—જો પહેલી દશા લગનની હોય તો પોત પોતાના ભાવ ફળથી પોતપોતાના પડ્બલને ગુણવું. તો તે દશા ક્રમ બળ થાય છે. જો સૂર્ય અથવા ચંદ્રની પહેલી દશા હોય તો ગ્રહોના ષડ્બલૈકયનો ને લગનના સ્ફુટબળનો ચતુર્થાંશ ગૃહસ્થાનમાં મૂકવો, ને તેનું અર્દ્ધ હોરાદિ ૭ વર્ગમાં મૂકવું તે રવ્યાદિનાં ગૃહે પડ્બલૈક્યાંઘ્રિ હોરાદિ સ્વર્દ્ધ થાય છે. તેને લગ્ન તથા સૂર્યાદિ ગ્રહો સપ્તકવર્ગમાં જે રાશિના હોય તેના સ્વામીના ષડ્બલૈકયથી ગુણી તે દરેકના સાતે વર્ગના બળનું ઐકય કરવાથી દશાક્રમબળ થાય છે. બીજા આચાર્યો રવ્યાદિનાં ગૃહે પડ્બલૈક્યાંઘ્રિ હોરાદિ સ્વર્દ્ધના મૂળ લઈ તેનું ઐક્ય કરવું. તે દશાક્રમબળ કહે છે, ત્યાર પછી એજ પ્રમાણે રિષ્ટકર્ત્તા અને રિષ્ટને ભંગ કરનાર ગ્રહ તે બન્નેમાં રિષ્ટ ભંગ કરનાર ગ્રહનું દશા બળ વધારે હોય તો રિષ્ટનો ભંગ કરે છે, (અને રિષ્ટ કરનાર બળવાન હોય તો રિષ્ટ કરે છે.) ॥૩૧॥

દશાક્રમબળનું ઉદાહરણ—અહિં લગ્ન, સૂર્ય અને ચંદ્રમાંથી ચંદ્રનું પડ્બલ વધારે હોવાથી તેની પહેલી દશા છે, જેથી દશાક્રમ બળ કરવા માટે સૂર્યના પડ્બલૈક્ય ૭।૧૪।૩૪।૫૫ ને ૪ થી ભાગતાં ૧।૪૮।૩૮ રવ્યાદિનાં ગૃહે પડ્બલૈક્યાંઘ્રિ હોરાદિ સ્વર્દ્ધના કોઠાનું બળ થયું. અને તેનું અર્દ્ધ ૦।૫૪।૧૯ હોરાદિ ૭ વર્ગમાં બળ થયું. એવી રીતે દરેક ગ્રહો તથા લગનનું કરવું. જન્મકુંડલીમાં સૂર્ય બુધના ઘરનો છે તો બુધના ષડ્બલૈક્ય ૬।૩૦।૧।૧૨

તે સૂર્યના ગૃહના ખાનાના બળ ૧૪૮।૩૮ થી ગુણ્યા તો ૧૧।૪૬।૮ સ્વૈ વંગૈંશ બલૈર્ગુણ્તિતાનિના ગૃહના ખાનામા સૂર્યનું બળ થયું, તેમજ હોરામા સૂર્ય સૂર્યના ઘરનો છે જેથી સૂર્ય પડ્બલૈક્ય ૭।૧૪।૩૪।૫૫ ને હોરાના સૂર્યના બળ ૦।૫૪।૧૯ થી ગુણ્યા તો ૬।૩૩।૨૫ સ્વૈર્વગૈશ બલૈર્ગુણ્તિ તાનિના હોરામા સૂર્યનું બળ થયું, એવી રીતે સૂર્યાદિ ગ્રહો તથા લગ્નના સાતે વર્ગનું બળ કરવુ સૂર્યના સાતે વર્ગના બળનું ઐક્ય કર્યું તો ૪૮।૪૫।૨૯ થયું, તે સૂર્યનું દશાક્રમબળ થયુ એવી રીતે દરેક ગ્રહો તથા લગ્નનું ઐક્ય કરવાથી તેઓના દશાક્રમબળ થાય છે, એ બળ સૂર્ય અથવા ચદ્રની પહેલી દશા હોય તોજ લેવુ

પણ જ્યારે લગ્નની પહેલી દશા હોય ત્યારે દરેક ગ્રહોના ભાવફળથી તેઓના પડ્બલૈક્યને ગુણી દશાક્રમબળ કરવુ પડે છે માટે અહિ ચદ્ર દશા પહેલી હોવા છતા લગ્નની પહેલી દશા માનીને દશાક્રમબળ કર વાની રીત બતાવીએ છીએ

ઉદાહરણ—સૂર્યના પડ્બલૈક્ય ૭।૧૪।૩૪।૫૫ ને તેના ભાવફળ ૦।૨૦।૭।૨૩ થી ગુણતા ૨।૨૫।૪૫।૬।૫૯ સૂર્યનું દશાક્રમબળ થયુ એવી રીતે લગ્નની પ્રથમ દશા હોય તો દરેક ગ્રહોના ભાવફળથી પોતાના પડ્બલૈક્યને ગુણી દશાક્રમબળ કરવુ ॥ ૩૧ ॥

भक्तुरिप्टकृतोहिताहितशुभा सत्वचनीचोच्चभा स्ताद्यस्या श्रयतांवि-चार्य मतिमान् रिप्टस्यभंगवदेत् ॥ श्रेष्टंरिष्टहतौ दशाक्रमइहौजः श्रीधराद्योदितं कष्टेष्टघ्नबलांतरातृकचकृत तद्युक्तिशून्यंत्वसत् ।३२।

अन्वयः-भंक्तुः, रिप्टकृतः, हिताहित, शुभा सत्वं, च, नीचोच्चभा, स्ताद्यस्य, आश्रयतां विचार्य, मतिमान्, रिप्टस्यभंगंवदेत्, रिप्टहर्तो, इहदशाक्रमे, श्रीधराद्योदितं ओजः, श्रेष्टं, कच, कष्टेष्टघ्नबलांतरात् कृतं, तत् युक्ति शून्यं असत् ॥ ३२ ॥

अन्वयार्थ —भक्तु રિષ્ટ ભગ કરનારનું रिष्टकृत રિષ્ટ કરનારનું हिताहित હિત કહિત शुभासत्व શુભ અને અશુભને च અને नीचोच्चभा स्ताद्यस्य નીચ અને ઉચ્ચની રાશિ અને અસ્તાદિની आश्रयता આશ્રયતાને विचार्य વિચારી मतिमान् બુદ્ધિમાન પુરૂષ रिप्टस्य ...

ભંગને वदेत् કહે रिष्टहर्तो રિષ્ટભંગને વિશે इह અહિં दशाक्रमे દશા ક્રમમાં श्रीधराद्योदितं શ્રી ધરાદિક આચાર્યોએ કહેલું ओजः બળ श्रेष्टं શ્રેષ્ટ જાણવું क्कच કેટલાક આચાર્ય कष्टेष्टस्त्रबलांतरात् કષ્ટ ને ઇષ્ટે ગણેલા બળવાન અંતરથી कृतं કરેલું છે तत् તે युक्तिशून्यं યુક્તિરહિત असत् ખોટું છે.

ભાવાર્થ—રિષ્ટ ભંગકર્તા અને રિષ્ટ કર્તા એ બે ગ્રહોના ઇષ્ટ અને કષ્ટનો, શુભ અને અશુભપણાનો નીચ ને ઉચ્ચ રાશિનો, અને અસ્તાદિ (એટલે ઉદય, મૂળત્રિકોણ: અધિમિત્ર, મિત્ર, સમ, શત્રુ અને અધિશત્રુની રાશિને વિશે) રહેલાનો વિચાર કરી બુદ્ધિમાન પુરૂષોએ રિષ્ટનો ભંગ કહેવો, રિષ્ટભંગને વિશે શ્રીધરાદિ આચાર્યોએ પ્રથમ કહેલું દશાક્રમ બળ ઉત્તમ (સારૂં) જાણવું. કેટલાક આચાર્યોએ કષ્ટ અને ઇષ્ટથી પડ્બલૈક્યને ગુણી તે બેનું અંતર કરવું તો દશાક્રમબળ થાય એમ કહ્યું છે, તે ખોટું છે. ॥૩૨॥

अर्द्धस्यैकभगस्त्रिकोणगृहगस्त्र्यंशस्य चास्तेनगां शस्यांघ्रेश्चतुरस्रगो-
निजगुणैः पक्तैकभेस्याद्बली ॥ अंशादौकुरुरूपमत्रसमतां कृत्वाचना-
शंछिदा संशघ्राः स्वदशाः पृथक् खलुलवैक्याप्ताः स्युः रंतर्दशा ॥ ३३॥

अन्वयः-एकभगः अर्द्धस्यपक्ता, त्रिकोणगृहगः त्र्यंशस्यपक्ता, अस्तेनगांशस्यपक्ता, चतुरस्रगः निजगुणैः अंघ्रेः पक्ता स्यात्; ॥ एकभे बलीस्यात्, अंशादौरूपंकुरु, अत्रसमतांकृत्वा, छिदांनाशं (कुर्यात्) अंशघ्नाः स्वदशाः पृथक्लवैक्याप्ताः अंतर्दशाः स्युः खलु.

अन्वयार्थः—एकभगः એક રાશિને પામેલો ગ્રહ अर्द्धस्य અર્દ્ધનો पक्ता પરિપાક કર્તા થાય त्रिकोणगृहगः ત્રિકોણ (નવમા પાચમા) ઘરને પામેલો ગ્રહ તે त्र्यंशस्य તૃતીયાંશનો पक्ता પરિપાક કર્તા થાય, अस्ते સાતમાને વિશે (રહેલો) ગ્રહ नगांशस्य સપ્તમાંશનો पक्ता પરિપાક કર્તા થાય, चतुरस्रगः ચોથા આઠમાને પામેલો ગ્રહ निजगुणैः પોતાના ગુણો વડે अंघ्रेः ચતુર્થાંશનો पक्ता પરિપાક કર્તા હોય एकभे એક રાશિમાં (द्विबहवः બે અને બહુ ગ્રહ હોય તો) बली બળવાન स्यात् હોય अंशादौ અંશાદિકને વિશે रूपं રૂપ कुरु કરવું अत्र એને વિશે समतां સમચ્છેદને कृत्वा કરીને छिदां છેદોનો नाशं નાશ कुर्यात् કરવો अंशघ्नाः અંશવડે ગણેલી स्वदशाः પોતપોતાની દશાઓ पृथक् ભિન્ન ભિન્ન

लब्धैक्याता અંશોના ઐક્યવડે કરી ભાગે લીધેલી એવી **अंतर्दशा** અતર્દશાએ **स्यु खलु** નિશ્ચય હોય ॥ ૩૩ ॥

ભાવાર્થ—જેની મહાદશા છે તે ગ્રહ કે લગ્નની ૧/૧ દશા જાણવી પછી તેના ભેગો જે ગ્રહ કે લગ્ન હોય તેની અરધી ૧/૨, પછી મહાદશા પતિથી ત્રિકોણમા એટલે, નવમે ને પાચમે રહેલા ગ્રહ કે લગ્નની તૃતીયાંશ ૧/૩, સાતમે રહેલા ગ્રહ કે લગ્નની સપ્તમાંશ ૧/૭, અને ચતુરસ્રમા (ચોથે આઠમે) રહેલા ગ્રહ કે લગ્નની ચતુર્થાંશ ૧/૪ દશા જાણવી, તે દરેક આરોહ, અવરોહ, ઉચ્ચ અને નીચાદિ પ્રથમ કહેલા શુભ અને અશુભ ગુણથી દશા ભોગવે છે, પણ એકજ સ્થાન (રાશિ)મા એટલે જેની મહાદશા છે, તેના ભેગા, મહાદશાપતિથી નવમે, પાચમે, સાતમે, ચોથે, આઠમે બે ત્રણ કે વધારે ગ્રહો હોય તો તેઓમા જેનું દશાક્રમબળ વધારે હોય તો એકજ ગ્રહની અતર્દશા જાણવી પણ લગ્નની મહાદશા પ્રથમ હોય ત્યારે લગ્નનું દશાક્રમબળ આવતું નથી, માટે તે વખતે જો લગ્ન અને ગ્રહો એકજ સ્થાનમા હોય તો ફક્ત લગ્નનીજ ૧અતર્દશા લેવી, બીજા ગ્રહોની લેવી નહિ કારણ કે લગ્ન બળવાન છે, અશાદિને વિશે રૂપ કરવુ તેનો સમચ્છેદ કરી હરનો નાશ કરવો અશવડે જુદી જુદી પોતાની મહાદશાને ગુણી અશના ઐકયથી ભાગ લેવો, તો અતર્દશાઓ થાય છે ॥૩૩॥

અતર્દશાઓનુ ઉદાહરણ—પહેલી મહાદશા ચદ્રની છે જેથી તેમા ચદ્રનો પાચક ૧/૧ થયો, (એટલે અતર્દશા થઈ) તેના ભેગો કોઇ પણ

૧ વધારેમા વધારે અતર્દશાઓ સાત આવે છે એક મહાદશા વાળાની બીજી તેના ભેગો રહ્યો હોય તેની, ત્રીજી દશાપતિથી પાચમે રહ્યો હોય તેની, ચોથી નવમે રહ્યો હોય તેની, પાંચમી સાતમે રહ્યો હોય તેની, છઠ્ઠી ચોથે રહ્યો હોય તેની અને સાતમી દશાપતિથી આઠમે રહ્યો હોય તેની અંતર્દશા જાણવી એ સ્થાનોમાથી કોઇ પણ સ્થાનમા બે ત્રણ કે વધારે ગ્રહો રહ્યા હોય તો તેમાથી જે ગ્રહનુ દશાક્રમબળ વધારે હોય તે એકજ ગ્રહની અતર્દશા જાણવી પણ પાચમે તથા નવમે બેઉ જગ્યાએ ગ્રહો હોય તો તેમાથી એક પાચમે રહેવાની ને એક નવમે રહેવાની એમ બે ગ્રહોની અતર્દશાઓ લેવાય છે તેમા પહેલી નવમે રહેવાની મૂકવી કે પાચમે રહેનાની ? તો તેમા જેનું દશાક્રમબળ વધારે હોય તેની પહેલી મૂકવી, ને ઓછા બળવાળાની પછી મૂકવી, તેવીજ રીતે ચોથા તથા આઠમાને માટે પણ સમજવુ

ગ્રહ નથી. પછી તેના ત્રિકોણમાં લગ્ન છે, માટે તે $\frac{૧}{૩}$ દશાનો પાચક થયો, સાતમે બુધ, શુક્ર અને શનિ છે તેમાં શુક્રનું દશાક્રમબળ વધારે હોવાથી શુક્ર $\frac{૧}{૭}$ દશાનો પાચક થયો, અને ચતુરસ્રમાં ગુરૂ તથા સૂર્ય છે, તેમાં સૂર્યનું દશાક્રમબળ વધારે હોવાથી સૂર્ય $\frac{૧}{૪}$ દશાનો પાચક થયો, એટલે ચંદ્રની દશાના પાચક ક્રમે ચં. લ. શુ. સૂ. $\frac{૧}{૧}$ $\frac{૧}{૩}$ $\frac{૬}{૪}$ $\frac{૧}{૭}$ થયા; તેના ઉપલા ચં. લ. શુ. સૂ. $\frac{૧}{}$ $\frac{૧}{}$ $\frac{૧}{}$ $\frac{૧}{}$ અંકોને અંશો જાણવા, તેના જ નીચેના $\frac{}{૧}$ $\frac{}{૩}$ $\frac{}{૭}$ $\frac{}{૪}$ ને હર જાણવા.

अन्योन्यहाराभिहतौहरांशौ राश्योः समच्छेद विधानमेवम्
मिथ्योदराभ्यामपवर्तिताभ्यां यद्वाहरांशौ सुधियाऽत्रगुण्यो ॥१॥

ભાવાર્થ—એક અંકના હરથી બીજા અંકોના હરો તથા અંશોને ગુણવા તેમજ બીજા હરથી પહેલા તથા પછીના અંશો તથા હરોને ગુણવા, તેમાં જે હરથી ગુણીએ છીએ, તેના ઉપલાને ગણવા નહિ, એવી રીતે બધાને નીચે હરનો અંક સરખો આવે ત્યાં સુધી કરવું તે સમચ્છેદ થાય છે.

બીજી રીત—અંકના હરોને જે અંકથી બધા હરોને ભાગ જાય તેવા અંકે ભાગવા લબ્ધિ આવેલા અંકથી પરસ્પરના હર તથા અંશને ગુણવાથી સમચ્છેદ થાય છે. ॥ ૧ ॥

પહેલા ચંદ્ર પાચકનો હર ૧ છે તે વડે પોતાના અંશ સિવાય બીજા પાચકોના અંશો તથા હરોને ગુણવાથી, અને પોતાના અંશ તથા હર છે, તેજ રાખવાથી $\frac{૧}{૧}$, $\frac{૧}{૩}$, $\frac{૧}{૭}$, $\frac{૧}{૪}$ થયા, તેને બીજા લગ્ન પાચકના હર ૩ થી પોતાના અંશ સિવાય બીજા પાચકોના અંશો તથા હરોને ગુણવાથી ને પોતાનો અંશ તથા હર ચંદ્રપાચકના હરથી ગુણેલો છે, તેજ રાખવાથી $\frac{૩}{૩}$, $\frac{૧}{૩}$, $\frac{૩}{૨૧}$, $\frac{૩}{૧૨}$ થયા, તેને ત્રીજા શુક્ર પાચકના હર ૭ થી પોતાના અંશ સિવાયના બીજા પાચકોના અંશ તથા હરોને ગુણ્યા ને પોતાનો અંશ તથા હર લગ્નપાચકના હરથી ગુણેલો છે તેજ મૂક્યો તો $\frac{૨૧}{૨૧}$, $\frac{૭}{૨૧}$, $\frac{૩}{૨૧}$, $\frac{૨૧}{૮૪}$ થયા. તેને છેલ્લા સૂર્ય પાચકના હર ૪ થી પોતાના અંશ સિવાયના અંશો તથા હરોને ગુણ્યા, ને પોતાનો અંશ તથા હર શુક્ર પાચકના હરથી ગુણેલો છે, તેજ મૂકવાથી $\frac{૮૪}{૮૪}$, $\frac{૨૮}{૮૪}$, $\frac{૧૨}{૮૪}$, $\frac{૨૧}{૮૪}$, ક્રમે ચંદ્ર, લગ્ન, શુક્ર, અને સૂર્યના સમહરો થયા; એ રીતે નીચેના દરેક હરો સરખા થાય ત્યાં સુધી ગુણવા, તે સરખા થયેલા હરોનો સરખા થયા પછી ઉપયોગ થતો નથી. ને ઉપરના અંશોના જે અંકો છે, તે ઉપયોગમાં આવે છે, અને તે હારા-

ણાંનાશે કૃતે જાતાંરંશાઃ કહેવાય છે તે અહિં ચંદ્રની અંતર્દશાના ८४, લગ્નના २८, શુક્રના १२, અને સૂર્યના २१ એટલે અનુક્રમે ८४।२८।१२।२१ થયા તેનો યોગ કર્યો તો **અંશયોગ** १४५ થયો

પાચક ઉપરથી સમહરા, હરાણાંનાશે કૃતે જાતાંરંશાઃ અને અંશયોગ કરવાની સહેલી રીત—દરેક પાચકના નીચેના હરોને છેલ્લા પાચકના હરથી તેના પહેલા પાચકના હરને ગુણવા, જે થાય તેનાથી તેના પહેલા પાચકના હરને ગુણવા, જે થાય તેનાથી તેના પહેલા પાચકના હરને ગુણવા, એવી રીતે જેટલા પાચકના હર હોય ત્યા સુધી ગુણવું જે થાય, તેજ રકમના નીચે તેટલી જ બીજી રકમ મૂકવી. તો તે **પેલા પાચકના સમહરા** થાય છે, પછી બીજા પાચકના હરથી પહેલા પાચકના સમહરાના ઉપરના **અંશને** ભાગવા જે લબ્ધ આવે તેને અંશ જાણી તેના નીચે પહેલા પાચકના સમહરાના **હરનો** અંક મૂકવો. તો **બીજા પાચકના સમહરા** થાય છે, તેમજ ત્રીજા પાચકના હરથી પહેલા પાચકના સમહરાના **અંશને** ભાગવા, જે લબ્ધ આવે તે **અંશ** તથા તેના નીચે પહેલાના સમહરાના નીચેનો હર મૂકવો તો તે ત્રીજા પાચકના સમહરા થાય છે, એવી રીતે દરેકના હરથી પહેલા પાચકના સમહરાના અંશને ભાગી જે આવે, તે અંશ અને તેના નીચે પહેલા પાચકના સમહરાનો હર મુકવાથી દરેકના **સમહરા** થાય છે પછી જે દરેક પાચકના સરખા હરો છે તેનો ઉપયોગ થતો નથી પણ ઉપરના **અંશોના હરાણાંનાશે કૃતે જાતાંરશાઃ** કહે છે, તેનોજ ઉપયોગ થાય છે માટે તે દરેક અંશનો યોગ કરવો તો **અંશયોગ** થાય છે

ઉદાહરણ—ચંદ્ર દશાના પાચક ચ લ શુ સ છે જેમાં છેલ્લા

અંશ	१	१	१	१
હર	१	३	७	४

સૂર્ય પાચકના હર ४ છે, તેનાથી તેના પહેલા શુક્ર પાચકના હર ७ ને ગુણ્યા તો २८ થયા, તે વડે તેના પહેલા લગ્ન પાચકના હર ३ ને ગુણ્યા તો ८४ થયા, તેનાથી તેના પહેલા ચંદ્ર પાચકના હર १ ને ગુણ્યા તો ८४ થયા, તેના નીચે બીજી તેટલીજ રકમ મુકી તો અંશ $\frac{८४}{८४}$ હર ચંદ્ર પાચકના સમહરા થયા, તેના અંશ ८४ ને બીજા લગ્ન પાચકના હર ३ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ २८ ને તેના નીચે પ્રથમ (ચંદ્ર) પાચકના સમહરાનોજ હર

૮૪ મુક્યો, તો ૨૮ અં. લગ્નના સમહરા થયા, તેમજ તે પાછેલા ચંદ્ર
૮૪ હ.
પાચકના સમહરા ૮૪ અં. ના અંશ ૮૪ ને ત્રીજા શુક્રના પાચકના હર ૭
૮૪ હ
થી ભાગ્યા, તો લબ્ધિ ૧૨ અંશ ને તેના નીચે પ્રથમનોજ હર મુક્યો, તો અંશ ૧૨ શુક્રના સમહરા થયા, એવીજ રીતે પ્રથમ પાચકના સમ-
હર. ૮૪
હરાના અંશ ૮૪ ને છેલ્લા સૂર્ય પાચકના હર ૪થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨૧ અંશ આવ્યા, ને તેના નીચે પ્રથમનોજ હર ૮૪ મુક્યો તો અંશ. ૨૧
હર. ૮૪
સૂર્યના સમહરા થયા, એ રીતે કરવાથી ચંદ્ર દશાના પાચક ચંદ્ર, લગ્ન, શુક્ર અને સૂર્યના સમહરા અનુક્રમે અંશ. ૮૪, ૨૮, ૧૨, ૨૧ થયા, તે
હર. ૮૪ ૮૪ ૮૪ ૮૪
ઉપરના દરેક અંશના અંકો હરાણાંનાશે કૃતે જાતારંશાઃ કહેવાય, એ રીતે ચંદ્રના જાતારંશાઃ ૮૪, લગ્નના ૨૮, શુક્રના ૧૨, અને સૂર્યના ૨૧ થયા, તે દરેક અંશનો યોગ કર્યો તો ૧૪૫ અંશયોગ થયો.

મહાદશામાં અંતર્દશાનાં વર્ષાદિ લાવવાનું ઉદાહરણ—ચંદ્રની મહાદશા વર્ષાદિ ૮।૭।૧૩।૭।૧૭ ની છે, તેને **ચંદ્રના જાતારંશાઃ** ૮૪થી ગુણ્યા તો વર્ષાદિ ૭૨૧।૪।૧૬।૧૧।૪૮ થયા, તેને **અંશયોગ** ૧૪૫ થી ભાગ્યા તો વર્ષાદિ ૪।૧૧।૨૧।૦।૩૦ ચંદ્ર મહાદશામાં અંતર્દશા થઇ, તેજ પ્રમાણે **લગ્નની જાતારંશાઃ** ૨૮ થી ચંદ્રની મહાદશાના વર્ષાદિને ગુણ્યા તો ૨૪૦।૫।૧૫।૨૩।૫૬ થયા, તેને **અંશયોગ** ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૧।૭।૨૭।૦।૧૦ ચંદ્ર મહાદશામાં લગ્નની અંતર્દશા થઇ, તેમજ **શુક્રના જાતારંશાઃ** ૧૨ થી ચંદ્રની મહાદશાનાં વર્ષાદિને ગુણતાં વર્ષાદિ ૧૦૩।૦।૧૯।૨૭।૨૪ થયા, તેને **અંશયોગ** ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૦।૮।૧૫।૫૧।૩૦ ચંદ્ર મહાદશામાં શુક્રની અંતર્દશા થઇ, તેવી જ રીતે ચંદ્રની મહાદશાનાં વર્ષાદિને **સૂર્યના જાતારંશાઃ** ૨૧ થી ગુણતાં વર્ષાદિ ૧૮૦।૪।૪।૨।૫૭ થયા, તેને **અંશયોગ** ૧૪૫ થી ભાગ્યા તો વર્ષાદિ ૧।૨।૨૭।૪૫।૭ ચંદ્રની મહાદશામાં સૂર્યની અંતર્દશા થઇ. એ ચારે અંતર્દશાનાં વર્ષાદિનો યોગ કર્યો તો વર્ષાદિ ૮।૭।૧૩।૭।૧૭ થયો. તે જેટલાં ચંદ્રની મહાદશાનાં વર્ષાદિ હતાં તેટલાંજ થવાં જોઇએ. એ રીતે દરેક ગ્રહોની **અંતર્દશાઓ** કરવી.

इत्याभ्योविदशास्ततोप्युपदशा स्ताभ्यश्चसूक्ष्मंफलं पंचांशोनदिनद्वयंतुकलयेत्यायु कृतं दृश्यते ॥ पक्षै खेटलवांतरेण च भवेन्मासांतरं चायुषः प्रोक्तंयैस्तुदशादिलग्नजफलं तेभ्योतिदृग्भ्योनमः ॥३४॥

अन्वय –इतिआभ्यः, विदशाः, ततः, अपिउपदशाः, च, ताभ्यः, सूक्ष्मफलं, कलयाकृतं आयुः, पंचांशोनदिनद्वयं दृश्यते; च, पक्षैः, खेटलवांतरेण, मासान्तरं आयु भवेत्; तु, यै, दशादि लग्नजफलं प्रोक्तं, अतिदृग्भ्य, तेभ्यः, नमः,–अस्तु ॥३४॥

अन्वयार्थ —इति એ પ્રકારે आभ्य એ અન્તર્દશાઓથી विदशा વિદશાઓ કરવી तत તે વિદશાથી अपि પણ उपदशा ઉપદશાઓ કરવી च અને ताभ्य તે ઉપદશાઓથી सूक्ष्मफल સૂક્ષ્મફળ કહેવું कलया કળા વડે કરી कृतं કરેલું आयु આયુષ્ય તે पचांशोनदिनद्वय ૫ ચમાંશ રહિત બે દિવસ दृश्यते દેખાય છે पक्षै (સૌર, આર્ય અને બ્રહ્મ) પક્ષો વડે કરીને खेटलवान्तरेण ગ્રહોના અંશાન્તરવડે मासान्तरं માસોના અંતરનું आयु આયુષ્ય भवेत् હોય तु તો यै જેમણે दशादिलग्नजफलं દશા પ્રવેશે લગ્નથી ઉત્પન્ન થયેલું ફળ प्रोक्त કહ્યું છે (એવા) अतिदृग्भ्य અતિ દષ્ટિવાળા तेभ्य તે આચાર્યોને नम નમસ્કાર अस्तु હજો ॥૩૪॥

ભાવાર્થ—જેવી રીતે અ તર્દશાઓ કરી તેવીજ રીતે અંતર્દશાઓથી વિદશાઓ કરવી ને તેનાથી ઉપદશાઓ કરવી, અને તેઓથી સૂક્ષ્મ ફળ કહેવુ જો એક કળાથી આયુર્દા કરીએ તો ૧ દિવસ ને ૪૮ ઘડીનો થાય છે અને સૌર તથા બ્રહ્મ વિગેરે પક્ષના ગ્રહોમા અંશાદિકનો ફરક આવવાથી વર્તતા આયુર્દાયમા માસાદિનો ફેર પડે છે, તો દશાઓમાં પણ તેટલોજ ફેર પડે, માટે જે આચાર્યોએ દશાપ્રવેશ વખતનું લગ્ન કરી તે ઉપરથી ફળ કહ્યુ છે, તેવા સાચી દષ્ટિવાળા આચાર્યોને નમસ્કાર છે ॥૩૪॥

વિદશાનું ઉદાહરણ—ચદ્રની મહાદશામા ગદ્રની અંતર્દશા વર્ષાદિ ૪।૧૧।૨૧।૦।૩૦ ની છે, તેમા વિદશાઓ કરવી છે, તો ચદ્રની મહાદશામાં જેમ અંતર્દશાના પાચક જન્મકુડલીમા મહાદશાપતિથી જોયા છે, તેવી રીતે અંતર્દશાધિપતિથી જોતા ચદ્રની મહાદશામા ચદ્રની અંતર્દશાના પાચક ચદ્ર, લગ્ન શુક્ર અને સૂર્ય રે કે. છે. ફે થયા, તેનો પણ પ્રથમ પ્રમાણે

સમચ્છેદ કરવાથી હારાણાંનાશે કૃતે જાતારંશાઃ ચં. લ. શુ. સૂ.
૮૪, ૨૮, ૧૨, ૨૧
થયા, ને તેનો અંશ યોગ ૧૪૫ થયો. પછી ચંદ્રની મહાદશામાં **ચંદ્રની અંતર્દશા** વર્ષાદિ ૪।૧૧।૨૧।૦।૩૦ છે. તેને **ચંદ્રના જાતારંશાઃ** ૮૪ થી ગુણતાં વર્ષાદિ ૪૧૭।૧૦।૨૪।૪૨।૦ થયા. તેને **અંશ યોગ** ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૨।૧૦।૨૭।૩૨।૫૯ ચંદ્રની અંતર્દશામાં ચંદ્રની **વિદશા** થઈ. પછી તે ચંદ્રની અંતર્દશાનાં વર્ષાદિને **લગ્નના જાતારંશાઃ** ૨૮ થી ગુણતાં વર્ષાદિ ૧૩૯।૩।૧૮।૧૪।૦ થયા, તેને **અંશ યોગ** ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૦।૧૧।૧૫।૫૦।૫૯ ચંદ્રની અંતર્દશામાં લગ્નની **વિદશા** થઇ, પછી તેજ પ્રમાણે ચંદ્રાંતર્દશાનાં વર્ષાદિને **શુક્રના જાતારંશાઃ** ૧૨ થી ગુણતાં વર્ષાદિ ૫૯।૮।૧૨।૬।૦ થયા, તેને **અંશયોગ** ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૦।૪।૨૮।૧૩।૧૭ ચંદ્રની અંતર્દશામાં શુક્રની **વિદશા** થઇ, વળી તેજ પ્રમાણે ચંદ્રની અંતર્દશાનાં વર્ષાદિને **સૂર્યના જાતારંશાઃ** ૨૧ થી ગુણતાં વર્ષાદિ ૧૦૪।૫।૨૧।૧૦।૩૦ થયા, તેને **અંશયોગ** ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૦।૮।૧૯।૨૩।૧૫ ચંદ્રની અંતર્દશામાં સૂર્યની **વિદશા** થઇ, એ ચારે વિદશાઓનો યોગ કર્યો તો વર્ષાદિ ૪।૧૧।૨૧।૦।૩૦ થયો; તે ચંદ્રની મહાદશામાં ચંદ્રની **અંતર્દશા** જેટલા વર્ષાદિની છે, તેટલાંજ થયાં, એ રીતે દરેક અંતર્દશાઓ ઉપરથી **વિદશાઓ** કરવી.

વિદશાનું ઉદાહરણ—ચંદ્રની મહાદશામાં ચંદ્રની અંતર્દશા તે મધ્યે લગ્નની વિદશામાં પણ અંતર્દશાની માફક **વિદશાપતિ ચંદ્રથી** જોતાં ચંદ્ર લગ્ન, શુક્ર અને સૂર્ય ૧/૧, ૧/૨, ૧/૭, ૧/૪ દશાના પાચક થયા. તેનો પણ અંતર્દશાના માફક સમચ્છેદ કરવાથી, ચંદ્ર, લગ્ન, શુક્ર અને સૂર્યના **જાતારંશાઃ** ક્રમે ૮૪, ૨૮,૧૨, ૨૧ થયા. ને તેનો **અંશયોગ** ૧૪૫ થયો, ચંદ્રના જાતરંશાઃ ૮૪ થી **ચંદ્રની વિદશાનાં** વર્ષાદિ ૨।૧૦।૨૭।૩૨।૫૯ ને ગુણતાં વર્ષાદિ ૨૪૨।૧।૪।૧૦।૩૬ થયા. તેને અંશયોગ ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૧।૮।૧।૩।૪૭ ચંદ્રની વિદશામાં **ચંદ્રની ઉપદશા** થઈ, તેમજ ચંદ્રની વિદશાનાં વર્ષાદિને લગ્નના જાતારંશા ૨૮ થી ગુણતાં વર્ષાદિ ૮૦।૮।૧૧।૨૩।૩૨ થયા. તેને અંશ યોગ ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૦।૬।૨૦।૨૧।૧૬ ચંદ્રની વિદશામાં **લગ્નની ઉપદશા** થઇ, તેવીજ રીતે ચંદ્રની વિદશાનાં વર્ષાદિને શુક્રના જાતારંશાઃ ૧૨ થી ગુણતાં વર્ષાદિ ૩૪।૭।૦।૩૫।૪૮ થયા. તેને અંશ યોગ ૧૪૫ થી ભાગતાં વર્ષાદિ ૦।૨।૨૫।૫૧।૫૯ ચંદ્રની વિદશામાં **શુક્રની ઉપદશા** થઇ, તેવીજ રીતે ચંદ્રની વિદશાનાં વર્ષાદિને સૂર્યના જાતારંશાઃ ૨૧ થી ગુણતાં વર્ષાદિ ૬૦।૬।૮।૩૨।૩૯ થયા, તેને અંશ યોગ ૧૪૫ થી ભાગતાં

વર્ષાદિ ૦।૫।૦।૨૫।૫૭ ચંદ્રની વિદશામાં સૂર્યની ઉપદશા થઇ, એ ચારે ઉપદશાઓનો યોગ કર્યો તો વર્ષાદિ ૨।૧૦।૨૭।૭૨।૫૯ થયો, તે ચંદ્રની મહાદશામાં ચંદ્રની અંતર્દશા મધ્યે ચંદ્રની વિદશાના જેટલા વર્ષાદિ છે તેટલાજ થયા.॥૩૪॥

शाकोब्दाजनिमध्यमार्कभमुखं मासादितद्युग्दशा
ब्दाद्यंतत्रशके सभादितरणिर्मध्योदशादौभवेत् ॥
घस्रीभूतदशा पृथक्त्रिकुहता खांकाष्ट ८९० हृत्तद्युता
सास्यात्सावनिकादशाब्द पलयुक् तद्युक्जनिद्युव्रजः ॥३५॥

अन्वयः–शाकः, अब्दा , जनिमध्यमार्कभमुख, मासादि, तद्युक् दशाब्दाद्यं, तत्रशके, सभादितरणिः, दशादौ मध्यः भवेत् ॥ घस्री, भूतदशा, पृथक्, त्रिकुहता, खांकाष्टहृत्, तद्युता, सासावनिकादशा स्यात्; (किंविशिष्टा), दशाब्द पलयुक्, तद्युक्, जनिद्युव्रज, (कार्यः),

અન્વયાર્થ—शाक શક તે अब्दा વર્ષ હોય जनिमध्यमार्कभमुखं જન્મ સમયના મધ્યમ સૂર્યનું રાશ્યાદિક તે मासादि માસાદિક હોય तद्युक् તેથી યુક્ત दशाब्दाद्य દશાનું વર્ષાદિક तत्रशके તે શકને વિશે स તે भादितरणि રાશ્યાદિક સૂર્ય दशादौ દશાદિકને વિશે मध्य મધ્યમ भवेत હોય घस्री भूतदशा દિન ભૂતદશા તે पृथक् ભિન્ન ભિન્ન મૂકવી त्रिकुहता ૧૩ વડે ગુણેલી (તે) खांकाष्टहृत् ૮૯૦ વડે ભાગે લીધેલી तद्युता તે વડે યુક્ત सा તે सावनिका સાવન દિનાદિ दशा દશા स्यात् હોય (किंविशिष्टा કેવી) दशाब्दपलयुक् દશાના વર્ષના જેટલી પળોએ યુક્ત तद्युक् તે વડે જોડેલો जनिद्युव्रज. જન્મ સમયનો અહર્ગણ (कार्य) કરવો ॥૩૫॥

ભાવાર્થ—પ્રથમ દશાનો પ્રવેશ જન્મ વખતેજ જાણવો, જન્મના શકને વર્ષો જાણવા, ને જન્મના રાશ્યાદિ ક્ષ્ટ મધ્યમ સૂર્યને માસાદિ જાણી, તેમા પ્રથમ દશાના વર્ષાદિ જોડવા તો તે બીજી દશા પ્રવેશ સમયનો શક તથા ધ્રુષ્ટ મધ્યમ સૂર્ય થશે, તેમાં તે પછીની દશાઓના વર્ષાદિ જોડવાથી, તે દરેક દશાઓનો પ્રવેશકાળ થાય છે, તેમજ પ્રથમ દશાનાં વર્ષાદિમા બીજી દશાના વર્ષાદિ જોડવાથી, ત્રીજી દશાનાં પ્રવેશવર્ષાદિ થાય છે, એ પ્રમાણે દરેક દશાઓ સંકલિતા કરવી

દશાનાં જેટલા વર્ષાદિ છે, તેને દિવસાદિ કરવાથી ઘસ્રીભૂત દશા થાય છે, તેને બે જગ્યાએ મુકવી એક જગ્યાએ ૧૩ થી ગુણી તેને ૮૯૦

વડે ભાગી દિવસાદિ ત્રણ ફળ લાવવાં, તેને બીજે મૂકેલી ઘસ્રીભૂતદશામાં જોડવાં. જે થાય તેમાં જેટલા વર્ષની દશા હોય તેટલી પળો જોડવી. તો તે સાવનીકા (સાવનદિનાદિ) દશા થશે. તેને જન્મ કાળના અહર્ગણ તથા ઇષ્ટ ઘટચાદિમાં જોડવી તો બીજી દશાના પ્રવેશ વખતનો સાવયવ અહર્ગણ (અહર્ગણ અને ઇષ્ટ ઘટી) તૈયાર થશે, તેમાં તે પછીની સાવનીકા દશાઓ જોડવાથી તે દરેક દશાઓના પ્રવેશ વખતનો સાવયવ અહર્ગણ તૈયાર થશે. ॥ ૩૫ ॥

દશા સંકલિતાનું ઉદાહરણ—પ્રથમ ચંદ્રની દશા છે, તેનો પ્રવેશ જન્મના શક તથા ઇષ્ટમધ્યમ સૂર્ય વખતે થયો, પ્રથમ ચંદ્ર દશા વર્ષાદિ ૮।૭।૨૩।૧૭ લખી. તેના નીચે જન્મનો શક ૧૮૦૫ તથા ઇષ્ટમધ્યમ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨।૫।૨૭।૩૩ લખ્યો. તેમાં ચંદ્રની દશાનાં વર્ષાદિ જોડયાં તો શાકે ૧૮૧૩ ને સૂર્ય રાસ્યાદિ ૯।૦।૪।૫૦ થયો, એ શક તથા ઇષ્ટમધ્યમ સૂર્ય જ્યારે થાય, ત્યારે ચંદ્રદશા પૂરી થઇ સમજવી, અને તે પછી શુક્રની દશાનો પ્રવેશ થયો સમજવો, એ પ્રમાણે દરેક ગ્રહાદિકોની દશાઓનો પ્રવેશ સમય (અને ઉતરવાનો સમય) કરવો, તેમજ એજ રીતે અંતર્દશાઓ, વિદશાઓ અને ઉપદશાઓનો પણ પ્રવેશ (તથા ઉતરવાનો) સમય કરવો.

દશા પ્રવેશ અહર્ગણનું ઉદાહરણ—પહેલી ચંદ્રની દશા સૌર વર્ષાદિ ૮।૭।૨૩।૧૭ છે, તેને સાવન કરવા માટે વર્ષને ૧૨ થી ગુણી માસ ઉમેર્યા તો ૧૦૩ થયા, તેને ૩૦ થી ગુણી દિવસ ઉમેર્યા તો ૩૦૯૨।૩૭।૧૭ દિવસાદિ (ઘસ્રીભૂત) દશા થઈ, તેને બે જગ્યાએ લખી એક જગ્યાએ ૧૩ થી ગુણ્યા તો દિનાદિ ૪૦૧૯૬।૮।૪૧ થયા, તેને ૮૯૦ થી ભાગી દિવસાદિ ત્રણ ફળ લાવ્યા તો ૪૫।૯।૩૦ આવ્યા, તેને ઘસ્રીભૂત દશાના બીજી જગ્યાએ લખેલા દિનાદિ ૩૦૯૨।૩૭।૧૭ માં ઉમેર્યા, તો દિનાદિ ૩૧૩૬।૪૬।૪૭ થયા. તેમાં દશાનાં વર્ષ ૮ છે, માટે ૮ પળ ઉમેરી તો દિનાદિ ૩૧૩૬।૪૬।૫૫ ચંદ્ર દશા સાવનિકા થઇ. તેમાં જન્મનો સાવયવ અહર્ગણ (એટલે અહર્ગણ ને ઇષ્ટ ઘટી) ૧૩૭૪૮।૩૯ ઉમેર્યો, તો [illegible]-૩૫-૩૪ ચંદ્રદશા ઉતરવાનો ને શુક્રદશા બેસવાનો અહર્ગણ અને ઇષ્ટ ઘટી થઇ. તેમાં શુક્ર દશા સાવનાની ૬૮૦૨।૪૦।૨૮ ઉમેર્યા, તો [illegible] બુધ દશા બેસવાનો સાવયવ અહર્ગણ થયો, એ રીતે દરેક દશા સાવનિકા ઉમેરવી, તો તે પછીની દશા બેસવાનો અહર્ગણ ઇષ્ટ ઘટી સુદ્ધાં તૈયાર થશે, પણ જ્યારે અહર્ગણ ૪૦૧૬ થી વધારે આવે [illegible]

ગણને ૪૦૧૬ થી ભાગવા ને લબ્ધ આવે તેને જન્મના ચક્રમાં ઉમેરવાથી દશા પ્રવેશ સમયનું ચક્ર થાય છે, અને શેષ રહે તેને અહર્ગણ જાણવો. ॥૩૫॥

तस्मात्सावयवाद्गणात्स्वकरणात् साध्यादशादौखगाः
क्षेपान्जन्मखगान्प्रकल्प्ययदिवा साध्यादशासावनात् ॥
तेस्पष्टाश्चतिथिश्चसंक्रम वशान्मासोदशादौतनुः
पूर्वोक्तं जडकर्म चात्रतुमया तल्लाघवंदर्शितम् ॥३६॥

अन्वयः-तस्मात्, सावयवात् गणात्, वा, स्वकरणात्, दशादौ, खगाः, साध्याः, वा, जन्मखगान्, क्षेपान्, प्रकल्प्य, दशासावनात् साध्याः, ते स्पष्टाः; च, तिथिः, साध्याः, च, संक्रमवशात्, मासः, दशादौतनुः साध्या; च पूर्वोक्तं, जडकर्म, अत्रतु, मया, तत्, लाघवं दर्शितम् ॥३६॥

अन्वयार्थ —तस्मात् તે सावयवात् સાવયવ गणात् ગણથી वा અથવા स्वकरणात् પોતાના કરણ ગ્રંથથી दशादौ દશાપ્રવેશને વિશે खगाः ગ્રહો साध्या સાધવા वा અથવા जन्मखगान् જન્મના મધ્યમ ગ્રહોને क्षेपान् ક્ષેપક प्रकल्प्य કલ્પના કરીને दशा सावनात् દશા સાવનથી साध्या. સાધવા ते તે (મધ્યમ ગ્રહોને) स्पष्टा સ્પષ્ટ કરવા तिथि તિથિ साध्या સાધવી संक्रमवशात् સંક્રાંતિથી मासः માસ જાણવો दशादौ દશાપ્રવેશને વિશે तनु લગ્ન साध्या સાધવું च અને पूर्वोक्तं પૂર્વે આચાર્યોએ કહેલું जडकर्म કઠિન अत्रतु આ રીતીમા मया મેં तत् તે लाघवं સહેલું दर्शितं દેખાડ્યુ છે ॥૩૬॥

ભાવાર્થ—ઉપર બતાવેલા સાવયવ અહર્ગણથી જન્મકાળના જે પક્ષના ગ્રહો કર્યો હોય, તે પક્ષના દશાપ્રવેશના ગ્રહો કરવા; અથવા પોતાના કર્ણ ગ્રંથથી દશા સાવનીકાના દિનાદિને સાવયવ અહર્ગણ જાણીને તેનાથી ગ્રહો કરી, તેમા જન્મના ષષ્ટ મધ્યમ ગ્રહો ક્ષેપક ધારી ઉમેરવા. તો તે દશા પ્રવેશના મધ્યમ ગ્રહો થાય છે, તેઓને સ્પષ્ટ કરવા;-ને ગ્રહો કયા દિવસ ના થયા તે જાણવા માટે સ્પષ્ટસૂર્ય ચંદ્ર ઉપરથી भक्ताद्यर्क પ્રમાણે તિથિ[१]

૧-સૂર્ય મીન રાશિનો હોય તે સૂર્ય ચંદ્ર ઉપરથી ચૈત્ર માસની તિથિ આવે ત્યારે શકમાં એક ઉમેરવો તો અહર્ગણ બરાબર આવશે

લાવવી, સંક્રાંતિ પ્રમાણે માસ[1] લાવવો તથા દશાપ્રવેશ સમયનું લગ્ન સાધવું. પૂર્વાચાર્યોએ આ દશા સાવનીકા કરવાનું ઘણાજ વિસ્તારથી કહેલું છે, તે મેં આ કેશવીને વિષે સહેલથી બતાવ્યું છે. ॥૩૬॥

ઉદાહરણ—અહીં શુક્રદશા બેસવાનો સાવયવ અહર્ગણ ૩૨૭૪।૩૫।૩૪ છે. તે અહર્ગણ ૩૨૭૪ થી અહર્ગણોત્પન્ન સૂર્ય કર્યો તો રાશ્યાદિ ૧૧।૧૬ ૫૧।૫૪ થયો. તેમાં જન્મના ચક્ર ૩૩ નો ધ્રુવોન ક્ષેપક રાશ્યાદિ ૯।૧૯। ૩૭।૫૭ ઉમેર્યો તો રાશ્યાદિ ૯।૬।૨૯।૫૧ પ્રાતર્મધ્યમ સૂર્ય થયો. તેમાં ઇષ્ટ ઘટી ૩૫।૩૪ ને સૂર્યની મધ્યમ ગતિ કળાદિ ૫૯।૮ થી ગુણતાં કળાદિ ૩૫।૩ આવ્યા, તે ઉમેર્યા તો રાશ્યાદિ ૯।૭।૪।૫૪ દશા પ્રવેશ સમયનો ઇષ્ટ મધ્યમ સૂર્ય થયો, ને દશા પ્રવેશનો સૂર્ય રાશ્યાદિ ૯।૭।૪।૫૦ છે, એ બેમાં સહેજ અંતર રહ્યું, જેથી अल्पान्तरात्नदोषः એ વચનથી થોડા અંતરનો દોષ નથી. માટે દશા પ્રવેશના ઇષ્ટ મધ્યમ સૂર્ય ૯।૭।૪।૫૦ નો ગ્રહ લાઘવ પ્રમાણે સ્પષ્ટ સૂર્ય કર્યો તો રાશ્યાદિ ૯।૭।૪૮।૧૭ દશા પ્રવેશ વખતનો સ્પષ્ટ સૂર્ય થયો, અને એજ દશા પ્રવેશ સમયના ચક્ર તથા અહર્ગણ તેમજ ઇષ્ટથી સ્પષ્ટ ચંદ્ર કર્યો, તો રાશ્યાદિ ૫।૨૨।૧૫।૪૧ થયો, એ પ્રમાણે દશા પ્રવેશ સમયના દરેક ગ્રહો કરવા.

તિથિ સાધવા માટે સ્પષ્ટ ચંદ્ર રાશ્યાદિ ૫।૨૨।૧૫।૪૧ માંથી સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૯।૭।૪૮।૧૭ બાદ કર્યો તો શેષ રાશ્યાદિ ૮।૧૪।૨૭।૨૪ રહ્યા, તેના અંશાદિ ૨૫૪।૨૭।૨૪ થયા, તેને ૧૨ થી ભાગ્યા તો લબ્ધિ ૨૧ ગતતિથિ આવી, જેથી વદિ ૭ ને દિવસે દશા પ્રવેશ થયો; અને દશા પ્રવેશ સૂર્ય મકર રાશિનો છે, તેથી પૌષ માસ થયો. તેમજ દશા પ્રવેશનું લગ્ન સાધ્યું, તો રાશ્યાદિ ૪।૨૪।૪૦।૫૯ આવ્યું, એ રીતે જે લગ્ન આવે તે ઉપરથી દશા પ્રવેશ કુંડળી કરવી.

બીજી રીતે દશા સાવનિકાના દિનાદિ ૩૧૩૬।૪૬।૫૫ નેજ સાવયવ અહર્ગણ (એટલે ઇષ્ટ શુદ્ધાં અહર્ગણ) જાણીને તેના ઉપરથી ઇષ્ટ મધ્યમ સૂર્ય કર્યો તો રાશ્યાદિ ૭।૧।૩૭।૧૯ થયો, તેમાં જન્મનો ઇષ્ટ મધ્યમ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૨૭।૩૩ ને ક્ષેપક સમજી ઉમેર્યો, તો દશા પ્રવેશ સમયનો રાશ્યાદિ ૯।૭।૪।૫૦ ઇષ્ટ મધ્યમ સૂર્ય થયો, એ પ્રમાણે દરેક

[1] ૧—મેષે ચૈત્ર, વૃષભે વૈશાખ એ ક્રમે માસ જાણવા. પણ સંક્રાંતિના અંશો તિથિ કરતાં વધારે હોય તો પછીનો આવતો માસ જાણવો એટલે મેષે વૈશાખ ઇત્યાદિ.

ગ્રહો કરતા પણ સાવન દિનાદિથી ગ્રહો કરતી વખતે ચક્રનિઘ્ન ધ્રુવોન ક્ષેપક ઉમેરવો નહિ કારણ કે તેનો સંસ્કાર જન્મના ઇષ્ટ મધ્યમ ગ્રહોમાં થયેલો છે ૩૬

चंद्रःमाप्तदशेश्वरस्य सुहृदुच्चस्वर्क्षसंस्थोदशा नाथाद्धीनवसप्तमोपचयगो दद्याच्छुभानीतिच ॥ यस्मिन्भेत्रविधुः सजन्मनि तनु स्वायादिभावेयदा तत्तद्वृद्धिकरोथतत्क्षयकरः प्रोक्तेतरस्थानगः ॥३७।

अन्वय –प्राप्त दशेश्वरस्य, सुहृदुच्च स्वर्क्षे संस्थः, चंद्र, शुभानि दद्यात्, च, दशानाथात्, धी नव सप्तमो पचयगः, (चंद्रः); इति, शुभानि दद्यात्, यस्मिन्भे, अत्रविधु, स, जन्मनि, तनु स्वायादिभावे, यदा, स्यात्, तदा, तत् तत् वृद्धिकर, अथ प्रोक्तेतरस्थानगः, तत्क्षयकर ॥ ३७ ॥

અન્વયાર્થ —**प्राप्तदशेश्वरस्य** પ્રાપ્ત થયેલી દશાના સ્વામીના **सुहृदुच्च स्वर्क्षे संस्थ** મિત્ર ઉચ્ચ અને પોતાની રાશિમા રહેલો **चंद्र** ચંદ્ર **शुभानि** શુભ ફળોને **दद्यात्** આપે **दशानाथात्** દશાના સ્વામીથી **धी नव सप्तमो पचयग** પાંચ નવ સાત ત્રણ છ દશ અગિયાર (ઉપચય એટલે ૭ દશ અગિયાર) મા સ્થાનને પામેલો (**चंद्र** ચંદ્ર તે) **इति** એ પ્રમાણે **शुभानि** શુભ ફળોને **दद्यात्** આપે **यस्मिन्भे** જે રાશિને વિશે **अत्र** આ દશા પ્રવેશમા **विधु** ચંદ્ર હોય **स** તેજ ચંદ્ર તે **जन्मनि** જન્મ કાળને વિષે **तनुस्वायादिभावे** લગ્ન, બીજાને અગિઆર આદિ ભાવમા (અર્થાત્ લગ્નાદિ ગમે તે ભાવે) **यदा** જો **स्यात्** હોય **तदा** ત્યારે **तत् तत्वृद्धिकर** તે તે ભાવની વૃદ્ધિ કરે **अथ** ત્યાર પછી **प्रोक्तेतरस्थानग** કહેલા કરતા અન્ય સ્થાનને પામેલો ચંદ્ર તે **तत्क्षयकर** તે ભાવનો ક્ષય કરે છે ॥ ૩૭ ॥

ભાવાર્થ—દશા પ્રવેશ કુંડળીમાં જે ગ્રહની દશા હોય તેના મિત્રની રાશિમા ઉચ્ચ રાશિમા કે સ્વરાશિમા ચંદ્ર રહ્યો હોય તો તે દશા સારા ફળને આપે છે, અથવા દશાપતિથી પા૩૪૭૪૯૧૦૧૧ સ્થાનમાં ચંદ્ર રહ્યો હોય, તો પણ તે દશા સારૂં ફળ આપે છે, એ રીતે સારૂં ફળ આપનારો ચંદ્ર દશા પ્રવેશ કુંડળીમા જે રાશિનો હોય, તે રાશિ જન્મ કુંડળીમા લગ્નાદિ જે જે ભાવમા હોય, તે તે ભાવની વૃદ્ધિ (એટલે તે તે ભાવનું સારૂં ફળ) કરે છે ને ઉપર કહેલા સ્થાનો કરતા બીજા સ્થાનોમા રહેતા

હોય, તો થોડું આપે છે શત્રુની સાથે અથવા શત્રુની રાશિમા પાપગ્રહ રહ્યો હોય તો ગ્રહની પાપગ્રહની દશામા અતર્દશા આવે, ત્યારે વિપત્તિ (મરણ અથવા દુખ) કરે છે પણ જો તે દશા પ્રવેશે કોઇ ગ્રહ બળવાન હોય, ને તેને તેના મિત્ર શુભ ગ્રહ જોતા હોય, અને તે બળવાન ગ્રહ પોતાના મિત્રના તથા શુભ ગ્રહના ષડ્વર્ગમા હોય, તો તે ગ્રહ વિપત્તિનો નાશ કરે છે ॥ ૩૮ ॥

खेटस्तस्ययदष्टवर्गजफलं पूर्णशुभंजन्मतन् विन्द्वोर्वृद्धिपुचस्वभोच्चभसुहृद्भस्वत्रिकोणेस्तियः ॥ दुष्टंमध्यफलविपर्यं यगतस्यानिष्टमत्युत्कटं शस्तंस्वल्पतरं खगस्यचवदेत् ज्ञात्वावलंतत्वत ॥ ३९ ॥

अन्वयः–जन्म तन्विन्द्वोः, वृद्धिषु, च, स्वभोच्चभसुहृद्भ स्वत्रिकोणे, य, खेटः, अस्ति, तस्य, यत्, शुभ, अष्टवर्गजफलं, पूर्णस्यात्; दुष्टं मध्यफलं; विपर्ययगतस्य, खगस्य, अनिष्टं, अत्युत्कटं, शस्तं, स्वल्पतरं, तत्वतः, बलंज्ञात्वा वदेत् ॥ ३९ ॥

अन्वयार्थ—**जन्मतन्विन्द्वो** જન્મના લગ્ને ચંદ્રથી **वृद्धिषु** ઉપચય સ્થાનને વિશે **च** અને **स्वभोच्चभसुहृद्भस्वत्रिकोणे** પોતાની રાશિ, ઉચ્ચની રાશિ, મિત્રની રાશિ અને પોતાના મૂળ ત્રિકોણમાં **य** જે **खेट** ગ્રહ **अस्ति** છે **तस्य** તેનુ **यत्** જે **शुभ** શુભ **अष्टवर्गजफलं** અષ્ટકવર્ગથી ઉત્પન્ન થયેલું ફળ **पूर्णं** પરિપૂર્ણ **स्यात्** હોય **दुष्ट** દુષ્ટ તે **मध्यफल** મધ્યમ ફળ હોય **विपर्ययगतस्य** વિપર્ય સ્થાનને પામેલા **खगस्य** ગ્રહનું **अनिष्टं** નેષ્ટફળ તે **अत्युत्कटं** વધારે ખરાબ હોય **शस्त** શુભફળ અલ્પતર થોડુ હોય **तत्वत** તત્વથી **बल** બળને **ज्ञात्वा** જાણીને **वदेत** કહે ॥૩૯॥

ભાવાર્થ—જન્મના લગ્ન અને ચંદ્રથી ઉપચય ૩।૬।૧૦।૧૧ સ્થાનમાં જે ગ્રહ સ્વગૃહી, ઉચ્ચ તથા મિત્ર રાશિનો કે પોતાના મૂળ ત્રિકોણનો હોય તેનું અષ્ટકવર્ગથી થયેલું સારૂં ફળ પૂર્ણ મળે છે, ને ખરાબ ફળ હોય તે મધ્યમ મળે છે, અને જે ગ્રહ ઉપર કહ્યાથી બીજા સ્થાનોમા પોતાની શત્રુ કે નીચ રાશિમા રહ્યો હોય, તેનું અષ્ટકવર્ગ ફળ ખરાબ હોય, તો ઘણુંજ ખરાબ જાણવુ ને શુભફળ હોય તે થોડુ શુભ જાણવુ

વિશેષ—જન્મ લગ્ન અને જન્મના ચંદ્રથી ઉપચય સ્થાનમા જે ગ્રહ શત્રુના ઘરનો કે પોતાની નીચ રાશિનો હોય તો તેનું અષ્ટક વર્ગફળ સારૂં હોય

તો મધ્યમ થાય છે, ને ખરાબ હોય તો ખરાબ ફળ ઓછું થાય છે. પણ જે ગ્રહ તેનાથી જુદા સ્થાનોમાં સ્વોચ્ચાદિ રાશિનો હોય તો અશુભ ફળ મધ્યમ અને સારૂં ફળ કંઇક ઓછું જાણવું. આ અષ્ટક વર્ગનું ફળ ગ્રહોના બળ પ્રમાણે વિચારીને કહેવું. ॥૩૯॥

जीवेत्क्वापिविभंगरिष्टजखिशू रिष्टंविनाम्रीयते चाद्योब्दः शिशुदुस्तरोपिचपरौ कार्यैपुनोपत्रिका ॥ कार्यांप्रश्ननिमित्तपूर्वं शकुनै रक्षन् स्वमानंधिया होराज्ञेनसुबुद्धिना हि बहुधोदर्कस्यकालोबली ॥४०॥

अन्वयः-क्वापि विभंगरिष्टजशिशू जीवेत्, क्वापि रिष्टं विना म्रीयते, आद्यः अब्दः-शिशुः दुस्तरः, अपिचपरौ दुस्तरो, एषु पत्रिकानोकार्या, प्रश्ननिमित्तपूर्वंशकुनैः सुबुद्धिना होराज्ञेनधिया स्वमानंरक्षन्कार्या, बहुधा उदर्कस्यकालःबली ॥४०॥

अन्वयार्थः—क्वापि કોઇક विभंगरिष्टजशिशू રિષ્ટનો ભંગ થયા વિના બાલક जीवेत् જીવે क्वापि કોઇક रिष्टंविना રિષ્ટ વિના म्रीयते મરે आद्यः પહેલું अब्दः વર્ષ शिशुदुस्तरः બાલકને કઠીણ છે परौ બીજું અને ત્રીજું વર્ષ दुस्तरौ કઠીણ છે, पषु એ વર્ષોમાં पत्रिका પત્રિકા नोकार्या કરવી નહિ प्रश्ननिमित्तपूर्व शकुनैः પ્રશ્નનિમિત્ત જેની પૂર્વમાં છે એવા શુકનો વડે सुबुद्धिना બુદ્ધિમાન होराज्ञेन જ્યોતિર્વિદે धिया બુદ્ધિવડે स्वमानं પોતાના માનનું रक्षन् રક્ષણ કરતાં कार्या જન્મ પત્રિકા કરવી बहुधा ઘણું કરીને उदर्कस्यकालः ભાવીનો કાલ बली બળવાન છે. ॥ ૪૦ ॥

ભાવાર્થ—કોઇક બાળક રિષ્ટનો ભંગ થયા વિના જીવે છે, તો કોઇ બાળક રિષ્ટ યોગ ન થયો હોય તો પણ મરી જાય છે, તેથી પહેલું વર્ષ બાળકને સારૂં નહિ; તેમજ બીજું અને ત્રીજું વર્ષ પણ બાળકને સારૂં નથી, જેથી એ ત્રણ વર્ષોમાં બાળકની જન્મપત્રિકા કરવી નહિ, તે વર્ષોમાં પ્રશ્ન નિમિત્ત અને સારા શુકન જોઈ બુદ્ધિમાન જોશીઓએ બુદ્ધિથી પોતાના માનનું રક્ષણ થાય, તેમ કરીને જન્મ પત્રિકા કરવી, છતાં ઘણું કરીને ભાવીકાળ બળવાન છે. ॥ ૪૦ ॥

नंदिग्रामेकेशवोविप्रवर्यो योभूद्धोशाह्नसंघंविलोक्य ॥
तेनोक्तेयंपद्धतिर्जातकीया चत्वारिंशद्वृत्तबद्धासुबोधा ॥४१॥

अन्वयः-यः, केशवः, विप्रवर्यः, नंदिग्रामे अभूत्, तेन, होरा शास्त्रसंघं, विलोक्य, इयं, चत्वारिंशद्वृत्तवद्धा, सुबोद्धा, जातकीया, पद्धतिः, उक्ता ॥४१॥

अन्वयार्थः—यः જે केशवः કેશવ નામનો विप्रवर्यः ઉત્તમ બ્રાહ્મણ नंदिग्रामे નંદિગ્રામ નામના નગરમાં अभूत હતો तेन તેણે होराशास्त्रसंघं જ્યોતિષ શાસ્ત્રના સમૂહને विलोक्य જોઇને इयं આ चत्वारिंशद्वृत्तबद्धा ચાલીશ શ્લોકથી રચાયેલી सुबोधा સારો બોધ આપનારી जातकीया જાતકની पद्धतिः પદ્ધતિ उक्ता કહેલી છે. ॥ ४१ ॥

ભાવાર્થ—જે કેશવ નામનો ઉત્તમ બ્રાહ્મણ નંદિગ્રામ નામના નગરમાં હતો, તેણે ઘણાં જ્યોતિષ શાસ્ત્રો જોઇ, આ ચાલીશ શ્લોકથી રચાયેલી ને સારા બોધને આપનારી એવી જાતક પદ્ધતિ કહી છે. ॥४१॥

येसुबोधांपठंतीमामग्र्यां जातकपद्धतिम् ॥
होरावित्पदवींयान्ति लोकेमानंयशश्चते ॥४२॥

अन्वयः-ये, इमाम्, सुबोधां, अग्र्यां, जातक पद्धतिं, पठंति; तेलोके; होरावित्पदवीं, यान्ति, च, मानं, यशः, लभंते ॥४२॥

अन्वयार्थ.—ये જે માણસો इमाम् આ सुबोधां સારો બોધ આપનાર अग्र्यां અગ્રણી जातकपद्धतिं જાતક પદ્ધતિને पठंति ભણે છે તે તે માણસો लोके લોકમાં होरावित्पदवीं દૈવજ્ઞની પદવીને यान्ति પામે છે च અને मानं માન यशः યશને लभंते પ્રાપ્ત થાય છે. ॥४२॥

ભાવાર્થ—જે માણસો આ સારો બોધ આપનારી ઉત્તમ જાતક પદ્ધતિને ભણે છે, તે માણસો આ લોકમાં દૈવજ્ઞ (જોષી)ની પદવી, માન તથા યશને પામે છે. ॥ ४२ ॥

॥ इति केशवी जातक पद्धति समाप्ता ॥

॥ ॐ શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥

શ્રી જ્યોતિષ કલ્પતરુ ગ્રંથે વર્ષ સાધનાધ્યાય.

ભાગ ૪થો

પ્રકરણ ૧ લું

વર્ષપ્રવેશ, તેની કુંડળી, ગ્રહો, મુંથા, ભાવ, ચલિત, અને નવમાંશ, બાબત

અથ વર્ષ કરવાની રીત.

વર્ષ પ્રવેશનો ખુલાસો—જે દિવસે જન્મ થયો હોય, તે દિવસ પછી [1]સૌરમાસથી દર બાર બાર મહિને વર્ષ પ્રવેશ થાય છે. માટે જન્મ વખતનો રાશ્યાદિ સૂર્ય જેટલો હોય, તેટલો જ રાશ્યાદિ સૂર્ય ફરીથી જ્યારે આવે, ત્યારે વર્ષ બેસે છે. તે ચોક્કસ ધ્યાન રાખવું, જન્મનો સ્પષ્ટ સૂર્ય હોય, તેને જ વર્ષનો સ્પષ્ટ સૂર્ય સમજવો. વર્ષની ઇષ્ટ ઘટચાદિથી

૧–સૂર્યને એક રાશિમાંથી બીજી રાશિમાં જેટલો વખત લાગે તેટલા વખતને એક સૌર માસ કહે છે.

સાધતાં આવેલા સૂર્યમાં અને જન્મના સૂર્યમાં ઘણો ફરક આવતો હોય, તો વર્ષ પ્રવેશની ઇષ્ટ ઘડી ઉપરથી કાઢેલો સૂર્ય જ માસનાં ઘડી-પળ કાઢવા લેવો.

ગતાબ્દ પ્રમાણે વર્ષ પ્રવેશ ધ્રુવક સારિણી

ટેબલ નં. ૧ ગ્રહલાઘવીય ગણિત માટે

ગતાબ્દ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦
વાર	૧	૨	૩	૫	૬	૦	૧	૩	૪	૫	૪	૨	૧	૬	૫	૪	૨	૧
ઘડી	૧૫	૩૧	૪૬	૨	૧૭	૩૩	૪૮	૪	૧૯	૩૫	૧૦	૪૫	૨૧	૫૬	૩૧	૬	૪૨	૧૭
પળ	૩૧	૩	૩૪	૬	૩૭	૯	૪૦	૧૨	૪૩	૧૦	૩૦	૪૫	૦	૧૫	૩૦	૪૫	૦	૧૫
વિપળ	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ટેબલ નં. ૨ પ્રત્યક્ષ ગણિત કરવા માટે

ગતાબ્દ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦
વાર	૧	૨	૩	૫	૬	૦	૧	૩	૪	૫	૪	૨	૧	૬	૫	૩	૨	૧
ઘડી	૧૫	૩૦	૪૬	૧	૧૬	૩૨	૪૭	૩	૧૮	૩૩	૭	૪૧	૧૫	૪૯	૨૨	૫૬	૩૦	૪
પળ	૨૨	૪૫	૮	૩૧	૫૪	૧૭	૪૦	૩	૨૬	૪૯	૩૮	૨૭	૧૬	૫	૫૪	૪૩	૩૨	૨૧
વિપળ	૫૪	૪૮	૪૨	૧૬	૩૦	૨૪	૧૮	૧૨	૬	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

ટેબલ નં. ૩ પ્રત્યક્ષ ગણિત પ્રમાણે સાંપાતિક કાળ વડે ગણિત કરવા

ગતાબ્દ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૬૦	૭૦	૮૦	૯૦
વાર	૧	૨	૩	૫	૬	૦	૧	૩	૪	૫	૪	૨	૮	૬	૫	૩	૨	૧
કલાક	૬	૧૨	૧૮	૦	૬	૧૨	૧૯	૧	૭	૧૩	૩	૧૬	૬	૧૯	૯	૨૨	૧૨	૧
મિનિટ	૯	૧૮	૨૭	૩૬	૪૫	૫૫	૪	૧૩	૨૨	૩૧	૩	૩૫	૬	૩૮	૧૦	૪૧	૧૩	૪૫
સેકંડ	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૫૦	૦	૧૦	૨૦	૩૦	૪૦	૨૦	૦	૪૦	૨૦	૦	૪૦	૨૦	૦

ગતાબ્દ—જીવતનાં પુરા થએલા વર્ષોને ગતાબ્દ કહે છે તેની સંખ્યા ચાલુ વર્ષમાંથી એક વર્ષ બાદ કરવાથી મળે છે. એક માણસને ૨૯ મું વર્ષ ચાલુ હોય તો તેના ગતાબ્દ ૨૮ થયા.

ગતાબ્દ ઉપરથી ધ્રુવક લાવવાનુ ઉદાહરણ—ગતાબ્દ ૨૮ નો ધ્રુવક કાઢો ગતાબ્દ ૨૮=૨૦+૮ માટે ગતાબ્દ ૨૮ નો ધ્રુવક કાઢવા માટે ગતાબ્દ ૨૦ અને ગતાબ્દ ૮ ના ધ્રુવકનો સરવાળો કરવો.

(૧) ગ્રહલાઘવીય ગણિત મુજબ.

		વા. ધ. પ. વિ.
ગતાબ્દ ૨૦ પ્રમાણે—	+	૪—૧૦—૩૦—૦
ગતાબ્દ ૮ પ્રમાણે—		૩—૪—૧૨—૦
ગતાબ્દ ૨૮ નો ધ્રુવક—		૭—૧૪—૪૨—૦

(૨) પ્રત્યક્ષ ગણિત માટે—

ગતાબ્દ ૨૦ પ્રમાણે	+	૪—૭—૩૮—૦
ગતાબ્દ ૮ પ્રમાણે		૩—૩—૩-૧૨
ગતાબ્દ ૨૮ પ્રમાણે ધ્રુવક		૭—૧૦—૪૧-૧૨

(૩) સાંપાતિક કાળ ઉપરથી ગણિત કરવા વર્ષ પ્રવેશનો સમય કલાક મિનિટમાં કાઢવા.

		વાર. કલાક. મિનિટ. સેકંડ
ગતાબ્દ ૨૦ મુજબ	+	૪ — ૩ — ૩ — ૨૦
ગતાબ્દ ૮ મુજબ		૩ — ૧ — ૧૩ — ૨૦
ગતાબ્દ ૨૮ નો ધ્રુવક		૦ — ૪ — ૧૬ — ૪૦

વર્ષફળનું ગણિત કરતાં નીચેની બાબતો ધ્યાનમાં લેવી.

(૧) વર્ષ પ્રવેશનો સૂર્ય અને જન્મ સમયનો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ એક જ હોય છે. પણ ગણિત કરવા માટે સૂર્યનાં રાશ્યાદિ લઇ તે થવાના ટાઇમને વર્ષ પ્રવેશનો ટાઈમ માનવો નહિ. આમ હોવાનું કારણ એ છે કે જન્મનો સ્પષ્ટ સૂર્ય જે પંચાંગ અને પક્ષના ગણિતથી કર્યો હોય તે જ પંચાંગ કે પક્ષના ગણિતથી વર્ષ પ્રવેશનો સૂર્ય ન લીધો હોય, એમ બને એક જ ક્ષણનો સ્પષ્ટ સૂર્ય જુદા જુદા પંચાગોમાં જુદો જુદો હોય છે.

(૨) માટે ગણિત કરવા માટે ઉપર આપેલ સારિણીનો ઉપયોગ કરવો.

(૩) ઉપરના ગણિતમાં વારની શરૂઆત રવિવારથી થાય છે. એટલે ૧=રવિવાર ૨=સોમવાર એમ વાર લેવા અને શનિવાર એટલે ૦ કે ૭મો વાર ગણવો.

(૪) જન્મની અંગ્રેજી તારીખ અને વર્ષ પ્રવેશની અંગ્રેજી તારીખમાં એકાદ દિવસનો તફાવત આવશે. ચોક્કસ દિવસ નક્કી કરવા વાર જ લેવો અને વાર ઉપરથી જ તારીખ નક્કી કરવી.

(૫) ગતાબ્દના ધ્રુવકમાં જન્મનાં વારાદિ ઉમેરવાથી વર્ષ પ્રવેશનાં વારાદિ આવે છે.

(૬) મુળ ગ્રંથમાં ગ્રહલાઘવીય ગણિત હતું એટલે તે જ ગણિત ઉદાહરણ સાથે રહેવા દીધું છે કારણ કે વાંચકો એ રીતથી ટેવાયલા છે. પ્રત્યક્ષ ગણિતના ચાહકોએ ઉપર નંબર બે અને ત્રણનાં ટેબલો વાપરવાં.

(૭) વર્ષ પ્રવેશના વારાદિ મળ્યા પછી વર્ષ કુંડળી હંમેશ મુજબ જ કાઢવાની છે.

ધ્રુવક ઉપરથી વર્ષ પ્રવેશનો વાર અને ઈષ્ટઘટી લાવવાની રીત.

વર્ષના ધ્રુવકમા જન્મનો વાર તથા ઇષ્ટની ઘટી પળ ઉમેરવાથી વર્ષ પ્રવેશનાં વાર તથા ઘટી પળો થાય છે. વાર સંખ્યા ૭ થી વધારે થાય તો વારને ૭ થી ભાગતાં જે શેષ રહે, તે વર્ષનો વાર જાણવો. તે એવી રીતે કે ૦ શેષ રહે તો શનિવાર, ૧ શેષ રહે તો રવિવાર અને ૨ શેષ રહે તો સોમવાર વિગેરે વાર જાણવા.

ઉદાહરણ—વર્ષનો ધ્રુવક વારાદિ ૦૧૪૪૨૧૦ છે, તેમાં જન્મનો વાર મંગળ છે, તેથી તેની સંખ્યા ૩ અને ઈષ્ટ ઘટી ૪૮।૩૯ મળીને વારાદિ ૩।૪૮।૩૯ ઉમેર્યો, તો વારાદિ ૪।૩।૨૧।૦ થયા, તે ૨૯ મું વર્ષ બેસવાના દિવસનો વાર ઇષ્ટ ઘટ્યાદિ થયાં.

વર્ષ પ્રવેશ સમયની તિથિ લાવવાની રીત—ગતાબ્દની સંખ્યાને ૧૧ થી ગુણી તેમાં તે ગુણેલાનો ૧૭૦ મો ભાગ, તથા શુકલ પ્રતિપદાથી આરંભીને જન્મની તિથિ સુધીની સંખ્યા ઉમેરવી. ત્યારે જે થાય, તેને ૩૦ થી ભાગતાં શેષ રહે તેને વર્ષ પ્રવેશની તિથિ જાણવી.

ઉદાહરણ—ગતાબ્દ ૨૮ ને ૧૧ થી ગુણતાં ૩૦૮ થયા, તેમાં તેને ૧૭૦ થી ભાગતાં આવેલી લબ્ધિ ૧ તથા જન્મની તિથિ સંખ્યા ૧૫ ઉમેરી, તો ૩૨૪ થયા, તેને ૩૦ થી ભાગતાં શેષ ૨૪ રહ્યા. તેથી શુકલ પ્રતિપદાથી ગણતાં વદિ ૯ વર્ષની તિથિ આવી; ને પ્રથમ પ્રમાણે લાવેલાં વારાદિ ૪।૩।૨૧।૦ છે. માટે વદિ ૯ ના દિવસે બુધવારે ઈષ્ટ ઘટી ૩ પળ ૨૧ વિપળ ૦ સમયે વર્ષ ૨૯ મું પ્રવેશ થયું.

વર્ષ પ્રવેશનો માસ જાણવા માટે—જન્મ વખતનો સ્પષ્ટસૂર્ય વર્ષમાં ફરી જ્યારે આવે, ત્યારે વર્ષ પ્રવેશ થાય, તો જન્મનો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ

૨।૫।૫૪।૨૧ શકે ૧૮૩૩ ના પંચાંગમાં ક્યારે થાય છે, તે જોતાં શકે ૧૮૩૩ ના જ્યેષ્ઠ વદિ ૯ ને બુધવારે સૂર્ય રાશ્યાદિ બરાબર આવે છે, માટે તેજ દિવસે વર્ષ બેઠું એમ જાણવું. જો કદાચ સૂર્યના અંશ આપણી કાઢેલી તિથિએ મળતા ન આવે, અથવા તે કાઢેલી તિથિએ વાર મળતો ન આવે, તો તિથિ અને સૂર્યના અંશપર ધ્યાન ન આપતાં પ્રથમ પ્રમાણે લાવેલો વાર જે દિવસે બરાબર મળે, તેજ દિવસ ખરો જાણવો. તો ઉપર પ્રમાણે શકે ૧૮૩૩ ના જ્યેષ્ઠ વદિ ૯ ને બુધવારે ઇષ્ટ ઘટી ૩ પળ ૨૧ વિપળ ૦ વખતે વર્ષ ૨૮ પૂરાં થઇને વર્ષ ૨૯ મું શરૂ થયું. એ પ્રમાણે આવેલા વર્ષપ્રવેશ ના દિવસની ઇષ્ટ ઘટી ઉપરથી જન્મની માફક સ્પષ્ટગ્રહ, લગ્ન, ભાવ, ચલિત, નવમાંશ તથા ત્રિંશાંશ સાધવાં.

વર્ષમાં રાશ્યાદિ મુંથા કરવાની રીત—પહેલા વર્ષમાં તો રાશ્યાદિ જન્મ લગ્નનેજ મુંથા જાણવી, તેમાં ૧ રાશિ જોડવાથી બીજા વર્ષની ૨ રાશિ જોડવાથી ત્રીજા વર્ષની, અને ૩ રાશિ જોડવાથી ચોથા વર્ષની રાશ્યાદિ મુંથા સમજવી, એ રીતે ચાલુ વર્ષની મુંથા કરવી હોય, તો ગત વર્ષની સંખ્યાને રાશિ માની, જન્મલગ્નની રાશ્યાદિમાં જોડવાથી જે રાશ્યાદિ થાય, તે ચાલુ વર્ષની મુંથા થાય છે. તેમાં રાશિની સંખ્યા ૧૨ થી વધારે હોય તો બારથી ભાગતાં શેષ રહેલી રાશિની સંખ્યા લેવી, તો સ્પષ્ટ રાશ્યાદિ મુંથા થાય છે; એ મુંથાની દરરોજની ગતિ કળા ૫ ની છે, માટે એક માસમાં મુંથા ૨ અંશ ને ૩૦ કળા ચાલે છે. જેથી ચાલુ વર્ષની રાશ્યાદિ મુંથામાં દરેક માસે ૨ અંશ અને ૩૦ કળા વધારવાથી માસની મુંથા થાય છે, એ રીતે આવેલી રાશ્યાદિ મુંથા ગણિતમાં લખવી, પણ કુંડળીમાં લખવી હોય, તો રાશિમાં એક અંક વધારીને લખવી, કારણ કે ગણિતથી આવેલી રાશિ ૦ આદિ છે અને કુંડલીમાં ૧ આદિથી લખાય છે, એ મુંથાને વર્ષમાં દશમો ગ્રહ કહે છે.

ઉદાહરણ—જન્મ લગ્ન રાશ્યાદિ ૧૧।૧૯।૬।૩૬ છે. તેમાં ગતવર્ષની સંખ્યા ૨૮ ને રાશિ માનીને ઉમેરી, તો રાશ્યાદિ ૩૯।૧૯।૬।૩૬ થયા. તેમાં-ની રાશિ સંખ્યા બાર કરતાં વધારે છે, માટે તેને ૧૨ થી ભાગતાં શેષ ૩ રાશિ આવી. એ રીતે ચાલુ વર્ષ ૨૯ ની મુંથા રાશ્યાદિ ૩।૧૯।૬।૩૬ થઇ. માટે વર્ષકુંડળીમાં ૪ રાશિની એટલે કર્ક રાશિની મુંથા લખવી.

પ્રકરણ ૨ જું

દૃષ્ટિ, પચેશા, હર્ષબળ, મૈત્રી, અને બૃહત્પચવર્ગી સાધન
॥ દૃષ્ટિ ધ્રુવક કોષ્ટક ॥

રાશિ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
ધ્રુવાંક	૬૦	૦	૪૦	૧૫	૪૫	૦	૬૦	૦	૪૫	૧૫	૧૦	૦
અંતર	૬૦	૪૦	૨૫	૩૦	૪૫	૬૦	૬૦	૪૫	૩૦	૫	૧૦	૬૦
ધનાર્ણ	ઋ	ધન	ઋ	ધન	ઋ	ધન	ઋ	ધન	ઋ	ઋ	ઋ	ધન

સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિ કરવાની રીત—અહિં જન્મપત્રિકા પ્રમાણે દરેક ગ્રહો ઉપર ગ્રહોની તથા ભાવો ઉપર ગ્રહોની દૃષ્ટિ કરવામા આવતી નથી, પણ ઘણે ભાગે ફક્ત વર્ષેશ સાધવા માટે લગ્ન એટલે પહેલા ભાવ ઉપર ગ્રહોની દૃષ્ટિ કરવી પડે છે માટે વર્ષના સ્પષ્ટ લગ્નમાથી સ્પષ્ટગ્રહો બાદ કરતાં જે રાશ્યાદિ રહે તેમાની રાશિ પ્રમાણે ઉપર લખેલા દૃષ્ટિના ધ્રુવાક કોષ્ટકમાથી અંક લેવો તેને ગતાંક જાણવો તે ગતાંકને એક બાજુએ લખી રાખવો અને તે પછીનો અંક લેવો તેને ઐષ્યાંક જાણવો પછી ગતાક તથા ઐષ્યાંક ના અંતરથી શેષ અંશાદિકને ગુણુતા જે થાય, તેને ૩૦ થી ભાગી ત્રણ ફળ લાવવા પછી તે ફળ ગતાકથી ઐષ્યાક વધારે હોય, તો ગતાંકમાં ઉમેરવુ, ને ગતાકથી ઐષ્યાક ઓછો હોય તો ગતાકમાથી બાદ કરવુ ત્યારે જે રહે, તે ગ્રહોની કળાદિ સ્પષ્ટ દૃષ્ટિ થાય છે

સૂક્ષ્મદૃષ્ટિનુ ઉદાહરણ—વર્ષના સ્પષ્ટલગ્ન રાશ્યાદિ ૨।૨૩।૪૮।૨૪ માંથી વર્ષનો સ્પષ્ટસૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૨।૨૧ બાદ કર્યો તો શેષ રાશ્યાદિ ০।૧૭।૫૬।૩ રહ્યા રાશિ ૦ પ્રમાણે દૃષ્ટિનો ધ્રુવાંક લીધો તો ૬૦ આવ્યો, એ ગતાંક થયો, અને એ પછીનો ધ્રુવાંક લીધો તો ૦ આવ્યો તે

ઐષ્યાંક થયો. એ બન્ને ગત અને ઐષ્યાંકોનું અંતર કર્યું. તો ૬૦ આવ્યું, તે વડે અંશાદિને ગુણ્યા તો ૧૦૬૭।૩।૦ થયા તેને ૩૦ થી ભાગ્યા તો ૩૫।૪૬।૬ આવ્યા, તેને ગતાંકથી ઐષ્યાંક ઓછો છે, માટે ગતાંકમાંથી બાદ કર્યાં તો કળાદિ ૨૪।૨૫।૫૪ સૂર્યની **પહેલા ભાવ** ઉપર દૃષ્ટિ થઇ. એ રીતે દરેક ગ્રહોની કરવી.

વર્ષ દૃષ્ટિ સારણી. રાશિ મેષથી કર્ક સુધીની.

રા. અં.	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	ગુણક તથા ભાજક	ધન તથા ઋણ.
૦ મેષ	૬૦ ૦	૫૮ ૦	૫૬ ૦	૫૪ ૦	૫૨ ૦	૫૦ ૦	૪૮ ૦	૪૬ ૦	૪૪ ૦	૪૨ ૦	૪૦ ૦	૩૮ ૦	૩૬ ૦	૩૪ ૦	૩૨ ૦	૩૦ ૦	૨૮ ૦	૨૬ ૦	૨૪ ૦	૨૨ ૦	૨૦ ૦	૧૮ ૦	૧૬ ૦	૧૪ ૦	૧૨ ૦	૧૦ ૦	૮ ૦	૬ ૦	૪ ૦	૨ ૦	ગુ. ૨ ભા. ૧	ઋ.
૧ વૃષભ	૦ ૦	૧ ૨૦	૨ ૪૦	૪ ૦	૫ ૨૦	૬ ૪૦	૮ ૦	૯ ૨૦	૧૦ ૪૦	૧૨ ૦	૧૩ ૨૦	૧૪ ૪૦	૧૬ ૦	૧૭ ૨૦	૧૮ ૪૦	૨૦ ૦	૨૧ ૨૦	૨૨ ૪૦	૨૪ ૦	૨૫ ૨૦	૨૬ ૪૦	૨૮ ૦	૨૯ ૨૦	૩૦ ૪૦	૩૨ ૦	૩૩ ૨૦	૩૪ ૪૦	૩૬ ૦	૩૭ ૨૦	૩૮ ૪૦	ગુ. ૪ ભા. ૩	ધન
૨ મિથુન	૪૦ ૦	૩૯ ૧૦	૩૮ ૨૦	૩૭ ૩૦	૩૬ ૪૦	૩૫ ૫૦	૩૫ ૦	૩૪ ૧૦	૩૩ ૨૦	૩૨ ૩૦	૩૧ ૪૦	૩૦ ૫૦	૩૦ ૦	૨૯ ૧૦	૨૮ ૨૦	૨૭ ૩૦	૨૫ ૪૦	૨૫ ૫૦	૨૫ ૦	૨૪ ૧૦	૨૩ ૨૦	૨૨ ૩૦	૨૧ ૪૦	૨૦ ૫૦	૨૦ ૦	૧૯ ૧૦	૧૮ ૨૦	૧૭ ૩૦	૧૬ ૪૦	૧૫ ૫૦	ગુ. ૫ ભા. ૬	ઋ.
૩ કર્ક	૧૫ ૦	૧૬ ૦	૧૭ ૦	૧૮ ૦	૧૯ ૦	૨૦ ૦	૨૧ ૦	૨૨ ૦	૨૩ ૦	૨૪ ૦	૨૫ ૦	૨૬ ૦	૨૭ ૦	૨૮ ૦	૨૯ ૦	૩૦ ૦	૩૧ ૦	૩૨ ૦	૩૩ ૦	૩૪ ૦	૩૫ ૦	૩૬ ૦	૩૭ ૦	૩૮ ૦	૩૯ ૦	૪૦ ૦	૪૧ ૦	૪૨ ૦	૪૩ ૦	૪૪ ૦	ગુ. ૧ ભા. ૧	ધન

વર્ષ દૃષ્ટિ સારિણી. રાશિ સિંહથી મીન સુધીની.

રા\અં.	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	ગુણક તથા ભાજક	ધન તથા ઋ
૪ સિંહ	૪૫ ૦	૪૩ ૩૦	૪૨ ૦	૪૦ ૩૦	૩૯ ૦	૩૭ ૩૦	૩૬ ૦	૩૪ ૩૦	૩૩ ૦	૩૧ ૩૦	૩૦ ૦	૨૮ ૩૦	૨૭ ૦	૨૫ ૩૦	૨૪ ૦	૨૨ ૩૦	૨૧ ૦	૧૯ ૩૦	૧૮ ૦	૧૬ ૩૦	૧૫ ૦	૧૩ ૩૦	૧૨ ૦	૧૦ ૩૦	૯ ૦	૭ ૩૦	૬ ૦	૪ ૩૦	૩ ૦	૧ ૩૦	ગુ ૩ ભા ૨	ઋ
૫ કન્યા	૦ ૦	૨ ૦	૪ ૦	૬ ૦	૮ ૦	૧૦ ૦	૧૨ ૦	૧૪ ૦	૧૬ ૦	૧૮ ૦	૨૦ ૦	૨૨ ૦	૨૪ ૦	૨૬ ૦	૨૮ ૦	૩૦ ૦	૩૨ ૦	૩૪ ૦	૩૬ ૦	૩૮ ૦	૪૦ ૦	૪૨ ૦	૪૪ ૦	૪૬ ૦	૪૮ ૦	૫૦ ૦	૫૨ ૦	૫૪ ૦	૫૬ ૦	૫૮ ૦	ગુ ૨ ભા ૧	ધન
૬ તુલા.	૬૦ ૦	૫૮ ૦	૫૬ ૦	૫૪ ૦	૫૨ ૦	૫૦ ૦	૪૮ ૦	૪૬ ૦	૪૪ ૦	૪૨ ૦	૪૦ ૦	૩૮ ૦	૩૬ ૦	૩૪ ૦	૩૨ ૦	૩૦ ૦	૨૮ ૦	૨૬ ૦	૨૪ ૦	૨૨ ૦	૨૦ ૦	૧૮ ૦	૧૬ ૦	૧૪ ૦	૧૨ ૦	૧૦ ૦	૮ ૦	૬ ૦	૪ ૦	૨ ૦	ગુ. ૨ ભા ૧	ઋ
૭ વૃશ્ચિક	૦ ૦	૧ ૩૦	૩ ૦	૪ ૩૦	૬ ૦	૭ ૩૦	૯ ૦	૧૦ ૩૦	૧૨ ૦	૧૩ ૩૦	૧૫ ૦	૧૬ ૩૦	૧૮ ૦	૧૯ ૩૦	૨૧ ૦	૨૨ ૩૦	૨૪ ૦	૨૫ ૩૦	૨૭ ૦	૨૮ ૩૦	૩૦ ૦	૩૧ ૩૦	૩૩ ૦	૩૪ ૩૦	૩૬ ૦	૩૭ ૩૦	૩૯ ૦	૪૦ ૩૦	૪૨ ૦	૪૩ ૩૦	ગુ ૩ ભા. ૨	ધન
૮ ધન.	૪૫ ૦	૪૪ ૦	૪૩ ૦	૪૨ ૦	૪૧ ૦	૪૦ ૦	૩૯ ૦	૩૮ ૦	૩૭ ૦	૩૬ ૦	૩૫ ૦	૩૪ ૦	૩૩ ૦	૩૨ ૦	૩૧ ૦	૩૦ ૦	૨૯ ૦	૨૮ ૦	૨૭ ૦	૨૬ ૦	૨૫ ૦	૨૪ ૦	૨૩ ૦	૨૨ ૦	૨૧ ૦	૨૦ ૦	૧૯ ૦	૧૮ ૦	૧૭ ૦	૧૬ ૦	ગુ. ૧ ભા. ૧	ઋ
૯ મકર.	૧૫ ૦	૧૪ ૫૦	૧૪ ૪૦	૧૪ ૩૦	૧૪ ૨૦	૧૪ ૧૦	૧૪ ૦	૧૩ ૫૦	૧૩ ૪૦	૧૩ ૩૦	૧૩ ૨૦	૧૩ ૧૦	૧૩ ૦	૧૨ ૫૦	૧૨ ૪૦	૧૨ ૩૦	૧૨ ૨૦	૧૨ ૧૦	૧૨ ૦	૧૧ ૫૦	૧૧ ૪૦	૧૧ ૩૦	૧૧ ૨૦	૧૧ ૧૦	૧૧ ૦	૧૦ ૫૦	૧૦ ૪૦	૧૦ ૩૦	૧૦ ૨૦	૧૦ ૧૦	ગુ ૧ ભા. ૬	ઋ
૧૦ કુંભ.	૧૦ ૦	૯ ૪૦	૯ ૨૦	૯ ૦	૮ ૪૦	૮ ૨૦	૮ ૦	૭ ૪૦	૭ ૨૦	૭ ૦	૬ ૪૦	૬ ૨૦	૬ ૦	૫ ૪૦	૫ ૨૦	૫ ૦	૪ ૪૦	૪ ૨૦	૪ ૦	૩ ૪૦	૩ ૨૦	૩ ૦	૨ ૪૦	૨ ૨૦	૨ ૦	૧ ૪૦	૧ ૨૦	૧ ૦	૦ ૪૦	૦ ૨૦	ગુ. ૧ ભા ૩	ઋ
૧૧ મીન.	૦ ૦	૨ ૦	૪ ૦	૬ ૦	૮ ૦	૧૦ ૦	૧૨ ૦	૧૪ ૦	૧૬ ૦	૧૮ ૦	૨૦ ૦	૨૨ ૦	૨૪ ૦	૨૬ ૦	૨૮ ૦	૩૦ ૦	૩૨ ૦	૩૪ ૦	૩૬ ૦	૩૮ ૦	૪૦ ૦	૪૨ ૦	૪૪ ૦	૪૬ ૦	૪૮ ૦	૫૦ ૦	૫૨ ૦	૫૪ ૦	૫૬ ૦	૫૮ ૦	ગુ. ૨ ભા ૧	ધન

સારિણી ઉપરથી વર્ષની દૃષ્ટિ કરવાની રીત—ઉપર બતાવેલી સારિણીમાં ડાબી બાજુએ રાશિ લખી છે, ને ઉપર અંશ લખ્યા છે. તેથી સ્પષ્ટ લગ્નમાંથી સ્પષ્ટ ગ્રહો બાદ કરતાં જે રાશ્યાદિ રહે, તેમાંની રાશિ પ્રમાણેની આડી લીટી, તથા અંશની ઉભી લીટી સારિણીમાં જ્યાં એકઠી થાય, તે કોષ્ટકમાંનો અંક લેવો. તેને **કળાદિ** જાણવો, ને તે અંકને જુદો મૂકવો. અને તેજ રાશિની આડી લીટીમાં છેલ્લે ગુણક અને ભાજક લખેલા છે, તેમાંના ગુણકના અંકથી બાકી રહેલા કળાદિને ગુણી, ભાજકના અંક વડે ભાગતાં જે **વિકળાદિ** ફળ આવે, તેને સારિણીમાં **ધન** લખ્યું હોય, તો જુદી મૂકેલી કળાદિમાં ઉમેરવું, ને ઋણ લખ્યું હોય તો બાદ કરવું. તો તે લગ્ન ઉપર **ગ્રહોની** કળાદિ દૃષ્ટિ થાય છે.

ઉદાહરણ—સ્પષ્ટ લગ્ન રાશ્યાદિ ૨।૨૩।૪૧।૨૪ માંથી સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૨૧ બાદ કરતાં રાશ્યાદિ ૦।૧૭।૪૭।૩ રહ્યા, તેમાંની રાશિ ૦ ની આડી લીટી અને અંશ ૧૭ ની ઉભી લીટી જ્યાં એકઠી થાય છે, તે કોષ્ટકમાંનો અંક કળાદિ ૨૬।૦ લીધો તેને જુદો મૂક્યો. અને બાકી રહેલા કળાદિ ૪૭।૩ ને તેજ રાશિના ગુણક ૨ થી ગુણ્યા તો ૯૪।૬ થયા. તેને **ભાજક** ૧ થી ભાગ્યા તો **વિકળાદિ** ૯૪।૬ આવ્યા, તેના **કળાદિ** કર્યા તો ૧।૩૪।૬ થયા, તેને જુદા મૂકેલા **કળાદિ** ૨૬।૦ માંથી સારિણીમાં ઋણ છે. માટે બાદ કર્યા તો કળાદિ ૨૪।૨૫।૫૪ લગ્ન ઉપર **સૂર્યની દૃષ્ટિ** થઇ એ રીતે દરેક ગ્રહોની દૃષ્ટિ કરવી.

પંચેશા કરવાની રીત—પંચેશામાં વર્ષના પાંચ **અધિકારી** (ઉપરી) મૂકવામાં આવે છે. જેમાં પહેલો અધિકારી **જન્મપતિ** એટલે જન્મ લગ્નનો સ્વામી, બીજો **વર્ષપતિ** એટલે વર્ષ લગ્નનો સ્વામી, ત્રીજો **મુંથાપતિ** એટલે વર્ષની મુંથાની રાશિનો સ્વામી અને ચોથો **ત્રૈરાશિપતિ** જાણવો. તે એવી રીતે કે વર્ષ દિવસે બેસતું હોય, તો દિવસનો ત્રૈરાશિ સ્વામી, અને રાત્રે બેસતું હોય, તો રાત્રિનો ત્રૈરાશિ સ્વામી નીચે લખેલા ત્રૈરાશિ પતિ કોષ્ટકમાંથી વર્ષ લગ્નની રાશિના નીચે લખેલો લેવો, તથા પાંચમો **દિવા** અથવા **રાત્રિપતિ** થાય છે, તે એવી રીતે કે દિવસે વર્ષ બેસતું હોય તો દિવાપતિનો (એટલે વર્ષ કુંડલીમાં સૂર્ય જે રાશિમાં હોય તે રાશિનો) સ્વામી દિવાપતિ, અને રાત્રિએ વર્ષ બેસતું હોય તો રાત્રિપતિનો (એટલે વર્ષમાં ચંદ્ર જે રાશિનો હોય તે રાશિનો) સ્વામી **રાત્રિપતિ** થાય છે. પછી એ રીતે આવેલા પાંચે અધિકારીઓ લખી તેના નીચે તે અધિકારીઓ **વર્ષ કુંડળીમાં** જે જે ભાવે બેઠા હોય તે તે ભાવના અંક

લખવા અને જે ગ્રહ વર્ષમાં ૬।૮।૧૨ ભાવમા બેઠેલો હોય, શત્રુના ઘરમાં હોય, પાપગ્રહ સાથે બેઠો હોય કે તેને પાપગ્રહો જોતા હોય તેના નીચે નેષ્ટ લખવુ બીજાઓના નીચે શ્રેષ્ટ લખવુ.

ત્રૈરાશિ પતિનુ કોષ્ટક છે.

રાશિ	મેષ ૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	મીન ૧૨
દિવાપતિ	સૂ.	શુ	શ	શુ	ગુ	ચ	બુ	મ	શ	મ.	ગુ	ચં
રાત્રિપતિ	ગુ	ચ	બુ	મ	સૂ.	શુ	શ	શુ	શ	મં	ગુ	ચ

પચેશાનું ઉદાહરણ—૧-જન્મ કુડલીમા લગનની રાશિ મીન છે, તેથી તેનો સ્વામી ગુરૂ જન્મપતિ થયો ૨—વર્ષ લગનની રાશિ મિથુન છે તેથી તેનો સ્વામી બુધ વર્ષપતિ થયો, ૩—વર્ષમાં મુથા કર્ક રાશિની છે તેથી તેનો સ્વામી ચદ્ર મુથાપતિ થયો ૪—દિવસે વર્ષ બેઠું છે અને વર્ષ લગ્નની રાશિ મિથુન છે, માટે ત્રૈરાશિક પતિ કોષ્ટકમા દિવાપતિના ખાનામા ૩ રાશિના નીચે શનિ લખેલો છે, તેથી ત્રૈરાશિપતિ શનિ થયો, ૫—તેમજ દિવસે વર્ષ બેઠુ છે, ને વર્ષમા સૂર્ય મિથુન રાશિનો છે, જેથી તેનો સ્વામી બુધ દિવાપતિ થયો, એ રીતે અનુક્રમે ગુરૂ, બુધ, ચદ્ર, શનિ, અને બુધ એઓ વર્ષના પાચ અધિકારી થયા હવે જન્મપતિ ગુરૂ વર્ષ કુડળીમા પાંચમા ભાવે છે, તેથી તેના નીચે ૫ મુકયા અને તે ગુરૂના ઉપર પાપગ્રહોની દૃષ્ટિ છે, માટે તેના નીચે નેષ્ટ લખ્યું એવી રીતે દરેક અધિકારીઓ વર્ષ કુંડળીમા જે જે ભાવે પડયા હોય તે તે ભાવના આક તેઓના નીચે મુકવા, તથા શ્રેષ્ટ નેષ્ટ લખવુ પચેશા લખવાનો ક્રમ વર્ષ ફળની રીત પુરી થયા પછી ગણિતના ખરડામાં છે

હર્ષબળ કરવાની રીત—પહેલા ખાનામાં વર્ષ કુડળીમા સૂર્યથી શનિ સુધીના ગ્રહો અનુક્રમે ૯।૩।૬।૧૧।૧૧।૫।૧૨ ભાવોમા બેઠેલા હોય તો તે ગ્રહોનું ૫ બળ મુકવુ, બીજા ખાનામાં જેટલા ગ્રહો વર્ષકુડળીમા સ્વગૃહી કે ઉચ્ચ રાશિના હોય તેટલા ગ્રહોનું પાંચ પાંચ બળ મુકવુ ત્રીજા ખાનામાં દિવસે વર્ષ બેસતુ હોય તો પુરૂષ ગ્રહો (સૂર્ય, મંગળ, ગુરૂ)નું અને રાત્રિએ વર્ષ બેસતુ હોય તો સ્ત્રી ગ્રહો (ચદ્ર, બુધ, શુક્ર, શનિ) નુ પાંચ પાચ બળ મુકવુ, ચોથા ખાનામાં વર્ષ લગ્નથી ૧।૪।૭।૧૦

૮।૯ સ્થાનોમાં જેટલા **સ્ત્રી ગ્રહો** હોય તેટલાનું, અને ૪।૫।૬।૧૦।૧૧।૧૨ સ્થાનોમાં જેટલા **પુરૂષ ગ્રહો** હોય તેટલાનું પાંચ પાંચ **બળ** મુકવું, એ રીતે આવેલાં **બળ** જેનાં આવે, તેના ખાનામાં લખવાં. પણ જેનું **બળ** ન આવતું હોય તેના ખાનામાં ૦ બળ મુકવું. પછી તે દરેક ગ્રહોના બળનો જુદો જુદો સરવાળો કરવો, તો તે હર્ષબળનું **ઐક્ય** થાય છે.

હર્ષબળનું ઉદાહરણ—અહિં વર્ષ કુંડળીમાં સૂર્યાદિ ગ્રહોમાંથી કોઈ પણ ગ્રહ પોતાના કહેલા સ્થાનમાં ન હોવાથી, હર્ષબળના પહેલા ખાનામાં સર્વેનું ૦।૦ **બળ** થયું; બીજા ખાનામાં બતાવ્યા પ્રમાણે કોઈ પણ ગ્રહ સ્વરાશિનો કે ઉચ્ચ રાશિનો નથી, માટે દરેકનું ૦।૦ **બળ** થયું; અને ત્રીજા ખાનામાં વર્ષ દિવસે બેઠું છે, માટે પુરૂષ ગ્રહો (સૂર્ય, મંગળ, ગુરૂ) નું ૫, ૫, ૫, **બળ** થયું; તેમજ ચોથા ખાનામાં સ્ત્રી ગ્રહોના સ્થાનમાં સ્ત્રી ગ્રહ શુક્ર રહેલો છે, માટે તેનું, અને પુરૂષ ગ્રહોના સ્થાનમાં રહેલા પુરૂષ ગ્રહ મંગળ તથા ગુરૂનું ૫, ૫, ૫, **બળ** થયું: આવેલા **હર્ષ બળમાંથી** સૂર્યના બળનું ઐક્ય કર્યું તો ૧૦ થયું. એ રીતે દરેક ગ્રહોના હર્ષબળના ચારે ખાનાનું ઐક્ય કરવું તો તેઓનું **હર્ષબળ** થાય છે.

મૈત્રી કરવાની રીત—અહિં જન્મપત્રિકાની માફક મૈત્રી કરવામાં આવતી નથી. પણ જુદી રીતે કરવી પડે છે. તે એવી રીતે કે જે ગ્રહની મૈત્રી કરવી હોય, તેનાથી ગણતાં **વર્ષ કુંડળીમાં** જે ગ્રહો ૩।૫।૯।૧૧ સ્થાનમાં હોય, તે તેના **મિત્ર**, ૨।૬।૮।૧૨ સ્થાનમાં હોય તે તેના **સમ**, અને ૧।૪।૭।૧૦ સ્થાનમાં હોય તે તેના **શત્રુ ગ્રહો** જાણવા.

મૈત્રી.

મિત્ર.	સમ.	શત્રુ.
૩	૨	૧
૫	૬	૪
૯	૮	૭
૧૧	૧૨	૧૦

ઉદાહરણ—વર્ષકુંડલીમાં સૂર્યથી શુક્ર બીજા સ્થાનમાં છે તે સ્થાન સમનું છે, માટે સૂર્યની મૈત્રીમાં શુક્રને **સમના ખાનામાં** લખવો.

બૃહત્પંચવર્ગી કરવાની રીત.

પહેલું કોષ્ટક **સ્વગૃહનું** છે તેમાં વર્ષ કુંડળીમાં જે ગ્રહ [1]**સ્વગૃહી** હોય તેનું ૩૦।૦, [2]**મિત્રના ઘરનો** હોય તેનું ૨૨।૩૦, **સમના ઘરમાં** હોય તેનું ૧૫।૦, અને **શત્રુના ઘરનો** હોય તેનું ૭।૩૦, બળ જાણવું.

૧—પોતાની રાશિનો. ૨—જે રાશિમાં ગ્રહ રહ્યો હોય તે રાશિનો સ્વામી રહેલા ગ્રહની મૈત્રીમાં મિત્ર હોય તો.

ઉચ્ચબળની રીત—ગ્રહ અને નીચનું અંતર (જે જેમાથી જાય તે તેમાંથી બાદ) કરવુ તે અંતર છ થકી વધારે હોય તો તેને ૧૨ રાશિમાથી બાદ કરવુ જે રહે તેમાની રાશિને ૩૦ થી ગુણી નીચેના અંશ ઉમેરતા જે અંશાદિ થાય તેને ૯ વડે ભાગવાથી કળાદિ ઉચ્ચબળ થાય છે

હદ્દાની સારિણી

રશિઓ	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
પહેલો ભાગ	૬ ગુ	૮ શુ	૬ બુ	૭ મ	૬ ગુ	૭ બુ	૬ શ	૭ મ	૧૨ ગુ	૭ બુ	૭ બુ	૧૨ શુ
બીજો ભાગ	૬ શુ	૬ બુ	૬ શુ	૬ શુ	૫ શુ	૧૦ શુ	૮ બુ	૪ શુ	૫ શુ	૭ ગુ	૬ શુ	૪ ગુ
ત્રીજો ભાગ	૮ બુ	૮ ગુ	૫ ગુ	૬ બુ	૭ શ	૪ ગુ	૭ ગુ	૮ બુ	૪ બુ	૮ શુ	૭ ગુ	૩ બુ
ચોથો ભાગ	૫ મ	૫ શ	૭ મ	૭	૬ બુ	૭ મ	૭ શુ	૫ ગુ	૫ મ	૪ શ	૫ મ	૯ મ
પાચમો ભાગ	૫ શ	૩ મ	૬ શ	૪ શ	૬ મ	૨ શ	૨ મ	૬ શ	૪ શ	૪ મ	૫ શ	૨ શ

હદ્દા અથવા ત્રિશાશ કરવાની રીત—ત્રીજું કોષ્ટક હદ્દાનું છે ઉપર બતાવેલી હદ્દા સારિણીમા ૦ પૂર્ણાદિ રાશિ લખેલી છે ને તેના ત્રીશ અંશમા પાંચ વિભાગ પાડી તે દરેક વિભાગની સાથે તેનો હદ્દાપતિ ગ્રહ લખેલો છે તે ઉપરથી જે

ગ્રહનું હદ્દાબળ કરવું હોય તે સ્પષ્ટ ગ્રહની જે રાશિ છે તે રાશિના કોષ્ટકમાં તેના જ અંશો જે વિભાગમાં [1]સમાતા હોય તે વિભાગમાં લખેલો ગ્રહ હદ્દાપતિ થાય છે, તે હદ્દાપતિ ગ્રહ જે ગ્રહનો હદ્દાપતિ થયો છે, તેજ ગ્રહ આવે તો તેનું ૧૫।૦ બળ જાણવું, અને જો હદ્દાપતિ ગ્રહ જે ગ્રહનો હદ્દાપતિ થયો છે, તે ગ્રહનો મિત્ર હોય તો તેનું ૧૧।૧૫ સમ હોય તો ૭।૩૦, અને શત્રુ હોય તો ૩।૪૫ બળ જે ગ્રહનું હદ્દાબળ કર્યું છે, તે ગ્રહના કોષ્ટકમાં લખવું.

દ્રેષ્કાણ અથવા ત્રિભવપતિ સારિણી.												
રાશિઓ.	૦	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
૦ થી ૧૦ અંશ સુધીનો ભાગ	મં.	બુ	ગુ	શુ	શ	સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ
૧૦ થી ૨૦ અંશ સુધીનો ભાગ	સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ	સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ
૨૦ થી ૩૦ અંશ સુધીનો ભાગ	શુ	શ	સૂ	ચં	મં	બુ	ગુ	શુ	શ	સૂ	ચં	મં

દ્રેષ્કાણ અથવા ત્રિભવ કરવાની રીત—ચોથું કોષ્ટક દ્રેષ્કાણનું છે ઉપર બતાવેલી દ્રેષ્કાણ સારિણીમાં ઉપર ૦ પૂર્ણાદિ રાશિ લખેલી છે, ને તેના નીચે તે રાશિઓના દશ દશ અંશના ત્રણ વિભાગ પાડી, તે દરેક વિભાગનો દ્રેષ્કાણપતિ ગ્રહ લખેલો છે, તે દ્રેષ્કાણ સારણી ઉપરથી સ્પષ્ટ ગ્રહની જે રાશિ હોય, તે રાશિના કોષ્ટકમાં તેના જ અંશો જે ભાગમાં સમાય તે ભાગમાં લખેલો ગ્રહ દ્રેષ્કાણપતિ જાણવો. તે દ્રેષ્કાણપતિ ગ્રહ જે સ્પષ્ટ ગ્રહ લીધો છે, તેજ આવે તો તેનું ૧૦।૦ ને જો તે દ્રેષ્કાણપતિ ગ્રહ લીધેલા સ્પષ્ટ ગ્રહનો મિત્ર હોય તો તેનું ૭।૩૦. સમ હોય તો ૫।૦, ને શત્રુ હોય તો તેનું ૨।૩૦ બળ લીધેલા ગ્રહના દ્રેષ્કાણના કોઠામાં મુકવું.

૧–સ્પષ્ટ ગ્રહ રાશ્યાદિની જે રાશિ હોય તે રાશિના હદ્દા સારિણીમાંના વિભાગના અંશો અનુક્રમે સ્પષ્ટ ગ્રહના અંશોમાંથી બાદ કરવા, જે વિભાગ ન જાય તેમાં સમાય છે એમ જાણવું. અને ત્યાં લખેલો ગ્રહ હદ્દાપતિ જાણવો.

નવમાંશ અથવા મુશલ કરવાની રીત—પાચમુ કોષ્ટક નવમાશનું છે, વર્ષની નવમાંશ કુડળીમા રહેલો ગ્રહ સ્વગૃહી હોય તો તેનું નવમાશ બળ ૫ા૦, ને નવમાશમા રહેલો ગ્રહ જે રાશિગા હોય, તે રાશિનો સ્વામી તે રહેલા ગ્રહની મૈત્રીમા **મિત્ર** હોય તો તેનું ૩ા૪૫, **સમ** હોય તો તેનું ૨ા૩૦, ને **શત્રુ** હોય તો તેનું ૧ા૧૫ બળ **નવમાંશમાં** થાય છે.

ઐકય કરવાની રીત—છઠ્ઠુ કોષ્ટક ઐકયનું છે, તેમાં દરેક ગ્રહોના પોત પોતાના પાચે બળનો સરવાળો કરવો તો તે દરેક ગ્રહોના બળનું ઐકય થાય છે

વિંશોપકાની રીત—સૂર્યાદિ ગ્રહોના કરેલા ઐકયને ૪ વડે ભાગથી **વિંશોપકાબળ** બૃહત્પચવર્ગીમાં થાય છે

બૃહત્પંચવર્ગીનાં બળો.				
સ્થાનોનાં નામો	સ્વગ્રહ બળ	હદ્દા બળ	દ્રેષ્કાણ બળ	નવમાશ બળ
સ્વગેહે દરેકનું બળ	૩૦ ૦	૧૫ ૦	૧૦ ૦	૫ ૦
મિત્ર દરેકનું બળ	૨૨ ૩૦	૧૧ ૧૫	૭ ૩૦	૩ ૪૫
સમ દરેકનું બળ	૧૫ ૦	૭ ૩૦	૫ ૦	૨ ૩૦
શત્રુ દરેકનું બળ	૭ ૩૦	૩ ૪૫	૨ ૩૦	૧ ૧૫

બૃહત્પંચવર્ગીનું ઉદાહરણ—**સ્વગૃહનુ** ઉદાહરણ—વર્ષકુંડળીમાં સૂર્ય બુધના ઘરનો છે, તે બુધ સૂર્યની મૈત્રીમાં સમ છે માટે તેનું સ્વગૃહ બળ ૧૫ા૦ થયું, એ રીતે દરેક ગ્રહોની મૈત્રી પ્રમાણે બળ કરવુ

ઉચ્ચ બળનુ ઉદાહરણ—સ્પષ્ટસૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ા૫ા૫૪ા૨૧ છે, ને તેનું **નીચ** રાશ્યાદિ ૬ા૧૦ છે, તે એનું અંતર કર્યું તો ૪ા૪ા૫૫ ૯ થયુ, તે છ થી ઓછુ છે, માટે તેની રાશિને ૩૦ થી ગુણી નીચેના અંશ ઉમેર્યા તો અંશાદિ ૧૨૪ા૫ા૩૯ થયા, તેને ૯ થી ભાગતા લબ્ધિ કળાદિ ૧૩ા૪૭ **સૂર્યનું ઉચ્ચબળ** થયુ એ રીતે દરેક ગ્રહોનું કરવુ

હદ્દાનું ઉદાહરણ—સ્પષ્ટસૂર્ય રાશ્યાદિ ૨ા૫ા૫૪ા૨૧ છે, તેની રાશિ ૨ છે તેથી **હદ્દા સારિણીમાં** જોતા ૨ રાશિના કોષ્ટ

૬ અંશનો છે, તે અંશ સૂર્યના અંશમાંથી બાદ થતા નથી. માટે તેજ વિભાગમાં સમાય છે, તો તે વિભાગમાં બુધ લખેલો છે. તે સૂર્યનો હદ્દાપતિ થયો, તે બુધની મૈત્રીમાં સમ છે, માટે સૂર્યનું હદ્દાબળ ૭।૩૦ થયું. એ રીતે દરેક ગ્રહોનું કરવું.

દ્રેષ્કાણ બળનું ઉદાહરણ—સ્પષ્ટસૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૨૧ છે, તેની રાશિ ૨ છે, ને અંશ ૫ છે, માટે દ્રેષ્કાણના દશ અંશના પહેલા વિભાગમાં સમાય છે, તે વિભાગમાં ગુરૂ લખેલો છે, તેથી સૂર્યનો દ્રેષ્કાણપતિ ગુરૂ થયો. તે ગુરૂ સૂર્યની મૈત્રીમાં મિત્ર છે, માટે સૂર્યનું દ્રેષ્કાણ બળ ૭।૩૦ થયું. એ રીતે દરેક ગ્રહોનું કરવું.

નવમાંસનું ઉદાહરણ—નવમાંશ કુંડળીમાં સૂર્ય વૃશ્ચિક રાશિનો છે. તો તેનો સ્વામી મંગળ થયો તે મંગળ સૂર્યની મૈત્રીમાં શત્રુ છે. માટે સૂર્યનું દ્રેષ્કાણબળ ૧।૧૫ થયું. એવી રીતે દરેક ગ્રહોનું કરવું.

બૃહત્પંચવર્ગી બળના ઐકયનું ઉદાહરણ—ઉપર પ્રમાણે કરવાથી આવેલા સૂર્યના સ્વગૃહાદિ પાંચે બળનો સરવાળો કર્યો, તો ૪૫।૨ સૂર્યના બળનું ઐકય થયું, એ રીતે દરેક ગ્રહના બૃહત્પંચવર્ગી બળનું ઐકય કરવું.

વિંશોપકાનું ઉદાહરણ—સૂર્યના ઐકય ૪૫।૨ ને ૪ વડે ભાગ્યા તો ૧૧।૧૫ સૂર્યનું વિંશોપકાબળ થયું. એવી રીતે દરેક ગ્રહોનાં કરવાથી આખો બૃહત્પંચવર્ગીનો કોઠો તૈયાર થાય છે.

પ્રકરણ ૩ જું

દ્વાદશવર્ગી તથા સહમ બાબત.

દ્વાદશવર્ગી કરવાની રીત—ગૃહ, હોરા, દ્રેષ્કાણ, ચતુર્થાંશ, પંચમાંશ, ષષ્ઠાંશ, સપ્તમાંશ, અષ્ટમાંશ, નવમાંશ, દશાંશ, એકાદશાંશ, અને દ્વાદશાંશ એ બાર વર્ગ મળી દ્વાદશવર્ગી થાય છે, દ્વાદશવર્ગી કરવા માટે સ્વગૃહાદિ બારે વર્ગની સારિણીઓ નીચે લખેલી છે. તે સારિણી ઉપરથી પૂર્વે બૃહત્પંચવર્ગીમાં બતાવ્યા પ્રમાણે જે ગ્રહના વર્ગપતિઓ કરવા હોય, તે ગ્રહનાં રાશ્યાદિ, સારિણીમાં જે જે વર્ગના જે જે વિભાગમાં સમાતા હોય, અને તે તે વર્ગના તે તે વિભાગમાં જે ગ્રહ લખેલો હોય તે તે ગ્રહોને રાશ્યાદિ ગ્રહના અનુક્રમે દ્વાદશ વર્ગપતિઓ જાણવા.

એ રીતે આવેલા ગૃહાદિ દ્વાદશવર્ગપતિઓ જે રાસ્યાદિ ગ્રહના વર્ગપતિ થયા છે તે રાસ્યાદિ ગ્રહ પોતે જ વર્ગપતિ થયો હોય તો તેનુ બળ ૧૦૦ કળા લખવુ ને જો રાસ્યાદિ ગ્રહનો વર્ગપતિ થયેલો ગ્રહ મિત્ર હોય, તો તેનું બળ ૫૦ કળા જાણવુ અને શત્રુ હોય તો તેનું બળ ૨૫ કળા જાણવુ અહિ સમનું બળ લેવાનું નથી એ પ્રમાણે સૂર્યાદિ દરેક ગ્રહોના વર્ગનું બળ કરી, તે દરેક ગ્રહોના સ્વગૃહાદિ બારે વર્ગના બળનું ઐકય કરી તેને ૬૦ થી ભાગવા તો ગ્રહોના વિશોપકા દ્વાદશવર્ગી બળ થાય છે

દ્વાદશવર્ગી બળ

સ્વગ્રહ	મિત્ર	શત્રુ
૧૦૦	૫૦	૨૫

દ્વાદશવર્ગીનુ ઉદાહરણ—૨૫૪–સૂર્યનુ રાસ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૨૧ છે તેની રાશિ મિથુન છે, માટે દ્વાદશ વર્ગીની ગૃહની સારિણીમા તે રાશિના કોઠામા બુધ લખેલો છે, જેથી સૂર્યનો ગૃહપતિ બુધ થયો, તે બુધ સૂર્યની મૈત્રીમા સમ છે માટે સૂર્યનુ ગૃહબળ ૦ થયુ

એ જ રીતે સ્પષ્ટસૂર્યની રાશિ મિથુનના અશ ૫ હોરા સારિણીના પહેલા વિભાગમા સમાય છે, ને મિથુન રાશિના પહેલા વિભાગમાં વર્ગપતિ સૂર્ય લખેલો છે, જેથી સૂર્યનો હોરા વર્ગપતિ સૂર્યજ આવ્યો માટે સૂર્યના-હોરાના વર્ગમા સ્વગૃહી થયેલા સૂર્યનુ બળ ૧૦૦ થયું

એ રીતે સૂર્યના રાશિ અશ ઉપરથી દ્રેષ્કાણુ સારિણીમાથી વર્ગપતિ બુધ આવ્યો તે બુધ સૂર્યનો સમ છે, માટે સૂર્યનું દ્વાદશવર્ગીમા દ્રેષ્કાણબળ ૦ થયુ એ જ રીતે સૂર્યનો ચતુર્થાશ વર્ગપતિ પણ બુધ આવ્યો, તે સૂર્યનો સમ હોવાથી સૂર્યનું ચતુર્થાંશ બળ ૦ થયુ

એ જ રીતે પંચમાશ સારિણી ઉપરથી વર્ગપતિ મગળ આવ્યો, તે મગળ સૂર્યનો શત્રુ છે, માટે સૂર્યનુ પચમાંશ બળ ૨૫ થયુ

એ રીતે ષષ્ઠાંશ, સપ્તમાંશ, અષ્ટમાંશ, નવમાંશ, દશાશ, એકાદશાશ અને દ્વાદશાશ સારિણી ઉપરથી સૂર્યના વર્ગપતિઓ લીધા તો અનુક્રમે શુક્ર, ચદ્ર, બુધ, મંગળ, શનિ, મગળ અને સૂર્ય આવ્યા, એ ગ્રહો અનુક્રમે સૂર્યના સમ, શત્રુ, સમ, શત્રુ, મિત્ર, શત્રુ અને સ્વ છે માટે ષષ્ઠાશને આદિ લઇને દ્વાદશાંશ સુધીનું સૂર્યનું બળ અનુક્રમે ૦,૨૫,૦,૨૫, ૫૦,૨૫,૧૦૦ થયુ પછી આ સાત વર્ગ તથા પૂર્વે લખેલા ગૃહાદિ પંચમાશ સુધીના પાચ વર્ગ મળી બાર વર્ગનું ઐકય કર્યું તો ૩૫૦ થયુ તેને ૬૦ થી ભાગતા તો ૫–૫૦ સૂર્યનુ દ્વાદશવર્ગીને વિશે વિશોપકા બળ થયુ એ રીતે દરેક ગ્રહોનુ દ્વાદશવર્ગીનુ વિશોપકા બળ કરવુ

દ્વાદશ વર્ગપતિ જોવાનું કોષ્ટક.

૧ રાશિ સ્વામીઓ.		૨ હોરા પતિઓ.				૩ દ્રેષ્કાણ પતિઓ.					૪ ચતુર્થાંશ પતિઓ.						૫ પંચમાંશ પતિઓ.						
		ભાગ		૧	૨	ભાગ		૧	૨	૩	ભાગ		૧	૨	૩	૪	ભાગ		૧	૨	૩	૪	૫
રાશિ	સ્વામી	રાશિ	અંક.	૧૫	૩૦	રાશિ	અંક.	૧૦	૨૦	૩૦	રાશિ	અંક.	૭ ૩૦	૧૫ ૦	૨૨ ૩૦	૩૦ ૦	રાશિ	અંક.	૬	૧૨	૧૮	૨૪	૩૦
૧ મેષ	મં	મેષ	૦	સૂ	ચં		૦	મં	સૂ	ગુ		૦	મં	ચં	શુ	શ		૦	મં	શ	ગુ	બુ	શુ
૨ વૃષભ	શુ		૧	ચં	સૂ		૧	શુ	બુ	શ		૧	શુ	સૂ	મં	શ		૧	શુ	બુ	ગુ	શ	મં
૩ મિથુન	બુ		૨	સૂ	ચં		૨	બુ	શુ	શ		૨	બુ	બુ	ગુ	ગુ		૨	મં	શ	ગુ	બુ	શુ
૪ કર્ક	ચં		૩	ચં	સૂ		૩	ચં	મં	ગુ		૩	ચં	શુ	શ	મં		૩	શુ	બુ	ગુ	શ	મં
૫ સિંહ	સૂ		૪	સૂ	ચં		૪	સૂ	ગુ	મં		૪	સૂ	મં	શ	શુ		૪	મં	શ	ગુ	બુ	શુ
૬ કન્યા	બુ		૫	ચં	સૂ		૫	બુ	શ	શુ		૫	બુ	ગુ	ગુ	બુ		૫	શુ	બુ	ગુ	શ	મં
૭ તુલા	શુ		૬	સૂ	ચં		૬	શુ	શ	બુ		૬	શુ	શ	મં	ચં		૬	મં	શ	ગુ	બુ	શુ
૮ વૃશ્ચિક	મં		૭	ચં	સૂ		૭	મં	ગુ	ચં		૭	મં	શ	શુ	સૂ		૭	શુ	બુ	ગુ	શ	મં
૯ ધન	ગુ		૮	સૂ	ચં		૮	ગુ	મં	સૂ		૮	ગુ	ગુ	બુ	બુ		૮	મં	શ	ગુ	બુ	શુ
૧૦ મકર	શ		૯	ચં	સૂ		૯	શ	શુ	બુ		૯	શ	મં	ચં	શુ		૯	શુ	બુ	ગુ	શ	મં
૧૧ કુંભ	શ		૧૦	સૂ	ચં		૧૦	શ	બુ	શુ		૧૦	શ	શુ	સૂ	મં		૧૦	મં	શ	ગુ	બુ	શુ
૧૨ મીન	ગુ	મીન	૧૧	ચં	સૂ		૧૧	ગુ	ચં	મં		૧૧	ગુ	બુ	બુ	ગુ		૧૧	શ	બુ	ગુ	શ	મં

દ્વાદશ વર્ગપતિ જોવાનું કોષ્ટક.

૬ ષષ્ઠાંશ પતિઓ.

ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬
અંશ	૫	૧૦	૧૫	૨૦	૨૫	૩૦
રાશિ.						
૦	મં	શુ	બુ	ચ	સૂ	બુ
૧	શુ	મ	ગુ	શ	શ	ગુ
૨	મ	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૩	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ
૪	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૫	શુ	મ	ગુ	શ	શ	ગુ
૬	મ	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૭	શુ	મ	ગુ	શ	શ	ગુ
૮	મ	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૯	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ
૧૦	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૧૧	શુ	મ	ગુ	શ	શ	ગુ

૭ સપ્તાંશ પતિઓ.

ભાગ.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
અંશ	૪	૮	૧૨	૧૭	૨૧	૨૫	૩૦
	૧૭	૩૪	૫૧	૮	૨૫	૪૨	૦
રાશિ	૮	૧૭	૨૫	૩૪	૪૨	૫૧	૦
૦	મ	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ
૧	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ
૨	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ
૩	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૪	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ
૫	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૬	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં
૭	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૮	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	શુ
૯	ચ	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ
૧૦	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ
૧૧	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ

૮ અષ્ટમાંશ પતિઓ.

ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
અંશ.	૩	૭	૧૧	૧૫	૧૮	૨૨	૨૫	૩૦
રાશિ	૪૫	૩૦	૧૫	૦	૪૫	૩૦	૧૫	૦
૦	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૧	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૨	સૂ	બુ	શુ	મ	ગુ	શ	શ	ગુ
૩	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૪	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૫	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ
૬	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૭	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૮	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ
૯	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૧૦	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૧૧	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ

૯ નવમાંશ પતિઓ.

ભાગ	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
અંશ	૩	૬	૧૦	૧૩	૧૬	૨૦	૨૩	૨૬	૩૦
રાશિ.	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦	૨૦	૪૦	૦
૦	મ	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ
૧	શ	શ	ગુ	મ	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૨	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ
૩	ચં	સૂ	બુ	શુ	મ	ગુ	શ	શ	ગુ
૪	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ
૫	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૬	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મ	શુ	બુ
૭	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ
૮	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ
૯	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચ	સૂ	બુ
૧૦	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ
૧૧	ચ	સૂ	બુ	શુ	મ	ગુ	શ	શ	ગુ

દ્વાદશ વર્ગપતિ જોવાનું કોષ્ટક

૧૦ દશાંશ પતિઓ.

ભા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦
અં.	૩	૬	૯	૧૨	૧૫	૧૮	૨૧	૨૪	૨૭	૩૦
રાશિ										
૦	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ
૧	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૨	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૩	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૪	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ
૫	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ
૬	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ
૭	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૮	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૯	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૧૦	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ
૧૧	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ

૧૧ એકાદશાંશ પતિઓ.

ભા	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
અં.	૨	૫	૮	૯	૧૩	૧૬	૧૯	૨૧	૨૪	૨૭	૩૦
રાશિ	૪૩	૨૭	૧૦	૫૪	૩૮	૨૧	૫	૪૯	૩૨	૧૬	૦
	૩૮	૧૬	૫૪	૩૨	૧૦	૪૮	૨૬	૪	૪૨	૨૧	૦
૦	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ
૧	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ
૨	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ
૩	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૪	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ
૫	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૬	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ
૭	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૮	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ
૯	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ
૧૦	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં
૧૧	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ

૧૨ દ્વાદશાંશ પતિઓ.

ભા.	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
અં.	૨	૫	૭	૧૦	૧૨	૧૫	૧૭	૨૦	૨૨	૨૫	૨૭	૩૦
રાશિ	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦	૩૦	૦
૦	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ
૧	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં
૨	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ
૩	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ
૪	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં
૫	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ
૬	શુ	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ
૭	મં	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ
૮	ગુ	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં
૯	શ	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ
૧૦	શ	ગુ	મં	શુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ
૧૧	ગુ	મં	બુ	બુ	ચં	સૂ	બુ	શુ	મં	ગુ	શ	શ

સહમ બાબત—સહમને માટે ઘણા મત છે, કોઇ ૩૨ તો કોઇ ૩૬ કહે છે, સમરસિંહના મતથી ૪૮ છે, ત્યારે મત્રનાચાર્ય ૫૦ સહમ કહે છે, અને બીજા આચાર્યો એથી પણ વધારે કહે છે તે સહમોના નામો નીચે મુજબ છે.

૧ પુણ્ય ૨ ગુરુ ૩ જ્ઞાન ૪ યશ ૫ મિત્ર ૬ મહાત્મ્ય ૭ આશા ૮ સમર્થતા ૯ ભ્રાતા ૧૦ ગૌરવ ૧૧ રાજા ૧૨ તાત ૧૩ માતા. ૧૪ સુત ૧૫ જીવિત ૧૬ જલ. ૧૭ કર્મ ૧૮ માદ્ય (રોગ), ૧૯ કામદેવ. ૨૦ કલહ ૨૧ ક્ષમા ૨૨ શાસ્ત્ર ૨૩ બંધુ ૨૪ બંધક ૨૫ મૃત્યુ ૨૬ પરદેશ ૨૭ ધન ૨૮ અન્યદારા ૨૯ અન્યકર્મ ૩૦ વણિક ૩૧ કાર્યસિદ્ધિ ૩૨ વિવાહ ૩૩ પ્રસૂતિ ૩૪ સંતાપ ૩૫ શ્રદ્ધા ૩૬ પ્રીતિ ૩૭ બલ. ૩૮ તનુ ૩૯ જાડ્ય ૪૦ વ્યાપાર ૪૧ પાનીયપતન ૪૨ શત્રુ ૪૩ શૌર્ય ૪૪ ઉપાય. ૪૫ દરિદ્ર ૪૬ ગુરુતા. ૪૭ જલકર્મ ૪૮ બંધન ૪૯ દુહિતા. ૫૦ અશ્વ ૫૧ ભાર્યા ૫૨ મોક્ષ ૫૩ વસુ ૫૪ પિતૃવ્ય (કાકો) ૫૫ કલેશ ૫૬ ગમાગમ ૫૭ ગજ ૫૮ સન્મતિ ૫૯ ધાન ૬૦ કોષ્ટ (કોઠો) ૬૧ ચતુષ્પદ ૬૨ વ્યસન ૬૩ કૃષિ ૬૪ દૃષ્ટિ, ૬૫ આખેટ (શિકાર) ૬૬ ભૃત્ય ૬૭ અંશ ૬૮ પ્રાપ્તિ ૬૯ નિધિ (ભંડાર) ૭૦ જ્ઞાતિ. ૭૧ ઋણ ૭૨ બુદ્ધિ ૭૩ આધાન ૭૪ ધૈર્ય અને ૭૫ મુ સમક (સાચુ બોલનાર) સહમ છે

સહમ કરવાની રીત—જેમાથી બાદ થાય છે, તેને શુદ્ધાશ્રય કહે છે અને જેને બાદ કરવામા આવે છે, તેને શોધ્ય કહે છે નીચે બતાવ્યા પ્રમાણે દરેક સહમની રીતે સહમ લાવ્યા પછી જો શોધ્યની રાશ્યાદિથી આરંભીને શુદ્ધાશ્રયની રાશ્યાદિ સુધીમા લગ્નના રાશ્યાદિ ન આવતા હોય તો આવેલા સહમમા એક રાશિનો વધારો કરવો, અને લગ્ન આવી જતુ હોય તો વધારો ન કરતા આવેલું સહમજ લેવુ એ કાયદો દરેક સહમ કરતી વખતે યાદ રાખવો

૧–પુણ્ય સહમ=દિવસે વર્ષપ્રવેશ થયો હોય તો સ્પષ્ટ ચંદ્રમાથી સ્પષ્ટ સૂર્યને બાદ કરી સ્પષ્ટ લગ્ન જોડી દેવુ ને રાત્રે સૂર્યમાથી ચંદ્ર બાદ કરીને લગ્ન જોડી દેવુ

૨–ગુરુસહમ= દિવસે સૂર્યમાથી ચંદ્રહીન કરીને લગ્નયુક્ત કરવુ, અને રાત્રીએ ચંદ્રમાથી સૂર્યહીન કરી લગ્નયુક્ત કરવુ

૩–વિદ્યા સહમ–ગુરુ સહમ પ્રમાણે

૪–જ્ઞાન સહમ–દિવસે ગુરુમાથી પુણ્ય સહમહીન કરીને લગ્નયુક્ત કરવુ, અને રાત્રે પુણ્ય સહમમાથી ગુરુહીન કરીને લગ્નયુક્ત કરવુ

૫–યશ સહમ=જ્ઞાન સહમ પ્રમાણે

૬-મિત્ર સહમ=દિવસે બૃહસ્પતિમાંથી પુણ્ય સહમ હીન કરીને શુક્ર યુક્ત કરવો અને રાત્રે પુણ્ય સહમમાંથી બૃહસ્પતિ બાદ કરીને શુક્ર યુક્ત કરવો.

૭-ભ્રાતૃ સહમ=દિવસે ગુરૂમાંથી શનિ હીન કરીને લગ્ન યુક્ત કરવું; રાત્રે શનિમાંથી ગુરૂહીન કરીને લગ્નયુક્ત કરવું.

૮-રાજ્ય સહમ=દિવસે શનિમાંથી સૂર્યહીન કરીને લગ્ન યુક્ત કરવું. અને રાત્રિએ સૂર્યમાંથી શનિ બાદ કરી લગ્ન યુક્ત કરવું.

૯-તાત સહમ=રાજ્ય સહમ પ્રમાણે.

૧૦-માતૃ સહમ=દિવસે ચંદ્રમાંથી શુક્ર હીન કરી લગ્ન યુક્ત કરવું અને રાત્રે શુક્રમાંથી ચંદ્ર હીન કરીને લગ્ન યુક્ત કરવું.

૧૧-પુત્ર સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ ગુરૂમાંથી ચંદ્રહીન કરીને લગ્ન યુક્ત કરવું.

૧૨-જીવિત સહમ=દિવસે શનિમાંથી ગુરૂ અને રાત્રે ગુરૂમાંથી શનિ હીન કરીને લગ્ન યુક્ત કરવું.

૧૩- કર્મ સહમ=દિવસે મંગળમાંથી બુધ અને રાત્રે બુધમાંથી મંગળ હીન કરીને લગ્ન યુક્ત કરવું,

૧૪-શાસ્ત્ર સહમ=દિવસે ગુરૂમાંથી શનિ અને રાત્રિએ શનિમાંથી ગુરૂ હીન કરી બુધ યુક્ત કરવો.

૧૫- બંધુ સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ બુધમાંથી ચંદ્ર હીન કરી લગ્ન યુક્ત કરવું.

૧૬-મૃત્યુ સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ આઠમા ભાવમાંથી ચંદ્ર હીન કરી શનિ યુક્ત કરવો.

૧૭-પરદેશ માર્ગ-સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ નવમા ભાવમાંથી નવમા ભાવનો સ્વામી બાદ કરી લગ્નયુક્ત કરવું.

૧૮-ધન સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ ધન ભાવમાંથી ધન ભાવનો સ્વામી હીન કરી લગ્ન યુક્ત કરવું.

૧૯-વણિક સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ ચંદ્રમાંથી બુધહીન કરીને લગ્ન યુક્ત કરવું.

૨૦-કાર્યસિદ્ધિ સહમ=દિવસે શનિમાંથી સૂર્ય હીન કરી સૂર્યની રાશિનો સ્વામી યુક્ત કરવો, અને રાત્રિએ શનિમાંથી ચંદ્ર હીન કરી ચંદ્રની રાશિનો સ્વામી યુક્ત કરવો.

૨૧-વિવાહ સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ શુક્રમાંથી શનિ હીન કરીને લગ્ન યુક્ત કરવું.

૨૨-સંતાપ સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ શનિમાંથી ચંદ્ર હીન કરી છઠ્ઠો ભાવ યુક્ત કરવો.

૨૩-શ્રદ્ધા સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ શુક્રમાથી મંગળ હીનકરીને લગ્ન યુક્ત કરવુ

૨૪-પ્રીતિ સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ વિદ્યા સહમમાથી પુણ્ય સહમ હીન કરી લગ્ન યુક્ત કરવુ

૨૫-લાભ સહમ-દિવસે તથા રાત્રિએ લગ્નેશમાથી લગ્નને બાદ કરી લગ્ન જોડવુ

૨૬-વ્યાપાર સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ મંગળમાથી બુધ હીન કરી લગ્ન યુક્ત કરવુ

૨૭-શત્રુ સહમ=દિવસે મંગળમાથી શનિ અને રાત્રે શનિમાથી મંગળ હીન કરી લગ્ન યુક્ત કરવુ

૨૮-બંધન સહમ-દિવસે પુણ્ય સહમમાથી શનિ અને રાત્રિએ શનિમાથી પુણ્ય સહમ બાદ કરવુ

૨૯-સંતાન સહમ=દિવસે ગુરૂમાથી બુધ અને રાત્રિએ બુધમાથી ગુરૂ હીન કરી લગ્ન યુક્ત કરવુ

૩૦-સ્ત્રી સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ સાતમા ભાવના સ્વામીમાથી શુક્ર બાદ કરી સાતમો ભાવ જોડવો

૩૧-રોગ સહમ=દિવસે તથા રાત્રિએ લગ્નમાથી ચંદ્રહીન કરી લગ્ન જોડવુ

૩૨-કલેશ ક્ષમા સહમ=દિવસે ગુરૂમાથી મંગળ અને રાત્રિએ મંગળ માંથી ગુરૂહીન કરી લગ્ન યુક્ત કરવુ

પુણ્ય સહમનુ ઉદાહરણ—વર્ષ પ્રવેશ દિવસે થયો છે, માટે વર્ષના સ્પષ્ટચંદ્ર રાશ્યાદિ ૧૧।૨૩।૪૫।૨ માથી વર્ષનો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૨૧ બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ ૯।૧૭।૫૦।૪૫ રહ્યા, તેમા વર્ષનું સ્પષ્ટ લગ્ન રાશ્યાદિ ૨।૨૩।૪૧।૨૪ ઉમેર્યું તો રાશ્યાદિ ૦।૧૧।૩૨।૯ થયા અહિં શોધ્ય ગ્રહ સૂર્યની રાશિથી શુદ્ધાશ્રય ગ્રહ ચંદ્રની રાશિ સુધી ગણતા વચમા લગ્નની રાશિ આવી જાય છે, તેથી તેમા એક રાશિ ઉમેરવાનો સંસ્કાર આવતો નથી જેથી લગ્ન ઉમેરતા થયેલા રાશ્યાદિ ૦।૧૧।૩૨।૯ તેજ પુણ્ય સહમ થયુ એ રીતે જેટલાં ઉપયોગના સહમ હોય તેજ કરવા

પ્રકરણ ૪ થું

મુદ્દા તથા હિનાંશાદશા અને ત્રિપતાકા બાબત

મુદ્દાદશાનું કોષ્ટક.									
ગ્રહ.	સૂ.	ચં.	મં.	રા.	ગુ.	શ.	બુ.	કે.	શુ.
માસ.	૦	૧	૦	૧	૧	૧	૧	૦	૨
દિ.	૧૮	૦	૨૧	૨૪	૧૮	૨૭	૨૧	૨૧	૦
ઘ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦
પ.	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦	૦

મુદ્દાદશા કરવાની રીત—અશ્વિની નક્ષત્રથી અભિજીત સિવાય જન્મ નક્ષત્ર સુધી ગણતાં જેટલી નક્ષત્ર સંખ્યા થાય, તેમાં ગતાબ્દ (ગત વર્ષો) ની સંખ્યા જોડવી. ત્યારે જે સંખ્યા થાય, તેમાંથી ૨ બાદ કરી ૯ વડે ભાગવાથી ૧ શેષ રહે તો સૂર્યની, ૨ રહે તો ચંદ્રની, ૩ થી મંગળની, ૪ થી રાહુની, ૫ થી ગુરૂની, ૬ થી શનિની, ૭ થી બુધની, ૮ થી કેતુની અને ૯થી એટલે ૦ શેષ રહે તો શુક્રની વર્ષના આરંભમાં પહેલી દશા જાણવી. તે પછી તેનાથી બીજા બીજા ગ્રહોની ઉપર લખેલા અનુક્રમ પ્રમાણે દશા જાણવી, ને તે દરેક ગ્રહના માસાદિક ઉપરના કોષ્ટક ઉપરથી જાણવા; જે શકમાં વર્ષ બેસાડયું હોય તે શકને વર્ષ તરીકે ધારવો. અને તેની નીચે સ્પષ્ટ સૂર્યનાં રાશ્યાદિ લખવાં તેને માસાદિ ધારી તેમાં જેની પહેલી દશા છે તેનાં માસાદિ જોડવાં. ત્યારે જે માસાદિ આવે તેમાં તે પછીની બીજી દશાઓના માસાદિ અનુક્રમે જોડવા. જોડતાં માસ ઠેકાણે ૧૨ આવે ત્યારે તેને ૧૨ વડે ભાગી લબ્ધિ શકમાં ઉમેરવી. શેષ માસાદિ જે રહે તેને સૂર્યનાં રાશ્યાદિ જાણવાં. એ રીતે દરેક દશાના માસાદિ જોડવાથી મુદ્દાદશા થાય છે.

મુદ્દાદશાનું ઉદાહરણ—અશ્વિની નક્ષત્રથી જન્મ નક્ષત્ર જ્યેષ્ઠા સુધી ગણતાં ૧૮ થયાં, તેમાં ગતાબ્દ ૨૮ ઉમેર્યા તો ૪૬ થયા. તેમાંથી ૨ બાદ કર્યા તો ૪૪ રહ્યા, તેને ૯ થી ભાગતાં શેષ ૮ રહ્યા. જેથી વર્ષમાં પહેલી દશા કેતુની થઇ. એ દશા માસાદિ ૦।૨૧।૦।૦ ની છે. તેને વર્ષ પ્રવેશના

શક ૧૮૩૭ તથા સૂર્ય રાસ્યાદિ ૨ાપાપ૪ા૨૧ મા ઉમેરી તો શકે ૧૮૩૭ ૨ા૨૬ાપ૪ા૨૧ થયા. તે વખતે કેતુ દશા ઉતરી રહેશે ને તે પછીની શુક્ર દશા શરૂ થશે એ દશાના માસાદિ ૨૦ા૦ા૦ કેતુ દશા ઉતરવાનો શક સૂર્યમા જોડવાથી તે પછીની દશાઓ બેસવાનો શક સૂર્ય થશે તેમા તે તે પછીની દશાઓના માસાદિ તે તે પછીની દશાઓના શક સૂર્યમા જોડતા છેલ્લી બુધ દશા ઉતરવાનો શક સૂર્ય થશે એ શક સૂર્ય ચાલુ વર્ષથી બીજુ વર્ષ પ્રવેશ થાય, તેના શક સૂર્ય બરાબર આવે તો દશા ખરી જાણવી ને જો બરાબર ન આવે તો જોડવા વિગેરેમા ભૂલ થઈ જાણવી

વર્ષની હિનાશા દશા કરવાની રીત—પ્રથમ સૂર્યથી શનિ સુધીના ગ્રહો અને લગ્નમાથી જેના અંશાદિ ઓછા હોય તેની પહેલી દશા જાણવી પછી તેનાથી વધારે અંશાદિવાળાની બીજી, અને તેનાથી વધારે અંશાદિ વાળાની ત્રીજી, એ રીતે સૌથી વધારે અંશાદિવાળાની છેલ્લી દશા આવે છે ગ્રહો તથા લગ્નના અંશાદિ ઓછા વત્તા પ્રમાણે ક્રમ જાણવો અને તે ક્રમથી ગ્રહાદિ લખી તેના નીચે તેના અંશાદિ લખવા જે જે અંશો જે જે ગ્રહ તથા લગ્નની નીચે લખાય તે તે અંશોને તે તે ગ્રહ તથા લગ્નની દશાના **હિનાશા** કહે છે તેને પહેલુ કોષ્ટક જાણવુ પછી બીજુ કોષ્ટક **પાત્ય શાનુ** થાય છે, તેને સાધવાની રીત એવી છે કે પહેલી દશાના જે **હિનાશા** તેજ, પહેલી દશાના **પાત્ય શા** થાય છે અને બીજી દશાના પાત્ય શા કરવા હોય તો પહેલી દશ ના હિનાશોને બીજી દશાના હિનાશોમાથી બાદ કરવા, તો બીજી દશ ના **પાત્યંશા** થાય છે એ જ રીતે જે જે દશાના પાત્ય શા કરવા હોય તો તે દશાના હિનાશોમાથી તે થકી પહેલી દશાના હિનાશો બાદ કરવા તો તે તે દશાઓના **પાત્ય શા** થાય છે તે દરેક પાત્ય શાનો સરવાળો કરતા છેલ્લી દશાના હિનાંશા જેટલો આવે તો ખરૂ સમજવુ પછી તે અંશાદિ સરવાળાની વિકળાઓથી ૩૬૫ દિવસ ૧૫ ઘડી ૩૧ પળ અને ૩૦ વિપળની [1]વિપળો ૭૮૮૯૫૮૯૦ ને ભાગી ઘટચાદિ ફળ લાવવુ તેનુ દિનાદિ કરવુ તો તે દિનાદિ ગુણક થાય છે તે ગુણક વડે દરેક દશાના **પાત્ય શાને** ગોમુત્રિકાની રીતે ગુણવાથી, દરેક દશાના ભોગ્ય દિનાદિ થાય છે એટલે તે દશા તેટલા દિવસની જાણવી પછી ચાલુ વર્ષના અહર્ગણ તથા ઇષ્ટ ઘટયાદિમા પહેલી દશાના દિનાદિ જોડવાથી પહેલી દશા ઉત

૧–એ વિપળો ૭૮૮૯૫૮૯૦ સિદ્ધ કરેલી છે પ્રત્યક્ષ ગણિત માટે ૭૮૮૯૫૩૭૪ વિપળો લેવી

રવાનો અને બીજી **દશા** બેસવાનો **અહર્ગણ** થશે, તેમાં બીજી દશાના દિનાદિ જોડવા. પછી તેમાં ત્રીજી દશાના દિનાદિ જોડવા. એ રીતે દરેક દશાના દિનાદિ અનુક્રમે જોડવાથી છેવટે આવતા વર્ષ પ્રવેશનો **અહર્ગણ** તથા **ઇષ્ટઘટી** થાય છે. એ રીતે જોડતાં દરેક દશાઓની નીચે જે જે સાવયવ અહર્ગણ આવે, તે તે સાવયવ અહર્ગણને તે તે દશા ઉતરવાનો **અહર્ગણ** જાણવો, એવી રીતે જે દશાની નીચે તે દશા ઉતરવાનો સાવયવ અહર્ગણ લખ્યો હોય, તે અહર્ગણ પંચાંગમાં જે દિવસે લખેલો હોય તે દિવસની **ઇંગ્રેજી તારીખ** અને **ઇષ્ટઘટી** લખીને અમુક **દશા** ઉતરશે એમ લખવું.

હિનાંશાનું ઉદાહરણ—સૂર્યથી શનિ સુધીના ગ્રહો તથા લગ્નમાં સૌથી ઓછા અંશ સૂર્યના છે, તેથી પહેલી દશા **સૂર્યની** થઈ, ને તેના અંશ ૫ અને કળા ૫૪ છે તેથી તેના હિનાંશા ૫।૫૪ થયા, તે પછી તેનાથી વધારે અંશ ગુરૂના છે તેથી બીજી **દશા** ગુરૂની થઇ, ને તેના હિનાંશા ૧૫।૪ થયા, એમ એક પછી એક દરેક વધારે અંશવાળાઓની **દશા** લખવી. પછી સૂર્યની **દશા** પહેલી છે, માટે તેના જે **હિનાંશા** છે, તેજ તેના **પાત્યંશા** થાય, માટે સૂર્યના પાત્યંશા ૫।૫૪ થયા તે પછી સૂર્યના હિનાંશાને બીજી ગુરૂની દશાના હિનાંશ ૧૫।૪ માંથી બાદ કર્યા તો ૯।૧૦ રહ્યા, તે ગુરૂના **પાત્યંશા** થયા. પછી ગુરૂના હિનાંશા ત્રીજી મંગળની દશાના હિનાંશમાંથી બાદ કરવાથી મંગળના **પાત્યંશા** થાય, એમ દરેક દશાના પાત્યંશ કરી તે દરેક પાત્યંશનો યોગ કર્યો તો ૨૫।૫૬ આવ્યો. એ સરવાળો છેલ્લી બુધની દશાના હિનાંશા જેટલોજ આવ્યો છે, માટે ખરો છે. પછી પાત્યંશના સરવાળાની વિકળા કરી તો ૯૩૩૬૦ થઇ. તેનાથી **સૌર વર્ષની** વિપળો ૭૮૮૯૫૮૯૦ ને ભાગ્યા તો ઘટયાદિ ૮૪૫।૪ આવ્યા. તેના દિનાદિ ૧૪।૫।૪ થયા, તે હિનાંશા દશાનો ગુણક (ચાલક) થયો, તેનાથી પહેલી સૂર્યની દશાના **પાત્યંશ** ૫।૫૪ ને ગુણ્યા તો દિનાદિ ૮૩।૫।૫૩ આવ્યા તેથી **સૂર્યની દશા** ૮૩ દિવસ ૫ ઘટી ને ૫૩ પળની થઈ. પછી તેજ ગુણકથી ગુરૂની દશાના પાત્યંશ ૯।૧૦ ને ગુણ્યા તો દિનાદિ ૧૨૯।૬।૨૭ આવ્યા, તેથી ગુરૂની દશા તેટલાજ દિવસની થઇ. એવી રીતે દરેક દશાના પાત્યંશાને ગુણકથી ગુણી દરેક દશાના દિનાદિ લાવવા. પછી તે દરેક દશાના દિનાદિનું ઐક્ય કરવાથી દિનાદિ ૩૬૫।૧૫।૩૧।૩૦ થવા જોઇએ. કદાચ થોડી પળો ઓછી રહે તો તેટલી ઉમેરી લેવી. કેમ જે છેલ્લી દશાના હિનાંશાની વિકળા અથવા **પાત્યંશના** સરવાળાની વિકળાથી સૌર વર્ષની વિપળને ભાગતાં ઘટી અને પળ એ બે ફળ લાવી શેષ રહેલાને છોડી દઇ ગુણક

લાવવામાં આવે છે, તેથી થોડો ફરક રહે છે. માટે થોડી પળ તથા વિપળ વધારી લેવી, પછી વર્ષ પ્રવેશના દિવસનો અહર્ગણ ૨૩૩૩ તથા ઇષ્ટઘટી ૩।૨૧ એટલે વર્ષ પ્રવેશનો સાવયવ અહર્ગણ ૨૩૩૩।૩।૨૧ છે. તેમાં પહેલી સૂર્યની દશાના દિનાદિ ૮૩।૫૫।૫૩ ઉમેર્યા, તો સૂર્યની દશા ઉતરવાનો અને ગુરૂની દશા બેસવાનો સાવયવ અહર્ગણ ૨૪૧૬।૬।૧૪ થયો તેમાં તે પછીની દશાઓના દિનાદિ જોડવાથી દરેક દશા ઉતરવાનો ને તે પછીની દશા બેસવાનો અહર્ગણ તથા ઇષ્ટ ઘટયાદિ થશે એ રીતે દશાના દિનાદિમાં જોડતા આવેલો અહર્ગણ તથા ઇષ્ટ ઘટયાદિ આવતા વર્ષપ્રવેશના અહર્ગણ તથા ઇષ્ટ ઘટયાદિની બરાબર થશે જો બરાબર ન મળે તો ભૂલ થઇ જાણવી.

પહેલી સૂર્યની દશા નીચે અહર્ગણ ૨૪૧૬ ને ઇષ્ટ ઘડી ૬।૧૪ લખી છે, ને વર્ષ શકે ૧૮૩૩ મા બેસાડયુ છે, તો તેજ શકમા વર્ષપ્રવેશ પછીથી તારીખ ૧૨ મી સપ્ટેમ્બર સને ૧૯૧૧ ને દિવસે અહર્ગણ ૨૪૧૬ થય છે તેથી તે તારીખે ઇષ્ટઘડી ૬।૧૪ વખતે સૂર્યદશા ઉતરશે એમ લખ્યુ છે. એ રીતે પોત પોતાની દશા ઉતરવાના અહર્ગણથી દશા ઉતરવાનો સન, માસ, તારીખ અને ઘડીપળો લખવી

બીજી રીતે અહર્ગણ ઉમેર્યા સિવાય તારીખ લાવવાની રીત– જે દિવસે વર્ષ બેઠું હોય તે દિવસની તારીખ મહિનો ને સન તથા વર્ષપ્રવેશની ઇષ્ટઘટયાદિ લેવા, પછી તેની તારીખ તથા ઘડીપળો થાય, તેમાથી જે દિનાદિ જોડવા તો જે તારીખોની સખ્યા તથા ઘડીપળો થાય, તેમાથી જે ઇંગ્રેજી માસમા વર્ષ બેઠું હોય તે માસની પહેલી તારીખથી જેટલા માસોની તારીખો જાય તેટલા માસની બાદ કરવી. જે માસની તારીખો ન જાય તે માસ અને તે માસની બાદ કરતા વધેલી તારીખ તથા ઘડી પળ વખતે દશા ઉતરશે એમ જાણવુ પછી તે તારીખ અને ઘડી પળમાં બીજી દશાના દિવસાદિ ઉમેરવા તો જે તારીખો અને ઘડી પળો થાય તેમાંથી બીજી દશા જે માસમા બેઠી છે તે માસની પહેલી તારીખથી જેટલા ઇંગ્રેજી માસની તારીખો જાય તેટલી બાદ કરવી જે માસની તારીખ ન જાય તે મહિનો અને રહેલી તારીખ તથા ઘડી પળે બીજી દશા ઉતરશે. એમ દરેક દશાના દિનાદિ જોડતા જવા તો છેવટે બીજું વર્ષ બેસવાની તારીખ તથા ઇષ્ટ ઘડી બરાબર મળી રહેશે પણ જ્યારે ફેબ્રુવારીની તારીખો બાદ કરવાની આવે ત્યારે તે વર્ષના પંચાગમાં જોવુ કે ફેબ્રુઆરી મહિનો ૨૮ તારીખનો છે, કે ૨૯ નો, જેટલી તારીખનો હોય તેટલી તારીખો બાદ કરવી તેમજ

ડીસેમ્બર માસ બાદ થતો હોય તો તે વખતે સનમાં ૧ ઉમેરીને પછી તે સનના ઇંગ્રેજી માસોની તારીખ જાણવી.

ઇંગ્રેજી માસની તારીખો. ઉદાહરણ—જે દિવસે વર્ષ બેઠું છે તે દિવસે ઇંગ્રેજી તારીખ ૨૧ મી જુન સને ૧૯૧૧ ને ઇષ્ટ ઘટી ૩ પળ ૨૧ છે, તેમા પ્રથમ સૂર્ય દશાના દિવસ ૮૩ ઘટી ૫ પળ ૫૩ ઉમેર્યા તો તારીખો ૧૦૪ ઘટી ૯ પળ ૧૪ થયાં. તેમાંથી વર્ષ જુનમાં બેઠું છે, માટે જુનની તારીખ ૩૦ જુલાઇની ૩૧ અને ઓગષ્ટની ૩૧ મળી તારીખ ૯૨ બાદ કરી તો તારીખ ૧૨ રહી. તેથી તા. ૧૨ સપટેમ્બર સને ૧૯૧૧ ના રોજે ઇષ્ટઘટી ૯।૧૪ સમયે સૂર્ય દશા ઉતરશે એમ લખવું. પછી તેમાં ગુરૂ દશા ના દિનાદિ ૧૨૯।૬।૨૭ જોડયા તો ૧૪૧।૧૫।૪૧ થયા, તેમાં સૂર્ય દશા ઉતરવાનો માસ **સપટેમ્બર** છે. માટે સપટેમ્બર, અકટોમ્બર, નવેમ્બર અને ડીસેમ્બરની તારીખો અનુક્રમે ૩૦।૩૧।૩૦।૩૧ મળી ૧૨૨ બાદ કરી, તો તારીખ ૧૯ ને ઘટી ૧૫ પળ ૪૧ રહ્યા તેથી તારીખ ૧૯ જાનેવારી સને ૧૯૧૨ ના રોજે ઇષ્ટઘટી ૧૫।૪૧ સમયે ગુરૂદશા ઉતરશે. એવી રીતે દરેક દશાઓના દિનાદિકોને પોતાની **દશાથી** પહેલી દશા ઉતરવાની તારીખો તથા ઇષ્ટ ઘટયાદિમાં જોડી, પ્રથમ દશામા ઉતરવાના ઇંગ્રેજી માસની પહેલી તારીખથી જેટલા માસોની તારીખો જાય તેટલા માસોની તારીખો બાદ કરવી. બાદ કરતાં શેષ રહેલી તારીખ તથા ઇષ્ટ ઘટયાદિ, અને બાદ કરેલા માસની પછીનો માસ તે દશાઓના ઉતરવાનો વખત જાણવો.

માસ	તારિખ
જાનેવારી.	૩૧
ફેબ્રુઆરી.	૨૮
માર્ચ.	૩૧
એપ્રિલ.	૩૦
મેહે.	૩૧
જુન.	૩૦
જુલૈ.	૩૧
ઓગષ્ટ.	૩૧
સપટેમ્બર.	૩૦
અકટોમ્બર.	૩૧
નવેમ્બર.	૩૦
ડિસેમ્બર.	૩૧

ત્રિપતાકા ચક્ર કરવાની રીત—ત્રિપતાકા ચક્ર ગણિતમાં બતાવેલી આકૃતિ પ્રમાણે કાઢીને ઉપલી બાજુના મધ્યથી વર્ષ લગ્નની રાશિથી આરંભીને દરેક અંક વર્ષ કુંડળીની માફક લખવા, તેમાં રાશિની શરૂઆત તો વર્ષ લગ્નથીજ કરવી. પણ ગ્રહો જન્મકુંડળી ઉપરથી લેવા. તે એવી રીતે કે જન્મકુંડળીમાં ચંદ્ર, મંગળ, અને રાહુ સિવાયના દરેક ગ્રહો જે સ્થાને હોય તે સ્થાનથી ચોથે વર્ષે એક રાશિ બદલે છે, એટલે કે મેષના હોય તો ચાર

વર્ષ પૂરાં થયા પછી વૃષભનો થાય છે. તેમ દર ચાર ચાર વર્ષે એક એક રાશિ વધતા જાય છે. તેમજ ચંદ્ર દર નવ નવ વર્ષે એક રાશિ બદલી બીજી રાશિમાં જાય છે. મંગળ ૬ વર્ષે બીજી રાશિમાં જાય છે, અને રાહુ ૬ વર્ષે ૧ રાશિ ઓછો થતો જાય છે. એટલે જન્મ વખતે મિથુનનો હોય તો ૬ વર્ષ પૂરાં થયા પછી સાતમે વર્ષે વૃષભનો થાય છે. એ રીતે દરેક જોષીઓ ત્રિપતાકાચક્ર કરે છે, પણ ખરી રીતે તો નીચે પ્રમાણે ત્રિપતાકા ચક્ર થાય છે.

ત્રિપતાકાના સ્પષ્ટ ગ્રહ કરવાની રીત—ચંદ્ર, મંગળ અને રાહુ સિવાયના ગ્રહો ૪ વર્ષે ૧ રાશિ બદલે છે ત્યારે એક વર્ષે અંશ ૭ અને કળા ૩૦ વધે છે માટે ચંદ્ર, મંગળ અને રાહુ સિવાયના જન્મના સ્પષ્ટ ગ્રહોના અંશાદિમાં દર એક એક વર્ષે ૭ અંશ અને ૩૦ કળા ઉમેરવાં એટલે જો સૂર્યાદિ ગ્રહો ૨૬ અંશ ઉપર હશે તો તેની રાશિ બીજે જ વર્ષે બદલાઇ જશે તો ચાર વર્ષે રાશિ બદલાવાને બદલે બીજેજ વર્ષે રાશિ બદલવી પડે, ચંદ્રમા ૯ વર્ષે ૧ રાશિ તો ૧ વર્ષે ૩ અંશ ૨૦ કળા ચાલે છે. તેથી દરેક વર્ષે જન્મના સ્પષ્ટ ચંદ્રના અંશાદિમાં ૩ અંશ અને ૨૦ કળા ઉમેરતા જવું. અને મંગળ ૭ વર્ષે ૧ રાશિ બદલે તો દરેક વર્ષે ૫ અંશનો વધારો જન્મના સ્પષ્ટ મંગળમાં કરવો. અને રાહુ ૬ વર્ષે ૧ રાશિ પાછો હઠે છે, તેથી દર એક વર્ષે જન્મના રાહુમાંથી ૫ અંશ ઘટાડતા જવું તો એ પ્રમાણે ત્રિપતાકાના સ્પષ્ટ ગ્રહો થાય છે.

ત્રિપતાકાનુ ઉદાહરણ—વર્ષ લગ્ન મિથુન છે. માટે ત્રિપતાકામાં પણ લગ્ને મિથુન એટલે ૩ રાશિ મૂકી, તેનાથી અનુક્રમે રાશિના અંકો લખ્યા છે. સૂર્ય ત્રિપતાકામાં ૪ વર્ષે ૧ રાશિ બદલે છે, તો વર્ષ ૨૯ મું બેસાડયું છે માટે તેને ૪ થી ભાગતાં લબ્ધિ ૭ રાશિ આવી. જેથી સાત રાશિ પૂરી કરી જન્મની મિથુન રાશિથી આઠમી મકર રાશિમાં લખ્યો છે. તેવી જ રીતે ચંદ્ર ૯ વર્ષે ૧ રાશિ બદલે છે, માટે વર્ષ સંખ્યા ૨૯ ને ૯ થી ભાગતા લબ્ધિ ૩ ગત રાશિ આવી, અને વર્ત્તમાન ચોથી રાશિ આવી. જેથી જન્મના ચંદ્રની વૃશ્ચિક રાશિથી ગણતાં તેનાથી ચોથી કુંભ રાશિ આવવાથી ત્રિપતાકા ચક્રમાં કુંભ રાશિનો ચંદ્ર મૂકેલો છે તેમજ રાહુ ૬ વર્ષે બદલે છે, તો પાંચમી રાશિ પાછળ જાય, માટે જન્મ કુંડળીમાં રાહુ તુલાનો છે, તેનાથી પાછળ ગણતાં રાહુ મિથુન રાશિનો આવ્યો. એવી રીતે દરેક ગ્રહો જેટલા વર્ષે બદલાતા હોય તેટલા વર્ષ પ્રમાણે જેટલી રાશિ બદલાતી હોય તેટલી જન્મ કુંડળીમાં રાશિથી બદલીને ત્રિપતાકામાં મૂકવા.

પ્રકરણ ૫ મું.

માસ, હોરા, હુદ્દા, ષડેશા, દિનચર્યા અને સપ્તેશા બાબત.

બારે માસના સ્પષ્ટ સૂર્ય કરવાની રીત—જે વખતે વર્ષ બેસે તે વખતે પહેલા **માસનો પ્રવેશ** જાણવો, એટલે વર્ષ તેજ પહેલો **માસ** થાય છે. પછી વર્ષના સ્પષ્ટ સૂર્યમાં ૧ રાશિ જોડવાથી બીજા માસનો, ૨ જોડવાથી ત્રીજા માસનો, ૩ જોડવાથી ચોથા માસનો, અને ૪।૫।૬। ૭।૮।૯।૧૦।૧૧ રાશિઓ જોડવાથી અનુક્રમે પાંચ, છ, સાત, આઠ, નવ, દશ, અગિઆર અને બાર એ માસોનો **સ્પષ્ટ સૂર્ય** થાય છે.

ઉદાહરણ—વર્ષનો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૨।૫।૫૪।૨૧ છે, તેમાં ૧ રાશિ ઉમેરી તો ૩।૫।૫૪।૨૧ બીજા માસનો સ્પષ્ટ સૂર્ય થયો, તેમજ ૨ રાશિ જોડવાથી ૪।૫।૫૪।૨૧ ત્રીજા માસનો **સ્પષ્ટ સૂર્ય** થયો. એ રીતે દરેક માસના સ્પષ્ટ સૂર્ય કરવા.

માસ પ્રવેશનો વાર અને ઇષ્ટ ઘટી પળ લાવવાની રીત.

માસ પ્રવેશનો દિવસ અને ઇષ્ટ ઘટ્યાદિ લાવવા માટે વર્ષ પ્રવેશ પછીથી જેટલામા માસનો પ્રવેશ કરવો છે, તેટલામા માસમાં તે માસના સ્પષ્ટ સૂર્યના સરખો સૂર્ય થાય તે દિવસ જોવો તો પંચાંગમાં દરરોજના સવારનો સ્પષ્ટ સૂર્ય લખેલો હોય છે, તેમાં માસના સૂર્યની લગભગ પણ કંઇક ઓછો સૂર્ય જે દિવસે હોય તે દિવસનો સૂર્ય માસના સૂર્યમાંથી બાદ કરવો. જે રહે તેની વિકળાઓ કરી તેને ૬૦ થી ગુણી પ્રતિ વિકળાઓ કરવી. તેને જુદી મૂકવી. પછી માસના સૂર્યમાંથી જે દિવસનો સૂર્ય બાદ કર્યો છે, તે દિવસના સૂર્યનું અને તેના પછીના આવતા બીજા દિવસના સૂર્યનું અંતર કરવું. તે અંતરને સૂર્યની ગતિ જાણવી. તેની વિકળાઓ કરી, તે વિકળાઓથી જુદી મુકેલી પ્રતિ વિકળાઓને ભાગવી, ત્યારે જે ઘટ્યાદિ ફળ આવે તે જે દિવસના સવારનો સૂર્ય માસના સૂર્યમાંથી બાદ કર્યો છે, તેજ દિવસની સૂર્યોદયાત્ ઇષ્ટઘટી થશે. એટલે તે દિવસની તેટલી જ **ઇષ્ટ ઘટી પળ** વખતે માસ પ્રવેશ થયો જાણવો. એ જ રીતે દરેક માસો બેસવાનો દિવસ તથા **ઇષ્ટ ઘટી** કરવી ને તે ઉપરથી **માસનું** દરેક ગણિત કરવું. આ સૂક્ષ્મ રીત છે.

માસ પ્રવેશ રીતનું ઉદાહરણ—માસ બીજાનો સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૩।૫।૫૪।૨૧ છે, અને તેની લગભગનો ને તેનાથી કંઇક ઓછો વર્ષ પ્રવેશ પછી બીજા માસમાં એટલે શકે ૧૮૩૩ ના અષાઢ વદિ ૧૧ ને શનિવારે

લખેલો સવારનો સૂર્ય રાસ્યાદિ ૩ા૫ા૧૫ા૩૪ છે તેને માસના સૂર્યમાથી બાદ કર્યો, તો રાસ્યાદિ ૦ા૦ા૩૮ા૪૭ મળ્યા તેની વિકળા કરી તો ૨૨૨૭ થઇ તેને ૬૦ થી ગુણી તો ૧૩૯૬૨૦ પ્રતિવિકળા થઇ તેને જુદી મૂકી પછી શનિવારનો સવારનો સૂર્ય રાસ્યાદિ ૩ા૫ા૧૫ા૩૪ અને રવિવારનો સૂર્ય રાશ્યાદિ ૩ા૬ા૧૨ા૩૪ છે એ બેનુ અતર કર્યું તો રાસ્યાદિ ૦ા૦ા૫૭ા૦ થયુ તેથી સૂર્યની ગતિ કળા ૫૭ વિકળા ૦ થઇ તેની વિકળાઓ કરી તો ૩૪૨૦ થઇ તેનાથી જુદી મૂકેલી પ્રતિ વિકળા ૧૩૯૬૨૦ ને ભાગ્યા તો ઘટયાદિ ૪૦।૪૯ આવ્યા, ને શનિવારનો સૂર્ય માસના સૂર્યમાથી બાદ કર્યો છે, માટે શકે ૧૮૩૩ ના અષાઢ વદિ ૧૧ ને શનિવારે ઇષ્ટ ઘટી ૪૦।૪૯ વખતે બીજો માસ પ્રવેશ થયો એવી રીતે દરેક માસના સ્પષ્ટ સૂર્યથી માસના પ્રવેશનો દિવસ વાર ને ઇષ્ટ ઘટી લાવી, તે ઉપરથી માસનું દરેક ગણિત કરવુ

ઉપર પ્રમાણે માસનું ગણિત કરતી વખતે નીચેની વસ્તુ ધ્યાનમા રાખવાની છે

(૧) જેમ જન્મના સૂર્યથી આપણે વર્ષની ઇષ્ટ ઘટી પળ કાઢતા નથી, તેમ પ્રથમ નજરે ઉપર મુજબ માસની ઇષ્ટ ઘટીપળ કાઢવી બરાબર નથી માટે આમા જન્મનો સ્પષ્ટ સૂર્ય ન લેતા વર્ષ પ્રવેશની ઇષ્ટ ઘટીપળ ઉપરથી ચાલુ પચાગમાથી વર્ષ પ્રવેશનો સૂર્ય સ્પષ્ટ કાઢવો અને તે સૂર્યમાં એકેક રાશિ ઉમેરી માસ પ્રવેશનો સૂર્ય લેવો તો ગણિત ખરૂં આવશે

ઉદાહરણ—એક ભાઇના જન્માક્ષરમા સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૪–૧૪ ૫૪–૫૧ છે અને વર્ષપ્રવેશ ૨૮માની ધારો કે ઇષ્ટ ઘટી–પળ ૪૦–૨૩ છે તો ૨૮મા વર્ષના બીજા માસનો સ્પષ્ટ સૂર્ય કાઢો ઇષ્ટ ઘટી ૪૦–૨૩ મુજબ પોતાના માન્ય પક્ષના પચાગમા ધારો કે સ્પષ્ટ સૂર્ય રાસ્યાદિ ૪–૧૪–૫૬ –૩૦ આવ્યા તો આનેજ વર્ષ પ્રવેશનો સ્પષ્ટ સૂર્ય મળ્યો તેમાં એક રાશિ ઉમેરવાથી રાસ્યાદિ ૫–૧૪–૫૬–૩૦ માસ બીજાનો સ્પષ્ટ સૂર્ય થયો આ સૂર્ય ઉપરથી બીજા માસ પ્રવેશનાં ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે ઇષ્ટ ઘટી–પળ કાઢવાં

(૨) પ્રત્યક્ષ પચાગ વાપરતા હોઇએ તો તેમા સવારના સાડાપાચનો સ્પષ્ટ સૂર્ય આપેલો હોય છે આમ હોવાથી ઉપર મુજબ માસ પ્રવેશની ઘટી પળ કાઢતા તે ઘટી–પળો સવારના કલાક ૫–મિનિટ ૩૦ વાગ્યા પછીની છે હવે ઇષ્ટ ઘટી પળો સૂર્યોદયથી ગણાય છે એટલે સ્પષ્ટ સૂર્યોદય (સ્ટાં

ટા. મુજબ) સમયનું ૫ ક. ૩૦ મિ. સાથે અંતર કરવું. અને તે અંતરની ઘડી પળો કરી તેને ઉપર આવેલ ઘટી-પળમાં ઉમેરવી, કે બાદ કરવી, તે માસ પ્રવેશની ઇષ્ટ ઘટી-પળ આવશે. સૂર્યોદય ૫-૩૦ પછી થયે હોય તે બાદ કરવું, નહિ તે ઉમેરવું.

ઉપર પ્રમાણે તૈયાર કરેલા બારે માસના પ્રવેશ વખતનો વાર ઇષ્ટ ઘટયાદિ લગ્ન અને દરેક માસનો સૂર્ય વર્ષના ગણિતમાં છેલ્લે મૂકેલાં છે. તે ઉપ-રથી માસ પ્રવેશ કુંડળીને તેની ચલિત કુંડળી કરવી. તેમજ માસની **હોરાઓ, ષડેશા, હદ્દાદશા, દિનચર્યા** તથા તેનું **ચલિત, સપ્તેશા** વિગેરે કરવું.

સહેલાઈથી ચલિત કરવાની રીત—જ્યારે લગ્નના અંશ ૧૫ ની અંદર હોય ત્યારે તેમાં ૧૫ અંશ જોડવા તો જે અંશાદિ થાય, તે અંશા-દિથી જે ગ્રહના અંશાદિ વધારે હોય તે ગ્રહ માસ પ્રવેશ કુંડળીમાં જે ભાવે રહ્યો હોય તે ભાવથી આગલા ભાવે **ચલિતમાં** જાય છે, અને જ્યારે લગ્નના અંશ ૧૫ થી વધારે હોય ત્યારે લગ્નના અંશમાંથી ૧૫ અંશ બાદ કરતાં જે અંશાદિ રહે તેનાથી જે ગ્રહના અંશાદિ ઓછા હોય તે ગ્રહ ચલિતમાં પાછલે ભાવે જાય છે **આ સ્થુલ** રીત છે.

માસનો રાજા જોવા માટે ષડેશા કરવાની રીત—જેવી રીતે વર્ષમાં પંચેશા થાય છે. તેવીજ રીતે માસમાં ષડેશા એટલે ૭ સ્વામીઓ લેવામાં આવે છે; તેમાંથી પહેલો **જન્મનો** સ્વામી બીજો **વર્ષનો** સ્વામી ત્રીજો **માસનો** સ્વામી, ચોથો માસની **મુંથાનો** સ્વામી, પાંચમો માસના **દિવા** તથા **રાત્રિ** લગ્ન ઉપરથી આવેલો ત્રિરાશિ સ્વામી અને છઠ્ઠો માસ પ્રવેશ **દિવસે** હોય તો **સૂર્ય રાશિનો સ્વામી** અને રાત્રે પ્રવેશ થયો હોય તો **ચંદ્ર રાશિનો સ્વામી** મળી ૬ સ્વામીઓથી **ષડેશા** થાય છે.

માસમાં હોરાઓ લખવાની રીત—માસ પ્રવેશથી આરંભીને ૨ાા-૨ાા દિવસની એક એક હોરાના હિસાબે એક માસના ૩૦ દિવસોમાં **૧૨ હોરાઓ** થાય છે. તે હોરાઓને માસના નીચે ૧।૨।૩ એમ અનુક્રમે ૧૨ સુધી લખવી. પછી તેનાં ફળને માટે પહેલી હોરા પહેલા ભાવની બીજી હોરા બીજા ભાવની એ પ્રમાણે બારે ભાવોની અનુક્રમે બાર હોરાઓ જાણવી. પછી દરેક હોરાના ભાવમાં રહેલી રાશિના સ્વામીઓ શુભ ગ્રહો હોય શુભ ગ્રહની સાથે કેંદ્ર ત્રિકોણમાં રહેલા હોય, ઉચ્ચ સ્વગૃહ કે મિત્રની રાશિના હોય કે તે ભાવને શુભ ગ્રહો જોતા હોય અથવા તેમાં શુભ ગ્રહો રહેલા હોય તો તે **હોરા શ્રેષ્ઠ** (સારી) જાણવી. પણ જો

તેના સ્વામીયો પાપગ્રહો હોય ને પાપગ્રહોની સાથે બેઠા હોય કે તેને પાપ ગ્રહો જોતા હોય નીચ કે શત્રુની રાશિમાં રહ્યા હોય અસ્તના હોય કે તે હોરામાં પાપગ્રહો બેઠા હોય અથવા તેને જોતા હોય તો તે હોરા નેષ્ટ (ખરાબ) જાણવી મિશ્ર હોય તો મધ્યમ જાણવી.

માસના હદ્દાપતિ કરવાની રીત—દરેક માસના ૩૦ દિવસોમાં પાંચ હદ્દાપતિ ગ્રહો દશા રૂપે ભોગવે છે, તે હદ્દાપતિ કરવાની રીત એવી છે કે, માસ પ્રવેશનું જે લગ્ન હોય તે લગ્નની રાશિ પ્રમાણે વર્ષની હદ્દા સારિણીમા બતાવેલા અનુક્રમે પાંચ હદ્દાપતિઓ લેવા અને તે હદ્દાપતિઓના ખાનાંમાં લખેલા અંશોને હદ્દાપતિના દિવસો જાણવા. એટલે કે માસમાં તે હદ્દાપતિ ગ્રહની દશા તેટલા દિવસની છે એમ સમજવું પછી માસના લગ્ન પ્રમાણે આવેલા હદ્દાપતિઓ (માસની દશાના સ્વામીઓ) તથા તેના દિવસો માસના ગણિતમા લખવા.

માસના હદ્દાપતિ અથવા દશાનું ઉદાહરણ—માસ બીજાનું લગ્ન મીન છે તે પ્રમાણે વર્ષની હદ્દાસારિણીમાં મીન રાશિના નીચે શુક્ર ૧૨ ગુરૂ ૪ બુધ ૩ મંગળ ૯ અને શનિ ૨ એમ લખેલાં છે, તેથી માસ બીજાના પ્રવેશ વખતની શુક્રની ૧૨ દિવસની, ગુરૂની ૪ દિવસની બુધની ૩ દિવસની મંગળની ૯ દિવસની ને શનિની ૨ દિવસની હદ્દાદશા થઈ.

દિનપ્રવેશ દિનચર્યા કરવાની રીત—જે રીતે માસનો સૂર્ય ૧ રાશિ વધે છે તેજ રીતે દિનનો સૂર્ય ૧ અંશ વધે છે, જે દિવસે માસ પ્રવેશ થાય તેજ દિવસને તે માસનો પહેલો દિવસ સમજવો. પછી માસ પ્રવેશના સ્પષ્ટસૂર્યમા ૧ અંશ જોડીયે તો તે માસનો બીજો દિવસ થાય છે. એજ રીતે ૧ માસના ૩૦ દિવસ માનીને માસ પ્રવેશ સમયથી જેટલામો દિવસ બેસાડવો હોય તે દિવસની સંખ્યામાથી ૧ અંશ બાદ કરી રહેલી સંખ્યાને અંશ જાણી માસ પ્રવેશના સ્પષ્ટ સૂર્યમાં જોડી દેવી. તો દિન પ્રવેશનો સ્પષ્ટસૂર્ય થાય છે એ રીતે માસ પ્રવેશ સૂર્ય તેજ પહેલા દિવસનો સૂર્ય જાણવો. પહેલા દિવસના સૂર્યમા ૧ અંશ જોડવાથી બીજા દિવસનો, બીજા દિવસના સૂર્યમાં ૧ અંશ જોડવાથી ત્રીજા દિવસનો અને ત્રીજા દિવસમાં ૧ અંશ જોડવાથી ચોથા દિવસનો એ અનુક્રમે ૨૯ દિવસના સૂર્યમાં ૧ અંશ જોડવાથી ૩૦ મા દિવસનો દિન પ્રવેશ સૂર્ય થાય છે. પછી જે દિવસનાં ઇષ્ટ ઘડી પળ વાર વિગેરે લાવવાં હોય તો તે માસમાં બતાવ્યા પ્રમાણે માસની પહેલી રીતથી લાવવાં એટલે કે પ્રાતર સ્પષ્ટ સૂર્ય તથા દિન-

પ્રવેશ સૂર્યના કળાદિ અંતરની પ્રતિ વિકળાઓને ૬૦ થી ગુણી પ્રાતર સ્પષ્ટ સૂર્યની ગતિની વિકળાઓથી ભાગતા જે આવે તે ઇષ્ટઘડી પળે અને પ્રાતર સ્પષ્ટ સૂર્ય જે દિવસનો હોય તે દિવસે દિન પ્રવેશ થાય છે.

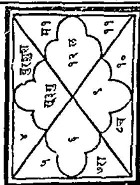
દિનપ્રવેશ (દિનચર્યા) નું ઉદાહરણ—બીજા માસના બીજા દિવસનો પ્રવેશ કરવો છે, તો બીજા માસ પ્રવેશના સ્પષ્ટ સૂર્ય રાશ્યાદિ ૩।૫।૫૪।૨૧ માં ૧ અંશ ઉમેર્યો તો ૩।૬।૫૪।૨૧ બીજા દિવસના પ્રવેશનો સ્પષ્ટ સૂર્ય થયો. તેને મળતો ને કંઈક ઓછો શકે ૧૮૩૩ ના આષાઢ વદિ ૧૨ ને રવિવારના સવારે લખેલો સૂર્ય રાશ્યાદિ ૩।૬।૧૨।૩૪ છે, તેને દિન પ્રવેશના સૂર્યમાંથી બાદ કર્યો તો રાશ્યાદિ ૦।૦।૫૧।૪૭ રહ્યો. તેની વિકળાઓ કરી તો ૨૫૦૭ થઇ. તેને ૬૦ થી ગુણતાં પ્રતિ વિકળા ૧૫૦૪૨૦ થઇ, તેને જુદી લખી. પછી બાદ કરેલો સૂર્ય અને તેના પછી આવતો બીજા દિવસનો સૂર્ય રાશ્યાદિ ૩।૭।૯।૩૬ એ બેનું અંતર કર્યું, તો ૦।૦।૫૭।૨ ચયું. તેજ સૂર્યની કળાદિ ગતિ ૫૭।૨ થઇ. તેની વિકળાઓ કરી તો ૩૪૨૨ થઈ. તેનાથી જુદી મુકેલી પ્રતિ વિકળા ૧૫૦૪૨૦ ને ભાગ્યા તો ઘટ્યાદિ ૪૩।૫૭ આવ્યા. રવિવારના સવારનો સૂર્ય બાદ કર્યો છે, તેથી શકે ૧૮૩૩ ના અષાઢ વદિ ૧૨ ને રવિવારે સૂર્યોદયાત્ ઇષ્ટઘટી ૪૩ પળ ૫૭ વખતે બીજા માસના **બીજા** દિવસ (દિનચર્યા)નો **પ્રવેશ** થયો. એ રીતે દરેક દિવસની **દિનચર્યા** કરવી.

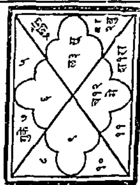
દિનપતિ જોવા માટે સપ્તેશા કરવાની રીત—માસ પ્રવેશમાં **ષડેશા** થાય છે, તેવીજ રીતે દિન પ્રવેશમાં સપ્તેશા એટલે સાત સ્વામી ગ્રહો લેવામાં આવે છે. તેમાંથી પહેલો **જન્મપતિ**, બીજો **વર્ષપતિ**, ત્રીજો **માસપતિ**, ચોથો **દિનપતિ**, પાંચમો દિનનો **મુંથાપતિ**, છઠ્ઠો દિન પ્રવેશ વખતના દિવા અથવા રાત્રિ લગ્ન ઉપરથી આવેલો **ત્રૈરાશિપતિ** (સ્વામી) અને સાતમો દિન પ્રવેશ દિવસે થયો હોય તો સૂર્યની **રાશિનો સ્વામી** અને રાત્રે પ્રવેશ થયો હોય તો ચંદ્રની રાશિનો સ્વામી (એટલે ચંદ્ર જે રાશિમાં રહ્યો હોય તે રાશિનો સ્વામી) મળી સાત સ્વામીઓથી **સપ્તેશા** થાય છે. બીજા માસના બીજા દિવસની દિનચર્યાના સપ્તેશા વરસના ગણિતમાં મૂકેલા છે.

પ્રકરણ ૬ ઠ્ઠું

વર્ષના ગણિતનો ખરડો.

जन्म	वर्ष
श्रीगणेशायनमः ॥ संवत् १९३९ वर्षे शाके १८०५ प्रवर्त्तमाने ज्येष्ठा मासे शुक्लपक्षे १४घटी ३७पल ३४ परं १५ जन्मतिथौ भौमवासरे अनुराधा घ० ३ प० ३१ परं ज्येष्ठा जन्म नक्षत्रे श्री सूर्योदयाद्गत् घट्यः ४८ पलानि ३९ समये करांचि ग्रामे पुत्र जन्मः	संवत् १९६७ वर्षे शाके १८३३ प्रवर्त्तमाने ॥ शुभकारि ज्येष्ठ मासे कृष्णपक्षे ९ घट्यः ४ प. २१ परं १० वर्षे तिथौ बुधवासरे रेवति घट्यः३० प. ३९ वर्षभे इष्ट घट्यः ३ पलानि २१ समये वर्षं २९ मुं. प्रवेशः ता. २१–६–१९११.
॥ अथ जन्मलग्नम् ॥	॥ वर्षलग्नम् ॥

॥ ग्रहा स्पष्टा ॥

सू	च	म	बु	गु	शु	श	रा	के	मु
२	११	११	१	६	३	०	०	६	३
५	२३	१९	२५	१५	२०	२३	१४	१४	१९
५४	४५	८	५६	४	३५	१६	४८	४८	६
२१	६	२३	४५	३६	४२	९	३७	३७	५५
५७	७९०	४	१०५	०घ	६१	५	३	३	५
१	३५	३	८	१४	५९	५२	११	११	०

॥ द्रग्बलम् ॥

सू	च	म	बु	गु	शु	श
०	०	०	०	०	०	०
२४	१५	१९	४	३६	६	३६
२५	३	३३	३०	२३	११	११
५४	५	१	४२	१२	२१	५८

॥ तन्वाद्यो द्वादश भावः ॥

१	०	२	०	३	०	४	०	५	०	६	०
२	३	३	४	४	५	५	६	६	७	७	८
२३	७	२१	५	१९	३	१७	३	१९	५	२१	७
४१	४३	४६	४९	५१	५४	५६	५४	५१	४९	४६	४३
२४	५६	२९	२	३५	८	४१	८	३५	२	२९	५६
७	०	८	०	९	०	१०	०	११	०	१२	०
८	९	९	१०	१०	११	११	०	०	१	१	२
२३	७	२१	५	१९	३	१७	३	१९	५	२१	७
४१	४३	४६	४९	५१	५४	५६	५४	५१	४९	४६	४३
२४	५६	२९	२	३५	८	४१	८	३५	२	२९	५६

॥ चलित ॥

मं. बु. ४ शु.
ल ३
बु. २ र.
१ श.
५
६
चं. १२ मं.
गु. के. ७
९
११
८
१०

॥ नवमांश ॥

३
ल २
१
४
१२
बु. ५ रा
के. ११ गु.
चं.
शु. १०
६
र ८
७ श.
९ मं.

॥ हर्ष चक्रम् ॥

ग्र.	र.	चं.	मं.	बु.	गु.	शु.	श.
१	०	०	०	०	०	०	०
२	०	०	०	०	०	०	०
३	५	०	५	०	५	०	०
४	०	०	५	०	५	५	०
ये	५	०	१०	०	१०	५	०

॥ मैत्रि चक्रम् ॥

ગ્ર.	ર.	ચં.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.
મિત્ર	ગુ. શ.	બુ. શુ.	બુ. શુ.	મં. મં. શુ.	ર.	ચં. મં. બુ.	ર.
સમ.	બુ. શ.	ગુ. શ.	ગુ. શ.	ર. ગુ શ.	ચં. મં. બુ.	ર.	ચં. મં. બુ.
શત્રુ.	ચં. મં.	ર. મં.	ર ચ.	૦	શુ. શ.	ગુ. શ.	ગુ. શુ.

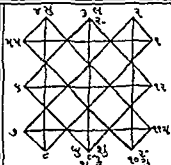
॥ ग्रहस्वषड्वर्ग चक्रम् ॥

ગ્રહા.	ર.	ચં.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.
સ્વગૃહ.	० १५ ०	० १५ ०	० १५ ०	० २२ ३०	० ७ ३०	० २२ ३०	० १५ ०
ઉચ્ચ	० १३ ४७	० १५ ३८	० १४ १९	० ७ ५२	० ८ ५२	० ७ २२	० ० २१
હોરા	० ७ ३०	० ३ ४५	० १५ ०	० ७ ३०	० १५ ०	० ३ ४५	० ७ ३०
દ્રેષ્કાણ	० ७ ३०	० २ ३०	० ५ ०	० ५ ०	० २ ३०	० ७ ३०	० ७ ३०
નવમાંશ	० १ १५	० २ ३०	० २ ३०	० २ ३०	० १ १५	० १ १५	० १ १५
દ્વાદશ.	० ४५ २	० ३९ २३	० ५१ ४९	० ४५ २२	० ३५ ७	० ४२ २२	० २६ ३६
વિશો પ. ધ્રુ.	० ११ १५	० ९ ५०	० १२ ५७	० ११ २०	० ८ ४६	० १० ३५	० ६ ३९

અથશ્રીદ્વાદશવર્ગિબલમ્

સૂ	ચ	મં	બુ	ગુ	શુ	શ	ગ્ર
બુ સ ૦	ગુ સ ૦	ગુ સ ૦	શુ મિ ૫૦	શુ શ ૨૫	ચ મિ ૫૦	મ સ ૦	ગૃ
ર સ્વ ૧૦૦	ર શ ૨૫	ર શ ૨૫	ર સ ૦	ચ સ ૦	ર સ ૦	ચ સ ૦	હો
બુ સ ૦	મ શ ૨૫	ચ શ ૨૫	શ સ ૦	શ શ ૨૫	ગુ શ ૨૫	ગુ શ ૨૫	દ્રે
બુ સ ૦	ગુ સ ૦	બુ મિ ૫૦	શ સ ૦	મ સ ૦	શ શ ૨૫	શ સ્વ ૧૦૦	ચ
મ શ ૨૫	શ સ ૦	શ સ ૦	મ મિ ૫૦	ગુ સ્વ ૧૦૦	શ શ ૨૫	બુ સ ૦	પ
શુ સ ૦	શ સ ૦	શ સ ૦	ગુ સ ૦	ચ સ ૦	શ શ ૨૫	ર મિ ૫૦	ષ
ચ શ ૨૫	શ સ ૦	શ સ ૦	શુ મિ ૫૦	શ શ ૨૫	શુ સ્વ ૧૦૦	બુ સ ૦	સ
બુ સ ૦	શ સ ૦	શ સ ૦	ચ મિ ૫૦	ર મિ ૫૦	બુ મિ ૫૦	શુ શ ૨૫	અ
મ શ ૨૫	શ સ ૦	ગુ સ ૦	ર સ ૦	શ શ ૨૫	શ શ ૨૫	શુ શ ૨૫	ન
શ મિ ૫૦	શ સ ૦	ગુ સ ૦	શુ મિ ૫૦	બુ સ ૦	મ મિ ૫૦	મ સ ૦	દ
મ શ ૨૫	શ સ ૦	ગુ સ ૦	ગુ સ ૦	ગુ સ્વ ૧૦૦	ર સ ૦	ગુ શ ૨૫	એ
ર સ્વ ૧૦૦	ગુ સ ૦	શુ મિ ૫૦	ગુ સ ૦	મં સ ૦	ગુ શ ૨૫	શ સ્વ ૧૦૦	દ્વા
૩૫૦	૫૦	૧૫૦	૨૫૦	૩૫૦	૪૦૦	૫૫૦	યો
૫ ૫૦	૦ ૫૦	૨ ૩૦	૪ ૧૦	૫ ૫૦	૬ ૪	૫ ૫૦	વિ બલ

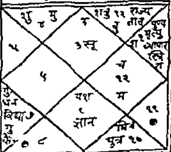
त्रिपताका

॥ सहमानि ॥

	शत्रु	आशा	धन	मृत्यु	पुत्र	तात राज्य	मित्र	शास्त्र यश	स्त्रि	विद्या गुरु	पुण्य
	९	०	६	०	८	९	८	८	०	६	०
	१८	१६	२१	२१	१५	११	२४	२७	१४	५	११
	३३	४३	४२	४२	०	३	११	१३	१०	५०	३२
	३८	२	४७	३७	५४	१२	८	५१	१८	३८	८

॥सहम चक्रम॥

॥ हीनांशा दशा ॥

ર.	ગુ.	મં.	શુ.	શ.	લ.	ચંદ્ર	બુ.	ગ્ર.
૫ ૫૮	૧૫ ૪	૧૯ ૮	૨૦ ૩૫	૨૩ ૧૬	૨૩ ૪૧	૨૩ ૪૫	૨૫ ૫૬	હીનાંશા.
૫ ૫૪	૯ ૧૦	૪ ૪	૧ ૨૭	૨ ૪૧	૦ ૨૫	૦ ૪	૨ ૧૧	પાત્યાંશ
૮૩ ૫ ૫૩	૧૨૯ ૬ ૨૭	૫૭ ૧૬ ૩૭	૨૦ ૨૫ ૨૨	૩૭ ૪૭ ૩૭	૫ ૫૨ ૮	૦ ૫૬ ૨૨	૩૦ ૪૫ ૫	દિ વ સ.
૨૪૧૫	૨૫૪૫	૨૫૦૨	૨૫૨૨	૨૫૫૦	૨૫૫૫	૨૫૫૭	૨૫૯૮	અહર્ગણ
૯ ૧૪	૧૫ ૪૧	૩૨ ૧૮	૫૭ ૪૦	૪૫ ૧૭	૩૭ ૨૫	૩૩ ૪૭	૧૮ ૫૨	ઘડિ પળ.
ता-१२ सपटेंबर १९११ ईष्ट घ-९ प-१४ वाजते रवि दशा उतरशे·	ता-१९ जनेवारी-१९१२ ईष्ट घ-१५ प-४१ वाजते गुरु दशा उतरशे·	ता-१६ मार्च-१९१२ ईष्ट घ-३२ प-१८ वाजते मंगल दशा उतरशे·	ता-५ अेप्रील-१९१२ ईष्ट घ-५७ प-४० समये शुक्र दशा उतरशे·	ता-१३ मेहे-१९१२ ईष्ट घ-४५ प-१७ वाजते शनि दशा उतरशे·	ता-१९ मेहे-१९१२ ईष्ट घ ३७ प-२५ वाजते लग्न दशा उतरशे·	ता-२०मी मेहे-१९१२ ईष्ट घ ३३ प-४७ वाजते चंद्र दशा उतरशे·	ता-२०मी जुन सने १९१२ ईष्ट घ-१८ प-५२ वाजते बुध दशा उतरशे·	दशाओ उतरवानी तारीख ने ईष्ट घटि·